

Magyarországi tudósok levelezése

MC

197.971

Weszprémi István levelezése

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Weszprémi István
levelezése

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

COMMERCIA LITTERARIA ERUDITORUM HUNGARIAE

Magyarországi tudósok levelezése
VI. kötet

A sorozatot szerkeszti
SZELESTEI N. LÁSZLÓ

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Weszprémi István levelezése

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Argumentum

Készült és megjelent az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok támogatásával
(Témaszámok: K 48976, PUB 107815)

OTKA

A leveleket sajtó alá rendezte

SZELESTEI N. LÁSZLÓ és VIDA TIVADAR

A bevezetőt írta, a jegyzeteket és a mutatókat készítette

SZELESTEI N. LÁSZLÓ

Lektorálta

FÖLDESI FERENC

Országos Széchényi Könyvtár

© Szelestei N. László, Vida Tivadar, 2013

ISBN 978-963-446-688-8

ISSN 0238-678x

A kiadásért felel Láng József, az Argumentum Kiadó igazgatója

Felelős szerkesztő: Nyerges Judit

A borító Láng András munkája

Tördelte: Nagy Erika

Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

MC 197.971

2013

Előszó

A történeti tudományok művelésének alapja a források megismerése. Így volt ez az újkori, tudományos igényű történetírás és általában a történeti tudományok kialakulásának idején is. Történeti mű írásához kezdeni csak források és a (helyi) emlékezet ismeretében lehetett. Nem jelentett azonban ez mindig közvetlen forrásismeretet. A 18. században Magyarországon forráskiadás még csak nagyon kevés volt, folyóiratok és a múlt iránt érdeklődő, szétosztottan élő tudósokat összefogó társaságok hiányában a levelezés biztosította a *respublica litteraria* tagjainak egymással való kapcsolatát, ez teremtett alapot a tájékozódáshoz. Jelentős történeti munkát végző személyek, mint Bél Mátyás, vagy Wespri István szinte egyáltalán nem utaztak helyszínekre, Pozsonyból, illetve Debrecenből kiinduló és oda érkező levelek, továbbá a másolatban (néha eredetiben) elküldött levél-mellékletek történeti források hordozói voltak számukra. Forrással rendelkező, vagy ahhoz könnyebben hozzáférő tudóstársaikat kérték segítségül, azok válaszaik közvetítettek számukra „nyersanyagot”, nem ritkán kész leírást. A gyakran több helyről megkapott eltérő vélemények és adatok szembesítése segítette a kritikai szemlélet megjelenését.

Wespri István levelezésének kiadásával jól szemléltethetjük mindezt: megszólított európai és hazai tudósokat, a helyi hagyományt feltételezhetően ismerő személyeket, a kutatott orvosok leszármazottjait. Kötetünk több mint félszáz személy kétszáznál több levélét tartalmazza. Tipikusan tudóslevelek, szinte kizárólag magyarországi orvosokról és a belőle kisarjadzó egyéb történeti adatgyűjtésről, adatelemzésről, továbbá Wespri elkészült műveinek kiadásairól van bennük szó.

Az egységes historia litterariából az orvostörténet azért válhatott ki az első között, mert az értelmiségi foglalkozások közül az orvosok egész országot behálózó hátteret, segítséget jelentettek.

Wespri István (1723–1799) évtizedes debreceni tanulmányokat követően 1752-ben öt évre európai tanulmányútra távozott (Zürich, Utrecht, Oxford, Cambridge, London). Hazatérte után Debrecen városa orvosának választotta. Sikeres és a bécsi udvar által támogatott orvosi, népfelvilágosító tevékenységet¹ folytatott, jutalmul a királynőtől, Mária Teréziától díszes érmet kapott. Közben, a század közepe után folyamatosan gyűjtötte, majd meg is jelentette orvostörténetét,² történeti műveit.³ Ennek a gyűjtésnek és kiadásnak fázisai tárulnak elénk a közzétett levelekből.

¹ *A kisdéd gyermekeknek nevelésekről oktatás* (Kolozsvár, 1760.), ehhez csatolva: *Az egészségnek fenntartása és a hosszú életnek megnyerésére tartozó szükséges regulák*; CRANTZ, Heinrich, *Báha-mesterségre tanító könyv* (fordítás), Debrecen, 1766 – Hasonmás kiadása: Debrecen, 1994; WOOD, Edward, *Gazda-ember könyvetskéje* (fordítás), Szeged, 1768.

² *Succincta medicorum Hungariae et Transilvaniae biographia*, Centuria I. Lipsiae, 1774; Centuria II, Pars I. Viennae, 1778; Centuria II, Pars II. Viennae, 1781; Centuria II, Decas I. et II. Viennae, 1787.

³ Összegző kiadásuk: *Magyarországi öt különös elmélkedések: I. A magyar Szent Koronáról; II. A magyar*

Máig alapkönyvnek számító orvostörténeti műve 1960-tól 1970-ig bilingvis kiadásban jelent meg Kótay Pál monográfiával felérő bevezetésével.⁴ Sükösd Mihály korábbi monográfiája tevékenységét a felvilágosodáshoz igyekezett kapcsolni.⁵ Más koncepcióban, a debreceni felvilágosodáshoz vezető „összekötő kapocs”-ként értelmezi Wespzprémi személyét Tóth Béla,⁶ a historia litteraria művelőjeként tárgyalja Szelestei N. László,⁷ a korra helyezett hangsúllyal pedig Szállási Árpád.⁸

Orvostörténeti munkájának kezdetekor nagyjából azonos szövegű levéllel fordult kortársaihoz segítségért. Nincs nyoma annak, hogy a korban szokásosnak mondható módon felhívást bocsátott volna ki, amint ezt korábban hazánkban is tette Fischer Dániel, Bél Mátyás. Az 1768–1769-ben írt „első” levelekben ismétlődő formulákkal találkozunk: „in modum Czvittingerianum”, „...Boernerianum” készíti művét. Amikor nagyjából egy-egy személyről összeállt az annak „élete és művei” sorrend, akkor egyes adatok ellenőrzése, új adatok szerzése volt soron. Nem elégedett meg elbeszéléssel, mindig olvasni akarta a forrást, annak másolatát. Ha a másolattal kapcsolatban kételyei voltak, újra kérte a másoltatást. Tekintélyes szakemberekhez fordult véleményért, levelezési hálójába állandó partnerként került bele Pray György, Katona István, Cornides Dániel. Máskor területileg közismert személyre, egy-egy szakterület ismerőjére, szerzetesre, hivatalnokra, és ha lehetséges volt, leszármazottra támaszkodott. Czirbesz Jónás András fontos összekötő személy a Felföldön („in provincia montana”). Olyan kiterjedt kapcsolatokkal rendelkező személyek, mint Dobai Székely Sámuel, Cornides Dániel segítettek. Saját életrajzát és műveinek összeállítását küldte el neki például Perliczi János Dániel, Paecken Keresztély. A 18. század második felében orvostörténeti témában már nem jelentett nehézséget a református Wespzpréminek katolikus szerzetesekkel és előkelő világi papokkal sem kapcsolatot tartani, a múlt e területét közösen kutatni.

A külföldiek közül természetesen számított a peregrinációja alatt megismert személyekre, a historia litterariával, elsősorban orvostörténettel foglalkozókra (Karl Büttinghausen, Ernst Gottfried Baldinger).

Rekonstruálható a levelekből orvostörténeti műve első kötetének kiadási menete: a bécsi próbálkozás, Bél Károly András szerepe, a lipcsei és bécsi változatok létrejötte. A kötetek „kitérőiben” egyre gyakrabban jelenik meg a magyar nyelv fontosságának tudata, néha eltávolodva az orvostörténetről. A magyar nyelvűség 18. századi előtérbe kerülésével párhuz-

királyné vizéről; III. A legrégebb magyar grammatikáról; IV. Némelly magyar királyoknak ritka pénzeikről; V. A magyarországi szőlőtökében nőtt és nevedett aranyról. (Toldalék: A magyarországi régi orvosdoktorokról). Pozsony 1795. – *Pannoniae luctus*, Cracoviae, 1543, ed. Stephanus WESPZPRÉMI, Viennae, 1798; Posonii, 1799.

⁴ WESPZPRÉMI István, *Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza. I–IV. ford.* KÖVÁRI Aladár, VIDA Tivadar, bev. KÓTAY Pál, Bp., 1960–1970.

⁵ SÜKÖSD Mihály, *Tudós Wespzprémi István (Arckép a magyar felvilágosodás előtörténetéből)*, Bp., 1958 (Irodalomtörténeti füzetek, 16).

⁶ TÓTH Béla, *Wespzprémi István (1723–1799)*, Bp., Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1980 [Minikönyv].

⁷ *Wespzprémi István (1723–1799) és orvostörténeti műve (18. századi tudós-világ. II) = Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve*, 1979, 519–562. A *Wespzprémi István emlékezete halálának 200. évfordulóján* (sajtó alá rend. GAZDA István, Piliscsaba–Budapest–Debrecen, Magyar Tudománytörténeti Intézet–Simmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár–Debreceni Orvostudományi Egyetem, 2000) című kötetben újra megjelent.

⁸ SZÁLLÁSI ÁRPÁD, *Wespzprémi István (1723–1799) és kora*, Debrecen, Orvostudományi Egyetem, 1995 (A debreceni orvosképzés nagy alakjai, 6. füzet).

zamosan Weszprémi folyóiratokba küldött történeti tudósításokat, elmélkedéseket, amelyeket egybeszedve önálló kötetben is kiadott.⁹ Fontosnak tartotta a *Pannoniae luctus* (Krakkó, 1543) című versgyűjtemény újra kiadását.¹⁰

Kötetünkben többségében csak Weszprémi történeti adatgyűjtéséről, adatellenőrzésekről és műveinek kiadásairól esik szó. Néhány kivétel is akad. Például Torkos Józsefen keresztül a londoniak a korábban Weszprémi által megindított londoni pénzgyűjtés eredményéről, az összegyűjtött tőke kamatainak hovafordításáról való beszámolóra kéri a kollégium gondnokait. Bél Károly András az apja, Bél Mátyás hagyatékából származó köteteket kínálta megvételre. Weszprémi Pray György figyelmét a kollégiumban őrzött ún. Debreceni kódexre hívta fel annak leírásával és másolatrészlettel.

Gyakran kapott levélmellékletként könyvet, kéziratot másolatot. Ezeknek csak töredéke kerülhetett be kötetünkbe. Nagyrészt már maga Weszprémi készülő művének megfelelő helyére osztotta szét azokat. Egy részük (még a kézírások is) nagyon terjedelmesek, ma önálló kéziratári tételként léteznek, nehezen azonosíthatók.

A levelekben idézett nyomtatványok adatait a könnyű visszakereshetőség érdekében a jegyzetek között megadjuk. Ugyancsak utalunk a terjedelmes kiegészítésekre (ha sikerült azonosításuk).

Weszprémi István hagyatéka szétszóródott. Nem tudjuk, mekkora gondot fordított leveleinek megőrzésére. Mindenesetre abból, amit neki címeztek, két kötetnyi együtt maradt. Valaha e gyűjtemény is terjedelmesebb lehetett, erre következtethetünk a korábbi lapszámozásból.¹¹ Gyakran az elmúlt évszázadokban összegyűjtött levelezéseknek sem sikerül nyomára bukkannunk. Perliczi János Dániel kötetünk egyik levelében számol be például arról, hogy a Felföld jeles orvosának, Moller Ottó Károlynak a danckai Christian Korholttal való levelezését sajtó alá rendezte, jegyzetekkel látta el. A gyűjtemény meg- vagy hollétééről nincs tudomásunk. Abban reménykedünk, hogy kötetünk megjelenését sűrűn követik majd (különösen külföldi gyűjteményekből származó) kiegészítések, további levelek közzététele.

Weszprémi István levelezésének kiadását a *Magyarországi tudósok levelezése* című sorozatban közel három évtizeddel ezelőtt Tarnai Andor kérésére Vida Tivadar vállalta. Különböző okok miatt csak az OSZK-ban található két kötet és a Cornidesszel való levelezés átírása és regesztázása készült el. 2008–2009-ben a kötet szerkesztője tovább bővítette a levelek számát, továbbá elkészítette a jegyzeteket, mutatókat, előszót.

A levelek többsége budapesti gyűjteményekből származik. Az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára Weszprémihez küldött leveleket őriz két kötetben, ugyancsak itt találhatók az általa Czirbesz Jónás Andrásnak, Dobai Székely Sámuelnek és Miller Jakab Ferdinándnak címzett levelek. Az MTA Könyvtárának kézirataiból közöljük Cornides Dániel levélfogalmazványait és a Cornidesnek írt levelek egy részét. Ez utóbbi másik része az Evangélikus Országos Levéltárból származik. Az Egyetemi Könyvtár jezsuita gyűjteményében őrzik a Pray Györgyhoz, a Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltárában a Koppi Ká-

⁹ Lásd a 3. sz. jegyzetet.

¹⁰ Uo.

¹¹ OSZKK, Quart. Lat. 1980/I–II. Az egybekötés kori lapszámozás a második kötetben 897-tel, az elsőben (a második kötet folytatásaként) 1041-gyel kezdődik.

rolyhoz és Hannulik János Krizosztomhoz¹², az Orvostörténeti Múzeumban a Ráday Gedeonhoz írt Weszprémi-leveleket. Fischer Dániel és Juhász István egy-egy levelének lelőhelye a Magyar Országos Levéltár. Báthory Gábornak címzett levelét a debreceni Ref. Kollégium Nagykönyvtárában találhatjuk meg, a Mallyó Józsefnek írtak a jászói Premontrei Könyvtárból kerültek a turócszentmártoni Szlovák Nemzeti Könyvtárba. Egy Benkő Józsefnek és két Szathmári Pap Mihálynak címzett levelet őriznek Kolozsvárott.

A kötet anyagából eddig csak néhány levél jelent meg nyomtatásban.¹³ Weszprémi tette közzé a Gerard van Swietentől, Heinrich Johann Crantztól kapott leveleket. Szabó Károly adta közre 1873-ban a Benkő Józsefhez írt levelet (amely ismételten megjelent a *Benkő József levelezése* című, sorozatunkban megjelent kötetben). Kostyál István 1967-ben Juhász István levelét adta ki, Kótay Pál 1980-ban Rettegi György leveleit tette közzé.¹⁴

A Pray Györgynek írt levelekkel Durzsa Sándor foglalkozott.¹⁵ Az Országos Széchényi Könyvtárban őrzött kötetek elsőrangú forrásértékére először Tarnai Andor hívta fel a figyelmet.¹⁶ A levelezésről áttekintő ismertetést nyújtott 1981-ben Szelestei N. László.¹⁷

A levelek latin és magyar nyelvűek. Mindössze néhány német nyelvű levélrészlet, görög idézetek fordulnak még elő bennük.

Az átírásban a *Magyarországi tudósok levelezése* című sorozat elveit követtük. A rövidítéseket külön jelölés nélkül feloldottuk. Ahol nem egyértelmű, vagy bizonytalan, többféle módon is lehetséges a feloldás, szögletes zárójelet alkalmaztunk. Ugyancsak szögletes zárójellel utalunk a szöveg hiányos voltára. A bizonytalanságokat [?], az elírásokat [!] jellel jelöltük. Gyakran nem állapítható meg, hogy a levélíró, a címzett, vagy későbbi olvasó aláhúzása szerepel a levélben. Csak akkor írtuk e szavakat, részeket dőlt betűkkel, ha egyértelműen a levélírótól származnak.

Jegyzetelésünkben a sorozatban alkalmazott elveket követjük. Ha valaki levélben szereplő névre kíváncsi, a névmutatóban találja meg őt az azonosításhoz szükséges adatokkal, továbbá az előfordulási levélszámokkal. (A mutatókban megadott számok nem lapszámra, hanem a név előfordulását tartalmazó levél, amelyben a név előfordul, sorszáma utalnak.) A levelekhez a jegyzetekben tárgyi magyarázatokat, utalásokat és művekre vonatkozó megjegyzéseket fűzünk.

Végezetül illesse köszönet mindazokat, akik a levelek összegyűjtésében, másolatok készítésében, a kiadásban segítettek.

¹² A Hannulik János Krizosztomhoz címzett leveleket a kiadás tördelt változatának elkészülte után a kötet végén helyeztük el.

¹³ A levelekhez közölt jegyzetek élén M. (megjelent) betűt követve közöljük a pontos adatokat.

¹⁴ A *Weszprémi István emlékezete ...* című kötet Kótay és Kostyál szövegközlését megismétli.

¹⁵ DURZSA Sándor, *Weszprémi István levelei Pray Györgyhez*. Magyar Könyvszemle, 1957, 165–169.

¹⁶ Irodalomtörténeti Közlemények, 1957, 547. (Durzsa Sándor könyvének recenziójában.)

¹⁷ Ld. a 7. sz. jegyzetet.

A levelek lelőhelyjegyzéke

Budapest

Egyetemi Könyvtár, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevezés: 17, 133, 145, 152, 158, 161, 166, 169, 172, 174, 179, 184, 222 (korábban: Kaprinai-gyűjtemény, G 116).

Evangélikus Országos Levéltár: 131, 134, 141, 168, 178, 182, 187, 191

Magyar Országos Levéltár: 15, 271

Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltára: 218, 221, 282, 283

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár: 137, 142, 146, 167, 173, 180, 183, 189, 198, 210, 211, 213, 215–217, 220, 224, 225, 227, 233, 234

Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár: 1, 3–5, 8, 9, 11, 13, 14, 16, 18, 20–22, 24, 26–28, 30, 31, 34, 35, 37, 40–43, 45, 48–51, 54, 56, 58, 60–62, 64–67, 69–71, 73–75, 77, 78, 81, 83, 84, 87, 92, 94–96, 99, 101, 102, 104–110, 112, 113, 115, 117, 118, 120–124, 126–128, 130, 132, 135, 136, 138–140, 144, 147, 149–151, 153–157, 159, 160, 162–165, 170, 171, 176, 177, 181, 186, 188, 192, 194, 197, 199, 200, 203–208, 219, 226, 228–231, 236–243, 247, 248, 250–253, 255–257, 260–262, 264–268, 275–280

Orvostörténeti Múzeum: 19

Debrecen

Tiszántúli Ref. Egyházkerület Nagykönyvtára: 274

Jászó

Premontrei Könyvtár (Martin, Slovenská národná knižnica): 263

Kolozsvár

Erdélyi Múzeum-Egylet Kézirattára, Mike Sándor gyűjteménye: 190, 235, 245

Csak korabeli nyomtatványból (*Weszprémi István szövegközléséből*) ismert: 6, 7

WESZPRÉMI ISTVÁN
LEVELEZÉSE

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1759. április 24.

Megköszöni *A kisdéd gyermekeknek nevelésekről való rövid oktatás* című kéziratát.

Praenobili et Expertissimo Viro Domino Stephano Weszpremy
Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro Van Swieten.

Lubens fateor, me nondum Hungaricam linguam, quam amo tamen, tam bene intelligere, ut absque haesitatione omnia intelligere possim. Placuit tamen qualiscumque ille labor, quem legendo tuo tractatui, de puerorum educatione medica a nativitate usque ad tertium annum, impendi.¹ Hoc tentamen me firmiorem reddet in legendis aliis, et utilitas hujus opusculi meretur, ut publici juris fiat. Verum est, quod Herculi clavum facilius extorqueas, quam mulierculis sua praejudicia. Interim tamen magna spes est, ut prudentiores saltem respiscant, et patresfamilias sua autoritate tueri discant illud, quod utile est. Vale et me ama!

Vindobonae 24 aprilis 1759.

2 Weszprémi István Gerard van Swietennek Debrecen, 1759. május 25.

Tartalma ismeretlen.

3 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1759. június 21.

Nyugtázza a címzett előző küldeményét – valószínűleg *A kisdéd gyermekeknek nevelésekről* című műve kéziratát –, és orvosi tanácsot ad egy epilepsziában szenvedő beteg kezelésére.

Eruditissimo et Expertissimo Domino Stephano Weszprémi
Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro Van Swieten.

Tractatulum tuum, Hungarica lingua conscriptum ilico legi: promiserat Dominus Nagy,² quod responsum quaeri apud me curaret, nec fecit: post plures septimanas morae pertaesius indagavi habitationem ejus, et transmisi, hinc miror, quod nondum acceperis.

Epilepsia idiopathica est, ex validis animi affectibus nata, in corpore adulto, et facillime irritabili, hinc facile patet, prognosin difficilem esse: raro enim curari solet.

Sequentia cum spe boni effectus tentari possent.

Sumat quadriduo ante plenilunium mane vacuo ventriculo pulvisculum A ex aqua pura, et vesperi ejusdem diei haustulum B: reliquis diebus sumat ter de die duas pilulas C cum uncia I. hydromelitis medicati D.

Animi validiores affectus vitandi omnino erunt: in victu ab acribus, calefacientibus, dusseptis abstineat.

In horum usu per quadrimestre spatium ad minimum pergendum erit. Felicem eventum spero et voveo. Vale!

Vindobonae 21 Junii 1759.

Nota bene! Hodie literas tuas 25 Maji scriptas accepi.

- A. Rp rhei electuarii dr: fs. Scammonii grana VI. Stibii diaphorici non ablati grana XII. cinnabarii nativi grana V. Miscere fac pulverem.
- B. Rp Laudani liquidi guttae VIII. tincturae succineae guttae XV. syrupi diacodii unciae 3. aquae stillatae rutae uncia I. Miscere fac haustus.
- C. Rp myrrhae dr: II opopanaceae[?], galbani, gummi ammoniaci an. dr. fs. castoreiasae foetidae an. dr. fs. tincturae succineae quantum sufficit usque faciendam pillularum granorum III.
- D. Rp visci quercini uncias IV. corticis peruviani uncias II. recentis rutae uncias VI. scissa mista digere in hydromelitis puri recentis VI. vase clauso, calide per 4 circiter horas, dein colatur subsidendo depuratam exhibe.

4 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1760. január 9.

Beleegyezik, hogy levele *A kisdéd gyermekeknek nevelésekről* című mű elejére kerüljön. A pestis elleni védőoltással kapcsolatban adatokat közöl bécsi pestises betegekről, és ajánlja Anton de Haen professzor vonatkozó értekezését, valamint többi, francia nyelven megjelent könyvét.

Eruditissimo et Expertissimo Domino Stephano Weszpremi
Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro Van Swieten.

Si hoc e re tua fore credideris, facile permitto, ut literas ad te datas tractatui tuo de puerorum educatione praefigas.³

Legi et dedicationem tuam scriptam illustrissimo Comiti Tholdi.⁴ De variolarum insertionis utilitate adhuc sub iudice lis est.⁵ Certus sum, si bona methodo tractentur, non adeo multos perire. In collegio Theresiano 24. laboraverunt juvenes, et quidem multi ex illis satis acriter, quidam etiam pessimis confluentibus, et evaserunt omnes. In orphanotrophio, anno elapso 59 hoc morbo decubuerunt, et duo tantum perierunt, reliqui omnes evaserunt.

Si Gallicam linguam intelligas, legas rogo, tractatum de hac re scriptum a professore nostro de Haen,⁶ cujus omnia opuscula legi merentur.

Ultimo tomo omne tempus impendo, quod corraderе possum: sed innumera cogunt invitum, ut tardius pergam in hoc labore. Pergo tamen. Vale! et res tuas feliciter age.

Vindobonae 9 Januarii 1760.

[A borítékon:] A Monsieur Stephanus Weszpremi Docteur en Medecine A Debrecin dans la haute Hongrie
[Pecsétel.]

5 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1761. június 5.

Köszönetnyilvánítás a kisgyermek neveléséről szóló könyv két példányáért, amit megküldött neki.

Eruditissimo et Expertissimo Viro Stephano Weszprémi
Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro Van Swieten.

Accepi, quae miseras, exemplaria bina, utilissimi tui tractatus de liberorum educatione.⁷ Unum reposui inter meam supellectilem librariam, alterum tuo nomine obtuli principi regio suae altitudini Ferdinando,⁸ qui octavum ingressus jam aetatis annum Hungaricam linguam discit, alacriter et cum oblectamento. Haereditarius princeps Josephus⁹ Bohemicam didicit, et Latina lingua, quam optime callet, apud Hungaros uti solet.

Gratias debitas pro hoc munere literario ago. Vale! et spartam, quam nactus es, ornare perge!
Vindobonae 5 junii 1761.

[A borítékon:] A Monsieur Stephanus Weszprémi Docteur en medecine etc. A Debrecin En Transsylvanie.

[Pecséttel.]

6 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1763. február 18.

Crantz bábakönyvének magyarra fordítását ajánlja Weszpréminek.

Eruditissimo ac Expertissimo Viro, Stephano Weszprémi,
Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro van Swieten.

Laudabile quam maxime institutum est, civibus suis prodesse, et si apud vos nemo constitutus est, qui anatomen, chirurgiam, artem obstetriciam doceat, non video, quare tam laudabile opus impediretur.

Ante aliquot annos auctor fui Domino Crantz, qui obstetriciam artem docebat, ut tractatulum de hac arte scriberet, mole paruum quidem, sed utilitatis plenum et imprimis obstetricibus docendis aptum. Ille Libellus germanice scriptus, si in vestram linguam verteretur, prodesset summopere.¹⁰ Vale, et res tuas feliciter age. Vindobonae, 18. Februarii 1763.

7 Heinrich Johann Crantz Weszprémi Istvánnak Bécs, 1763. július 20.

Örül könyve magyarra fordításának.

Viro Clarissimo Eruditissimo, Domino Stephano Weszprémi,
Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit H[enricus] Crantz.

Laudare debuit tuum Laborem, quem in Embryalcas vestras collocare voluisti, Liber Baro van Swieten,¹¹ ego quidem summopere probo, quum noverim, quae hic loci fuerit obstetricandi ratio, antequam docerem: primus eris in Hungaria, qui facem praetendat, ut primus fui in Austria.

Ratione Versionis obstare nihil video; si quaedam Tibi videantur Vestrae et Augustanae Confessionis contraria, eadem omitti possunt, facta harum rerum in praefatione mentione; Laborem tuum gratum futurum AUGUSTAE, Archiatro, omnibus, confido. Te vero Deus Ter Optimus Maximus in longos annos salvum et incolumem servet, opto, dum ego te semper amabo. Vale. Dabam Viennae 20. Julii 1763.

8 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1767. április 20.

Köszönetet mond egy orvosi eset leírásáért, valamint a *Bába Mesterségre tanító könyv* tiszteletpéldányainak megküldéséért. Nemességet nem tud szerezni neki ezért, bár a könyv a császárnőnek és férjének nagyon tetszett. De sikerült a könyv szerzője számára az uralkodó drágakövekkel díszített érmét megszereznie.

Eruditissimo et Expertissimo Viro

Domino Stephano Weszprémi Medicinae Doctori

Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro Van Swieten.

Gratias ago pro casu mihi transmissio, qui singularis admodum est, licet in historia Medica inveniantur quidam similes. Gratulor tibi de felici curae successu.

Accepi et versionem libelli in linguam Hungaricam, quem celeberrimus Krantzius De arte obstetricia scripsit,¹² in usum discipulorum; et Augusto et Augustae exemplar tuo nomine exhibui, qui benigno vultu exceperunt non tantum, sed et laudaverunt consilium tuum.

Nobilium numerus magnus est apud vos, hinc impetrare, ut augeatur, non carebit difficultate, ut facile praevideo, nec similes preces mei fori sunt.

Sed aliud obtinui pro te honorificum monumentum, quod probabit omnibus, et libellum tuum de educatione infantum,¹³ et versionem utilissimi libelli in patriam linguam perplacuisse Augustis.

Imperatrix iussit, ut tibi transmitterem nummum, qui Augustam imaginem habet, et undique adamantibus cingitur, imposita ex similibus corona regia, pulchra arte concinnata.¹⁴

Cum pretio et arte conspicuum sit hoc donum, fidis manibus illud tradere possum tantum: Monstravi illud a Batavis redeunti Michaeli Balog Soos Arabonia-Pannonio, Medicinae Doctori, qui promisit se de hac re tibi scripturum. Cum autem nihil de illo inaudiverim postea, credo, quod in patriam redierit.¹⁵

Rogo ergo, ut quantocyus mihi scribere velis, cui hoc cimelium tradi vis, qui apographum recepti mihi dare debebit, ut illud monstrare possim illis, quibus harum rerum ratio danda est. Vale diu et me ama.

Dabam Vindobonae 20 aprilis 1767.

[A külföldre:] Eruditissimo et Expertissimo Viro Domino Stephano Weszprémi Medicinae Doctori etc. Debrecini – En la haute Hongrie

[Pecsétel.]

9 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1767. november 30.

Adatközlés és további adatok ígérete a Heidelbergben tanult magyarországi hallgatókról. Cserében ő kér adatokat az Oppenheimben kiadott magyar nyelvű bibliáról, valamint a *Heidelbergi Kúté* magyar fordításáról.

Clarissimo ac Eruditissimo Domino Domino

Stephano Weszprémi, medicinae doctori

Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen, professor Heidelbergensis.

De opere, quod moliris Vir clarissime, omnibus, quibus litterae curae cordique sunt, impense gratulor. Habemus jam Bartholinum de Medicis Danis,¹⁶ sed et habebimus Historiam Medicorum Hungariae. Acta nostra Academica propter temporis angustiam nondum hunc in finem evolvere licuit. Interim cum populari tuo transmittio illa, quae hactenus observavi. Facile mihi persuadeo, plura, ex istis te minime latere. Sed et heic superflua non nocent. Clarissimus noster Nebelius, qui tecum, ni fallitur, in Academia Ultrajectina quondam versatus est, prolixam suam in te voluntatem testatus est, duasque mecum communicavit dissertationes, quas V. Greissing¹⁷ et Privigyei¹⁸ notavit, simulque omnia alia officia promisit.

Ceterum bona tua cum venia, viris eruditis publice tuum de medicis Hungaricis illustrandis consilium exposui, variorumque hac ratione exspecto symbolas, tecum postea communicandas.

Gratissimum mihi foret, si nonnulla speciminis mei exemplaria amicis tuis tradere velles. Forsitan illi alias editiones Oppenheimenses notabunt. Utinam quoque, aliquis apud vos distincte editiones Hungaricas catecheseos Palatinae, virosque eruditos, qui ex gente tua in laudatam catechesin commentarios vel conciones vel notas emiservunt, ut et alia hujus generis memorabilia Hungarica, annotare, mecumque communicare vellet. Historiam enim catecheseos Palatinae edere animus est. Vale vir clarissime, meque devotissimum celeberrimi tui nominis cultorem ama.

Scribebam Heidelbergae, die 30. Novembris Anno orbis Reparati MDCCLXVII.

P. S. Biblia Hungarica Oppenheimii anno 1612. edita,¹⁹ procul dubio apud vos inveniuntur; anxie exspecto totum illorum titulum, accurate et distincte descriptum. Nescio etiam an dedicatio sit praemissa.

[Weszprémi feljegyzése:] Accepi Die 18. Maji 1768.

10 Weszprémi István Perliczi János Dánielnek [Debrecen], 1767. december 1.

Adatokat kér a *Succinctához*.

11 Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak Losoncapátfalva, 1768. január 25.

Adatközlés a *Succinctához*.

Bizodalmas, nagy jó akaro Doctor és Collega Uram.

Sub dato 1^{mae} Decembris múlt Esztendőnek, hozzám bocsátot kedves levelét vettem különös consideratioval: köszönöm rólam való emlékezését, és valamint ditsirem, hogy hazánk-nak diszére némelly tett, és teendő munkáival magát impendálni, 's azzal, a' Publicumnak használni, nem sajnál, úgy igenis aprobálom, hogy mind ennek előtte, mind most, ezen há-ládatlan hazánkban faradozó Medicusoknak emlékezetit, felejdékenségből ki vonni, 's ne-veinknek fent tartásában munkálkodni méltosztatott; Irtam a végre azonnán Beszterczére, Sogoromnak Doctor Moller Gottfridt Urnak²⁰ mellynek válasz adásigis, az én mostani válasz adásomat suspendáltam.

Nehai méltóságos Baro Hellenbach Urnak²¹ maradéki, távul laknak; azértis Életirul és Circumstantiáirul, igen késun fogunk informáltathatni. Ha Czvittingernek Hungaria Literata,²² valamit nem contineál, mint hogy kurutzságra, úgy, mint akkori magyarok Bánya Városi Cammergroff, Lengyel Országba recipialta magát; 's az alatt Bibliothecáját, és minde-nét el vesztette (ambár annak előtte meritumi voltak, mivel Leopoldus Császárt in Nephritide calculosa curálta, 's azértis Baróvá lett) nem tudom, honnán veszuk csak egynehány eszten-deig practicált Medica Actairul való, informatiókat.

Nehai ipam, Carolus Otto Moller felül, hasonloképen keveset irhatok, mivel ennek előtte egynehány esztendővel, anno 1761 die 2 Augusti történyt fatalis Incendiumban, Biblio-thecejának egy része megégett, Dissertatiói és Irásai, többire, hamuvá lettek. Mint hogy igen számos Praxissa volt, azokon kívül, a mit in deren Bresslauer Natur und Kunst Geschichten,²³ forma observationum practicarum, inseráltatta, igen keveset irt, akkori idoben, 3 Medicusnál több nem lévén az országba (D[ominus] Spilenberger²⁴ és utána, D[ominus] Schvab,²⁵ Lötsén: D[ominus] Rayger,²⁶ Posonyba, és D[ominus] Lang,²⁷ Selmetzen) majd nem az egész ország, szerentsés és helyes praxissára nézve hozzá recurrált és így sokat nem irhatott. Született Anno 1670 die 10 Januarii, 's midőn akkori Tökölyi világban, az Trivialis Magyar Osko-láit, jó formán az országba nem végezhetett, anno 1686 Német országba, Altdorffiumba, recipiálta magát az Édes Attya Egytestvérihez, Professor Mollerhez,²⁸ ugyan ott, 4 esztendeig Medicinára applicálván, 's Doctoráltatván magát: cum subseqva Dissertatione Inaugurali: de eo, qvod divinum est in morbis anno 1691. Meg tsendessedvén az ország, haza jött, és a' posonyi patriáját, Beszterczével cserélte, ugyan ott, practicalván anno 1702 megis háza-sodott, Catharina Fiebinger nevű Leány asszonyt (azután napamat) el jegyezvén magának. El kezdvén a kurutzság, anno 1703. eléb említett Doctor Lang (nehai fejedelemnek Rakoczi Ferentznek medicusa) eötet, tabori Medicusnak maga mellé vette, ugyan Baro Hellenbach Urnak recommendatiojából, melly tisztséget egész 7 esztendeig ditsiretessen viselvén, mint hogy efféle nagy concursussokban, majd nem az egész Magyar országai statussokkal meg esmerkedett, nem csuda, ha azután (kivált midőn anno 1710 felül említett Doctor Lang a maga fejedelmével Rakoczi Ferentzel, az országbul ki, és Lengyel országba, 's azután, Dantzkatul, Frantzia országban, 's onnan, Constantinopolyban ment) az egész Magyarországi Státusok hozzá recurráltak úgy, hogy, valamint sine adulatione, erga pios manes mei qvondam soceri, irhatom, sem ennek előtte, sem ennek utána, olyan Medicus az országba nemis volt, nemis

lesz, a' kinek olyan nagy számu, 's a mellett, olly szerencsés praxissa vólt, mivel (a' mint *de divino in morbis disputált*) ugy *specialis directióval* és *illuminatióval*, az Isten eötet meg áldotta, hogy *de historia morborum et subsectorum*, sokszor homállyossan, informáltatván, mégis, tsekély eszközökkel, mindnyájunk csudájára, ad *distantiam 20–30–40 milliarium*, Levél általis, nagy Curákat vitt véghez, és a hol nemis reménlettünk, csak hamar jött válasz, hogy jobban van, vagy meg gyógyúlt, a *patiens*. *Revera divinum in morbis*. Egész Hippocrates vala: mellyis, néha, hármát négyet, az *academiakról* vissza jövő fiatal *doctorokból* (kivált, nem *sufficiálván* a *correspondentiákkal*) maga házánál tartotta, applicálta; sőt, azokkal, az országot, és a' Vármegyéket provideált vala. Azon idő alatt, mint hogy illyen áldott praxis alatt, maga *oeconomiájára* sem gondolván, minden jövedelmit *publicumra*, és Deákokra fordította (a mintis, minden esztendőben nem csak *medicusokból* egyet, kettőt, de *theologusokból* is hármát, négyet, Halai *Academiákba* tartotta, költséggel *secundálta*, azután visza jövőket, *Praeceptorságra*, maga mellett való *adjunctuságra*, *Physicuságokra*, *Rectorságokra*, *Papságokra* *promoveálta*, ugy, hogy az egész országba, alig vólt egy Oskola, *ecclesia*, és *Physicatus*, a' hól *Cliensei* vagy *Creaturai* nem vóltak volna. Pédaul lehetnek, azon hires Bél Mattyas, Herrmann,²⁹ Knogler,³⁰ Kochlats,³¹ *Institoris*,³² Simonides,³³ Severini,³⁴ Hajnoczi,³⁵ 's több Uraimék, mellyek több sokakkal együtt, *applicatiójokat*, nehai öreg Mollernek köszönheték. A meddig jó egészséggel birt, szokott vólt minden esztendőbe, Majusba, Juniusba, azután oszel *Septemberbe*, *Octoberbe*, az Magyar országí hévizekben, *Itinera Medica subeálni*, ugymint nemes Honth, Thurocz, Bars, Nitra, Trentsény, Szepes, Gömör, Nográd, Borsod, Pesth, Bihar, 's több Vármegyékben: ott láthatott az ember, az *concurráló* sok *magnas* és nemes *Patiensekből* álló, egész *octavákat*, anyira, hogy szép hire, 's neve, nehai Felséges császár Carolus VI-nakis *esmeretségben* essett, és sokszor az nehai Ersebeth, császárne,³⁶ *egésége* iránt, Becsben is *invitáltatott*, és, ad *invidiam Archiatrixorum Caesareorum*, ottan sok heteket töltött: Magyar országí *Nemességelis* meg *ajándékoztatott*; Pesthi Tábláknak *Medicusságra* is *invitaltatott*, mellyet mindazáltal, *deprecált*. *Liberalis* vólt, ad *Dispendium usqve facultatum*, a' mintis *eo Felsége aerariumat* *secundalni* kívánván, 60 ezer forintnál többet, az bányákra költött, mellybenis az egész *passiója* vólt, ugy, hogy *Gyermekeinek* is nem sokat hagyhatott, abban meg nyugodván, *qvod sibi et suis, thesauros qvaesiverit in coelis*. *Egésége* mindenkor volt gyenge, ugy, hogy, a mint 40 esztendeig esmertem, ritka vólt egy nap, hogy orvossággal nem élt volna; maga sem reménlette, hogy valaha 77 esztendőt el érje. *Constitutioja* vólt *cachectico-macilenta physica*: *gyermekségitul* fogva, az torkának jobb oldalán, *strumája* vólt, *post periculum suffocationis sub aqua, in juventute*. Utolsó 12 esztendőkben, se hova sem ment, hanem Levelek által *Consiliumokat* adott *ex magna experientia*, többire szerencsésen, úgy, hogy Morvábul, Silesiából, Austriából, Styriából, Erdélyből, és Lengyel országból is *consultálták* eötet. A nagy Tudományain, és Istentul vett, *chrisma seu, donum sanandi* felül, igen peldás keresztény vólt, a világi *gazdagságokat* semminek állitván. Nyavalyáskodni kezdett, halála előtt 10 esztendővel, *ex anomaliis haemorrhoidum*, eleinten gyakorta *Colikákban*, azután, épen vesei és hólyagi *calculusban* esvén, a' mintis, maga magán tett, helyes orvoslása után, egy egész *skatulával*, különös nagyságu *calculusokat*, gyuitot, de, *sectióra*, avagy *Lithotomiára*, *öregségire* nézve, soha sem akarta *resolválni* magát: utollyára, ugyan azon *calculus vesicae*, (mellyis *ex conjectura praeputii retracti*, egy Szilva nagyságu lehetet) hólyagban való *inflammatoria febris, cum subsequa gangraena et Sphacelo partium vicinarum*, életitul meg fosztotta; minek utána, 5 gyermekeinek adott peldás *instructio* és áldás után, *cum tali constantia et exemplari resolutione*, mint ha egy szobabul másikba menne, ezen utolsó

szavaival gutte Nacht! el alutt, és lelkit, nagy tsendessen Teremtoinek visza atta die 9 April 1747. eletinek 77^{dik} 1/4 esztendoben.

Engemet, a' mi illet, hogy már 62^{dik} esztendőre menő Életemnek historiáját, Preginatióimat, munkáimat, és rész szerint kinyomtatott, rész szerint pedig, kéz alatt lévő, Irásimat rövid stylusban vehessem, sok utazasimra nézve, nem lévén időm, ime, Ifiságimnak historiáját, születesem napjátul fogva, ab anno 1705 usque ad annum 1729, ezen Academiakrul lett visza jovetelemkor, nekem egy néhai pajtasom és patienssem által, congratulált, carment küldöttem. Hogy ennek memoriaja el ne veszen talan lehetne egészen, collega urnak jövendobeli munkájában leg inkab az olvasoknak nagyobb kedvekért, inseralni. Említett esztendőben lett, be jövedelemtul fogva, minému maradásim, változásim, és foglalatoságim vóltanak, azon Carmennek végiben, rövideden fel jedzettem,³⁷ sőt, most, ittis az Academica Diplomáimnak valóságos mását, ime megküldöm. Tudni illik, midőn anno 1727. die 17. Octobris Wittebergaba magister philosophiae lettem, és ott maradni, és magamot pro futuro professore, készíteni, és, qva Adjunctus Facultatis Philosophicae némelly, sub praesidio meo ventilalt; dissertatiokkal, melyyekrul az Wittebergai Testimonium szól, habilitálni kívánván, publice et privatim, Physicat és Mathesist tanítani kezdettem, történyt, hogy, kedvem érkeztén, több országoknak, Academiáknak látására, 's tudós emberekkel való ösmerkedésre, Impériumbéli Academiákban lett mulatásom, és experientiam után, anno 1728. Wittebergabul, die 3. Octobris 1728 indulvan, Magdeburg, Braunschweig, Lauenburgon által, Hamburgba érkeztem, s onnan, Tengeren die 14. Octobris Amstelodamba, és Hollandiába jöttem, 's ugyan ott, Trajectumban, die 19 Novembris, habita, sine praeside, dissertatione, de naturarum humanarum indagine medica, sub schemate Systematis diversarum machinarum inter se connexarum, feliciter instituenda, magamot Doctoráltattam. (N. B. Ezen Dissertatio, ennek utána, egy új Tactatusomra alkalmatosságot adott, de medicina comparativa. Midőn Hollandiat és Academiai, peragráltam volna, Anno 1730, Brabantiába által mentem, 's azon Acadedmiáinak tekintete után, Bruxellába, 2 holnapig, subsistaltam, a' Csaszari akkori Hollandiában levő követnek Sintzendorffnak³⁸ (mellynek a dissertatiomat dedicaltam) recommendatiojából, ott valo első minister, Viscontitúl, detineáltatván, (mellyis, ha a religio nem obstált volna, engemet először magánál, azutan, az ertzhertzeznénél) Carolus VI nényénél, Elisabethánál) engemet accomodalni akart a' mintis 6 hétig ott mulattam. Ennek recommendatiojával azután die 1. Januarii anno 1729 Namur, Luxenburg, Lotharingiat, 's Frantzia orszag egy részit, meg jártam, Tudosokkal, és Espitályokban valo Medicussokkal, chirurgussokkal, operátorokkal meg ösmerkedvén. Egy fertall esztendeig való Bujdosásom utan, midőn Parisba 2 hetig, Metzbe 4 hétig, mulattam volna, visza felé indulván, említett esztendőnek 29 martiusban Strasburgba érkeztem, 's ugyan ott való Professorokkal, Medicussokkal, 's kivált Frantzia és Német Espitályokban Lithotomiában excelláló, Operátorokkal, ösmerkedvén, 6 hetig ott valo mulatasom után, onnan die 12 Maii indultam, és Landau, Speyer, Wormson által, Francofurtumban ad Moenum érkeztem. Onnan, az hatra lévő Impériumbéli Academiáknak meg tekintetésére, Giess, és Marburg felé, vettem utamat, ezen utolso helyyen, azon hires Wolffius³⁹ mellett, egész 6 hétig mulattam. Onnan, Cassel, Eisenach, Gotha, Erford, Weimaron által, die 30. Julii Jenaban ékeztén, mint hogy egy esztendővel előtte, egy itten tanító, Physices és Matheseos professor, Doctor Hamberger⁴⁰ ellen, in praefatione Theoriae meae Caloris mathematicae, nova methodo Medicinae applicatae, némelly dubiumokat, contra leges adhaesionis duorum corporum sese contingentium, moveáltam,⁴¹ eöis nekem in uberiori Legum duarum Adhaesionis dilucidatione felelt vóna, utban lévén időm sem vala controversiákra, ott

valo nemelly physicusok előtt, csak szóval replicáltam, és tett objectióimnak inhaerealtam. Azután, Szegeny Atyámnak beteges vóltárul informaltatván, 's Academiakrul bucsuzván, 's huzamban sietvén, Lipsia, Hala, Dessau, Witteberga, Dresda, és Silesiai Baraslo felé, vettem utamot, a 10 Augusti ad 29, Septembris, mindenütt egynehány napig, és hetig mulatván, azután Ohlau, Brega, Oppeln, Teschen és Jablunka felé, haza indulván, hat esztendeig tartó bujdossasim után, Zolna, Rosenbergan által Anno 1729. die 11 Novembris szerentséssen Szepességi Késmárkra érkeztem. Itten, azonnán, rész szerint medica praxisra, rész szerint Mathematica Consultatiókra, kivált, circa meliorationem machinarum metallurgicarum, Bánya vásosokban invitáltatván, midön nehai Baró Hellenbach és Moller uraimek által (mellyekhez Anno 1727. Wittebergai Dissertatioimat, de Hyeroscopio, instrumento mensurandae pluviae,⁴² és, de Drososcopio, instrumento mensurando, rore apto,⁴³ dedicáltam vala) persvadeáltattam, hogy tudományimat, és lakásomat, Selmetzre transferállyam, történyt, hogy, minek utána az Prussiai berlini scientiarum societasra, némelly scriptumimat, és uj inventiokrul valo Dissertatioimat, tudni illik de Machinis novis Architectonicis: item de Moletrina nova militari, expeditionibus bellicis accommodata: item, de machina nova Contusoria, comminuendis metallorum mineris apta, el küldöttem, és onnan, nekem küldött Diploma által qva Membrum ejusdem Societatis in classe Mathematica bé vétettem⁴⁴ volna, lakásomat Selmetzre Anno 1730. transferáltam, és ugyan ottan, második esztendőre, A. 1731. d. 18 Aprilis megházassottam, említett doctor Moller, ugymint nehai Ipamnak idősbik Leányát, Anna Katalint, Feleségul magamnak el jedjezván, mellyelis Selmetzen, Lossontzon, és mostani Jozságomban, Apatfálván, egész 33 esztendeig, 2 holnapig és 24 napig, Istenes hazaságban éltem, 7 gyermeket neveltem, mellyek közzül mindazáltal, feleségem 1764, 3 fiu és 2 Leány örök életre előre mentek, ugy, hogy azokból csak 2 Leány, még életben vagyon.

Ezen esztendők alatt való foglalatosságim circa praxin Medicam vóltanak, eleitül fogva N. Nógrád Vármegeybe nehai Ipam Uram által, itt való Sok Patienseihez el kuldettetven, 's midön rész szerint, az 8 mélyfoldnyire való, gyakortai excursiókat el úntam, 's az alatt pedig, itt valo statusoktúl, pro acceptando physicatu Neogradiensi requiráltattam volna, A. 1731. d. 29. Decembris, Lakásomat Lossontzra, ottan pro Medico et Apotheca épített uj házba, transferáltam, melly Physicatusis, egész 23 esztendeig viseltem, a' N. Vármegeyét minden sanitásbéli praesidiumokkal provideáltam, Apotékát erigáltam, Pestisben, az exponált Chirurgusokkal correspndeatam, azokat, és Bábákat dirigáltam, examináltam, sőt, közhaszonra való három magyar könyvetskéketis irtam, 's ki bocsátottam. Ezen hivatalbéli munkaimon kívül, sokféle observatiokat, és Dissertatiokat, pro Societate Scientiarum Berolinensi, tum et pro Academia Naturae Curiosorum (mellynek hasonloképpen Membruma A. 1742 lettem) elaboráltam, és rész szerint, ki küldöttem, rész szerint, kéz alatt, és munkába vannak, tudni illik, 1/ Casus et Curationes medicae selectae, ex Praxi 40 Annorum, et Actorum Praxeos Hungaricae Tomis XX, erutae, et excerptae. 2/ Miscellanea physico medico-curiosa, qvibus continentur: a. Thermographia Hungariae comparativa. B. de aere, aquis, et locis Neogradiensibus, c. de curis morborum Sympatheticis, merito, vel falso, suspectis. d. de Thermis artificialibus vaporariis. E. de medicina virorum. F. de Rei medicae pharmaceuticae, et Chirurgicae in Hungaria, in melius formatione, Consilium et Projectum ad Excelsam Cancellariam. 3/ Miscellanea Physico-mathematica qvibus continentur a. Hyetometria et Drosometria curiosa, cum appendice machinarum et aquaeductuum Hietotechnicorum. B. Pyrometria physico-mechanica, cum appendice de machinis pyro-aero stathmicis. C. de nova machina pneumathico hydraulica. 4/ Meteorologia Medica, fundamentis recentioribus astronomicis

superstructa. 5/ Filum Ariadneum Praxeos Medicae, seu Problemata practica, ad historias, morborum et subjectorum, felicius concinnandas, necessaria.⁴⁵ 6/ Marsilii Ficini Opusculum anno 1481 regi qvondam Hungariae Matthiae Corvino dedicatum, de valetudine coelitus comparanda, seu de recto astrologiae medicae usu, cum praefatione mea, de attractionibus et repulsionibus astrorum: in natura non impossibilibus ut et notis perpetuis ad idem opusculum, ex modernis principis, textui accommodatis.⁴⁶ 7/ Christiani Kortholti chymici Dantiscani Epistolae chymicae ineditae, ad defunctum qvondam socerum meum, Carolum Ottonem Mollerum datae, et notis meis illustratae.⁴⁷ 8/ De habitu legum Hungaricarum ad Medicinam forensem, seu Sacra Themidos Hungaricae, ex medicina illustrata, opus novum, sub incude existens.⁴⁸ 9/ De differentia climatis Terrestris a coelesti, fundamento tam morborum Endemiorum, qvam et variae diversorum regnorum, sub eodem climate coelesti existentium fertilitatis.⁴⁹ 10/ Medicina Comparativa, seu de Indagine Naturarum humanarum, in statu tam sano qvam morbo ad praxin accommodanda.⁵⁰ Több efféléket is kezdettem és ha pro impressione valami patronusokat, vagy bibliopolakot kaphatok, Isten éltetvén, 's erőt és időt adván, kiis bocsatani akarnám: masként per partes qvoque ki jöhetnek ezen munkáim, in Actis, tam Naturae Curiosorum,⁵¹ qvam et Societatis Berolinensis,⁵² jollehet alkalmatlan helylen, 's bé sem veszik, ha nagyobb a munka, mivel csak rövid observatiokat szeretik, azértis ezeknek ki adása bizonytalan, és halalom után könnyen a moly meg eheti: az alatt, nem bánom, ha munkáim innotescalnak.

Mint hogy pedig, felül említett 3 fiam között, az idősbiket, Karolyt, egész 26dik esztendéig (mellyben, nagy szomorúságomra, úgy mint már derék Jurista, és Prokátor, idegen helylen Anno 1761. die 2. Decembris in inflammtione hepatis meg halálozott) neveltem, és gyermek-ségítul fogva, privatim, magam nagy applicationnal, tanítottam, minému új methodust adhibealtam, és minému munkákat elaboraltam nekie, méltó említeni, mivel mindenik typust erdemelt, és nagy haszonnal az magyarországi oskolákbanis, lehetne introducálni: tudni illik, alig tudott írni, 8 esztendős korában már (azokon kívül, hogy alphabetica kotzkákból s kartyakból, betűket esmerni, syllabákat componalni, olvasni, csak hamar tanult) általam nekie componalt arithmetica et geometriam puerilem irt, sokféle képekből, figurákból, stereometrica, mechanica, optica, architectonica, 's afféle kártyákból, nekie csináltatott corpusokból, modulusokból, machinákbul, az impura és sok abstractiot nem kivano mathematica disciplinákat, csak hamar capiált: globusokból, 's vilagnak faragott Systémaból, sőt, halastoban uszó, 's Spagáttal, vagy Leisznákkal kötött, Sphaerakból, az Cosmographiát. Astronomiát, Tsillagoknak ésmeretségit, Geographiát; malmoknak modulusokból, statica instrumentumokból, Mechanicát; plehes Canalisokból, hydraulikát; camera obscura és szemnek nagyobb modulusából, és sokféle perspectivakból, uvegekből, Opticát; tova, soféle kártyás, 's papirosos házaknak és fortificatioknak modellusokból, mind a két architecturát és horographiát, hamarab tutta, mind grammaticát. Mint hogy pedig, praecox ingeniumát, és szép talentumit látván, kolcségét nem szántam, az Informátoron kívül, három nyelvet tudo cselédet tartottam, 's így lett, hogy 8 esztendős korában már 3 nyelvet tudott a' 4diket pedig, ugy mint Deákot, az oskolában és privatus Informátoratul tanúlt. Ekképen, puerilis mathesisben initiáltatván, eotet lassanként abstractiokra szoktattam; az Rhenii Donatusat⁵³ és Grammaticát, privatim ex Ontologia metaphysica (melly ugyis mint egy philosophicum vocabulariumot consideralni kell) explicaltam: a mellett, valamint soha sem ditsirtem, sőt, minden rectoroknak exprobráltam, hogy azon hires és nagy érdemű Comeniusnak orbis pictust,⁵⁴ méltatlanul, és csuppán, néhai posonyi Bél Mattyásnak passiójából, az oskolákból ki csapták,⁵⁵ ugyan ebből,

eotet ad cognitionem rerum Universi introducaltam, és a mellett, puerilis Physicat tanúlt. Továbbá, hogy eötet lassanként ad philosophiam morealem et politicam licet puerilem, készítsem, az Aesopusnak fabulait,⁵⁶ uj methodussal, juxta ductum philosophiae moralis et politicae, in officia, erga Deum, se ipsum, et proximum, dispescaltam, és in usibus, dicta sapientum, és discursusra való, Benitzky magyar verseit,⁵⁷ adjungáltam: Ki tölt minden moralis és politica materiahoz, 3. 4. 5. 8. 10. 15. fabulais, a mellett, in Editione Melanchtoniana,⁵⁸ szép a latinitas, ugy hogy ezen, typusra kész opust, az óskoláknak hasznokra, méltan lenetne imprimáltatni, és introducálni. Ugy lassanként, verba cum rebus, mindenkor combinálván, már 12 esztendő korába, syntaxist, mathesist, és Philosophiának, kivált moralisnak és Politicanak, első principiumait, mind e játékkal imbibált. Mentem azutan tovább: concináltam neki Logicam puerilem, ut discat prius recte cogitare et concludere, azután superaddaltam oratoriat és poesist, ut recte cogitata, et inventa, stylo soluto, vel ligato anuncialni tudhasson. Csudálkozott minden ember 13 erztendos korában valo Profectusit, 's nemelleyek, praecox, extraordinaria Ingeniumának tulajdonították (holott, csak bona methodus et paterna diligentia, vólt az oka, mivel, többi között, említett Commeniusnak Didacticát,⁵⁹ és Morhoffiusnak Polyhistort⁶⁰ követtem, Librum II, çaput 1.7.8.) Tizenhat esztendő korában mar általam neki componált introductiot in praecognita eruditionis universae, irt, mellyet három sectioba neki tradaltam. I. De linguis et eorum[!] cultura (NB. ebben foglaltatik omnium humaniorum, styli et authorum classicorum notitia.) II. De prudentia et methodo recte discendi et docendi (ebben foglaltatik, valamit csak említett Commeniusnál, Morhoffiusnál, és általa citált áuctoroknál, circa compendia et methodum Studiorum, szándékomra hasznosnak tanáltam). III. De prudentia Studiorum realium, recte tractandorum (ebben vagon az most említett, masodik sectionak praxissa, cum nucleo Encyclopaediae, et totius historiae literariae, in omni scibili, cum adjuncto appendice, de instruenda, ex omnibus, bibliotheca compendiosa, politico Hungaro convenienti). Ezek után, tradáltam neki, a privatim totum cursum philosophiae theoreticae et practicae, nova methodo, 's készen vagon, historia Philosophica, logica, Methaphysica, Theologia Naturalis, Philosophia moralis, Politica, et antiqvitates Romanae, 's minden nap, az mathematicus cursus combinálva. Ezekkel dimitaltam eötet, 16 esztendő korába anno 1749 1750 Posenba, leg inkább akkori diaetanak kedveért és frantzia szónak tanulásaért, s irhatom, hogy vannak leveleim, nehaj rector, Szaszky Urtúl,⁶¹ mellyben eruditioját almélkodva ditsirte, formalibus qvod non venerit, ut discat, sed ut doceat. Frantzia szóban, ugy perficialta magát, hogy horis privatis, egy szép, általam neki disponált, moralis és politicus konyvet (Lucta rationis cum sensu Reprobo, seu, de tollendis pravis habitibus in officiis erga Deum, seipsum, et proximum, cum modo agendi in mundo) frantzia nyelven (sub titulo La Balance du Raison avec la foulie, ou, Combats des foilleses de l'ame, tirées, des Devoirs pour Dieu, soimeme, et le prochain, pour mettre en effet les principes du morale par destruction des mauvaises Coutumes, et resuscitations du Vertu, exposée, par Jean Charles de Perliczy) methodo mathematica irt és minden positiojat, és problémajat, sok ezer, Szent Irsabéli dictumokkal erősítve, készített. Mint hogy azért ezen mathematicai Methodust, gyermekségitül fogva, általam adhibeált mód szerint, ugy imbibált, hogy midon azután 3 esztendeig Pesthen patvariaskodott, 's procatoroskodni kezdett, minden gondolatait 's allegatioit, afféle szép renddel ki nyilatkoztatta, kedve érkezett, egy egész Systematicum juridicum opusnak, azon methodus szerint való Elaboratiojára. Meg nem ijedvén ezen nagy (és régi, ezekben forgott Elméknek ereit kíváno) munkátul, Patvariákrúl haza érkezvén, hozzá fogott, 's velem közölvén szándékját, dispositiot tettem nekie, ugy, hogy, pro

faciliori a Philosophia, ad Theorias Juris által mennyen, a Generalibus, ad specialia, a facilioribus ad difficiliora progrediallyon, mindenütt, methodo mathematica helyyes Definiotiokat ex Philosophia vel metaphysica morali praemittalván, scholiumokat ex historia Hungariae, et occasionis legum conditarum, subjungallyon, axiomakat ex Jure Naturae in omni Capite et titulo, Theoremakat ex Jure Patrio positivo, Corollariumokat, ex juxta praemissorum consequentia, jure vel facto obvia, problemakat pedig, ex Casibus et Processibus, in minoribus et majoribus Judiciis ventilatis, formallyon; az egész Opust pedig, in Tomum Theoreticum, docentem, et in practicum, utentem, dispescallyon. Dolgozott benne, szegény Fiam, egész 3 esztendeig, minden napi Inspection alatt, és abbul származott, Conspectus Jurisprudentiae Hungaricae, methodo mathematica elaboratae, et in duos Tomos, Theoreticum et Practicum divisae, praemissis Praecognitis Juris, ex Philosophia Rationali et Morali, authore Joanne Carolo Perliczy, illustris comitatus, Neogradiensis Juris Assessore, et cancellariorum utriusque fori per Hungariam advocato (Nota bene. Mind a két tomos in 4° két helyyes volument téssen; az első, Theoreticus cum Praecognitis, öt ujnyi vastagságu, több 1200 paginabul álló; a' más-sik, practicus, négy ujnyi vastagságu circiter 920 paginát compleál.) Közzétetett, régi, s leg első, advocatusokkal az országba; mindnyájan, szép rendit és methodussát ditsírték, s typusra méltónak, sőt, helyesebb munkanak tartották, mind Husztiét. Valaki recommendatiojából, ez, hírül eset, Méltóságos Groff Generalis, Karoly⁶² Antal Urnak: nyugta nem vala, mig csak, küldött Expressus által, Lossontz-Apatfalvárul, epen Szattmár Vármegyében, azon két tomust el küldöttem, s érette, és purizált 2 Tomusbul allo Manuscriptumert, adott 30 aranyat, odais attam sub conditione tamen, futurae, per Suam Excellentiam procurandae Editionis, mellyetis eo Excellentiája, sub praeterita diaeta anno 1762, igirt vala. Jollehet ugyan tudom, hogy eo Excellentiája eztet, többire maga számára, és septemviralis hivataljának hasznavételire, meg vette, és talán nagyobb az Országban való Authoritasának ideig, a vagy addigis mig tudva leszen, a Magyar országi törvények meg maradnak az Udvarnál, vagy Diaetaliter, eddig való régi statusban, vagy nem? Editiojat azon munkanak suspendallya; mindaz által, mint, hogy Pariáját nem tartottam, sőt, maculaturákban való minutáitis, azon reménség alatt, hogy valaha Typusba ki jön, el ajandekoztám, igen nagy kár volna, ha ezen munka setétségben maradna, vagy felejdékenséggel el temettetne, oda sem attam vólna, akar minemü áron. Arra nézve, igen szeretném, ha azok közül, a kik eo Excellenciájánál bent vannak, a vagy az Debreczeni Dicasterialisták kozzül, valamellyik, eo Excellentiáját arra reflectaltatna, hogy a Manuscriptum, valamelly Cliensei kozött el ne tévedjen, sőt, amidön helyyesnek látna eo Excellentiája, aztat, valamelly Dicasteriumban censuráltatván, többeknek hasznok vételére, ki nyomattatni méltoztatna. Pro Appendice secundi Tomi, hagyott szegény fiam, hasonloképen néki általam tett Dispositióm szerint, egy különös, és mostani királyi Tablan igen szokott, és hires materiabul álló, Juridicus Tractatust, De Collatione, abalienatione et Acquisitione Bonorum, pro fidelibus servitiis facta, methodo per axiomata, scholia, Theoremata, et Problemata, mathematicis familiari elaborata, Authore Joanne Carolo Perliczy, Nobili Hungaro, Incltyi Comitatus, Neogradiensis, juris assessore, et utriusque fori per Hungariam advocato. Dedicáltam ezt vala, Fiamnak die 2 Decembris Anno 1761 történyt halála után mostani Fő Ispany urunknak, Méltóságos Groff Camerae Praeses Grassalkovics Antal Urnak, mellyis, jöllehet a' munkat és declaralt affectiómat kedvessen vette, mindazáltal deprecalt a Materiát, mellyet, mint hogy maga jóságait többire, efféle mód szerint birja, nem akarván, maga neve alatt, sokfele discursusokra okot adni (juxta dictum: conscius ipse sibi, de se putat omnia dici) a' munkát köszönettel remittalta, mellyis, más, tudományokat szeretőbb, Patro-

nusra vár. Ezeket, jollehet ad curriculum vitae meae, qva medici, nem spectalnak, szükségese-
 sek mindazáltal ezen Munkaiban sok influxusomra és Educationmra nézve ad curriculum vitae
 Eruditi, és hogy Posteritasis lasssa, hogy, Hivatalomon kívül való scientiakban forgolóttam, és
 hogy professiomon kívül való tudományokban, utat, es modot mutatvan, neveltem, nagy
 talentumu és capacitasu fiamat, mellynek educatiojat és tanítását, minden, felul említett,
 munkaimon felül, becsülöm, mint hogy nem egy, két, hanem, husz esztendőn felül, tartott.
 Atta volna az Isten, hogy szépen virágzó, és publicumra hasznos Gyümölcsöket mutató, El-
 méjének nagyságához, hasonló erejü Testje lett volna; sed ingenia praecocia, raro solent esse
 durabilia, et tenue, qvod a Natura nactus est, corpusculum, velut impar menti, ex intemperie
 studiorum sibi maxime attrivit. Mortuus est in caelibatu, in Totkeletseny, uti supra, attigi,
 anno 1761. die 2. Decembris annorum suae aetatis 26. mensium 11 dierum 22. in domo
 spectabilis Domini Josephi Baros, cui eotum, qva Advocatus adstitit, et ex cujus termini
 injudria[?] in Comitatu Honthensi, paucos ante dies redierat. Sepultus in templo Also
 Sztregoviensi, praefatae Incltyae Domui vicino.

Mind ezek után lehetet volna reménleni, hogy, midőn Magyar országba az Medicusok
 közül, talán senki, ad solidiora magát úgy nem készítette, mint én, anyi, 's olly expressiókkal
 ki adott, Diplomákat és Specimeneket, 's meritumokat talan nem mutathat, hogy mondom,
 anyi bujdosásom, 's fáradozásim után, valami nagy szerencsém a' Hazában következni fog-
 nak; de azon kívül, hogy anno 1737. 1741. el múlt Nograd Vármegyei Pestisekben tett, sok
 szolgálaim után, Magyarországi, és Nemes Nogradba Possessionatus Nemes Emberé, lettem
 (elég nagy pénzemért, és meritumimért) egyebet nem irhatok, hanem, qvod status Hungariae
 non sit pro literatis, et qvod Viros solidos (saltem ex Protestantibus) non mereatur. Ezerszer
 bánom, hogy valami ennek előtte 40 esztendővel (a' mint az Wittebergai testimoniumhul ki
 tetzik) engemet, az Academiaikon, Professornak kivánták 's tartoztatták, sőt Bruxellábanis,
 pro medico Aulico, acceptáltattam volna, ha a Religio nem obständt volna, a helyet hogy ezen,
 Tudományokat nem esmerő, becsülni nem tudó, Hazában vissza jöttem, inkább ott nem marat-
 tam, mivel, csak sovány, városi és vármegyei praxisban (tudatlan chirurgusokkal, majd nem
 egy rangban) iffiuságomat, idomet, 's erőmet, kellett töltenem. Ugyan azon Religio obständt,
 hogy bányá városokban is, Mathesisemnek, hasznát venni, se nem tutták, se nem akarták.
 Nograd Vármegyei, leg aláb, 23 esztendeig tartó Physicatusomban, reménlettem vénségemre
 valami consolatiot; de, meg kell vallanom, incidi in homines pravos, Eruditionis et Eruditorum
 osores, mint ha, csak tegnap előtt, Scythiából jöttek volna. Anno 1750 adatott nekünk egy
 új Fő Ispány,⁶³ mellynek fejébe be verték, qvod Institutum Rei sanitatis, et medicorum ac
 Apothecariorum intertentio, in comitatu, sit res supervacanea, et inutilis: a végre, valami
 csak, 23 esztendeig, ezen materiában épult, és lassanként maturescált, egy esztendőben fel
 bomlott, azon, ennek előtte egész 4 esztendeig, pro Medico, Apothecario et pharmacopolio,
 6000 Forint költséggel fel építetett, kőház Anno 1754 el adatott, én Physicatusomat qvietáltam,
 magamot, Apatfalva nevű falumban, 's ott ujonnan épített Residentiamban, privatus Életre,
 's egyedül, jo akaroimnak tartott, Szabad praxisra, transferáltam, a nemes vármegye pedig,
 egész 16 esztendeig, physicus nélkül volt. Ebben történyt sokfele particularitasokat, most el
 hallgatom: lészen erről, bővebben szollani való alkalmatosság, in Miscellaneis meis Medico-
 Practicis capite I. de personalibus authoris.

Az alatt, a menyiben szomszéd Vármegyékben való hivataljaim és Excursioim engették,
 domestica gondjaim között, többire Musaimmal conversalodván, hogy időmet héjában nem
 töltöttem, bizonyosságul lehet azon, felül elő hozott, rész szerint kész, rész szerint pedig, kéz

alatt lévő, Munkáimnak Lajstroma. Ha Német országba, vagy Hollandiába volnék, okvetetlenül, kézzel, lábbal utánok volnának mind Bibliopolák, mind Tudósok; által láthatni, 40 esztendeig való praxisomban, kivált ilyen ipam mellett, a' minémut felul le irtam, alkalmas experientiam és tapasztalásim lévén, nem kevésbé meg öregbetethetik az orvosi Tudomány: Physicábanis, és Mathematica Invenióimban, hogy eő Felsége, és az ország Bányaínak hasznára, 's azokban lévő munkáinak könnyebbitésre, iparkottam, csak az Titulusokbúlis felul elő számlált munkáimnak, ki tetzik; de, a' mint eléb említettem, Status Hungariae, valamint most van és talán egy jó darab ideig tartani fog, non est pro Literatis, nec pro viris solidis:

Paupertas, odium, contemptus, Gratia nulla,

Haec sunt doctorum praemia, ab orbe malo.

A posteritas talán ezeket, ha valaha ki jöhetnenek, jobban becsülni fog; most pedig, fortunam alii habent, alii merent.

Ezeknek valamenyire való orvoslásra, és hogy homályban lévő nagy, és derék Elméknek, ajtó nyitattassék, és alkalmatosság adattassék magok mutatasra, valamint ennek előtte 30 esztendővel anno 1736, néhai posonyi Bél Mattyás Urral, de instituenda in Hungaria Societate Literaria Erudita, et conferendis, ad illustrationem rerum Patriae, Symbolis, correspondéaltam,⁶⁴ dispositiois ez iránt, nehaj Méltóságos Baro Germethen Urral,⁶⁵ tétédődött (de csak füstbe ment ezen hasznos szandék, az uralkodo principiumok miatt) úgy hassonloképen tettem vala, még anno 1751 mostani van Swieten Urnak, egy, circumstantialiter deducált, Projectumot, de collegio et Studio Medico-Chirurgico Generali, in defectu Facultatis Medicae, in Hungaria, pro patriae filiis; fundando, 's arra valo helyül, az ország kozepin lévő, vagy Pesthet, vagy (qvod, pro Protestantibus, sine discrimine Religionis, tam ad docendum, qvam ad discendum admittendis, melius foret) Selmetzet projectaltam;⁶⁶ ennek Extractusa, 4 plagulából álló (a mintis jövendoben, in Miscellaneis meis medico practicis, vilagossagra jöhet). Fel osztottam pedig aztat 4 sectiona: I. de universali damno, ex hujus defectu, in Hungaria observato. II. de Commodis et Emolumentis, exinde sperandis. III. De Requisitis et Conditionibus, ad obtinendam hunc finem necessariis, IV. De modis et mediis, ad hunc consequendum aptis. Hogy ezen, projectumom említett Urnál Impressiot tett, ki tetzik akkoriban nekem irt valaszolo Levelébul: „Praenobili et Expertissimo Viro, Joanni Danieli de Perlici. Salutem plurimam dicit Gerhardus Liber Baro van Swieten. Accepi, qvae miseras: legi, et lecta dedi Supremo Regni Cancellario, qvi promisit, se super his deliberaturum fore: (Nota bene in Literis 4 linearum, tamen grammaticus!) postea, de his rebus, nihil audiivi amplius. Vale. Dabam Vindobonae die 28. Martii 1752.” Felséges Cancellariának eo Felségének tett Referadaja után, küldetett egy udvari Medicus ezen projectumommal, Posonyba, Felseges Consiliumhoz, a végre, hogy ezen Dicasterium, ezen hasznos, es szukségesnek itiltetett, Projectumomra, opiniot adjon, mellyis következett, úgy, hogy mivel inter Requisita, et conditiones, ez volt fel tévé, hogy, Sine discrimine Religionis, Patriae filii, lingvarum Hungariae gnari, tam docentes, qvam et Discentes admittaltassanak, ha eo felsége Protestansokat adhibeálni, és admittálni kíván, igenis, meg lehet; de, mivel ez, az egyszer fel vett publicum systemával nem egyezz, erre pedig, in religione dominante, meg Subjectumok nintsenek, tanátsossabb ezen projectumot, mind addig suspendalni, mig említett szandékra, fel nevelkednek, és providalva lesz az ország. E' vólt az opinio, és azért, el maradt az effectus, annyival inkább, hogy ez után következett haborúk, időt és módot nem hagyták, effélékrül gondolkodni, sőt, minden Hadi Seregeknél is, az fő chirurgusok, ex dominante Religione accommodáltattak, és így, ex protestantibus, si omnia fecerimus, servi inutilis erimus!

Mind ezekre nézve, már nem tudom, mi osztönözne az embert, hogy, pro gloria Gentis, pro vindicatione, nominis et Literaturae Hungaricae apud exteros, valamibe fáradozna. Részemről csak azt tartom, hogy, nisi victus mihiipsi solatio esset, nisi mercedem Laboris, ab ipso Patrefamilias coelesti, sub ipsam mundi vesperam, dicturo: Da mercedem operariis, praestolarer, dum bene vivo, qvi bene lateo, manum de Tabula! Adjon Isten jobb időket, több, és jobb Patronusokat az Eruditiónak: a posteritasunknak pedig, jobb előmeneteleket. Reménlem, leszen Collega Uramnak, mind ezekből, és párban küldött Documentumimbul, elég materiája, ennek, további, és bővebb, Deductiojára. Midőn azért, ebben való, szerencsés előmenetelit kívánom, magam tovabi ajánlással maradok

Bizodalmas, Nagy jó akaró Collega Uramnak

Lossontz Apatfalván die 25. Januarii 1768.

igaz köteles szolgálja
Daniel Perliczy

P. S. Ha Collega Uramk modja volna, Typusra kész, akár ennek előtte 20–30 esztendővel, Fiam számára, akar most, köz magyarországi haszonra, elaborált munkaimból, valamellyiket, ottan Debreczenbe imprimáltatni, 's azokhoz, valamelly kölcséget adó, Patronusokat szerezni, nem bálnám: a mintis, felül elő hozott Méltóságos Groff Karoly Antal Generális Uram eo Excellentiája, engemet jól esmer, sőt, ennek elotte 2 esztendővel, Gács varában, Patiensem is vala. Lehetnének debreczeni Dicasteriumbanis, olyan Juristák, a' kik felül említett, 43 plagulabul, a vagy 324 paginabul álló, más Juridicus Tractatusatis: de collatione etc. bonorum pro fidelibus servitiis, illő áron, magokéva tehetnének, sub conditione futurae impressionis. Ennek synopsisát előre, és, ha említett conditioknak eleget tennének, az egész, in manuscripto compingalt, opustis, el kuldhethném. Becsuletemre assecurálom, opus est solidum, eruditum és mint hogy efféle, mostani Dicasteriumokban igen gyakran fent forgó, materiákban, még senki sem dolgozott (kivált systematice, és methodo mathematica, in 3^{bus} sectionibus, I. Axiomatica, II. Theorematica, III. Problematica, cum pleno indice rerum) mindenképen, Typust érdemel, és, akár ki censurakban is, subsistálni fog. Medicus, vagy Mathematica munkáimnak, Magyar országban lehető editiojárul kételkedem arra non habemus aestimatores nec e[.]toras, ha csak valami Erdélyi, vagy [...] Bibliopola nem. Ita est facies rerum et Eruditionis, in Hungaria, multa secula adhuc, ad sui culturam, reqvirente!

NB. Az Magyarra fordított helyyes, Bába könyvetskeibul Collega Uramk,⁶⁷ magamnak egy exemplárt expetálok. Az én magyar könyvetskeimbul, tudni illik, Consilii de Pestē: Uti Tars, et medicinae Pauperum,⁶⁸ vannak még, vagy 50 Exemplárim: valamelly, ott valo Compactornak szolgálhatok velek.

12 Weszprémi István Karl Büttinghausennek [Debrecen], 1768. június 1.

Adatokat kér orvostörténeti művéhez.

13 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1768. július 4.

Válasz a címzettnek 1768. június 1-jén kelt levelére. Nem talált eddig adatot a heidelbergi egyetem anyakönyveiben egyetlen magyarországi orvosjelöltre sem. Küldi egy-két munkájának példányait.

Clarissimo ac Eruditissimo Viro, Domino Stephano Weszprémi
Salutem Plurimam Dicit
Carolus Büttinghausen Pastor et Professor Heidelbergensis.

Amantissime tuas nuper admodum accepi litteras, ipsis Kalendis Junii 1768. scriptas. Documenta Catechetica, suo tempore ex Ungaria mittenda, anxie exspecto.⁶⁹ Fugitivo quidem oculo perlustravi Academiae nostrae Annales,⁷⁰ sed nullum hactenus medicinae candidatum Hungarum deprehendi. Secundis forsitan curis felicius procedet negotium. Interim hac occasione nonnullas mitto observationes miscellaneas, ut et varia opusculorum meorum exempla. Vale vir doctissime, meque amare perge. Scribebam Heidelbergae die 4. Julii 1768.

P. S. Ante mensem, ni fallor, alia occasione tibi alias misi observationes de Medicis Hungaricis; ut et die Ergötzlichkeiten aus der Pfälzischen und Schweizerischen Geschichte.

[Függelék:]

*Nonnulli medici Hungarici*⁷¹

Agnethler (Michael Gottlob), plane omissus in Joecheri Allgemeinem Gelehrten Lexicon.⁷² Clarissimus J. G. W. Dunkel edidit in 8vo Historische Critische Nachrichten von verstorbenen Gelehrten, die in dem Jöcherischen Allgemeinen Gelehrten Lexico⁷³ entweder übergangen, oder unrichtig angeführt werden. In hoc libro agitur triplici loco de laudato Agnethlero.⁷⁴ Cum forsitan iste Liber tibi non sit ad manus, enarrationem Dunkelii:

I. Tomus I. pagina 7. 8. numerus 2. ita:

„Dieser fleißige und gelehrte Mann war aus Siebenbürgen gebürtig und vom Ritterstande, studierte unter andern auf der hohen Schule zu Halle, ward Magister in der Weltweisheit, und Doctor in den Arzneywissenschaft, und dann 1751. als Professor der Beredsamkeit nach Helmstedt in der seligen Breithaupts⁷⁵ Stelle, wo er aber 1752. den 17. Jenner an der Hectie starb. Seine Schriften sind: Schulzisches Münz Cabinet⁷⁶ in etlichen Theilen; Dissertatio de Lauro, pro obtinenda doctrinae salutaris laurea Halle 1752, welche er ohne Praeses vertheidigte; Syracusanische Könige und Tyrannen aus Griechischen Münzen, zum 6ten Theil der Allgemeinen Welthistorie, welche Abhandlung in den Erläuterungsschriften und Zusätzen zur Allgemeinen Welthistorie III. Theil n. 3. befindlich ist; Laurentius Johannes Nepomucenus Reen, Medicinae Doctor, plagii literarii in Regiae Fridericanae Parnasso graviter accusatus, convictus, atque Hallensium Musarum decreto condemnatus. Halae 1750.“⁷⁷

II. Tom. I. p. 329–332. ita:

„Sein Vatter ware Gerhard (einige setzen Daniel) Rector des Gymnasii zu Hermannstadt, und hernach Prediger bei der Gerhardischen Gemeinde an der Olt unser Agnethler hatte den Adelstand von Johann Rhenner, der vom Kaiser Ferdinand II. geadelt worden, und ein Stiefvater Michael Agnethler, des Grosvaters des unsrigen, gewesen. Der unsrige ward 1719 den 10 Jun (andern setzen 10. Jul) zu Hermannstadt geboren, verlohrt den Vatter im 15. und die

Mutter im 19. Jahre; trieb unter Anführung M. Georg Soters und Michael Zieglers einige Jahre die lateinische und griechische Sprache; ward hernach ins Hermannstadtsche Gymnasium gethan, wo er unter dem damaligen Rector Christian Ziegler so fleißig war, daß seine Mitschüler ihn mit einem besonderen Namen beehrten. Im Jahre 1742. ging er nach Halle, ward mit einer schweren Kranckheit befallen, und begab sich daher unter des Johannes Heinrich Schulzens Chur, und in dessen Haus. Nach seiner Genesung hörte er bei D. Krügem⁷⁸ die Mathematik, bei Schmeizeln⁷⁹ die Weltweisheit und Geschichte, und widmete sich unter domino Michaelis⁸⁰ und domino Baumgarten⁸¹ der Theologie. Inzwischen wurde dominus Schulze krank, und Agnethler machte sich um ihn so wol in seiner Kranckheit, als nach seinem Tode sehr verdient; indem er dessen Münz Cabinet in Ordnung brachte und beschrieb: zu welchem Ende er nach Leipzig reisete, wo er vom Herrn Hofrath J. J. Mascow,⁸² und P. Wachter,⁸³ wie auch P. Richter,⁸⁴ vielen Vorschub erhielt. Wegen einer bald hernach sich einstellenden Blutstürzung wendete er sich von der Theologie zur Medicin, welche letztere er unter dem Herrn von Büchner⁸⁵ und Herrn Krüger. Im Jahre 1749. gab er eine Nachricht von seligem Schulzens deutscher Übersetzung der Lebensbeschreibung Plutarchs heraus,⁸⁶ nachdem er kurz vorher das Numophylacium Schulzianum und Bibliothecam C. J. H. Schulzii, ausgefertigt hatte.⁸⁷ Er lies auch 1749. Böckelmanni medicum Romanum servum;⁸⁸ und 1750. Linnaei Systema naturae;⁸⁹ fundamenta botanica;⁹⁰ bibliothecam botanicam; und classes plantarum, wieder auflegen.⁹¹ Im Jahre 1748. verfertigte er das Bücherverzeichnis von Schmeizels Bibliothek;⁹² und gab Schmeizels Erläuterung goldener und silberner Münzen von Siebenbürgen,⁹³ mit seiner Vorrede heraus. Er sahe auch Blancardi Lexicon medicum von neuwden durch, und bereicherte es mit einigen Zusätzen.⁹⁴ Er entdeckte 1749. den Gelehrten Diebstahl, den der Dominus Lor. Johannes Nepomucenus Reen aus Herrn Johannes Junckers und Friedrich Hofmanns Schriften begangen hatte. Nicht lange hernach erschien der I. Theil seiner Beschreibung des Schulzischen Münz-Cabinets, welchem 1751. noch 3. andere Theile folgten.⁹⁵ Er beschrieb auch zum VI. Theile der Allgemeinen Welthistorie die Syrackusanischen Könige und Tyrannen aus griechischen Münzen,⁹⁶ welche Schrift im 3ten Bande der Zusätze vorkommt; und lies ein Schreiben an Herrn D. Baumgarten drucken,⁹⁷ darin der P. Schulze gegen die Auflage des Canzlers von Ludwig vertheidiget ist. Zu Ende 1750. ward er Magister, und 1751. Doctor der Medicin, und disputirte de Lauro. Hierauf kam er in die Akademie Naturae Curiosorum; lies eine commentatio de rarioribus thesauri Schulziani nummis ausgehen;⁹⁸ und verfertigte einen indicem bibliothecae, res Hungariae, Transilvaniae et vicinarum provinciarum illustrantis, welche Schmeizel ehemals gesammelt, Agnethler aber mit einigen Handschriften vermehret, und der Rath zu Hermannstadt an sich gebracht hat.⁹⁹ Man rief ihn darauf nach Helmstadt zum Lehrer der Beredsamkeit, Alterthümer, und Dichtkunst. Dieses Amt trat er zu Ende des October 1751. an; allein ein trockner Husten und das Blutauserwerfen hinderten ihn, daß er den Studierenden nicht nach Wunsche dienen konnte. Er starb den 15. Jenner 1752. Zum Druck hat er noch fertig gemacht, Schulzii Isagogen in rem numismaticam, ejusdem Syllogon opusculorum minorum; Commentarium ad Arabicam inscriptionem, pallio imperiali, Pluviale dicto, ante sexcentos et undeviginti annos filis aureis intextam; und Numophylacii Schulziani partem posteriorem. Siehe Herrn D. und P. Jacobi Benedicti Carpzovii Programma, funebre, Helmstadt, 1752.¹⁰⁰ 4. beylage in 4. Hamburger Gelehrten Berichte, 93. Stück, 752, und folgende Seite; Leipziger Gelehrten Zeitung, 1752. 104. Stück. Beitrag zu den Erlanger Anmeldungen, 1753. Seite 77. 78. 79."

III/ Tomus II. pagina 208. haec ulterius habet celeberrimus Dunkel:

„Man vergleiche noch Schmersahls so genannte Neue Nachrichten von jüngst verstorbenen Gelehrten I. Band, I. Theil Leipzig 1753. bei der 17. Zahl.

Hactenus de Agnethlero.

Cober (Tobias) vel Kober erat Medicus Castrensis in Hungaria, in exercitu Rudolphi II. Imperatoris, edidit decades III. observationum medicarum castrensium hungaricarum, vide Joecheri Allgemeines Gelehrten Lexicon, tomo II. pagina 2129. Vide Kober. Sed ibidem omittitur libellus, quem ipse possideo. En titulum: Historica descriptio rerum circa nudam metropolin Regni Ungariae, mense Octobri anno MDXCVIII. gestarum. Excerpta a Tobia Cobero medicinae doctore, physico castrensi. Lipsiae 1599. in 8.

Moller. In libro citato Dunkelii tomo II, pagina 360. numero 1444. citantur Mollers observationes sonderbarer durch die essentialiam dulcem zu Neusohl in Ungarn geschehener Curen, nebst einigen Erinnerungen ans Licht gestellt von Christian Friedrich Richtern, Halle 1706. 8vo.¹⁰¹

Segner (Johannes Andreas von Segner) In dem Akademischen Adresse Kalender anno 1761. und 1762. editionis Erlangensis in articulo de Academia Halensi pagina 70. inter professores primo loco collocatur, et additur: königlich preussischer geheimer Rath, erster Professor der Naturlehre und Mathematik, Mitglied der Kaiserlich Russischen, der Königlich Preussischen und Grosbritannischen Akademie und Göttinger Societatis der Wissenschaften. Geboren zu Presburg den 4. Octobris 1704. Doctor in Jena 1730, Stadtphysikus zu Debresin in Hungarn 1731, Magister zu Jena 1732. Professor Philosophiae extraordinarius daselbst 1733; Ordinarius physicae und matheseos zu Göttingen 3. Augusti 1735; professor allhier zu Halle 1755.

In nota additur: dieser Rang, (quod nempe omnibus facultatibus sit praepositus, vel primo loco occurrat) ist dem Herrn geheimen Rath durch Königliche Verordnung zuerkannt.

[Weszprémi feljegyzése:] Accepi 1768. die 16. Julii.

Samlung von Erleuterungsschriften und Zusätzen zur allgemeinen Welthistorie herausgegeben von Siegmund Jacob Baumgarten. Erster und zweiter Theile Halle 1748. in 4.

[P. S.]

Observationes Miscellaneae de Medicis Hungaricis.

Paragrahus I. Anno 1676. prodivit Planctus super obitu Lucae Gernleri in 4: ac numero CV. paginis 32–34. occurrit ode cum hac subscriptione: „communi luctui moestus addidit Franciscus Pariz de Pápa, Medicinae Doctor Transylvano-Ungarus.”

Paragraphus 2. Acta Sacrorum Academiae Jenensis Secularia prodierunt, Jenae 1760, in 4. ac paginis 55. 56. occurrunt nomina illorum, quos celeberrimus Carolus Fridericus Kaltschmied anno 1759. Doctores Medicinae publice solemniterque proclamavit, et recitavit. pagina 55. Christianum Chernell, Epperiessino Hungarum, absentem ut praesentem; pagina 56. Franciscum[!] Gottfridum Fischerum, Caesareo forensem Hungarum.

14 Carolus Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Hely és év nélkül.¹⁰²

Alkalmi levél, melyben előző leveléről ír, zürichi barátja ígérte életrajzát. Oppenheimeri magyar katekizmus- és Biblia-kiadásokról érdeklődik.

Clarissimo ac Doctissimo Domino

Domino Stephano Weszpremi Medicinae Doctori celeberrimo

Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen.

Nuper per quendam ex Popularibus tuis transmisi paucas de Medicis Ungaricis observationes. Plures in Annalibus nostris occurrunt Hungari, qui in Philosophia vel Jurisprudentia, vel in Theologia gradum assecuti sunt, nullum vero hactenus Medicum deprehendere potui. Aliena interim mitto exempla. Tigurini mei Amici, qui et gratissimam Tui memoriam colunt, inprimis Clarissimus Gesnerus Symbolum suum promiserunt. Hac occasione tibi simul offero nonnulla minoris momenti opuscula. Vale Vir celeberrime, mihi que fave. Raptim.

P. S. Si ulteriorem ex Hungaria notitiam Catecheseos Palatinae, et Bibliorum Oppenheimii editorum conquirere possem, gratissimum id mihi esset.

15 Weszprémi István levele Fischer Károlynak Debrecen, 1768. augusztus 16.

Orvostörténeti művet készít, kéri Fischer Károlytól atyja, Fischer Dániel életrajzát és műveit, azok adatait, valamint Fischer Károly életrajzát.

Clarissimo, Excellentissimo, ac Eruditissimo Viro

Domino Carolo Fischero, Medicinae Doctori

Salutem Plurimam Dicit

Stephanus Weszprémi, Medicinae Doctor.

Ignosce, Virorum eruditissime, quod hocce epistolio tibi molestus esse audeam. Historiam Medicorum Hungariae concinnare meditor, Virorum optume, ab aliquot retro annis in colligendis, pertinentibus in eam rem monumentis, ea qua fieri potest, diligentia desudo: te quoque majorem in modum submisce rogo, immo per communia reipublicae litterariae sacra obtestor, dignabere tuquoque tuam hic conferre symbolam. Veneratur nostra aetas adhucdum dulcissimum tuum Genitorem, Danielelem Fischerum, ne sera quoque eius laudes depraedicare umquam desinat nostra posteritas, dignabere tanti de republica medica benemeriti viri curriculum vitae scriptave, mecum communicare.

Ad manus meas est Tractatus de Terra medicinali Tokajensi scriptus, et in Actis Eruditorum Lipsiensium recensitus:¹⁰³ Variarum observationes in Actis Naturae Curiosorum publicatae: Remedium rusticanum curandi variolas etc. Item Epistola invitatoria Eruditis Pannoniae dicata;¹⁰⁴ sed hanc, quod doleo, in Manuscripto dumtaxat possideo, quam Brigae Silesiorum typis editam ex Lineamentis Historiae Litterariae Hungariae Rotaridis¹⁰⁵ nuper admodum didici: mitte eam mihi per idoneum, quam nancisceris, tabellarium; sanctissime polliceor me tibi propediem remissurum: nec absimili modo reliqua quoque, quae vel promisit vel edidit

opuscula,¹⁰⁶ verbi gratia quae Annalibus physicis Vratislaviensibus inserta leguntur (nam illos in hunc usque diem habere nondum potui) Dissertationem ejus inauguralem: Tentamen pneumatologiae de mancipiis Diaboli:¹⁰⁷ Commentationes de Calore atmospherico,¹⁰⁸ De renovanda medicina: Observationes clinicas: Consilium pestilentiae: Compositionem novam pulveris bezoardici et id genus alia: Horum omnium inquam[?] dignabere ad me exmittere unum exemplar, simul ac evolvero, certissime ad te remissurus singula.

Ex certa didici relatione civitatem nostram, quum Magno Varadini ab excellentissimo Episcopo ad vos redire vellet, Patri tuo exstitisse ita fatalem, ut hic loci ex esu piscium eum contraxisset morbum, qui brevi post reditum ex hac vita sustulit.

Iterum ac tertio majorem in modum te rogo, celebratissimi tanti viri curriculum vitae in modum Czwittergerium¹⁰⁹ concinnatum brevitate consignatum mecum communicare dignabere.

Nolo tuam laedere quidem modestiam, Virorum optume, sed si tuum quoque a te impetrare potero, in lucro me id ponere, certo tibi persuadere poteris. Fac, ut verbo me expediam, id omne, quod ad propositum hocce meum felicius consequendum pertinere arbitraberis. Me tuo amori et favori commendatissimum habe

Excellentissimi tui Nominis

Debrecini ad diem 16. Augusti 1768.

cultorem devinctissimum
Steph[anum] Weszprémi,
Civitatis physicum ordinarium

16 Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak Losoncapátfalva, 1768. október 19.

Néhány adatot közöl Hellenbach János Gottfriedről.

Bizodalmas Nagy Jo Uram Doctor Uram.

El múlt hetekben hozzám bocsátott, nálam mindenkor kedves, Leveléhez képest, eleget iparkottam nehaj Báro Hellenbach Ur életinek ki keresésében, irtamis Méltóságos Unokáinak, de válaszokat vettem, hogy magok sem tudják, mivel leg kisebb maradványt Bibliothecájának nem tanállyak. Zacharides úr,¹¹⁰ Attyafi lévén ezen házhoz, Anya után, még sem tudja, mivel anno 1725 meg holt, és Baro Fiai, s Unokái, szégyenlik is Doctorság után valo eredetyeknek investigatioját: azért Nagy ur collega ur ebben ne is fáradjon, hogy curriculumat vóltaképen meg tudhassa: én egyszer láttam; némelly Mathematica Dissertatioimat is, de Hyetoscopio, item de Drososcopio, et de forma coeli Jovialis anno 1727. nekie, és nehaj ipamnak, Mollernek, dedíáltam,¹¹¹ de eleinek circumstantiáirul, azon kívül, a' melylyet kitkeletkor[!] communicáltam vala, kevesset tudok. Lehetet circiter 70 esztendő, halálának idejében, és így Anno 1655 születhetett, Anno 1680 Doctorá, és cum initio hujus seculi bárová lett, Anno 1707, hét Bánya Városokban, akkori Revolutiokban, Camnergroff volt, és Anno 1709 az fejedelemmel, Lengyel országban recipialta magát, de post pacificationem Szattmariensem, több Magyar Mágnásokkal együtt, eő Felsége gratiáját acceptálván 's amnestiáltatván, visza jött Selmetzre, de ott való házát, 's Bibliothecáját, egészben diripiálva tanalta: mióta Bárová lett, Praxisát, 's medicináját egészen abba hagyta, és így, ezen materiában, nevezetes és emlékezetre méltó dolgait 's írásait, nemis emlithetjük. Elég az, hogy magyarok között is voltak emberek, a kik Doctorságal, bároságot aquiráltak.

Az küldött konyvetskéket kedvessen veszem: ditsirem iparkodását Collega Urnak, 's ki tetszik, hogy Erdély körül, több Patronusok vannak ad promovendam Literaturam et gloriam patriae, mint nálunk, a hól effélékben valo defectus, pennáinkotis letéteti.

A mint minapában irtam, vannak nekem is, Typusra kész, némelly munkáim, 's kedvessen venném, ha Debreczen körül tanálkoznakak, a' kik impressiora való sumtusokat resolvánának. Többi között itt accludalom egy meg 1750 esztendőben kezdett opusomnak Synopsisát, melly circiter 100 plagulakbul álló lesz. Mint hogy nem remélhetni, hogy valaki az egész munkának Imprimáltatását magára vállalna, tehát gondolnám, hogy per partes, es Fasciculusonként, per duo capita imprimáltatnám, míg jovendobeli új Editiokor, egyszersmint egészen ki jöhetne.

Olasz országi groff Roncallival¹¹² correspondeáltam el múlt esztendőekben; de bé nem várta, de Climate Hungariae való munkámat,¹¹³ azért mostis írásaim között hever, mivel az országban, és főképen nálunk, effélékre, épen semmi stimulus nints. Most, csak accludalt munkában forgolódok; de, talán eztis jovendobéli molynak készítem. Kivánom Collega. Urnak jobb szerencsét, és magamot további jó akaratiban ajánlván, maradok

Bizodalmas Nagy Jo akaró Doctor Urnak

Losonc-Apátfalva, die 19 Octobris 1768.

egy igaz köteles Szolgája
Daniel Perliczi

17 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1769. január 20.

Kéri a címzettet mint az érmék szakértőjét, hogy működjek közre a *Succincta* anyagának összegyűjtésében.

Clarissimo ac Eruditissimo Viro, Domino Andreae[!] Cornides,
Salutem plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Singularis tua in re numaria, immo in omni Historia, effecit Eruditio, ut brevi hocce Epistolio supplex te compellare sustinuerim, Virorum optime. Ab aliquot retro annis in concinnanda Medicorum Hungariae et Transilvaniae Historia elaboro, Virorum eruditissime, singulorum vitas et scripta cum veterum tum recentium in unum volumen cogere est animus: quam: vero difficulter in hoc stadio mihi progredi liceat, ipse, me tacente, intelligis optime: ea itaque, qua par est, animi submissione TE majorem in modum rogo, immo per communia reipublicae litterariae sacra obtestor, dignabere tuquoque tuam in hancce rem conferre symbolam et quae ad illustrandam augendamve historiam Medicorum Patriae pertinere arbitraberis, ea omnia scripto tenus suo tempore mecum communicare dignabere.

In signum debitae meae in TE observantiae, icona pretiosissimis virum adamantibus ornati numismatis regii symbolici ad te hic adclusum exmitto quo Sacratissima sua Caesareo-regia Majestas liberalissime me donare dignata est. Me tuo amoris et favori commendatissimum semper habe

Clarissimi Tui nominis

Debrecini ad diem 20 Januarii 1769.

cultorem devinctissimum
Stephanus Weszprémi,
civitatis Physicum ordinarium m. p.

[Külzeten címzés:] Praenobili ac Eruditissimo Viro, Domino Andreae[!] Cornides, Illustrissimi Domini Comititis Josephi Teleki Secretario, Domino mihi Colendissimo Cibinii in Transilvania. [Pecséttel.]

18 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak
Debrecen, 1769. január 20.

Érdeklődik Dudith András beszédeinek Schwartz-féle kiadása felől. Ha lehet, kér kölcsön egy példányt. Vajon Grünblat, iglói bányaüclügyclőnek őse volt-e a rozsnyói Grünblat Dávid, aki 1583-ban Tübingenben orvostdoktori oklevelet szerzett?

Plurimum Reverendo ac Clarissimo Viro, Domino Jonae Czirbesz,
Fautori Suo optumo Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Ab aliquot retro annis in concinnanda Medicorum Hungariae Historia elaboro, Virorum eruditissime, ea, qua par est, animi submissione te quoque majorem in modum rogo, dignabere tu quoque tuam in hanc rem conferre symbolam: ex indubia nonnullorum relatione firmissime persuasum habeo tua opera plurimum me in adsequendo hoc proposito proficere posse. Illustrissimum Godofridum Schwartzium Virum in orbe litterato notissimum patria Iglaviensem esse ex Actis ecclesiasticis Vimariensibus nuperadmodum didici, is Orationes Andreae Dudithii, episcopi, et celebris Medici in Concilio Tridentino habitas Halae Magdeburgicae anno 1744. revidendas jussit, quas sua praefatione adornavit, curriculum vitae adjecit, et scripta enumeravit.¹⁴ Si popularis nostri Dudithii hae orationes a Schwartzio Vestro editae in manus tuas aut amicorum ejus ibidem apud Vos Iglaviae degentium modo quopiam pervenissent: effice virorum optume, vt eas mihi videre liceat: sanctissime polliceor me nacta occasione eas summa cum gratiarum actione remissurum: nulla arte vsque in hunc diem ab exteris procurare potui, etsi multum in eo elaboraverim.

Hoc unum quum a te submissem peto, cetera quoque ea omnia intelligere velim, quae ad propositum meum pertinere arbitraberis. En meae in te observantiae signum Icona pretiosissimi Numismatis regii symbolici ad te exmitto, quo me Sacratissima sua Caesareo-Regia Majestas liberalissime donare dignata est.¹⁵

Me tuo amoris et favori commendatissimum habe

Clarissimi tui nominis

Debrecini ad diem 20. Januarii 1769.

cultor addictissimus
Stephanus Weszprémi
civitatis Physicus ordinarius m. p.

[P. S.] Nobilissimus Dominus Grünblat fodinarum apud VOS inspector nonne agnoscit Davidem Grünblat Rosnaviensem Hungarum¹⁶ unum e suis majoribus esse? qui anno 1583. 1. Septembris Tubingae gradum in Medicina consecutus est, et ibidem floruit: si ita est, effice plurimum Reverende Domine, pro tua qua polles prudentia, vt plura de hoc Medicinae Doctore ex optumo illo Viro intelligam.

[A külföldi:] VIA DEBRECZIN A Monsieur Monsieur Jonas Czirbisz Ministre de la Parole de Dieu dans l'Eglise Lutherienne per Cassoviam a Iglau.

[Pecsétel.]

19 Wespri István Ráday Gedeonnak Debrecen 1769. január 22.

Segítségét kéri a *Succincta* adatgyűjtésben.

Ajánlom mindenkor kész kötelességgel való szolgálatomat az Urnak.

Tekintetes Nagy Érdemű Jó Uram!

Bizonyos relatioból úgy értettem, hogy az Ur egyebb foglalatossági között, mostan a' Medicusoknak irási körül szemlelődik: én pedig minthogy már egynehány esztendőknél elforgása alatt a' Magyar- és Erdély-Országi orvos Doktoroknak életeket írásaival együtt kezdettem edgybe szedegetni, és osztán rövideden in modum Czvittingerianum¹¹⁷ vagy is inkább Boernerianum¹¹⁸ ki dolgozni, egész alázas obligatioval azon kérem én az Urat, a' mellyeket itél ez én feltett tzelomnak elérésére tartozandoknak lenni, méltóztassék különös signaturába tenni: én ha az Urat ezen dologban alázas de bizodalmas kerésem által meg nyerhetem, fogok módot benne keresni, hogy mind azt, valamellyet én velem communicálni méltóztatik az Ur, kezemhez vehessem! En pedig magamat az Urnak Uri Gratiájába egészen leteszem és maradok az Urnak

Tekentetes nagy érdemű Jó Uramnak

Debretzenben ad diem 22. Januarii 1769.

alázas szolgálja

Wespri István m. p.

a' Nemes Város ordinarius Physicus

[A külföldi:] Spectabili Perillustri, ac Generoso Domino, Domino Gedeoni Rádai, certorum Inclytorum Comitatum Tabulae Judiciariae Assessor, Domino mihi Colendissimo V[ia]. DEBRETZIN Pest Péczelini.

20 Wespri István Dobai Székely Sámuelnek Debrecen, 1769. március 12.

Spienberg László levelét küldi, érdeklődik róla és további személyekről: Laurentius löcsei orvosról, Hambach Sámuelről, Sontag Sámuelről, a Bácsmegyeiekről. Kazzay Sámuel távozási szándékáról ír.

Ajánlom mindenkor kész Kötelességgel való szolgálatomat az Urnak Kapitány Uramnak!

Meg nem álhatám, hogy ezen Spienberg László Levelét in Paribus által ne külgym az Urnak Kapitány Uramnak: én mind betsületes 's erdemes Joakaróim 's mind pedig Leveleim által alázasossan requiraltam vala ő kegyelmét, de láttya az Ur mind azokra melly sovány leve a' Válasz, nem hogy szándékomban kívánna boldogítani, de még tőle elidegenit: avagy nem kényszeritem-e idővel publice a' Világnak Piatzán az illetén magának való Emberek ellen kifakadni? Az Ur Isten aldgya meg az Urat, hogy az efféle Embereknek nem ül a' szé-

kekben: arántam contestalt szívevége örök emlékezetben fog maradni. Olly szerentsétlen voltam, hogy a' Sokadalmi alkalmatossággal a' melly Documentumot Laurentius névű Lötsei Doktorrol meltoztatott volt az Ur küldeni, tartván attol, hogy el ne tevelyedgyék, hirtelenségből olly különös helyre tettem, hogy már sokrendbeli keresésim után is éppen reá nem tudok találni, mellyet felettébb sajnállok.

Megszokott egész bizodalommal vagyok az Ur aránt, hogy mind Doktor Hambacher mind pedig Doctor Sontag Uraimék Eletek és írásaik aránt esgez Informatiot vehetek az Urnak Kapitány Uramnak szorgalmatossága által. Ha mit vagy Vietoris vagy Pfeifer Uraimektol ígéreték szerént fog venni az Ur: remenylem, bizonyosson kezemhez fog jöni. Professor Tsétsi Uramtol kerek választ vettem, hogy többé az effele dolgokra már nem érkezik, a mit tudott, azt Bélnek, Szászkinak és Bodnak megmondotta, nem hogy megköszönték volna, de ellenben szomoru jutalmát adták, nevezetessen Bod Péter a' Magyar Athenássában,¹¹⁹ a' kit Tsétsi Uram harmintz akasztófára méltónak ítél lenni azért, a' mit ott irt felöle Bod Péter Uram. Három Bátsmegyei névű Doktorokra akadtam, Ádámra, Istvánra, és Janosra, a' kiket Trencsiny Varmegyeieknek látok lenni, de ezen kívül még semmit is egyebet rólok mind ez ideig nem tudhattam: igen szeretnék ezen emberekrül az Ur által informaltatni. Patikarius Kazai Samuel Komám nagyon veri a' készülő Dobot: ugy látszik hogy le is mond egytallyában a' hivataláról. Én magamat továbbra is tapasztalt favoriban ajánlván maradok

Az Urnak Tekintetes Kapitány Uramnak

Debreczen ad diem 12. Martii

alázatos szolgálja,
Weszprémi István m.[k.]

[Címzés:] A Monsierur Monsieur Samuel Székely de Doba, Capitaine de S. M. I. R. A. presentem a Eperjes.

[Pecsétel.]

[Dobai Székely Sámuel feljegyzései:]

Respondi Domino Domino Weszprémi Primus Doctor Medicinae cuius memoria extat in Hungaria est Doctor Draco, qui Regi Hungariae Colomanno enplastrua[?] applicuit quod ei carebit[?] partem per aures exstat [...?] teste Bonfinio. Quod Draco fuerit Hungarus inde augurari licet quod anima hungarica [...?] Patriae reddiderit Bonfinius ponendo loco Székely Siculus, Nagy Magnus, Véres Ruber, Kiss Parvus etcetera, adeoque loco Sarkany posuit Draco. Plures nunc quoque in Hungaria Sarkany dici plus quam notum est.

Georgius Wernerus Consiliarius et Camerarius Ferdinandi Primi et Primarius Capitaneus Arcis Sáros, Medicus fuerat, quod opus eius de Admirandis Hungariae aquis¹²⁰ testatur et praescriptio eius contra dolorem oculorum, cuius autographum in Collectione mea extat. Prostat etiam Epistola Episcopi Transylvani in qua mandat Capitulo Albensi, et Georgio Wernero historiam Hungariae scripturo quod quid ad illustrandam eam in archivo Albensi reperitur [...] exquirendum extradetur.

[Melléklet – Dobai Székely Sámuel alábbi válasza:]

21 Dobai Székely Sámuel Wespzprémi Istvának Eperjes, 1769. [március 20 körül].

Válaszlevél: a Spielenbergerekről, valószínűleg Dracórol és Wernher Györgyrol is. (Wespzprémi levelén a válasz mellett az utóbbi két személyre vonatkozó adatokkal.)

Excellentissime Domine mihi Colende!

Admiror eximiam industriad tuam, quam uti nuper ex ore Clarissimi Rectoris nostri Gotthardi ita ex tuis ad me datis luculenter perspexi litteris. Hanc dum concinnando Medicorum Hungariae nostrae Historiae impendere gestias, laborem nimis arduum et impeditum adgrederis, cum primis si opus nec mancum nec hiulcum in Lucem exhibere meditaris. Quantum ad Viros in arte medica celebres cognominis Spielenbergiani attinet, si de his cognitionem abs me uberiozem consequi speras, parum proficies, eo quod Patre mature orbatus a Patruelle ante aliquot annos etiam fatis cedente nihil umquam sive de vita, sive de rebus eorum gestis audiverim. Hoc unice mihi constat Davidem ex oris exteris reducem multis encomiis et Testimoniis Academiaram Lugduno Batavorum Basileae et Patavinae Venetae non vulgaribus ornatam artem illam medicam in patria parum exercuisse, ducta in uxorem femina Regina Reuteriana Schemnitziensis nimium opulenta. Diploma vero Baronatus, ut iidem adepti essent, altum eatenus silentium est. Fridericus vero Brückmannus quod in Epistolis Itinerariis¹²¹ cujusdam Liberi Baronis Spielenbergii circa annum 1726. mentionem faciat, is procul dubio Patruelis meus est, qui una cum patre meo varia diplomata circa mutationem cognominis, praedicati, at Aulae Familiaratus consecuti sunt ob praeclare antecessorum merita in cultura Fodinarum Schemnitzii praestita, et quod se ex Vestphalia ortos atque a Comite Palatino axiomata Nobilitari ibi jam donatos fuisse, testati sunt. Haec sunt quae me Epistola tua honorifice rescribere jubet. Ceterum dum gratulor huic Honori, qui tibi ab Aula nostra Augustissima contigit: precor etc. Jam nihil habeo, quae moneam, si illud excepero, ut eum in Tuis adnumerare velis qui manet etc.

22 Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvának Igló, 1769. május 12.

Válaszol a Wespzprémítől kapott levélre. Megköszöni a királyi emlékérem mellékelt rajzát. Említi magyar történelmi gyűjteményét, amelyből Brewer orvosi disszertációját Gotthardt, löcsei rektor közvetítette Wespzpréminek. Reméli, hogy csakhamar megkapja Dudith András beszédeinek Halleban 1743-ban Schwarz Gottfried által kiadott példányát, amit elküld majd Wespzpréminek. Kéri viszont, hogy ha akad valamilyen érme, amely alkalmas lenne a több mint 6 éve elkezdett éremgyűjteménye számára, küldje el neki; meg is fizeti, és viszonzozza majd a magyar orvoséletrajzokba leendő besegítésével. Az utóiratban Grienblatt nevű orvosra vonatkozó kérdésére válaszol. Elnézést kér a késedelmes válaszlásért.

Viro Excellentissimo atque Doctissimo, Domino Stephano Wespzprémi,
Fautori suo insigniter colendo,
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Diu est, Vir doctissime, cum epistolam TVAM, plenam humanitatis accepi. Non possum satis exprimere, quam acceplissima mihi fuerit, tum quod certissimam egregiae TVAE in me voluntatis significationem ediderit, tum etiam, quod symbola animi Benevoli, icona videlicet,

pretiosissimi numismatis regii, ornata et aucta fuerit. Recte ex relatione amicorum TVORVM edoctus es, me collectionem aliquam rerum Hungaricarum, et possidere, et eam, in dies, novis accessionibus, dedita opera adaugere. Ex tenui hac mea penu, profecta est dissertatio medica Domini Breueri,¹²² quam Rector Leutschoviensium, Clarissimus Gotthardt,¹²³ pridem iam, TECVM communicavit. In praesenti non habeo huiuscemodi monumentum historicum, quo lucubrationibus TVIS eruditissimis, de vitis medicorum Hungariae, lux aliqua, effundi possit. Accipiam tamen propediem Lipsia, Orationes Dudithianas, quae, elaborante magno Schwarzio nostro, lucem publicam adspexerunt Halae Magdeburgicae, anno 1743. Praefatus est, ac dissertationem de vita et scriptis illustris auctoris, historico-criticam adiecit, doctissimus Schwarzius.¹²⁴ Simul atque literas TVAS humanissimas obtinuissem: statim ad amicos meos Lipsienses scripsi, vt mihi quam primum commentationem Schwarzianam exquirant, ac tomum per Perillustrem Dominum Schneider, qui absolutis Studiis iuridicis, ad suos iam redit, exmittant. Quod si nobilissimus iuuenis, opusculum Schwarzianum, vt vt nullus dubito, secum tulerit: tunc illud, absque omni mora, ad TE perferri curabo. Ni autem, illud ipsum, quod pridem iam, ego ipse possideo, ad tempus, tecum communicabo. Caeterum, si quid est, quod per me fieri possit, modo monear, in eo certe perficiendo, operam meam, non patiar desiderari.

Hac declaratione facta, necessum adhuc habeo, studia mea subseciva, TIBI Vir eruditissime, breviter exponere, TEque perofficiose exorare, vt e penu TVA literaria, aliquid, quod instituto meo inserviat, depromas. Induxi in animum, sexennio amplius, numophilacium Hungarico-Transilvanicum, et museum naturae, constituere. Parvis initiis profectum institutum, in satis magnam molem iam increvit. Desiderantur tamen adhuc permulta, ad duplicem collectionem meam locupletandam. Si quid horum e penu TVA literaria, augendae collectioni meae, exmiseris: non tantum praetium fideliter persolvam; sed et vicissim in eo elaborabo, vt desideriis TVIS, circa vitas medicorum Hungariae, satisfaciam. Vale decus orbis literati, et mihi vltro quoque favere perge. Dabam Igloviae die XII. Maii 1769.

Post Scriptum. Perillustis Grienblattius noster, medicum Grienblatt Rosnaviensem, amicum non agnoscit. Recentioris aevi sunt Grienblattii Iglovienses. Vnum adhuc est, quod meminisse oportet. Non mihi velim eruditissime Vir, vitio vertas, quod iusto tardius, ad amicissimas TVAS, responsi dederim, habebis me inposterum, in respondendo accuratiorem.

23 Weszprémi István Georgius Matthiaenek [Debrecen], 1769. május 22.

Kérdések magyarországi orvosokról.

24 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1769. június 2.

Kísérőlevél néhány ajándékba küldendő könyvvel kapcsolatban. Várja Varjas Jánosnak a Heidelbergi Káté magyar fordításával kapcsolatos észrevételeit. Adatszolgáltatást ígér, s közli, hogy a jénaiak nyilvánosságra hozták Weszprémi szándékát a *Succincta* megírására.

Heidelbergae, die 2. Junii 1769.

Clarissimo ac Doctissimo Viro Domino Stephano Weszprémi

Physico Debrecinensi Amico optimo

Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen.

En tibi dono antiquiorem Cuperi libellum¹²⁵ et dissertationes de Hungaria, ut et nonnulla mea opuscula. NB: Hac occasione haec mittere non potui. Mittam per dominum Töncke Fasciculum domino Varjas ut mittere velis rogo. Ipsius observationes historico-catecheticas avide exspecto.¹²⁶

Clarissimus dominus Nebel¹²⁷ Te Virum celeberrimum optime valere jubet. Si nobis quid de Medicis Hungaricis occurrit, illico notamus. Ego tibi mitto specimen illarum observationum, ut et titulum Bibliorum Oppenheimiensium, quem titulum cum responsione ad propositas quaestiones ut remittas, maxime rogo. Vale vir clarissime, mihi que fave.

P. S. Jenenses novissime etiam publice propositum tuum de Medicis Hungaricis indicarunt.

Titulum Bibliorum Oppenheimiensium ex literis Tuis descripsi hunc in modum:

„Szent Biblia az az istennec ó és új Testamentomában foglaltatott egész szent Írás. Magyar nyelvre fordítatott Caroli Gaspar által. Ez kisdéd formán való Ki-nyomtatásnak; az Frantziai Notakra rendelt 'soltár Könyvel edgyütt, utánna vettettek egyéb válogatott Psalmusok, innepi Enekek és szokott Lelki Ditséreték: az Palatinatusi Catechismussal, egyházi könyör-gésatenek[!] és czeremoniáknak formáival egyetemben Szentzi Molnar Albert által. Cum gratia et privilegio Sacri Romani Imperii Vicarii Serenissimi Electoris Palatini. MDCXIX. OPPENHEIMIVMBAN Nyomtatattott Galler Hieronymus által, Levinus Hulszius özvegyé-nek költségevel.” MDCXII.

Quaeritur

1. An omnes literas et alia recte legerim?
2. Quo anno Biblia ista sint edita? an MDCXIX. an MDCXII. conjecturae esset locus, annus MDCXII. pertineret ad ornamenta tituli, et in genere talia ornamenta promiscue ab illo tempore fuissent adhibita, et Biblia essent edita anno MDCXIX.
3. An forma sit in 4. an in 8vo?
4. Si quoque mittere velles titulum Hungaricum de verbo in verbum Latine versum, hoc mihi gratissimum foret.

[Ráírva Nagy Gábor feljegyzése.¹²⁸]

25 Weszprémi István Georgius Matthiaenek
[Debrecen], 1769. június 3.

Kérdések magyarországi orvosokról.

26 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak
Heidelberg, 1769. június 3.

Kísérőlevél a Töncke által küldött könyvekhez és irományokhoz.

Heidelbergae, die 3. Junii 1769.

Clarissimo ac Eruditissimo Viro Domino Stephano Weszpremi

Physico Debrecinensi, Amico optumo

Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen.

Hac occasione per Dominum Tönke mitto tibi, vir celeberrime, et Venerando Domino Varjas nonnulla opuscula, inprimis disquisitionem meam de Bibliis Oppenheimii Hungarice editis.¹²⁹ Majorem in modum rogo, ut me de illis, in quibus circa istam editionem adhuc haereo, certiores reddere, simulque indicare velis, an Bibliorum titulum recte et ordine descriperim § 2. Vale vir clarissime meque ama.

27 Torkos József Weszprémi Istvánnak
Sopron, 1769. június 11.

Kéri, szóljon a debreceni kollégium gondokainak, hogy válaszoljanak arra a néhány napja Londonból jött levélre, amelynek közvetítésére őt kérték fel. Ebben 1000 font tőke és hosszú ideje felhalmozódott kamatainak hovafordításáról érdeklődnek.

Praecellentissimo Experientissimoque Domino,

Domino STEPHANO WESZPREMI

Medicinae Doctori et PHYSICO ORDINARIO

gratiam, pacem salutem ac benedictionem in Domino

Josephus Torkos Artium Academicarum Magister

et Ecclesiae Soproniensis Evangelicorum Verbi Dei Minister et Servus.

Dabis hoc TVAE, vir experientissime doctissimeque, qva erga omnes bonos duci assoles, benivolentiae, vt dum ego, nullo TIBI nomine, notus, adyta studiorum atqve laborum TVORVM praesenti epistola invadere sustineo, hoc, quidquid est, non temeritati meae, sed necessitati meaeque in TE singulari prorsus existimationi adscribas.

Ante aliquot hosce dies Londino, haec, qvam his inclusam vides epistola Debreczinum expedienda,¹³⁰ tradita est, cum adjunctis precibus, agerem, ne eas in peregrinas forte manus incidat, quin potius iis, ad quos directa est, directe exhibeatur. Idem ille vir eximius et genere ac functione magnus, cui commemoratam hancce epistolam mihi tradidit, rogatum me insuper habuit, velim Dominos Dominos Curatores illustris Collegii Debrecinensis Helveticae confessioni addictorum certiores reddere de summa capitali fere ad 1000 pondo Sterling exsurgente, quae Londini ad rationes huius Collegii illustris ab haud exiguo temporis intervallo haereat, cuius saltem interessalia, ii, apud quos summa capitalis deposita inest, tandem aliquando separare, et data Viennam designatione exsolvere in animum induxerint. Quod saepe iam Londini Debreczinum in hac causa scriptum sit; hucdum tamen in ea nullum Debreczino datum fuerit responsum.¹³¹ Ita ille!

Profecto ipse ego explicatione satis assequi haud possum, qui fuerit, aut fieri potuerit hactenus, quod in tam arduo negotio illustre Collegium Debreczinense siluerit? at ne diutius

magno suo intertrimento sileat, TE, Experientissime Domine, hac mea epistola accedendum existimaui, abs TE maiorem in modum petens, velis partim inclytam epistolam meae fidei traditam, Venerabili Consistorio Debreczinensi, quod inpense reservet, meo nomine exhibere; partim dominis Curatoribus illustris Collegii Debreczinensis cum significatione, meorum officiorum, denunciare, quae supra ex ore illustris personae accepta, et summa capitali Londinensi TEcum communicare iustum aequumque duxi.

Quod ad TE, vir magnifice, in hoc negotio scripserim ratio est, quod ne nomine quidem satis notos habeam dominos dominos Professores Debreczinenses et hoc etiam foret, non videbatur mihi satis tutum ad alterutrum eorum dare in hoc argumento literas; insuper vero TVA auctoritas, TVA integritas TVA in omnes bonos benevolentia, quae a praecellentissimo domino Doctore Medicinae Deccardo,¹³² viro supra laudes meos posito, collaudata mihi pridem et inculcata est. Quare dabis veniam meae si non temeritati, certe audaciae quod TIBI plurimis laboribus circumvallato forte intempestive obstrepuerim et monebis non minus Venerabile Consistorium Debreczinense, quam curatores Collegii ante dicti, velint, quando ocyus fieri potest, responso dignari eos, quibus obstricti sunt hocque eorum responsum ad me huc Sempronium dirigere, vt ego item illustri viro, qui haec vniversa meae fidei concredidit, eiusque fidei committere possim et rhodus ita tantae tamque diu duranti hae[...] ut confusioni tandem aliquando poni queat. TE Deus coetera, vir experientissime et de re publica ac litteraria meritissime, quam diutissime incolumem sanumque praestet et cum TVIS bene et ex animi sententia agere iubeat.

Deproperabam Sopronii ad diem III. Idus Junias Anno orbis reparati MDCCCLXIX.

28 Georgius Matthiae Weszprémi Istvánnak
Göttingen, 1769. június 18.

Válasz a *Succinctához* való adatgyűjtés során hozzá intézett kérdésekre, forrásmunkák megjelölésével.

Clarissime Experientissimeque Vir,
Fautor exoptatissime atque honoratissime,

Ex literis Tuis, die 22. Maji hujus anni datis, et die 3. Junii mihi redditis, intellexi, Te in conscribendis Medicorum nobilissimae tuae patriae vitis occupatum esse: quod institutum ut plausum omnium meretur, sic ego quoque, quae eo pertinentia ex me scire desideras, quantum ipse noverim, perlibenter significabo. Principio quaeris, utrum Wolfgangus Lazius, non obstante eo, quod Vindobonae natus sit; dici possit natione Hungarus, quod in libris, quos in bibliotheca sua possedit, constanter sic sua manu nomen signavit: Wolfgangus Lazius Pannonius? Respondeo: Wolfgangi parens, Simon, fuit de Stucar, seu Stutgardis in Suevia, teste Diomede Cornario in Oratione qua Wolfgango parentavit, edita cum hujus ipsius Diomedis Consiliis Medicorum, Lipsiae 1595 et 1599. 4.¹³³ Ergo nec parentis nomine Hungarus, secundum hodiernam regionum divisionem, dici poterit Wolfgangus. Neque tamen eo minus recte se vocare potuit Pannonium, secundum veterem populi appellationem; Pannoniaeve antiquae terminos, quibus nimirum major Austriae hodiernae pars, et in hac nominatim Vindobona quoque continebatur; qua de re ipse in sua Chorographia Pannoniae¹³⁴ conferri poterit. Unde credo, Wolfgangum propter antiquitatis amorem, cujus scilicet eum

valde studiosum fuisse, vivendi ratio scriptaque satis ostendunt, sese Pannonium appellare maluisse, quam ex recentioris aevi more Austriacum.

De Johanne Antonio de Caschau¹³⁵ Martinus Crusius in *Annalibus Suevicis*,¹³⁶ partis 3. libri 10. capite 12. testis locuples est, ut qui professor Tubingensis fuit, ejusdemque academiae fastos inspexit. Johannem Hortelium habes ex Jacobi Facciolati *Fastis Gymnasii Patavini*,¹³⁷ tomi 2. pagina 402. Davidem Grienblat de Rosenau produxit Martinus Crusius in *Annalibus Suevicis*, partis 3. libri 12. capite 23. et 25. et 28. Johannes Jessenius Wittebergae matriculae, quam vocant, studiosorum inscriptus est anno 1583. rectore Francisco Fabro, nuncupatus Johannes Jessensky Uratislaviensis; vide Gottfriedi Suevi Academia Wittebergensis, ad dictum annum 1583. Ejus pater, Balthasar Jessinski, fuit Judex seu Capitaneus comitatus Thurocz, et ex Hungaria Uratislaviam concessit; vide *Lexicon Universale*, Germanica lingua Lipsiae editum 1732. et sequentibus¹³⁸ in foliis sub nomine Jessinski. Gente igitur Hungarus fuit Jessenius, quamvis loco nativitatis Uratislavius. Similiter Valentinus Pannonius, seu Preyss de Springenberg, licet Francofurti ad Viadrum natus sit, tamen a patre Christophoro, qui Posonio seu Presburgo Hungariae, Francofurtum venerat, appellatus fuit Pannonius. Vide Arnoldi *Historiam Universitatis Regiomontanae*, Germanice conscriptam,¹³⁹ partis 2. pagina 300, et 406, Petrus Monedulatus Lascovius propter libros suos 2. de homine et partibus ejus,¹⁴⁰ fide Johannis Antonidae van der Linden et Georgii Abrahami Mercklini de *Scriptis Medicis*,¹⁴¹ in *Conspectum meum* pervenit: sed quum libros istos ipse non viderim, nescio, argumentum suum medice, an philosophice, an denique theologice persecutus sit. Caeterum ex Historicis lexicis didici, Lascovium hunc Genevae theologiam fuisse professum. De Ludovico Keplero plura certiora cognoscere poteris ex funebri Regiomontanae Academiae programme, quod Michael Gottlieb Hansenius in *Johannis Kepleri Vita*, hujus *Epistolis*, Lipsiae 1718. folio praemissa, nota 329. pagina XXXII. sequentibus protulit: nonnulla etiam ex Arnoldi *Historia Universitatis Regiomontanae*, partis 2. pagina 519 sequenti et *Additamentis* pagina 102. ex Johannis Molleri *Cimbria Literata*,¹⁴² tomi 2. pagina 407 sequenti, Thomae Bartholini *Epistolis Medicinalibus*, centuriae 2.¹⁴³ epistola 92. ex temporum comparatione, carmineque Programmati isti subjuncto conjectura mihi nascitur, Keplerum ab Hungarorum caterva, qui Regiomonti studiis operam dederunt, jamque in patriam revertebantur, medicum ascitum et in Hungariam deductum, ibique anno 1641, 1642, et 1643. versatum esse. Quae de Johanne Hunniade breviter in *Conspectu* dixi, sumta sunt ex Antonii Wood Athenis Oxoniensibus,¹⁴⁴ voluminis 2. pagina 142. editionis 2. Londini 1721. folio. Conferri potest Thomas Smithus in *vitis quorundam eruditissimorum virorum*, Londini 1707.¹⁴⁵ 4. editis, in *vita Johannis Dee*, pagina 55. ubi ipsum illum Hunniadem vocat famosissimum quendam chymicum, gente Hungarum. De Sinapio nihil afferre possum, nisi quod ejus inauguralis dissertatio, de Mania¹⁴⁶ mihi innotuit, Harderovici, rectore Gerardo Wynyen, ad diem [...] Julii habita, in qua vocatur Scalitzensis Ungarus, sed neque dies adscriptus est, et imus folii margo a bibliopecto resectus, ut annus cognosci non possit. Fortassis autem ex aliquo professorum Harderovicensium, qui fastos ejus Academiae vellet evolvere, plura de Sinapio rescire posses, si tanti putas eo scribere. Et poterunt literae minoribus impensis commeare, si bibliopolis, qui fascies librorum ad urbem aliquam finitimam, aut ipsam responsuri sedem mittunt, vel ipsi eo locorum proficiscuntur, ad Nundinas, exempli gratia, Lipsienses, Francofurtanas, caeteras committantur, ut suis eas fascibus includant, aut secum ferant, et deinceps ad destinatum locum dirigant. Qua via Te quoque, Vir Clarissime, uti velim, si forte quid ad me posthac scribere opus videbitur. Interim vehementer opto, ut institutum tum propediem feliciter ad

finem perducas, id est, ad publicam operis editionem; cujus fructum quo citius percipiamus, vellem, ut ne nimis longe differas editionem, donec omnibus numeris absolutus sit labor, quo scilicet summae perfectionis studio multa bonorum autorum scripta promissa nobis intercepta sunt.

Pro transmissio Numismatis Augusti ectypo magnas Tibi gratias ago, idque donum ingenti tibi esse honori, laetus agnosco.

Vale, Vir Excellentissime, meque tuo favore benevolentiaque perpetuo complectere. Datum Gottingae, die 18. Junii 1769.

Tui

studiosissimus cultor
Georgius Matthiae

[Címzés a külzetten:] A Monsieur Monsieur Etienne Weszprémi Docteur en Medicine et Medicin Ordinaire de la Ville Royale de etc. per fr. Vienne fr. Passau a Debresin.

[Pecséttel.]

29 Weszprémi István Rettegghi Györgynek [Debrecen], 1769. július 16.

Orvostörténeti adatokat kér.

30 Rettegghi György Weszprémi Istvánnak Magyarköblös, 1769. július 20.

Válasz a címzettnek július 16-ról kelt levelére: adatokat közöl Aczél Gábor életrajzához és a Pápai Párizokról.

Bizodalmas Nagy jo Uramnak az Urnak Doctor Uramnak
Ajánlom igaz és köteles kész szolgálatomat.

Ezen folyo honapnak 16da napján Debreczenből költ s hozzám utasítani nem sajnallott érdemes levelét az urnak jo uramnak ez előtt harmad nappal vettem nagy betsülettel mellyből (minek utánna a Fiamnak is leveléből láttam volna) értvén az előttünk élt 's Isten kegyelméből velünk edgyütt élő 's jo emlékezetű 's érdemes Orvos Doktoroknak örök emlékezetekre Tisztessegnek oszlopát szandekozik az Ur Jo Uram emelni szivem szerént kívánnék inservialni 's tartanám is különös szerentsémnek ha Nehai kedves Sogorom Aczél Gábor Uram mind más erdemes Medicusok iránt, tsekély relatiommal az Urnak Jo Uramnak valamit segíthetnék, de minthogy említett Nehai Aczél Uram Akademiás idejéhez tartozo literalekra (mellyekben fel indulása mulatása, recommendatioi etc. genuine felvadnak téve több irásaim között el tevelyedteneké vagy az Fiam tette valahová) réa nem akadhattam, ámbár edgy egész Napot töltöttem keresésekbe, tsak azok iránt tehetek relatiot a mellyeket azakban láttam 's el nem felejtettem. Születésének esztendeje, mellyet édes Atyja jedzéséből tudok, volt ezen folyo saeculumnak 11da esztendejében, Novembernek 13da Napján Nemes Belső Szolnak Varmegyiben Füzes nevezetű helységben, edes atya volt Aczel Tamás Magyar országról a Rakoczia revolutionnak letsendesedése utáni, bé jöven Erdélybe vette volt feleségül Dioszeghi Ersébetet varadi Dioszegi Danielnek leányat, ettől valo volt Nehai Aczél

Gabor Ur tanult a Kolosvari Református collegiomban nehaj boldog emlékezetü Udvarhelyi Mihály Theologiae, Csepregi Turkovics Ferencz antiquitatis, Verestoi György Philosophiae professorok kezek és gondviselések alatt, oskolás cursussát végezvén ment Akademiákra 1730 esztendőben, az holott elsőben Halae Saxonumban az uton Frankofurti ad Oderam töltött hat esztendőt, kik lettek legyen Professori azon idők alatt, azon el végeztett írások meg mutatnák de a mint írom el teveltyodnek, a Professor urak nevei pedig eszembe nem jutnak, nagy dolog ugyan ha edgy a többi között Hoffmann¹⁴⁷ nevü nem valakinek edgy nehány tomussais in Medicinalibus kiadva vadnak, ha keső nem lenne, míg réá akadnék azon írásokra, mindgyárt tudósítanám az Urat jo uramat, ha pedig azt tehetném is, reménlem másoktolis lehet végére menni azon idő alatt kik voltanak Professorok azon Academiakon. 1737^{nek} elein jött le 's lakott maga jóságában Füzesen folytatvan oeconomiaját (mivel szép possessioju ember volt) az medicinat nem curalta egész 1742^{dik} esztendeig, akkor sok uri emberek s Attyafiai intimatiojára kezdette exercealni 's nagy hasznával sok hozzája recurraloknak 20 esztendeig; melly idő alatt többire mind nagy Uri rendeket curalt mivel külömben is szep experientiaja s tudománya 's ahhoz kívántato accomodatioja, mindenek előtt nagy kedvessegü svavis ember volt, improbatatván ugyan némely dolgokban némellyek által tarditássa mivel igaz hogy kesedelmes volt Takakban, de az inkább szolgált dicseretére, mint kisebségére, nem lehetet későségnek mondani, hanem inkább a' környül álló dolgoknak meg vizsgálása, meg gondolása 's nem csak vaktában a Curához való fogása 's ugyan azért gondolom boldogulását a Curalasban, hogy mindenkor jo készüllettel fogott a nyavalyának gyógyításához, a melly meg kívántatik a jo medicusban, kivált a kétséges ki menetelü nyavalyak körül.

Doctoraltatásáról nem láttam semmi írást nem is hiszem hogy doctoraltatván volna, hasonloképen Academiai Medica Dissertatioját sem hallottam, annal inkább nem vettem észre, hogy lett volna. Egyéb munkáját sem tudom, noha hallottam edgyszer a többi között magától, hogy szandekozik valami munkáját ki bocsátani, de én bizony noha minden írásait fel hánytam de nem kaptam semmi ollyas írását, hanem mint hogy Excellens theologus is volt, az Apocalypsisben láttam holmi jeles meditatioit, mellyeket talán Vitringa sem hagyott volna ki maga munkájából, ha elmejében meg fordulhattak volna, de azokis csak holmi dirib darab papiroskakra indigeste voltak raptimozva. 1760^{dik} esztendőben nem nyughatván maga házánál a Nagyságos Vármegye Fő és Vice tiszteitől 's tagjaitól, kik között sok Attyafiai condiscipulussai etc. voltak szüntelen hivatott Dész városára (az hol lakott többire azon Belső Szolnok Vármegyének színe) szép fizetes mellé, az hová jollohet késsőbb, de ugyan csak el ment s mintedgy esztendeig es nyolcz hónapig nagy nyájasságban lakván mindenekkel. 1762 esztendőben aprilisnek 16dik napján Pleuritica febrisben meg holt 's temettetett ugyan ott Désen a református templomban. Felesége nem volt sohas.

Edes Attya halála után (ki is elsőben volt a Kolosi so Akna mellett Tisztviselő, az után a Dévai Dominiumnak, melly akkor az Erdélyi Commenderozo Generalis Comes a Steinwille birodalma alatt volt udvar bírāja), ment volt az edes Annya ferjhez másodszor Magister Papai Pariz Ferenczhez, kinek attya volt amaz hires Magister és Nagy Enyedi Professor, kiis született volt 1684 esztendőben, ment fel Akademiákra 1711^{ben}. 1714 Halae Magdeburgicae Michael Alberti Magister és Professor praesidiuma alatt irt vagy mondott Academica de medica practica Therapia Morborum Morali Dissertatiot,¹⁴⁸ annak utánna az Enyedi Collegium akkori Curatora, Nehaj Métóságos Imperialis Groff Teleki Josef Ur, ugy a Collegium akkori professori, kiknek alatta tanult volt is az említett ifjab Papai Ferencz (Kolosvari István és Szigeti Gyula István által ablegaltatott Angliaba agensnek procuratornak vagy vulgo Attornatusnak,

az holott 1724^{ik} esztendeig mulatván nagy summa pénzt mondgyák, hogy corradalt volt in subsidium collegii Nagy Enyediensis, de nem sok köszönet vagyon benne, a mint hallottam némellyektől, ezen dolgot iránta méltó lenne béirmi, de en egész descriptioját posteritas nélkül nem tudom, az Enyedi Collegium professori vagy nevezetesebben Tisztelt Püspök Uram egész historiaját tudna, ezen Pápai Ferencz Tisza Fürednek jobb részét birta jure Avitico, ott is holt meg 1740^{ben} pestisben, ennek volt meg edgy András nevű Testvér attyafia ugyan Magister, ki is született volt 1708^{ban}, tanult ez is Hálában 's Francofurtban, vagyon Academica Dissertatioja is,¹⁴⁹ de nem emlékezem ki paraesidiuma alatt, melly Dissertatio Apahidik[?] az annál tudom hogy láttam, ugy tettzik de Arcana Medicorum disseral ezt is, ha oda megyek accuratius megnézném fogom tudositani, ha késő nem lészen az Urat Jo Uramat, ez tanult Enyeden, kik voltak Professorak tanulasa alatt bizonyosan nem tudom, nagy dolog ha Tőke Vásárhelyi István nem volt az edgyik, ezek mind az ketten voltak fiai Papai Ferencznek, a ki a Dictionariumot¹⁵⁰ s egyéb munkákat irt, annak pedig Attya volt Papai Páriz Imre dési pap ugyan azon tractus seniora, volt Rakoczi György fejedelemnek udvari papja, Conventioja nallam vagyon Kemény János és Apaffi Mihály fejedelmeknek, ugy Rakoczinak is hozza küldött levelei extalnak. Voltak ezeken kívül több magyar medicussok is, ugmint Fogarasi¹⁵¹ (ki felől az az hogy hogy maga magát intoxicalta volna) Ajtai,¹⁵² Felfalusi,¹⁵³ Borosnyai,¹⁵⁴ Simonits,¹⁵⁵ Enyedi,¹⁵⁶ Maxai,¹⁵⁷ Gezenovius,¹⁵⁸ Kolosvari ugyan Kolosvari Lengyelből lett unitarius magyarok, ez az Gezenovius igen jeles ember volt, de keveset élt. Zoltan¹⁵⁹ ez is jeles ember vala ugyan Kolosvari fi Pataki utóbb,¹⁶⁰ szaszok pedig sokan voltak.

Hoszasz és indigesta levélírasomrol követem az Urat Jo Uramat, mivel az occupatioim 's distractioim miá harmad napja szinte hogy irom, mert nevezetesen a mi circulusunkban excubalvan az Erdélyi Hadaknak jo resze Besztercze mellett, (nem tudgyuk mi szandekkel, legyen elég az, hogy jo készüllettel, 80 agyuvál s egyéb munitiokkal) az oda kivantato necessariumnak administratioja miá, felettéb nagy nyugtalansággal vagynak, a föld népe pedig nagy forradsággal, Isten tudgya mi lesz ki meneteli.

A Fiam nekem is olyan formaban irt gyogyulhatasa, iránt, mint az Urnak, magamis nisi videro, kevés remenseggel vagyok iránta, bar csak azt consequenhatná, hogy lenne edgy állapotban, ne recrudescalna ottan ottan. Parancsolljon az Ur Jo Uram, ha még valamit contribualhatnak, tartom különös szerencsének, mellyel jo Istenem oltalmaban ajánlván az Urat maradok

az Urnak jo Urnak

Magyarköblös 20ma Julii 1769.

mindenkori igaz és kotoles szolgája
Rettegghi György

31 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak Igló, 1769. augusztus 6.

Küldi Dudith András beszédeit Schwarznak róla írt életrajzával együtt.

VIRO Excellentissimo atque Doctissimo Domino
Stephano Weszprémi Fautori suo insigniter colendo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Jonas Czirbesz.

VT fidem datam liberem, exmitto hac occasione comoda, Orationes Andreae Dudithii, cusa dissertatione Schwarzii nostri de Vita et Scriptis illustris auctoris.¹⁶¹ Qvodsi in posterum Excellentissime vir, monumentum aliquod historicum, scopo TVO serviens, exquisivero, vltro quoque lubens TECVM communicabo. Quod reliquum est, rem meam numariam et museum physicum, vt et in priore epistola feci, iterum iterumque, maiorem in modum commendo. Vale decus orbis literati, mihique vt semper soles fave. Scribebam Igloviae, die VI. Augusti MDCCLXIX.

32 Weszprémi István Katona Istvánnak [Debrecen], 1769. augusztus közepe?

Orvostörténeti adatokat kér.

33 Weszprémi István Retteghi Györgynek [Debrecen], 1769. augusztus 29.

Retteghi fiának gyógyításáról.

34 Katona István Weszprémi Istvánnak Nagyszombat, 1769. szeptember 5.

Muszka Antalnak, a nagyszombati egyetem jezsuita kancellárjának megbízásából közöl adatokat a *Succincta* számára Lippai János, Szent-Iványi Márton rendtagok életéről és munkásságáról. Spacnholtzról, Jung Ábrahámról nincsenek adatai.

Clarissimo Viro Stephano Weszprémi, Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit
Stephanus Katona e Societate Jesu, Professor Eloquentiae.

Laudabili tuo res Patrias illustrandi studio velificaturus Admodum Reverendus, Clarissimus, et Amplissimus Vniuersitatis nostrae Cancellarius, Pater Antonius Muszka, mihi prouinciam imposuit ea perquirendi, quae ad propositum tuum facerent. Nouerat enim consimili me studio teneri, ex scriptoribus Hungaris, in lucem euulgandis, iam pridem intentum esse.¹⁶² Ex mea igitur penu, quam pro typo subcesuiis horis (nam Eloquentia profitenda distineor) apparo, haec in rem tuam depromsi.

Ioannes Lippai, natus Posonii, Calendis Novembribus MDCVI. educatus in Viennensi Caesareo Nobilium Adolescentum contubernio, Societatem Jesu amplexus est Leobii, VII. Octobris, MDCXXIV. Seuerioribus disciplinis ea cum laude persoluit animum, vt, propugnatis vtriusque scientiae thesibus, et sacram linguam in geminis Vniuersitatibus, Graecensi ac Viennensi tradiderit, et solennia quatuor vota subinde nuncupauerit, II. Februarii MDCXLIII. Posteaquam magna prudentia, caritateque rexisset Collegium Vnguariense, ac Jaurinense, primus socios induxit Trentsinium, quibus praefuit sexennio; deinde clero Juniori Viennae, ac nobili iuventuti Tirnaviae pluribus annis. Post haec praeficiendus erat

Collegio Cassouiensi, nisi germanus eius, Strigoniensis Archi-Episcopus, intercessisset; eius desiderio id dederunt Societatis praesides, vt in eius Aula reliquum aetatis exigere posset, vbi tam erat tenax religiosi, cui dudum insueuerat, Instituti, vt septem annis, quibus illic commorabatur, nihil pulueris Aulici adhaerere sibi passus fuerit. Mortuo Fratre, et ipse moriturus, Trentsinium se recepit; vbi Hydrope, Tympanitide, Calculo, Podagra, cordis pal-pitatione, quibus malis saepius per vitam diuexabatur, consumtus, spei plenus, eodemquo Frater, anno pie decessit, II. Iunii MDCLXVI. In lucem emisit idiomate Hungarico:

1. Calendarium oeconomicum perpetuum, azaz: Esztergami Érsek Urunk Posonyi Gondvi-selőjének majorságról-irt laistroma minden Esztendőre. Posonii, 1662. in 4. et Cassouiae 1721. in 4.
2. De Insitionibus et Seminatione. Posonii 1663.
3. Posoni kert (fortassis idem cum priore). Viennae, 1664. in. 4.
4. De Fructibus diuersissimis producendis. Posonii, 1666.
5. Gyümölds kert (idem forsitan cum superiore). Viennae, 1667. in 4. opus postumum Vide Czvittingerum¹⁶³ pagina 227. Bod¹⁶⁴ pagina 162.

Martinus Szent-Iványi, in cognomine Paternae ditionis vico primam lucem adspexit, XX. Octobris, MDCXXXIII. In Societatem IESV cooptatus ex Logica Viennensi, Tirop-cinium auspicatus est Leobii, ipso natali die, MDCLIII. Traditis Tirmauiæ latinitatis elemen-tis, auditaque Viennae Physica, ac Metaphysica, rursum Tirmauiæ mediam ac supremam grammaticae classem docuit, annis singulis, Theologiam ibidem excepit tribus, quantum compleuit Viennae, vbi Sacram Linguam exposuit quadriennio; cuius vt omnes apices ed-iscere posset, celebri Rabino discipulum ibidem se tradidit. Inde Tirmauiam traductus, Aris-totelem explicuit triennio, et arctiori quatuor votorum vinculo Societati IESV se deuinxit, II. Februarii, MDCLXIX, Theologiam deinde polemicam explanauit anno uno, moralem quadriennio, ius pontificium biennio, sacrationem scientiam, interpolati vicibus, decennio. Tum Viennae rexit Collegium Pazmanianum tribus, duodecim annis vniuersim Cancellarii munus gessit Tirmauiæ, vbi etiam Academicum Collegium gubernauit triennio. Haec inter Euclidem Cassouiae, Graecii, Tirmauiæ praelegit sexennio, typographaeo Tirmauiensi praefuit duobus supra viginti annis, cui nouum, ac splendidum excitauit aedificium MDXCIX. Mortem, quam in votis habebat, meritis non minus, quam aetate grauis, oppetiit Tirmauiæ, XXIX. Martii, MDCCV.

Eius opera, quae mihi innotuerunt, haec sunt:

1. Curiosiora et Selectiora variarum scientiarum miscellanea. Decas prima, in tres partes diuisa. Tirmauiæ, 1689. in 4.
2. – Decas Secunda, Pars I^{ma}, Tirmauiæ, 1691. in 4. Pars 2da, Tirmauiæ, 1696. in 4. Pars 3^{ia}, Tirmauiæ, 1697. in 4.
3. – Decas Tertia, Pars I^{ma}, Tirmauiæ, 1702. in 4. Pars 2da, Tirmauiæ, 1709. in 4. opus postumum Pars 3^{ia}.
4. Ex his operibus, seorsim prodierunt ista: Summarium Chronologiae Hungaricae. Tirmauiæ, 1697. in. 4. Item: Dissertatio prima paralipomenica, rerum memorabilium Hungariae. Tirmauiæ, 1699. Dissertatio secunda paralipomenica, rerum memorabilium Hungariae. Tirmauiæ, 1700. Dissertatio vltima Decadis tertiae, partis primae, de statu vitae futurae. Tirmauiæ, 1702.
5. Ephemerides ab anno MDCLXXV. vsque ad annum MDCCIII. Hungariae et vicinis Prouin-ciis accomodatae, partim Viennae, partim Tirmauiæ, diuersis annis.

6. Quinquaginta rationes et motiua, azaz: Ötven okok, és indúlatok miért a' mostani keresztények-között lévő vallásokból egyedül a' közöséges Római vallást kell választani. Tirmauiæ, 1702. in 12.
7. Négy rövid első könyvetskék, melyeket a' hitben támadott versengésekről írt, és magyar nyelvre fordított. Tirmauiæ, 1703. in 12.
8. Dissertatio chronologico-polemica, de ortu, progressu, ac diminutione schismatis Graeci. Tirmauiæ, 1703. in 12.
9. Consultatio saluberrima, de reducenda stabili pace in Hungaria, per eiusdem adductionem in vnitatem fidei. Tirmauiæ, 1704. in 4.

His accedunt vicienis plures libri polemici, vix mihi de nomine cogniti, ex quibus multi auersam sibi fuisse lucem, qua veritatem viderent, grati fatebantur. Certe Joannes Christophorus Sacri Romani Imperii Princeps et Dominus Eluacensis tanti has commentationes fecit, vt, in suae erga auctorem voluntatis significationem, maius ei numisma, sua signatum effigie, miserit.

In reliquos, quos in tuis litteris laudasti, nequidquam inquisiui. Nihil de Spaenholtzio,¹⁶⁵ nihil de Abrahamo Iungio resciscere potui. Si quos alios, vbi opus meum elimauero, qui saluberrimos conatus tuos prouehere possint, reperero, faciam, vt scias. Si tamen docti sudores tui citius, quam mei (quod spero et opto!) lucem publicam viderent, hanc a te gratiam initurum me confido, vt eruditi laboris videndi copia mihi detur. Bodius nimis ieiune tui meminit, cuperem ego fusius; modo mihi submittere digneris annum, locum natiuitatis tuae, studia, munia, vitam denique actam, quantum, vt erudito orbi innotescat, cupis. Si qui praeterea, quos Bodius praeteriuit, tibi succurrerent, facito me certiore pro tua in Rempubicam Litterariam propensione; daturus et ego sum operam, vt beneficium istoc non ingrato collatum fuisse experire. Vale, et me ama. Tirmauiæ V. Septembris MDCCLXIX.

35 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1769. szeptember 6.

Kísérőlevél néhány művéhez, amit elküld. Továbbá közli, hogy egy hónapja küldte el Cober könyvét Buda ostromáról. Sürgeti a *Heidelbergi Kötéval* kapcsolatos magyar irományok eljuttatását hozzá.

Vir clarissime!

Fasciculum cum nonnullis meis opusculis, diu jam paratum, cum domino Tönko tandem mitto. Libellum Coberi de obsidione Budensi ante mensem, ni fallor, transmisi per alium studiosum Debrecinensem. Quae mihi a domino Varjas promisisti monumenta, imprimis theologorum Heidelbergensium literas anno 1563. scriptas, auide exspecto. Si etiam ex popularibus tuis nullus directe ad nos venieret, antea laudata monumenta ex Ulma, vel alia civitate ad me, ut tales, qui ibidem transeunt, per Postam, ut loquuntur, mittere velint, maxime rogo. Me tuo amori et favori commendo.

Scribebam Heidelbergae die 6. Septembris 1769.

Carolus Büttinghausen

P. S. Una cum Cobero nonnulla tecum de Medicis Hungaricis communicaveram.

*Medici Hungarici vel res Hungaricas spectantes.*¹⁶⁶

Enyedi (Samuel) Medicinae Doctor. Vide Historiam Ecclesiasticam Hungaricam,¹⁶⁷ pagina 638.

Chernell (Christianus). Fischer (Fridericus Gottfridus) Nescio an jam de his excerpta miserim. Acta Sacrorum Academiae Jenensis Secularia, Jenae 1760. in 4. edita, exhibent paginis 55. 56. nomina illorum, quos Carolus Fridericus Kaltschmid Doctores Medicinae publice solemniterque proclamavit, quos inter et occurrunt pagina 55. Christianus Chernell, Epperiessino-Hungarus; et pagina 56. Franciscus[!] Gottfridus Fischerus, Caesareo forensis Hungarus.

Jessenius (Joannes) Medicinae Doctor. Vide Historiam Ecclesiasticam Hungaricam pagina 350. ferme in fine.

Komaromii (Petri) Dissertatio de vino Hungarico Soproniensi. Basileae, 1715. in 4. Nota bene: asservatur Tiguri.

Vanderbech (Michaelis Schendi) Empirica etc. Augustae Vindelicorum 1723. in 8vo.¹⁶⁸ Vide Vogtii Catalogum librorum rariorum¹⁶⁹ p. m. 698.

Wipacher (David) De Thermis Ribariensibus in Hungaria liber singularis. Lipsiae 1768. in 8. Laudatur in Jenaischen Zeitungen von Gelehrten Sachen anno 1769. paginis 294. 295.

Zagoni (Gabrielis) Transylvani, Dissertatio de inventis hujus saeculi in arte salutari novis, Ultrajecti 1764. in 4. Recensetur et laudatur in Göttingischen Anzeigen von Gelehrten Sachen anno 1768. pagina 836.

(Schedula Tigurina)

Petri Komaromii Dissertatio de Vino Hungarico Soproniensi, Basileae 1715. 4. befindet sich in der Bürgerbibliothek in Zürich.

An dem schiftem[?] und unberechend...[?] der Medicorum in Ungarn finden sich Aástfia[?] dem [deren?] ist gute nachricht in den Ephemeridibus Naturae Curiosorum de annis 1672–1766. bey Breslauischen Sammlungen in Commercio literario Norimbergensi in Brickmanni epistolis Itinerariis.¹⁷⁰ Auch das auf begeh[n?][?] das rare Werk Michaelis Schendo Vanderbech, Empirica illustris Augustae Vindelicorum, 1723. 8. censuriert Werk. – Item Clusius Stirpes Pannoniae.¹⁷¹

[Más kézzel:] Herr Insepector wird ersucht, dieses Billet, daß mir von Herrn Gorhész cehassner [Chasner?]¹⁷² zu London Herrn Professor Büttinghausen zugeschickt worden, gelegentlich einzuschließen.

[A külzeten:] a Monsieur Monsieur Stephanus Weszprémi Docteur en Medecin tres celebre per Amy a Debrecin

[Weszprémi feljegyzése:] Paravicinus.

36 Weszprémi István Karl Büttinghausennek
[Debrecen], 1769. szeptember 9.

Adatokat kér a *Succinctához*.

37 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1769. szeptember 23.

Bőséges adatközlés a *Succincta* számára. Az oppenheimi bibliakiadás címlapjának szövegével kapcsolatban kér választ egy kétségére.

Heidelbergae die 23. Septembris 1769.

Viro Clarissimo ac Doctissimo Domino Stephano Weszpremi
Physico Debrecinensi Amico optumo
Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen.

Clarissimo ac Venerando Domino Varjas gratias ago maximas, quod titulum Bibliorum Oppenheimensium nitide descriptum mecum communicare voluerit.¹⁷³ Exercitatuunculum meum de iisdem Bibliis tibi tradet una cum nonnullis opusculis dominus Tönkö. Mihi jam in omnibus satisfactum est, nisi unicus adhuc restaret scrupulus. Tu nempe Vir Clarissime, aequae ac generosus dominus a Steinwehr, condam ad titulum bibliorum referrebas haec verba latina: cum Gratia et Privilegio Sacri Romani Imperii Vicarii Serenissimi Electoris Palatini MDCXIX. quae vero Clarissimus Varjas non exhibuit.

Haec jam de Medicis Hungaricis occurrunt:

Zoltan (Joseph) Transylvano Hungarus, medicinae studiosus anno 1741. Ultrajecti literis operam dedit, ut videre est ex Dissertatione de columna ignis et nubis, quam Andreas Marusi Hungarus die 9. Maji MDCCXLIV. praeside Francisco Burmanno, publico examini subiecit.¹⁷⁴ Heic inter amicorum vota, ultimo loco collocatur illud, quod Iosephus Zoltan adposuit.

Michaellem Schendo van der Bech¹⁷⁵ nuper nominavi. Scriptum ipse non possideo, sed Tigurini Amici, quibus Tuum propositum exposui, istud offerunt in schedula originali adposita. Quantum ea Vogtii catalogo librorum rariorum¹⁷⁶ pagina 695. et Schelhornii amoenitatum literarum¹⁷⁷ tomo II. pagina 385. perspicio, exemplaria in Hungariam aut Transylvaniam sunt translata, mordacissima in Maurocordatum Wallachiae principem,¹⁷⁸ et de VII. remediis et morbis agentia. Forsitan heic morbi et remedia improprie vel in sensu morali veniunt. Sed, si ipse liber non est ad manus, schedulam manuscriptam Tigurinam per seniore[m] scholae vestrae Deáki ad Cel[ebrissimum] Gesnerum¹⁷⁹ Tigurinum remittere velis rogo, qui de omnibus te certiore[m] reddet.

Per eundem Seniore[m] Deáki catechetica[m] historiam mittas velim. Si fasciculus iste venerando Simlero, Inspectori Tigurino in collegio Carolino¹⁸⁰ traderetur, ad manus meas commodissime pervenire potest. O utinam istum catechismum ἀνορύμως¹⁸¹ per Franciscum Davidis et Georgium Blandrata Claudiopoli 1566. in 8vo editum eadem occasione accipere possem, quem post accuratam lustrationem prima occasione ad vos remittam. Id quod sancte polliceor. Sed si id nullo modo fieri possit, Dedicationem integram ad Joannem Hungariae regem,¹⁸² ut et accuratam tituli descriptionem, et specimina haereticarum quaestionum eo, quo par est modo, peto, ac iterum iterumque rogo.

Jubes, Vir clarissime, ut per primum cursorem publicum Jenensium Novorum particulam ad Te mittere velim. Sed ecce in Academiae nostrae bibliotheca collocantur ista Nova, nec schedulam originale[m] mittere possum. Tibi tamen, amicorum optume, satisfaciam. Titulus Novorum Jenensium lingua vernacula ita fluit:

„Jenaische Zeitungen von gelehrten Sachen.“

Hoc jam anno 1769. pagina 400. indicatur tuum de Historia Medicorum Hungaricorum propositum, omnesque literarum amatores rogantur ut symbolas suas ad Dominum Baldinger

medicinae Professoremm mittere velint, qui omnia tecum coramunicaturus sit. Sed ecce novissimum ex istis Novis Jenensibus excerptum tibi honoris gratia transmittendum:

Im LXXIII. Stück, den 15. September 1769. pagina 615. legimus:

„Jena.

Hartung verlegt: Biographien jetzlebender Aerzte und Naturforscher in und ausser Deutschland. Ersten Bandes 2tes Stück von E. G. Baldinger. — — — Ein Anhang enthält Zusätze und Verbesserungen der vorhergehenden Stücken, und in einer Zuschrift an Herrn Wespzpremi, in Debrecin, hat der Herr Verfasser sich über den Plan seines Buches erklärt.”

Ni fallor, nuper jam ex iisdem Novis Jenensibus laudavi Davidis Wipacher de Thermis Riba-riensibus in Hungaria,¹⁸³ et Nicolai Josephi Jacquin Observationum Botanicarum Partem III.¹⁸⁴

Vale vir clarissime, meque amare perge.

38 Wespzprémi István Ernst Gottfried Baldingernek [Debrecen], 1769. október eleje.

Orvostörténeti adatokat kér készülő művéhez.

39 Hambach Sámuel Wespzprémi Istvánnak [Eperjes?], 1769. október eleje.

Saját és apja életrajzi adatait küldi.

40 Rettegghi György Wespzprémi Istvánnak Magyarköblös, 1769. október 6.

Válasz a címzett augusztus 29-i levelére, amiben Köleséri és Jessenius orvosokkal kapcsolatban tett fel kérdéseket.

Drága érdemű Nagy Jó Urnak az Urnak
ajánlom igaz szolgálatomat.

29^{dik} Augusti költ érdemes Levelét az Urnak elég későn id est 27ma Septembris vettem köszönöm hozzám mutatott affectioját, kivált fiamnak hogy méltóztatván Báró Won Switten Úr ő Méltóságának irni nagy hálaadatossággal vészem, annak köszönöm, hogy most cura alatt vagyon a fiam, ugyan is midőn le indulo félbe volt érkezett le Störke ur¹⁸⁵ olasz országból, kihez keves várakozás utan audientiaja lévén, midgyárt Consiliumot gyűjtetett 's most curaltatik, melly hogy és mint fog succedalni, Isten tudgya, még valami Penzt küldenék fel számára, de igen nehezen jutok az alkalmatossághoz.

Szivem szerént kívántam volna az Urnak tetszése szerént holmi Levelekkel kedveskedni (mellyek bizony méltok az olvasásra is aféle munkakban be sokat segitenék) 's edgyben is szedegettem volt hogy per expressum ki küldgyem az urnak, de az Isten az felettéb valo nagy esőzes által vete szándékomba, ugyancsak ha külömben nem, postán is igyekszem el küldeni, noha edgy vagy ket Rhenes forintra nagy dolog, ha réa nem megyen a Taxaja. Koleseri ur

Tibullusa[nak]¹⁸⁶ csak hírét hallottám, de szerencsem nem volt látni, ugyancsak meg kapná az ember, ha utánna járna, a mennyire lehet, igyekszem szolgálattára lenni eziránt is, noha szüntelen a vármegye tabáján kell lennem terhes hivatalom miá, ugyannyira, hogy házomnál is csak vendég vagyok. Vagyon nállam Proteus febrilis Novissima Virmondiana affligens nevű tractatusa Köleseri Urnak,¹⁸⁷ melyet ki küldeni az Urnak szandekozom ha nem volna.

Gezen orvos Vr¹⁸⁸ miképen Curalta legyen nehaj Rhedei Adam urat is, abból következtet baját nem hallottam, lehet mindazon által aszt tudom, hogy a Lengyel országból is üzetetett, Socinianusok közül valo volt az eleje, kiket osztán második János király (minthogy Blandrata ötet is arra vette volt, hogy a [...] meg [...] Kolosvárra bé fogadott az holott ma is felesen vadnak a Lengyel nyelv vigeal közöttök, cultust is azon nyelven celebrálnak, melly szerént maga is valosages Ariánus vagy Unitarius volt, igen jeles friss ifju ember volt, 's tsak hamar még is holt.

Sajnálom hogy a Doctor Pataki Urnak küldött munkáját¹⁸⁹ nem láthattam az Urnak, reménlem mindazonáltal, hogy ha találtathatott valami hijánosság benne, olly tudos emberek kezen fordula meg, hogy aztat emendalni jobban tudták.

Szintén most irok a Magyar Egregyi Posta Mesternek, mint hogy edgyszer 's mind kezem alatt levő Szolga Biro is tudositson, ha léssen é mod valami ollyas Collateralis Paquetat postán küldeni ki, ha biztatni fog a jövő Postán, ki küldeni el nem mulasztom. Ajánlván továbbra is magamat tapasztalt jo affectiojaba az urnak constanter maradok

bizodalmas Jó Vramnak az Vrnak

Köblös 6ta Octobris 1769.

mindenkori igaz és köteles szolgálja
Retteghi György

[A külzetten:] Magyar Egregyino, Spectabili ac Generoso Domino Stephano Veszpremi Medicinae [...]risque Philosophiae Doctori per Regnum Hungariae Excellentissimo (caeterisque competentibus titulis) Domino mihi singulariter Colendissimo per Magyar Egregy a Debreczen.

41 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1769. október 10.

Kisérő levél Schwartz Gottfried kölcsönvett és visszajuttatott könyvéhez. Ásványokkal, balatoni kecskekör-mökkal kedveskedik. Kéri véleményét a sziksóról. Ír a pénzérmék gyűjtéséről. Kéri közvetítse köszönetét Hambach Sámuel orvosdoktornak leveléért. Várja a saját és apja életéről és munkásságáról szóló adatközlését, amit majd az évi vásárra jövő iglói kereskedők elhozhatnak magukkal.

Plurimum Reverendo Clarissimo ac Eruditissimo Viro,
Domino Andreae Jonae Czirbesz,
Verbi Dei Praeconis apud Iglavienses facundissimo etc.
Domino mihi plurimum Colendo
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszpremiensis.

En, Schwartzium, Admodum Reverende Domine, summa cum gratiarum actione ad te remitto, majorem in modum te rogo, si quid ad propositum meum pertinere noveris, fac, in posterum quoque mecum communicabis. Divite hac Minera Cinnabarina ex fodinis Transilvanicis missa tuam rerum naturalium collectionem augere volui. Vngulas caprarum

petrefactas accipe, quae ad peninsulam Tihaniensem in Lacu Balatonis, ubi Trajectus est in comitatum Simigiensem, in magna colligitur copia, vetus eaque constans est incolarum Loci traditio Andream regem a Bela fratre pulsum in eam se recepisse peninsulam, et ad incitas redactum periisse ovium pastorem multis affluentem divitiis, vellet Regi quodammodo succurrere; quod dum Pastor caprarum recusaret Regi opem ferre, male minatus est tenacissimo homuncioni, et illico integer caprarum grex in medias Balatonis aquas sese praecipitavit. Si me jubebis, mittam ad te Sal illud alcati sal aphronitrum, vernacula nostra lingua szék-só adpellatum, quo cerdones nostri in praeparandis coriis, et saponarii in conficiendo albo sapone Debrecinensi utuntur, illius enim salis magnus in his nostris terris in patentissimis campis est proventus: hic est ille sal, de quo Salomon Proverbiorum XXV. v. 20. et Jeremias II. v. 22, loquitur. Libentissime interea de his tuam vellem cognoscere opinionem, quid sentias, quum et theologus et naturae scrutator uterque summus sis. Flores salis nitri nativi non in parva colliguntur apud nos quantitate, si volueris, efficiam, vt eosquoque a me accipias. Quod ad rem numismaticam attinet, paucos studium illud apud nos, quod maximopere dolendum est, invenit aestimatores: habent tamen plerique varia numismata et argentea et aurea Regum Hungariae et principum Transilvaniae, sed in tenacissima inciderunt manus, nullus eorum est, qui iis carere vellet: est quidam apud nos negotiator, cui Poroszlai nomen est, varia habet numismata, sed potissimum recentioris sunt aetatis, habet Attilam, habet et alia.

Dignabere indicare Excellentissimo Medicinae Doctori, domino Samueli Hambach Litteras humanitatis plenas me accepisse per cursorem publicum, avide exspecto quotidie continuationem Vitae Venerandi genitoris, atque sui ipsius vna cum editis operibus; negotiatores Iglavienses pro quovis mercatu anniversario adveniunt in nostram Civitatem, si quibus documentis meos conatus in concinnanda medicorum patriae historia promovere dignabitur, illi ad me id omne deferent: plurima salute Virum illum doctissimum impertio. Naturale Agri Debrecinensis productum unum par Peponum mitto. Me tuo amori et favori commendatissimum habe

Clarissimi tui Nominis

Debrecini, ad diem 10. Octobris 1769.

cultorem addictissimum
Stephanum Weszprémi,
Physicum ordinarium m. s.

42 Kováts János Weszprémi Istvánnak Bécs, 1769. október 10.

Weszprémi bécsi megbízottja beszámol arról, mit végzett a különféle rábizott ügyekben.

Experientissimae Domine

Domine mihi peculiari cum respectu Colendissime.

Én ugyan még a mult hónapnak a' végén Bétsbe érkeztem, de rész szerint Swieten Ur ő Excellentiájának Bétsben való nem létele, rész szerint pedig az időnek fergeteges volta meg akadályoztatott, hogy a' reám bizott dólgot exacte véghez vihessem, 's ahoz képest tudósítás béli kötelességemnek eleget tehessek; melly késedelmemről egész alázatossággal

botsánatot kérek. Már mindeneket nagyobb részent veghez vittem, a' mellyek a' nékem adott Memorialeban vagynak, mellynek rendihez kívántam leveletem alkalmaztatni. Azértis

1° Posonyban kevés ideig való létemben requiraltam vala Klein Mihály Uramat, de éppen tsak akkor divertalt vólt valahova, és így a' véle való beszédhez szerentsém nem lehetet; hanem ez e' béli fogatkozást levelemmel kívántam kipótolni: még választ nem vettem, de mihellyest a' válasz el érkezik azonnal fogom az Urat tudósítani.

2° Pázmándi Gábor Urammal Bétsben együtt vóltam és jelentettem is az Urtól küldött Paqvétát, 's gyakorta kerestem is azon Paqvetával szállásán, de szerentsém hozzá még mindez ideig is nem lehetett.

3° Swieten Ur ő Nagyságának szólló Paqvetat magam vittem el és személyly szerént kezében magam adtam, 's hogy a' dólgot circumstantialiter megírjam illendőnek ítéltem. Tegnapi három órákor hozzája menvén köszöntöttem e' képen: Bonam diem precor Excellentissimae Vestrae Dominationi. Experientissimus Dominus Stephanus Veszpremi Medicinae Doctor Civitatisqve Debretzinensis Ordinarius Phisicus plurimum salvere jubet Excellentissimam Vestram Dominationem, huncqve fasciculum cum adjunctis suis literis per me humillime submittit. Mondgya osztán ő Nagysága mosojogva: Sedeas Tu Domine, nem akartam le ülni de erővel maga elibe ültetett, a' levelet el olvasván, mondgya: ille Biographiam vult scribere medicorum, én feleltem: omnino Domine Excellentissime. Meg nézegetvén a' nagygyából ismét így szólt: Ego scio Hungaros fuisse semper viros praeclaros: scribit enim quilibet Orationes inaugurales, et ista possunt conquiri in Hungaria et Transylvania. Ego lego ad censuram tantum, haec censura non indigent, potest edere. Ego hac de re iudicium ferre non possum; utánna veti ismét, haec mihi perlegere non vacat, nec laboris enim copia nec aetas permittit; tanto magis autem de hoc opere ipsius iudicium meum dicere non possum, si velit potest edere, 's utollyára ezzel botsátott el kezemben adván azon Centuriát: Salutes ipsum meo nomine.

4° Kezemenél vagyon ugyan már a' Centuria, de még jó alkalmatosságom nem adódott hogy Kollár Ur ő Nagyságának kezében adhassam, szombatra terminált a' véle való bővebb beszélgetésre, és ekkor insinuálom ezt a' Munkátskát. A' küldött két könyvetskét vette kedvesenn és meg is köszönte. Mondottam vólt akkor hogy kézhez adtam, hogy az Ur, levelével is udvarlott volna, de az én hirtelen való eljövetelem nem engedte, nem ártana úgy reménylem, ha az Ur ő Nagyságának ima: caeterum már en úgy tselekeszem a' mint legjobb leszen.

5° A' mi azt a' hires vittenbergeni és prágai Medicinae Doctor és Cancellarius Jeszszényi Jánost illeti, ezt inkább kellek Jeszenák Urnál, az öregnél, a' ki Posonyban lakik nyomozni, mert úgy értettem barátomtól, hogy Jeszenák Ur innét akarná magát deriválni. Erre pedig adott alkalmatosságott a' Bohemica persecutionak olvasása, a' holott Jeszzeniusról is vagyon emlekezet. Ha qvo casu (a' mellyet ugyan fel nem teszek) az Ur azt a' könyvet nem olvasta vólna, más alkalmatossággal meg irom egészen a' mint ottan vagyon; sőt ha úgy tettzik irok az öreg Jeszenáknak is a' fellyebb említett dolog felől, tsak hogy levéllel tudositson az Ur. En pedig valamit olvasok 's tanálok az Ur czéllýára mind azt connotálván minden késedelem nélkül meg küldöm. Ezen accludalt leveletskét kéremszépén az Urat Bátyám Uramnak küldgye el az Ur. Köszöntöm az Aszszonyt hozzá tartozó Kedvesseivel edgyút. De reliqvo me favoribus et gratiis aestumatissimis ultronee recommendans persevero

Experientissimae Vestrae Dominationis

Viennae Austriae 10° Octobris 1769.

humillimus servus
Joannes Kováts mp.

43 Ernst Gottfried Baldinger Weszprémi Istvánnak Jéna, 1769. október 15.

Megigéri, hogy kiíratja a jénai egyetem anyakönyveiből azoknak a magyarországi hallgatóknak a nevét, akik orvosdoktori fokozatot kaptak. Küldi egyik könyvét. Tud a címzettnek a pestis elleni oltásról írt könyvecskéjéről.

Clarissimo Weszpremi Salutem Dicit E. G. Baldinger.

Accepi equidem iusto tempore epistolam Tuam humanissime scriptam, et ilico respondi nisi tot tantisque laboribus ex aliquo tempore obrutus fuisset. Quae rogasti a me, curabo, sed indices velim commodam mittendi occasionem, cum dissita sit regio in qua vivis, nec mihi opportunitas qua possim Tecum communicare ea, quae colligenda sunt ad historiam medicorum Hungariae. Ex annalibus academiae nostrae describi curabo singula nomina eorum qui ex Hungaria obtinuerunt apud nos titulum et privilegia Doctoris Medici. Mitto tibi libellum quem nuper edidi et tibi inscripsi. Innotuit mihi iam olim libellus tuus de pestis insitione. De meliori Tibi me commendo, ac Te valere iubeo. Scripsi Jenae die XV. Octobris 1769.

44 Weszprémi István Ajtai Abód Mihálynak [Debrecen], 1769. október első fele[?].

Adatokat kér a *Succinctához*.

45 Ajtai Abód Mihály Weszprémi Istvánnak Nagyenyed, 1769. október 21.

Válasz a címzett levelére, amelyben adatokat kér a *Succinctához*. A vonatkozó könyvekhez nem tud most hozzájutni.

Tekintetes Medicinae Doctor Vram!

Kedves jó Fautorom!

Erdemes levelét Kegyelmednek vévén, minden industriamot adhibealom, hogy Kegyelmed kívánságának meg felellyek, de igen sok az akadék. Tudom azt, hogy Tibullust ki botsátotta Köleseri Vr,¹⁹⁰ de olly ritka, hogy még a' Thecanak sem tudám meg szerzeni. Vagyon Gróf Teleki Samuel Vrnak, és irtamis iránta, de még választ nem vevék, ha mehetnék arra, hogy által adja, nemis gondolhatom, mert a' rarumokat igen szereti. Azt egy Nádudvari Deák vette vala meg az Apafi Thecaból in manuscripto Catullus, Tibullus, Propertius, ha a' Professorok curiosusok lettek volna, mostis a' Thecaban volna, de nem gondoltak vélle, onnan vette vólt meg Köleséri. Alstedius, munkáit a' mi találtatott mind extraháltatám a' Thecaból, és küldöm Kegyelmednek, vagyon többis, énis tudom, de mivel egybeköttetek másokkal hirtelen nem akadnának elé, de curiose censealtatom, és el küldöm azokatis. Vir vere [...]itas erat.

Stancarus¹⁹¹ és egyebek itt nem találtatnak, Blandrata mint viselte magát a' Fejérvári Disputatióban,¹⁹² a' nyomtatva meg van nállunk, a mint a' catalogusba fel tétettem. Én most hozatom bibliothecam Fratrum Polonorum¹⁹³ az utolsó edidiot X Tomi in folio, ha kézhez

jöhetne, onnan mindent lehetne erualni, de féltem erőssen, már Bétsben vagyok, tsak szabadulhatna haza. Valamiben tudok szolgálni egész nyereségemnek tartom, tsak vegyem észre mi kívántatik. Az igaz, hogy sok Rarumokot colligaltam, tsak az Isten adjon vtánnam ollyat, a' ki rendbe szedje, de az időis mostoha lévén, talám senki nem fog hozzá, jobbis most in angulo latere quam aliquid moliri, nostri sunt hostes et inimici, metuentes ne quid emolumenti videatur, ipsi otiosi, ventri et uxoribus dediti, adulatione viventes. Inventis frugibus, glandibus vescuntur, et de illis vnde cadunt ut cogitant quidem. Szíves adfectiojában Kegyelmednek magamot ajánlván, vagyok

Kegyelmed

Enyed, 21 Octobris 1769.

köteles szolgálja
Ajtai A. Mihály m. k.

[A külzetten:] V[!] Enyed A' Monsieur Monsieur Etienne [!] Veszpremi, Docteur en Medicine tres Celebre, mon tres bon Fauteur á per Clausenburg Debretzen.

46 Weszprémi István Paecken Keresztélynek [Debrecen], 1969. október[?].

Adatokat kér a *Succinctához*.

47 Weszprémi István Katona Istvánnak [Debrecen], 1769. november közepe[?].

Orvostörténeti adatokat kér.

48 Paecken Keresztély Weszprémi Istvánnak Szentpétervár, 1969. november 17.

Életrajzi adatokat szolgáltat apjáról, saját magáról és Gyöngyössi Pálról.

Petropoli 1769. die 17. Novembris.

Clarissimo, Doctissimo et Celeberrimo Viro STEPHANO WESZPREMI
Doctori Medicinae

Salutem Plurimam Dicit Christianus Paecken.

Non adeo, vel absenti mihi, omnis excidit patriae recordatio, vt non insignem mihi semper adferat laetitiam ejus memoria. Quod si ipse me parum nossem, TVAE litterae me docere id poterant. Vidi eas ex Hungaria missas, cognovi ab erudito Viro scriptas: tantum igitur mihi fecerunt gaudium quantum vix verbis exprimere possum. TV igitur Celeberrime Vir, noli mihi tribuere quod tam serum a me accipias responsum; injuriam mihi facis si quidem id cogitas. Illico enim postquam TVAS acceperam litteras, responsum scripsi, tradidique

amico in Hungariam eunti, cum duobus libellis TIBI reddendis. Cum tale eius fuerit fatum vt neque hic TIBI vmquam videndus neque mihi revidendus sit, vt primum ejus rei nunc certior factus sum, constitui secundam, per tabellarium publicum, ad TE mittere epistolam, quam itaque nunc tenes. Cum vix nomen TVVM legerim succurrit illico mihi commentatio Londini 1755 sub nomine Stephani Wesszpremi edita, de peste inoculanda¹⁹⁴ facileque mihi persuasi TE ipsum eiusdem libelli Auctorem esse. Novo gaudio me cumulasti, quod scribis TE historiam Medicorum patriae, moliri: res omnino difficilis est; iniquior aliquantum in eruditos est Hungaria; excitabis Hungarorum hoc libro ingenia, eritque sua laus viris bene meritis, quos alias vna nox a morte, cum vilissimo quovis ingenio, tegit. Recordari mei patris, vis, vt TIBI quaedam scribam quae ad id institutum faciant. Libenter TIBI obsequor: odio TVO dignus forem nisi petitam a me symbolam conferrem; et impius mihi ipsi in patris cineres viderer, si eius honori adeo parum faverem, vt id facere nollem. Brevissimis igitur ejus vitam accipe. Pater meus Christianus Paecken natus est in Borussiae civitate Maria-Insulana (Marienwerder) Anno 1694. Patre, viro militari matura erepto morte, missus fuit Regiomontium, vbi primis litteris imbutus, tandem ad rem medicam animum adjecit. Sub praesidio Ehwaldi Professoris Medicinae anno 1717 disputationem solennem habuit de venenis¹⁹⁵ in eademque Academia gradum Licentiati Medicinae accepit. Anno, 1721, (ni fallor) ab inclyto Comitatu Gömöriensi, Provinciam Physici ordinarii accepit, in qua Anno 1747. die 14. Augusti decessit. Tantum sui desiderium reliquit, vt aliquot a morte ejus annis, ad solam ejus mentionem lacrymas nobilissimis viris qui eum noverant excussas viderim. Vir tantae probitatis erat, vt sibi potius deesse quam aliis mallet: in medicina vero facienda, adeo felix, vt aliis admirationi esset. Integer Comitatus ejus mortem adeo acerbe tulit, vt nemo fere ex nobilibus esset, quin eum ita vt proxima cognatione junctum defleret. Nullo certe meo merito factum est, sed ex illo potius quem patris memoria mihi conciliavit favore, quod cum anno 1751 in eundem venirem Comitatum, omnium amore et amicitia fruerer. Filii in patrem pietati dabis, quod haec paullo longius edisseruerim.

Cupis porro scire quid Gyöngyössius noster agat. Voluissem sane integram eius TIBI exponere vitam, sed cum hoc eius fatum sit, vt in speciem melancholiae inciderit, quae nullum ei liberae mentis relinquat intervallum, ab eo nihil rescire potui. Sequentia notiora sunt. Evocatus fuit in Russiam ab Archiatro Imperatricis ELISABETHAE, Boerhaavio,¹⁹⁶ atque accepit locum medici in nosocomio Petropolitano maritimo. Paulo post in Academia maritima (das hochadelige Seer Cadeten Corps) locum accepit, inde ad aulam Imperialem evocatus fuit. Vir liberioris paullo ingenii, mox multorum simultates suscepit quae res ei taedium, taedium moerorem attulit quo ille elanguit. Imago eius aeri incisa et Amstelodami anno 1753 excusa docet eum Cassoviae anno 1707. die 26. Aprilis natum fuisse. Multarum linguarum peritia, praecipue orientalium, laudem acquisivit.

Quid adferam vt illi TVO desiderio satisfiat, quod etiam exigas vt mea quoque enarrem fata. Nefas ducere de me ipso verba facere, nisi satius existimarem esse TIBI obsequi, quam penitus tacere. Faciam igitur quod jubes, quamvis hoc ipsum non sine illo rubore, quem nullius praeclarae gestae rei conscientia excutere solet. Finitis anno 1751 studiis juvenis admodum anno 21 aetatis Doctoris titulum Wittebergae accepi habita inaugurali dissertatione de caussis et effectu plethorae,¹⁹⁷ ridicula certe cuius nunc piget et pudet. In Hungariam redux ambii locum Physici a patre meo olim occupatum, qui cum ex Auctoritate Comitatus Balassae¹⁹⁸ traderetur Clarissimo Belio,¹⁹⁹ constitui relicta patria sub aliud migrare coelum. Invitus hoc feci; omnis mihi favet nobilitas; tot vero relinquere amicos durum videbatur.

Tandem anno 1755. in Russiam veni. Primum in exercitu stipendia feci, Mediciqueungebar ad 1760. munere. Tandem Tum obtinui locum primarii medici in magno militari nosocomio quod Petropoli est, quod simul Scholam Chirurgicam continet, vbi ii formantur Chirurgi qui deinde in varias legiones missi, loca obtinent quae vulgo appellantur Regiments-Chirurgus cum mihi commodior paulo post offerretur locus in Academia militari hunc ipse priori praetuli. Anno 1763, membrum Collegii Medici constitutus sum, et anno 1769. edicto imperiali datus mihi fuit titulus Consilarii Supremorum Imperii tribunalium. Sed certe nimis in hoc ipso jam longus fui, igitur taceo. Mittis TV mihi imaginem numismatis a Imperatrice MARIA THERESIA TIBI dati;²⁰⁰ gratulor toto animo, votisque omnibus cupio, vt in posterum quoque digna virtuti tuae tribuantur praemia. Jam vero vt sciam, documentumque eius rei teneam, hanc meam TIBI non displicuisse, duo sunt quae maximis TE precibus rogo: TV vero ea mihi non deneges. Primum est quidem illud, vt TVI ipsius fata mihi epistula ad me data explices, exponasque simul quo vsque TVVM opus quod de vita Medicorum Hungariae scribis deductum est, numque spes sit illud brevi lucem publicam visurum. Secundum vt medicae rei statum qualis nunc sit in Hungaria simul describas. Vale, fave obsequissimo et perpetuo TVO cultui Paecken.

[A baloldali lapszélén:] P. S. Quaeris num in nostra Universitate aliquis Hungarus titulum Doctoris Medicinae acceperit. Respondebo alias ad hoc polixius, nunc illud sufficiat. Esse Moscuae omnino Universitatem, hic Petropoli, nullam, sed Collegium Medicum eodem modo res medicas in Imperio dirigens quo reliqua tribunalia. Doctor in Russia nemo, praeter unum solum, creatus est.

49 Katona István Wespriemi Istvánnak Nagyszombat, 1769. november 30.

Miután előző levele „elveszett”, megismétli a Lippai Jánosra és Szentiványi Mártonra, jezsuita rendtársaira vonatkozó adatközlését.

†.

Stephano Vespriemi, Medicinae Doctori

Salutem Plurimam Dicit Stephanus Katona Societatis Iesu Eloquentiae Professor!

Epistolam meam, infelici fato deperditam esse,²⁰¹ proximo cursore significasti; vt eius iacturam minus doleas, repositis tantisper, quae nunc, prae quam alias, me premunt, negotiis, vitam duorum e Societate mea Sacerdotum, vt petiisti, rursum transmittito.

Lippai Joannes, natus Posonii, calendis Novembribus, 1606. Educatus in Viennensi Caesareo Iuvenum contubernio, Societatem ingressus est Leobii, 7. Octobris, 1624. Seuerioribus disciplinis excultus, sacram linguam in geminis Vniuersitatibus Graecensi ac Viennensi tradidit, nuncupatis solennibus votis, 2. Februarii, 1643. Posteaquam magna prudentia caritateque rexisset Collegium Vnguarinense ac laurinense, primus socios includit Trentsinium, quibus sexennio praefuit; deinde clero Iuniori Viennae ac Nobili Iuventuti Timaviae pluribus annis.

Post haec praeficiendus erat Collegio Cassouiensi, nisi germanus eius, Strigoniensis Archi-Episcopus, intercessisset; cuius desiderio id dederunt Societatis Praesules, vt in eius Aula reliquum aetatis exigere posset: vbi tam tenax erat Religiosi, cui dudum insueuerat,

Instituti, vt nihil pulueris aulici adhaereret sibi quin potius mortuo Fratre, et ipse moriturus, Trentsinium se recepit, vbi hydrope, tympanitide, calculo, podagra, cordis palpitatione, quibus saepius per vitam omnem divexabatur, consumtus, spei plenus, eodem, quo Frater, anno decessit, 2. Iunii, 1666.

Opera.

1. Calendarium Oeconomicum perpetuum, azaz: Esztergomi Érsek Urunk posonyi gondviselőjének majorságról irt lajstroma minden esztendőre. Posonii, 1662. in 4. et Cassouiae, 1721. in 4.
 2. De insitionibus et seminatione. Posonii, 1663.
 3. Posonyi kert (fere idem cum priore). Viennae, 1664. in 4.
 4. De fructibus diversissimis producendis. Posonii, 1666.
 5. Gyümöltkert (idem fortasse cum anteriore). Viennae, 1667. in 4.
- Vide Sotuellium²⁰² pagina 469. Czvittingerum pagina 227. Bod pagina 162.
- Szent-Iványi Martinus, in cognomine Paternae ditionis vico primam lucem adspexit, 20. Octobris, 1633. In Societatem IESV cooptatus ex Logica Viennae, Tirocinium auspicatus Leobii, ipso natali die, 1653. Traditis Tirmauiæ Latinitatis elementis, auditoque Viennae Physica ac Metaphysica, rursum Tirmauiæ Mediam ac Supremam Grammaticæ classem docuit annis singulis. Theologiam ibidem excepit tribus, quartum compleuit Viennae, vbi sacram linguam explicuit quadriennio; cuius vt omnes apices ediscere posset, celebri Rabino discipulum ibidem se tradidit. Inde Tirmauiam traductus, Aristotelem exposuit triennio, et arctiori quatuor votorum vinculo Societati se deuinxit, 2. Februarii, 1669. Theologiam deinde Polemicam explanauit anno vno, Moralem quadriennio, Ius Pontificium biennio, Sacrationem Scientiam, interpolatis vicibus, decennio. Viennae rexit Collegium Pazmanianum tribus, duodecim annis vniuersim Cancellarii munus gessit Tirmauiæ; vbi etiam Academicum Collegium gubernauit biennio. Haec inter Euclidem Cassouiae, Graecii. Tirmauiæ praelexit sexennio, Typographeo Tirmauiensi praefuit duobus supra viginti annis, cui nouum ac splendidum excitauit aedificium 1699. Mortem, quam in votis habebat, meriti non minus quam aetate, grauis, oppetiit Tirmauiæ, 29. Martii, 1705.

Opera

Praeter 20 Polemica, ex quibus multi reuersam sibi fuisse lucem, qua veritatem viderent, grati profitentur, haec mihi innotuerunt:

1. Curiosiora et selectiora variarum scientiarum miscellanea. Decas I. Tirmauiæ, 1689. in 4.
2. = Decadis II. Pars 1ma. Tirmauiæ, 1691. in 4.
Pars 2da. Tirmauiæ, 1696. in 4.
Pars 3^{ia}. Tirmauiæ, 1697. in 4.
3. = Decadis III. Pars 1ma Tirmauiæ, 1702. in 4.
Pars 2da. Tirmauiæ, 1709. in 4.
4. Ex his operibus seorsim prodierunt:
Summarium Chronologiae Hungaricae. Tirmauiæ, 1697, in 4.
Item Dissertatio 1ma Paralipomenica, rerum memorabilium Hungariae, 1699.
Dissertatio 2da Paralipomenica, rerum memorabilium Hungariae, 1700.
Dissertatio vltima Decadis 3^{ae} partis 1^{ae} de statu vitae futurae, 1702.
5. Ötven okok, és indulatok. Tirmauiæ, 1702. in 12.
6. Négy rövid első könyvetskék. Tirmauiæ, 1703. in 12.
7. Dissertatio haeresiologico-polemica, de haeresiarchis.

8. Dissertatio Chronologico-polemica, de ortu, progressu, ac diminutione schismatis Graeci. Tirnaviae, 1703, in [...]

9. Consultatio saluberrima, de reducenda stabili pace in Hungaria. Tirnaviae, 1704. in 4. Vide Czvittingerum pagina 372. Bod pagina 360.

Azomban nagy köszönettel vévén hozzám küldött életének Sommáját,²⁰³ továbbra-is ajánlom szives szolgálatomat, és maradok Nagy-Szombatban MindSzent havának utolsó napján 1769. esztendőben.

Az Urnak Doktor Uramnak

leg-kissebb szolgálja

Katona István

e Societate Iesu mp.

[P. S.] Amplissimus Pater Cancellarius salutem humanissimam reddit.

50 Tuba Sándor Weszprémi Istvánnak Pozsony, 1769. december 5.

Különféle könyvek kölcsönzését szeretné Kastenholtz és Torkos úrtól. Mintegy 40 darabról lenne szó.

Pozsonban Anno 1769. die 5^a Decembris.

Experientissime Domine!

Ezen levelem, melyet már regtől-fogva akarok írni, illy sokáig késett Ágens Vramnak ide haza nem létele miatt, azért: mert az Vrnak a' Consiliumon folytatandó dolga felől való tudositást nem akartam sokára hallasztani; gondolván azt-is, hogy talám siető lehet, azt-is, hogy a Consiliumon különben-is megeshetik, hogy hosszason maradjon. De mivel ide haza nem volt Ágens Vram; nem lehetett hamarébb. Egyéb dolgokrol is pedig, kivált a' Kastenholtz Vram²⁰⁴ könyvei felől, mert ez volt leg szükségesebb, azért nem írhattam, mert egyszer 's mind a' kettőt tudtára akartam adni az Vrnak; vártuk pedig egy jó darab időtől fogva minden nap haza Ágens Vramat a' hegy allyárol, a' hol késett sokáig; 's már midőn szinte tovább várakozni nem akartam a' levél írással, gondolván hogy a' könyvek eránt Karátson előtt majd után nem vehetem az Vrnak válaszát, azután pedig tsak hamar itt lesz a' vásár; akkor érkezett haza, és azt mondotta, hogy tsak bátran fel-küldheti az Vr, reá-erkezik Ő Kegyelme, akár Sculteti Vrammal, akár pedig mással. Sculteti vram-is itt lakik folytába, és érkezik. (29na Novembris Ágens Vramnak egy kis leánykája született, de 5^a Decembris meg-holt, és a Lutheranusoknak temetőjében temettetett-el, a' kiknél keresztelték-is-meg.) Kastenholtz Vramnak pedig, el-hiszem eddig régen vette levelét az Vr; mert a' mint fogadta, irt, még pedig nem tsak azokról a' könyvekről, hanem egyebekről-is. Mondotta énnékem is, hogy azt irjam-meg, hogy mivel azok a' könyvek melyeket az Vrnak el-kellene-küldeni mint egy negyven darabra mennének; azon kívül a' kalmároknak, kik magok-is sok partékát hordoztak magokkal, igen terhes, az Vrnak pedig igen költséges lenne, majd egy másányi könyvet vagy talám többet innen Debretzenbe, onnan pedig ide vissza hordoztatni; 's vagy talám fel-sem-fogadná a' kalmárok: ambár mind ebbe a' mostani dolgába vagy munkájába az Vrnak; mind pedig egyébbe akármibe fáradságát nem sajnálja; sőt valamibe lehet szivesen tselekeszi az Vrnak kivanságára; ebbe mind-azon-által nem szolgálhat. Hanem, ha, ugy mond, az Vrnak

tettségem valamit belőle ki-imí; írja meg miről és mi felől, és én excerptáljam, 's küldjem-el. De mivel az én nékem nagy erdő volna, 's külömben-is olly versatus abba a' dologba nem vagyok, hogy én az Vrnak kívánságának meg-felelhetnék; 's olly sok könyveket mind felhánynom, és olvasnom rövid idő alatt nem-is lehetne; el-hiszem az Vr-is jobban szeretne a' maga, mint a' más szemével élni, azon könyveknek olvasásában: úgy itélem jobb volna azokért a' könyvekért le-menni; ámbár én egész alázasos szolgálatomat ajánlom. Külömben-is, a' mint minden beszédéből vettem-észre Ő Kegyelemességének; sőt a' mint meg-is-mondotta, nem akarná, hogy el- lenne nálok nélkül; és így tart tőle, hogy vagy el-vész, vagy valamiképpen megtalál válni tőlök: azért úgy itélem, hogy ha az Vr-is még egyszer levelet fog imi Ő Kegyelemének, én-is ismét szépen fogom kérni, és a' Kalmárral edgyütt fogadjuk, hogy bántódás nélkül viszsza kézhez szolgáltatjuk; meg-nyerjük vagy azt, hogy, darabonként, vagy talám, hogy mind edgyütt-is el-küldhetjük. Mellyet annyival-is inkább reménylek, mert semmi kedvetlenségét a' dolog eránt, vagy valamelly mordságát nem tapasztaltam; sőt igen szívesen, és tiszta indulatból láttatott beszélni: de ollyan sok, szép, ritka, és drága könyvet nehezen ad-ki az ember kezéből. Dominus Torkos Vram²⁰⁵ pedig ígérte, hogy ha vagy a' maga könyvei között a' magáét meg-találja, vagy pedig meg ha nintsen, másunnal szerezven, el-fogja, a' fellyebb valókkal küldeni Doktor Sympathicusnak 3 tractatusit. A' mit refutált pedig, mivel olly nagy föliánt könyvekbe vagyon írva, – mellyeknek levelei közzé kötött papírosokon ollyan irások-is vagynak, mellyeket nem akar más kezébe adni most: el-nem küldheti részére. Ki sem írhattya pedig most belőlök sem maga, a' ki most-is szüntelen dolgozik, sem a' fia, a' ki utánna szüntelen ír: mert valami 30 árkusra telne, hanem halála után ki-botsátattya.

Mindezekre Karátson előtt az Vrnak válaszát el-várom, hogy annál jobb rendeléssel, és keső ne essék a' dolog. És minek-utánna az Vrat, az Aszszonnyal együtt alázasoson tisztelném; tovább való szolgálatomat-is ajánlanam, maradok

Az Vrnak

Országos Széchényi Könyvtár

alázatos szolgálja
Tuba Sándor mk.

N.B. Precor autem condicitus, ut cum suo charissimo Filiolo faustus, felicibusque auspiciis diem suum Onomasticum attingere possit Dominus Experientissimus.

51 Zalányi Péter Weszprémi Istvánnak Nagyszeben, 1769. december 5.

Köleséri Tibullus-kiadásának egyik példányáról. Saját ládáit ajánlja figyelmébe, amiket Bruckból Debrecenbe irányított.

Az Urnak Doktor Uramnak alázasos szolgálatomat ajánlom!

Emlékezetében lehet az Urnak, hogy a' Ferentz nap után ottan esett szabadságkor, lévén az a' különös szerentsém, hogy addig tsak hírében esmért jó Uramot személylében-is tisztelhetnem: méltotatott vala a' többi között nékem jelenteni, hogy igen nagy szüksége volna a' Corvinus Thékából Köleséri által ki-adott Tibullusra.²⁰⁶ En Tasnadon a' Testvéremnél-is vagy két hetet mulatván, 's az után az idő el-rekedvén nagy ügyel bajjal éppen Katalin napján verekedém

ide Szebenbe, tsak hamar az után vólt az a' szerentsém, hogy Groff Praesidens Lázár Janós Ur Ő Excellentiájánál némelly úri emberek lévén Kölessériről kezdének beszélgetni, én az alkalmatosságon kapván kérdém ha vallyon lehetné még valahol találni a' Köleséri Tibullussát 's ki tanulám hogy vagyon bizonyoson a' Tabulae Praeses Ur könyvei között 's akarta volna egyik Ur magának el kémi örökösön de nem adták oda. Többet nem beszéltem iránta, vóltam a' Tabulae Praeses Urral is szemben, de semmit elő nem hoztam ne hogy azt gondolja, hogy tsak magamnak elakarom tsalni. Ha tetszik azért az Urnak én ezt gondolom, hogy ha az Ur ima nékem iránta (tsak in vago) hogy keressek mi végre 's mi formába, én osztán azon Levéllel meg-keresném ő nagyságát 's valamit tsak tselekedném. Bizonyoson értem, hogy még negyedik Novembris botsátatták el a' Ládáim Pruckból az ő Felsége parantsolatjára de hogy? mi formán? ki által hozzattatnak? ezekben semmit sem tudok, noha a' Győri Atyafiak fogadták, hogy Debretzenig le szállítatják, 's én-is ígértem hogy oda rendelést tészek pénz iránt, a' mint hogy tisztelt professor Varjas Urammal (kit alázatosan tisztetek) szollottam vólt is, de még eddig a' pénzt hogy innen ki küldjem magam is nem rég érkezvén modom nem vólt, de azt se tudom, ha arra jönék 's mennyi kívántatnék, azért én kérem az Urat-is bizodalmason hogy ha azon ládák oda vetődtek vólna, (ámbár tsak egyik az enyim de mindenik az én szám adásomba vagyon) ne terheltelessék nékem meg irni. Bétsben 50 Rénus flórenust fizettem a' Magyar-Országai harmintzadra de azt Erdély széllyiben tartoznak vissza adni tsak azzal is sokat lehetne potolni én itten lakom Groff Lázár Janos Ur ő Excellentiája fiat tanítottom ha batorkodom alkalmatlankodni válaszsát az Urnak ide Szebenbe várom. Tisztelendő Püspök Uramat alázatos köszöntésemmel tisztelem nem különben Nemzetes Mihállyfalvi Uramékat, az Urat pedig; szerelmesseivel együtt az Ur Istennek szent oltalmában ajánlom, 's vagyok az Urnak Szeben 5^{ik} Decembris 1769.

alázatos szolgája,
Zalányi Péter tulajdon mtk.

52 Weszprémi István Kováts Jánosnak [Debrecen], 1769. december 8.

Utasításokat ad bécsi ágensének. Kollár Ádám Ferenchez küldi kéziratát, Baldinger művét sürgeti.

53 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak [Debrecen, 1769. december közepe[?].

Adatokat kér a *Succinctához*.

54 Horányi Elek Weszprémi Istvánnak Venance, 1769. december 17.

Kéri segítségét a magyarországi historia litteraria megírásához, amelyet tíz éve kezdett.

Clarissimo Viro Stephano Weszprémi
Alexius Horányi Salutem Plurimam Dicit.

Virorum doctrina florentium, librisque editis illustrium molimina litteris consignare laudabile semper institutum fuit; hoc ipsum cultiores populi sequuti sunt, hoc, tamquam viam aptissimam ad provehendam litterarum gloriam, et maiestatem omnis Graecorum et Romanorum sapientia probavit. Ex his facile, Vir Clarissime, adsequi potes animi mei sensa, quae tibi luculentius patefaciam. Decennium excurrit, quod eo studium, et vigilias contulerim, et in exteris etiamnum regnis conferam, ut absolutam Hungariae litterariae Historiam, et ab omni partium studio alienam contexerem, et Lucina adspirante oculis hominum eruditissimorum sisterem conspiciendam. At hoc argumentum, cum non unius hominis viribus, et conatu definiri, sed aliorum quoque operam necessariam esse animadverterem, hanc a te, Vir Clarissime, requirendam existimaui. Fortasse cogitabis me esse imprudentem, ne dicam temerarium propterea quod te gravissimis quotidie in civitate amplissima occupationibus implicitum interpellem; ita equidem hoc metuerem, si adeo illiteralis esses, ut his omne tibi tempus, quin aliquod Patriae illustrandae, et amicorum temporibus transmittendum putes, eripi patereris. Etenim, cum paucos ante menses Clarissimi Petri Bod Hungaricas Athenas ab Illustrissimo Comite Josepho Teleki de Szék dono acceptas evolverem, et forte nomen in meos oculos incurrisset tuum, continuo gratulabar a te id oneris susceptum fuisse, quod ad litterariam Patriae ac Historiam augendam et ornamendam quam maxime pertineret. Quare te oro, Vir Clarissime, ut pro tua singulari humanitate, ac debita in Patriam pietate vitam Clarissimorum natione Hungarorum medicorum et egregia, ingenii monumenta describas, vel describi cures intra novem hebdomadam spatium occasione publici tabellarii mihi transmittenda. Praeteribis eos, quos Czwittingerus, et Bodius memorarunt, nisi aliquid mancum esset vel imperitum. Huc et illi referuntur, qui opus peregrina lingua conscriptum Hungarice reddiderunt, vel magis usitato in Hungaria idiomate notius reddiderunt. Nam et hi, si officio suo rite fungantur inter Scriptores eximium merentur locum; cum saepe difficilior sit peregrinum scribendi modum nativo exprimere, et sic Auctoris ingenium induere, quam proprio Marte libellum specie novitatis vestitum in vulgus emitte. Paucis multa indicare volui. Horum, dum faustum avide praesetolor eventum, Tibi Vir Clarissime felicem veteris anni exitum et optatissimum novi auspiciu ex animo precor. Vale, et meis conatibus fave. Scribebam Venetiis 17. Decembris 1769. Epistolam inscribes responsurus a Réverend Pere Alexie Horányi D. S. J. N. C. R, des Ecoles Pieteuses presentement. Par Vienné en Autriche, Gratz, Laybach, Triest a Venise.

[A külzeten:] Excellentissimo ac Clarissimo Viro Stephano Weszprémi Medicinae Doctori et Inclytae Liberae Regiae Civitatis Debreczinensis Physico Ordinario Par Vienne en Autriche Bude Agria Tokai a Debretzin

[Pecséttel.]

[Weszprémi feljegyzése:] Percepi die 30. Decembris 1769.

55 Weszprémi István Kováts Pálnak
[Debrecen], 1769. december 18[?].

Kováts János levelét továbbítja.

56 Kováts János Weszprémi Istvánnak Bécs, 1769. december 19.

Weszprémi bécsi ágense beszámol a rábízott ügyek állásáról. Köztük a legjelentősebb: „Kollár nagyságos úr” véleménye a hozzá eljuttatott kéziratról.

Experientissime Domine

Domine peculiari cum respectu Colendissime.

8a praesentis hozzám dirigált levelét az Urnak, vettem egész kedvességgel, és mingyárt actu válaszoltam volna is reá, hanemha a' meg irt könyvnek keresése az időből ki fogyasztott volna. Az Ur levelében specificalt Biographiának első Tomusának második darabjais ki jött ugyan már, de még a bétsi bibliopoliumokban sehols nintsen, hanem két helyenis biztattak az ujj esztendőnek első hetire, ehez képest reménylem hogy rövid időn meg kaphatom, mihe-lyest pedig meg kapom, azonnal a' tevő lések, a' mit az Ur, levelében parantsolni méltóztatott. Az Urnak általam fel küldött irását a' mi illeti, már régen Kollár Ur ö Nagysága kezében va-gyon, de még egészszen által nem olvasta, mivel sok foglalatossági vagynak, hanem említette a' minapában, hogy még semmi eleiben nem akadott, a' mit corigalhatott volna, vagy meg bővithetne, de azon fog igyekezni hogy valamit ö Nagysága is conferálhasson azon munkának perfectiojára. De Aqva Reginae Hungariae hogy volna tsak legkisebb monumentumis a' Csá-szári Bibliothecában, éppen nem akarja hinni ö Nagysága, mivel a' minapában nagyobb részét öszve kerestette, hogy ha meg tanálná, azonnal általam le irtván az Urral communicallya. Ez a munka ö Nagyságának mondhatom valójában, igen tettzik, és nagy kívánsággal várná, ha valamikor ki nyomtatattódnék, azt mondá nem régiben is: Stimulandus ille bonus Vir erit, ut Republicam Literariam hoc opusculum publica luce donando, iterum consoletur.

Válaszolt volt Tekintetes Klein Uram is, és azon választ megis irtam volna, de minthogy azt írja, hogy azon irást bővitve és corrigálva Vasárra menő Kalmárok által vissza küldötte gondolván hogy Szent Mihály napi vásári alkalmatossággal, az Urnak kezéhez ment, studio el hagytam. Én a' minapában Festetich²⁰⁷ Ur ö Nagyságánál lévén, az Urrolis emlekeztünk, mint hogy a' Beszédbéli alkalmatosság ugy hozta magával, hogy pedig azon az Urról való akkori beszédem ö Nagysága előtt annyival nagyobb emlekezetben maradgyon, az egyik bába könyvet a' gazda ember fohászkodásával együtt²⁰⁸ oda ajándékoztam, ugy osztán, tsak egy egy exemplár maradot Pázmándi Gábor Uramnak. Nagy bátorság ez én bennem és ta-lán vakmerőségis, minden commissio nélkül ollyat tselekedni, de vettem ezen bátorságot, részszerént az Urnak tudva levő jóságából, részszerént pedig onnét hogy magától értettem Pázmándi Uramtól a' más alkalmatossággal küldött exemplaroknak kezéhez való mene-telét, de a' minagyobb, (jollehet ugyan hogy a' napnak fényességét egy homájos tsillag sem nem kissebbitheti sem nem öregbitheti) kivantam az Urnak, más külömbenis nagy hirű jó emlekezetét, ezen Méltóságnális bővebb emlekezetben hagyni. A' meg maradott exemplarokat Pázmándi Gábor Uramnak oda adtam valami egy hete, minthogy tsak ennek a' hónapnak az elein érkezett meg: említette ugyan akkor ö Kegyelme, hogy vett légyen az Urtól levelet, azólta más alkalmatossággal is voltam ö Kegyelménél, munkálkodik keményen az irandó Dissertatioja körül, és még ezentúl valami két hónapig Bétsben marad; de azután figalni hol fogja magát, még maga sem tudgya, a' vagy tsak nekünk nem beszélte. Ámbár pedig Pázmándi Gábor Uram mulasson is Bétsben, de ha tettzik az Urnak a' specificalandó könyvek meg vételében véllem parantsolni, én igenszivesen igyekezem mindenekben, lehető

contentuma szerént szolgálni az Urnak, tsak hogy erre az egyre kérem az Urat, méltóztasson minél hamarább lehet levelét expediálni, hogy mig Bétsben lések, a' könyveket meg vehessem, meg vévén magammal le vihessem. Bizonyosan ugyan még nem tudom, mikor leszen innét indulásom, mivel valami íráshoz fogtam 's addig nem menek örömet, mig annak vége nem leszen, de ugy gondolom circa 15. Ianuarii jóformán meg indulok, vagy a' Hónap vége felé. Minden hozzátartozó Kedveseit az Urnak egész alázatossággal tisztelem, és az Új esztendőre szerentsés által menetelt kívánok. De reliqvo favoribus et gratiis aestimatissimis me ultronee recommendans jugi cum respectu persevero

Experientissimae Vestrae Dominationis

Wiennae Austriae 19^a Decembris 1769

humillimus servus
Joannes Kováts mp.

P. S. Tegnapra viradóra egy éj 12. óra között menydörgés és villámás volt nallunk. A' mult hónapnak pedig 6ik napján mennykő is esett két helyen, de a' mi tsudállatosabb 17a praeteriti 10. és 11 óra között mikor derekasán esnék a' hó nagy villamás és tsattanás volt. Mi már a' Télen, ha tsak ezután még nagyobb nem leszen által estünk, a' Dunából is a' jég, melly meg allott volt, betsülettel el ment. Instálok alázatosan ezen Kováts Pál Bátyám Uramnak ide accludált levélnek idején való hozzá küldéséért.

57 Wespérmi István Kováts Jánosnak
[Debrecen], 1769. december 29.

Utasításokat ad bécsi ágensének.

58 Czirbesz Jónás András Wespérmi Istvánnak
Igló, 1770. január 5.

Közlí, hogy a bányavárosokat járva több olyan orvosi értekezést talált, amelyek – véleménye szerint – még nem jutottak el Wespérmi kezéhez. Az újkeletűek között említi a kőrmőcbányai Sailerét. Köszönetet mond a Wespérmi által múzeuma számára küldött ásványi leletekért: az erdélyi bányákból való „kecskekőrmőkért” és az ízes debreceni dinnyékért is. Kéri, küldje el a nemrég ígért szikszót. Végül boldog, békés új esztendőt kíván.

VIRO Excellentissimo atque Doctissimo, Domino Stephano Wesprimiensi,
Physico Debreczinensium celeberrimo Domino mihi singulariter colendo
Salutem Dico Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

In ipso procinctu itineris ad civitates montanas, amicissimae TVAE, Vir Excellentissime, ad me perlatae sunt. Quibus perlectis hanc mihi legem posui, me omni Studio et opera, in provincia montana, vsquequaque, monumenta conquisitum, quibus historia medicorum, quomodocunque, cui edendae, totus qvantus intentus es, illustrari possit. Et certe non frustra operam meam impendi. Complures enim exquisivi dissertationes inaugurales medicas, quarum nonnullas haud dum ad TE perlatas esse iudico. Sunt equidem, quaedam omnino recentes, vt vt, dissertatio inauguralis Doctoris Saileri, practici Cremnieziensium et per inclytum

Comitatum Thurocziensem, celeberrimi, experientissimi. Sed et has non TIBI ingratas futuras esse, vel exinde auguror, quod et vitas medicorum aetatis nostrae, in Commentaria TVA, referre, constituisti.

Divitem mineram Cinabaris ex fodinis Transilvanicis, ita dictas vngulas caprarum petrefactas, et pepones sapidissimos, agri Debreczinensis ea ipsa occasione, quae litteras TVAS, ad me pertulit recte percepi. Gratias TIBI, vir Excellentissime, ago, quas possum, maximas, quod id, cuius causa, in rem musei misi physici, nuper TE exoraveram tam promte curasti. Id tamen diffiteri non possum, me adhuc haerere, an TECVM, genuinas vngulas caprarum petrefactas, eadem esse, sentire debeam. Re enim curatius examinata, nil aliud, quam genuinum lapidum genus, et talem effectum naturae insolitum, quem lusum naturae adpellare consuevimus, esse comperi. Qvod reliquum est, peramice abs TE peto, fac ut occasione hac accipiam, sal illud alcali, quod vernacula lingua vestra Szék-Só apellatur, et etiam Flores salis nitri, quae mihi mittenda nuper admodum, liberalissime pollicitus es. Operam TVAM, VIR eruditissime, quibus maxime potero verbis, praedicabo. Deum precor, ut annus quem exorsi sumus et agimus, vobis omnibus, et Ecclesiae toti, sit felix et pacatus. Vale decus orbis litterati et mihi vltro quoque fave. Dabam Igloviae die 5. Ianuarii 1770.

59 Weszprémi István Kováts Pálnak
Debrecen, 1770. január vége–február eleje.

Kováts János levelét küldi.

60 Kováts János Weszprémi Istvánnak
Bécs, 1770. január 23.

Jelentés Bécsben intézett ügyekről, köztük a Kollár Ádám Ferencceel és a Van Swietennel kapcsolatos értesülések.

Experientissime Domine,
Domine peculiari cum respectu Colendissime.

29^a praeteriti anni praeterlapsi datalt levelét az Urnak én vettem egész kedvességgel és eddig feleltem volna is reá, de Baldingerre várokztam,²⁹⁹ mivel már régtől fogva Bétsben a censurán hever, de még eddig is nem jött a Bibliopoláknak kezekben: már azért utánnok várokozni meg unván a' Választ tovább tovább halogatni nem akartam.

1° A' dólgot én közlöttem Kollár Ur ö Nagyságával és mindenekben igéri szolgálattját, sőt az Urnak ezen observatiojára: Ha vajon nem allanának é ellent a' Jesuiták: ezt felelte és hogy az ö Nagysága nevével meg is irjam committalta: Deo sint grates in nostra Republica nulla Religionis consideratio nullum discrimen, sit aliquis sit aliquis[!] Orthodoxus vel Heterodoxus in Republica literaria perinde est. Proinde in Censuram nostram Jesuitae nullum prorsus influxum habent, unde saepissime prodeunt libri palato ipsorum minus saponi. Ez azért semmit nem obstat, fogja ö Nagysága recommendalni valamellyik Bibliopolának tsak hogy még egy exemplart kelletik készíteni a' Typographus számára, mivel a' mit censurara be adnak az ottan marad. Más módot nem látok le írásában hanem ha magam hozzá fogok 's le irom, úgy is még valami hét hétig sőt talám továbbis kelletik Bétsben várokoznom. Ezt

commendallya pedig ő Nagysága hogy leg jobb leszen in 8° majori nyomtattatni. Ha azért praefatiot vagy valamit akar még az Ur hozzá tenni küdgye fel az Ur azt is 's tégyen minde-
nekről rendelést, akarattya felől.

2° A' könyvek közül kettő vagy három reménylem meg lészen, de a' többi nintsen a' Bibliopoláknál is, ezeket Pázmándi Uram magára vállalta hogy meg veszi és kezemhez szolgáltattya annak idejében, mi helyt pedig Baldinger a censuráról ki jön, arra azonnal reá vigyázván megküldöm.

3° Méltóságos Festetich Ur ő Nagysága most ide haza nintsen, a' jószágában ment sőt, a' Könyveit is leginkább mind haza vitte. Az ő Nagysága Bibliothecaja reménylem fog lenni Keszthelyen de ki visel reá gondot nem tudom még most, hanem ha meg jön, a' Secretariussától végére fogok menni, kivált ha addig vissza jőne mig Bétsben lennék. A' Catalogussa az Ő Nagysága bibliothecájának tudom minallunk meg fog lenni, mivel én és a' Testvér Batyám Kováts Pál Uram colligálunk az ő Nagysága számára, e' pedig jobb moddal ugy eshetik meg, ha a' Catalogus nállunk meg lészen, és így annak alkalmatosságával az Urnak tudtára fogjuk adni mi formában légyen azon Bibliotheca.

Psitachus vero Festetichianus qvis sit nem tudom hanem mind ő Nagysága mind én abban nyugottunk meg, hogy e' fog lenni Cornides Uram, a' kivel Festetich Ur ő Nagysága sokat communicalt: tudom pedig azt jól hogy ő Kegyelme valami Historiat ir, és talám az 'jött ki vagy annak valamely része.

4° Magyar medicus Deák nintsen már mostan itten olyan forma emberséges ember a' kire valamit lehetne bizni kivált Protestans a' többekkel pedig nem vagyok esmeretes: ha nem tsak ugyan vagy on itten valami Balog Sos Mihály nevű Doctor, a' ki már három esztendőől fogva miolta tudniillik Academiáról haza jött mindég itten vagyon 's reménylem is hogy még tovább is itten fog maradni. Ezen Emberséges ember tudom, ha soká itten lenne fogna örömet mindenekben szolgálni az én elmenetelem után, mivel addig én mindent a' mitsak töllem meg lehet örömet és szívesen véghez viszek.

5° Van Swieten Ur Ő Nagysága munkájának ötödik Tomusa²¹⁰ in Folio Regali ma jöve ki ujra: azaz megholt a' Felséges Császár egyetlenegy ErtzHertzeg Aszszonya és már most eddig való özvegységét ezen Leányának halála nehezebbé tette. Ezen kívül circumferalnak itten ilyen forma hirt is még pedig publice: Hogy a török császár recurralt a' mi udvarunkhoz 's vissza engedne Belgrádot, és a Császár Praesidiumot belé menni meg engedi ha mutuo foedere mellette lészen, sőt nemelleyek azt is mondgyák, hogy már az Ifju Nádasdi tanquam Legatus extra ordinarius a' Muszka Czárnéhez el ment volna,²¹¹ tudakozodni a' hadakozás continuatioja felől. Az itten levő Militia pedig Februariusban le fog indulni. Ezek igazak légyenek é még nem tudom valósággal, de ha ugy tanál lenni, tsak alig ha az egész Europa hadban nem lészen, mivel Három Császári Koronásfő sok népet fel széd magával. Köszöntöm egész alázatossággal az Aszszonyt hozzá tartozó Kedveseivel együtt. De reliqvo favoribus et gratiis aestumatissimis me ultronee recommendans jugi cum respectu persevero

Experientissimae Vestrae Dominationis

Wiennae Austriae 23° Ianuarii 1770.

humillimus servus
Joannes Kováts mp.

[P. S.] Ezen ide accludált kis leveletskét a' Testvér Bátyámnak Kováts Pál Uramnak fel küldeni kérem szépen prima data occasione méltóztasson az Úr.

61 Jablonczay János Weszprémi Istvánnak
Hajdúszoboszló, 1770. február 1.

Betegségét írja le, Weszprémi segítségét kéri.

[Doc]tor Uramnak.

[Köte]lességgel való szolgálatomat. Én ismét recidi[válta]m, az az obstentióban kinlodom; Péntektől fogva [nem] volt székem, hanem az estve nagy erővel ment [ki] néhány golyobis, ez is úgy, hogy a' melly csapocskát [k]is Leánykámnak készített az ide való borotvás, [azokat] applicaltam. Étel kívánásom nincs, úgy te[tszik] mintha mindenkor jól lakva volnék, a' [fe]jem fájása nevededik, valamikor akár éjjel [a]kar nappal nyugalomra bocsátkozom. [A]mikor fel serkenek, nagy badgyadtságot érzek testemben, hasonló formán, mint mikor a' hideg lelésből fel ocsúdik az ember. Kérem azért az Urat Doktor Uramat, ne terheltessek orvosló kezeivel hozzám nyúlni. Egyébaránt Uri affectiojában ajánlott maradok

Az Uramnak

[Hajdú]szoboszlóban 1ma Februarii 1770.

Köteles szolgálja
Jablonczay János mp.

[A levélen Weszprémi kézírása:]

Paulli Adami Pannonii Hydrographia Comitatus Trenchi[ni]ensis. Viennae 1765. in 8. plagularum 6.

Wolffgangi Lazii opusculum de Thermis Hungariae in D. Czvittingeri Bibliotheca Scriptorum, pagina 47.²¹²

Series Auctorum, qui De A[quis] Medicatis Hungariae scripserunt

62 Kováts János Weszprémi Istvánnak
Bécs, 1770. február 2.

Jelentés a *Succincta* sajtó alá készítésének előkészületeiről.

Experientissime Domine

Domine peculiari cum respectu Colendissime.

Azt írásm úgyan 23^a praeteriti datalt levelemben²¹³ hogy magam fogom purisálni azon Biographiát Typus alá, de olly szoros írás adá magát azomban elő hogy lehetetlen lenne nekem azt akkorára is el készíteni mikorra el menni szándékozom. E' véget tegnap Pázmándi Gábor Urammal arra végezének a' dölgot, hogy mással irattyuk le; vagyon tudni illik ő Kegyelmének egy esmérős medicus deákja a' ki szokot pénzért irni, egy Arcusért kíván egy petákot, és így ezért fogna esni 2 forint és 55 krajcár. Hogy azért a' dolog jobb móddal mehessen végben, még itten létemben, az írást által adám es papirossat is adék hozzá, hogy minél hamarább el készitvén azt tselekedgyem véle a' mit az Ur fog parantsolni 's Kollár Ur ő Nagysága commendalni. Nem fogna azért úgy itélem ártani, ha az Ur van Swietten ő Excellentiájának is írni hogy a' censurán annál hamarább által mehetne, 's által menvén minél hamarább Typus alá adhatnánk. Ennekfelette én úgy gondolkoztam hogy talám jó lenne

ha azon Biographia Ordine Alphabetico nyomtatodnék ki, és ugyan e'véget az iratását is úgy intéztem hogy ha az Urnak consensusa fog ezen dologhoz járulni lehessen úgy intézni. Probáltam Chronológiára is venni de helyesen és jól úgy nem eshetik, mivel bizonytalan ki mikor lett doctorrá és mikor született etc: hanem ordine Alphabetico meg lehet, a' mi a' következő centuriákat nézi idővel propter majorem commoditatem azokat is úgy lehetne rendben szedni: ez ugyan fog függeni az Urnak bölts rendelkezésétől. Ezen Bátyám Uramnak szőlő levelet kérem szépen az Urat prima data occasione invialni ne sajnállya az Ur. Az Aszszonyt kedves hozzátartozóival alázatosan reverealom. De reliquo favoribus et gratiis aestumatissimis me impense recommendans jugi cum respectu persevero

Experientissimae Dominationis Vestrae

Viennae, 2^a Februarii 1770.

humillimus servus
Joannes Kováts mp.

P. S. A' Báldinger mégis a' Censurán vagyon de lészen gondom reá hogy mihellyt kiszabadul azonnal meg vegyem 's a' tevő légyek a' mi az Urnak kívánsága.

63 Weszprémi István Retteghi Györgynek Debrecen, 1770. február 8.

Adatokat kér orvostörténetéhez.

64 Kováts János Weszprémi Istvánnak Bécs, 1770. február 16.

Weszprémi bécsi ágense beszámol a *Succincta* dedicatoriájával kapcsolatos puhatólódzásáról.

Experientissime Domine,

Domine peculiari cum respectu Colendissime.

Noha én azt régen tudom hogy ő Nagysága éppen egy általán fogva nem szokta acceptalni az ollyaten néki való Dedicatiót, mindazon által mégis fel tettem magamban hogy emigy mellesleg meg emlitem, meg is említettem, tamquam aliud agendo, de éppen nintsen semmi kedve hozzá, ugyan maga kérlette, ha lészen é praefatioja, és kinek lészen dedicalva? 's nevetve mondtam azt soha sem lehetne jobban dedicalni senkinek is mint ő Nagyságának, 's nem is illette jobban senkit is, mivel ő Nagysága legjobban tudja a' Magyar Országi dólgoakat, 's erre mondá: hoc ego absolute nollem, non qvasi bonum istum virum contemnerem, sed aliae qvominus id fieri possit et deberet obstant reticendae rationes: sed ego svaderem dedicaret ipsi van Swietenio, et ego opus idem commendatum facerem: ezeket így halván nem is kezdém tovább urgeálni ne modestia ipsius abuti viderer. A' mostanában fel küldött Wechsel-Briefet el vivém Schwartzleuthnerhez de rövideden így fizeté ki: es wird nicht betzalt 's ezzel eljövök: hogy pedig én ő nálla voltam, és jövendőben elne tagadgya ezt a' jelét mondom, lakik a Hofon a' hol a' vásár szokott esni; Tsati Sámuel Uram pedig ne kételkedgyen hogy fel-

vettem de tagadom vagyni[?] (a' mitugyan fel nem tésezek) pro uberiori cautela, azon Wechsel Briefet vizzá küldöm. De reliquo favoribus et gratiis aestumtissimis me enixe recommendans jugi cum respectu persevero

Experientissimae Dominationis Vestrae
Viennae Austriae 16^a Februarii 1770.

humillimus servus
Joannes Kováts mp.

[P. S.] Rövid időn a' többekre is felelek mellyek az Urnak leveleben vagynak.

65 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak Bécs, 1770. február 22.

A *Succincta* kiadásával kapcsolatban írt levél.

Eruditissimo et Expertissimo Viro Stephano Weszpremi
Salutem Plurimam Dicit Gerardus Liber Baro van Swieten.

Semper proderit novisse illa, quae antecessores nostri de salubribus aquis Hungariae et Transylvaniae publici juris fecerunt. Nullus dubito, quin illos fontes, quos magnis sumtibus advehendos procul curamus, possideamus ipsi. Aquas spadanas, Selteranas ex Hungaria allatas vidi ipse.

Hinc nullum dubium est, quin auctorum collectio, quam edere meditaris, placebit publico. Cum enim Medici indagandis aquis medicatis operam dant, gaudebunt talia legere.

A censura Viennensi nihil metuendum est: favet semper eruditibus; impiis, blasphemis, impudicis metuenda tantum. Vale et res tuas feliciter age!

Vindobonae 22 februarii 1770

[A külföldre:] Vienne A Monsieur Stephanus Weszpremi Docteur en Medecine, et Physicus ordinarius A Debrecin En Hongrie.

[Pecséttel.]

66 Retteghi György Weszprémi Istvánnak Magyarköblös, 1770. február 26.

Válasz a február 8-i levélre. Adatközlést ígér a *Succincta* anyagához. Ajánlja, hogy vegye fel életrajzai közé a Blandrata Gyógytét is. Végül beszámol fia betegségről.

Magyar-Köblös, 26ta Februarii 1770.

Bizodalmas Nagy jo Uramnak az Urnak Medicinae Doctor Uramnak
Ajánlom köteles igaz szolgálatomat.

Debreczenből ezen mulo félben lévő Honapnak 8dik Napján költ 's hozzám utasítani nem sajnálott erdemes Levelét az Urnak tartozó igaz kötelességgel és illő Tisztelettel vettem, mellyre hogy eddigh Választ nem tehettem követem az Urat nagy becsülettel, oka Törvényes Tablankon tenni kellettő hosszas mulatásom.

Ami pedig az Vrnak jo Vramnak porban heverő sorsa szegeny Magyar Nemzetünk ékesítésére fel vett Dicseretes Munkájára tartozó 's nállam találtathato Monumentumocskának ki küldé-

sét illeti tiszta szívvél igyekeztem volna eddig is kezébe szolgáltatni az Vrnak, de postán nem batorkodtam tartván hogy ha eltalálnának tévelyedni azt sem tudná az ember kitől tudakozza hová lettek bizonyos joalkalmatosságom pedig még eddig nem adódott, noha szüntelen kerestem mind eddig, és valamint még a mult nyáron edgy csomóban kötöttem azon modon várjak a jo alkalmatosságot melyeket ha elébb nem is (ha késő nem készen) a jövő Szent György Napi Vásárra bizonyos ember által ki küldeni el nem mulatok, ha pedig késő lenne se sajnállyon az Ur edgy két szobol allo Levelével tudositani 's azonnal mindgyárt a postára tészem és noha nagyocska a Fasciculus decsak reménlem nem tévelyedik el. E mellett

Kivántam az Urnak jelenteni, hogy Blandrata Györgyöt ingredialtattya é az Ur azon munkajaban ki jollehet olasz nemzet volt de onnat ki üzettetvén itt Erdélyben találta helyet, casu quo nem lenne az Vr kezénél első Papai Pariz Ferencznek edgy Rudis redivivum nevű Ecclesiastica Historiatskája²¹⁴ melyben alkalmasint describaltatik ezen Georgius Blandrata jo szívvél communicalom az Vrral.

A szegény Fiam mindeneknek álmélkodásával az incisióra magát resolvalván ketszer is által esett rajta Senki Kléberg nevű Chyrurguson (aki az operatiót is tette) nem svadealta olly szörnyű dolog is volt az hogy öten a környül állók közzül a nézésére elájultanak. Szerentsés volt annyiban hogy még meg nem holt, alkalmasint is gyógyult a mint is írja, de bizony az egész Medicum Collegium meg köszönhetné, hogy ollyan emberre talált a ki a file majd példa nélkül[!] valo nyavalyában pro experientia magát a Theatrumra exponalta melyet alig hiszem hogy ezer közzül edgy meg cselekedett volna, reménlem eddig leindult 's bizonyos vagyok benne hogy ha ollyan állapotban készen hogy az Urhoz köteleességét tehesse, bizonyítani azt el sem mulattya. Mellyel midőn az Urat 's szerelmesseit az Ur Istennek védelmében magamat pedig tapasztalt jo affectiojába ajánlanám maradok

az Urnak nagy jo Vramnak köteles igaz szolgálja
Rettegghi György

67 Kováts Pál Weszprémi Istvánnak Hely és dátum nélkül.

Weszprémi bécsi ágense hátyjának adatközlései.

Szerentsésjó reggelt kívánok az Urnak Komám Uramnak.

1° Bruckernek Deák Munkájában²¹⁵ in 4° el kezdvén vitam Baconis de Werulamio, ha négy Philosophus életét az ember el olvasná ottan tájon lenne. A' mint rézbik előttem (mert még Bétsben laktomban 1776^{dikben} olvastam) in forma provocationis ad Epistolam alicujus illyen formán van Michael Baro Gymesii.²¹⁶

2° Van ennek a Mólnárnak egy munkája a' többek közt magyarul, a' melyben introducál ő hogy beszéllgetnek együtt egy papista theologus, egy pataki professor ur (a' mint ő hiiában valóskodik) és talám még egy pataki theologus deák is.²¹⁷ Ezt aligha meg nem kaphatom én, talám még ma is. E' provocálja magát Pázmánra ebben a' dologban.

3° Inter epistolas Justi Lipsii ad diversos van egy ad Michaellem Baronem Forgáts.²¹⁸ In reliquo maradok

Az Urnak Komám Uramnak

igaz köteles szolgálja
Kováts Pál mk.

68 Wespzprémi István Kolosvári Zsigmondnak
[Debrecen], 1770. április közepe[?].

Könyveket kér a *Succinctához*.

69 Kolosvári Zsigmond Wespzprémi Istvánnak
Nagyenyed, 1770. május 3.

Beszámol a rábízott bevásárlásokról.

Excellentissime Domine Doctor!

Domine mihi enixe colende.

Vévén az Ur Doctor Levelét, tartottam szerentsémnek ha szolgálhatnék; vettemis négy darabat a' committált könyvek közül, úgy mint Jesseniust. Marha dögről való rendtartást.²¹⁹ Veberi ars heraldicát.²²⁰ Icones Illustrium Virorum,²²¹ ennyi erővel már meg vehettem volna a' többitis, de ezen okokra nézve nem lehetett: Dubraviust²²² Tiszteletes Ajtai Uram²²³ vette meg Debretzeni commissiora, 's midőn hajtattom, monda: haggyam el, mert ugyan tsak az Uram mégyen. Lubienetiust²²⁴ pedig haszontalan hajtottam mivel a tupri committált volt egy Grof. Faschingii Dáciájára²²⁵ pariter, úgy hogy nem ért korántis a' mit adtak érte. Deliciae poetarum Hungarorum,²²⁶ erant Germanorum, rosszul írták a Catalogusba, az Ur pedig Hungarorumra committált. Páriz Papai Collectait²²⁷ a Thecank számára vették; nem lehetett meg venni. Huszti O és Ujj Daciaja²²⁸ hiijános és rut lévén nem ítéltém arra méltónak, hogy még Magyar Országba ki vigyék. Studium Sanitatis²²⁹ el tévellyedett volt az ordobol, nem vehettem észre mikor ment el. Különös szerentsémnek tartattam volna ha az úr Doctor Uram Commissiojának plenarie satisfaciálhattam volna, de a' sok Commissio, 's fellyebbis említett okok miatt arra nem mehettem, azért meg engedjen nekem az Ur Doctor Uram. A meg vett könyveknek árrak Florenorum 2. denarorum 20. Már ha tettzik az Ur Doctor Uramnak, akár a debretzeni könyvekkel küldöm el, akár különös parantsolattya szerint fogok tselekedni. In reliquo magamat az Ur Doctor Uram fávöraba ajánlván maradok

az Ur Doctor Uramnak

Nagyenyed, 3^{ia} Mai 1770.

alázatos szolgálja
Kolosvári Zsigmond mp.

[A külzeten:] Nagy Enyedről Experientissimo Domino, Domino Stephano Wespzpremi, Medicinae Doctori Excellentissimo, et ordinario Physico etc. etc. Domino Domino mihi fautori optimo, humillime colendo. Per Clausenburg a Debretzen.

[Pecsétel.]

70 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1770. június 6.

Adatközlés a *Succincta* számára, kéri a vele közölt adatok pontosítását, ellenőrzését.

Clarissimo ac Eruditissimo Domino Domino Stephano Weszpremi,
amico mihi plurimum colendo

Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen

Historiae Ecclesiasticae et Eloquentiae Professor Publicus et Ordinarius.

Novorum Jenensium particulam, quam die 9. Septembris petiisti, non quidem typis excusam, sed tamen accurate descriptam, statim misi per publicum cursorem.

Quod 2. Varjas Titulum Bibliorum Oppenheimiorum²³⁰ mittere dignatus sit, gratissimum fuit. In eo adhuc haereo; tu ipse Vir Clarissime quondam indicasti, in titulo praeter annum MDCXII. et occurrere haec verba: cum gratia et Privilegio: MDXIX. et sic quoque legitur in bibliotheca Viadrina, ut mihi novissime iterum affirmavit Clarissimus a Steinwehr, bibliothecarius Viadrinus. Et tamen venerandus Varjas affirmat, de anno MDCXIX. nihil extare. Quo igitur anno Biblia edita sunt? Anno 1612. an anno 1619?

An senior vester Deáki Tigurinos visitaverit, nescio. Nihil adhuc de illis, quae secum portatus erat, ut Vir Clarissime promisisti in iisdem diei 9. Septembris litteris, accepi.

Hachenbergii ex Hungaria, dissertationem²³¹ jam mitto altera in Saxonia edita jam non est ad manus.

Vale vir clarissime, meque amare perge. Heidelbergae, die 6. Junii 1770.

P. S. Nihil ulterius accepi de Catechesi Claudiopoli 1566. edita.²³² Jam invenio quoque Dissertationem Wittenbergensem, quam mitto.

Miscellanea de Medicis Hungaricis.

I. In Orationibus anno 1767. editis Tubingae in 4. et coram Rectore Magnificentissimo, Carolo, duce Wurtembergensi habitis occurrit paginis 277–288. oratio Germanica Pauli Fayt[?]²³³ aus Ungarn, von Palota Veszprimer Gespanschaft, ubi pagina 277. in nota haec leguntur: „Crusius²³⁴ meldet in seiner Schwabischen Chronik, edit[ionis] Latinae Dedacis III. Libro X. pagina 578. editio Germanica tomi III. libri X. capite X. pagina 202. a. daß im Jahr 1523. – – Johann Antonius a Caschau, (ist die Hauptstadt in Oberungarn, und liegt in der Abaujwärer Gespanschaft) Medicinae Doctor auf der hohen Schule zu Tübingen sich inscribiret habe, unter dem Rectorat Doctoris Cunradi Braun.”

Nota bene: istae orationes Tubingenses sunt rarissimae, exemplaria enim non sunt vendita, et nisi Paulus Fayt, qui exemplar ex dono Academiae Tubingensis acceperat, mortuus fuisset, vix apud nos tale exemplar occurreret.

II. Joannes Jessenius, Medicus Hungarus. De eo memorabilia varia leguntur in Synopsis Historica Persecutionum Ecclesiae Bohemicae, Lugduni Batavorum 1647. in 12. edita, capite LXXIV. paginis 261–266. Si libellus Tibi est ignotus, pericopam istam exscribere possum. Sed non opus erit, nam haec jam ex libello citato descripta sunt in Historia Ecclesiastica Hungarica et Transylvanica per Lampium edita,²³⁵ paginis 359–361.

71 Weszprémi István Dobai Székely Sámuelnek Debrecen, 1770. augusztus 15 körül.

Mutimius szepesi prépostról, Spielemberg Sámuelről és a *Lötsei krónikáról* kér adatokat.

Ajánlom mindenkor kész Kötelességgel való szolgálatomat az Urnak!

Tekentetes Kapitány Uram! Az Urnak egynehány rendbeli hozzám botsátott Levelét vettem egész szívelességgel. Méltóztassék engemet data occasione arról informálni bizonyossan, hogy midőn Mutimius a' Szepesi Prepost in Diplomate Stephani V. Regis vocatur Ducis Ladislai Doctor, Medicinae Doctort kellessék-e rajta érteni? vagy pedig inkább talám csak informatora volt olly formán mint a' Debreczeni Oskolában járó gyermekek az ő privatus Praeceptorikat Doktorjoknak hívják. Erről való informatioját midőn elvárnám az Urnak, edgyszer 's mind azt is kedvessen vészem, ha edgy szoval meg írja az Ur, hogy Doctor Spielemberger Samuelnek az atya hova való predikátor volt, maga pedig a Doctor mellyik esztendőben tétetett Lötsei Birová es hány esztendőig viselte a' Biroságot, és mikor halhatott meg. Mitsoda Könyv légyen a' Lötsei Kronika²³⁶ nem tudom, kézírásban vagy-e? vagy pedig nyomtatásban? Ha nyomtatásban? vallyon meglehetne-e énnékem azt valamely uton és modon láthatnom? En magamat továbbra is tapasztalt uri favoriba ajánlván maradok

Az Urnak Kapitány Uramnak
Debreczen ad diem [...] Augusti 1770.

igaz köteles szolgálja
Weszprémi István m. k.

[P. S.] Vallyon meg vagynak-e Annales Vratislavienses²³⁷ in Catalogo Raymanniano? Négy vagy öt pár Cserno veritable Dioszegi dohánnyal udvarlok, a' feleségem pedig az Aszszony-nak, kit alázatosson revereálunk, edgy darab Debreczenj szappannal kedveskedik.

[Címzés:] Tekentetes, Nemes, Nemzetes, Vitézlő Kapitány Székely Samuel nagy joakaró Uramnak Eperjessen.

[Dobai Székely Sámuel feljegyzése:] percepi 20. Augusti 1770.

[Pecsettél.]

[Dobai Székely Sámuel fogalmazványa:]

Anno 1595. Erat in uno ex XIII oppidis Scepusiensibus Olaszi alias Villa Latinorum quod nunc Wallendorf f vocatur pastor David Spillenberger qui Dominico Quinquagesimae copulavit Joachimum Lajbitzerum (auctorem Diarii quod possideo)²³⁸ cum Martha filia Circumspecti Viri Alberti König. Filius Davidis Spillenberger erat Samuel, qui sumptibus Magistratus Leutschoviensis cum Stephano Holtzmann (qui Xylander scribi et dici voluit) prius Pastor Waralliensis exposit Leutschoviensis ac Senior Fraternitatis XXIV. Regalium Scepusiensis Spillenberger – – factus Judex Leutschoviensis 1670. Vide Leutschauer Chronick.

72 Weszprémi István Kollár Ádám Ferencnek [Debrecen], 1770. október 2.

A *Succincta* első kötetét küldi.

73 Kollár Ádám Ferenc Weszprémi Istvánnak Bécs, 1770. november 19.

Köszönetet mond és kedvező bírálatot ír a hozzá eljuttatott *Succincta I.* kötetével kapcsolatban. Kíváncsian várja a II. kötetet. Közli, hogy az újonnan megjelent *Realzeitung der Wissenschaften und Künste* című hetilapban rövid előzetes ismertetés lát majd napvilágot a *Succincta I.* kötetéről.

Doctissimo et Excellentissimo Viro

Stephano Weszprémi Debreczinensium Medico Celeberrimo

Salutem Plurimam Dicit Adam Franciscus Kollar.

Quoad ad humanissimas literas Tuas, Vir Doctissime, die 2. Octobris ad me datas, sero admodum respondeam, tarditati huic meae veniam concedi, ignoscique oro; quum non negligentia qvadam, studio literarum nostrarum prorsus indigna, neque avaritia temporis aut desidia; sed multitudine laborum meorum, quibus nunquam non occupatus ac districtus sum, factum sit, ut tam diu tamque pertinaciter siluerim.

Primam medicorum Hungariae et Transilvaniae Centuriam Tuam, Vir Excellentissime, ea cum voluptate legi, qva legere solemus scripta, quae ad artes nostras pertinent, et in quibus multa nobis adhuc ignota passim occurrere laeti conspiciamus.

Non ego hic auribus Tuis, Vir praestantissime, inservio, nihil ad gratiam scribo; quum Tibi qvoque fortasse, fama saltem, erit notum, qvam male ego in perdiscenda subparasitandi arte oleum et operam perdiderim, et ob veritatis studium quibus hactenus tempestatibus fuerim jactatus: centuriam, inquam, Tuam maxima mea cum voluptate legi, et profecto dignissimam esse censeo, qvae preli officio juris qvam primum fiat publici, ac Te non medicorum solum, inter quos jam pridem merito Tuo principem locum obtines, sed contribulium qvoque meorum, Philologorum, inquam, Hungarorum inserat numero, maximo nobis decori et ornamento futurum. Haec de prima Centuriae editione Tua.

Scribis vero in altera epistola Tua, Vir Excellentissime, eandem Centuriam secundis abs Te curis locupletatam, et plerisque locis fuisse emendatam, ac diligentia qvidem qva fieri potuit maxima, iisdemque ubique observatis, ut ante fecisti, scriptoris Historici legibus: quod enimvero consilium Tuum ut vehementer probo laudoque, ita jam nunc cura angor vereorque, ne limae Tuae, Vir praestantissime, subirasci cogar; utpote parum fortasse catae providaeque futurae, et de opusculo, diligenter elaborato, ea pariter abrasurae, quae auctori fortasse nota vulgo ac superflua esse videbantur, at lectoribus tamen plerisque omnibus erant futura longe gratissima.

Alteram hanc Centuriae Tuae editionem avidissime acerrimeque praestolor, ac simul Tibi sancte polliceor, curaturum me esse perquam diligenter, ut eam brevi typis Vindobonensibus exscriptam in Bibliothecam Tuam inferre possis. Id autem Te etiam atque etiam oro, ut si fidei eam meae curaeque credere decreveris, bino exemplo descriptam ad me transmittas, quo Censorum Collegio celerius fieri possit satis; hic enim librariis, qui scripta nostrorum emendate exscribere queant omnino caremus, quorum vos copia laboratis. Adtestatur istud exemplar alterum a nescio quo librario, curante Pazmandio, scriptum, ex quo, si redditum fuisset a Censoribus prelo committendum, aegerrime sane certe emendata editio adornari potuisset.

Sed de Clarissimo Pazmandio, Dissertationem ejus de Natro Hungarico²³⁹ legistin? equidem patriae nostrae de hoc Viro juvene ex animo gratulor; nulla enimvero is, specimine

hoc suo, promittit Opera vulgaria popularibus suis, modo illi eum amore suo complectantur ac foveant.

Duabus ab hinc hebdomadibus edi hic Vindobonae coeptum est quoddam scriptum, ut vocant, hebdomadarium, cui epigraphe: Realzeitung der Wissenschaften und Künste.²⁴⁰ In hoc scripto brevi prodibit Pazmandii Dissertationis Recensio, a me conscripta, in qva non meritis solum laudibus opusculum illud ornavi, sed omnium etiam bonorum et in primis bonas literas amantium civium gratiam auctori conciliare studui. In eodem Scripto, qvòd tamen pace hic Tua, Vir praestantissime, a me dictum esto, brevi pariter legetur praevia notitia Centuriae primae medicorum Hungariae et Transilvaniae, a Clarissimo ac Doctissimo Weszprémi iam conscripta et propediem prelum subitura, ubi lecturus es, formulam destillandae praecelebris aquae, qvam Galli L'eau de la Reine d'Hongrie adpellant, in Bibliotheca Augusta, Hoyerii indicio,²⁴¹ diu multumqve frustra, esse quaesitam. Sed de his alias opportuniori tempore fabulabimur jucundius. Interim Deum Optimum Maximumqve veneror, precorqve ut Te nobis, Vir Excellentissime, qvam diutissime saluum praestet atqve incolumem. Vale! vir doctissime, et me Tui amantissimum redama! Iterum vale! Scribebam in Augusta Bibliotheca ad diem XII. Kalendas Decembris MDCCLXX.

74 Serviszky Gyurkovich Márk Weszprémi Istvánnak Újvidék, 1771. április 14.

Adatközlés három szerb nemzetiségű XVIII. századi orvosdoktorról: Apostolovics Jánosról, Milloradovics Gabrielov Péterről és Paszhall (Sztanko) Sámuelről.

Perillustris ac Generose Domine, Domine mihi colendissime!

Secundus annus labitur, qvòd promisso per me Debreczini Anno 1769mo mense Aprili, ratione mittendae Synopsis Vitarum, duorum e Natione Nostra Illyrica Medicinae Doctorum, facto, Perillustri Dominationi Vestrae teneat. Pridem illud absque ullo dubio solvissem, nisi domestici mei, iique privati, sed sat graves Processus ab hoc proposito me aliquantulum abduxissent. Qvibus per Dei gratiam finitis, cupiens tam promisso meo satisfacere, qvam etiam duorum e Natione Nostra Medicinae Doctorum Nomina ad seram posteritatem transmittere, hisce literis breviter eorumdem vitam delineaturus sum.

Primus est ex incluta Gente Nostra, Illyrico Serbica (cujus Privilegia, per divos Reges Hungariae et modernam qvoque Imperatricem clementer elargita, Illustri Bibliothecae Debreczinensi donavi) Joanikic, seu Joannes Apostolovics, qvi positus in ludo literario Poseniensi Lingvae latinae et scientiarum praeliminarium fundamentis, animum ad artem medicam applicuit. Natus est Budae 1733. 15/4 Novembris patre Damjan Apostolovics, alias Cive Liberae Regiaeque Civitatis Budensis. Studuit Budae et Comaromii apud Societatem Jesu. Anno 1750. contulit se Posenium, ubi in Gymnasio Augustanae Confessioni addicto, sub Rectoratu Celeberrimi viri, Joannis Tomka Szászky, per qvadriennium, non sine exiguo fructu, Literas mansvetiores excoluit. Inde Halam profectus, ubi triennio philosophicas et medicas scientias omni industria coluit, medio tempore autem in Berolinensi Collegio anatomiam et chyrurgiam audivit. Qvibus dein absolutis, anno 1757. Dissertationem Inauguralem Medico-Philosophicam, qva modum, qvo affectus animi in Corpus humanum agunt generatim

exhibuit. Qvam dum publice cum laude propugnasset, Medicinae Doctoris gradum, Privilegia et Immunitates 17ma Octobris 1757mo est consecutus.

Consecuto gradu Doctoris, rediit eodem anno adhuc Budam, ad patrios lares, ubi, postea-qvam usque 1759^{num} annum Praxim Medicam summa cum felicitate exercuisset, Neo-Plantam, Liberam Regiamque Civitatem, pro Physico Ordinario Civitatis hujus vocatus est. Hic pariter acumen ingenii sui in propugnando summum Corporis inimicum incolis Civitatis hujus detexit. Sed qvum sentiret transitum morbi sui haereditarii, febris nempe lentae, in hecticam brevi jam imminere, munus Physicatus resignavit, anno 1765. Mense Augusto, Budamque ad fratrem et Cognatos suos reversus est. Anno 1776. Mense Aprili ascendit Viennam, consiliaque a gratiosa Facultate Medica ratione protrahendae vitae suae impetravit. Cum autem indicationes illas, quas ipsi ordinarunt, ille a longo tempore incassum jam adhibuerit, spe frustratus Budam rediit, ubi anno 1767mo 20/9 Maji Aetatis suae anno 35° mortuus est.

Collimant multi ipsum adeo in re medica versatum fuisse, ut et ultimam mortis suae horam cum omnium stupore praesagire potuerit. Ope Artis Medicae vitam suam aliquot annis longiorem fecit; vixit namque coelebs. Caeterum, Perillustis Domine! Vir hic eruditissimus fuit, cujus ingenii et animi dotes hodiernum Budenses et Pesthienses Doctores, quibuscum saepius consilia ratione aegrotorum servavit, admirantur, et morti ejus praematurae adhuc ingemiscunt: hujus testis esse potest Dissertatio ejusdem Inauguralis. Collitigantes cum ipso de rebus scientificis innuunt ipsum Summum Philosophum fuisse.

Secundus est, ex Natione Nostra Vir doctissimus, Dominus Petrus Gabrielow Milloradovics, Liberae Regiaeque Civitatis Zomboriensis Physicus Ordinarius. Hic natus est Belgradini 1739no 29/18 Junii. Humaniora studia Neo-Plantae, dein vero Posonii apud Augustanae Confessioni addictos excoluit. Unde redux juratum Cancellistam in Libera Regiaque Civitate hac Neo-Plantensi usque ad annum 1763^{ium} 15um Februarii egit. Hinc in Russiam, Petroburgum videlicet, ad consanguineos suos profectus, unde 1764to 9na Februarii auxilio Comitum ab Orlow, Halam movit, ubi ad Medicinae studium se applicuit. Hic anno 1765to ob rem domi angustam, cogeatur svasu amicorum suorum typis edere Dogmata Ecclesiae Nostrae Graecanae,²⁴² ut ab episcopo Neo-Plantensi, cui etiam dedicavit, subsidium quoddam pecuniarium fine promovendorum studiorum suorum obtineret. Et licet ipsi fuerit sat curta supellex, attamen cepta studia Medica diligenter continuavit, et Dissertationem de innocenti infectione venerea edidit,²⁴³ quam praeside Domino Joanne Christlieb Kemme, Medicinae Doctore et Professore Extraordinario, Praeceptore suo longe honoratissimo, die 11ma Januarii 1763. publice disputavit et Halae Magdeburgicae in 4to dedicavit hanc Disputationem Excellentissimo Domino Volodimir Grigorievits de Orlow, Russiaci Imperii Comiti, Academiae Scientiarum Petropolitanae praesidi. Constat 3^{hus} phylaris.

Anno 1768. 10ma Aprilis ex gratuito Regis Borussiae stipendio venit Berolinum, ubi Anatomiam et Chyrurgiam excoluit. Dein reversus Halam, examen subiit, atque Gradum Doctoris 20ma Septembris 1769ⁿⁱ consecutus est, edita prius tamen Dissertatione Inaugurali, de surdita ex retropulsa Crusta lactea orta, quam pro Gradu Doctoris, summisque in Medicina honoribus legitime impetrandis, anno 1769no die 20ma Septembris publice defendet Petrus Gabrielow Milloradovits, Neo-Planta-Serbus. Halae Magdeburgicae. Constat duabus et media Phylira. Dedicavit eandem duobus Episcopis Nostris, Bacsienso Mosi de Putnik, et alteri Temesvariensi Domino Vincentio Joannovics de Widak.

Qvibus feliciter terminatis, patriae suae servire volens, Neo-Plantam 1769no mense Octobri venit, unde non multo post a Zomboriensi Libera Regiaque Civitate pro Ordinario Physico

vocationem habuit, quorsum se etiam 1770^m 13^{ia} Junii contulit, et actu summa cum omnium laude et felicitate munere suo fungitur. Vir hic pariter est lectissimus et omnem operam in componendo Libello Diaethetico, et quidem patrio, id est Rasciano idiomate, navat, quem puto hoc anno adhuc prelo submissurum.

Caeterum utramque Dissertationem Domini Milleradowics, Dominationi Vestrae Perillustri hac occasione lubens transmissem, si ipsum Auctorem quoque plura Exemplaria, praeter duo propria, non deficerent. Interim pollicitus est mihi, se operam daturum, ut ab amicis suis recipere possit. Qvas ego Dominationi Vestrae Perillustri futuris nundinis Debreczinensibus, quae Festo Laurentii erunt, etiam certo transmittam.

Est tertius adhuc Medicinae Doctor, Graeci Ritus non Uniti, Dominus Sztanko seu Samuel Paszhall, ex Macedonia, loco Koschán oriundus, Vir praestantissimus, qui Gradu Doctoris Halae circa annum 1760^m consecuto, jam ab undecim annis, Pesthini et in circumjacentibus locis praxim Medicam exercet, sed cujus Dissertationis Inauguralis Titulum recte indicare nequeo,²⁴⁴ quia dum ipsi mentionem Pesthini intuitu Operis illius, quod Dominatio Vestra Perillustri de Medicis Hungariae parat, fecissem, responsum tale obtinui, quod ille ipse Debreczinum his nundinis proficisci velit, et Dominationem Vestram Perillustrem eatenus conveniet. Si autem iter ipsius Debreczinum non subsequeretur, ipse postea medio Postae vel futuris nundinis totam ejus vitam Dominationi Vestrae Perillustri transmittam.

Et haec sunt, quae Perillustri Dominationi Vestrae hac occasione perscribenda esse duxi. Dignetur jam selectum facere ex rebus memorabilioribus horum Doctorum, et sic eorum etiam nomina operi illi, quod meditatur edere, inserere; aut si jam opus hocce sub incude vel prelo est, dignetur ad Appendicem pro necessitatis ratione apponere. Id etiam una humillime rogo, dignetur me breviter per Literas, an jam Opus hoc prodierit, et si non, quando prodibit, et quo ordine? certiore reddere, et si placuerit, quaequam mecum, medio cursus publici communicare, dignetur literas easdem per Tokay, Budam, Essekinum et Petrovaradinum dirigere. Mihi gratulabor, si occasionem Perillustri Dominatio Vestra praeberit, benevolum ac gratum animum meum contestandi. Quod dum humillime praestolor, in omni veneratione persevero

Perillustri ac Generosae Dominationis Vestrae
Neo-Plantae die 14to/3 Aprilis 1771^m

humillimus Servus
Marcus Gyurkovich Serviszky mp.

75 Ernst Gottfried Baldinger Weszprémi Istvának Jéna, 1771. augusztus 25.

Adatközlés kísérőlevele a Jénában végzett magyarországi orvosdoktorokról.

Clarissimo atque Experientissimo Weszpremi

Salutem Ernestus Gottfridus Baldinger Academiae Naturae Curiosorum Adjunctus.

Nimis remotus a me vivis Optime Vir, hinc raro tantum ad Te scribere possum, et expectanda est opportuna occasio. Mitto tibi dissertationem quae nuper meo sub praesidio defensa, et addidi schedulam, quae nomina eorum continet, qui ex gente Hungarica apud nos Gradum Doctoris obtinuerunt.

Hoc ipso tempore scribo Partem IV. libelli mei de vitis medicorum nostra aetate clarorum, in qua enarraui quae Tu laudabiliter fecisti, et simul ex vltima Tua epistola excerpti sermones quos cum Imperatore habuisti,²⁴⁵ ut late pateat clementia Optimi Principis, a quo Germania felicitatem expectat, multaque sibi pollicetur. Et iusta est spes, quam de tanto Principe concepimus.

Occasione nundinarum Tecum communicabo librum in quo Tibi amicitiam meam probaui. Vale Clarissime Vir, mihi que faue. Scribebam Jenae die XXV. Augusti 1771.

[Weszprémi feljegyzése.] Accepi die 19. Ianuarii 1772. Debrecini.

76 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1771. december eleje.

A *Succincta* kinyomtatásának lehetőségéről érdeklődik.

77 Weszprémi István Dobai Székely Sámuelnek Debrecen, 1771. december 23.

Raymann János Eperjessen történt himnlőoltásáról, a Rezik-Matthaeides-féle *Gymnasiologiájának*, továbbá Krmann Dániel és Burius János *Historia ecclesiastico-litterariájának* kéziratairól érdeklődik.

Ajánlom mindenkor kész Kötelességgel való szolgálatomat az Urnak Kapitány Uramnak!

Éppen most olvasván valamely Saxoniai Német Doktornak a' Könyvében, hogy Doctor Rayman Uram Eperjessen éppen azon esztendőben oltotta bele a' Leányába a' Himlőt, a' mellyben az Anglusok az inoculatiohoz fogtanak, és azzal azt akarja mondanj a' meg nevezett külső országi Doktor a' Magyarok betsületire, hogy nem az Anglusok egészen az elsők, a' kik az inoculatiót próbálták, es nem az Anglusoktól tanulták azon mesterséget a' több Europai nemzetek, mert még a' Magyarok között is találatott Rayman Doktor példája szerent, a' ki az inoculatiót a prima manu a Görögöktől vette tudniillik. Tekentetes Vitezlő Kapitány Uram, én Rayman Uram ezen operatiojáról semmit sem tudok, úgy gondolkodom, hogy talam maga is emlékezik arról írásiban valahol, a' többi írási kezemen nagyobbadán megfordultanak, azokon az observationin kívül, mellyek a' Vratislaviai Actakba inseraltatva vagynak, de én azokat mind ez ideig soha meg nem szerezhettem, bátor minden mesterseget megvettem légyen is, azokat sem ide haza mind ez ideig meg nem tudtam szerezni, sem külső országról meg nem hozattathattam a' mint erről már ennekelőtte is panaszkodtam az Urnak. Arra kérem én most egész alázatossággal az Urat, méltóztassék az Ur az oda valo Doktor Uraktól meg tudakozni, hol emlekezik és mellyik írásában azon inoculatiojáról Doctor Rayman Uram, azon kívül remenlem még most is lehetnek Eperjessen olly emberek, kik azon dologról talám emlekezhettek, mikor és mellyik esztendőben oltotta positive a' Himlőt a' maga leányába, az esztendőnek mellyik részébe, mitsoda successussal ment azon operatio vegben, edgy szoval, egészen circumstantialiter méltóztassék az Ur engemet Rayman Doctor Uram maga Leányin vegben vitt inoculatióról informálnj.

Rezik János oda való iskola mesternek az Eperjessi Tragoedián²⁴⁶ kívül mondgyák hogy vagy on Manuscripto Gymnasiologia Evangelica Hungariae cum Supplementis Mathaidesianis;²⁴⁷ ismet Krman Danielnek es Burius Jánosnak is in Manuscripto Historia ecclesiastico-litteraria;²⁴⁸ meltoztassék az Ur engemet azon említett Manuscriptumoknak nyomába igazitanj. Az ide való Regius Commissarius²⁴⁹ nyavalyáján eléggé szomorkodunk, terhes a' nyavalyája, gyógyításával elég bajunk vagy on, félünk rajta hogy orvosi mesterségünket aludálni fogja. Az Asszonyonak tisztelete után, magamat favoriba ajánlván, vagyok

Az Urnak

igaz köteles szolgálja
Weszprémi István m. k.

78 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1772. január 4.

Készségesen vállalja a *Succincta* kinyomatásával kapcsolatos eljárásokat. Ezzel s a költségekkel kapcsolatban intéz kérdéseket a címzetthez, majd megjegyzi, hogy a magyar és szlovák szavak miatt a kézirat korrektúráját is elvégzi.

Viro Amplissimo atque doctissimo Stephano Weszprémy, Medicinae Doctori,
Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Belius,
Juris utriusque Doctor, Serenissimi Saxoniae Electoris Consiliarius Aulicus
Poeseos Professor Publicus Ordinarius et Academiae Lipsiensis Bibliothecarius.

Tardius venerunt ad me Litterae Tuae, Vir doctissime, animoque meo carissime, quam oportebat; quod eapropter significo, ne putes tardam responsionem Te accipere. Vehementer laetor, quod communis patriae nostrae amore ductus, mei meminisse, mihi que suppeditare occasionem volueris, de re litteraria Patriae bene merendi. Profecto enim Liber Tuus, de quo ad me refers, eo pertinet, essemque Hungarici nominis, quod ego magnifacio, indignus heres, nisi, quacumque possem ratione, eius libri editionem iuvarem. Indignum facinus, libri, ad historiam litterariam unice pertinentis, editionem impedire; sed est hic Switenio fanaticismus, quem ego dudum novi. Tamen noli timere! Prodibit hic partus Tuus apud nos Lipsiae, multo pulchrior, multo splendorior, quamprimum ad me miseris Manuscriptum tuum, sed accurate, ut commode legi possit, descriptum, inprimis si, quod reor, Hungarica aut Slavica nomina occurrant. Transegi iam cum Typographo, qui, pro quavis phylla, pro primis centum exemplaribus, in charta impressoria, 3. et dimidium Florenum, in charta Scriptoria, 4. et dimidium Florenum, pro reliquis centum exemplaribus, pro quolibet in charta impressoria l. Florenum, in charta scriptoria l. Florenum et dimidium, poscit, quod, ut verum fateor, vile pretium est. Igitur iam hoc a Te peto, Vir doctissime, ut me doceas

1. An omnia exemplaria in charta scriptoria, an in impressoria, vel an divisim imprimi velis?
2. Quot exemplaria? puto 400. tibi suffectura: nam typographus, vir honestissimus, plura quam Tu iusseris, quaeque Tibi mittentur omnia, non imprimet.
3. quonam mittendus liber? et per quem? aut qua occasione?

Vbi super his rebus decreveris, meque certiore feceris, dabo operam ut sine mora imprimatur Manuscriptum; utque habeas mei in Te atque carissimam patriam meam studii

documentum, ipse correctoris munus mihi imponam, ut eo correctior liber prodeat: értem még a magyar és a tót szót. Ludwigijs noster in agone est, eiusque obitus quotidie timetur: atrophia laborat. Si occasio tulerit, mitte mihi quaeso Librum Tuum de arte obstetricia,²⁵⁰ quem olim Ludwigio misisti, ut possim in Actis Eruditorum Lipsiensibus, cuius Director inde a 20. annis sum, nomen atque doctrinam Tuam praedicare posteritati queam. De Wáciensi Canonico, Damiani, quem ego bis iam, propter infamem librum quem edidit contra Protestantes,²⁵¹ et quo comburi nos suadet iste nebulo, vehementer perstrinxi, si quid novi docere me potes, vehementer me Tibi obstringes. Vale, et me Tui studiosissimum ama. Scribebam Lipsiae die 4. Januarii 1772.

[P. S.] Si aliquam pecuniolam praenumberando, ut Typographo aliquid in antecessum solvi possit, ad me voles mittere, potes hoc facere per aliquem Mercatorem Viennensem, qui cum nostris mercatoribus in magno commercio sunt.

[A külzeten:] á Monsieur Monsieur Weszprémi, tres célèbre Docteur en Medecine etc. Debreczin.

[Más kézzel:] dies 8 frankiert Wien.

[Pecséttel.]

[Weszprémi feljegyzése:] Percepi die 18. Januarii 1772.

79 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1772. január 28.

A *Succincta* kinyomtatásáról, kiegészítések küldése *Supplementa ad Biographicum Medicorum Hungariae et Transylvaniae partim addenda. partim corrigenda prout Tabella haec monstravit* címmel.

80 Weszprémi István Koller Ignácnak [Debrecen], 1772. január vége.

Weszprémi adatokat kér a *Succincta*hoz.

81 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak Heidelberg, 1772. február 13.

Kisrőlevél az egyetem éves tervéhez. Adatközlés Lenhardt József 1770-i orvosdoktori értekezéséről.

Viro Clarissimo ac Doctissimo Domino
Domino Stephano Weszprémi Physico Debrecinensi
Salutem Plurimam Dicit Carolus Büttinghausen.

Mitto jam programma Academicum. De Medicis Hungaricis nihil ulterius occurrit, quam Josephi Lenhardt Hungari dissertatio de commodis ex variolarum insitione, Jenae 1770. ventilata, quamque maxime laudant Jenaische Zeitungen von gelehrten Sachen anno 1770, nu-

mero LXXII. pagina 606. 607. Observationes Historico literarias, quas promisisti, ex Helvetia nondum accepi. Vale Amice optime, meque amare perge. Scribebam Heidelbergae die 13. Februarii anno orbis reparati MDCCLXXII.

82 Wespzprémi István Bél Károly Andrásnak
[Debrecen], 1772. március 7.

Kiegészítéseket küld (a másodikat) a *Succincta* kéziratához.

83 Bél Károly András Wespzprémi Istvánnak
Lipce, 1772. március 21.

Sürgeti az első követő második Supplementum-kézirat megküldését a *Succincta I.* kötetéhez. Levele végén tanúságot tesz magyarságáról: Lipcsében is olvas magyar könyvet, hogy el ne felejtse „az magyar szót”!

Experientissimo atque doctissimo Viro,
Stephano Wespzprémi, Doctori, Fautori Suo
Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Belius.

Accepi litteras Tuas, Vir doctissime, animoque meo carissime, quas ad me die 7. Martii dedisti, et quibus Supplementum alterum, libro tuo de Medicis Hungarie interserendum, addideras; sed prius illud Supplementum, quod scribis Te cum duobus libellis aliis per Budam ad me misisse, ad me non venit, quod profecto editionem elegantissimi Libri Tui remoratur, nam fasciculum manuscripti tui Vienna per cursorem publicum jam dudum accepi. Igitur Tuum erit efficere, ne Supplementum illud intereat, quo accepto statim editionem curabo, forma octava maiori. Praefationem, quam a me desideras, negare Tibi non possum, Vir eruditissime, sed vide, ne amor in me Tuus plus mihi dignitatis tribuat, quam forte mereor. Quamprimum prima phylira, impressa fuerit, (erunt autem 300, Exemplaria, ut iussisti) mittam ad Te per cursorem publicum, ut possis in antecessum de mea in edendo libro Tuo opera iudicare. Puto autem, Indicem omnium illorum, quorum in Opere mentio facta est, ad calcem libri non inutilem fore, immo potius commodiorem usum effecturum: si voles ut concinnetur, iubebo aliquem ex nostris hanc operam in se suscipere. Centum florenos Rhenenses, de quibus scribis, ad excitandam Typographi industriam, illico ei soluturus sum, quamprimum ad me venerint. – Az magyar szót tsak el nem feleitem, mert itten nintsen senki is a kivel szólhatnak; mégis néha magyar könyvet olvasom, hogy tsak mindent el nem feleitem. Másképen jól vagyok itten, primus Hungarus qui umquam Lipsiae Professor fuerit. Commendo me amicitiae tuae et favori, doctissime Vir, Teque ita de me existimare cupio, nihil me umquam Tibi negaturum. Vale. Scribebam Lipsiae, die XXI. Martii 1772.

[A külzetten:] A Monsieur Monsieur Wespzprémi très célèbre Docteur en Medecine etc.
Franco Wien. á Debreczen.

84 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1772. április 1.

Értesíti, hogy megérkezett a minap sürgetett Supplementum a *Succincta I.* kötetéhez, valamint két könyvecske. Ahol szükségét látja, maga is pótol majd néhány adatot. Weszprémi január 28-i levelének megfelelően 400 példányt nyomtat a műből, 300-at nyomdai, 100-at írópapíron. A nyomdász a híres Breitkopf lesz, de Bél Károly maga gondoskodik a sajtóhibák kijavításáról. Damiani váci kanonok protestánsellenes könyve bírálatát majd elküldi; Weszprémi fordítsa le magyarra, „hogymagyarjaink olvassák”.

Viro Experientissimo atque Amplissimo Stephano Weszprémi,
Medicinae Doctori eruditissimo

Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Bel.

Tandem supplementum illud, cum duobus libellis Tuis, per cursorem publicum ad me perlatum est, quod, quia nuper questus sum me nondum accepisse, iam Tibi quantocyus significandum putavi. Video, mea manu inseri manuscripto Tuo oportere suis quaeque locis Supplementa, ante quam Typographo tradi possit; quod etsi homini occupatissimo grave et taediosum, tamen, ut habeas mei in Te, meosque cives, studii, certissimum documentum, neque hunc laborem refugio, quem quisque alius non exacte satis vel suscepit, vel executus fuerit. Quadringenta exempla, ut Epistola ultima die 28. Januarii ad me data iubet, imprimi curabo, trecenta charta impressoria, scriptoria centum, forma octava maiori, speroque, Librum Tibi tuum, ubi acceperis, placiturum, nam et erratorum typothetae ipse ego curam habiturus sum, et Typographus primarius est inter nostros, cuius officina in tota Europa inclauit, Breitkopfius. Rogavit me idem, ut a Te centum thalerorum praenumerationem peterem, quod iam facio; nam video, in ista omnium rerum apud nos summa caritate, aequum esse. Tu, facies: ego vicissim omni studio allaboraturus sum, ut rite omnia fiant.

Canonicus Vacienensis, Damiani, in Novis meis litterariis Lipsiensibus,²⁵² bis depexus est, propter illum infamem librum, quem contra Protestantes edidit:²⁵³ si istas pagellas non legisti, mittam Tibi per Cursorem publicum; Tu hungarice verti curabis, ut Hungari nostri legant. Iam Te valere cupio, vir doctissime, et me amare. Scribebam Lipsiae Kalendis Aprilis 1772.

[A külzetten:] A Monsieur Monsieur Veszprémi, très celebre Docteur en Médecine etc. franco
Wien. á Debreczen.

85 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1772. április 7.

A *Succincta* kinyomtatásáról, a január 28-án küldött kiegészítések újra küldése.

86 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1772. május 5.

Harmadik kiegészítés a *Succincta* első kötetéhez.

87 Koller Ignác Weszprémi Istvánnak Veszprém, 1772. május 21.

Válasz a január végén érkezett levélre. A címzettnek a Mátyás király korában élt tudósokról írandó művéhez szól hozzá Vitéz János püspökkel és a Sodalitas Litteraria Danubianával kapcsolatban. Rámutat Bonfini 5. decasa I. könyvének függelékére, valamint Istvánffy történeti műve I. könyvének 6. lapjára.

Generose Domine Medice!

Variis, et multiplicibus negotiis impeditus, responsum differre ad praesens usque tempus coactus sum ad perhumanas Praestantissimae Dominationis Vestrae Litteras, qvas cum fine Mensis Januarii acceperam. Optime recordor Praeattactam Dominationem Vestram ante quadriennium hic Veszprimii apud me fuisse, laudavi tunc solertiam, qvam in proficuo ad rem Medicam pertinente opere impendit, laudo modo, proboqve multo magis praeclaros conatus, qvos in edendo de doctis Viris Aetate Mathiae Corvini Regis florentibus impendere cogitat. Ut itaqve qvod a me desiderabat exeqvar; significo Joanni Episcopo Veszprimiensi, cui Conradus Celtes tanqvam Principi Sodalitatis Litterariae Danubianae recensita Carmina inscripsit, Vitézii Cognomen fuisse, et procul dubio ex eadem familia ortum duxit, qvae laudati Regis tempore Primatem Regni, et celebrem illum Joannem Pannonium Qvinque-Ecclesiarum Episcopum numerabat. Verum advertendum occurrit Sodalitatem illam Litterariam, cujus Principem Joannem Episcopum Veszprimiensem fuisse Conradus Celtes scribit, non in Hungaria, sed Viennae Austriae erectam fuisse, neqve enim memoratus Celtes Mathiae Regis aetate Budae, sed sub Maximiliano Caesare Viennae florebat: ut alia o[mittam], qvae id evincunt, exstat Viennae domus in platea Cantorum (vulgo Singer Strass) nuncupata, qvae insigne Lapidei Eqvi supra portam insculpti prae se fert, hanc struit eo tempore Celebris ille Cuspinianus inter doctissimos sui aevi Viros reputatus, qvique sexennio Maximiliani Caesaris Legati munere Budae apud Uladislauum secundum regem Hungariae functus est. Hic Author Societatis hujus Litterariae Danubianae fuisse perhibetur, qvae tamen cum morte Laudati Caesaris videtur interiisse, in interiore itaqve suae domus area hodiedum visitur Lapis cum hac inscriptione:

CUSPINIANUS SODALITATI LITTERARIAE
DANUBIANAE VIRIS ERUDITISSIMIS INMEMORIAM SEMPITERNAM FACERE FECIT
JANUARIUS GRACCHUS PIERIUS, JOANNES
CUSPINIANUS, JOANNES STABIUS, CONRADUS
CELTES, THEODORICUS VLSENIUS, ANDREAS
STIBORIUS, GABRIEL EUBOLIUS, GUILHELMUS POLYNIUS, JOANNES BURGRIUS, LADISLAUS SUNTHEMIUS, STEPHANUS ROSINUS,
HENEVTICUS. MUSAE NOVEM, CARITES
TRES.

Ex hac igitur inscriptione discimus Conradum Celtem hujus, et non alicujus alterius Sodalitatis, sive Societatis Litterariae Danubianae membrum fuisse, ubi per occasionem observare juvat, tres olim in Hungaria Academias fuisse, qvarum tamen nulla Societatem similem numerabat, prima instituta fuit a Ludovico primo rege Qvinque-Ecclesiis, qvae etiam ab Urbano quinto Summo Pontifice confirmationem obtinuit, altera erecta fuit Budae

a Sigismundo Rege, hujus Academiae deputati missi sunt ad celebre ejus temporis Concilium Constantiense, quorum nomina leguntur in calce Actorum ejusdem Concilii. Tertia demum a Mathia Corvino Rege stabilita fuit Posonii, illique nomen Academiae Istropolitanae datum. Cum itaque, ut supra ostendi, Conradus Celtes non alterius, quam Viennensis Societatis membrum fuerit, videndum est jam nunc, quae de causa Joanni Episcopo Veszprimiensi tanquam Principi hujus Societatis laudata a praeattacta Dominatione Vestra Carmina saepe memoratus Celtes inscripserit: Postquam Uladislauus Secundus in Regem Hungariae inauguratus fuisset, Maximilianus tunc adhuc Rex Romanorum volens vindicare jus successionis Augustae Suae Domus, ob pacta, quae prius cum statibus Regni, postea vero cum ipso Mathia Rege intercesserunt valido cum Exercitu occupato Vasvárino Veszprimio appropinquabat. Joannes Vitézius Episcopus videns se tam potenti hosti resistere non valere, supplicat petiit ab Uladislao, qui respondit se eas mittere non posse, in his itaque angustiis positus obviam ivit Maximiliano, sequae ejus Clientelae commisit, qui ob factum hoc administrationem Episcopatus Viennensis tunc vacantis ei contulit, retento Episcopatu Veszprimiensi, quem jam prius possederat, haec fusius narrantur apud Bonfinium in appendice decade 5ª libro 1°,²⁵⁴ succincte vero an Istvánffy Historiarum libro²⁵⁵ 1° pagina 6^a. Contigit hoc anno 1491, usque ad annum 1499, quo idem Episcopus mortuus est, et utramque rexit Ecclesiam, intra illos itaque annos, quibus Joannes Episcopus Veszprimiensis simul episcopatum Viennensem administrabat, facile contingere poterat, quod Conradus Celtes Ei saepe memorata Carmina, tanquam Principi Societatis Litterariae Danubianae, quae Viena, et non alibi instituta erat, inscripserit. Atque haec sunt, quae petita informationis loco communicare volui. In reliquo Praeattactam Dominationem Vestram sanam et incolumem esse cupio, ac constanter maneo

Praeattactae Dominationi Vestrae

Veszprimii 21^a Maii 1772

ad serviendum paratus

Ignatius Koller

Episcopus Veszprimiensis mp.

88 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1772. június 9.

Negyedik kiegészítés a *Succincta* első kötetéhez.

89 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1772. szeptember 1.

Ötödik kiegészítés a *Succincta* első kötetéhez.

90 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1772. október 10.

Hatodik kiegészítés a *Succincta* első kötetéhez.

91 Wespzprémi István Bél Károly Andrásnak
[Debrecen], 1772. november 17.

Hetedik kiegészítés a *Succincta* első kötetéhez.

92 Bél Károly András Wespzprémi Istvánnak
Lipcse, 1772. december 12.

Védekezik a *Succincta* késedelmes megjelenésének vádja ellen. Felsorolja az okokat, amelyek miatt még nem jelenhetett meg. Ígéri, hogy a húsvéti vásárra már szállítja a könyvet. Érdeklődik Horányi Elek felől, aki szintén Lipcsében akarja kinyomatni könyvét.

Doctissimo atque Amplissimo Viro Wespzprémio,
Artis Salutaris Doctori celeberrimo
Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Bél.

Si mihi succenseas, non equidem magnopere mirabor, propterea, quod causas retardatae editionis libri Tui elegantissimi, de Medicis Hungariae, omnino ignoras; nunc aequum est, ut intelligas, quid tandem causae sit, cur foetus Tuus lucem nondum videat. Igitur sic super ea re habeto. Primam omnium remoram missae a Te per vices Supplementorum chartae fecerunt, quae mea ipsius manu Manuscripto Tuo inserendae erant, nam Typographo, aut cuiquam alii credere hunc laborem prorsus non potui; vix finieram taediosam hanc atque ingratam occupationem; iterum venit Supplementum tertium, erat igitur ab initio manuscriptum Tuum recensendum, ut suo quaeque loco insererentur; idem cum quartum Supplementum, idemque ultimum, mitteres, maximo meo incommodo faciendum fuit, mihi que labores mei quotidiani fere negligendi. Interea 150. florenos per mercatorem Viennensem ad me missos accepi, iamque eram in eo, ut Typographo chartas tuas traderem: cum ecce febris me in lectum coniecit, et paene interemit. Erat ex putridis aliqua, quae in urbe nostra magnam stragem ediderunt; ex qua tamen, quae Dei est benignitas, pedetentim convalesco. Iam est igitur in typographi manibus liber Tuus, qui ut, pro dignitate typorum Lipsiensium, nitidus prodeat, diligentissime curabo. Exempli autem libri, occasione nundinarum Paschaliū, anni futuri, commodissime ad Te perferentur, modo indicaveris, cui tradenda sint. Scripsit ad me ante dies aliquot Piarista quidam Pesthiensis, nomine Horányi, rogatque, ut, quam composuisset Historiam litterariam Hungariae, hic Lipsiae liceat me curante imprimi. Respondebo homini mihi prorsus ignoto, academicos labores meos non pati, ut tempus aliorum librorum editioni consecrem. An Tu nosti Horányium istum? Iam valere Te cupio, Vir doctissime, et me amare. Scribebam Lipsiae die XII. Decembris 1772.

[A külfeten:] a Monsieur Monsieur Wespzprémi, tres célèbre Docteur en Médecine, a franco Wien. Debreczen.

[Wespzprémi feljegyzése:] Caroli Andreae Belii Litteras Die 25. Decembris accepi anno 1772.

93 Weszprémi István Horányi Eleknek
[Debrecen], 1773. január eleje[?].

Adatokat kér, érdeklődik tevékenységéről.

94 Horányi Elek Weszprémi Istvánnak
Pest, 1773. január 19.

Beszámol saját történetírói tevékenységéről. Szívesen átengedi az orvosokra vonatkozó adatait felhasználásra, kéri viszont Weszprémi disszertációját és a szülésmesterségről írt magyar nyelvű könyvét.

Clarissimo Viro Stephano Weszprémi Medicinae Doctori
Alexius Horányi e Scholis Piis Salutem Dicit Plurimam.

Opportune ad me allatae sunt litterae tuae plenae humanitatis ac benevolentiae, quas tanto libentius accepi, quanto maiori earum legendarum desiderio dudum tenebar. Ad meam litterariam Historiam quod adtinet,²⁵⁶ ita scias me animo comparatum esse, ut brevi tempore ingenio perfectam atque industria elaboratam typorum beneficio viventem Eruditorum sistam oculis. Petis ut ex mea collectione adiiciam Symbolam meam Vir clarissime? lubenti animo id faciam, nam haec plus quam ducentos complectitur Medicos libris editis claros. Excluduntur autem illi, quibus extra Patriae nostrae fines natale obtigit solum, vel qui nulla dissertatione inclaruerunt. Idem intelligas de Auctoribus alius scientiae a me collectis, qui facile numerum mille continentem exsuperant. A Belio exspecto quotidie responsum, ignoro diurni silentii causam. Siquid tibi de academicis laboribus ille scripsit, quaeso, communices litteras mecum. Pergratum mihi accidit, quod meum quaecumque opus commendare volueris. Augebis benevolentiam, si Clarissimi Baldingeri Professoris Medicinae Jenensis opusculum per cursorem publicum transmiseris. Rem a me petitam intra quinque hebdomadarum spatium obtinebis. Vale Vir Clarissime et me ama, vel potius tuorum illustrium conatuum amantissimum redama. Scribebam Pestini 19. Ianuarii 1773.

P. S. Rem dignam tua humanitate faceres, si quadam occasione mihi tuam dissertationem transmitteres, quam legi in Collectione Medicarum disputationum Halleriana Tomo VI.²⁵⁷ praeterea opusculum patrio sermone de arte obstetricia.²⁵⁸ Audio Clarissimum Josephum Csapo rursum utile quoddam opusculum prelo destinare. Quid rei agat noster Hatvanius? hunc meo nomine plurimum salutabis. Vale iterum. Debrecinensi occasionem opuscula mea Venetiis et in Hungaria edita lubens dabo tibi muneris loco tradenda, ut ita benevolentiae tuae pro viribus respondeam, et aliquod grati memorisque animi statuam monumentum. Iterumque Vale memoriamque mei, propter meum tui amorem, conserva.

[A külzetten:] Budárúl A Monsieur Monsieur Etienn[!] Weszprémi Docteur du[!] Medecine della[!] Ville Royale du Debretzin, presentement Par Bude a Debrecin
[Pecsstél.]

95 Horányi Elek Wespérmi Istvánnak Pest, 1773. március 27.

Közli, hogy ötkötetes munkáját Halléban fogják kinyomtatni. Ebből táblázatos kivonatban közli majd a címmel az orvosokra vonatkozó adatokat. Jelen leveléhez néhány kisebb könyvét mellékeli.

Celeberrimo Viro Stephano Wespérmi

Alexius Horányi e Scholis Piis Salutem Plurimum Dicit.

Diuturni silentii caussa, qua noster Belius hoc tempore utitur, mihi nondum innotuit, nisi dicam novam Bonfinii editionem Lipsiae MDCCXXI absolutam, cuius emendationem hortante Joanne Paulo Krausio Bibliopola Vindobonensi noster Carolus suscepit.²⁵⁹ Ita enim ille in praefatione „[...] petiit a me, ut emendando Bonfinio atque edendo manus admoverem. Tam laudabili consilio operam meam negare qui patriam amarem, cum iniquum ducerem, accinxi me labori, qui integro me biennio, neque enim pudet fateri, tenuit. Haesi saepenumero (pergit ille) tanto fastidio, ut etiam calamum et chartas abiicerem: tamen, pertinaci tandem studio id effecisse me credo, ut iam habeant Hungari, cives mei, Bonfinii decades, quantum per me licuit, emendatissimas.” Hucusque Belius. Verum hae emendationes minime obviare videbantur, quin ad meas litteras responsum dare queat. Sed nihil moror. Opus enim meum non iam Lipsiae, sed Halae Magdeburgensi imprimetur in octava maiori forma.²⁶⁰ Constat hoc V. voluminibus, quorum singulum 45 phylaras numerabit. Medicos quotquot habes in mea collectione curo seorsim describi; et ne tibi Biographia illorum taedium generet, instar tabellarum disposui. Prima indicabit cognomen, nomen, natalem solum et annum. Altera studia, vitae conditionem, annum obtentorum honorum. Tertia denique complectetur Opera edita, atque inedita. Crucula † obitum indicabit. Ego quidem dudum misissem haec munde descripta, sed tantis tamque diversis obrui occupationibus, ut vel erga amicissimos occupationum mearum ignaros parum humanus videri possum. Primum tomum quo A. B. C. D. E. continentur, iam tradidi Bibliopolae Halam deferendum, secundum usque ad Dominicam in Albis absolvam, continentur in illo rursum quinque litterae, nempe F. G. H. I. K. Tertius et quartus usque ad festa Pentecostalia. Ne vero hae meae litterae vacuae sint libellos meos adieci amicitiae semel susceptae futuros testes, quos muneris loco tibi transmittito. Vale et me ama, vel potius tuorum praeclarorum moliminum amantissimum redama. Scribebam Pestini 27. Martii 1773.

[A külföldre:] a Monsieur Monsieur Etienne Wespérmi Docteur en médecine et Fisicien Ordinaire de la Ville du Debreczin et Comté de Bihar a Debreczin
[Pecséttel.]

96 Roskoványi István Wespérmi Istvánnak Marosvásárhely, 1773. július 18.

A *Succinctui*hoz adatok közlését ígérő levél.

Tekintetes Ur, kiváltképpen való jó Uram!

Nem szünöm meg mindjárt írásomnak kezdetén-is, sőt mind a' mennyiszor eszembe jut nevetni, melly frissen meg-szabadított vala az Ur engemet a rossz Uti-társaságtól nagy szeren-

csémre, 's holtig-is köszönöm; az egyikkel találkoztam Kolosvárott; de semmiképpen nem akartam megismeri, jollehet ottis ajánljá vala magat etc. etc. etc.

Én a' Káptalanokat mind öszve katlanozám; de én bizony semmit se kapék; hanem Szebenbe, egy Soterius nevű guberniális Actualis concipista igen drága emberséges Urál, kinek édes, és nagy, és szüle Attyái is mind Medicinae Doctorok, és híres Emberek voltak, minap midőn Felséges Urunk is Szebenbe vala, 's én is bé mentem vala valamire találtam; mellyet Isten hova hamarább ki vivén az Urral communicálni el-nem mulasztom; eddig-is megküldettem volna; de bizony mind sok utozásaim, mind Szebenbe helybe való sok bajaim miá éppen nem érkeztem. Mostéppen indúlok Szebenbe, onnat szabadságot nyervén Magyar Országgra; hidje meg az Ur, bizony szivesen ohajtom, hogy tisztelhessem hova leghamarább, és Uri barátságába magam bővebben-is ajánlani szerencsém lehessen. Eddig-is ki kellett volna mennem; ha a' Felséges Urunk benn léte, és mulatása nem késedelmeztet vala; már most pedig az Édes Atyám az aratás mián.

Ajánlom magamat az Ur irántam viseltető szives indulatiba. Kiis mivelhogy az Asszonyt-is tellyes tisztelettel köszöntöm, állandóul maradni, és lenni meg nem szünöm

az Urnak

Marosvásárhelyt 18a Julii Anno 1773.

igen sietve irám

igazszivű szolgálja Barátja
Roskoványi István mp.

97 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1773. augusztus 24.

Érdeklődik a *Succincta I.* megjelenéséről.

98 Weszprémi István Ernst Gottfried Baldingernak [Debrecen, 1773 vége/1774 eleje.]

Adatokat kér a *Succinctához*.

99 Ernst Gottfried Baldinger Weszprémi Istvánnak Göttingen, 1774. február 16.

Levelét Baty nevű magyar hallgatójával küldi. Mellékeli egy prágai adalékát, és röviden beszámol saját s a göttingai orvosi kar működéséről.

Viro Excellentissima doctrina conspicuo Stephano Weszpremi,
Physico et Medico Debrecini clarissimo
Salutem Dicit Ernestus Gottfridus Baldinger.

Epistolam Tuam humanissimam iusto tempore accepi, et nunc vtens occasione, quam praebuit Nobilis Baty, Hungarus, auditor meus adsiduus, Tibique animum ad quaeuis hu-

manitatis officia paratum testor. Placuit narratio Tua de auro vegetabili Hungariae,²⁶¹ de quo integram clarissimus Alberti olim edidit Halae dissertationem.²⁶² Ridemus nunc ejus generis commenta quamplurimum.

Nihil ad manus fuit, quod Tecum nunc possem communicare, praeter aditiale Prags[?] meum,²⁶³ quod Tibi nunc mitto. Alia noua suo tempore habeto.

E tertia docui cathedra primo artem nostram, cum venirem Gottingam, sed post obitum illustrissimi nostri Richteri Maecenates huius academiae secundam mihi demandarunt cathedram, quae fuit olim Halleri, cuius nunc quidem sum successor, non dignus honoribus, de quibus olim ne somniassem quidem.²⁶⁴

Doceo quotannis eas disciplinas, quae ad praxin faciunt, pathologiam, semioticam, materiam medicam, therapiam, et regii sumtibus nunc apud nos amplissimam inueniunt occasionem Nobiles commilitones discendi praxin. Quotidie enim in collegio clinico ad nos venit ingens multitudo aegrotorum. Habuimus mense ianuario aegrotos 95 e quibus mortui 5, phthisi, hydrope, aliisque morbis, quibus certissime ne quidem Swietenius Vester mederi potuisset. Florent non solum apud nos artes et disciplinae, sed floret etiam academia.

Habemus 70 studiosos medicinae, quorum industriam, attentionem non satis laudare possum. Testem prouoco conterraneum Tuum nobilem Baty. Nouum nunc meditor diarium propediem foras edendum, suoque tempore sedulo continuandum, in quo singulorum librorum recentiorum, mature satis faciam mentionem.

Spero fore, ut multis practicis, quibus sero innotescunt alias noua literaria, non displiceat labor meus meorumque amicorum, qui socio mecum labore in edendo nostro diaro sunt occupati. Vale Vir Clarissimus mihi que ut soles fave. Scribebam Gottingae die XVI. Februarii 1774.

[Weszpémi feljegyzése:] Percepi die 9. Martii 1774.

100 Weszpémi István Christian August Clodiusnak Debrecen, 1774. február.

Bél Károly Andrásról érdeklődik.

101 Christian August Clodius Weszpémi Istvánnak Lipcse, 1774. február 23.

Megnyugtatta Weszpémit, hogy Bél hosszú hallgatásának egyrészt sok köz- és magánelfoglaltsága az oka, másrészt éppen az általa küldött életrajzi kiegészítéseket kell megfelelő helyükre illeszteni.

Clarissimo et Doctissimo Viro Stephano Wesspremi
Medicinae Doctori celeberrimo Christianus Augustus Clodius.

Illustris Belius Actorum Lipsiensium director et auctor celeberrimus, in gloriam et utilitatem Academiae Lipsicae vivit et valet, Tuique, pro insigni sua humanitate memor, non patietur liuidas obliviones carpere Transilvanos Tuos Aesculapios. Diuturnam taciturnitatem viri publicis priuatisque negotiis suspensi, noli aut negligentiae aut superbiae,

a qua incredibiliter abhorret, sed potius improbis et perpetuis laboribus ejus, et operis, quod Tui causa suscepit difficultati tribuere; quam mirifice auxerunt iterum iterumque diversis temporibus ea lege transmissa Supplementa ut Suis locis insereretur. En Tibi, Vir doctrina et humanitate spectate, quae jubente Belio Tibi a me dicenda videbantur: Ipse forsan paucis diebus plura. Ita uale et res tuas feliciter age, meumque nomen Tibi habe commendatissimum. – De Litteris Tuis, fauoris Tui interpretibus mihi gratulor. – Lipsiae ad diem XXIII. Februarii MDCCLXXIV.

102 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipce, 1774. március 1.

Szemrehányó, szinte személyeskedő levél, amellyel visszautasítja Weszpréminek egy Clodiuszhoz írt levelében vele szemben táplált gyanakvását. Azt írja, visszaküldi a még nála levő kiegészítő kéziratokat és a 150 forintot, amit Weszprémi elveszettnek gondolt.

Vir Experientissime, atque doctissime,

Quam elegantis Tui libri editionem, ad hoc usque tempus, et laborum meorum cumulatissimorum rationes, et morbi atque aegritudines meae, Typographorum item nostrorum curae exteris librariis locatae, impediuerunt, quod Tu, Vir Experientissime, aliis causis, forte etiam quod fidem meam in dubium vocas, tribuis, id vehementer turbauit, magnoque dolore adfecit animum meum. Frequentissimis litteris Tuis, quae magno mihi impendio fuerunt adhuc, quid responderem, cum putarem certum Tibi esse, esse Tibi rem cum viro honesto, cum ciue, cum homine denique, in quem ne suspicio quidem fraudis cadere possit. Dici non potest, quantum taediosi laboris Supplementorum per vices ad me missorum insertio in manuscriptum tuum mihi creauerit; et tamen laborem eum nondum perfeci, propterea quod inopinato malo arthritico in dextra parte capitis paene oppressus, otuari multis hebdomadibus, et nihil agere oportuit. Interea Tu ad professorem Clodium, nescio qua de causa, scribis, eaque re tacite indicas, Te mihi non fidere. Pupugit me consilium hoc tuum, quapropter ita constitui, omni eo labore imposterum supersedere, atque schedas Tuas, quotquot ad me misisti, tradere futuris nundinis mercatoribus Debreczinensibus, qui ad nostras nundinas veniunt, Tuo jussu tradendas cuique tu volueris. Iisdem tradam etiam 150. florenos, quos editioni curandae ad me miseris, quosque, ut mihi quidem videtur, tu perditos putabas. Quidquid laboris a mea manu reperies, id omne lubenter obliuioni tradam, nam, fateor, honesto viro etiam suspicio grauis est. Commendo me amicitiae Tuae, et meliori opinioni,

Tuus Vir Experientissime,

Lipsiae die 1. Martii 1774.

deditissimus
Doctor Carolus Andreas Bel,
Consiliarius Aulicus Electoris Saxoniae
et Professor Poeseos Ordinarius.

[A külfeten:] á Monsieur Monsieur Weszprémi très célèbre Docteur en Medecine etc. franco
Wien. á Debreczen.

[Pecséttel.]

103 Weszprémi István Johann Gottlob[?] Breitkopfnek
[Debrecen, 1774. március eleje.]

Sürgeti a *Succincta I.* kiadóját.

104 Johann Gottlob[?] Breitkopf Weszprémi Istvánnak
Lipce, 1774. március 20.

A nyomdász válaszol Weszpréminek a *Succinctával* kapcsolatos sürgető levelére.

Lipsiae die 20. Martii 1774.

Vir Excellentissime, experientissimeque Fautor colendissime

Ex litteris Tuis carissimis cognovi Te jam ante duos annos manuscriptum a Te exaratum, historiam Medicorum Hungaricorum illustrans ad Dominum Consiliarium Belium misisse, ut Typographiae meae imprimendum traderet, stipulatis ad accelerandam impressionem 150 florenis. Protestor Vir venerande me hujus rei prorsus esse inscium, et Dominum Consiliarium Belium, quanquam fautoribus eum meis adnumerare possim, atque amica ejus interlocutione saepius fruar, nunquam tamen de hocce Tuo opere fecisse mentionem; quod quidem notae ipsius erga me benevolentiae contrarium esse mihi non videtur, eum ob frequentiora sua edenda opuscula academica, nec non ob labores suos consuetos, Acta nempe Eruditorum et Diaria erudita hebdomadalia, plus ei cum reliquis typographis Lipsiensibus quam mecum sit negotii.

De litteris vero Tuis earumque contentis illum instruere dubito, veritus ne videar arripere velle opus, quod peculiari quadam e causa alio Typographo imprimendum destinasse credo. Optimum igitur Fautor Venerande hac de re id mihi videtur, ut nundinis paschalibus proximis cuilibet librario Vindobonensi Lipsiam profecturo, ipsum Dominum Consiliarium Belium de intermissa operis Tui impressione interrogare Teque de vero causae statu certiores facere committas.

Dominus Professor Clodius, brevi temporis spatio Te responsurum esse, cautus sis, Te rogat. Vale et favore tuo perge complecti

Venerandi Nominis Tui

Cultorem obsequentissimum
Breitkopf

[A külföldi:] Excellentissimo atque Experientissimo Domino Stephano Weszprémi, Medicinae Doctori, et Physico ordinario Debretzini in Hungaria.

[Más kézzel:] Erlau Commiss.]

[Pecsétel.]

105 Czirbesz Jónás András Wespzémi Istvánnak Igló, 1774. április 22.

Közli, hogy olvasta Wespzéminek a bécsi folyóiratban megjelent cikkét. Küldi e levéllel együtt Spilenberger 1622-ben Lőcsén kinyomtatott művét, amelyre elhunyt apjának hagyatékában bukkant. Figyelmébe ajánlja a levél vivőjét, Lidemann Sámuel, egy iglói kereskedő fiát, akit magyar szóra küldenek Debrecenbe.

Excellentissimo atque Doctissimo Viro Domino Stephano Wespzémiensi
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Et opportunos tabellarios, et otium scribendi consecutus, audaciam mihi sumsi, litteris TE eruditissime VIR salutandi; eo quidem fine, ut significarem, voluntatem, quam in TE habebam propensam, nunc postquam commentatiunculas TVAS, ephemeridibus litterariis Vienensibus insertas,²⁶⁵ legissem, esse propensissimam. Faciamus, VIR doctissime, quod satis fuerit, patriae. Opus TVVM de Medicis Hungariae, quod moliris, vehementer desidero. Diune adhuc nos expectatione operis tam egregii et pernecessarii suspensos tenebis? Incidi his diebus, dum patris defuncti chartae perquirerem, in commentatiunculam Domini Spilenbergeri, Leutschoviae anno 1622 typis excussam,²⁶⁶ quam occasione hac, TIBI forte non ingrati futuram, exmitto. Certe ab eo tempore, quo me litteris salutandum, dignum iudicasti, totus in eo sum; vt quidquid se mihi offerat, scopo TVO inserviens, illud diligenter colligam et asservem. Quod reliquum est, iuvenem qui has TIBI porriget, mercatoris Igloviensis filium, Samuelem Lidemann, excolendae linguae Hungaricae causa, ad VOS deproperantem, de meliori TIBI, VIR Eruditissime, commendo. Fac quaeso, pro TVO in litteratos amore, ut opera TVA, studia et conatus eius, per Eruditos VESTROS, promoveantur quam efficacissime. Iam vale Deo commendatus et frui vna cum nobilissima Domo TVA, quam humillime revereor, constanti valetudine. Deproperabam Igloviae die XXII. Aprilis, Anno Salutis Reparatae MDCCCLXXIV.

106 Bél Károly András Wespzémi Istvánnak Lipcse, 1774. július 16.

Jelzi, hogy a *Succincta* első ívei elhagyták a sajtót. A mű tetszik neki és reméli, hogy a Szent Mihály-napi vásárra már az egészet eljuttathatja hozzá.

Excellentissimo atque Amplissimo Viro Stephano Wespzémi
Salutem Plurimam Dicit Doctor Carolus Andreas Bel.

Quod Tu non putabas euenturum, id iam euenit. Habeo hic Dissertationis Tuae de Medicis Hungariae et Transilvaniae primam phyliram, a me diligentissime curatam; et erat opus omni accuratione et diligentia, propterea quod Hungarica quaedam insunt, quae hic loci, praeter me unum, nemo intelligit. Laetabor vehementer; si hic meus labor, quem, ut placerem Tibi, impendi, placuerit. Dabo operam, ut accelerem opus, Tibi, si fieri possit, de quo nullus dubito, nundinis autumnalibus Michaelis archangeli mittendum. Accipies igitur a me deinceps pagellas quae sequentur omnes, ut primus omnium habeas operis Tui exemplum. Vehementer mihi placet institutum hoc Tuum; de quo, siquidem ita iussisti,

dicam in praefatione. Hoc recte vix alibi obuenit, summae doctrinae medicos, theologos simul fuisse, igitur non corporis solum, sed et mentis Medicos. Vale, Vir doctissime, animoque meo carissime, at me ama. Scribebam Lipsiae die XVI. Julii anno post Christum natum MDCCLXXIV.

107 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1774. augusztus 6.

Kisérőlevél a *Succincta* további iveauz. Folytatása a július 16-i levél témáinak. Válszol a *Succincta I.* kötetében Weszprémi által közölt felhívásra Köleséri *Vetus et Nova Dacia* című művével kapcsolatban. Vételre kínálja apjának, Bél Mátyásnak *Prodromus antiquae et novae Hungariae* című műve egy példányát a szerző saját kezű jegyzetével, különösen Szepes megye történetéhez.

Excellentissimo atque Amplissimo Viro, Paulo[!] Weszprémio
Medicinae Doctori, et Medicorum Biographo eruditissimo,
Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Bel, Doctor.

Accepisse Te litteras meas, die XVI. Julii ad Te datas, quibus inerat prima Biographiae Tuae phylira, nullus dubito. Iam tres sequentes accipis, ut videas fervere operas, meque in eo esse, ut futuris nundinis autumnalibus totum opus prelo exeat, possitque adeo ad Te mitti in Hungariam. Spero me probaturum Tibi, Vir Eximie, meum in Te studium, hac Biographia edenda, quae profecto, si quid iudico, doctorum virorum omnium plausum merebitur. Inprimis ego miratus sum, theologos medicinae doctores in Hungaria et Transilvania saepe fuisse, artemque exercuisse praeclarissime; quod nullibi gentium usu venire memini, et potest confutare Anglum, qui de religione Medicorum dubitare ausus est.

Dum haec scribo, adfertur mihi Biographiae Tuae, littera F, igitur sexta phylira, in qua pagina 89. sermo est de Köleserii Veteri an Noua Dacia,²⁶⁷ quae ad Sommersbergium, et ab hoc ad piae memoriae Patrem meum, Matthiam Belium, missa fuerit, Adparatui ad Historiam Hungariae inserenda; addito a Te epiphonemate: „Iam Belianae Bibliothecae possessores enixe rogantur, faciant, bono publico consulturi, nos quoque latitantis huius thesauri participes.” Quamprimum haec legerem, pervolui manuscripta omnia, quae pater mihi meus, cum anno 1744. eum Posonii inviserem, dono dederat, non pauca. Laetabar, cum reperirem Sommersbergii Daciam,²⁶⁸ cum autographo Epistolae eius ad Patrem meum, in qua tamen Köleserii ne verbo quidem meminit, sed suum potius laborem dicit. Eius Epistolae tergo Pater meus, sua manu, responsorias litteras inscripserat, anno 1727.²⁶⁹ Illico Kundmanni memorabilia naturalia et Artefacta²⁷⁰ e mea bibliotheca petii, ibique pagina 301. et sequenti easdem sectionum et capitulum Daciae istius inscriptiones reperi, quae sunt totidem verbis in Sommersbergiano manuscripto, quod est in manibus meis. Praeter hoc manuscriptum possideo Faschingii Jesuitae Daciam,²⁷¹ et alia, quae videntur a patre meo aut scriptorum rerum Dacicarum volumini edendo, aut Adparatui ad Historiam Hungaricam²⁷² destinata. Non ero difficilis, Vir doctissime, et, iuvandis in patria communi nostra litteris, natura et arte factis; egy Asztal igaz tokai borért, copiales istius Daciae ad Te dabo, quod per mercatores Debrecinenses commode fiet, futuris nundinis Paschalibus. Sed de his Tu mihi scribes imposterum. Vale, Vir doctissime, et me, si forte merear, ama. Scribebam Lipsiae die VI. Augusti MDDLXXIV.

Prodromi antiquae et Novae Hungariae Exemplar,²⁷³ Patris mei manu emendatum, sup-

pletum, auctum, inprimis quod ad Historiam Comitatus Scepusiensis attinet, etiam est in manibus meis. Actorum Eruditorum Lipsiensium, item Novorum Litterariorum Lipsiensium editioni, laboribus item academicis intentus, de noua Prodromi huius editione cogitare non possum; igitur, ne pereat hic meus labor post fata mea, vendere constitui, inprimis Hungariae ciuibus meis. Forte Amplissimus Senatus Debrecinensis, Bibliothecae publicae commodo, simul et ornameto, emere volet. Id si est, aut si forte emtorem alium repperis, Vir doctissime, potes 36. aureorum Hungaricorum pretium indicare. Vale iterum, et huic meae scribendi prurigini ignosce.

108 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1774. augusztus 10.

Kísérőlevél a további nyomdai ívekhez. Bél Károly – részben magyar nyelven – céloz a személyét ért korábbi gyanúsításra.

Tekéntetes Nagy jó Uram,

Rest é még 's lusta a' Lipsiaj Professor? nem hiszem! Tarditatem grauitate et elegantia compensabo. Jam accipis phyliras E. F. G. quarum anteriores, B. C. D. ante quadriduum ad Te misi. Spero placitura Tibi, quae diversis locis, sub spe rati, addita a me sunt. Plura nunc non habeo scribere, quam ut Te valere jubeam, et me amare. Emberséges ember vagyok, úgy tanítottja a' szegény Attyám, et omnis virtutis mater, Experientia. Vale, Vir doctissime, et propediem plura exspecta. Scribebam Lipsiae die X. Augusti 1774.

Doctor Carolus Andreas Belius,
Philosophiae et Juris utriusque Doctor,
Professor Poeseos ordinarius
et Bibliothecarius Academiae Lipsiensis,
Electoris Saxoniae Consiliarius Aulicus.

[A külzetten:] A Monsieur Monsieur Weszprémi, très célèbre Docteur en Médecine etc. franco Wien. á Debreczen.

109 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1774. augusztus 17.

Kísérőlevél a *Succincta* további 3 nyomdai ívéhez. Reméli hogy két hét múlva az egész kötet elhagyja a sajtót.

Amplissime Vir,

Spero esse in manibus Tuis plagulae 7. quas ad Te, diversis temporibus, per cursorem publicum, misi: nunc iterum tres accipis. Dedi operam, omnemque diligentiam adhibui, ut tam correcta, quam posset fieri, prodirent omnia. Credo intra duas hebdomades totum Opus exiturum e prelo, cuius Tu deinceps exempla quo mitti debeant indicabis. Vale, et me ama,

Tuum

Lipsiae die XVII. Augusti 1774.

omni fide et obsequio
Belium.

[A külfeten:] A Monsieur Monsieur Veszprémi, très célèbre Docteur en Médecine etc. á franco
Wien. Debreczen.

110 Bél Károly András Veszprémi Istvánnak Lipcse, 1774. augusztus 31.

Kísérőlevél a *Succincta* utolsó íveinek küldeményéhez. Kéri mind ennek, mind a korábbiaknak visszaigazolását, valamint annak közlését, kinek a címére küldje a kötet 300 példányát.

Vir Excellentissime,

Misi ad Te die 26. Julii primam phyliram amoenissimi libri Tui; 6. Augusti 2. 3. 4tam.
10. Augusti 5. 6. 7^{mam}. 17. Augusti 8. 9. 10^{mam}.

Nunc iterum mitto 11. et 12^{mam}: intra octiduum 13^{tiam} phyliram cum titulo et praefatione accipies. An quidquam istarum plagularum ad Te venerit, scio cum ignarissimis, nam litteras a te accepi nullas, in quibus vel laudares diligentiam, vel vituperares negligentiam meam. Igitur vehementer Te rogo, ut, cui fasciculus, qui 300. Exemplaria Tibi exhibeat, tradendus sit, me doceas. Non est credibile, omnia ista, quae tamen per cursorem publicum missa sunt, intercidisse. Vale, Vir Excellentissime et me ama

Tuum

Lipsiae, die 31. Augusti 1774.

tuo merito
Belium

Országos Széchényi Könyvtár

[A külfeten:] A Monsieur Monsieur Veszprémi, très célèbre Docteur en Médecine etc. á franco
Wien. Debreczen.

111 Veszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen, 1774 vége.]

A *Succincta* I. kötetének korrektúráját küldi.

112 Czirbesz Jónás András Veszprémi Istvánnak Igló, 1775. január 5.

Újévi köszöntés után közli, hogy Hambachék életrajzát mellékelten küldi. A most élő Hambach-utód birtokában van Van Swietennek egy apjához intézett levele, amelyben megdicséri az öreg Hambach „Lommius Redivivus” című munkáját. Megemlíti egy másik levelet is, azzal, hogy ha Veszprémi jónak látja közzétételüket, másolatban azonnal megküldi. Végül reméli, hogy Veszprémi nyomtatásban már megjelent művéből küld 1-1 példányt neki s az ifj. Hambachnak.

Excellentissimo atque Doctissimo VIRO Domino Stephano Weszprémi,
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Non dubito, quin novi anni felicia ceperis auspicia. Qvem Deus Optimus TIBI TVISque iubeat esse salutarem, et ita decurrere, ut quotidie divinae bonitatis nova exstent documenta. Biographiam Hambachiorum, ad vota et desideria TVA, commoda hac occasione TIBI eruditissime Domine, transmitto. Clarissimus Hambachius noster, qui TE multis reveretur nominibus, communicatam nobiscum, descriptionem vitae Hambachiorum, adumbratim exaratam, non tantum maxima qua potuit diligentia auxit et prorsus supplevit: sed etiam quid quid Manuscriptorum, aut Schedarum, hoc in argumento possidet, mecum communicavit liberalissime. Sunt certe Manuscripta beati Patris sui opera, quae singula vidi, excussi et pervolvi, maiori ex parte consummata et perfecta, eleganterque descripta; nec quidquam aliud, quam propitiam Lucinam expectant. Adservat praeter alia, Excellentissimus noster Hambachius, epistolam illustrissimi Liberi Baronis a Switten, ad beatum patrem suum, multis ab hinc annis datam, qua, eundem animat et exhortatur, ut operi, cui titulus Lommius Redivivus, supremam admoveat manum, illudque tandem typis exscribi curet.²⁷⁴ Digna profecto epistola, quae luci publicae exponatur. Illud idem, de alia quoque, pace tamen TVA iudicaverim, quam Spectabilis Pechius, ad Hambachium nostrum Virum Clarissimum eo ipso tempore, cum eum ad Sarosienses evocaret, dedit; qua in merita utriusque, patris nimirum et filii, circa praxin Medicam, dignis encomiis celebrat. Si TIBI Excellentissime Vir, visum fuerit, vnam aliamve epistolam, simul cum Biographia Hambachiorum, luce publica donare, monear modo, prima quaque occasione, copiam eiusdem TIBI faciam. Quod reliquum est, ego, et Clarissimus Noster Hambachius, perofficiose TE rogamus, ut pro ea qua in nos es propensione, cuivis nostrum, exemplum vnum, eruditi opusculi TVI, iam iam typis excussi, commoda hac occasione submittas. Novum id erit specimen amoris et benevolentiae erga nos TVAE, quam non verbis modo, sed ipso opere, demereri conabimur. Vale vir eruditissime, cum TVIS, quibus officia nostra exstare velim, et age feliciter. Dabam Igloviae die 5. Ianuarii 1775.

113 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1775. január 22.

Nyugtázza az errata-jegyzék kézhez vételét. Ennek kinyomatása kedvéért lerövidíti saját előszavát. A küldött 150 forint maradékát visszaküldi azokkal a debreceni kereskedőkkel, akik már két éve jártak nála, s most majd a hűsvéti vásárra ismét eljönnek.

Vir doctissime, Animoque meo carissime,

Iam ante, quam ad me venissent Litterae Tuae, quae corrigenda operarum vitia indicarent, impressa erat prima phylira Centuriae, quae Praefationem meam, quam memini te desiderare, continebat. Ne igitur deessem voluntati Tuae, rescindenda, erat Praefationis particula, ut locum errata haberent. Proxima hebdomade ad Grefferum, Vindobonam, ut jussisti, mittentur 150. exempla, reliqua, domi meae condam, ut sint in salvo, si forte sinistri aliquid prioribus acciderit. Nunc Tibi Praefationem mitto, ut primus omnium legas, meique in Te studii tesseram habeas. E centum quinquaginta florenis, quos ad me Diu misisti, supersunt floreni non pauci, (neque enim adhuc tantum erat otii ut rationes potuerim ex arte supputare) hos per mercatores Debrecenenses,

qui nundinis Paschalibus ad nos veniunt, quique me inviserunt ante biennium, accipies. Honoratissime coniugis Tuae manus exoscutor, quod uvas passas, praeteritae vindemiae tempore, dono mihi destinatas, legerit, meque donare vino inde proventuro velit. Vtinam possim ego in hac nostra urbecula rata Tibi officia possim, et accepta praestare, Vale, vir doctissime, et me ama,

Tui

Lipsiae, die 22. Ianuarii 1775.

tota vita studiosissimum
Belium.

114 Wespzprmi István Katona Istvának [Debrecen], 1775. február 8.

Adatokat kér orvostörténeti művéhez.

115 Bél Károly András Wespzprmi Istvának Lipcse, 1775. február 18.

Kísérőlevél a *Succincta* első ivének küldeményéhez, amit 200 példányban ad fel a szerző kívánsága szerint Graeffferhez Bécsbe. A másik 200-at akkor küldi, amikor megkapta az értesítést az első 200 megérkezéről. Küldi egyben a *Succincta* lipcsei recenzióját.

Viro Excellentissimo atque Amplissimo, Stephano Wespzprmi,
Medicinae Doctori longe celeberrimo,
Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Bel.

Misi ad Te die XXI. Ianuarii, per cursorem publicum, primam elegantissimi libelli Tui phyliram, quae Titulum, meam Praefationem, (quae utinam non sit exspectatione Tua minor), et operarum vitia continet. Quadringenta exempla, in duos fascies compacta, (quorum quilibet 150. chartae ordinariae, 50. scriptoriae continet), iam sunt apud me: ex his unus, intra triduum ad Graeffferum mittetur Viennam; alterum, ut olim iusseras, tamdiu retinebo, quod a Te intellexero, salua atque intemerata prima ista exemplaria Tibi reddita esse. Vtinam in his omnibus satisfactum Tibi sit; ego profecto omnem operam dedi, ut vel ex hoc intelligeres, quanti Te faciam, et quam velim meum in Te studium Tibi non displicere. Nunc tibi recensionem libri tui in Novis nostris litterariis insertam, mitto, ex qua et Lipsiensium de Libro Tuo iudicium intelliges. Precor Deum, ut Te, Vir Excellentissime, Tuis, litterariae reipublicae, addo et mihi, seruet quam diutissime superstitem: amabis me vero etiam imposterum, si forte merear; et si qua in re hic Lipsiae grata officia praestare possim, iubebis. De vino, quod liberaliter mihi addixisti, si te moneam, iniquus sim. Vale, Vir celeberrime. Scribebam Lipsiae, die XVIII. Februarii MDCCLXXV.

116 Weszprémi István Kerchelich Ádám Boldizsárnak [Debrecen, 1775. március elején.]

Adatokat kér orvostörténeti művéhez.

117 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1775. március 15.

Sürgeti a választ előző két levelére, illetve küldeményére. Kér továbbá 3 hordócska magyarországi füstölt juhtúrót, aminek az árát szívesen megfizeti a húsvéti vásárra érkező debreceni árusoknak, akik azt magukkal hozhatják.

Excellentissimo atque Amplissimo Viro Stephano Weszprémi Doctori
Salutem Plurimam Dicit Carolus Andreas Bel, Doctor.

Misi ad Te per cursorem ppublicum, die 21. Januarii, Titulum cum praefatione mea ad Centuriam I. Medicorum Hungariae et Transylvaniae mox die 18. Februarii eam particulam Nouorum litterariorum Academiae Lipsiensis, in qua istius elegantissimi Libelli Tui recensio exstat;²⁷⁵ tamen nihil a Te litterarum ad me venit, unde suspicio mihi oritur, aut Te duplices litteras meas non accepisse, aut non placuisse Tibi quae in praefatione scripsissem. Interea temporis etiam ad Grefferum missa a me sunt 200. Exemplaria Libri Tui, ut iusseras; alia 200. apud me sunt, quandoque iusseris, ad eundem Grefferum transmittenda. Mihi gratissimum fuit, ea in re Tibi et animun erga Te meum declarandi, et reipublicae litterariae doctrinam atque eruditionem Tuam, quem ego magnifacio, recensendo libro Tuo, adfirmandi. Vnum superest, quod his Te litteris obsequentissime rogare volui, quodque, si voles, concedere potes facile. Est in Hungaria celebris caseus, quem ni fallor Brinzam dicunt; vasculis continetur, estque saporis eius, quem caseus nullus aequiparat. Istius casei, recentioris tamen, tria vascula, per mercatores Debrecinenses, qui futuris nundinis Paschalibus Debrecino ad nos venire solent, ad me mitti velim. Impensas, quascumque demum erogaveris, lubentissimo animo istis ipsis mercatoribus soluam. Isto caso comedendo, vellem fingere animo, esse me in patria mea, atque delicias Hungaricas degustare. Vale Vir celeberrime, meque ama. Scribebam Lipsiae, die XV. Martii MDCCLXXV.

[A külfeten:] A Monsieur Monsieur Weszprémi, très célèbre Docteur en Medecine, Medecin ordinaire de la Ville roiale et libre de Debreczen etc. frankiert Wien. á Debreczen.

118 Horányi Elek Weszprémi Istvánnak Pest, 1775. március 26.

Jelzi, hogy művének 28 íve elhagyta a sajtót. Arcképét küldi azzal az ígérettel, hogy nemsokára küldi a könyvét. Utal annak ismertetésére az Anzeigen című folyóiratban.

Viro Clarissimo Stephano Weszprémio suo
Alexius Horányi e Scholis Piis Salutem.

Legi tuas plenas benevolentiae et humanitatis litteras, legi in ipsis magnum mei operis

desiderium, cuius hactenus iam viginti octo phylerae impressae sunt. Commendabit illud typi et chartae elegantia. Ne vero frustra scripsisse videaris, tibi his includo corporis mei effigiem, lecturus propediem in operibus meis ingenii effigiem.²⁷⁶ Vale raptim Pestini 26. Martii MDCCCLXXV.

Post Scriptum. Quid de meis conatibus sentiat legere poteris in Gelehrten Wienerischen Anzeigen. LX.²⁷⁷

[A külzeten:] von Pest Monsieur Monsieur Etienne de Weszprémj Docteur en Médecine, et Physicien de Ville Buda Debrecin.

[Pecssétel.]

119 Vacat.

120 Kerchelich Ádám Boldizsár Weszprémi Istvánnak Zágráb, 1775. március 28.

Válasz a március 15-én kapott levélre: adalék a *Succinctának* pap- és szerzetesorvosokkal foglalkozó cikkelyéhez, saját, részben nyomtatásban is megjelent kutatásaira alapozva.

Excellentissimo, Clarissimo Doctissimoque Viro et Domino Stephano Weszpremi Philosophiae et Saluberrimae Medicinae Doctori,
ac Ordinario Physico Liberae Regiaeque Civitatis Debrecinensis
Balthasar Adamus Kerchelich Senior Canonicus Cathedralis Ecclesiae Zagrabiensis
Salutem Omneque bonum.

Idibus Martii tulit ad me tabellarius, humanitate plenam epistolam TUAM. Haec varios meos excitavit affectus. Solatii primum; dum perspexi progressus literarios illustrandaeque patriae studium, augeri quotidie in Hungaria. Tum doloris: quod is tantusque non sim, neque esse possim; qualem, ex bono animo TUO, me, abs TE supponi indicasti. Displicuit porro: cum memoratorum virorum in Zagrabiensis Ecclesiae Historia, demonstrationem exigebas.²⁷⁸ Mira res! Scriptis per claustrales saepe somniis; saepe imaginationibus ea fides est, ut in dubium vocare aliquid, nefas existimetur; ab Ecclesiasticis vero et Laicis scriptoribus demonstratio praetenditur; cum nihilominus ars fingendi et falsas procudendi litteras, a Monachis inventa propagataque sit; uti deploraret Bernardus Epistola 7. Item 284. et 298. editionis Parisiensis anni 1658. Mabillonius quoque de re Diplomatica, Liber 1. caput 6.²⁷⁹ Abbas Langlet[!] de Fresnoy;²⁸⁰ quinimo leges nostrae municipales. Vide XL. et XII. Articulos anni 1486. Ego ipse tot falsa deprehendi; oppugnabar at tamen ex suspectis falsisque illis; quia a Religiosis ut ajunt viris suppositis. De hoc gentis nostrae praejudicio, reliqua inter, fatus sum in Praefatione operis De Regnis Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae Notitiae Praeliminares;²⁸¹ at gratis, eheu! Finis meus non fuerat, nominatos Viros demonstrare per instrumenta; verum lectos compertosque in authenticis documentis, referre, ut inde temporum varietates firmarentur. Putabam haec sufficere, cum ego tantum distem ab Epocha recensitorum Medicorum, ut nomina eorum ne fingere valuissem, nisi eorum Titulos do-

cumenta publica suppeditassent. Sinceritatem meam satis Notitiae Praeliminares; et jurata quae adhuc habebam officia testari deberent. Verum ex infelici sorte, non unum, sed plures Thomas expertus sum. Interim memor eorum quae pagina 498 in Notitiis Praeliminaribus indulsi, negare nequeo, quae exigis.

Priusquam vero, Votis TUIS respondeam, ignorare TE non existimo: Primo, Penes clerum olim stetisse Magisterium; ac in cathedralibus Ecclesiis ubivis Magistros Canonicos extitisse. Qua de re in edita 1770 explanatione de Officio Archidiaconi disserui.²⁸² 2. Subjectis Sacrae Coronae Nationibus, ad physica genium defuisse, ut ideo clerus, fors prae Theologicis, juri et medicinae tanquam Scientiis utilioribus vacaverit. Legi ergo Bononiae in Matricula et Albis Collegiorum tot numero canonicos, qui unice studiis his fuere dediti. 3. Posteaquam per concilia et Sacros Canones, Medicinae studium clero fuisset vetitum, sensim literas negligere ita incoarunt, ut monachorum discipuli effecti sint, qui antea fuere Magistri. Quin latinae vulgaris Grammaticen periti, Titulo Litteratorum honorabantur. Monasteria vero, videntes Artis Medicae scientiam vetari a conciliis, augendarum fortunarum causa, pharmacopoeas assumpserunt, utilitate profecto ea, ut problema sit: An Clero exercitium olim Medices; vel Monasteris Pharmacopoeae uberiores opes attulerint? De his reflectere TE volui, ut ab exemplo indefinitorum Aetatis hujus Pharmacopolarum Regularium, credas pronius veteres illos ex clero Medicos. Iam ad TUA descendo.

Petis 1. Unde, et quae certitudo eorum, quae pagina 93. de Gerardo medico recensentur? – Satis me indicasse existimavi, dum inserui Donat: consequenter donationales litterae, in quibus Rex Ladislaus IV. eum recognoscit Medicum, Ejusque servitia, fundamentum praebuere relationis. Noveris itaque, in anno 1272 Ladislaum Regem Gerardo medico in praemium curationis suae a morbo, villam seu possessionem Ternava (tribus horae quadrantibus Zagrabia dissitam) donavisse, cum mandato ad Banum Dionysium, peragenda Statutionis. Donatio est in libro seu Protocollo Capituli pagina 5, Bani autem Dionysii responsum ad regem pagina 6. Quia porro donata possessione Gerardus fuisset orbatus; in anno 1275, IX. Kalendas Aprilis mandat idem Rex, villam Ternava, Gerardo medico restitui. In his litteris testatur: quod sua arte a magna aegritudine ipsum liberaverit, quod Belae regi avo suo, ac Stephano patri serviverit; fueritque in eadem per Dionysium Banum nullo contradicente statutus. Signatae sunt hae Regis Litterae numero 829. Sed et in pluribus aliis mentio est Gerardi Medici. Hodie villa Ternava spectat ad episcopum Zagrabensem; hinc nec ad mandatum requisitorium expeditum iri fata instrumenta putarem, tanquam ad privatos spectantia; nec in Tabellario publico, sed capitulari reposita.

Petis 2. Ea, quae pagina 127, de Jacobo II. episcopo scripta sunt, unde? Respondeo: Ex Protocollo Ecclesiae in membrana litteris monasticis vulgo gothicis conscripto et in interiore Sacristia catena inclavato; scribi autem incoato 1334 atque ab ipso Jacobo Episcopo continuato, ubi: Anno 1343 in sede Zagrabensi, Ladislao translato ad Colocensem, sufficitur Jacobus de Placentia, qui fuit primo Medicus Physicus Caroli regis, et postea Episcopus Chanadiensis; et abhinc translatus ad Episcopatum Zagrabensem. Dempto hoc testimonio, et fide scriptoris, sub Jacobo scribentis, qui fuit: Joannes Archidiaconus de Gverese et Canonicus Zagrabensis, in nullo alio reperi memoriam Jacobum fuisse Medicum.

Petis 3. Pagina 160 memoratum Michaellem, qui edoces? Respondeo: Plura extant documenta, semper cum Titulo: Michael Medicinae doctor et Canonicus Zagrabensis. Sic in Tabulario Liberae Regiaeque Civitatis Montis Graecensis Zagrabensis: Anno 1422, ausus Canonicoe contra cives referente; item inquisitione eatenus collecta. Aequae in Zagrabien-

sis Capituli archivo, atque instantia ad Sigismundum Regem adversus Cives, ubi omissis aliorum Canonorum nominibus, exprimitur: Michaelis etiam Doctoris Medicinae, et Canonici Zagrabiensis, domos uti et [...] depraedaverunt. Sigismundus in mandato ad capitulum Chasmense pro inquisitione, expedito Posonii feria II. post Festum Brictii anno 1422 (signatum numero 357) idem de Michaelie recognoscit. Chasmenses similiter in collecta inquisitione: Non minus Evocatorium id vocamus Civium ad octavas sub numero 364. Denique sententiae fororum tam civilium, quam et latorum adversus Cives per Episcopos Censurarum, in quibus omnibus: Michaelis Canonici Zagrabiensis et Medicinae Doctoris est memoria et Titulus.

Petis 4. Quae sunt pro indicato pagina 178 Marquardo medico? Respondeo: Imo Album Ecclesiae, in quo notatum: Anno 1450 Marquardum Medicinae Doctorem, a Principe Friderico de Cillia datum fuisse successorem Joanni de Dretz[?] archidiacono Urbocz et Canonico Zagrabiensi, qui Romam pergens, in itinere mortuus fuerat. Principes porro Cilleae, uti ecclesiae Zagrabiensis tum gubernatores, jus Patronatus vacantium beneficiorum usurpaverant; abindeque difficultates et incommoda Marquardo in consequenda possessione Canonicatus. Sublata quaevis sunt anno 1453, quo feria VI. post Festum Sancti Georgii, Ladislaus V seu posthumus, Viennae universas collationes quorumlibet beneficiorum, in Zagrabiensi et Chasmensi Ecclesiis, per Principes Cilleae Fridericum et Ulricum, hactenus quibuscunque personis factas, ratas habet, et jure Patronatus seu Regii confirmat. Sub numero 843. 2do ex Litteris consensualibus Ladislai Regis, de dato Buda anni 1456, feria II. post Festum Sancti Georgii, in quibus recognoscit Rex: Per Marquardum Medicinae Doctorem, Archidiaconum Urbocz; Ladislaum item Custodem, et Clementem de Garg Canonicos Zagrabienses, preces pro consensu Regio, sibi, nomine capituli, fuisse exhibitas. In pluribus aliis actorum negotiorum capituli, Marquardi est mentio, semper cum Titulo: Medicinae Doctoris, Archidiaconi Urbocz et canonici Zagrabiensis.

Demum Martini Parochi Budensis, pagina 203 inserti, petis rationem? Martinum hunc fuisse Medicum, cum non comperissem, ego nec asserui. At fide integra desumpsi Angeli episcopi Ortani Litteras, in quibus nec Medicinae doctor, nec Zagrabiensis Canonicus exprimitur, sed: Prothonotarius Apostolicus et Budensis Plebanus. Editor operis Xisti olim Schier, sub titulo Buda Sacra,²⁸³ pagina 23 refert: Martinus Artium Magister et Medicinae Doctor. Verum Titulus Martini ex Kaprinay isthic aequae editus,²⁸⁴ Medicinae non meminit, at: Artium et Sacrae Theologiae Professor. Idemque editor Martinum, quem initio Medicum dixerat, Astrologiae judicariae deditum supponit; quasi is, sine Astrologia, in vita Mathiae Regis (sive ex affectu, sive adulatione) prolonganda, errare nequivisset.

Suscepti Doctoratus a recensitis diplomata, ego vidi neutiquam. Verum quemadmodum ex titulis insertis in tot instrumentis, veterum dignitates, officia, uti Palatinos, banos, episcopos etc. in veritate tales fuisse concludimus; ita de medicinae Doctoribus, consequi, nullus dubito. Atque haec sunt, quibus famulari Tibi, honoris mihi duco. Si votis Tuis et exspectationi non satisfacio, debilitati meae attribuas; miserae item valetudini, quae me ad quaevis inhabilem effecit. De meis his receptis, si certiore me feceris, percharam rem facies. In anno 1773. Iunio Mense, ad Dominum Joannem Severini, rogatus misi, de Bosnia et Dalmaticis civitatibus quaedam; an receperit? nescio. Ignoro aequae, utrum 1771 submissa opera mea Domino Carolo Bél, et Academiae Lipsiensi, ad eos pervenerint? Hinc ex responsis condisco, surrepta non fuisse, quae vel misi vel scripsi et obligatus sum iis, qui respondere dignantur. Quo devenit Clarissimus Dominus Josephus Benzur, nosse cupio. DEUS Te, quam diutissime

servet incolumem; vale. Scribebam Zagrabiae in aedibus meis, IV Kalendas Aprilis anni 1775.

Cultor et servus perpetuus
Balthasar Adam Kerceselich mp.

121 Horányi Elek Weszprémi Istvánnak Pest, 1775. május 8.

Gratulál a *Succincta I.* kötetéhez. Csak azt kifogásolja, hogy külföldiekről is ír benne, mert majd rá fognak mutatni, hogy az ő segítségük nélkül semmire sem megyünk. A pesti kollégium fizikatanárának könyvét küldi két példányban.

Alexius Horányi Stephano Weszprémio suo Salutem Plurimam Dicit.

Hominem Pestino reducem Debrecinum nolui dimittere sine meis litteris: quare paucis propter temporis angustias ad tuas. Gratulor ex animo de opere edito, quo Medicos Hungariae complexus es; utinam externos, cum sit res plena invidiae, complexus non fuisses! nosse caussam cupio, quia exteri arripiunt occasionem nos, nihil proficere, vel proficere potuisse sine aliorum auxilio. Haec tibi in amicam aurem dicta sunt. Credo equidem te amici verbis minime offendi. Vale, et me ama, vel tuorum conatuum iustum pretium statuentem redama. Scribebam Pestini 8. Maii 1775.

P. S. Eadem occasione tibi transmittó duo exemplaria Professoris Physices in Collegio Pestano egregie docentis, viri de re litteraria, si Superi vires concesserint, bene mereri volentis. Vale iterum.

[A külteten:] A Monsieur Monsieur Etienne de Weszprémy Docteur en Medecin presentenent a Debrecin.

[A hivatal feljegyzése:] mit 2 Xr entwertet[?]

[Pecséttel.]

122 Torkos József Weszprémi Istvánnak Sopron, 1775. július 13.

Adalék a *Succinctához*: közli az eddig nyomtatásban megjelent tanulmányait. Korrigálja az I. kötet egyik reá nézve hátrányos adatát, ha szükséges, megküldi nyomtatásban megjelent latin nyelvű prédikációinak jegyzékét.

Praecellentissime Doctissimeque Domine Doctor,
Domine et Fautor plurimis mihi nominibus observande!

Quam mihi nuper admodum, ministerio experientissimi domini Ladislai Bruz Medicinae Doctoris mihi, inquam, hactenus de TE TVISque conatibus praestantissimis nulla ex parte merito, submittere placuit Medicorum Hungariae et Transylvaniae Biographiam, accepi cum summa animi mei voluptate aeqve ac aestimio prorsus singulari, quod operi summe laudabili nullus nullus[!] eruditorum sive patriae nostrae sive extra eandem degentium, denegabit. Elucescit ex eo industria TVA in conquirendis doctissimorum patriae nostrae Medicorum

monumentis, et prorsus admirabilis solertia, imperterritus in difficillimis laboribus animus, constantia in sedulitate haud mediocriter pertinax, experientia magna, magnum et prolixum litterarum commercium, ingenium et eloqvium prorsus singulare, eruditio profusa sed modesta ac amor denique in patriam et patriae nostrae filios candidissimus aequae ac tenerrimus. Gratulor huic et his isto quidem nomine impensissime, nec minus tamen TIBI, vir celeberrime, de tam feliciter et cum adplausu omnium bonorum exanthlato tanti tamque ardui momenti opere. Commendasti per id nomen TVVM amplissimum serae et, merito auguror, gratae posteritati, quod nulla unquam etiam invidia, delebit oblivio, dum per laborem huncce TVVM publicae luci expositum nomina, et merita virorum patriae nostrae praestantissimorum ex vmbris, in quibus hactenus aetatem delitescebant, evocata perennanti immortalitati asseruisti sicque etiam externos, praeter indigenas, saepe de eruditione Hungarorum sinistre sentientes, hoc TVO scripto doctissimo, post Zwitteringerum, meliora edocuisti. Conservet TE, Numen altissimum ad seros usque aetatis annos felicem et incolumem, exornet TE viribus animi et corporis selectissimis, vti Centurias, quas in hoc foro litteratorum patriae nostrae, meditaris sequentes, quo, in prima feliciter coepisti, tramite, eo etiam eas ad umbilicum, favente Deo, deducere, praesentique omnium bonorum desiderio satisfacere possis.

Abrumperem, fateor, ne TIBI, celeberrime vir, plurimis occupato negotiis molestus sim, scribendi filum, nisi eximia TVA humanitas me in officio contineret. Experientissimus apud nos Medicinae Doctor, dominus Deccardus, amicus meus integerrimus, nuper officiosissime TVO nomine mihi significavit, TE velle certiore a me reddi de tractatibus, quos hactenus publicae luci in patria nostra exposui. Documentum TVAE in me bonae voluntatis exstantissimum! Nae ego in eum ipsum injurius essem, si destinationi huic TVAE honestissimae velificari subterfugerem. Accipe, Vir praecellentissime, et catalogum opusculorum meorum haecenus a me sermone Latino editorum, et ipsa, vt per amicum nostrum communem, Dominum Doctorem Deccardum postulasti, typis expressa exemplaria,²⁸⁵ prout hactenus prae manibus meis sunt; reliqua enim, vt fieri solet, pridem distracta, propterea vehementer doleo, quod TIBI illorum vno alteroque gratificari inpraesens haud possum. Commemoratum eorum catalogum chartula huic epistolae inclusa docebit; ipsa vero quae exmitto opuscula quod adtinet, quia vnica et sola sunt, quae ob pactam distractionem adhuc habentur, hinc ea abs TE, optime vir, suo tempore quam humanissime repeto, secunda occasione mihi remittenda, vt ea, quamprimum licuerit, hic Sopronii sub titulo curarum subcisivarum aut alio quoviam, recudi possint, prout ad hoc faciendum a nonnullis requisitus sum, ne penitus intercidant.

Num TVO conspectu, Doctissime Domine, dignae futurae sint istae meae minutiae, ignoro; hoc tamen abs TE enixe peto, velis pro TVA singulari erga me benevolentia, id mihi beneficii praestare, vt, si quid in hisce meis, occasione curiosae lectionis, emendandum observaveris, illud sedulo connotare me cumque benigne per epistolam communicare digneris. Etiam atque etiam vale, Praecellentissime Domine, mihi que favere perge,

Nominis TVI celeberrimi,

Sopronii ad diem 13. Iulii anno orbis reparati M DCCLXXV.

Cultori et observatori integerrimo,

Michaeli Josepho Torkos

Verbi Dei Ministro

Societatis Scientiarum Lusatie[?] et Berolinensis sodali, mp.

[Melléklet:]

Opellae meae Jaurini in publicam lucem datae, sunt sequentes:

1. Dissertatio historico-politica de coronatione Serenissimae Mariae Theresiae cum supplemento documentorum ad eam pertinentium edita. Jaurini anno 1742 et 1743. in 8vo. Recusa haec est, sine meo scitu et passim erronee, per Johannem Georgium Schwandtnerum tomo II. eius Scriptorum rerum Hungaricarum in folio aug.
2. Dissertatio Politico-Antiqvaria de ferri candentis Ordalio, quae prodiit Jaurini 1744. in 8vo.
3. Sciagraphia historico-chronologica Successionis et Genealogiae Serenissimorum Principum et Regum Hungariae edita Jaurini 1745. in 8vo.
4. Commentatio historico-antiquaria sive: Meletema antiquarium philologico historicum de veteri monumento sepulcrali Romano, Jaurinum inter et Comaromium invento – prodiit Jaurini 1746. in 8vo.
5. Schediasma Geographico historicum de Hungaris intra et extra Hungariam degentibus. prodiit Jaurini 1747. in 8vo.
6. Tentamen theoriae, ortus, vitae et interitus plantarum. Pars I. experimentalis, edita Jaurini 1748. in 8vo. * Tractatum hunc nullibi iam reperire possum.
7. Aeopata, sive excerpta iuvenilia ex Petri Petiti²⁶ Dissertatione de Amazonibus, prout ea ad illustrandam veterum Hungarorum historiam conducere videbantur, prodiit Jaurini 1749. in 8vo.

Observatio 1. In Centuria I. Biographiae editae mihi quae benigne submissae, habetur mentio etiam domini Francisci Miskólczi, Jaurinensis chirurgi, eique adscribitur versio Institutionum chirurgicarum Erhardi Norr, quam ille edidit et titulo Chirurgiai Vti-társ Jaurini in 8vo anno 1742, quum tamen ego et versionem libelli adornavi et Dedicationem ejus ad Episcopum Jaurinensem elaboravi.

Observatio 2. Praeter haec latina mea opuscula, quae submitto, typis expressi habentur etiam varii mei sermones sacri, Germanica lingua in diversis casibus a me habiti, quorum catalogum, si desiderati fuerint, una cum Exemplaribus, quae prae manibus sunt, data occasione libenter exmittam.

123 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak Igló, 1775. július 30.

Ab Hortis Sámueli tól tudta meg néhány napja, hogy Weszprémi befejezte művét: *Magyarország és Erdély Orvosainak Rövid Életrajzait*. Hazafias öntudattal magasztalja a szerzőt teljesítményéért és várja a további „százak” kiadását. Küldi a II. kötet anyagához Wirth György életére és munkásságára vonatkozó adatait. Kér egy példányt az első százból. Az utóiratban elnézést kér szokatlanul elhamarkodott írásmódjáért.

Viro Excellentissimo atque Doctissimo Domino Stephano Weszprémi,
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Communicavit mecum, ante dies hos aliquot, Admodum Reverendus Dominus ab Hortis, Succinctam Medicorum Hungariae et Transilvaniae Biographiam, curis TVIS, Excellentissime Vir, elucubratam. Opus, omnino, omnibus numeris absolutum. Gloriari nunc poterit Hunga-

ria nostra et id quidem optimo iure, non defuisse ei vnquam viros, vt in reliquis Scientiis omnibus, ita etiam in arte medica, celebres et exquisitimos. TIBI vero eruditissime Veszpremi, vir magne et Generose, semper obstricti manebunt cives nostri, quod erudito hoc opusculo TVO, et celebritati patriae nostrae, et memoriae Virorum optime meritorum, consultum ire volueris. Fac pro eo, quo es in patriam nostram dulcissimam amore et studio, ut et reliquas medicorum celeberrimorum Centurias, quas auide expectamus, luci publicae exponas; quod TE facturum, nulli dubitamus.

Caeterum, cum pagina vltima biographiae TVAE, Georgii Wirthii, nomen inscriptum legam; simulque intelligam, TE, Viri istius biographiam Centuria secunda, luci publicae expositurum; non potui non intermittere, quin haec TECVM communicem, quae de Medico hoc celebri, inter chartas meas reperiit.²⁶⁷ Age iam Doctissime Domine feliciter, et si nos dignos iudicaveris, Biographiae TVAE Centuriam primam, nobis, auide expectantibus occasione hac commoda submittas. Vale. Dabam Igloviae, die 30. Iulii, 1775.

P. S. Scribebam praeter morem meum raptissime et tumultuanter; id quod mihi, Vir eximie et magne vitio vertere nolis. Iterum Vale.

124 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1775. augusztus 8.

A Succincta II. kötetéhez kéri adatok szolgáltatását, az I. kötet hibáinak kijavítását. Az utóbbiból küld három tiszteletpéldányt.

Admodum Reverendo ac Clarissimo Viro Domino
Andreae Jonae Czirbesz Fautori suo optumo
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Pro exmisso Libro, qui Wirthii vitae curriculum continet, maximas tibi ago habeoque gratias; maiorem in modum, ea, qua par est, animi submissione rogo, dignabere in posterum quoque ea omnia mecum communicare, quae ad alteram Centuriam meam elaborandam pertinere optumo consilio arbitraberis: immo fac id quoque, Fautor aestumatissime, enixe rogo, vbi tantum tibi otii suppetet, vt quae in prima Centuria ommissa sunt, suppleas, vel minus recte scripta sunt, corrigas; tyoptheta enim Vindobonensis Tratnerus litteris repetita vice ad me datis humanissime admonuit, vt alteram horum Centuriam, quae prae manibus est, quantocius elaborandam ad se exmittam, qui eam typis suis publicare apud se constituit, et editionem Lipsiensem primae Centuriae vna cum supplementis repetere; siquidem non nisi trecenta hujus Centuriae prima edita sunt exemplaria facile vel solos inter amicos quoque distribuenda. En, fautor optume, Biographiae exemplum in duplo ad te exmitto, dignabere eorum alteri, si tanti esse iudicas, locum in Bibliotheca tua adsignare: fecissem profecto iam hoc quicquid est officii, licet de eo litteris tuis minime fuissem admonitus: tertium exemplum excellentissimo Medicinae Doctoris Hambachio nostro trades, nil dubito quin Vir iste eruditissimus et rebus meis faventissimus suas ad locupletandas Centurias meas adiecturus sit symbolas. Quantum, vt vides, illustrissimo consiliario et Reipublicae Vestrae Administratori, Fautori meo singulari observantia colendo offerendum esse volo, effice, vt quam commodissime in manus ejusdem tradatur. Me totum amoris et favori in posterum quoque

commendatum esse volo, precaturus, vt Deus trinus; optimus maximus in emolumentum Reipublicae litterariae nostrae servet saluum TE et incolumem quam diutissime. Dabam Debrecini ad diem 8. Augusti 1775

Celeberrimi tui Nominis

cultor devinctissimus
Stephanus Weszprémi m. s.

[P. S.] Addidi praeterea Perillustri domino iudici primario vestro Liedemano tradendum vnum exemplum: adjeci icona quoque Augusti numi mei symbolici et tuo et Domini Administratoris exemplo.

Librum submissum futuro mercatu anniversario remittam.

[A külzeten:] A Monsieur Monsieur Andree Jonas Czirbesz, Ministre de la Parole de Dieu dans l'Eglise Lutherienne a Neudorf.

[Pecséttel.]

125 Weszprémi István Perliczi János Dánielnek [Debrecen], 1775. augusztus 28.

A *Succincta* megjelent kötetét küldi.

126 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak Igló, 1775. október 2.

Nyugtázza a megküldött tiszteletpéldányokat, s küld néhány adalékot három erdélyi orvos életrajzához, valamint Galeotto Marzio képmását egy Bécsben őrzött ezüstérméről.

Excellentissimo atque Doctissimo Viro, Domino STEPHANO VESZPRÉMI,
Fautori et amico suo vere aestumatissimo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Nunc plane nuntius ad me perfertur, de praecipitata morte, dulcissimae matris meae, cum iam adstat civis Debreczinum profecturus, et sciscitaturus, nonne aliquid litterarum ad TE, Vir Excellentissime, dare vellem? Obligationis erga TE meae probe memor, et praeterea officiositate isthac motus, subito arripio calamum, vel tribus, quod aiunt verbis, turbatis iam nuntio hoc circulis meis, officium meum expleturus.

Redditae mihi sunt, Vir Optume, Centuriae primae Medicorum Hungariae, exempla duo, quae liberalissime mihi offerre dignatus est, vna cum humanissimis litteris TVIS, quas praeterito adhuc mercatu anniversario, ad me dedisti. Litteras TVAS, quo soleo, et quo par est animo; Centurias vero, in pignus, ingensque pretium, continuae in me propensionis TVAE, accepi. Praestantissimam isthanc, ac egregiam in me, mentis TVAE indolem, ego profecto tanti facio, ut me TIBI semper obstrictissimum prorsus esse, ultro lubensque profitear. Et spero fore, uti ea, quae nun[!] calamo tantum designo, aperta rei ipsius veritas consequatur.

Exempla Biographiae TVAE, eruditissimo Hambachio meo, et Domino iudici primario

tradenda, ut ut ad me perlata sunt, vtrique Virorum, nomine TVO obtuli. Illud vero, quod Spectabili Domino Administratori, provinciae nostrae inscripsisti, tam diu asservo, quoad usque ex iudiciis publicis Pestiensibus, ad nos redierit; redibit vero iam propedierum. Qvod cum evenierit, ipse ego, Biographiae TVAE exemplum, Dignissimo huic viro offerendum, fidelissime in manus tradam; ac tandem, quid ille responsi dederit, TIBI prima quaque occasione perscribam.

Quod reliquum est, accipe Eruditissime Veszprémy, commoda hac occasione, sicilimenta quaedam, ad biographiam Hambachiorum, Drauthii, et Albrichii, Medicorum Transilvaniae; Icona praetera[!] Galeoti Martii. Adservatur Numisma argenteum, maioris moduli, honoribus Galeoti dicatum, in numophylacio Augusto Vienensi, vnde typum Numismatis, liberaliter mecum communicatum accepi; quem in vsus meos aeri incidendum curavi. Vale Excellentissime Vir, vna cum TVIS, quos officiosissime revereor, et operare porro feliciter in republica litteraria. Vale iterum, et me porro ama. Dabam tumultuanter, totus quantus conturbatus. Igloviae, die 2. Octobris 1775.

P. S. De Fröhlichio nostro, Belius nonnulla dedit, in praefatione, ad beati Szaszki Compendium Geographiae,²⁸⁸ quod TIBI procul dubio, constat. Reverendus Dominus ab Hortis,²⁸⁹ multam TIBI Vir Doctissime, salutem dicit, et perofficiose rogat, icona Augusti numismatis TVI Symbolici.

127 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1775. október 12.

Visszaküldi a *Succinctához* való adatgyűjtésre kölcsön vett könyvet, s kéri egyéb adatok továbbítását.

Plurimum Reuerendo ac Celeberrimo eruditissimoque Viro,
Domino Andreae Jonae Czirbesz (titulato) Fautori suo optumo
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Librum anonymi Germanicum, qui vitam Wirthii archiatri continet, debita cum gratiarum actione remitto: gratissimum mihi fuit Numophylacium Schultzianum²⁹⁰ legere potuisse, vt et Galeoti icona vidisse, cuius historicam descriptionem nil dubito quin in Erudito scripto hebdomadario Vindobonensi²⁹¹ olim publicaturus sis: qua occasione is acturus fuerit, equidem divinare non valeo, nisi a te fuero edoctus. Enixe rogo, virorum optume, dignabere in posterum quoque tuam ad locupletandam meam Biographiam, vt soles, conferre symbolam erit profecto, quod in re gratae mentis ultra deprædia te semper habeam. Mitto typum augusti numi mei,²⁹² symbolici, chartae huic inclusum, tradendum reuerendo ac Clarissimo Viro, domino Samueli ab Hortis, quem plurimum saluere jubeo: vtinam eruditissimus ille vir dignaretur plura quoque instrumenta litteraria suppeditare orando operi meo inseruientia! Quodsi excellentissimus Dominus Hambach Noster, praedecessoris sui Spielenbergeri, Igloviensis medici archiatri, characterem ante aliquot hos annos, vt scribit, in decusso turris culmine inuentum descripserit, eumque ad me exmiserit, rem facturum mihi omnino gratissimum, nam Ladislaus litteris meis supplex ad eum datis nulla prorsus se pugnari passus est ratione, immo suasor fuit, vt ab ejuscemodi proposito desisterem! Vt te fautor aestumatissime, in ornamentum reipublicae litterariae patriae saluum et incolumem quam

diutissime Deus trinus, optimus, maximus superesse jubeat, votorum meorum summa est. Dabam Debrecini ad diem 12. Octobris anni 1775.

[A külfeten:] A Monsieur Monsieur Andree Jonas Czirbesz Minsitre de la Parole de Dieu dans l'Eglise Lutherienne a Igló.

[Pecséttel.]

128 Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak Losoncapátfalva, 1775. október 16.

Gratulál a *Succincta I.* kötetéhez, amelynek példányát megkapta. Egy-két adatot korrigál és kiegészítéseket küld a következő kötetbe. Megemlíti az 1749-ben Van Swietennek előterjesztett tervét egy Pesten létesítendő orvos-sebészeti kollégiumra vonatkozólag.

Bizodalmas, 's kivalkepen való kedves Collega Uram,

Valamint már annak előtte, jóllehet esmeretlenül, hozzám való hajlandóságát, és kezdett Correspondentiáját kedvesen vettem, úgy mostis, azon, még 28 Augusti hozzám bocsátot, levelét, és az el küldött egy Exemplárt, azon, bölcsen elaborált, Biographiának, nagyra becstülöm. Abban ugyan, pro correctione, semmit sem observáltam, hanem hogy, in Vita, mei olim soceri, Caroli Ottonis Molleri, numero 59. azon pagina 116 elő hozott Beszterczei incendium, már az Ipámnak halála után, mely (a mint mindgyárt következő paginába, jól fel van téve) die 9 Aprilis 1797[!] történyt: hagyott volt egy fiut, Godefridust, hasonloképen medicust, (Montánistat[!], és senatort inkább, mint sem practicum) és 4 leányt, mellyek között, az idősbik, az én első feleségem vala, mellyelis, egész 33 esztendeig, Istenes Hazasságba élttem; sajnálom, hogy, in Supplementum primae Centuriae, itt Acclusaknál, többel, nem szolgálhattam, mivel se nem esmertem, se valami hírek és tudósítások, felülök, kezemhez nem érkeztek; ha második centuriára, egyrül vagy másrül valamit detegálhatok, minden modon azon leszek.

Valamint azért, engemet concernáló Biographiam numero 65 örömmel olvastam, úgy kívántam Nagy Ur, Collega ur irántis, szíveségemet recipocálnom reménlem, nem leszen ellenire, sőt, érdemlett dicséretire.

Magam iránt, nem anyira, valami jactantiából, mint sem Magyar országi Protestans Medicusok emlékezetire, és diszére, kívántam még valami Supplementumokat el küldeni, leg inkább a' végett, hogy lássák a Bécsi Facultisták, hogy Magyar országbanis tanálkoztak volna olyan subjectumok, a' kik, egy Facultasra való applicatiot, talán jobban meg érdemlették volna, mint sem a mostani Nagy Szombathi, fiatal, inexpertus, és semmiből még nem esmert, Csehek és Morvajak.

De Ingratitudine Publici, méltó panaszom van, hogy néhai van Swietennel, szint úgy, correspondentiába lévén, nekie, még anno 1749 egy helyyes projectumot, de erigendo in Hungaria ejusque meditullio, Pesthini, Collegio medico-chirurgico elküldöttem vala, – imé, ez most, Anno 1772 effectusba ment, sed influente clero, Tynaviae, loco plane absurdo, et in angulo Regni constituto, ubi prope sunt universitates, Wiennensis, Olomucensis, et Pragensis: a mellett, minden protestansokat ki zárták, decretale Juramentumot, inseráltak: nekem pedig, Primo Consultori, meg sem köszönték.

Hassonló casusom van, cum arcanis meis themidos, ex medicina illustratis, mellyeket akamám, mint a két Felsőnek dedicálni: és ámbár, a kész munkám in 2 tomis in 4to, már 3 esztendőül fogva a Bécsi Agensemél hever, mind azáltal, arra, se Resolutio, se censura ekkoraig, se dispositio pro editione, anyival inkább, valami jele, de aliqua gratitudine vel Gratia Regia, nem érkezik: minek dolgozna tehát az ember, in spem tantae Ingratitudinis? Bóldogok azon tudósok, a kik ott laknak, ubi major est Eruditionis sensus: és, bár inkább, annak előtte 46 esztendővel, Wittebergába marattam volna!

Ezeket panaszlom Nagy Ur Collega Ur előtt, hogy ha lehet, mutuis consiliis, azon uralkodó praepudiciumokat evellállyuk, és hogy ne kinszeritessenek, munkaimot, magammal együtt, el temtetetni. Minden szerencsés progressusokat kívánván, további sinceritásban ajánlott, maradok

bizodalmas, 's kedves Collega Urak

Losoncz Apatfalván die 16 Octobris 1775.

igaz köteles szolgálja

Daniel Perliczi

[I. melléklet:]

α/ωAdditamenta, ad Celeberrimi Doctoris Domini Stephani Wespzemi Succinctam Medicorum Hungariae et Transylvaniae Biographiam.

Numero 24. pagina 44. FISCHER (Daniel) Numero 3. In Tractatu, de terra Medicinali Tokayensi²⁹³ paragraphus 35. et sequens directam controversiam movit Joanni Georgio Siegesbeckio, Medico Saxoniae Inferioris celeberrimo, terram Tokayensem, Medicinalem, et imprimis, solarem esse, asserenti, quemque, institutis variis cum eadem terra, experimentis, §. 32–34. refutare nititur, (praeunte imprimis Domino Degnero²⁹⁴ in Annalibus Medico-Physicis Wratislaviensibus anno 1722. mense Augusto, classi IV. articulo 16. pagina 215.) atque tandem concludit, terram Tokayensem nihil habere peculiaris, et a contentis aliarum terrarum, aut sulphurum, diversum. Sed, boni hi Duumviri, videntur, semet ad invicem, non satis intellexisse; Experimenta enim Fischeriana, loco citato aurum maturum et metallicum, omnino frustra quaesivere, ac ideo, per ea, nihil detectum fuisse, recte asserunt; Sigesbeckius vero, aurum aurae, et sulphur ejus embryonatum, in Magnete Terrestri, peculiaris hujus terrae (tam laudabilem liqorem et fructum largientis) contentum, ac ideo, ad usus Medicinales aptissimum, intellexit. Unde, non mirum, quod vivente adhuc Fischero, a plurimis Germaniae Medicis et Physicis, huic objectum est, eum verbosis suis discursibus, contra Halensia etiam Orphanotrophii medicamenta directis, et praefati tractatus §. 48 ad 60 contentis, nonnisi aerem verberasse, cum id, contra quod disputavit, nemo neget. Dedit, hac et simili de re, in patria quoque nostra, sua cogitata Dominus Joannes Daniel Perlitz in Diario Wiener Anzeigen²⁹⁵ anno 1773. pagina 85. 89. Item, pagina 214. 220. 228. 358. 366. 373. quae consuluisse, benevolum lectorem non pigebit.

Quoad Epistolam vero hujus FISCHERI Invitatoriam, Eruditis Pannoniae dicatam,²⁹⁶ hoc tenendum est, quod, licet erudite, et optima cum Intentione fuerit exarata, hoc a plurimis Hungariae eruditibus, fuit praevium, ob prolixitatem classium, rebus inserendis destinatarum, immensum opus futurum fuisse, statui Hungariae, Bibliopolis carentis, vix accomodabile, nec, cum Exteri similibus abundant, ob paucos emtores, in Hungaria distrahibile, ubi res medica adhuc in infantia quasi est. Regiis sumtibus haec indigent, nec sunt pro erudito privato. Laudabiles, vivente adhuc CAROLO VI imperatore, conatus adhibuit illustrissimus quondam consiliarius a GERMETEN, de erigenda in Hungaria societate erudita; sed, quod

dolendum, ob circumstantias rerum illius temporis, in ipso partu, fuerunt suffocati. Merito igitur, optimus quisquis, in antecessum applaudit et gratulatur illustrissimo Domino consiliario, bibliothecario a KOLLAR, si id, quod hac in re meditatur, suo fini mancipaverit.

Habuit FISCHERUS noster, duos Filios, utrosque medicos: unum, praefati Archiepiscopi et primatis Hungariae medicum domesticum; alterum, comitatus Zempliniensis physicum, qui uterque, praematura morte, patrem in aeternitate secuti sunt. Mortuus vero est pater, non tam ex Nausea, a piscibus contracta, quam ex Gangraena pedis, ex neglecta hujus therapia intra paucos dies subsecuta: Kesmarkini demum sepultus.

Numero 54. MADAI (David Samuel). In hoc viro, probo et erudito, vivum habemus exemplum, raram admodum fortunam, apud externos quoque, virtutem comitari solere. Halam enim delatus, et antequam jura et privilegia doctoralia capesseret, svasu celeberrimi quondam Molleri, communis quasi juniorum Hungariae medicorum patris, et promotoris, amicitias celebrium eorum Halis Medicorum, Junckeri et Christiani Sigismundi Richteri, quaesivit, et invenit: a quibus, ob egregias corporis et animi dotes, facile admissus, priorem quidem, fidissimum manuctorem, ad praxim privatissimam consultatoriam, expertus est: posterior vero, eidem, cum filia, totam administrationem Laboratorii sui privatissimi tradidit, eumque Arcanorum suorum, in elaborandis Medicamentis Halensibus (peculiari Libro, sub titulo Cognitionis hominis, lingua vernacula commendatis, quibusque, per totam Europam, notis, acceptis, et distractis, ingentes divitias sibi comparaverat) participem et haeredem fecit. Non mirum igitur, quod, continuata, post praememorati sui soceri obitum, industria, et gratum omnibus praefatorum medicamentorum compendium, non minus in Hungariam, quam antehac quoque, in Moscoviam, Sveciam, Daniam, Sacrum Romanum Imperium, imo, ad Indias quoque orientales, et classes etiam Anglorum, et Hollandorum navales, multorum millium florenorum valoris Medicamenta Halensia, ex eodem Orphanotrophio distraherentur, et, qui hujus laboratorio praefuit, MADAIUS noster, divitiis ita afflueret, ut, jam centenorum millium possessor, duas villas equestres, Gutten et Seeburg, sibi, quasi ex superfluo, non saltem acquireret, sed et filiam suam, celeberrimi illius philosophici et mathematici, liberi Baronis WOLFFII, filio, elocaret, raro prorsus exemplo, innocentibus his artibus, tantas parari potuisse divitias.

Numero 59. MOLLER (Carolus Otto). De hoc, imprimis id notari meretur, quod, quemadmodum in sua, anno 1696 Altdorffii habita, Inaugurali Dissertatione, de eo, quod divinum est, in morbis, inde, ab initio tractati a se studii medici, id imprimis sibi fortiter impressit, hujus semper et ubique, maximam in medendo haberi debere rationem; ita, dum agendis Naturae in morbis, non solum accuratum et sollicitum semper egit observatorem, praecipue tyronibus in arte, et Neopracticis, quam saepissima inculcare solebat, in quolibet morbo, ejusque cura, aliquid divini esse reperibile. Apparet ex hoc loco annexo carmine Zablieriano,²⁹⁷ eum, prae reliquis exculti Ingenii sui dotibus, doctae Pietatis fuisse studiosissimum, quam merito stupuit, accola Grani. Numquam enim satis, Tyronibus et Neopracticis, id inculcare poterat, medicum (quem Syracides capite 38 honorari jubet) debere esse a Deo creatum, cum eo unitum, illuminatum a patre Luminum, et charitate erga miserum patientem, plenissimum. Commendavit saepissime Lectionem praefationis Helmontianae,²⁹⁸ Tractatui suo de lithiasi, praemissae, et juxta hujus principia, verum medicum considerari et formari debere, docuit. Nec defuit eventus, dum ii, qui eundem, sive ad Patientes sunt comitati, vel, in dandis ad literas Patientum Responsis, calamo juverunt, divini quid, in ejus cura, ordinata vel commendata, manifeste adverterent, dum ad submissas, mancas interdum, et confuse descriptas morborum

Historias, non nisi imperata accurata motuum naturae observatione, et submissis, vilibus, ac simplicissimis medicamentis, conjectura magis, quam singulari studio erutis, post paucos dies, nova Relatio de subsecuta melioratione status Patientis, stupentibus saepe tyronibus, et qui rerum fuerunt conscii, Familiaribus, advolaret. Verbo, habuit divinum fere, sanandi charisma, et inde, in desperatissimis, et ab ipsis Medicis Aulicis Caesareis derelictis, morbis, medicus felicissimus, non mirum, quod ab ipsa Augusta Aula, quo fama ejus penetravit, fuerit expetitus, quam tamen vocationem, et sui applicationem, semper declinavit. Cum sibi, quantum satis est, quotidie affluxurum, speraret, divitiarum insignis fuit contemtor, a quibus possideri, et christiano, et philosopho indignum esse putabat; Erogavit itaque in pauperes, studiosos, et rem metallicam, ad excessum fere: inde factum, ut, cum anno 1747 orbi valediceret et magnum, per totum Hungariae Regnum sui desiderium, relinqueret, mediocris admodum substantia et haereditas reperta fuerit.

Numero 61. NEUHOLD (Joannes Jacobus). Fuit vir, alias bonus, eruditus, et in humanioribus, imprimis cultiore latinitate, satis versatus. Qui tamen ipsum intimius noscebant, inconstantiae, et alicujus levitatis, eum accusabant. In hujus testimonium, facilis de loco in locum mutatio, vocationum acceptatio, et iterum resignatio, imprimis indecens amor erga statu sibi dissimilem germanam supremi comitis comitatus Neogradiensis Joannis Adami Forgach sororem, quam deperibat, et virginem hanc, Domicellam vix non ad partes suas Gacsini attrahebat, allegari potest, ob quam rem, eidem, consilium quoque e comitatu Neogradiensi abundi est datum. Adhaec, cum observationibus suis pathologico-therapeuticis, hoc loco numero 4. commemoratis et ad Acta Naturae Curiosorum, volumen III. appendicem ad paginas 145–184. exmissis, nonnihil fraudulenter egit; hae enim non fuerunt Neuholdi, sed, numero 54 suprafati, MOLLERI, quas hic, occasione frequentis suae, anno 1729 ad comitatum Neogradiensem, ejusque supremum comitem Joannem Adamum Forgach factae condescensionis, germanica lingua exaratas, huic perlegendas tradiderat, is vero easdem, in latinum versas, et aliquot Notulis auctas, sibi appropriavit, uti desuper conquerens MOLLERUS, ex cujus praxi eadem prodierunt, haud simplici vice, a familiaribus auditus fuit.

Numero 62 POECKEN (Christianus). De hoc notum est, cum natione Borussus, et statura ac viribus, procerae ac robustae naturae esset, eum in medio studiorum suorum theologicorum cursu, temporibus prioris Regis, Friderici Wilhelmi, culpa indiscretorum Conductorum, vi, ad militiam raptum, ultra annum, stipendia militaria meruisse; mox tamen, licet gradum majorem adeptus esset, multas post instantias, iterum dimissus, ob staturam suam, inconstanti fortunae diffidens, ad studia Medica se applicuit, cum Intentione, Patriam suam Borussiam, cum Hungaria permutandi. Hic, aliquot annis quasi exul, posteaquam Regiomonti, habita disputatione, in licenciatum, prius promotus fuisset, in Hungariam delatus, Rosnaviae, patronum, Dominum Lany invenit, qui eum aliquot annis, domo, mensa et hospitio excepit. Dum ita, privato studio et solerti librorum medicorum lectione, imprimis vero, frequenti casuum cum amicissimo sibi, suprafato Neosoliensi Hippocrate, Carolo Ottone Mollero facta communicatione, Praxin Medicam in comitatu Gömöriensi ingressus esset, evenit, ut Deo, piis et innocentibus ejus conatibus assistente, brevi, non saltum felicem et numerosam praxim adipisceretur, sed et conclamantibus ejusdem Comitatus Statibus, officium physici ordinarii eidem concrederetur, accedente imprimis suprafati Celeberrimi Molleri, (frequenter ad has partes, et fodinas Cinnabarinas Szlanenses,²⁹⁹ divertentis) commendatione. Habuit hic, revera pius et Christianus vir, hoc imprimis singulare, quod, ubique, apud patientes, non saltem fidum et solertem medicum, sed et (in qua facultate, ob primaeva sua studia,

aeque excelluit) moralem et devotum prorsus theologum ageret, cum patientibus oraret, eos ex verbo Dei solaretur, et errantes, aut spem abjicientes, in ordinem reduceret, praeterquam, quod sacramenta iis non administraret. Incurrit, ob id, apud novum, et priori Succedentem, supremum comitem Paulum Balassa (capitalem, et implacabilem Protestantium hostem) magnum odium, qui eundem, larvatum aliquem animarum pastorem esse ratus, aliquoties statione amotum cupiebat; sed, cum Status, tam Civiles, quam Militares (in specie post felicem in Colonello, Principe Sabaudiae, Eugenii fratruum, adhibitam semitertianae curam) resisterent, nihil effecit, ita ut cum augmento famae, in pace et tranquillitate, anno demum 1747, die 4. Augusti piam animam suam, Creatori suo reddere potuerit. Post hujus mortem Status Comitatus, filium ejus, aequè Christianum Paecken, ob merita parentis substituere conabantur; sed, adveniente, contradicente, eumque confirmare nolente, suprafato Supremo comite, hic, stationem suam vix ingressam, novo Proselytae, Joanni Theophilo Belio, Magni illius Matthiae Poseniensis filio, cedere cogebatur, quo facto, junior hic Christianus noster, contracta cum colonello Russico vicino, Notitia, medici primo Castrensis, mox Nosocomii Petropolitani, et Professoris Chirurgorum stationem est amplexus, cui, et hodiernum, cum laude praeest, et spes ac fortunas Hungariae ridet.

Numero 65. PERLITZI (Joannes Daniel). Avis et proavis, Hungarus, ante sesqui seculum, comitatus Trentsiniensis et Nitriensis civibus, satus, oblatas sibi apud externos fortunas, dulci solo patriae, constanter postposuit.

ad paginam 134. lineam 7. Cum Anno 1727. in autumno, die 17. Octobris eotum vix XXII aetatis annum agens, inter primos collati magisterii philosophiae, candidatos, post habitam praevia aetate Dissertationem, Jovilabii Cassiniani explicationem,³⁰⁰ facilem, ad quamlibet diem, loci et situs cujuslibet satellitis Jovis, Inventionem, repraesentantem, ac publice ventilatam, collocaretur, eotum, XVII, eotum Wittebergae studentes, cives Pannonii, peculiari Carmine, honorem hunc Magisterii (quolibet singillaturo epigrammate) congratulati sunt, inter quos, eminuit illud, quod Georgius Jamriska (paulo post scholae Neczpalensis in Comitatu Turocziensi Rector) honori ejus dicavit, et ita sonat:

JOANNES DANIEL PERLICUS

Anagramma:

Decus eris illi Pannoniae.

Enodatio

Docta Minerva favens, genuit TE, Docte MAGISTER

Hocce decus meritum, docta corona probat.

Pannoniae, quod eris decus illi, TE genuit quae

Hoc anagramma tuum, vaticinatur idem.

Vix adepto hoc honore, mox pro loco, in Facultate Philosophica obtinendo, duas edidit dissertationes, hoc loco in Catalogo operum attactas: de hyetoscopia, instrumento mensurandae pluviae, et de Drososcopia, mensurando rori accommdatas, publice, ipso praeside ventilatas, anno 1727. Mox, secuta est tertia, de forma coeli Jovialis ejusque coloribus, posito nempe oculo in planetam Jovis, et systemate Mundi abinde considerato. (Nota bene, huic, adhuc plures, numero VII, seqvi debuissent, nisi instans iter per praecipuas Europae Provincias, sutorem abstraxisset.) Seqventi anno 1728, elaboravit Theoriam caloris Mathematicam, nova methodo Medicinae applicatam, quamque, Gradum Doctoris Medicinae, jam jam Wittebergae impetraturus, Dissertationi Inaugurali destinabat; sed mutavit consilium, ob brevitatem imprimis temporis, et iter, Witteberga, per Servestam, Magdeburgum, Luneburgum, Hambur-

gum, per mare, Amstelodamum, Ultrajectum, a fine Octobris, ad medium usque Novembris, absolvendum, Promotionem hanc Doctoralem, in qvadam Itineris Academia suscipiendam, decrevit. Indoluit tota fere Academia huic Intentioni, eundemqve, dato, sibi inscio, ad Directorium Academiae Dresdense peculiari elogio, retinere, eumqve, munere professoris extraordinarii physices et matheseos, ornare voluit; sed, perseverabat Noster, in proposita sibi suscipiendi itineris sententia, talenta sua, charae potius patriae, Hungariae, quam exteris, reservaturus. Ergo, anteqvam anno 1728, circa medium Octobris, Witteberga movisset, suprafatam theoriam caloris, forma Tractatus edidit, in ejusque praefatione nonnullas crises, contra leges adhaesionis, a Professore Jenensi, Hambergero, orbi obtrusas, et ridiculo prorsus conatu, in physicam et physiologiam imo, ipsam quoque Chymiam, Pharmaciā, et Praxin Medicam invectas, praeliminariter qvasi exposuit, occasionem per id physices, majori tempore gaudentibus, haec uberius examinandi, daturus. Licet autem in hac, brevi, et sesqvi plagulam vix superante, Praefatione, innocentis prorsus fine, investigandae veritatis, et occasione, Transitus ignis, per corpora in corpus in eodem Tractu data, idem Hambergerus, qvasi humanissime fuerit tractatus; tamen, qvasi crimen laesae Majestatis Professoralis, in eum commissum fuisset, protinus idem excanduit, et, uti populares nostri, eotum Jenae studentes, Nostro, in itinere constituto, retulerunt, non tantum in Collegiis suis, injuriosissimis terminis in eum debachabatur, sed et, recusa, cum aeqve injuriis Notis suis, praefatione, peculiari scripto, sub titulo: Uberioris dilucidationis Legum Suarum Adhaesionis, sibi objecta diluere, et ante finem adhuc anni 1728, Nostrum refutare conabatur. Hoc scripto, a Nostro eotum in Brabantia, Lotharingia, et parte Galliae constituto, ac non nisi in Reditu, sub finem Anni 1729 a se viso, cum se ibidem indigne tractari, juventutem suam contemni, nullam Rationem admitti, et injuriose sibi insultari, vidisset, idcirco, huncce, decorum in controversiis ignorantem Hambergerum, ulteriori Responso, et veritatis Investigatione, neqve est dignatus, tanto magis, cum, eodem, et subseqvo tempore, Celeberrimos Duumviros, Muschenbraeckium Ultrajecti, et Hallerum, Gottingae, controversiam hanc, suam effecisse, Hambergero vero, ex suis, specifica prorsus levitate notatis, Principiis, plura absurda seqvi debere, objecisse, eidemqve, in plurimis Scriptis, merito illusisse, vidisset.

ad paginam 134, lineam 11. Ut autem ad prius iter, Nostri, redeamus, elaboravit ille in eodem, aliam dissertationem inauguralem, aeqve in Catalogo hoc loco attactam, de indagine diversarum Naturarum Medica, occasione consecuti Anno 1728. die 19. Novembris gradus doctoris, Ultrajecti ad Rhenum impressam et publice, sine praeside, praesente serenissimo eotum Aransionansium principe ventilatam.³⁰¹ Hanc ille, Excellentissimo eotum ablegato ad ordines foederati Belgii caesareo, Comiti a Sintzendorff dedicavit, a quo ille, sub finem ejusdem Anni 1728 ad Aulam Augustae Gubernatricis Brabantiae, MARIAE ELISABETHAE, germanae eotum Imperatoris CAROLI VI. sororis, ejusque Primarium Ministrum, Comitem Visconti, magnis Elogiis Bruxellam fuit commendatus. Huc ille post visam Antverpiam, et Mechlinum, delatus, et a suo Patrono commendatus, omnem fortunam, medicis imprimis aulicis innotescens, invenisset, nisi religio obstitisset, quam tamen, Noster, pluris, quam omnes, ibi fortunas, habuit. Ergo, post moram ibidem, per hyemem anni 1729, exactam, ubi Augustae Gubernatrici ELISABETHAE, Primario ejus Ministro, Visconti, a quo hospitio, et mensa, fuit exceptus, Medicis item, et Aulae optimatibus, valedixisset, honesto honorario, et Commendatitiis, ad omnes Caesareos Ministros, in itinere imprimis Gallica, imperiali et Austriaco, amicis in aulis residentes, provisus, initio Februarii Bruxellis movit, et, visa prius Academia Lovaniensi, per montes Hannouiae, Parisios devectus, seqventi mense, visa

Nanciis, Metis, Argentoratum petiit, ubi post trium circiter hebdomadam moram, contracta cum Eruditis ibi notitia et observatis utriusque Xenodochii ibidem Egregiis dispositionibus, Theatro imprimis Anatomico, utrique vicino, tandem per Landaviam, Spiram, WORMATIAM, Francofurtum ad Moenum mense Aprili delatus; indeqve Giessam petens, Marburgi demum, apud celeberrimum, ibi profitentem Philosophum et Mathematicum, WOLFIUM, ultra mensem subsistit. Inde, visis Casselis, ejusque observatorio Astronomico Gotham, Erffordiam, Wimar-
 riam profectus, ubi revisendae charae sibi Wittebergae desiderio flagrav-
 it, per Lipsiam, Hal-
 las, mense Augusto huic redditus fuit. Dicitur vix potest, quanto cum gaudio a Wittebergensibus, Weidlero imprimis (sui olim hospite), Luscherio, Haasio, Vaterno, Sterchelio, Viris celeberrimis, fuerat exceptus, qui omnes, ne Academiam illam, se aestimantem deserat, omnem moverunt lapidem. Vicit tamen amor Patriae, quapropter, omnibus oblatis, honeste declinatis, posteaquam mense Septembri, iter, Dresdam versus, ad amicos Wratislavienses, direxisset, ibidemque per Octobrem fuisset moratus, tandem, circa medium Novembris, per Briegam, Teschinum, in Hungariam delatus, post sexennem apud externos moram, parenti suo Kesmarkiensi, avidissime eum expectanti restitutus fuit. Sed ex hoc, diu, domi latere nequivit; a suprafato enim, numero 59. descripto celeberrimo Hungariae Hippocrate, Carolo Ottone Mollero, ad invisendas fodinas Schemnicienses et Cremnicienses, ad danda consilia, circa meliorationem Machinarum metallurgicarum, invitatus, omnium in se amorem et desiderium convertit: accessit, oblatio propriae Filiae in Matrimonium, cui hamo tandem, noster succubuit, et posteaquam Kesmarkini, vix per annum Praxin Medicam exercuisset, in Augusto Anni 1730, Schemnicium se contulit, ac per insequentem Autumnum et Hyemem Anni 1731, partim Praxim exercendo, partim fodinas, earumque Machinas, inspiciendo, et consultationes metallurgicas frequentando, qualicuncve modo, talentis suis Publico prodesse potuit, omni ope annisus est. Innotuit hic statim praecipuis Camerae Montanisticae officialibus; imprimis Supremo Camerae Graffio Wenceslao Libero Baroni a Sternbach, a quo saepe Cremnicium evocatus fuit Noster, simul et stimulatus, ut quos, in Machinis Metallurgicis, videret defectus, eos, partim delineationibus, partim constructis novis Modulis, in compendio exhiberet. Paruit noster, et exstant actu in Conservatorio Camerae Delineationes et Moduli, partim correctarum, partim novarum Machinarum, quae demum post aliquot annos, post inductum ordinarium Mathematicum Camerae, jam defunctum Dominum Samuelem Mikoviny, reassumtae, et, ex parte, effectui mancipatae fuere. Huc spectant in Catalogo Operum hoc loco numeris 10–13. designati labores, de Machina nova contusoria: de machinis pyrae aero-stationicis: de nova Machina pneumato-hydraulica; quae, partim actu agunt, partim approbationem Excelsae Camerae exspectant; experitur tamen, fortunam, alios habere, alios, mereri.

ad paginam 134. lineam 16. Contigit hoc Anno 1731 ipsa die Nuptiali, 18 Aprilis, dum Neosolii, cum lectissima eorum Virgine, suprafati Caroli Ottonis Molleri Filia, Catharina, Matrimonio jungeretur Noster. Comitatus enim Neogradiensis Supremus eorum comes, Joannes Adamus Forgach, exmisso hunc in finem secretario Suo, audita Nostri honesta fama, salarium 100 aureorum eidem offerri curavit: is, diu, et in Decembrem fere, ejusdem anni, reluctabatur, ratus, de talenta sua mathematica, utilius, Excelsae Camerae et Publico, impendere posse; quia tamen avos fecit versiculos, alteri, praemiato profuisse, se vero, steriles sibi, labores subiisse, ex ratione dominantium principiorum videret, paruit tandem nutui divino, et ante finem anni 1731, in comitatum Neogradiensem se contulit, cui, per integros 23 annos, quia Physicus Ordinarius, et ab anno 1754, privatis consiliis et responsis, actu,

e residentia sua Apatfalvensi, ubi se qvieti dedit, servit, annum aetatis jam 70^{mum} agens, Ingratitudinis publicae, etiam hac in parte, vivus testis.

ad paginam 135 numero 9. Opus hoc ecqvudem Anno 1750 Budae nondum fuit imprimi coeptum, sed, fine explorandae opinionis publici, prima saltem, et Titularis plagula, hinc inde per Regnum ad diversos Patronos et Eruditos, exmissa fuit. Interim, notari meretur lepida qvaedam, et risu digna, Personae cujusdam Ecclesiasticae, de Censura operis, jam eotum mota, Competentia. Cum enim de titulo, Sacrorum Themidos Hungariae, ex Medicina illustratorum, adhibita fuit expressio,³⁰² idem Vir, Prisciani forte discipulus, ratus, in hoc opere, sacros forte Canones in crisin vocari, Censuram ejus, non ad excelsam Cancellariam Aulicam, sed, ad sedem Tymaviensem pertinere, Editionem vero operis, tamdiu impediendam esse, ante tempus asseruit; investigata tamen re, fabula evanuit, et Manuscriptum operis, actu prae manibus Excelsae cancellariae Wiennensis existit proxime prodituri, qvam primum, diu optatus, Codex Iuris Criminalis Theresianus,³⁰³ actu sub prelo sudans, cuique hic commentarius Medico-Forensis accommodari debet, prodierit; interim, pro tollendo Scrupulo, loco sacrorum, terminus Arcanorum, eidem Titulo surrogatus est.

ad paginam 136, numero 11. Solebat noster, inde ab initio praxeos suae medicae, nucleum et medullam Responsorum suorum, literis Patientum, historias morborum describentium, in latere vel tergo, indorsare, et qvotannis, harum, aliquot centurias, et, a 44 annis, aliquot millenarios, peculiari volumine colligere, ex qvorum duobus annis, singulus Tomus enatus est, et horum, jam Tomi XXII exstant. Prouti profecto haberent Neo Practici, unde Methodum, Climati Hungariae accommodatum haurire possent, ita, si publica Gratitude et stimulus, accederet, ingens Volumen rariarum Observationum Practicarum extrahi, et in usus Publicos ac Neopracticorum, publicari posset, imprimis, viam monstrante, numero 14. catalogi attacto, filo Ariadne Praxeos Medicae, Tyronibus, profecto, valde necessario.

ad paginam 137. numero 17. 18. In hoc distinguendo, neopractici, et imprimis Medici ac Chyrurgi externi, Naturam et indolem climatis Hungarici, praecipue terrestres ignorantes, vehementer impingere solent, qvia innegabile est, Hungariam hac in parte, habere aliquod peculiare, uti noster in Wiener Anzeigen anno 1773 paginis 220. 228. 358. 366. clare deduxit.³⁰⁴

ibidem numero 19. Sunt haec problemata moralia, Practica, nova methodo, in usus, ante decennium defuncti filii sui, Joannis Caroli elaborata, et ubique millenariis dictorum Scripturae Sacrae, corroborata, prelo utique digna: uti et numero 20 attacta Introductio in Praecognita Eruditionis universae, in eundem finem, pro filio elaborata, plurima habet, scholis ignota, necessaria tamen, et ideo, in usus illarum, merito convertenda.³⁰⁵

ibidem numero 20. Adamavit solidum hunc laborem duobus spissis voluminibus in 4to contentum, excellentissimus dominus Comes Antonius KAROLY eumqve in compacto jam manuscripto, 35 aureis pro se redemit, sub conditione, ut, suo sub auspicio, suo tempore, typis exscribatur. Interest profecto publici, ut adimpletio hujus condicionis adurgeatur, et sum-mopere dolendum esset, si labor hic, in privato saltem latere, aut tandem, cum tineis et blattis certare, deberet. Alter labor, numero 21. commemoratus de collatione, Abalienatione et Acqvisione Bonorum pro fidelibus servitiis, priori comitatus Neogradiensis Supremo Comiti, Antonio Grassalkovics dicatus, actu Viennae sub Censura Excelsae Cancellariae est, forte ibi, vel in collegio Theresiano, proditurus. Ita essent plura alia, qvae, viribus ejus antehac integris, sollers Perlitzii musa, meditabatur, et publico destinabat, si literis, patrociniū, et major in Hungaria sensus eruditionis apud eos qvorum interest, et aliquid praestare possent,

adesset; ingratus enim labor est, quem praemia nulla sequuntur; saltem desunt, et deerunt Marones, ubi Maecenates deficiunt: Interim se Virtuti Noster involvit, DEO et fortunae, quae dedit, redditurus. Si, accedente divina voluntate, Annum 1778. diem 19. Novembris attingeret, raro exemplo, Jubilaeum suum Doctorale, semisaeculare, celebrare intendit: quod ut feliciter eveniat, omnes boni nobiscum precantur.

Numero 82–83. pagina 169 sequenti, SPIELBERGER (Samuel et David). Horum, post fata etiam, Leutschoviae, et in Scepusio, praeclara semper superfuit memoria et fama, et licet eorum Majores, jam ante duo fere secula, ex Vestphalia fuerunt oriundi, et nescitur, quibus fati aut motivis, credibile tamen, occasione bellorum eorum Turcicorum, quae me dici castrenses, in Hungariam delati, et amoenitate regni ducti, domicilia in Scepusio figentes; semper tamen, quae nativi Cives, de Hungaria, Scepusio, Leutschovia, et XIII Oppidis, bene mereri studuerunt, primis etiam Magnatibus, ut TURZONI palatino, et BETHLENIO, Transylvaniae principi chari et grati. Duo Davidis nepotes, David, et Joannes, Lipsiae imprimis exculti, elegantia morum et qualitatibus, revera, speculum fuerunt bene educatae Hungariae Nobilitatis. Exstat in Relationibus eruditus WIENNENSIBUS hujus anni 1775 (Privilegirt Anzeigen Numero XXXV. pagina 274 sequenti) occasione Historiae primarum Molarum papyracearum, in commodum et Emolumentum nascentis eorum in Hungaria Artis Typographicae, erectarum, honorifica hujus Samuelis Spielbergeri mentio, ex hac nostra Biographia desumata; digna profecto, quae honor, erectae per Spielbergerum primae in Regno molae papyraeae, pluribus etiam Monumentis literariis, aeternitati, et sempiternae memoriae, tradi, ac conservari possit.

Numero 100. pagina 202. WESZPREMI (Stephanus). Dum author, innocenti et laudabili prorsus conatu, ad exemplum plurimorum Eruditorum, hanc suam propriam Biographiam, Coronidis quasi loco, huic Centuriae inserit, et singulari Modestia ductus, nonnulla, quae ad Gloriam Nominis sui pertinent, subinet, dignum profecto se effecit, qui a sincero quodam Amico, supra numero 69[?] commemorato, cuique datis ad eum humanissimis literis, hunc suum Laborem ad perlustrandum, et Supplementis augendum, transmiserat, bene merito preconio ornetur. Omiserat Author in Catalogo propriorum suorum Scriptorum hoc loco pagina 205. 206. elegantissimam suam Epistolam, Anno 1772. ad Societatem Novam Wiennensem Novorum eruditorum, sub titulo Privilegirt Anzeigen, occasione insertae ibidem XLV. XLVI. Relationis de invento in Scepusio Auro vegetabili datam, in qua Nonnulla dubia, possibilitatem hujus Auri evertentia, occasione experimenti, a Professore Londinensi Michaelae Morris facti, movit.³⁰⁶ Haec Epistola, latino idiomate exarata, medio Cursoris ordinarii, missa fuit ab eadem Societate ad praesentis Notae Authorem, ex numero hoc loco 69 notum. Hanc ille, in germanicum transtulit et cum Opinione sua iisdem novis anno 1773 paginis 78. 85–94. 401. inseri curavit. Dedit ergo Noster, amico suo et amoebaeo discursu, pulcherrimam occasionem, rem hanc, in Praefatione Novorum ejusdem anni, 1773 nonnihil decisam, in optatam lucem collocandi. Ecquid ergo obest, quominus, amicus et sincerus, praesentis quoque notae auctor bene meritum, suprafatae Societatis Wiennensis indicium, occasione recensionis,³⁰⁷ hujus primae suae centuriae in praecitatis novis, Privilegirt Anzeigen numero XXXIV, pagina 265 latum, suo quoque calculo approbet, dum ajunt: Der Nahme eines Wespzpremi, ist dem gelehrten Publico, von mehr, als einer Seite, schon lange bekandt. Und ist es wohl möglich, einen Mann zu verkennen, dessen wohlthätige Verdienste, sich nicht nur den allgemeinen Beyfall des Publici, sondern selbst die vorzügliche Aufmercksamkeit derer Monarchen und derer berühmtesten Aerzte, erworben haben. etc. Nec ullum est dubium,

qvin optimus quisque, in praemissa huic Centuriae Praefatione sua, applaudentis Clarissimi BELII, pollicem premat.

Datum Losonc-Apatfalvae die 16. Octobris 1775.

Joannes Daniel Perlitzi

[II. melléklet:]

Filum Ariadneum, SINGULARIA, TEORIAE ET PRAXEOS MEDICAE in Climate Hungarico, qvinqvagina annorum Studio et Exercitio ARTIS observata, continens, condendae, et climati accomodandae, solidiori institutioni, discentibus imprimis ac Neo practicis deserviturum, uti, pro invenienda via et methodo eluctandi, e Labyrintho Artis, Summe necessarium, ita, proficuum quoque, et utile, nunc demum, sincero conatu, publicis usibus expositum auctore Joanne Daniele Perlitzi.

Synopsis

Pars I. Theoretica

Sectio I. De Directione Judicii Medici in Cognoscendo Climate.

- Caput 1. De Climate Hungariae, ejusque necessaria distinctione, in Coeleste, et Terrestre.
- 2. De Aere, Aqvis, et Locis, eorumque situ et qvalitate, in diversa Hungarorum corpora influente.
- 3. De Terrae et Soli Hungarici diversa qvalitate, hujusque in habitus corporum effectū.
- 4. De variis Hungariae Incolis, Nationibus, horumque Indole et Temperamento.
- 5. De diverso in Hungaria victu, esculētis, et Potulentis.
- 6. De horum Morbis Endemiis et saepe Epidemicis, horumque Medendi modo, naturali domestico et artificiali.

Sectio II. De Directione Judicii Medici in formanda Naturarum diversarum Indagine.

- Caput 1. De Cognitione Naturae humanae in genere vide Filum et Sermonem[?].
- 2. De morum et Morborum Hungaricorum consensu.
- 3. De morbis animi, horumque in corporibus humanis effectū.
- 4. De morbis spirituum animalium, seu liqvidi ceu naturae instrumento.
- 5. De morbis corruptis, retrogradis, et e benigno in malignum conversis.

Sectio III. De directione judicii medici circa faciliorem morborum diagnosin, et prognosin.

- Caput 1. De historiis morbi, et subjecti, rite concinnandis.
- 2. De sensu et lucta naturae tam cum causis materialibus, quam cum medelis incongrue adhibitis.
- 3. De probabilitatibus, conjectura, et divinationibus medicis.
- 4. De fundamentis prognoseos in morbis, et praedicanda vita et morte.

Sectio IV. De directione judicii medici circa faciliorem morborum therapiam.

- Caput 1. De autocratia naturae circa morbos, et spontaneas crises.
- 2. De medicina sine medico. Vide Harveum.
- 3. De medico, naturae ministro. Vide Stadlerum, Hoffmannum.
- 4. De similitudine et comparatione summi belli ducis, cum medico, naturam observante et dirigente.
- 5. De necessitate medicinae ad succurrendum naturae, illiusque potestate et praestantia.
- 5[!]. De officio, religione et conscientia medici.

Pars II. Practica

Sectio I. De optima naturae motus observandi methodo. Vide manuscriptum semioticum.

Sectio II. De optima, morbos humanitus arte curandi, methodo.

Caput 1. De filo medicinali.

2. De consiliis medicis.

Sectio III. De systematica morborum tractione.

Caput 1. De morbis solidorum ab atonia.

2. De morbis solidorum a spasmis.

3. De morbis fluidorum quantitate peccantium.

4. De morbis fluidorum qualitate peccantium.

5. De morbis humorum motu excedente peccantium.

6. De morbis humorum motu deficiente peccantium.

7. De morbis fluidorum et solidorum haemorrhagia peccantium.

8. De morbis solidorum et fluidorum dolores causantium.

9. De morbis solidorum et fluidorum congestione peccantium.

10. De morbis serosis et catharalibus.

11. De morbis scorbuticis et asthmaticis.

12. De morbis venereis.

13. De morbis externis.

Sectio III.[!] De optimo armorum et remediorum medicorum usu.

— + —

ad Praefationem.

et in Directorium Neopracticis, pro facilius invenienda Via, ad eluctandum e Labyrintho Artis, revera difficilis et operosae. Hanc veluti legem (iudice SENECA Epistola 105) brevem saltem essem oportuit, utpote quae ducat et jubeat, non disputet: ita in his breve Monitum adeo breve sufficit, in bona nempe mente! Ut enim is, qui jaculari alium docet oculum saltem et manus ejus dirigit ad certos quosdam scopos, ille vero ea arte utitur, ad qualemcumque luarum aut ad quaecumque intervallum collimeandum; sic animus, qui semel principia haec solida imbibit, facile ad alia transferet, nec ducem et monitorem, in singulis, requirit. Plurima, in prognosticis imprimis, hoc loco desumpta sunt ex aphorismis Hippocratis: Uti enim, in quocumque telo aut gladio laedente, multum interest, a qua manu vibratus, feriat, sic sententiae quoque, ut penetrent et spiritum habeant, vitam ac pandam[?] praeter veritatem, ab experti artificis autoritate suam habent vim, quae cum ex omnibus hujus medicorum principis effatis elucet, atque cui hic placet, is, profecisse se, existimet. Cognitione saltem, Naturae, applicatione, et judicio, opus est: quod, quam arduum sit, frustra dixerim, apud non expertos. Utere his et Tuus mihi favor stimuli loco mihi sit, ad majora et meliora, in II quoque futurorum singularium domo, suo tempore exponenda, conandi.

129 Weszprémi István Paecken Keresztélynek
[Debrecen], 1775. október/november.

Paecken Keresztély megjelent életrajzát küldi, további adatokat kér.

130 Katona István Weszprémi Istvánnak Nagyszombat, 1775. november 11.

Az *Otia Bátsmegyeiana* című kötet Nagyszombatban kapható. Javasolja Horányi művét segítségül. Alsó-magyarországi peregrinációjáról ír, városokat azonosított.

Experientissimo, Clarissimo ac Eruditissimo Viro
Domino Stephano Weszpremi, Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit

Stephanus Katona, Historiae Vniversitatis et Litterariae Professor.

Otia Bátsmegyeiana, quae requiris, *documenta veritatis fidei Romano-Catholicae, forma colloquii familiaris inter Lutheranum et Catholicum exhibentia*, Tirnaviae lucem publicam viderunt Anno 1733. in 8. sumptibus Reuerendissimi Domini Francisci Barbathi, Abbatis Beatae Mariae Virginis de Sancto Abraham, Catholicae Ecclesiae Varadiensis Canonici, Tabulae Praelati. Haec isthic venalia prostant a 36 Crucigeris adeoque, quot voles exemplaria, habere poteris, vtrimum occasio, qua Debrecinum promoueantur, oblata fuerit. Vtinam seu hic, seu quis alter liber, operante Spiritus Sancti gratia, efficiat, vt, qui communem operam ornandae patriae nauamus, iisdem castris iuncti, sub iisdem signis militemus! Akkor bizonyára sokkal örömöstebb, sokkal ditsőségesebben viselném a' Katona vezetéket. Vtere, vir eruditissime, quibusuis in rebus opera mea; lubens eam tibi porro quoque commodabo. Ceterum ad Biographiam Medicorum prosequendam seruire tibi poterit opus eruditum Patris Horányi Piaristae, cuius pars prima de scriptoribus Hungaris in lucem hoc anno prodit.³⁰⁸ Nondum librum habeo, sed apud auctorem ipsum Pestini videram, quum illuc nuper ad inferiores Hungariae partes oculo historico lustrandas descenderem. Inter ego tunc habebam per Ketskemetium, Szegedinum, Aradinum, Temesvarium, Pantsovam, et circumnavigando Belgrado, reuerti per Samlinum, Petrovaradinum, Batsium, Eszekinum, Quinque-Ecclesias, Mohátsium, Szexardinum, Tolnam, Colotzam etc. Nec me facturum in hanc peregrinationem expensarum poenitet, cuius fructum spe mea maiorem tuli multosque iam adultos a patriis historicis errores detensi. Rem vnam speciminis instar adducam. Nolim, fidem habeas, seu Timoni, quum Imaginis Antiquae Hungariae³⁰⁹ Libri I. Capite VI. legeris; seu Seuerino, quum illius Pannoniae, Lipsiae vulgatae 1771.³¹⁰ Libri I. Capite XII. inspexeris, seu quibusuis aliis, qui contendunt, Singidunum, ubinum Belgradum; Taurunum, vbi Semlinum, fuisse. Contrarium ego dudum opinabar; timide tamen, antequam et Belgradum circumnavigassem, et Semlinum oculis curiosis perlustrassem, id pronunciaui. Nunc mihi tum certum est, quam quod in historiis certissimum, Singedonem, seu Singidunum Semlini; Taurunum Belgradi stetisse. Legeram apud Ammianum Marcellinum, apud Aurelium Victorem, Jovinianum Imperatorem et Pannonem, et Singedonem fuisse; legeram apud Plinium, Pannoniam Sauo fluuio terminatam esse. Suspiciabar igitur, Singedonem in Sauum, nun vbi Belgradum, sed vbi Semlinum hodie visitur, quaerendam esse. Sed quia noui, Singidunum in colle (hoc enim *clunum*[?] Celticum notat) situm fuisse, non prius audebam meam opinionem ponere, quam nossem et oculis usurparem, arcem Semlino hodierno adiacentem in arduo colle stare. Iam retine, si vis, priorem opinionem, fac, sentias, cum Timone, Seuerino, vulgoque geographorum, Taurunum cis, Singidonem trans Sauam fuisse; lege deinde Menandrum³¹¹ in exc. Leg. ed. Ven. p. 85. Paris, p. 127. *Cum omni exercitu* (loquitur de cagano Auarum) *mouens, inter Sirmium oppidum (hoc ex insidiis cupere cogitabat) et Singidonem castra ponit et fluuium*

ponte iungere suscipit. Haec mihi, quamdiu Timonem audiui, semper crucem fixerunt; nunc, postquam Singedonem cis Sauum, vbi Semlinum est, colloco, omnis difficultas euanescit. Nolim aggerere testimonia plura veterum, mihi potius, quam illis, fauentiri. Videbis igitur, otiosam non fuisse meam peregrinationem; et postquam nullus fere locus celebrior est in Hungaria, quem non viderim; spero, me patriam historiam in meliore luce collocaturum. Sed hoc lento pede fiet. Nam nunc vniuersalem omnium imperiorum et regnorum historiam tradere iubeor, huic adiungere Litterariam. Quantae molis opus! Sub onere paene fatisco. Materia, quam de scriptoribus Hungaris praeparaueram, seruiet pro historia Litteraria, cui lucem affundet et Horányianum, et tuum opus eruditum, pro quo mihi promisso perhumanas dico gratias, meque porro quoque commendatum tibi habe. Tirnauiae XI. Nouembris 1775.

131 Weszprémi István Cornides Dánielnek
Debrecen, 1775. november 25.

Erdélyi orvosok (Kyrius, Kertzius) adatairól kér felvilágosítást és műveiket. Horányi Elek megjelent munkájáról értesíti.

Amplissimo ac Eruditissimo Viro, Domino Danieli Cornides,
Fautori Suo optumo
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Instituti mei rationes ex vltima Biographiae meae pagina probe vidisti, Clarissime Vir, ea, qua par est, animi submissione enixe rogo, dignaberis pro propensa tua in me voluntate efficere, ut Paulli Kyrii Libellum vtrumque et Sanitatis aphorismos et Vires medicamentorum Coronae editos,³¹² et in scriniis tuis latentes, nuper admodum promissos, legere mihi liceat: fide polliceor pannonica daturum me profecto operam, vt, perlectis iisdem, commoda occasione in eum locum, quem designaueris, debita cum gratiarum actione promptissime remittantur. Gratissimam praeterea omnino rem mihi facturus es, eruditissime Domine, si, quae habeas, quae ad Kyrii et Kertzii, a Bodio in Athenis³¹³ notati, vitae curriculum vberius illustrandum pertineant, ad me perscripseris. Vbi gentium, quaeso, latitat Anti-Kertzius, a Fronio publicatus?³¹⁴ an aliquod illius adhuc prostat exemplum oculis meis perlustrandum? Sed ipse vides, Amplissime vir, quae fuit, quae ad propositum meum felicius consequendum pertineant, itaque, vt optimo iam coepisti consilio, in posterum quoque perge eruditissimas tuas adjicere Symbolas. Vrget typographus, vt primae huic Centuriae supplementa adjiciam, et alteram, quae mihi prae manibus est, elaborandam quantocius submittam. Propensam tuam documentis, plurimi facio, precaturus, vt Deus Ter Optimus Maximus in emolumentum patriae et orbis litterarii ornamentum seruet saluum et incolumen Te quam diutissime. Dabam Debrecini ad 25. Nouembris anno 1775.

Clarissimi Nominis Tui

cultor addictissimus
St[e]phanus W[eszprémi] m. s.

[P. S.] Reuerendissimum Dominum Alexium Horányium in Erudito Scripto hebdomadario Viennensi Anzeigen³¹⁵ inscribi solito vix putem aequum nactum[?] fuisse. Iudicem anni labentis partic.[?] 37. quid tu iudicas equidem maioribus elogiis dignum iudicauerim.³¹⁶

132 Paecken Keresztély Weszprémi Istvánnak Szentpétervár, 1775. december 11.

Jóváhagyólag visszaküldi az életrajzára vonatkozó adatokat. Életrajzi adatokat közöl Gyöngyössiről és önmagáról.

Viro Clarissimo et Eruditissimo Domino Stephano Weszprémi
Salutem Dicit Plurimam Christianus Paecken.

Litteras TVAS accepi, Vir clarissime cum adnexa pagella ex Biographia TVA Medica: atque gratias TIBI ago maximas. Fateor, quae laudes abs TE patri meo tribuuntur, mihi fuerunt gratissima: singularis ejus certe fuit probitas, talisque quam multi mirentur, pauci sequi velint. Jubes vt quae forte mutari debeant TIBI significem: atque in his quae ad patrem meum pertinent, nihil est quod mutandum sit. De me ipso parum sum curiosus, obsequar TIBI tamen, si ea quae de Gyöngyössio quondam nostro scire aves, consequi liceat. Non est cur referam eum Leydae obtinuisse gradum Doctoris, Dissertatione inaugurali, libero stylo scripta, quam Illustrissimus HALLERUS suae disputationum collectioni inseruit,³¹⁷ haec enim nosti. In Russiam (hoc enim imperii nomen est, Moscouia solius vrbis est nomen) venit auctore et suasore Abramo Kaau-Boerhaave, quo ille familiarissime vsus est. Accepti tum, id est, Anno 1753 die 31. Julii locum in nosocomio quo classiariis medicina adhibetur, medici primarii, quem tenuit vsque ad annum 1759. Martii diem 9, quo tempore academiae militari rerum nauticarum admotus est; donec eum AVGVSTA, proprio mandato, aulae SVAE adscriberet. Praefuit igitur muneri medici aulici vsque ad annum 1770. 13. Februarii, quo tempore e vivis excessit. Jam igitur vt TIBI obtemperem, illud quod premere maluissem adjiciam tamen. Veni in Russiam, cui patria locum negavit, anno 1755. et obtinui vsque ad annum 1760. 1. Januarii locum in exercitu Imperiali: hoc tempore medici primarii locum obtinui magni militaris nosocomii Petropolitani, et paullo post mihi etiam institutio tyronum chirurgiae in Schola Chirurgica, quae hoc nosocomio continetur, post obitum celebris viri Johannis Friderici Schreiberi, demendata[!] est. Eodem tamen anno euocatus sum ad academiam militarem tyronum nobilium, cui tum Magnus Dux, paullo post Imperator, PETRVS III., praefuit. Cum anno 1763. AVGVSTISSIMA nostra Imperatrix³¹⁸ Collegium formasset Medicum, cui praeter Medicos hi enim soli excepti aulicos, omnes reliqui Medici in toto Imperio subjecti sunt, a quo etiam loca in exercitu, provinciis, vrbibus etc. medicis vna cum stipendio designantur; locum hoc in Collegio obtinui membri ordinarii; servato simul mihi in Academia militari loco. Anno 1764 die 8. Novembris peculiari Imperatricis mandato, cura omnium eorum quae ad eruditionem medicam spectant mihi demandata est, collato loco vt vocant secretarii eruditi, ad distinctionem a secretario, qui reliquas res curat, quae ei a Collegio imperantur. Simul tamen reliqua loca quae olim obtinui mihi relicta sunt, et adjectus honor Consiliarii Supremorum Imperii tribunalium. Anno 1770. vetus Academia militaria ab AVGVSTA penitus in aliam formam redacta est; quare locum meum ibi amisi, servato tamen stipendio. Anno eodem 1770. die 20. Februarii missus sum peculiari Imperatricis Augustissimae mandato Smolenskium, vt hanc provinciam ab ingruente pestilentia defenderem, quod etiam infinito labore praestiti, euentu adeo laeto, vt nullus locus sit, in quo hoc eruperit malum, in quo plures vna vel duabuas domibus devastaverit, quod edicto suo, Imperii Senatus, ad Collegium medicum hoc anno 1775 Septembri mense dato testatus est et confirmavit. Re bene acta redii nunc 1775. die 22. Octobris, Petropolim, et loca priora in collegio obtineo, cum eodem quod ante habui stipendio 1500, numorum vncialium, quos Rubel vocant, quorum 2 1/3 faciunt aureum

nummum Hollandicum vulgo Ducatum. Libera Oeconomica Societas Petropolitana me adscivit socium anno 1765: eodem ipso tempore, quo ea auctoritate AVGVSTAE confirmata fuit. Anno 1766. Academia liberalium artium Petropolitana mihi locum obtulit Professoris Anatomiae. Jussu AVGVSTAE, Ruthenico sermone artem medendi ad captum eorum qui non sunt medici, scripsi, qui liber primum anno 1760. et reiterata vice 1766. hic Petropoli excusus est. Reliqua quae supersunt, sub meum discessum Smolenskium, omnia quiescere: atque nihil adhuc prodiit praeter Pharmacopoeam Castrensem, 1765. pro iis qui in Exercitu Imperiali medicinam faciunt. Nunc post meum aduentum spero me ea quae supersunt effecturum, idque breui, adeoque haec praetereo. Haec Clarissime Vir scripsi vt TVIS obsequar jussis: Biographiam TVAM ipse certe obtinebo, neque tamen prius, quam donec redeunte vere mare navibus pateat. TV vero Clarissime Vir, strenue in sparta quam TIBI sumisti perge: Det DEVS TIBI vires, et quicquid TIBI ipse boni optaueris: hoc toto animo precor, meque vt TVORVM in amicorum numero habeas, enixe peto. Dabam Petropoli in Russia, 1775. die 11. Decembris stylo veteri.

[Weszprémi feljegyzése:] Percepi an 1776. die 25. Jan.

[A megszólítás mellett:] Riga Warschau Caschau a Debretzin.

133 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1775. december 23.

Cornides Dániel tanácsára veszi fel a kapcsolatot. Kéri, hogy a *Succincta I.* lipcei kiadásához küldjön javításokat, kiegészítéseket, annak bécsi kiadására készül. Egyéb orvosi, különösen régi adatokat is szívesen vesz.

Admodum Reverendo Patri, Presbytero, Historiographo Regis,
Domino Georgio Pray, Fautori Suo optumo
Salutem Plurimam Dicit
Stephanus Weszprémi Medicinae Doctor.

Dum ex Litteris Illustrissimi ac eruditissimi Viri Domini Danielis Cornides ad me haud ita pridem datis intellexissem, TE, Virorum Amplissime, non prorsus genere animum ab eiusmodi minutiisquoque litterariis alienum, quas ego in Succincta mea Medicorum Hungariae et Transilvaniae Biographia tractandas suscepi; singulari tua humanitate, et vasta eruditione uniuerso orbi apprime cognita, permotus, ausus sum eo progredi audaciae, vt TE hoc qualicumque intempestiuus interpellarem epistolio, rogaturus ea TE, qua par est, animi submissione enixius, vt quae indicato Biographiae meae in exitu anni superioris Lipsicis typis expressae Libello, si casu quopiam is in tuas iam manus incidere contigit, emendanda et supplenda obseruaueris, illa connotare, mecumque benigne per epistolam communicare dignabere. Sed liceat bona tua venia, Fautor benignissime, paucis dumtaxat verbis propositi mei rationes tibi aperire: constituit apud animum celebris quidem typheta Vindobonensis Centuriam hanc Biographiae meae primam, adjiciendis ad sua loca supplementis, recudere, et mox alteram, quam nunc ex Aduersariis excepto, et vbi absoluerere potero, illi typis edendam subnectere, in qua exornanda quae argumenta tractationis potissimum selegerim, vltima Centuriae primae pagina quemque condocefacere poterit.³¹⁹ Ex dictis itaque his, lectoque meo in primis Libello, optume cognosces, Virorum amplissime, qua ope, quo consilio tuo in

prosequendo hoc labore maximopere indigeam: per communia itaque reipublicae litterariae nostrae Hungaricae sacra TE obtestor, vt doctissimas tuas in hancce rem meam locupletandam adicere dignabere symbolas, et facere id omne, quod ad hocce propositum meum felicius adsequendum optimo consilio pertinere arbitraberis. Quodsi Medicos simul, qui priscorum Regum, sed in primis Matthiae Coruini, aetatem ornarunt, prout ex ampla omnis generis instrumentorum lectione tibi innotuerunt, ordine suo mihi indicaueris, eorumque vitas, quantumpote licet, descripseris, et descriptas ad me transmiseris, rem genio litterarum mearum facturus es omnino quam gratissimam. Ast te haec in mei gratiam promtissime praestitutum certo mihi persuasi, nam de propensa hac tua in me voluntate Litterae Fautoris mei, et communis amici nostri Domini Danielis Cornides ad me exmissae certiore me nuperadmodum effecerim. Votorum meorum summa est, vt TE, plurimum Reverende Domine, Deus Ter Optimus Maximus in emolumentum Patriae immo universi orbis litterarii decus et ornamentum servet saluum et incolumem quam diutissime. Dabam Debrecini ad diem 23. Decembris anno 1775.

Venerandi ac Celeberrimi Nominis TVI

cultor deuinctissimus
Steph[anus] Wesp[er]mi,
Physicus ordinarius m. [s.]

134 Wesp[er]mi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1775. december 26.

Kéri Pray Györgyhez írt levelének továbbítására. Mária királyné vizéről várja véleményét, továbbá adatokat kér az orvostörténeti művének második Centuriájába felvenni szándékolt brassói orvosokról.

Debrecini ad diem 26. Decembris 1775.

Illustrissimo ac Eruditissimo Viro Domino Danieli Cornides,
Fautori Suo plurimum Colendo,
Salutem Plurimam Dicit [Stephanus Wesp[er]mi].

Te Monitore factum est, Nobilissime Domine, vt has ad Reverendum Dominum Georgium Prayium, historiographum regium, exarau[er]im Litteras;³²⁰ at quia habitationis locus, qui hoc tempore sit, mihi non est cognitus, dignabere eas hic adclusas per cursorem publicum, adjecto Loci nomine, ad illum transmittere quantocius. Non facile profecto dixerim, quantam epistola tua, humanitatis et propensae tuae erga me voluntatis plenissima, in animo meo pepererit voluptatem; perge, Virorum optume, in posterum quoque tua me et opera et consilio in suscepto labore meo feliciter persequendo sublevare. Aperi, quaeso, rationes, quibus fultus inuentionem Aquae Reginae Hungariae Mariae potius quam Elisabethae adscribas diuersum a me sentiendo, prouti in articulo Biographiae meae XXI. pagina 39. et 40. docueram. Priscorum Hungariae Regum Medicos in variis Instrumentis litterariis detectos, et nuperadmodum in litteris promissos auide a te exspecto. Doce me, Fautor eruditissime, qua ratione Paulli Kirii Coronensis olim Medici opera, a Petro Bodio in Athenis Hungariae in Articulo recensita,³²¹ mihi legere liceat; effice, si modo potes, vt ea ad manus meas perveniatur, lectis illis, fide polliceor pannonica, illico debita cum gratiarum actione ad possessorem remissurum. Et huic, et Kertzio, pariter Coronensi Medico, in altera Centuria

locum dare constitui, si plenariam vtriusque vitae cognitionem a te Virorum amplissime, nancisci licebit, nam Bodiana manca admodum mihi esse videtur. Sed quia omnes propositi mei [men]tiones iam tibi sunt perspectae; fac, Virorum optume, vt eruditissimis tuis ad ornamdam Biographiam meam adjiciendis per te symbolis subinde recreas. Vale, Patriae nostrae decus et ornamentum et me redama, tuum

Celeberrimi Nominis Tvi

cultorem deuinctissimum
St[ephanum] Wesp[er]mi m. s.

135 Czirbesz Jónás András Wesp[er]mi Istvánnak
Igló, 1776. január 5.

Kisérőlevél néhány, a *Succincta* következő kötetéhez felhasználható cédulához (Spilenbergerek, Jessenius.)

Excellentissimo, Doctissimo atque Celeberrimo Viro Domino STEPHANO VESZPRÉMY,
Fautori et amico suo longe aestumatissimo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Non dubito, quin novi anni felicia ceperis initia. Qvem Deus Optimus, TIBI Excellentissime Vir, TVISque iubeat esse salutarem, et ita decurrere, ut quotidie divinae bonitatis, nova exstent documenta. Mitto TIBI hac occasione denuo sicilimenta quaedam ad Biographiam Medicorum. Sunt chartae, non plane inutiles, in quas nuper admodum, apud amicum, casu quo incidi, eas ab interitu vindicavi, et bona amici venia, TVIS destinavi vsibus. Haec, quae de Spilenbergiis agunt, multum facient, ad emendandam genealogiam Davidis patris et filii Spilenbergiorum, non satis curate TIBI ab amicis perscriptam. Accendent praeterea lucem, in nonnullis aliis, quae in rebus Spilenbergiorum, memoria digna sunt. Haec vero, quae honoribus Esaiae Jessenskii dicata invenies, Vir Celeberrime, et de Joanne nostro, nonnihil TIBI dabunt. Plura de celebri hoc viro, ad notitiam meam non pervenerunt, si excepero Commentationem, cuius titulus iste est: Regis Vngariae, Matthiae II. Coronatio; Joanne Jessenio a Jessen, Regio Medico, descriptore Viennae Austriae primum, at nunc auctoris venia emendatius recusa Hamburgi, Sumtu Frobeniano Anno M.DC.IC.

Superest, ut iam paucula illa, quae in decusso turris culmine, manu Spilenbergii in codicem relata, invenimus, huc adponam. Haec vero ita habent:

Apostrophe ad Cives.

Denus vt hic valido consistit corpore truncus.

Et pulcra facie respicit astra Caput:

Sic vestra invicto, Cives, stet pectore virtus,

At constans animos, ducat ad Astra fides.

Samuel Spilenberger,
Medicinae Doctor Domini Iudicis gener,
superius posita probando et firmando,
haec in perpetuam memoriam scribebat.
27. Julii. Anno, Da paCeM.

Judicem tum egit Igloviae Ionas Dimerus, vir multis nominibus clarus.

Magnificus Dominus Consiliarius Tiszta, Administrator Provinciae Nostrae¹²² gratiosissimus, optime TVI Vir eruditissime recordatur, et salvere TE iubet, cui Biographiae TVAE, exemplum vnum, ut debui, obtuli. Accepit ille librum fronte serena, et me iussit, pro munere tam praeclaro, decenter TIBI agere gratias. Excellentissimus Hambachius noster, multam TIBI TVISque salutem dicit. Iam vale Excellentissime Vir, et mihi fave. Dabam Igloviae die 5. Ianuarii 1776.

136 Katona István Weszprémi Istvánnak Nagyszombat, 1776. január 10.

Adat-, illetve forrásközlés a *Succinctához* Bátsmegyei István Pálról, s arról, vajon mióta tiltja egyházi törvény a papság orvosi tevékenységét.

†.

Expertissimo, Clarissimo ac Eruditissimo Viro
Doctori Stephano Weszprémi, Physico Ordinario,
Salutem Plurimam Dicit

Stephanus Katona, Historiarum Professor publicus ordinarius regius.

Ne tua vota longius ducam, acceptis tuis 8. Februarii, licet quotidianis ad collegia historica praeparationibus prae quam alias occuper, ad postulata paucis respondeo. Petis, vt curriculum vitae celebris medici Bátsmegyeii transscribam. Hoc ego paucis abhinc annis, neque satis memin, quibus e fontibus, ita concinnaueram.

Stephanus Paullus Bátsmegyei, Trentsinii nobilibus, sed Luthero deuotis parentibus ortus, primum in Hungaria Posonii, Rosnaviae, Eperiesini; tum extra patriam Wittembergae ac Ienae scientiis excultus est. Postea per quinquennium in provincia Gömöriensi; per octennium in legione desultorum comitis a Khewenhüller; per biennium apud purpuratum principem Emericum e comitibus Csáky; demum apud Timauenses medici partes egregia cum laude sustinuit. Repudiato Luthero, religionem Romano-catholicam amplexus in Transsilvania iam anno Christi 1725. subcesivis horis concinnabat opus vtilissimum, quod sumtibus Reuerendissimi Domini Francisci Barbatsi, Abbatis Beatae Mariae Virginis de Sancto Abraham, cathedralis ecclesiae Varadinensis canonici, tabulae praelati, publicam in lucem emisit, hoc titulo: Otia Bátsmegyeiana, documenta veritatis fidei Romano-Catholicae, forma colloquii familiaris, inter Lutheranum et Catholicum exhibentia. Tirnaviae anno Christi 1733, in 8.

Plura mihi de laudato Bátsmegyeio non succurrunt; neque mihi per labores vacat, fontes, e quibus haec hauserim, vel exquirere, vel excutere.

Ad alterum tuae petitionis argumentum adhaesi, numue fixus terminus assignari possit, quo clerus exercitium artis medicae prorsus interruperit, dubitare coepi. Nam docendae medicinae munus diu penes solos fuisse clericos, plurium uniuersitatum historia docet. Consului hac de re Clarissimum Dominum Georgium Lakits, in hac Vniuersitate Regia iuris ecclesiastici professorem publicum, qui quicquid ex eruditionis suae profundae penu depromsit, eius audito calamo notatum accludo.

Addidit is, consuli hac de re posse Conringus, de antiquis academiis dissertationem 3. partem,¹²³ paginam 101. et sequentes. Item programmata Clarissimi Viri Francisci Schvan-

metzel medicinae professoris publici Heidelbergensis et cumprimis programma anni 1771, in quo vir clarissimus ex domesticis academiae instrumentis docuit, quam acres ab anno 1479. et deinceps emersae sint turbae, dum primum munus profitendi publice scientias medicas in illa vniuersitate laicis demandata fuisset, ante quos clerici hoc munere perfuncti fuerint.

Causa vero prohibitionis exprimitur in concilio Lateranensi II. profanum lucri studium, continentiae periculum, vita dissoluta monachorum, quam huius artis exercitium alat.

Atque his, si tuae petitioni factum satis est, gratulabor, tibi que vires, ad eruditos labores pertexendos, ex animo precor. Tirnaviae 10. Ianuarii 1776.

[P. S.] Otia Bátsmegyeiana,³²⁴ quum has clausurus eram, e typographia delata 36 Crucigeros exsolui. Praefatione percursa, didici, me hinc, quae supra notaueram, excerptisse. Plenior omnium narrationem indidem edisces, vbi laudatum opus Germanus tuus transmisserit. Opus sane dignissimum, quod a te voluatur, euoluatur. Si methodum, qua is vsus est, adhibueris, spero meliora DEVMque orabo.

137 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak Hely nélkül, 1776. január közepe?

Továbbította Pozsonyba Weszprémi levelét Pray Györgynek. Válaszol Weszprémi kérdéseire, részletesebben is a papok számára megtiltott orvosi gyakorlatra vonatkozóra.

Experientissimo, Celeberrimo ac Doctissimo Viro, Stephano Veszprémi
Medicinae Doctori, Fautori suo longe aestumatissimo,
Salutem Plurimam Dicit Daniel Cornides.

Nisi TVA probe mihi cognita esset et humanitas, et in me benevolentia mirifica prorsus ac singularis: vererem magnopere, ne mihi iure succenseas, quod ad binas TVAS litteras elegantissimas³²⁵ a tam longo tempore TIBI debeam responsionem. Non mea id culpa factum esse, TIBI, velim, persuadeas. Itinera nempe, occupationes, morbus etiam, quominus maturius TIBI rescribere potuerim, offuerunt. Nunc tantillum otii nactus, et meliuscule iam habens, culpa haud vacarem, si officium epistolicum ultro quoque differrem. Itaque ad singula litterarum TVARVM capita paucis iam respondebo. Iussisti, ut quas ad Clarissimum Georgium Prayum meo suasu exarasti litteras, meisque acclusas, per veredarium publicum, adscripto loci nomine, viro transmitterem. Cum nihil omnino sit, quod TVI causa non faciam libentissime: non solum epistolam TVAM misi Posonium, ubi domicilium sedemque fortunarum suarum fixit Clarissimus Prayus; sed preces quoque meas apud virum mihi coniunctissimum TVI causa interposui. Non dubio, quin voti TE reddiderit compotem. Ita enim ille in suis ad me:

Quod inventionem aquae Reginae Hungariae, Mariae quam Elisabeth adscribere malim, nullum mihi est argumentum aliud, quam quod apud, nescio quem, scriptorem Gallum illis temporibus aequalem, (Brantonium, ni fallor) id olim me legisse mihi videar.

De vita et scriptis Paulli Kiris et Kertzis, medicis Coronensibus, non prius quidquam impertire TIBI, vir celeberrime possum, quam reuersus in Transilvaniam fuero, tenuique meo supellectili librario redditus sum. Pensabo vero affatim, quidquid nunc ingratiis meis abs me negligitur.

Thomam Stephani IV. medicum non aliunde novi, quam ex Niceta Acominato Choniata, scriptore Byzantino, qui libro IV. capite I. pagina 66. editionis Venetae anni 1729³²⁶ refert, Hungaros invisum Stephanum dolo necare instructentes, Thomam largitionibus corrupisse, hunc vero venefici insignem artificem, cum forte Stephanus venam incidisset, veneno ictum inuasisset; quod in totum corpus diffusum, correptis vitalibus, Stephanum celeriter confecerit. Non plura de hoc Thoma reperi usquam.

De Joanne Hunneburgensi Aeneas Sylvius in Libros Antonii Panormitae, de dictis et factis Alphonsi Regis memorabilibus, Commentario,³²⁷ libri IV. numero 32. pagina 47. editis Helmstadii anni 1700. lepidam narrat historiolum, quam ipsius Aeneae Sylvi hic adscribam verbis (pagina 276):

Nescio, an notus TIBI Guillelmus de Varignana.³²⁸ Exstat scilicet inter Farsetti, nobilis Veneti, codices manuscriptos, quarum catalogum exhibet Johannes Fridericus Le Bret in suo Magazin zum Gebrauch der Staaten- und Kirchengeschichte.³²⁹ Vierter Theil, 1774. pagina 170. sequentes, numero XXXIV. pagina 188. Guillelmi de Varignana Practica Medicinae ad Meladium Croathorum et Bosnae Banum. Codex chartaceus in folio, saeculi XIV. pagina 189. Wilhelm, Bartholomaei von Varignana Sohn, war im December 1304. unter den Antianen und Consulen von Bologna. Siehe Alidosi in Dottori di Filosofia Bolognesi³³⁰ Seite 79. Das hier von ihm angeführte Werk erschien im Jahr 1520. in Venedig bey Alexandro Bindoni im Druck.³³¹ P. Orlandi in seinen Scrittori di Bologna³³² Seite 184. und Lindenius renovatus³³³ Seite 385. Wolfgang Giusto in seiner Chronologie der Aerzte³³⁴ sagt: er sey ein vortrefflicher Arzt gewesen, und habe sich ums Jahr. 1300, in Genova aufgehalten. Jedoch ersieht man aus diesem Codex am Ende, daß er dieses Werk in Zara (in Dalmatie) im Jahr 1319. aufsetzte, wo er in Diensten des Bans von Croatien und Bosnien Meladius Leibarzt war.

Lex, qua clero interdictum est medicinam exercere, lata est a Gregorio IX. Decretalium libri III, tituli L. capite III. Non magnopere, repetita et moderata a Bonifacio VIII. Caput statutum I. hoc eodem libro.³³⁵

Historia Miscella, liber 22. apud Muratorium Scriptores rerum Italicarum libri I.³³⁶ pagina 159: Persuadet quod curandus foret, si ex aliqua confectione pharmaca in nares eius insufflarentur a medico suo, Moyse nomine, diacono Antiochenorum ecclesiae. Caesarius libri 9. capite 56.³³⁷ Coloniae in ecclesia, Sancti Andreae canonicus quidam extitit, ordine sacerdos, arte medicus, veteres nonne clericos, itemque monachos, quin et episcopos atque archiepiscopos medicinam olim exercuisse. Clerum olim exercuisse medicinam, omnes omnium aetatum locquuntur historiae. Sic in Historia miscella etc. sequentia legas verba: Porro Caesarius etc. ita:

Nihilominus tamen diu adhuc post Gregorii IX. et Bonifacii tempora sacri ordinis homines arti salutari operam dabant, regum atque principum agebant archiatros. Juverit eius rei duo saltem allegasse exempla domestica Jacobus eiscopus Csanadiensis sub Carolo Roberto rege Hungariae medicinam professus est testibus patriis nostris annalibus; Johannes Stock praepositus Scepusiensis Sigismundi et sequentium Hungariae regum in diplomatibus a praeclaro Carolo Wagner evulgatis specialis physicus audit. Terminus, me quidem iudice, figi potest nullus, a quo clerus... [Folytatása nincsen.]

138 Wespřemi István Czirbesz Jónás Andrásnak
Debrecen, 1776. január 18.

Küldi „Bába mesterségre tanító könyv”-ét, jelzi hogy hamarosan kidolgozza a *Succincta* második kötetét, adatokat kér hozzá.

Admodum Reuerende ac Eruditissime Domine,
Fautor singulari observantia colende!

Quod studium meum Biographicum nouis iisque egregiis pro instituti mei ratione illustrare pergat documentis, maximas, quas animo concipere possum, ago habeoque gratias; vt in posterum quoque id facere dignabere, maiorem in modum TE admodum Reuerende ac Eruditissime Vir, enixe rogo, immo per communia litteraria nostra sacra obtestor.

Libellum de arte obstetricia scriptum et typis huiusmodi editum³³⁸ en tibi dono offero, si nondum vllum illius exemplum in tuas incidere contigisset manus. Magnam rerum nostrarum probe nosti esse infelicitatem libros in patria typis expressos, omnibus nostris vix innotescere posse, quod ii lectoribus in relationibus eruditorum publicis, quarum nullas in patria habemus, commendentur minime. Consultumne itaque iudicas, Virorum amplissime, Librum hunc exmissum, regio iussu publicis vsibus destinatum, et nondum in scripto quoquam divulgatum, in erudito Scripto hebdomadario Vindobonensi³³⁹ indicari? Si ita, negotium hocce tue committendum esse industriae, audacter licet, censui.

Buchholtzio locum dare constitui in altera Biographiae meae Centuria³⁴⁰ iam propediem elaboranda, et Viennam, quia urget typographus aulicus caesareus, transmittenda, eo quod singulares rerum naturalium nec non medicinarum observationes insertas legam Collectaneis Vratislaviensibus; si quid itaque ad curriculum vitae utriusque, patris puta et filii elaborandum conferre poteris, potes certe plurimum, rem omnino mihi factururus es gratissimam. Sed fac id omne, admodum reuerende domine, et fautor optume, quod illustrandis et locupletandis instituti mei rationibus inservire optumo consilio arbitraberis. TE Deus trinus, optimus, maximus in emolumentum rerum patriarum nostrarum seruet saluum et incolumem quam diutissime precor. Vale virorum optume et felicitate age. Dabam Debrecini ad diem 18. Ianuarii 1776.

Celsissimi Nominis TVI

cultor devinctissimus
Stephanus Wespřemi m. s.

[P. S.] Impositam in Librum Epistolam ad reverendum dominum Samuelem ab Hortis Szombathelyinum commoda occasione exmittere ne molestum duxeris.

[A külzeten:] A Monsieur Monsieur Andree Jonas de Czirbesz, Ministre de la Parole Dieu dans l'Eglise Lutherienne a Igló.

[Pecsétel.]

139 Ismeretlen Weszprémi Istvánnak
Frankfurt, 1776. január 20.

Két levelére válaszol.³⁴¹ Újévi jókívánságok, emlékezések. Kiméletes életvitelre inti. Sajnálja, hogy Patakit lakótársa becsapta.

Vir Experimentissime, Amice Integerrime.

Binas tuas litteras gratus accepi votaue votis reddo et Tibi vicissim quaevis prospera sub novi anni auspicio non solum, sed per totam vitam animitus cupio eventura.

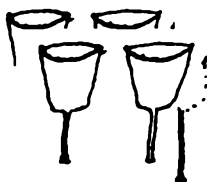
Novam meae familiae accessionem Tibi gratam fuisse gaudeo et adhuc magis quod parvulorum meorum recorderis, qui es vicissim tui inmemores non sunt, sed saepe tuam in ludendo frustra quaerunt operam.

Acerrimis tuis lucubrationibus tribuas velim morbum quo laborasti, quem ego quidem cataractam non existimo tam prompto auxilio nunquam emendandam, interim luminibus tuis parcas, et vites quantum poteris protractam ad languidam lampadis lucernam lectionem umbraculo semper defensus.

Conjux mea ab aliquot septimanis refractario laboravit tumore mammarum quem a puerperio contraxerat sed qui quod Dei gratia est, ab aliquot diebus penitus fere remisit.

Domini Patacki vices doleo qui contubernalem sibi sumpsit verum nebulonem, nam postquam ipsi aliquot thaleros emulsit, ut nebulo evasit et excessit, mihi imprimis imposuit cum degent sese esse candidatum breviter honores ambiturum.

Litteras de quibus scribis non traditas esse non laboro, tui enim caussa erant exaratae, et novas facile si visum fuerit obtinere poteris. Totum instrumentorum apparatus pro insectione ceracea non desidero, est enim mihi syringa, sunt quoque tabuli sed deficit clavis pro continendis tabulis ad methodum D. Lieberkühn cum elastro parata cujus quidem pretium rescire vellem, praeter clavem duos tales tabulos minores desiderarem, quarum figuram hic adposui.

Inter praeparatores chirurgos qui demonstrationibus Professoris anatomes famulantur novi olim fuisse qui praeparata anatomia venum dant, quos invenias ab ipsis rescire poteris quanto pretio verbi causa renem, lienem, hepar, cor etc. cera repletum venum darent.

Quod reliquum est impertitam salutem conjux et tota mea familia cum foenore reddit Tibique fausta quaevis apprecatur, ego vero ut nosti semper idem ad quaevis officiorum genera, quoad hos spiritus reget artus ero. Vale. Scribebam Francofurti ad Viadrum die 23. Januarii 1776.

140 Pray György Wessprémi Istvánnak Pozsony, 1776. február 3.

Cornides Dániel közvetítésével megkapta levelét. Néhány középkori királyi udvari orvossal kapcsolatban idéz okiratokból.

Clarissimo, Doctissimo, ac Excellentii Viro Stephano de Veszprémy
Georgius Pray Salutem Plurimam Dicit.

Magnopere obstrictus sum Clarissimo Danieli Cornides, qui, cum Tuas Litteras³⁴² plenas humanitatis, et elegantiarum, mihi accurate reddi curavit, eadem opera viam complanavit, qua Tecum, qvem ex edita Biographia Medicorum confestim, ut legeram, permagni facere coepi, litterarum commercium inire possim. Erunt aliquva, de qvibus Consilium tuum exquirere, necessum habeo, modo id sine Tua molestia fieri posse intelligam. Sed hoc deinceps. Nunc, qvod petis, libenter sane praesto, utinam! pro voto Tuo. Frustra tamen optas, ut brevem Tibi Medicorum vitam adumbrem, quorum sola fere nomina Litterae, et Diplomata nobis conservarunt.

En Tibi, quos reperi. In litteris Civitatis Strigoniensis Latinorum de anno 1332. haec lego: Ad universorum notitiam volumus pervenire, quod vir providus, et honestus, magister Perectoldus Cirolicus, seu medicus excellentissimi Domini nostri regis Karoli, Dei gracia illustris regis Hungariae etc. Tractat cum civibus de domo coemenda, in qva Vissegrado Strigonium procurrens degere per intervalla posset. Cirolicum scis medio aevo chyrurgum indicare. Pertholdum hunc Italum fuisse oportuit, qvod domum sibi non alibi, qvam in civitate Latinorum, sive Italorum emtam voluerit. Litterae, ex quibus haec excerpti, sigillo pendente duplici munitae sunt, cujus perigraphie antica sic habet: Sigillum Latinorum civitatis Strigoniensis: postica vero ita: Secretum Latinorum civitatis Strigoniensis. Facies aversa sigilli exhibet basilicam cum quatuor turribus: adversa quatuor fluvios ad eum modum, quo in sigillis regiis visuntur.

In litteris anni 1358. in qvibus agitur de beneficio Sancti Andreae, haec sunt: Magister Franciscus Physicus Domini Lodovici regis excellentissimi. Cujus fuerit, ne vestigium quidem in iis litteris exstat.

Mathiae Corvini primarius medicus erat Franciscus Fontana, sine dubio Italus, qvem rex Mediolanum misit oratorem, ad conficienda pacta sponsalitia inter Joannem Corvinum filium suum, et Blancam filiam Domini Galeaz ducis, qvibus pactis anno 1487. die 25. Novembris stabilitis ita inter praesentes subscriptus legitur: Domino Francisco Fontana artium, et medicinae doctore praefati (Mathiae Corvini) Serenissimi Domini regis Hungariae oratore.

Alter Mathiae regis Medicus, magis tamen Beatricis reginae, capta Vienna, fuit Joannes Tichtelius, ad qvam, dum thermis Sancti Berchtoldi haud procul Vienna uteretur, aliquoties vocatus, illam depulso morbo feliciter restituit. Patriam habuit Greinam Austriae Superioris oppidum. Viennam anno 1463. delatus medicinae operam dedit sub magistro Christophoro Creuzero, a cujus parente Pancratio gradum doctoris recepit anno 1476, die XVI. Decembris. Sequenti anno facultatis decanus jussus canones Avicennae praelegit, qvo item anno frater ejus Bartholomaeus Tichtel Academiae Rector erat. Anno 1482. communi Collegiarum consensu Professoris munus ex manibus Friderici Imperatoris suscepit, in qvo munere postea, qvam Vienna capta est, a Mathia rege confirmatus fuit, assignato majore, qvam sub Friderico habuerit, stipendio, qvem propterea etiam in suo Manuscripto Diario, ex quo haec

promsimus, prae Friderico laudat. Conjugem habuit Margaretham Joannis Steberi civis Viennensis filiam, ex qua quinque filios, et unam filiam sustulit. In usu artis medicae tam felix passim erat, ut fortunas domesticas non mediocriter auxerit.

Haec erant, quae de Medicis, quorum opera Hungariae reges usi sunt, ad te perscriberem; si qui deinceps mihi in diplomatibus occurrent, hos itidem habebis. Interea haec paucula boni ut consulas velim. Vale, et me inter Tuos aliquo loco ut esse patiaris rogo. Vale iterum. Dabam Posonii in Excollegio, hoc enim Domui, quam incolo, nunc nomen est, tertio Nonas Februarias MDCCLXXVI.

141 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1776. február 5.

A középkori egyetemes zsinatok határozatainak és az orvoslásnak a viszonyáról ír és kérdez. Segítséget kér Kerchelich Ádám Boldizsár *De officio archidiaconi* című művének beszerzéséhez, középkori királyaink orvosairól kéri az adatokat orvostörténeti művének második *Centuriájához*. Varjas János verseit elküldi Pestre, Pray György tartózkodási helyét kérdezi.

Debrecini ad diem 5. Februarii 1776.

Amplissime Vir, Fautor aestumatissime,
singulari observantia Colende!

Litteras tuas vtrasque et Szirakino et Pestino ad me datas eruditionis et propensae tuae in me benivolae voluntatis plenissimas rite percepi.³⁴³ Argumenta humillimae petitionis meae ita nunc brevibus accipe: quandoquidem Clero in omnibus fere Conciliorum Actis, ego lego ex editione Hardvini, ad recentiora vsque fere secula,³⁴⁴ conditis toties canonibus, artis nostrae salutaris exercitium sollemniter severe, interdictum noverimus, vbi quaeso terminus figendus est, a quo non amplius audet quoquam modo idem Clerus Medicinam facere, et ab exercitio artis illius prorsus rejecti et exclusi sunt, pro Pontifice jubente id factum est, qua occasione, vel promulgato edicto, bullave sancitum est, non putem Clerum hodie juramento obstringi, vt quidam hariolantur, a tempore ordinationis nolle se Apollinis his sacris quoquam modo immiscere; vberius me edocere de his dignabere quam totius, et fontes simul aperire, vnde notitia tantae rei hauriri potest quam commodissime: mitte quaeso, Virorum eruditissime, mihi Kerchelichium de officio archidiaconi, quem nulla ratione comparare possum, forte aliquid in hanc rem in eo invenero. Alterum est, quod ex te vellem avide cognoscere, in postrema epistola indicati duorum Hungariae Regum archiatri, Thomas Stephani III[!] et Joannes Hunneburgensis Sigismundi, Medici duo, quibus Instrumentis litterariis doceri poterunt tales exstitisse Viros, pro more seculi nostri dicendorum[?] rationem mihi vbique reddendam et instrumentis litterariis firmendam firmiter apud animum proposui, vt fidem dictis meum conciliare possim. Si quae praeterea de Medicis qui Matthiae regis aetatem ormarunt praeter eos, quos ego in Erudito Scripto hebdomadario Anzeigen inscribi solito jam ante biennium publicaveram,³⁴⁵ inter legendum tibi occurrerint, eorum nomina vna cum indicatis fontibus, in chartam conjecta benigne mecum per epistolam communicare dignabere. Si de his per te certior fieri potero, nil enim dubito quin desiderio meo satisfaciatur, paucum supererit ad alteram Biographiae meae Centuriam elaborandam, quam illico in manus typographi exmissurus sum publicandam. Simulac commodam nactus fuero occasionem, Cansionem Varjasianam, quam petiisti, Pestinum ad te exmittam. Iterata vice enixe rogo, immo per communia reipublicae litteraria sacra te obtestor, dignabere me de quaesitis

per Epistolam beneficio cursoris mittendam certiore reddere. Vbi nunc Reverendus Pray moratur? vellem ex te cognoscere. Servet te, decus et ornamentum patriae, Deus Ter Optimus Maximus in emolumentum orbis litterarii quam diutissime salvum et incolumen precor.

Celeberrimi Nominis Tvi

cultor addictissimus
Steph[anus] Weszprémi m. s.

[Címzés:] Debreczenből. A Monsieur Monsieur Daniel Cornides Secrétaire du Comte de Teleky. Per Bude, Kerepes, Atsa a Szirák.

[Pecsétel.]

142 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak Hely nélkül, 1776. február.

Erdélyi orvosokról közöl adatokat; Horányi Elek újonnan megjelent könyvét értékeli. Fájjalja, hogy egy korábbi, Weszpréminek írt levele elveszett. Említi egyes magyar királyok udvari orvosait. Utóiratában kéri a Varjas-féle vers egy példányát, amely azáltal tűnik fel, hogy csak „e” magánhangzó fordul elő benne.

Experientissimo, Eruditissimo ac Celeberrimo Viro Domino Stephano Weszprémi,
Medicinae Doctori, Fautori suo aestumatissimo,
Salutem Plurimam Dicit Daniel Cornides.

Redditae mihi sunt litterae TVAE nuperrimae, plenae officii et humanitatis. Ad eas quod iusto serius rescribam, dabis id perpetuis illis itineribus meis, quae me et amicis, te Musis meis, et mihimet ipsi eripiunt. Tarditati igitur meae, quam TVA humanitas spondet, dabis veniam. Iam ad rem accedo. Paulli Kyrii libellos medicos Coronae editos in Transylvania reliqui, quos TIBI certo mittam, simul ac ineunte vere in Transylvaniam fuero reversus. Tum vero plura, quae ad Kyrii, Kertzii aliorumque medicorum Transilvanorum biographiam etc. pertineat; TIBI, vir celeberrime, plena manu impertiam. De Anti-Kertzio, a Fronio evulgato, ne fando quidquam unquam audivi.³⁴⁶ Operam tamen dabo, ut si non librum ipsum nancisci, eius tamen uberiores comparare notitiam possim. Caeterum, si quacunque demum in re pulcherrimi instituti TVI rationibus velificari potero, meam certe qualemcunque symbolam lubens semper conferam.

Reverendus pater Horányi opus nuper publici iuris factum laudatur ab his, culpatur ab illis. In Viennensibus certe rerum novarum litterariorum commentariis, Anzeigen inscriptis, non satis aequum, ut arbitror, de eo fertur iudicium.³⁴⁷ Quid ipse de opere Horanyiano sentiam, quaeris? Edisseram. Magnopere commendat se mihi liber lectione multifaria, et in homines a sacris Romano-Catholicis alienos moderatione summa, et nativa quadam sermonis latini pulchritudine. Esse in eo quaedam praetermissa, quaedam, quae limam admittant, non equidem iverim inficias. At vero opus omnibus suis modis ac numeris absolutum; opus ita omni ex parte perfectum, nihil ut in eo iure desiderari possit; opus, inquam, tale nec prodiit adhuc, nec prodibit unquam. Danda est in primis venia scriptoribus illis, qui materiam varie undique conducendam habent, quique adeo non, ut araneae fila ex se gignunt, sed ex alienis libant, ut apes. Mirari subit, TE nullam litterarum, quas Szirakino ad TE verbosissimas dedit, mentionem iniicere.

In iis de clarissimo Pray conatus TVOS iuuandi studeo, item de formula quadam antipodagrica Elisabethae Reginae Hungariae sua ipsiusmet manu breuiario cuidam inscripta, de principum denique Hungariae inventis medicis, plusculum nugatus sum. Doleo litteras eas intercidissee; non quod iis pretium aliquod statuam, sed quod bene de TE merendi studium meum caruerit successu. Nunc de priscorum regum nostrorum archiatriis verbulum licet addere. In iis locum sibi vendicant homo, sub Stephano III., Gerardus sub Ladislao Cumano; Jacobus, episcopus Csanadiensis sub Carolo Roberto et Ludovico I; Joannes Hunneburgensis sub Sigismundo; Johannes Stock, sub Sigismundo et Alberto; Joannes Manardus, sub Vladislao II. De postremo hoc ipse etiam attulisti nonnulla; neque tamen spernenda censeo, quae de eo in Thanatologia Guilielmi Budai,³⁴⁸ doctoris medicinae in Scriptoribus rerum Germanicarum Johannes Michael Heineciis,³⁴⁹ pagina 206. leguntur. Quod reliquum est, pro salute TVA vota nuncupans, Deum precor, vt TE et patriae, et amicis, et bonis litteris quam diutissime sospitem seruet et incolumem. Ita vovet celeberrimi TVI nominis

Cultor perpetuus
[Daniel Comides]

[P. S.] Feceris mihi rem longe gratissimum, si Varjasianae Cantionis Hungaricae quam praeter e non alia vocalis ingreditur, vnum mihi procuraueris exemplum.³⁵⁰

143 Wespřemi István Augustini (ab Hortis) Sámuelnek [Debrecen, 1776. március 5.]

Adatokat kér (főleg a Buchholtzokról) orvostörténeti művéhez

144 Wespřemi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1776. március 5.

Mellékeli az Ab Hortis Sámuelhez továbbítandó levelét, melyben a *Succincta* készülő második kötetéhez kér adatokat a két Buchholtz – apa és fia – életéről s műveiről. A címzettől ugyanezt kéri Bácsmegyei István Pállal és a két Wipacher Dáviddal – apával s fiával – kapcsolatban.

Plurimum Reverendo ac doctissimo Viro, Domino
Jonae Andreae Czirbesz, Fautori suo optumo
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Wespřemi.

Litteras has responsorias ad Reverendum Dominum Samulem ab Hortis exaratas ob eam potissimum causam sic adclusas ad TE exmisi, vt perlectis iis intelligas me in altera Biographiae meae Centuria Buchholtziis quoque velle locum adsignare, et tuam simul implorare opem, vt ad eorum vitas illustrandas tu quoque tuam, Eruditissime vir, liberaliter conferre digneris symbolam. Dignabere itaque, Fautor optume, litteras has charta, vt moris est tegere, et sigillo tuo munitas commoda occasione ad reverendum dominum ab Hortisium expedire. Si quae de Stephano Paulo Bacsmegeyo Medico, qui eiuratis Protestantium sacris, in Otiis suis³⁵¹ multa impudico ore effutivit; et Davide Wipachero patre et filio vtroque medico, Modriensi et

Schemnitzienſi, tibi innotuerint, benigne mecum, enixe rogo, cummunicare dignabere. Me favoribus tuis commendatiſſimum volo in poſterum quoque, qui ſum, quoad vixero

Ampliſſimi Nominis tui

Debreczini ad diem 5. Martii 1776.

cultor deuinctiſſimus

Stephanus Weſzprémi m. s.

145 Weſzprémi Iſtván Pray Györgynek Debrecen, 1776. április 2.

Köſzöni a küldött adatokat, a *Succincta II.* névſorát küldi, ehhez is kéri a ſegítségét. Kérdezi, hogy a klérus számára mikor tiltották meg orvosi tevékenység végzését.

Admodum Reverendo ac Eruditiſſimo Viro,

Domino Georgio Pray, Historiographo Regis, Fautori ſuo aeſtumatíſſimo ſalutem plurimam dicit

Stephanus Weſzprémi.

Litteras tuas propensae meae in me voluntatis indices opportuno tempore rite percepi:³⁵² quod Medicos aevi antiquioris Hungariae quatuor, vnum qui Caroli Roberti, tres qui Matthiae Corvini aetatem ornavunt, ex indicatis instrumentis litterariis demonstratos submiseris, maximas tibi ago habeoque gratias: Ea, qua par est animi submissione rogo, ut quae ad locupletandam illustrandamve Medicorum Hungariae et Transilvaniae Biographiam meam pertinere optimo consilio arbitraberis, mecum benigne in posterum quoque per Epistolam communicare dignabere: en in finem hunc eorum seriem hic adclusam ad te exmitto, qui Secundae Centuriae propediem pelo subiciendae partem priorem occupabunt: TV, vt, Fautor optume, eruditissimas tuas symbolas in rem hanc meam adjicias, quam fieri potest enixissime te rogo, immo per communia reipublicae litterariae nostrae sacra obtestor: habeo profecto ita, quod gratiae mentis cultu ac pietate in te depraedicare valeam. Vtinam suppeteret mihi aliquando occasio, vt gratam in te meum ipso genere tibi testari liceret meum animum: iube, quae me voles facere, pro tenui virium mearum modulo ad serviendum experieris promptissimum. TE, vt in decus et emolumentum patriae, immo totius orbis eruditi Deus Ter Optimus Maximus servet saluum et incolumem quam diutissime precari nunquam desinem. Debrecini ad diem 2. Aprilis 1776.

P. S. Vellem, per Te, Virorum eruditissime, curatius edoceri, exercitium artis Medicae quo praecise tempore solemniter vice vltima Clero ita interdictum est, vt eam amplius iam exercere minime audeat: ex Actis enim Conciliorum novimus probe, ego lego editionem Hardvini,³⁵³ centiis a Sacro patrum ordine latis legibus vetitum illud fuisse, at salutaribus eiusmodi monitis et decretis minime paruisse vbi terminus figendus est, qua potissimum occasione, quo tempore et Clerus secularis et monachi manus suas de tabula hac subtraxerunt? Si tua responsione hac me dignaberis, rem omnium gratissimam mihi omnino facturum es, Fautor optume.

[A negyedrért hajtott levél negyedik lapján Weſzprémi kézírásával:]

Series Medicorum Hungariae, qui Centuriae secundae Partem Priorem occupabunt:

1./ Abaris. 2./ Ajtai Andreas. 3./ Albrich Joannes. 4./ Anacharsis. 5./ Atzél Gabriel. 6./ Bausner

Sebastianus et Bartholomaeus. 7./ Bátsmegyei Paullus Stephanus. 8./ Beretzk vel Briccius de Vizakna Georg. 9./ Branche. 10./ Buchholtz Gergius vterque, pater et filius. 11./ Cramer Paullus. 12./ Dimjen Paullus. 13./ Enyedi Samuel. 14./ Erdelyi aliter a Transilvania Johannes. 15./ Fontana Franciscus. 16. Gerardus. 17. Gömöri David. 18. Hambach Joannes et Samuel, pater et filius. 19./ Herczeg Joannes. 20./ Hunyadi Franciscus. 21. Huszti Stephanus. 22./ Jeszeni aliter Jeszenszky vel Jessenius a Jessen Joannes. 23. Kertzi Paullus. 24./ Kyr Paullus. 25./ Liebezeit Georgius Sigismundus. 26./ Marquardus. 27./ Martinus. 28./ Melchioris Cibiensis. 29./ Michael. 30./ Monavius Fridericus. 31./ Nagy Borosnyai Martinus. 32./ Palumbini Matthaeus. 33./ Parschitzius Nicolaus. 34./ Pannonius Michael, item Michael Ascanius, item Janus.³⁵⁴ 35./ Pataki, Pater et filius, uterque Samuel. 36./ Peck Joannes Christophorus. 37./ Perectoldus. 37./ Pétsi Andreas. 39./ a Placentia Jacobus. 40. Sailer Carolus Wilhelm. 41./ Schemberger Andreas. 42./ Schwartz Joannes Theophilus. 43./ Stancarus Franciscus. 44./ Valmarin Israel. 48./ Vette Georgius, item Joannes Georgius et Andreas, pater, filius, nepos. 49./ Wipacher vterque David, pater et filius. 50./ Wirth Georgius.

[A levélen Pray György feljegyzései, sorrendben:]

NB. Brancha fuit Medicinae Doctor, qvem Petrus Colocensis Archiepiscopus ex Sua Aula misit Temesvarinum ut Paulum Kinisium valetudini restitueret, quod feliciter praestitit anno 1492.

Mathias Auctus Alexii Thurzonis Medicus circa 1543.

Josephus Tectander Medicus, huic filia Sabina Georgii Werneri desponsa fuit, sed sponsus nuptiis praemortuus circa idem tempus 1543.

Joannes Antoninus Medicus circa idem 1543.

apud Kerchelics Gerardus Ladislai Chuni Medicus. Historia Ecclesiae Zagrabiensis, Kerchelich, pag. 93. 127. item, 261.

NB. Spolin Joannes fuit Medicus Mariae reginae Ludovici II. Conjugis. NB. hunc nondum communicavi Domino Veszprimio.

178. Kerchelich Historia Ecclesiae Zagrabiensis. 1452. Marquardus [...] NB. Nec hunc communicavi.

pag. 127. Jacobus de Placentia Caroli Regis Physicus, anno 1333 factus Episcopus Chanadiensis et anno 1343. Zagrabiensem sedem traductus.

Fuichich Paulus [...] Medicinae Doctor [...] anno 1590.

Ladislau filius Deméni Physicus Ludovici I. 1366. dein Sigismundi anno 1419. Ecclesiae Colocensis Praepositus, simul Episcopus Nitrensis. fratres habuit Nicolaum, Laurentium et Benedictum.

146 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak Nagyszeben, 1776. május 8[?].

A Succincta első kötetéhez fűzött részletes megjegyzések.

Experientissimo, Celeberrimo ac Doctissimo Viro,
Stephano Weszprémi Medicinae Doctori,
Fautori suo longe aestumatissimo
Salutem plurimam dicit Daniel Cornides.

Peragratis Comitatu Batsiensi, Ducatu Sirmiensi, Banatuque Temesiensi, in Transilvaniam redux nihil prius nihilque antiquius habeo, quam ut meum per Litteras, Tibi, Vir Celeberrime, cultum deferrem, atque de rebus, quas scire Tva interest, Te faciam certiore. Scire item Te velim, Clarissimum Dominum Ladislaum Málnási his diebus me compellasse, retulisseque rogatu Tvo, libellum, cui titulus: *Sanitatis studium ad imitationem aphorismorum compositum. Item alimentorum vires breviter et ordine Alphabetico positae, auctore Paulo Kyr medico*.³⁵⁵ in usus Tvos exscribi curasse, scribaeque operam suam locanti pro unaquaque phylira 5. grossos esse pactum. Libellus in 8vo absolvitur 42 foliis, atque adeo 5. phyliras et 2. folia constituit; descriptus autem est in forma quadripartita, ita ut singulae paginae apographi singulis paginis libelli typis editi respondeant. Loewii etiam *Dissertatio epistolica ad Martinum Schmeizelum*,³⁵⁶ pro Te, Vir Celeberrime, describitur, brevi absolvenda. Curabo iam, ut instituta cum autographo collatione diligenti, utrumque opusculum a mendis, quae forsitan irreperere per oscitantiam poterant, repurgetur. Tum erit opportunitatem, qua fasciculus chartaceus ad Te commodè perferatur, mihi indicare. Quod ad symbolam abs me Tibi superioribus Litteris meis promissum attinet, liberare fidem non prius potero, quam Maros-Vásárhelyinum fuero reuersus. Scilicet Maros-Vásárhelyini adseruatur, quidquid chartarum et supellectilis librariae mihi est. Quando vero Vásárhelyinum revisum, certo definire ob instantes diuturniores ferias forenses, nequeo. Utcunque tamen fuerit: stare promissis decrevi serius, citius. Patere nunc, Vir Celeberrime, ut qualescunque notulas meas Centuriae Tvae I. adspargam.

Addidit praeterea, se seuerioribus curis esse districtum, sibi quae frequentia huc illuc per muneris sui rationem suscipienda esse itinera; se proinde nec commissas sibi negotia procurare nec posse, nec scribendis vacare posse litteris. Haec et similia praefatus, rogavit me Vir Clarissimus, ut sublevarem se, omnemque rei istius curam in me susciperem, simul etiam se claribus apud Te excusarem verbis. Quod dum facio, Tibi significandum esse duxi, Kyrii libellum iam descriptum, atque in manibus meis esse, Loewianam vero Dissertationem brevi esse finiendam. Kyrii libellus in 8vo.

Ad articuli 3. numerum 12. Titulus opusculi hoc loco indicati, quod nunc prae manibus mihi est, ita habet: Insignia nobilis aeri incisa hic adcludo.

Ad articuli 2. notam *, pagina 3. Episcopus Wesprimiensis anno 1497. fuit Joannes Vitéz, Supremus Cancellarius, et Commendatarius Viennensis Ecclesiae, ut patet ex Litteris a Clarissimo Pray Specimine Hierarchiae Hungaricae³⁵⁷ partis I. paginae 301. nota c.) productis.

Ad articulum 20. Andreae Dudithii mater, quam ignorasti, fuit Magdalena e Sbardellatorum genere, quae post filii defectionem extrema penuria premebatur, ut apparet ex litteris Maximiliani, a Clarissimo Pray loco citato paginae 255. nota c.) adductis. Dudithius cum infula Quinqueecclesiensi etiam Praeposituram Jaszoviensem accepit, ut eius rei testes mihi sunt litterae non ita pridem e Curiae Regiae Tabulario a me exscriptae. Vitam Dudithii Schwartzius, et omnium accuratissime ex litteris Dudithii et aliorum ad Dudithium, autographis, in Bibliotheca Gymnasii Elisabethani Wratislaviensis adseruat, elaboratam, dedit Carolus Benjamin Stieff, Gymnasii illius Rector, peculiari libro Germanico in 8vo, Wratislaviae excuso, praefixa etiam effigie Dudithii, aeri incisa.³⁵⁸ Meum libri illius exemplar Maros-Vasarhelyini.

Ad articulum 26. Galeoti Martii effigies nitidissimae expressa conspicitur in maximi moduli nummo argenteo, in honorem eius excuso, atque in Numophylacio Caesareo Vindobonensi adseruato, quem ego ante aliquot annos ex indultu Celeberrimi Du Val, Nummophylacii

Caesarei Praefecti, aeri incidendum curauit. Mittam Tibi typum, quum Vásárhelyinum rediero. Auctor anonymus; qui sub litteris F. X. S. A. latere voluit, pagina 53. abs Te commemoratus, est Frater Xistus Schier Augustinianus. Fuerat is Augustinianorum Eremitarum, qui Viennae in suburbio Landstraß dicto habitant, Bibliothecarius, ante paucos annos mortuus. Manuscripta eius posthuma diu apud me fuere Viennae; nunc frustratim a successore eius, natione Hungaro, typis evulgantur.

Ad articulum 38. Episcopus Nitriensis ab anno 1302. usque 1327. fuit Frater Johannes, ut habetur apud Clarissimum Pray loco citato pagina 366. Etc. Benedictum ab Italia, a Szentivania in scenam productum, merito e serie Nitriensium episcoporum expunxeris.

Ad articulum 40. Ad Antonium Cassoviensem, complures exstant epistolae Erasmi Rotodami, e quibus plura ad biographiam Medici huius pertinentia peti possunt.

Ad articuli 44. numeri 2. paginam 81. Quos hic versus a Bibliopoego resectos quaeris, facile ex benevolentia Spectabilis Domini Gedeonis de Rada, qui libri integrum possidet exemplum, suppleueris.

Ad articuli 47. numerum 1. Dissertationem hanc inauguralem Köleseri habuit, praeside *Deo optimo maximo*, ex auctoritate Magnifici Domini Rectoris, domini Joannis Voet, Iuris Vtriusque Doctoris ad diem 9. Junii, Lugduni Batavorum 1681. dedicatam Michaeli Teleki de Szék, Celsissimi Transilvaniae Principis a Consiliis Intimioribus, exercituum pro Deo et Patria pro nunc in Hungaria militantium Supremo Belli Duci, Comitatum Tordensis et Maramarosiensis Comiti, arcis Huszt et Kövár, districtusque eiusdem Capitaneo, nec non Decimarum Fiscalium Arendatori, ubique supremo, trium in Transilvania Collegiorum Curatori Benignissimo, summo Religionis Reformatae columini. etc. etc. Auctor systema Copernicarum propugnat argumentis astronomico-physicis, et ad dubia, quae obmoveri possent, respondet.³⁵⁹

Ad numerum 12. Tibullus Corvinianus non Cibinii, sed Claudiopoli excusus est. Codex chartaceus, Catullum, Tibullum et Propertium complectens, e bibliothecae Corvinianae reliquiis in manus Johannis Zapolyae I. venit; apud successores Principes Transilvaniae mansit usque ad Apafium II. cuius dum supellex Cibinii licitationis lege diuenderetur, a Collegio Enyediensi emtus, et petenti Kölesérió dono datus est, qui eum typis curauit exscribendum.

Numeri 13. nota * Sommersbergii epistola ad Kölesérium, qua eum de consilio suo colligendi edendique scriptores rerum Dacicarum facit, conspectum etiam futuri operis sui exhibet, in manibus meis est.

Numerus 21. Partem primam Disputationis huius ad diem 12. Martii, anni 1681. habitae, dedicauit etc. Partem secundam ad diem 15. Martii 1681. dedicauit.³⁶⁰

Numerus 22. Citatam hoc loco Dissertationem nunquam vidi. Est vero mihi ad manus eius etc. Ergo cum abs Te citata Disputatio, anni 1681. exierit; oportet, tertiam de hoc argumento esse.

Ad articulum 86. Praeter tria illa diplomata abs Te recitata, et praeter ea, quae Wagnerus vulgavit,³⁶¹ sunt mihi complures aliae Litterae Regiae ad res Johannis Stock attinentes, e Curiae Regiae Tabulario a me exscriptae.

Ad articuli 99. paginam 201. Pauli Bornemiszsza epistola, quam exhibes, in manibus meis est autographa. Eius quomodo sis adeptus apographam, ne coniectura quidem adsequi possum. Recitat eandem clarissimus Pray in Praefatione Hierarchiae suae,³⁶² atque a me secum esse communicatam fatetur.

Ad articuli 100. numerum 1. Opusculum hoc fama tantum cognitum mihi est, numquam

vero visum. Quare feceris rem mihi longe gratissimam, si quod eius mihi procurare exemplum possis. Dabo redhostimenti loco aliquot Medicorum Transilvanorum Dissertationes veteres.

Ad articulum 63. Francisci Pariz Papai vita, quae in Miscellaneis Tugurinis inserta est, iam antea prodierat in Transilvania, in 4to. Illius vero, quam ipsemet manu sua vitae suae descriptionem exaravit Franciscus Pariz Papai, in usus Tuos, iusseris curabo describi, dum Vasarhelyini et libellis meis fuero redditus.

Numerus 1. Disputatio haec,³⁶³ phyliris 2 ½ constans dedicata est Johanni Casparo Bauhino, Practices Professori, Johanni Rudolpho Burchardo, Theorices Professori, Johanni Henrico Glasero, Anatomiae et Botanices Professori, Paulo Amman in Lipsiensi Universitate Botanices Professori Publico, Johanni Jacobo Hofmanno, Liberarum Artium Magistro, Graecae Linguae in Universitate Basiliensi Professori Publico, Paulo Tsematoni, Liberarum Artium Magistro, Mathematices et Historiarum in Illustri Principum Transilvaniae Collegio Albensi, nunc Nagy-Enyedini hospitanti Professori Publico, Balthasari Kesselbach, Philosophiae et Medicinae Doctori et Collegii Superioris Basiliensis Praeposito, Hospiti suo. *Vota solennia* abs Te citata constant phyliris 2. Continent Carmen Gratulatorium Graecum Johannis Rudolphi Wetstenii Sacrae Theologiae Doctoris, Novi Testamenti Professoris in Academia Basiliensi, Latinum Paulli Amman in Academia Lipsiensi Botanices Professoris Publici, fustum Lipsiae 1674. 20. Septembris, Latinum Georgii Franci, Medicinae et Philosophiae Doctoris, Facultatis Medicae Decani, Academiae Sacri Romani Imperii Naturae Curiosorum Collegae et C[ollegii?] P[alatinis?] Caesarei acclamatum Heidelbergae 1674. 25. Septembris; a.) latinum Johannis Jacobi Hofmanni Graecae Linguae in Academia Basiliensi Professoris Publici; Graecum latineque conversum Johannis Rudolphi Wetstennii, Oratoriae Professoris; latinum Thomae Veres-Egyhazi Sacrosanctae Theologiae Doctoris Vratislavia ex auro ense anno 1674. 20. Julii missum; latinum Balthasaris Kesselbachii Philosophiae et Medicinae Doctoris; Latinum Laurentii Pekri Nobilis Transilvani, Haeredis nati de Pekrovinia, scriptum Nagy-Enyedini 1. Januarii 1674; Germanicum Melchioris Süßebach, Lesna Poloni Medicinae Candidati; Latinum Stephani K. Kolosvári Transylvano-Hungari, Lugduni Batavorum 12. Octobris 1674; Graecum in Hungaricam etiam conversum linguam Callai Copis Janos; Latinum Johannis Bekes Horvati, quod Proprie diei, quo pie in Domino obiit, cecinit Bernae Helveticorum in lecto emortuali anno 1674. 18. Julii (status veteris); latinum Johannis de Racz Beszemeny, Rheno Traiecti 1674. 15. Septembris missum; Valachicum, quod Michael Halicius, nobilis Romanus civis, de Caransebes condidit Nagy Enyedini 1. Junii 1674; b. Gallicum Davidis Conte Lausannensis, Latinum, cui Epigramma triglotton, Graece, Latine, Gallice, subiunctum est, Johannis Petri d'Angles Lausannae, pridie Nonas Octobres anno 1674. missum; c. Latinum Michaelis Johannis Jacobi Wetstenii.

a.) quod sequenti disticho concluditur:

Macte his ex merito meritissime macte Parici

Nulli Par fueris, nec Tibi Par quis erit.

b.) Non plane accurate a te est exscriptum. [...] variantes notabo lectiones

linea 1. szerund la roj, lege: szeründ la voj

linea 4. Chetz lege: chertz

linea 5. leipse lege: legse

linea 7. non lege: nou

linea 9. bung. lege: buny

's bunele lege: si bunele.

c.) Committi[?] non possum, quin Gallicum hic loci adponam, quod mihi prae caeteris placet.

Paris, le beau Troyen, en fut le Fatal flambeau,

Qui livra sa Patrie, a ses flammes en proye.

Ce Paris par un sort, contraire au sort de Troye,

Sauvera sa Patrie, et les siens du tombeau.

Sed nolo pluribus Te obtundere. Vale, Vir Celeberrime, et res Tuas age feliciter! Scribebam Cibirii 8[?] Maij 1776.

[Comides jegyzetei, amelyeket valószínűleg levelek mellékleteiben kapott meg Weszprémi:]

Agnethler (Michael Gottlob)

Albrich (Johannes)

Bölöni (Michael)

Bausner (Sebastianus)

Benedek (Johannes)

Borosnyai (Martinus)

Brenner (Martinus)

Closius (Stephanus)

Drauth (Samuel)

Facetius (Elias)

Francisci (Paulus)

Fronius (Andreas)

Gorgius

Grosse (Carolus Andreas)

Julanus (Paulus)

Kerzius (Paulus)

Tutius (Martinus)

Kyr (Paulus)

Matyus (Stephanus)

Pariz-Papai (Franciscus)

Pataki (Samuel)

Pauschner (Sebastianus)

Schneller de Schullenburg (Joannes)

Seuler (Lucas)

Soterius (Andreas)

Squarcialupus (Marcellus)

Vette (Johannes Georgius)

Vette (Johannes Andreas)

Ziegler (Andreas)

Zoltan (Josephus)

•

Vita Stephani Huszti ex eius eruta Dissertationibus

Oriundus erat e Comitatu Maramaros. (1.) Lugduni Batavorum studuit anno 1693. Praeceptore usus Carolo Drelincurtio, Medicinae Practicae Professore, quondam Principis de Turenna a Consiliis Medicis, nec non Medicorum Castrensi in Belgio Comite, et Galliarum Regis Consiliario ac Medico Ordinario. (2.) In tenera aetate studiorum suorum Promotorem habuit Martinum Szilagy in Collegio Debreczinensi Sacrosanctae Theologiae et Philosophiae Professore. (2.)

Studuit in Collegio Reformatorum Claudiopolensi, usus Praeceptore Samuele Szatmár Némethi Sacrosanctae Theologiae et Philosophiae Professore. (2.)

Patre natus est Stephano K. Szabo, Nobilium Oppidi Huszt ductore (3.). Praeceptore in patria usus Samuele L. Huszti (3.)

Anno 1695., Halae Magdeburgicae, studia sua continuavit, operam dans Friderico Hofmanno. (5.)

Anno 1700. erat Philosophiae Professor Debrecini, et Civitatis Physicus Ordinarius (6.).

*

Ajtai (Andreas); Alberik (Johannes) Atzél (Gabriel); Bausner (Sebastianus et Bartholomaeus) Briccus de Vizakna (Georgius) (Dimien Paullus) (Enyedi Samuel) (Hunyadi Franciscus) (Huszti Stephanus) (Kertzi Paulus) (Melchioris Nicolaus) (Monavius Fridericus) (Vette Georgius)

Kovatsii versus affectos supplere.

Schier in Buda Sacra,³⁶⁴ pagina 23. de Martino Presbyter Budensi, Mathiae Corvino ex astrologia longam vitam praedicante. Quis ille Martinus, quaeritur?

1343. Jacobus Longobardus ad sedem Zagrabiensem translatus.

Jaszberényi apud Franciscanos³⁶⁵ biblia Hungarica manuscripta antiquissimis characteribus. Hellenbach Medicinae Doctor.

Galeoti Martii Nummus.

*

Dissertationem Philosophicam inauguralem de Systemate mundi Praeside Deo Optimo Maximo, ex auctoritate Magnifici Domini Rectoris Domini Joannis Voet, Juris Vtriusque Doctoris, publico examini subiectam a Samuele Köleseri, ad diem 30. Junii, Lugduni Batavorum, apud Viduam et Haeredes Johannis Elsevirii, anno 1681. excusam, dedicavit Auctor Michaeli Teleki de Szék etc. phyliris 3.

Disputationem Mathematico-Physicam de Lumine, partem primam sub Praesidio Domini Burcheri de Volder, ad diem 12. Martii habita, et Lugduni Batavorum excusa 1681. 4ta, constantis phyliris 1 ½ dedicavit Amplissimo Senatui Populoque Debrecinensi, ut et Mathiae Nogradi, Ecclesiarum Cis-Tibiscanarum Episcopo Reformato, Tractus Debrecinensis Seniori.

Partem Secundam sub ejusdem Volderi praesidio, Lugduni Batavorum ad diem 15. Martii habitam, excusamque 1681. constantem phyliris 1 ½ dedicavit Christiano Melder, Medicinae et Philosophiae Doctori, Mathematicumque Professore in Academia Lugduno-Batava; Burchero de Volder, Medicinae et Philosophiae Doctori in eadem Academia, suo praesidi; Johanni Conrado Nubero, Humaniorum Litterarum in eadem Universitate Professore; ut et Stephano Hegyesi, Causarum in Transilvania Illustrissimae Principissae Procuratori, Fratri

suo dilectissimo, Stephano Dobozi, Amplissimae Civitatis Debrecinae Patritio, φιλομούσω summo, etc. item Almae Matri Illustri Scholae Debrecinae, studiorum a primis fere annis Nutrici benignissimae etc.

Disputationem Philosophicam contra Atheos secunda, sub praesidio Burcheri de Volder defendit Samuel Köleseri Szendrovia Ungarus ad diem 15. Maii, Lugduni Batavorum, 1680. 4ta phyliris 1 ½, dedicavit Samueli Köleseri de Warad, Ecclesiarum Cis-Tibiscanarum Notario, apud Debrecinenses Pastori, Parenti suo; ut et in Academia Lugduno-Batava Professoribus Ordinariis, Christophoro Wittichio, Theologiae et Philosophiae Doctori, Christiano Melder, Medicinae et Philosophiae Doctori, Mathematicum Professore et eiusdem Academiae a secretis, Burchero de Volder, Praesidi suo, item Martino Sylvano, Philosophiae et linguarum Hebraicae et Graecae in illustri Debrecinensium Athenaeo Professore.

1.) Dissertatio Physiologica prima quae est de Hominis automato, seu corpore animali, in quo praecipue oeconomiae animalis functiones, ex artificiosissima eius structura, nil ad eas conferente Mente humana per causas et effecta breviter deducuntur, sub Praesidio Burcheri de Volder Habuit Stephanus Huszti, Ungarus, ad diem Maii Lugduni Batavorum, 1693. Dedicat Nicolao Bethlen de, Regni Transilvaniae Consiliario Intimo, ejusdem Cancellario, Comitatus Maramaros Comiti, ibique arcis limitanae Huszth capitaneo, ubique supremo etc. Constat phyliris 2.

2.) Dissertatio Physiologica secunda, quae est de natura mentis ejusdem functionum: tum earum, quae nullum plane commercium habent cum corpore, tum quae ex coniunctione mentis cum corpore resultant, id est quae corpus et mentem requirunt. Praeside Burchero de Volder, habuit ad diem 17. Junii Lugduni Batavorum. 1693. 4ta phylirum 2 ½. Dedicat Georgio Dolhai de Eadem, Domino in Vercoina possessionario etc. Stephano Frater, Arcis Limitanae Huszth Vice Capitaneo, ut et Bonorum ad eandem pertinentiam Praefecto; Melchiori Pogany Comitatus Maramaros Vice Comiti; Georgio Frater, Camerae Fodinaeque Salis in eodem Comitatu Praefecto; Carolo Drelincurtio in Academia Lugduno-Batava Medicinae Practicae Professore; Martino Szilágyi in Illustri Collegio Debrecinensi Theologiae, Philosophiae etc. Professore; Francisco Pariz Papai Medicinae Doctori in Illustri Collegio Nagy-Enyediensi Historiarum, Graecae Linguae, Logicaeque Professore; Samueli Sztatmár Nemethi in Illustri Collegio Reformatorum Claudiopolitanorum Theologiae, Philosophiae Professore, Praeceptori suo. Phyliris 2 ½.

3.) Dissertationum Physiologicarum Pars tertia, in qua existentia Dei, ex existentia nostri, seu e stupenda mentis corporisque nostri fabrica, functionumque utriusque natura, Metaphysice adstruitur, breviter deducitur. Praeside Burchero de Volder Habuit Stephanus Huszti ad diem... Septembris Lugduni Batavorum 1693. 4ta Constat phyliris 2. Dedicat illustrissimae familiae haeredi Michaeli Bethlen de Kis-Bun, Stephano Ujhelyi, Comitatus Ugotsa Notario Supremo, Gabrieli Horvath Comitatus Maramaros quondam Judici Nobilium, Francisco Darvai, ejusdem Comitatus Notario Supremo, Martino Kerei, Celsissimi Principis Transilvaniae Bonorum ad arcem Huszth pertinentium Provisori, Stephano K. Szabo, Nobilium Oppidi Huszt nuper Ductori, nunc Civi, Parenti suo optimo, Josepho Nagyari in aula celsissimi Principis Transilvaniae Oraculorum Divinorum Interpreti, Michaeli Comaromi Ecclesiarum in Dioecesi Maramaros Seniori, et Ecclesiae Tecsőjensis Verbi Divini Ministro, Samueli Huszti, Verbi Divini Ministro et Praeceptori olim suo, Michaeli Csepregi, Philosophiae, Linguarum etc. in Illustri Collegio Reformatorum Claudiopolitano Professore.

4.) Dissertationum Physiologicarum Pars ultima, in qua existentia Dei, ex existentia nostri,

seu e stupenda mentis, corporisque nostri fabrica, functionumque utriusque naturae, Metaphysice adstruitur, breviter deducitur. Sub Praesidio Burcheri de Volder Stephanus Huszti ad diem 30. Septembris Lugduni Batavorum 1693. 4^m pryiris 2. Dedicat Burchero de Volder, Praesidi suo.

5.) Philosophiae experimentalis axiomatae Dissertatio prima de Corporibus, illorumque Principiis et affectionibus. Praeside Friderico Hoffmanno, Stephanus Huszti die 13. Julii Halae Magdeburgicae 1695. 4^m phyliris 2. Dedicat Samueli Köleséri, Philosophiae et medicinae Doctori, Provinciae Urbisque Cibiniensis Physico Ordinario.

6.) Nonnullae et generalissimae Positiones Philosophicae, praeside Stephano Huszti Medicinae Doctore et Philosophiae Professore, Liberae Regiaeque Civitatis Debrecinensis Physico Ordinario, et defendente Michaelae Bárány de Debrecen, S[cientiae] D[ivinae] Candidato et Eloquentiae Praeceptore, ad diem 15. Decembris MDCC. Debrecini, per Georgium Vintze, MDCC, phyliris 2 ½. Dedicat Stephano Dobozi, Judici Primario, Georgio Csipkés Comaromi Tr. Pl. Joanni Posalaki, Nicolao Pap, Samueli Dioszegi, Paulo Palagyi, Joanni Veresmarti, Danieli Sarandi, Stephano Püspök, Joanni Katona, Stephano Nanasi, Stephano Monori, Stephano Tikos, Joanni Váczi, Joanni Csatári, Senatoribus. Et Stephano Levai, Pauloque Toldi Vice Notariis.

Disputatio Philosophica de existentia Divinitatis, sub Praesidio Clarissimi, Celeberrimi et Eruditissimi Viri Domini Martini Szilágyi, Senioris et limitioris Philosophiae, linguarum Hebraicae et Graecae in illustri Athenaeo Debrecino Professoris solidissimi, institutoris sui, ad cineres usque sepulchrales Colendissimi et Observandissimi, ventilandam proposuit Samuel Köleséri Szendrővinus Samuelis filius author et respondens, ad diem 15. Martii. Debrecini, ex officina Johannis Rozsnyai, Amplissimae Civitatis Typographi Ordinarii. 1679. 4^m. Dedicat Spectabili ac Magnifico Heroi, Domino Domino Paulo Vesselényi de Hadad, Libertatis Patriae et Religionis Evangelico-Reformatae multis sudoribus, expensis ac vigiliis Defensori constantissimo etc. Matthiae Nogradi, Ecclesiarum Cis-Tibiscanarum Episcopo Reformato Experientissimo, Tractus Debrecinensis Seniori, et Ecclesiae N[agy] Bajom Pastori; nec non Reverendissimo, Clarissimo, Doctissimo et Disertissimo Ecclesiae Debrecinae mystis, Domino Samueli Köleséri, Domino Gerhardo Kabai, Domino Alexandro Felvinczi. Illi, parenti dilectissimo, vitae fortunarumque Promotori zelosissimo, et quoad vivam Colendissimo: His coniunctissimis parentis mei Collegis etc. item Scholae Debrecinensis Moderatoribus, Domino Georgio Martonfalvi; illi sacrosanctae theologiae Doctori Biblici et Logicae. Domino Martino Szilágyi, Domino Paulo Lisznyai; isti Philosophiae, Linguarum Hebraicae et Graecae Professore, studiorum meorum Philologico-philosophicorum Duci et Assertori; huic Chronologiae Sacrae et Mapparum Geographicarum Professore etc. ut et Almae Matri Scholae Debrecinae, Nutrici Studiorum meorum a septennio benignissimae. Constat 7 foliis in 4^m.

147 Horányi Elek Weszprémi Istvánnak Pest, 1776. május 29.

Gratulál a *Succincta* első kötetéhez, de kéri, hogy a második kötet szerkesztésénél több kritikai érzéket tanúsítson. Üdvözli Hatvanit és Csapót.

Celeberrimo Viro Stephano Weszprémio

Alexius Horányi e Scholis Piis Salutem Plurimam Dicit.

Si vales bene est, ego quidem valeo. Gaudeo te ultro ingenii vires eo intendere ad commune patriae nostrae decus viros de re medica optime meritos describas. Legi centuriam primam, quae multa iucunda, dulcia et utilia complectitur argumenta; tu denique ex illis esse conaris, qui miscent utile dulci. A te oro, Vir Amicissime, ne tuo catalogo vel centuriae secundae Medicorum inserantur Abaris, Anacharsis, et his similes, cum Scythae nomen latissime pateat, praesertim Scythae hyperborei, cum Germanus, Danus, Svecus, Polonus, immo Anglus intelligi possit. Ita quoque cautus esse velis, cum legeris aliquem e Dacia oriundum, cum sub hoc nomine Dania, Suecia, Noruegia, vel insula Scandinaviae intelligatur, non saepe Trans- vel Ultra-Silvania. De reliquo commendo tibi vires diuturnas et laetam incolumitatem. Viue, flore, ad patriae decus et ornamentum, et Clarissimum Hatuányium, virum doctissimum nomine meo plurima salute affici velim, nec minus Clarissimum Csapo ad plura, veluti te etiam oro, medica argumenta patria lingua nota bene edenda clementer hortare. Vale. Scribebam Pestini 29. Maii 1776.

[A külzeten:] Celeberrimo ac Doctissimo Viro Stephano Weszprémi apud Debrecinenses Physico et Medicinae Doctori editis ingenii monumentis clarissimo. Debrecini.

[Pecséttel.]

148 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak
[Debrecen], 1776. június[?].

Adatokat kér orvostörténeti művéhez.

149 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak
Heidelberg, 1776. július 26.

Adatközlés Chenot Ádám erdélyi országos főorvos publikációjáról.

Doctissime Domine!

Mitto jam exercitationes meas Historicas, simulque notitiam Doctoris Chenot, Medici Hungarici.

Chenot (A.) Doctoris et Physici Regii in Transylvania tractatum de peste ex lingua Latina germanice edidit J. W. Schweigart Dresdae 1776.³⁶⁶ in 8. Vide Jenaische Zeitungen Von gelehrten Sachen anno 1776. Numerus 54. pagina 441. 442.

Vale vir amplissime, meque amare perge. Heidelbergae, die 26. Julii MDCCLXXVI.

Carolus Büttinghausen

[Weszprémi feljegyzése:] Die 8. Octobris perceptae.

150 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak Igló, 1776. augusztus 5.

Közli, hogy kétszer, háromszor is írt barátainak, hogy valamit megtudjon Bátsmegyeiről, Schwabról, Centnerről, Grienblattról és Wipacherről, akikről Weszprémi adatokat kért tőle – eredménytelenül. Mellékel viszont két cédulát Abarus és Anacharsis szkita orvosokról, amit egy lexikonból írt ki.

Excellentissimo atque Celeberrimo VIRO, Domino Stephano Weszprémy,
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo,
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Miraberis sat scio, eruditissime Veszprémy, qui fiat, quod ad litteras TVAS, mihi longe gratissimas, dare responsum, hactenus neglexerim. Sed certe mirari desines, si vltro ex me cognoveris, non aliam longioris silentii mei fuisse causam, quam quidem studium meum, talem ad TE dare epistolam, quae quadammodo, responderet votis et petitis TVIS. Elaboravi nimirum in eo, omni contentione, ut per amicos, quos secunda et tertia vice litteris conveni, peculiaris ac explorati aliquid, de Studiis, scriptis, et medendi peritiis, Batsmegiorum, Schwabii, Centneri, Grienblatii et Wipacheri, conquererem; ac ita, vndique congererem auxilia litteraria, in vsus elegantissimae Biographiae TVAE. Sed ecce, quod plerumque in hoc conatum genere evenire solet, quocunque me demum verti, laterem lavi. Immo Modra, quod in primis aegre fero, ne responsum quidem, ab amico accepi. Ita honestissimae destinationes, ob incuriam et socordiam civium nostrorum, res ignotas et tenebris obductas exquirendi, in scopulum impingunt. Vt ut sit, ne plane vacuum ad TE darem epistolam, adpono vitas Abari et Anacharsis Scithae, quas ante hos aliquos dies, aliud agendo, in appendice Lexici Philosophici Domini Valchii,³⁶⁷ reperi. Multum mihi gratulabor, si se se TIBI haec paucula probabunt.

Iam nihil superest, quam vt VIR Celeberrime decentes TIBI agam gratias, pro libello de arte obstetricia, TVIS curis in linguam hungaricam translato, quem mihi muneri dedisti.³⁶⁸ Brevi se mihi dabit occasio, conatus TVOS indefessos de patria, bene merendi, civibus nostris declarandi, et dignis celebrandi encomiis. Vale, et litteras nostras orna diutissime felicissimeque. Scribebam Igloviae, die 5. Augusti 1776.

151 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1776. augusztus 12.

Közli, hogy kidolgozta már a második 100 életrajz első részét, és hamarosan elküldi a bécsi nyomdának. Betűrendben közli az ebben tárgyalt orvosok nevét, az első 100 (I. kötet) kiegészítéseit azután küldi majd el, miután a Succinctának a második kötete elhagyta a sajtót.

Admodum Reverende ac eruditissime Domine,
Fautor singulari observantia Colende!

Plurimi profecto facis, quod conatus meos tanto studio promovere non desinas, Virorum amplissime, quos tibi in posterum quoque semper commendatissimos esse volo. Centuriae secundae partem priorem jam elaboratam illustrissimi liberi baronis et archiatri Störckii nomini inscriptam hac ipsa mercatus anniversarii occasione Viennam exmitto: ast quod maximopere doleo ita graviter vir ille eminenti loco constitutus aegrotare coepit testibus

litteris Vienna hodie acceptis, vt jam viatico quoque ritu ecclesiae suae fuerit praemunitus. Quid caussae est, Virorum optume, quod Ephemerides vestrae Vindobonenses Anzeigen inscribi solitae desierint publicari, libenter ex te vellem cognoscere.

Argumenta Biographiae Viennam nunc mittendae hoc ordine tibi nota facio: Abaris, Ajtai, Albrich, Anacharsis, Atzél, Bausner, Bacsmegeyi, Branche, Bereczk, Cramer, Büchholtz, Dimjén, Enyedi, Erdélyi, Gerardus, Gömöri, Hambach, Herczeg, Hirschel, Hunyadi, Huszti, Jeszeni aliter Jessenius a Jessen, Kerczi, Komáromi, Kyr, Liebezeit, Marquardus, Martinus, Melchioris, Michael, Monavius, Nagy Borosnyai, Palumbini, Pannonius[?], Parschitius, Pataki, Peck, Pétsi, a Placentia, Sailer, Schemberger, Stancarus, Tolnai, Toxaris, Valmarin, Vette, Wipacher, Wirth, Schwartz, Tichtel, Fontana. Crebris Horanyii dehortationibus locum dare non potui, qui Abaridis, Anacharsidis nomina me silentio premere adductis rationibus persuadere conatus est. Supplementa primae Centuriae adjicere constitui, vbi altera haec prelum reliquerit. Interdum me vice tuis favoribus commendo, vt te in ornamentum reipublicae patriae servet Deus trinus, optimus, maximus saluum et incolumem quam diutissime, precor ex animo. Dabam Debrecini ad diem 12. Augusti 1776.

Celeberrimi Nominis TVI

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi, m. s.

152 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1776. augusztus 14.

Egy linzi tudós tájékoztatásául felsorolja a magyarországi irodalomtörténeteket, saját művének első kötetét küldi. A készülő második kötet névsorát közli, továbbá az annak végén felsorolt, közel háromszáz nevet tartalmazó jegyzéket.

Országos Széchényi Könyvtár Debrecini ad diem 14. Augusti 1776.

Admodum Reverendo ac Celeberrimo Viro,
Domino Georgio Pray, Fautori suo
salutem plurimam dicit Stephanus Weszpremi.

Litteras tuas fauoris et benivolentiae tuas in me indices rite percepi,³⁶⁹ debitas pro exmissis ad me eruditis symbolis tuis ago tibi gratias, vt idem subinde facias, enixe Te, Virorum eruditissime, rogo. Vt petito Viri eruditi Linciensis,³⁷⁰ de quo ad me scripsisti, quodammodo satisfacere videar, haec accipe consulat scilicet Vir ipse optumus Czvittingerum, qui vt notum est scripsit Historiam litterariam [...]riam,³⁷¹ nec non M. Rotaridem in Lineamentis Historiae Litterariae Hungariae, antiqui medii, atque recentioris aevi, Altonae anno 1745. in 4. editis³⁷² adiungat illis Petri Bodii Athenas Hungaricus anno 1766. vernaculo sermone publicatus,³⁷³ atque Alexii Horanyii memoriam Hungarorum et provincialium Posonii nuper admodum publicari coeptam:³⁷⁴ ego vero en in vsus Viri illius litteratissimi vnum Biographiae meae exemplum in manus tuas exmitto Lipsiae editum, tu illud Fautor optume commoda occasione ad eum trans mitte: et quia in ephemeridibus eruditis Lipsicis germanico idiomate anni 1775. Numero XIV. vulgatis, nec non in Vindobonensibus Anzeigen inscribi solitis anni ejusdem Parti[?] XXXIV. item in Commentariis de Rebus in scientia naturae et medicinae gestis Voluminis XX. Partis IV. pagina 638. et alibi non prorsus sinistrum de hoc opusculo meo ferri animaduertem virorum eruditorum iudicium, alteram quoque Centuriam Biographiae meae

coepi adornare, eiusque partem priorem his ipsis diebus Vindobonam in manus typographi jam exmisi: cujus argumenta hic adscribere non intermittam: Abaris, Ajtai, Albrich Joannes, Anacharsis, Atzél Gabriel, Bacsmegeyi Stephanus Paulus, Bausner Sebastianus et Bartholomaeus, Beretzk de Vizakna Georgius, Branche, Buchholtz Georgius pater et filius, Cramer Paulus, Dimjen Paulus, Enyedi Samuel, Erdelyi Joannes, Gerardus, Gömöri David, Fontana Franciscus, Hambach Joannes et Samuel, Herczeg Joannes, Hunyadi Franciscus, Huszti Stephanus, Jessenius a Jessen Joannes, Kertzi Paulus, Komaromi Joannes Petrus, Kyr Paulus, Liebezeit Georgius, Marquardus, Martinus, Michael, Melchioris Nicolaus, Monavius Fridericus, Nagy Borosnyai Martinus, Palumbini Matthaeus, Parschitius Nicolaus, [Michael] Pannonius,³⁷⁵ de Placentia, Pataki Samuel, Peck Joannes Christophorus, Perectoldus, Pétsi Andreas, Sailer Carolus, Schemberger Andreas, Schwartz Joannes Theophilus, Stancarus Franciscus, Tichtel Joannes, Tolnai Stephanus, Toxarii, Valmarin Israel, Vette Georgius, Wipacher David pater et filius, Wirth Georgius. In Centuria prima praeter Daniele Perlitzium, et in altera Centuria praeter Davidem Gömöri omnes mortui sunt. Adtexui alteri huic meae Centuriae Medicorum patriae Nomina fere trecentorum, qui subsequentibus meis Centuriis argumenta suppeditabunt: placet illa in gratiam optumi illius biographi Lincensis hic adponere, qui eorum mortui sunt, + notabuntur: Adami Paulus, Albrecht Joannes Jen.[?], Alstedius Joannes, Árkosi Benedictus, Artzt Joannes, Auner Stephanus, Ausfeld Christophorus, Apostolovits Joannes, Balbus Josephus, Bacsmegeyi Joannes, Balog Séllyei Stephanus, Balog Soos Michael, Beddeus Samuel, Belius Joannes Theophilus, Benedek Joannes, Benkoczi Stephanus, Binn Joannes Jacobus, Birgel, Birkel Ludovicus, Boehm Joannes, Bukisch Carolus, Baty Joannes, Baligha Samuel, Cassai Georgius Michael, Cernel Joannes, Chenot Adamus, Chernel Christianus, Cserny Joannes, Chytraeus, Chrysaeus Bartholomaeus, Closius Stephanus, Clostein Simon, Conhard Nicolaus, Conrad Andreas, Cornarius Dionysius, Cramer Joannes Henricus, Csapo Josephus, Csemanszky Samuel, Curtius Andreas, Czegledi Joannes, Deccard Joannes, Degenhard Joannes, Deimbl Franciscus, Dentulini M. Thomas, Dietrichius, Dömök Gregorius, Dombi Samuel, Drauth Samuel, Eberlin Georgius, Elhard Joannes, Ebhard Georgius, Enyedi Casparus et Stephanus, Erdelyi Franciscus, Erlinger, Fabri Joannes et Pal, Fabritius, Fametius Elias, Farkas Stephanus, Fejervari Stephanus, Felfalusi Josephus, Felvintzi Gregorius, Ferrari, Fischer Carolus et Franciscus, Foegler Baptista, Fogarasi Georgius et [...], Foit Martinus, Francisci Paulus et Andreas et Joannes, Magister Franciscus, Franckenstein Martinus, Friedel Joannes, Franknecht Michael, Fronius Andreas, Fürst Joannes, Fucker Jacobus, Furlani Joannes Andreas, Geiger Daniel et Esaias, Gerngross, Gezenovius Joannes, Gilg Joannes, Giraldus Michael, Glatzinger Joannes Michael, Glosius Samuel, Gömöri David junior, Gorgius Valentinus, Graaff Michael, Greising Valentinus, Grinaeus Simon, Grosse Andreas, Gruber Michael, Grünblat David, Grundel Georgius, Grundler Joannes, Ginesch[?] Joannes, Gener-sich János, Georg, Ibranyi Joni Henricus, Heberland Joannes, Hammer Nicolaus, Hartung, Hatvani Stephanus, Haupman Josephus[?], Heinzely Martinus, Heldius Matthaeus, Hennel, Hentzidai Matthaeus, Hermann Joannes, Hertel Joannes, Hervatowszky Samuel, Hoffinger Joannes, Huber Christophorus, Hueber Joannes, Hunnelburgensis Joannes, Hutter Jacobus, Kastenholz Honorius Wilhelmus, Kehr Joannes, Keller Stephanus, Kepler Ludovicus, Kereszturi Franciscus, Keszler Joannes, Keyl Andreas, Khien Ferdinandus, Kis-Vitzai Josephus, Klein, Klement Michael, Knogler Martinus et Joannes, Kochlatsch Stephanus Andreas, Koelsch Martinus, Kömives Paulus Adamus, Köpetzi Joannes, Körmendi Joannes, Kövesdi Joannes Carolus et Joannes, Koller, Korman, Komorszky, Kotze Samuel, Küttel Joannes

Georgius, Lalangue Joannes, Landani Michael, Lange Joannes, Lani Paulus, Lenhardt Josephus, Liedeman Josephus Sigismundus, Lieffman Fridericus, Lippai Joannes, Lipszky Paulus, Lischovini Joannes et Andreas et Samuel, Maerder [Maer Jeremias?], Major Sigismundus, Mare Franciscus Xaverius, Marikowszky Martinus, Martini D[...], Markot, Marthius Joannes, Matolai Joannes, Mátyus Stephanus, Maxai Michael, Metzger Martinus Christianus et Christophorus Joannes, Miliarius Joannes Antonius, Mirudovits Petrus, Milnar Samuel, Moller Daniel Wilhelmus et Joannes et Godofredus, Molnar Adamus, Mylius Joannes Fridericus, Mysz Martinus, Mayer, Málá, Nadányi Joannes, Nagy Georgius, Neuman Samuel, Némethi Stephanus, Oswaldus, Örvendi Joannes, Oesme, Orgoványi, Oroszi, Pariz Pápai Franciscus junior, Parschitius Stephanus, Pauer Samuel, Pazmandi Gabriel, Pedemontanus Joannes, Perbegg Joannes, Pétsi A[ndreas], Perse, Pfeifer Michael, Pillich Joannes Ferdinandus, Placer Erhardus, Portner, Plenck Josephus, Prandt Adamus Ignatius, Privigyei Nicolaus, Procopius Joannes, Pruckman Antonius, Radnitzky Ignatius, Raenner Theophilus, Raymann Samuel et Joannes Adamus, Raymund J[osephus], Retius Joachimus, Rezenei Joannes, Ribe Gideon, Riberus Israel, Richter Carolus Godofredus, Rod Georgius, Roscius Achatius Fridericus, Rothe Sigismundus, Rumbaum Carolus Fridericus, Ran[?] Franciscus Michael, Sailer Joannes et Carolus Wilhelmus, Salius Jonas, Sambucus Joannes, Schanckebanck Joannes, Schedius Samuel Christophorus, Schilpacher, Schirmer Joannes, Schmiedt Joannes Christianus et Joannes Georgius, Schönlin, Schoppel Andreas, Schneller Joannes Georgius, Schuller Joannes Gottlieb, Schunn Jacobus, Schuster Jacobus, Schwab Christ. Joachimus, Schwannenfeld Ignatius Nepomucenus, Schwartz Joannes Michael, Scop[...], Joannes Antonius, Sebastianus Magister, Securius Joannes, Segner Joannes [...], Seivert Michael, Selingus Andreas, Seuler Lucas, Sgolanits Josephus, Shoreits Michael Ignatius, Simoni Martinus, Slaby Franciscus, Somogyi de Somogyvár Josephus, Sontag Samuel, Soterius Andreas, Steiner, Stecker Laurentius, Stockinger Michael Godofredus, Strobelberger Joannes, Stuck[ard] Martinus, Szent-Iváni Martinus, Szathmári Paulus, Szoboszlai N. Samuel, Seredi Valentinus, Szegedi Samuel, Stehrius. Ob chartae angustiam hic desino plura ad...

[A margókon haránt írva:]

Si haec erudito auctori, litteratam Austriam edere volenti, placuerint, reliquosque Hungariae Medicos quantumquidem mihi innotuerunt, nominum tenuis libentissime [...]

Si Vienna, vt jussi Amicam facere, nondum Biographiae meae exemplum acceperis, en comoda hac occasione vnum exmitto; occasione cursoriae Lectionis[?], quae in eo omissa, emendanda aut supplenda iudicaveris, perbenigne mecum communicare d[...]¹⁷⁶

153 Pray György Weszprémi Istvánnak Pozsony, 1776[?] augusztus 25.

Megköszöni a *Succincta I.* tiszteletpéldányát, viszonozza saját művének, a *Hierarchia Hungaricának* első részével. Kritikai megjegyzést fűz a *Succincta I.* 39. lapján olvashatókhoz, majd különböző okiratok alapján egyes orvosok életrajzához.

Clarissimo, ac Doctissimo Viro Stephano Weszprémi
Georgius Pray Salutem.

Pro centuria Tua eruditissime, ac pereleganter conscripta, quam mihi quidam ex Tuis familiaribus Vienna attulit, ago Tibi maximas gratias, conatus ex parte etiam sum referre, missa Parte I. Hierarchiae Hungaricae,³⁷⁷ quam ut optimo animo accipias, et tamquam meae in Te propensissimae voluntatis testificationem serves, valde cupio.

Commode, dum opus Tuum legerem, incidi pagina 39, in Elisabetham. Hoyerus³⁷⁸ sine dubio memoria lapsus fuerit, cum formulam Elisabethae aureis litteris exaratam, in Bibliotheca Augusta Vindobonensi exstare affirmat. Ea apud familiam Podagastarorum in Cypro latet. Exstat in tabulario familiae Splényianae Schediasma Manuscriptum quod mihi biennio abhinc exscripseram, hujus tenoris:

„Joannes Pra[e]votius Roviaceus Medicus in Libello secreto remediorum omnium haec ad verbum habet. – Cum mihi certum constet, multorum casibus vis admiranda subscripti remedii, narrabo, qua fortuna in illud inciderim. Anno 1606. vidi inter Libros Francisci Podagastari ex nobilissima Cypria familia, cum quo summa mihi erat familiaritas, pervetustum breviarium maximae apud eum venerationis, quod a Sancta Elisabetha Hungariae regina Majoribus suis datum asseruerat in mutuae benevolentiae symbolum. In hujus Libri vestigio remedium contra podagram illius reginae manu inscriptum, mihi oblatum fuit perlegendum, quod his formalibus, quae inde exscripsi, erat expressum.

Ego Elisabetha Hungariae Regina, annorum aetatis septuaginta duorum, multum infirma, et podagrosa, usa sum per unum annum ista Recepta, quam mihi dedit quidam antiquus Eremita, quem nunquam videram nec antea, nec post, et fui cito sanata, atque omnibus apparens ultra modum pulchra, ita, ut rex Poloniae me petierit in matrimonium, cum ego, et ille vidui essemus: renui tamen id agere amore Domini mei Jesu Christi, a cujus angelo, credo, me hanc accepisse Medicinam.

Recepta. Aquae vitae quater distillatae partes tres, summitatum et floris Rosmarini partes duas, ponantur simul in vase bene clauso, stentque in loco calido per horas 50. tum Alembico distillantur, et mane in cibo vel potu sumatur drachma una singulis septimanis semel, et omni mane lavetur facies cum ea, et membrum aegrum. Renovat vires, acuit ingenium, mundificat medulam, et nervos, visum instaurat, et conservat, vitamque augeat.” Hoc in breviario.

Ita Pravotius. Sed vides etiam me non monente, Pravotium errare, cum Sanctam Elisabetham Andreae II. filiam, quae 24to aetatis anno obiit, Elisabethae illi, quae Ludovici I. mater erat, perperam substituit. Etiam nuptiae a Polono oblatae mihi suspicionem movent. Ceterum Elisabetha duorum breviorum in suo testamento meminit: unum ex his donat reginae Ludovici conjugii; alterum dominae Clarae de Pukur, ea conditione, ut durante vita horas inde diceret, ab obitu autem maneret in claustrum Beatae Mariae Virginis de veteri Buda. Alterutrum ex his facile ad majores Podagastari pervenire potuit.

Praeterea ex instrumento litterario anni 1431 habeo, quod Ladislaus filius Demendi fuerit Physicus Ludovici I. anno 1366. dein anno 1419. Sigismundi, ac simul Colocensis praepositus, ex qua dignitate ad Nitriensem episcopatum promotus est.

Anno 1492. Brancha fuit Medicinae doctor, quem Petrus Colocensis archiepiscopus ex sua aula misit Temesvarum ad Paulum Kinisium, ut eum valetudini restitueret, quod feliciter praestitit.

Mathias Auctus fuit Alexii Thurzonis Medicus anno 1543.

Josephus Tectander circa idem tempus erat Medicinae Doctor: huic filia Sabina Georgii Wernheri desponsa fuit, sed is nuptiis praemortuus est. Sabinae hujus sororem Eupheniam fuisse uxorem Sigismundi Torda, viri eruditissimi, puto, te non latere.

Anno 1544 Joannes Antoninus Medicus in Hungaria obiit. Huic carmen Clemens Janitius concinnavit hujus modi.

Antonine vir es sapiens, qvi vivus, et omni
 parte valens, summum scis meminisse diem.
 Iussisti, tibi do carmen funebre, sed illo
 O tibi et ante decem secula ne sit opus.
 Dum medeor multis, succumbo laboribus, hancqve
 Sic reperi requiem, cura laborqve vale!
 Tectandro autem sic accinuit Joannes Langus.
 Tectandrum tumulo brevis haec tegit urna Iosephum,
 Ingenium juveni non iuvenile fuit.
 Phylliride clarus studiis, scivisse decebat
 Ingenuum quidquid christicolamqve, sciit.
 Cui toties ultro vel Turca pepercerat hostis,
 ante diem perimit de tribus una soror.
 Ah suspiratum toties Patriae, atqve propinqvis
 Tam procul a patria Te cecidisse tua!
 Eidem idem.
 Designata mihi Veneri filia conjux,
 Sed prope jam vita deficiente, fuit.
 Vita minus, quam virgo dolet deserta Sabina,
 Ah properata mihi, tarda qve fata nimis!
 Fructus erat sanctam saltem tetigisse puellam,
 clausa forent digitis lumina nostra suis.
 Eidem Wernerus.
 Tectander jacet hic Medicus, medicina valet!
 Quid sperent alii si perit author opis?

Haec ex libello, cui titulus Pannoniae Luctus Cracoviae apud Hieronymum Vietorem anno MDXLIII.³⁷⁹ Ex eodem recitabo Tibi carmina Georgii Weneri ad varios. 1. In Tumulum Ludovici II. regis. 2. De clade Mohátsiana. 3. De campis Mohácsianis. 4. De Maria regina Ludovici regis conjuge. 5. Jacobo Pisoni Transsilvano Ludovici II. Praeceptoris. 6. Ad Joannem Goszthonyi episcopum Transsilvaniae. 7. Stephano Bathory palatino regni. 8. Annae filiae Stephani Bathory ex Sophia Mazoviae Principe. 9. Thomae a Zalaháza Episcopo Agriensi, ac Veszprimiensi, et regni Cancellario Graecum epigramma, cujus hoc initium: Παννονίας χυδος etc. 10. Eidem Latinum. 11. Ladislao a Macedonia Episcopo Varadiensi. 12. Nicolao Gerendio Episcopo Transsilvano et Thesaurario. 13. Naenia anniversaria in persona filii. 14. Barbarae, Francisci a Reva pro-palatini Hungariae conjugis. 15. Valentino Zepsi, Praepositi Eörsiensi. 16. Petro Berizlo Episcopo Veszprimiensi virtutis erga. Haec Veneri sunt, elegantissima, Hercle, carmina, et poetis vetustis conferenda.

Invenio etiam in Ephemeridibus manuscriptis autographis Sigismundi Tordae, quas posideo, fuisse anno 1561, medicum Posonii nomine Procopium, quod ex sequenti pericope observabis. „7. Novembris venimus Viennam vocati a regia Majestate Reverendus Dominus Praefectus Joannes ab Uylak, et ego. 11. redii Posonium. — — IX. Decembris Doctor Propertius accessit ad Euphemiam, et pervestigavit morbum, et causas ex historia symptomatum. X. De-

cembris coepit curationem. Haec, ut mihi temere in manus venere. Utere his, si Tibi erunt usui, et Vale, ut Medici solent, optime. Dabam Posonii VII. Calendas Septembres MDCCLXXV[I?].

154 Pray György Weszprémi Istvánnak
Pozsony, 1776. szeptember 10.

Újabb megjegyzéseket ír a *Succincta I.* kapott példányához, hogy a pótlásokban a szerző azokat felhasználhassa.

Clarissimo, Excellenti, ac Doctissimo Viro Stephano Weszprémi
Georgius Pray Salutem.

Aliquot post diebus, quam Tibi per litteras pro praestantissimo Opere Tuo gratias egissem, ac missa Hierarchiae Hungaricae I. Parte³⁸⁰ conatus etiam fuissem referre, allatus mihi fascis est cum binis exemplis Tui operis, adjecto etiam Typo Numismatis, quod ab Augusta meritorum Tuorum insigne decus, ornamentumque accepisti. Pro hac egregia Tua in me munificentia quam gratiam Tibi vicissim referre possim, non intelligo, exspectoque avidus, ut mihi indicium facias, qua re, si quidem in meo arbitrato sit, subservire queam.

Ceterum ad Medicos, quos postrema epistola ad Te miseram, auctariolum interea aliquod factum est, quod, si voles, supplementis Tuis potes adicere.

1. Gerardi Medici mentionem facit Ladislaus Chunos in litteris de anno 1282. quibus eidem Gerardo de castro regio Zagrabiensi terram Ternava donat, quod illius opera, ac studio a magna aegritudine liberatus sit, et quod prius Belae IV. avo, et Stephano V. patri suo diligenter, et fideliter serviverit. Habes igitur, Gerardum hunc etiam apud Belam IV. et Stephanum V. Medici partes obiisse. Vix puto vetustiore reperiri posse. Si quem tamen excussis meis diplomatum breviori illo vetustiore reperero, ad Te mox perscribam.

2. Jacobus de Placentia, erat primum Caroli Roberti physicus, postea anno 1333. Chana-diensis Episcopus, et anno 1343. a Ludovico rege Zagrabiensis Episcopus nominatus.

3. Fuichich Paulus Philosophiae, et Medicinae Doctor floruit seculo XVI, circa annum 1590. ut videre est ex Epitaphio Petri Heressincy Episcopi Jaurinensis, quod in Ecclesia cathedrali Jaurinensi incisum Lapidis etiam hodie exstat, estque hujus modi.

Reverendissimo Domino Domino Petro Heressinczy Episcopo Jaurinensi et Comiti perpetuo, Sacrae Cesareae Regiaeque Majestatis Summo per Hungariam Cancellario. Paulus Fuichich Philosophiae et Medicinae Doctor Patrono Meritissimo Posuit. Obiit Pragae X. Junii MDXC.

Haec interea, quoad uberiora forte sequantur, uti boni consulas, rogo. Vale! Dabam Posonii IV. Idus Septembres MDCCLXXVI.

155 Anton Störck Weszprémi Istvánnak
Bécs, 1776. november 19.

Megköszöni a *Succincta II.* tiszteletpéldányának megküldését, valamint a neki szóló ajánlást.

Viro Eruditissimo ac Celeberrimo Domino Stephano Wesprini
Physico Debrecinensi Dignissimo etc.
Salutem Plurimam Dicit Störck.

Viennae 19. Novembris 1776.

Secundae Centuriae laboriosissimi Tui operis partem primam mihi paucos ante dies adtulit Medicinae studiosus, perlegi eam multa cum voluptate; manes bene meritos de Transylvania et Hungaria nobis sistis, gratulabuntur sibi, tibi autem in campis Elisaeis debitas agent gratias. Nomen meum exiguum est, hinc operi huic dignissimo nullum addet splendorem, majores enim ibi viri elucet; interim tamen gratum tibi meum animum praesto, quum illud mihi inscribis. Utinam mihi obtingeret occasio, qua Tibi officii genus quaecunque valerem praestare vale jam vir doctissime, et me Tibi devinctum habe.

[A külzeten:] De Vienne Monsieur Monsieur Wesprini Docteur en Medecine etc. a Debrecin en Hongrie.

[Pecsséttel.]

156 Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak Losoncapátfalva, 1777. március 28.

Saját múltjáról, Francesco Roncalli Parolinóval való levélváltásáról ír.

Praefatio

Non privato solum Medicorum, sed publico Orbis literati nomine, immortales reddi merentur grates, iis, qui, quidquid scientiarum, animis Eruditorum inhaeret, ad usum, non solum proprium, sed imprimis, ad comunem Patriae suae utilitatem, convertunt. Habet quaelibet Regio, uti sua Virtutum et commoditatum mella, ita et Vitiorum et nocivarum qualitatum, venena, suam quaevis Soli et Incolarum Indolem. Haec detegere et Usibus Patriae accommodare, in partibus boni civis esse existimo, tanto magis, quo majus est meritum, haec sedulo eruisse.

Posteror quoque tendentia, gravius vero scelus, Patriam, dum possis, illustrare nolle. Iam enim antiquitus creditum fuit, nulla re Medicos magis accedere ad Deum, quam, Salutem hominibus dando: quam tamen dare nequeunt, nisi si naturas eorum, et morborum, victus et aeris indolem probe prius habuerint perspecta. Non sum nescius, Hungaricum quoque Tellus produxisse olim et nunc Viros, quibus, uti sensus Eruditionis, ita Animus quoque, Patriam scriptis illustrandi, nunquam defuit; dolendum tamen in tanto Medicorum Hungariae et Transylvaniae numero (quorum Biographias, biennio abhinc, celeberrimus Debrecinensium Physicus, STEPHANUS WESZPREMI, in Duabus Medicorum centuriis Anno 1772 Lipsiae impressis, dedit) vix repertos esse quosdam, – vide Weszprémi Biographia numerum 47. pagina 82. numerum 61. pagina 119. – qui id, quod Tellus et Gens Hungara patitur, e generalibus, quae in exteris saltem oris hauserant, principiis, quaeque (ad Indolem, illarum saltem regionum spectantia) in nostris quoque oris, caeco quodam imitandi conatu, applicuere ad specialia quoque et Singularia Patriae nostrae transferre fuissent conati.

Ergo, non nisi eos, in secreta et arcana Artis, id est in intimas et occultas, ad salutem cujusvis pertinentes rationes penetrare posse, censendum est, qui, post jacta, solidae institutionis fundamenta, in ipsa Praxi, non minus climati, aeri, et locis quam conclavibus Aegrorum accommodatas versantur.

Omnem itaque applausum meruit Celeberrimus Itatorum Physicus, FRANCISCUS RONCALLI

Parolinus, Collegii Medicorum Brixienſis Prior, Emeritus, jam Comitſ Dignitate ornatus, qui dum anno 1746 edendae Medicinae Europae Conſilium cepiſſet, ac diverſos Europaeorum regionum viros, ad conferendam vaſto huic ſuo Inſtituto ſymbolam, invitaret, ad me quoque, reſpectu Hungariae, ſibi protinus ignotae, ſeqventes literas dedit:

„Nobili ac Sapienti Viro Domino Joanni Danieli de Perlici, medicinae Profeſſori celeberrimo in Hungariae comitatu Neogradienſi Salutem Plurimam Dicit. Viſa eſt mihi reſ non inconcinna, atque ab utiliſſimis fundamentis deſumta, ſi plurimarum Europae Provinciarum Practica Medicina ad lancem revocaretur, additiſque criticis Animadverſionibus, Regnorumque ſitus, Populorum indoles, Academiae, Flumina, Fontes, ſeptentrionalis Poli gradus, ſpecificae remediorum formulae, endemici morbi, ceteraque multa, in praecipuiſ rebus, poſtremorum temporum inventa, uno in opere collecta, Italiſ conſtarent atque etiam tranſirent ad remotos et poſteros. Qvapropter, in obſeqvii argumentum oro, et obſecro, qvatenus, ex parte quoque Tua, Vir celeberrime, circa hodiernam Hungariae Medicinam per Viennam, Tridentinum, Brixiam aliquid referras, idque breviter, et [...] qvaſi fieri poſſes. Vale. Dabam Brixiae Venetorum die 2. Julii 1746.”

Reſcripſi, me utique petitiſ ſuiſ aſſecuturum, et in quantum frequentes excuſiones meae practicae admittent laboraturum, uti et ſynopſiſ Scripti mei, ſuo tempore elaborandi eidem Viro Illuſtri ſubmiſi. Percepi poſt decurſum uniuſ menſiſ, ſecundae Ejusdem literae, tenoriſ ſeqventiſ:

„Nobili ac Celeberrimo Viro Joanni Danieli de Perlici (tituli) Salutem Dicit Plurimam Franciſcuſ Comes Roncalli Parolinuſ. Accepi nudiuſ tertiuſ Tuae literae die 20 elapſi menſiſ dataſ, illicoque exclamavi: habeo in Hungaria Amicuſ optimuſ! Proximo Septembri, Typiſ tradenda eſt Medicina Hungarica. Si favere et ornare editionem viſ, neceſſe eſt, ut contrahas in Epilogium, qvae paraſti, ſicque magiſ meiſ votiſ ſatiſfacere cupiſ, de illiſ rebus loqvariſ, qvae ſoli Hungariae, ejuſque Climaſi, competunt, reliquiſ omiſſiſ, et qvae Praxin, per obſervationeſ, prope aegrorum lectuluſ reſpiciunt: proinde, ſoliſ tribuſ vel qvatuor pagelliſ, prima epiſtola Tua, biſ longioriſ, comprehenſa et reducta, Brixiam miſſaſ, ſtatim, anteqvam tranſeat dictuſ menſiſ: et ratio etiam eſt, qvia opuſ in volumen excrevit et majora nequeunt intrudi. etc. Dabam Brixiae Venetorum, die 8. Auguſti anno 1746.”

Ab hoc tempore nihil literarum ab eodem Comite percepi neque mihi conſtat, an alter aliquiſ Medicuſ Hungaruſ, ut in iſiſ, qvae Hungariam concernunt, nonnihil laboreſ, eorum requeſituſ fuerit? an idem opuſ Medicinae Europaeae, uti ſchedula intimatoria expoſuiſ, Brixiae prodierit? an de hac noſtra Patria, eidem quidpiam fuit inſertuſ? Cum, mea ex parte, deſideratuſ illud in tribuſ qvatuorve pagelliſ, Compendiuſ in diſpendiuſ potiuſ Materiariuſ abituruſ exiſtimaverim, et Patriam noſtram, proſtitutam magiſ, qvam ob multa, qvae habet ſingularia commendatam iri, putarem.

Uti enim ex binis hiſ ad me dataſ, literiſ liqvido apparet, Editionem operiſ huiuſ Roncalliani, nimiuſ fuiſſe feſtinatam, ita niſi aliſiſ, reliquarum Europae provinciarum Viriſ, pro ſolido aliquo labore ſubmittendo, longiuſ, qvam niſi datum fuit tempuſ, vix ſpeſ eſſe poſteſt, maturi quid et exaſciati, in praefato Medicinae Europaeae opere, mihi nondum viſo, imprimiſ in iſiſ, qvae Hungariam attinent, contineri: ſaltem demto tempore, ituſ et redituſ Poſtaliſ, vix uniuſ menſiſ tempuſ, mihi fuit praefixuſ, ut, qvae Hungariam noſtram concernunt, inter concatenatoſ meoſ laboreſ et excuſioneſ practicaſ, idque deſudatorio ſaltem labore, in chartam conjicere, congeſta, ut petiit, contrahere, reformare, et ante finem determinati menſiſ Septembris Anni 1746, Typographo Brixinienſi ſubmittere poſuiſſem.

Mansiſ itaque hoc meum jam ante 30 annoſ elaboratuſ, et operi praefato Roncalliano,

destinatum scriptum, ex 8 capitibus constans, ab eo tempore, in scriniis meis, ad hanc usque meam senectutem reservatum; quod ipsum, ultro qvoque, cum tineis et blattis certare, vel, ob defectum stimuli, et publicam etiam Ingratitudinem, plane suppressere voluissem, nisi, juxta Proverbium, Virtus sibi ipsi solatio est, plane hoc anno currente, 1777, memoria semisecularis adepti olim mei Doctoratus philosophiae, et futuro anno 1778 affulsuri Jubilaei mei Doctoralis Medicinae, dulcedinem literarum, et praestitorum hactenus laborum meorum, licet raro compensatorum solatium mihi quodammodo renovasse, adversitatibus meis lenimento quodam futura visa fuisset! Accedit et hoc, quod cum sane mihi sarcinae meae sensim septuagenario majori componendae sunt verebar, ne, si post fata mea haec Manuscripta in manus extraneas et invidas manus devenirent, idem mihi eveniat, de quo poeta conqueritur

„hos ego versiculos feci, tulit alter honores.”

Ergo, hoc idem Scriptum, diu jacens et una mecum jam prope senescens, in spem meliorum temporum et meritorum, melius forte membris posteritatis, nunc saltem in publicum prodire patior, ne vero vetus idem, operi super meo Parte I. sectione II. insertum inanes saltem et steriles Speculationes Lectoribus et Discentibus imprimis, sistat, Climate Hungarico Methodum hanc ita me dilucidasse, et tam Climatesi nostro, quam vicinorum captui Tyronum accomodasse arbitror, ut esset tam discentium appetibilis, quam facientium promptior.

Inclusi hanc Directionem Indicis Medici, in cognoscendo climate, TVO meo Ariadne, singularia Theoriae et Praxeos Medicae in climate Hungarico, 50 annorum Studio et praxi observata, contingenti et condendae, ac Climatesi accomodandae, solidiori Institutioni, Discentibus imprimis ac Neopracticis deservituro. Addidi huic primae sectioni in emolumentum Tyronum plures etiam Doctrinas, utpote partis sectione II. utilissimas Meditationes practicas de formanda Naturarum diversarum Indagine, sectione III. de faciliiori Morborum Diagnosi et Prognosi: Sectione III. [!] de faciliiori morborum Therapia: et parte II. Problemata semiotica specialia et specialissima ad observationem et Directionem Luctae et Motuum Naturae facientia, ex Hippocrate imprimis, Galeno, Helmontio, Prospero Alpino, Stahlio, Hoffmanno et Boerhavia desumpta, et III sectionibus problematice et methodo mathematica, elaboratis, contenta.

Utere tu, Lector Benevole, si placent, et si ex iis in praxi tua, uti non diffido, emolumentum, aliena opera comparatum, senseris, horum Authori, cum alias nequeas, saltem bene precare. Si vero meliora dederis, in sinu grande, et nominis Tui memoriam a grata demum Posteritate, exspecta. Vale, quam ipsam, docendi et discendi viam, si Tibi velim commendare, idem fecero, quod haederam, qui suspendit, Vino veteri et bono [...] Dabam Losonc-Apatfalvae comitatui Neogradiensis adjacentis, anno ordinario redemptionis 1777. die 28. Martii. I(oannes) D(aniel) P(erliczi).

157 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak Igló, 1777. augusztus 4.

Közli, hogy megkapta Janocki kanonok, királyi főkönyvtáros könyvét Lengyelország híres íróiról. Sok a magyarországi vonatkozása, ezért mihelyt elolvasta, szívesen kölcsönzi, hogy a *Succincta* további kötetéhez felhasználhassa.

Excellentissimo atque Celeberrimo VIRO DOMINO STEPHANO VESZPRÉMI
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo
Salutem Dicit Plurimam Andreas Ionas Czirbesz

Diu est Doctissime Veszprémy, quod nihil ad TE litterarum dederim. Non mihi id velim vitio vertas, cum fere nihil habuerim quod ad TE scriberem, vel quocum operas TVAS eruditas adiutum irem. Nunc denuo se mihi porrigit occasio, TECVM nonnihil, quod ad rem TVAM facit communicandi. Accepi nimirum ex vicina Polonia, Eruditissimi Canonici et Prothobibliothecarii publici Regni Poloniae, Ioannis Danielis Andreae Ianozkii, Ianciana, sive clarorum atque illustrium Poloniae auctorum, memorias miscellas.³⁸¹ Reverendissimus auctor, pro suo in me favore, volumen primum operis elegantissimi, mihi muneri misit. Simulac, plenum optimi frugis opus perlegissem, constitui mecum, occasione data, illud TECVM communicare, quod legendo complura repperim, quae TVI Vir Eruditissime scire interest. Certe maximas Reverendissimo Ianocio debemur gratias, quot tot civium nostrorum nomina, Scripta, actionesque praeclaras, ab oblivione vindicare dignatus sit. TV vero Doctissime Veszprémy, utere et fructu, egregio isto opusculo, ad supplenda commentaria TVA felicissime; ac occasione data Volumen secundum operis, ubi in lucem publicam emissum fuerit, a me favorabiliter expecta. Quod reliquum est, nihil magis opto, quam ut bellissime valeas, meque vt facis, amare pergas. Dabam Igloviae die 4. Augusti, Anno Salutis Reparatae 1777.

158 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1777. augusztus 19.

A *Pannoniae luctus*ból kéri az Antonius Cassoviensisre vonatkozó verseket és esetleg más rá vonatkozó adatokat, hogy a Bécsben nyomdában lévő orvostörténetének második kötetébe még betoldhassa. Vágyakozik Wernher György kiadványára.

Admodum Reuerendo ac Eruditissimo Viro, Domino Georgio Pray,
Historiographo et Protobibliothecario Regio, etc.
Fautori suo optumo
slautem plurimam dicit Stephanus Weszprémi.

Ex Janoszkio, Canonico, et Protobibliothecario regni Poloniae publico percepi Joannem Antonium Cassoviensem, Medicum regium scripsisse quaedam Poemata in Patrem suum inque paternos amicos Luctibus Pannoniae inserta;³⁸² vt haec ipsa Antonini Medici nostri Carmina ex memorato hoc parvulo Libro omnium rarissimo excerpere et pro vsibus meis ad me transmittere dignabere primo quoque tempore, id est, quod hac vice TE, fautorum optume, enixe maiorem in modum rogo. Quod a Clemente Janitio, Antonino Cassoviensi, epitaphii loco concinnatum carmen ex eodem Libello excerptum mecum communicaveris, debitas Tibi, Virorum optume, ago agamque semper gratias. Sed vtinam eaquoque mihi liceret Georgii Werneri XV. diuersi generis Carmina Luctibus Pannoniae intertexta legere, quorum seriem in litteris tuis humanissime anno superiore vltima vice ad me exaratis indicaveras. Nonne operum Joannis Antonini Cassoviensis aliqua praeterea fragmenta in litterariis tuis delitescunt scriniis? Quas eruditas tuas symbolas mecum communicare dignatus es repetitis vicibus, eas propediem cum aliquo foenore tibi gratus reddam; pars enim Biographiae Medicorum altera typis Trattnerianis Vindobonae nunc imprimitur, hoc ipso die primam accepi phylliram; opusculo huic vellem ad calcem adnectere, quae a te ad me exmitti auide nunc cupio. TE in ornamentum Reipublicae litterariae patriae decusque Deus Ter Optimus

Maximus servet saluum et incolumem quam diutissime, precor ex animo. Debrecini ad diem
19. Augusti 1777.

Celeberrimi Nominis TVI

cultor devinctissimus,
St[ephanus] Wessprémi
Medicus ordinarius m. s.

159 Pray György Wessprémi Istvánnak
Pozsony, 1777. augusztus 29.

Megadja a *Pannoniae luctus* adatait és verseket idéz belőle. Középkori orvosok adatait közli. Nagyon elfoglalt, mert sok könyv érkezik Budára a könyvtárba. (A személyes sorok a levél végén vannak.)

Antonio Patri Joannes Antoninus Cassoviensis.
Hic actum placidi post cursum Antonius aevi
Cum Natis geminis, coniugibusque cubo.
Plurima laudatae cujus pia Patria vitae,
Et Templum hoc doctae fert monumenta manus.
Namque laborandi vix alter doctior auri,
Ingeniique prior dexteritate fuit.
Nil modo me partum decus hinc, hominumque favores,
Nil res, nil artes, vita bene acta juvat.

Idem Suis.

Antoni Genitor, mater Catharina, Noverca
Margarita, soror Barbara, Dorothea.
Altera cum Stephano, mea viscera, juncta marito
quos rapuere mihi tempore fata brevi.
Vobis natus ego, privignus, frater, et idem
Sangvis Joannes, haec monumenta dedi.
Ut quoniam ante diem mihi vos mors tristis ademis,
quo potui, saltem fungerer officio.

Idem paternis amicis.

Doctus Joannes lignis, Antonius auro,
pigmento Ambrosius, marmore Nicoleos,
In forma certa quidvis deducere ab arte,
hic pariles Patria consepelimur humo.
Par primum sangvis, reliquos concordibus ipse
Germanos animis efficiebat amor.
Viximus unanimes, artisque pericula Templis,
et Patriae dedimus plurima quisque suae.
Denique conjunctis vita decessimus annis,
post meritum vitae cum probitate decus.
Virtutis sociae communia proemia nacti,
nam Sancto facilis gaudet amore Deus.

Joanni Antonino Medico Clemens Janitius.

Antonine vir es Sapiens, qui vivus et omni
parte valens, summum scis meminisse diem.
Jussisti, tibi do carmen funebre, sed illo
O tibi et ante decem secula ne sis opus!

Mox post exiguum spacium

Dum medeor multis, succumbo laboribus, hancque
sic reperi requiem; cura, laborque vale!

Ludovico regi (II) Pannoniae Georgius Vernerius.

Si fas est divum similes censere Monarchas,
qui populi ex usu, non sibi, sceptrā gerunt.
Inter Pannonios, quibus est sua gloria, nulli
Rex Ludovicus in hac laude secundus erit.
Accepit vivo puer hic diadema parente,
moribus innocuis par fuit imperium.
Mox juvenis, tetro dum victus cedit ab hoste,
in mediis Patriae funeribus perit.
Pontifices populo immixti proceresque necantur,
Hei! quanta est uno facta ruina die.

Eidem Idem.

Militiae Clari Comites, Celsaeque Cohortes
Certaue paX tecum reX lodoVlce cadunt.

De clade Mohácsiensi idem Vernerius.

Adeste maestis Pannonibus funeribus,
casusque vestros plangite.
Non sexus, aetas, ordo quispiam sibi
Lachrymare turpe duxerit.
Facienda vestris justa sunt parentibus,
Natis, amicis, Patriae.
Sed quis dolorem lacrymis aequaverit
quis explicarit funera?
Cum fortiter congressus hosti barbaro
Lodovice rex dive cadis,
Tecumque quisque occumbit optimus simul
Tuendae amore Patriae.
Antistes aedis summus Istrogranicae
Zalcanus, et fastigio
Pari situs Thomoreus ad Colocianus,
tum ceteri ejus ordinis,
Varadiensis Perenei sangvinis,
et Jauriensis Paxius,
Caholumque Chanadinicus³⁸³ propagine,
et ab Athyna Georgius
Bosnensis, et tu Quinque ecclesiis tuis
Philippe More nobilis.

Omitto principes suis maioribus,
 Suoque dignos stemmate,
 Sarcaniumque, Signiferumque Dragfium,
 Zechium, Balassam, Banfium,
 Suaeque gentis ultimum Palocium,
 et Pereneum, et Tharcium,
 Aliosque nobilitatis inter agmina
 promiscuae datos neci.
 Sed quod Georgi te tacebit seculum
 Zapolitani nominis?
 Qui regna fratris victimae in modum tui
 Tuo sacraſti sanguine.
 Verum facessant lacrymae, ſit luctui
 modus. Fleantur ceteri,
 Quos ſive luxus, ſive faeda ambitio
 inglorios letho dedit.
 At vos baetae ter, quaterqve, et amplius
 mentes, quibus pro Patria,
 Et pro ſacrato Chriſti Jeſu nomine
 obire ſupremum diem,
 Nec quae ſecuta porro ſunt incendia
 imbuta fratrum ſanguine,
 Nec Patriae interitum videre contigit,
 vos ſempiternum vivite.

De campis Mohácsiensibus Idem.

Si ſpaciū terrae ſpectes, ubi caſtra fuere
 regia, dic, quaeso, pars quota Pannoniae?
 Attamen hic vere ſtetit omnis Pannoniae res,
 et tota his campis ſemiſepulta jacet.
 Funestos ne quaere locos Cannasve, Pylasve,
 unus pro cunctis Mohaciensis erit.
Mariae Reginae Ludovici regis Conjugi idem Vernerus.
 Sum Maria ex ipsis atavis regina, Philippus
 ille mihi genitor, Maximiliane tuus.
 Mater ab Hispano soboles clarissima rege,
 atqve eadem felix conjuge rege fuit.
 Sunt gemini fratres, magni duo ſydera mundi,
 Romano auguſtus Carolus imperio.
 Et Ferdinandus ſceptris praeclarus iisdem;
 aeternum regnis vivat uterqve ſuis.
 Quattuor hac una fuimus de ſtirpe ſorores
 Tres ſumus, ad ſuperos quarta recepta ſoror.
 Conjunctae regum thalamis, regesque daturae
 Foecundis, ſinerent fata, puerperiis.

Rex mihi Pannoniae teneris Lodovicus in annis
 Contigit aequalis jure, fideque thori.
 Qui Patriam, populosque suos, regniqve penates
 propugnaturus fortiter occubuit.
 Et me, quum nondum tenerae mihi parvulus aula
 Luderet Aeneas, deseruit viduam.

Joanni Bornemiszue Regis Lodovici Nutritio. Idem.

Post mea, quam peregre virtus spectata fuisset,
 Pontifici in Latio, principibusque viris.
 Patria me dignum duxit, cui pignora Regis
 debita tot regnis erudienda daret.

Hac me defunctum cura oppressere ruinae;
 Rex idem, et nobis dulcis Alumne, tuae.

Nam dum grassanti Turcarum cedo furori,
 nudus in exilium, perniciemque trahor.

Sed mihi vita omnis satis est feliciter acta
 Sit modo salva meis Patria Pannoniis.

Joanni Gozthony Episcopo Transsilvano Idem.

Inter Pontifices, quos Dacia jactat alumnos,
 Joannem manet haec gloria Gozthoniden.

Quod potius nihil esse fide et virtute putavit,
 Nec dubitavit ob hoc mortis obire diem.

Stephano Bathory Palatino Hungariae Idem

Non aegre hunc mundum, mundanaque cetera licqui,
 Quae bona mortales ferre, et habere solent.

Nam satur et vitae, famaeque, et honoris, opumque,
 Quae cumulata mihi Dii tribuere, fui.

Hoc gemui, hoc dolui, quod vita cedo prius, quam
 Distractae motus comprimo Pannoniae.

Et Patriae, regisque mei meditata saluti
 rebus in afflictis consilia expedio.

Annae Stephani Bathory filiae ex Sophia Masoviae Principe. Idem.

Et genere, et forma, et niveo praeclara pudore
 Hic sita sum Stephani filia Bathoridis.

Flos alias vitae oblectat, mihi utroque parente
 et Patria orbatae, vivere triste fuit.

Thomae a Zalahaza Episcopo Agriensi, et Veszprimiensi, Hungariae Cancellario. Idem.

Pannoniae decus Antistes, qui jura serenis
 imperiis Agriae, Veszprimioque dedit.

Et Sophiae tenuit solidum doctissimus orbem,
 cum linguis pariter Cecropia, et Latia.

Ac certae fidei merito, et virtutis honore
 Dilectus Patriae, principibusque fuit.

Post vitae ancipites curas, duosque labores
 Fatalem capit hic in Domino requiem.

Eidem Idem.

Qui situs hocce loco est Praesul, seu stemmata Species
 seu merita, eximios inter habendus erit.
 Quidquid opum ingenio quaesivit, id omne juvandam
 ornandamque simul contulit ad Patriam.
 Solicite in primis, quo tempore Pannoniae res
 in pejus dira seditione ruunt.
 Non hoc virtutis, fideique tenacior alter,
 non lingua, et calamo dexteriore fuit.
 Jura domus tanto Zalahazia gaudet alumno,
 ereptumque omnis Regia jure dolet.

Ladislao a Macedonia Episcopo Varadiensi. Idem.

Eversis Macedum rebus concessit honestum
 hospitium proavis Pannonia alma meis.
 Exulibus comites probitasque, fidesque fuere;
 His est aucta foris, gloria parta domi.
 His quoque ego curasque meas, casusque levavi,
 cum foret externo mors obeunda solo.

Nicolao Gerendio Episcopo Transsilvano. Thesaurario Idem.

Qui mihi Majores fuerint, quo stemmate clari
 Natales, Dacae, Pannoniiqve sciunt.
 Qui de me Patriae, qui Regis sensus, honores
 testantur, meritis quos tribuere meis.
 Credita totius mihi sunt aeraria regni,
 Alba mihi sedes Julia Pontifici.
 Sed clari plures his fascibus ante fuerunt,
 hoc unum merito dixeris esse meum:
 Quod ne juratas Turcarum in foedera partes
 sectarer, volui hic exul, inopsque mori.

Naenia anniversaria in persona filii. Idem Vernerus.

Quae mihi moerorem vertente redintegras anno
 rursus adest tristi sydere ornata dies.
 Sit mihi fas aliquid fari de lege potentis
 Atque aliquid superum de bonitate queri.
 Non injusta potest, nec inepta querela videri,
 quam verus justis fert dolor in lacrymis.
 Non ego jacturis rerum vulgaribus angor,
 quas Fortuna suo datque, adimitque modo.
 Sed te suspirans noctesque diesque requiro.
 O mihi re simul, et nomine Clara parens.
 Qua nihil in terris colui magis alma secundum
 Numina, nec, donec vita erit usque, colam.
 Sic tua nimirum virtus, pietasque ferebat,
 sic in me meritum, sic tua vita fuit.

Quod ni religio Divum prohiberet honores
 reddere mortali, tu mihi Diva fores.
 Et facerem posita Templi in penetralibus ara
 annua sacra tibi, carmine, thure, prece.
 Ergo ego te reducem toties ingrata videbo
 conscia maternae mortis acerba dies.
 Nec mihi jam quisquam per te sine fletibus annus,
 Dum mihi, quae reliqua est vita, manebit, erit?
 Pratis superis nefastas inter, et atras
 Damnata, et nullo nomine digna legi.
 Quam simul adspiciet roseo Pallantias ore,
 Palleat, et nullo Lucifer igne micet.
 Sed faciem pullo Titan velatus amictu
 incomitis inter nubila ducat equis.
 Nec te vel cantu venientis nuncia lucis
 nec plausu alarum mane salutet avis.
 Sint mutae volucres vocali gutture, sola.
 Strix, et ferali carmine Bubo sonet.
 Haec mihi post sunt venturae signa diei,
 et sunt luctus haec quoque signa mei.
 Quia simul exosae lucis, nostrique doloris
 incisas habeant ipsa sepulcra notas:
 Jaurini Praesul matri, re, nomine, Clarae
 Ponit atra moerens haec monumenta die.

NB. haec in persona Francisci ab Ujlak Episcopi
 Jauriensis cui Mater erat Clara nomine.

Barbarae Francisci a Reva Propalatini Hungariae Conjugi Idem Vernerus.

Si cujus tumulus hic sit, requiris,
 Hic matrona quiescit illa avito
 Clara stemmate, clarior marito
 Francisco, et pueris beata natis;
 Non tantum domui Revae, sed ingens
 Toti Pannoniae decus futuris.

Valentino Zepsio Praeposito Eursiensi Idem.

Si qua Valentino monumenta locanda venirent,
 qui columen Templi Vesprimiensis erat.
 Non Mausolei celebris fortuna sepulcri,
 Pyramidumve labor vinceret huncce locum.
 Tanta viri integritas, doctrina, modestia, virtus,
 Tanta in amicitia cum probitate fides.

Josepho Tectandro Medico Idem Vernerus.

Tectander Medicus jacet hic: medicina valet!
 quid sperent alii, si perit author opis?

Petro Beriszlo virtutis ergo Idem.

Quod Divus Caesar, quod summus in orbe Sacerdos,
iudicium de Te Petre Beriszlo facit.

Si quis forte putat, precibus, preciove redemptum,
Invidus, aut meriti est nescius ille tui.

Clarissimo ac Doctissimo Viro Stephano Veszprémio
Georgius Pray Salutem Dicit.

Vide, quam parum rationem decori habuerim, cum ex nimio Tibi obsequendi studio, et ordinem praeposterum tenui, et chartam temere obviam arripui. Id, ut mihi ne vitio tribuas, etiam, atque etiam abs Te peto. Si Tibi haec usui erunt, valde laetabor. Exscripsi autem adamussim omnia. Libellus hercle est rarissimus; prodiit Cracoviae typis Hieronymi Vietoris anno 1544. in 8. Haec hactenus.

Pauca de Medicis. Dubito, an Tibi ultimis meis perscripserim, Ladislaum filium Deméni, fuisse Physicum Ludovici I. anno 1366, et deinde anno 1419. Sigismundi. Praeter hunc occurrunt etiam Medici, Gerardus Ladislai Chuni: Marquardus Zagrabiensis Canonicus circa annum 1452. Item Jacobus de Placentia Caroli Roberti anno 1333. Spolin Joannes Mariae reginae Ludovici II. Conjugis: Fuichich Paulus Croata Medicinae Doctor anno 1590. Haec interea bona consule: occupatissimus sum in coordinandis libris, qui Budam devehendi sunt. Ubi illuc appulero, Bibliothecae enim, et Typographiae Budensis Praefectura mihi decreta est, crebrius per litte[r]as Tecum agam, si Te id non moleste laturum intellexero. Vale Vir doctissime, et Patriam eruditis Tuis laboribus illustrare porro perge. Vale iterum! Dabam Posonii XXIX. fatali nobis die, anno MDCCLXXVII.

160 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1777. szeptember 5.

Köszöni a megküldött Janocki-mű I. kötetét; ha majd megjelenik, kéri a II. kötetet is kölcsön. Kéri továbbá, másoltassa le a Janockinál szereplő „*Oleum Juniperi*” című, Stein Kristóf magyarországi szerző által latinra fordított, s Krakkóban 1548-ban nyomtatott könyvet.

Admodum Reuerendo ac Eruditissimo Viro, Domino Jonae Andreae Czirbesz,
Fautori quo plurimum colendo
Stephanus Weszprémi Salutem Plurimam Dicit.

Quantam coeperim voluptatem ex lectis tuis Janocianis,³⁸⁴ superiore mercatu anniversario ad me exmissis, non facile profecto dixerim: vtinam sequentem quoque tomum, posteaquam editum ab Auctore acceperis, mecum liberali tua manu communicandum quantocius mihi liceret legere. In articulo laudatissimi operis XCVI. Christophorus Steinensis, Hungarus, describitur; inter publica ab eo scripta, pagina 252. recensetur loco ultimo parvus Libellus a quodam Medico anonymo conscriptus, ex Germanico in Latinum sermonem a Christophoro Steinensi Hungaro nostro conuersus, et editus typis Vietoris Cracoviae anno 1548. in 8. cuius titulus est: *Oleum Juniperi*, qua ratione, omnibus fere humani corporis aegritudinibus medeatur.³⁸⁵ Effice, plurimum Reuerende Domine apud Janoszkyum tuum, virum tibi amicissimum, si modo potes, certe potes, vt Libellus hic exiguae molis in publica Bibliotheca Regia Polonica adseruatus integer ex originali exemplo exscribatur, et pro vsibus meis ad te in tempore

transmittatur: ego expensas omnes, quaecumque tandem in Libellum huncce Medicum faciendae erunt, promtissime et debita cum gratiarum actione illico sum exsoluturus. Nonne Tractatus Germanicus de Oleo Libani ab Hortisianus³⁸⁶ ad normam libelli hujus olim conscriptus?

Sed importunitati huic meae, velim, ignoscas; ecce, quantae audaciae, dicam, temeritatis progredi me iubet studium qualecumque meum promovendi commodum reipublicae litterariae nostrae Hungaricae!

Biographiae Medicorum pars altera Störckio archiatro nuncupata Vindobonae nunc imprimitur, quartam hac ipsa hebdomada accepi phyliram typis Trattnerianis signatam: finito integro opere, eruditas tuas symbolas, perbenigne mecum communicatas, illico reddam tibi cum aliquo foenore. Me in posterum quoque amori et favori commendatissimum habe.

Debrecini ad diem 5. Septembris anno 1777.

161 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1777. december 6.

A *Pannoniae luctus* görög disztichonjait az imok nagyon sok hibával lemásolva küldte el neki. Kéri Prayt, hogy készítsen róluk pontos másolatot. Szeptember eleje óta a korrektor távolléte miatt állnak a *Succincta II.* nyomdai munkái.

Admodum Reverendo ac celeberrimo Viro,
Domino Georgio Pray, Historiographo et Bibliothecario regio etc.
Fautori suo optumo
salutem plurimam dicit Stephanus Weszprémi.

Singularis tua humanitas et multis speciminibus erga benivolentia effecit me ita audacem, vt toties tibi hunc in modum intempestivius obstrepam epistolio. Vitio Scribae Poseniensis factum est, Fautor aestumatissime, vt Graeca Carmina Luctui Pannoniae inserta ita mendose descripta ad me transmiserit optumus amicus meus Perillustris Dominus Joannes Mihályfalvi, vt plerisque in locis vix aliquem sensum verba fundere videantur: enixe itaque TE rogo, vt, missis reliquis, non nisi quatuor vnice illa disticha Graeca, a Georgio Vernero Thomae Zalaháza Episcopi Agriensis et Veszprimiensis honoribus postumis nuncupata, quorum hoc est initium παννυνίας κύδος terse docta manu tua et accentibus notata ad me transmittere commoda occasione dignabere, si modo ab occupationibus tuis seriis tantum otii nactus fueris, ut illa propediem in vsus meos debito suo modo conuertere valeam. In initio Septembris editio Biographiae meae per absentiam correctoris, Medicinae Studiosi Hungari, in phylira sexta interrupta est, ex eo tempore nihil quidquam ex officina Trattneriana percepi. Vt TE Deus Ter Optimus Maximus in emolumentum Patriae, immo orbis uniuersi litterarii decus et ornamentum servet saluum et incolumem quam diutissime, precor ex animo. Debrecini ad diem 6. Decembris 17[77].

Celeberrimi Nominis TVI

addictissimus cultor
St[ephanus] W[eszprémi]
Medicus ordinarius m. s.

162 Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak
Igló, 1778. január 8.

Janocki művének II. kötetét tavaszra ígéri.

Excellentissimo, Eruditissimo atque Celeberrimo Viro, Domino Stephano Veszprémy,
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo,
Salutem, Felicitatem, Gloriam, Andreas Ionas Czirbesz.

Satis diu est, Vir Eruditissime, quod commercium litterarium, mihi longe amoenissimum, intermiserim. TV velim, aequi, bonique consulas. Vacuam prorsus ad TE dare epistolam, rei litterariae, quam TV strenue ornare pergis, maxime alienum est. Utcunque fit, certe et hac occasione, nihil horum, quae ad rem TVAM faciunt, abs me accipies. Non equidem propterea, ac si remissior factus fuisset, studiis TVIS velificandi; sed quod hucusque nihil repperim, licet omnem movi lapidem, quod attentione TVA dignum foret. Ita omnia nostra, in praesenti vacua ac tenuia sunt, ut longe facilius, aquam e silice extruseris, quam monumentum, vel schedam quampiam Medicorum Hungariae illustrantem, exquisiveris. Interim, bono esto animo, Vir amicissime, compensabo ego, opportuno tempore, quae aliquantisper, fatis sic ferentibus, negligere videor.

Ex vicina Polonia haec ad me scripta sunt. Ianocianorum volumen secundum³⁸⁷ anno superiore, mense adhuc Octobri, lucem publicam adspexit. Vt primum Gröllio, occasio quaequam, in Scepusium nostrum sesse[!] obtulerit, volumen illud, favore Ianocii nostri, accipiemus. Nequeo TIBI desiderium meum exprimere, quo teneor, eruditum Doctissimi Ianocii opus, videndi, legendique. Spero, ineunte vere, nos opusculum illud obtenturos. TV interim Sarmaticae litteraturae Fragmentorum volumen primum,³⁸⁸ quod TIBI, ante paucos hos menses legendum miseram, si TIBI ita videtur, hac occasione mihi remittas velim. Quod reliquum est, TE, TVOSque, bene valere, et ex voto ac feliciter agere percipio. Vale et mihi ultro quoque fave. Dabam Iglaviae die 8. Ianuarii 1778.

163 Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak
Igló, 1778. április 20.

Nincs közölni való adata. Köszöni Wespzprémi fiának levelét, rövidesen válaszol majd neki. Kéri vissza a kölcsönbe adott Janocki-kötetet.

Excellentissimo, Celeberrimo atque Eruditissimo Viro Domino STEPHANO VESZPRÉMY,
Fautori et Amico suo longe aestumatissimo
Salutem dicit plurimam Andreas Ionas Czirbesz.

Divertentem ad Vos, auditorem meum qui has TIBI tradet, vacuum litterarum, ad TE, Vir Eruditissime, dimittere plane non potui. Neque id ea de causa factum est, quasi multa haberem, quae scriberem, sed ut cultum memoriamque TVI, intemeratam apud me esse ostenderem, et TVAM in me benevolentiam, vel tribus, quod aiunt, verbis renovarem. Nisi in festa Paschatos, hoc iter incidisset, fortasse fuisset prolixior, interea tamen, quod in litteris non vides, illud ex animo, amore TVI, TVORUMque plenissimo, amore inquam meo, compensare velis.

Epistolam ornatissimi nobilissimique filii TVI, cultam atque elegantem recte percepi. Fateor, me hucusque distulisse responsum, verum non alia de causa, quam quod elucubrandis iuribus provinciae nostrae, iussu superiorum, totus quantus intentus, numismatica tantisper seposui. Absoluto nunc demum, labore isto feliciter, ad officium scribendi redibo, et quae singulis amicis debeo sine mora exequar. Accipiet proinde Nobilissimus filius TVVS propediem, ad omnia litterarum capita responsum cumulatissimum. Multam ex me velim ornatissimo iuveni salutem dicas. Sed aveo scire, quidnam descriptio TVA, medicorum Hungariae agat, quaeve membra eius, pererudito artificio TVO, contextis vestibus, videnda iam se possint exhibere? De Occupationibus meis historico litterariis, in posterum, non nihil ad TE perscribam. Iam vale patriae litteratae ornamentum, meque si meruero amare perge. Scribebam raptissime Igloviae die 20. Aprilis 1778.

P. S. Ianociana, si a re TVA fuerint, commoda hac occasione, remittenda³⁸⁹ perhumaniter oro rogoque.

164 Weszprémi István Czirbesz Jónas Andrásnak Debrecen, 1778. április 29.

Küldi vissza a kölcsön kapott Janocki-kötetet. Közli, hogy írt Janockinak a Stein-fordítás másoltatása végett. Mivel a bécsi Trattner-nyomdából megérkezik a *Succincta* új kötete, küld belőle. Fia éremgyűjtésre adta a fejét, s Kazzay Sámuel biztatására írhatott Czirbesznek.

Admodum Reuerendo ac eruditissimo Viro,
Fautori suo aestumatissimo, Domino Andreae Jonae Czirbesz
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Threnos defuncto Domino Paulo Tisza concinne et erudite satis per TE conscriptos non sine aliquo animi moerore nos quoque legimus,³⁹⁰ vxor enim mea beneficiorum ab eo in se collatorum memoriam hodie dum grata mente recolit, eo quod optimus ille vir in ordinandis componendisq; ejus rebus, dum adhuc fuisset vidua, singularem prorsus olim nauauerit operam. Janociana, en, summa cum gratiarum actione tibi remitto!³⁹¹ plurima ex iis in vsus meos conuerti, legerunt Librum magna industria conscriptum ex amicis quoque hujatibus nonnulli, inde factum est, vt diutius, quam oportebat, apud me detentus haeserit, ex manifestis indiciis adparet, Librum plurium manibus versatum, et fere detritum iam esse. Dederam ad reverendum Libri hujus auctorem litteras, et enixe rogaui per communia reipublicae litterariae nostrae sacra obtestatus, vt paruulum libellum Christophori Steinensis, Hungari, e Teutonico sermone in Latinum traductum, pagina 252. Artículo XCVI. commemoratum cui titulus datus est Oleum Juniperi, qua ratione et onera scribae cujuspiam describendum ad TE transmitteret,³⁹² vsibus tandem meis inseriturum: imo jam antea aliquot mensibus, quam illas Varsoviā mitterem Litteras, Tibiquoque, virorum amicissime, molestus fueram epistolio per cursorem publicum ad TE exmisso, vt Janoszkyum, virum tibi vt opinor, addictissimum moneres, vt laudatum Steinensis Libellum ex originali exemplo transsumtum nobiscum perbenigne communicaret: iterata vice nunc quoque TE, Fautorum optume, ea, qua par est, animi submissione rogo, effice apud Janoszkyum tuum, potes enim sat scio, vt memoratum libellum descriptum accipere ab eo possim legendum. Vides, Clarissime Vir,

studium promovendi rem nostram litterariam quo temeritatis me progredi jusserit, vt tibi scilicet Janoszkyoquo tuo non levem importunitate mea hac facesserim molestiam: mihi itaque ob id velim ignosce, tuam interim laedere humanitatem et benivolentiam erga me multis demonstratam documentis religioni mihi dono profuso. Vltimam Biographiae meae Medicorum typis Tratnerianis expressae phylliram proxima ante ferias paschatos hebdomada accepi tandem aliquando per cursorem publicum adlatam, errores ab operariis commissos exmisi illico ad finem adnectendos, simulac exemplaria quaedam a typographo, vt spero, exmittenda percepero, officium illico sum facturus, et redditurus tibi omnia ea cum aliquo foenore, quae mecum subinde communicare dignatus es. Ignosce plurimum Reverende Domine, quod Filius meus, qui numismatico studio coepit quodam modo delectari, intempestivius tibi epistolio quodam obstrepuerit, id enim apothecario nostro, domino Samuele Kazay, viro tibiquoque amicissimo, hortatore, eo progressum fuisse audaciae me fere inscio, velim intelligas. Me tuo amore et fauore in posterum quoque, vt soles, complectare, maiorem in modum te oro, hortorque. Deus vero trinus, optimus, maximus in ornamentum Patriae porroquoque TE servet saluum et incolumem, precor ex animo

Celeberrimi Nominis TVI

Debrecini ad diem 29. Aprilis anni 1778.

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi m. s.

[P. S.] Staravolscii Scriptorum Poloniae centuriam³⁹³ ad me exmitti humillime expeto, commoda occasione remittam cum debita gratiarum actione.

165 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1778. augusztus 12.

Kisérőlevél a *Succincta II.* kötetéhez, amit több példányban küld, sőt, az I. kötetet is, újranyomásban. Sürgeti a Stein-féle könyvet, egy másik könyvet nem sikerült Bécsből meghozatnia. Viszont rábukkant Graffer könyvjegyzékében Janocki egyik munkájára; kérdi, vajon azonos-e azzal, amit a minap kölcsönzött tőle.

Plurimum Reverende Domine, Fautor singulari observantia Colende!

Hoc ipso mercatu adlata sunt tandem aliquando Biographiae meae exemplaria: en Virorum amicissime horum tibi vnum legendum offero, et severiori tuae censurae subjiendum; adjunxi illi comitem primam quoque centuriam, ex qua praefationem Belianam et Articulum vltimum expunxi et in eorum locum alia substitui, et cur hoc ita fecerim, vel me tacente facile diuinare poteris. Reliqua exemplaria amicis destinata et nominibus suis signata, quaeso humillime, opportuna occasione dignabere ad sua loca exmittere: illud vero potissimum quod ad illustrissimum Janoszkyum, virum tibi amicissimum perferendum calamo meo notavi, addet id forte petitioni nostrae aliquod momentum, vbi illud TE adjectis litteris tuis comitibus percepturus est, et denuo intellecturus, avide nos ab Eo exspectare Steinensis Hungari Versum de Oleo Juniperi tractatum.³⁹⁴ Quod in Articulo vltimo nunc recenter Centuriae primae addito aliquam sed tamen honorificam celeberrimi Nominis tui fecerim pro merito tuo mentionem, aequi bonique, velim, optume Virorum, consules. Staravolscium³⁹⁵ Vienna procurare non potui, nullum illius exemplum in Bibliopoliis Vindobonensibus prostare ex

amici litteris inde adlatis ante triduum intellexi: Si Gröllius tuus Varsaviensis et hunc et illum ad nos exmiserit, posito quovis pretio redimere sum paratissimus. Vtinam illos aliquando mihi legere contingeret!

Magna animorum nostrorum voluptate legimus eruditissimam tuam de Numis Hungariae scriptam commentationem;³⁹⁶ indignus certe erat meus Emericus, vt tanto eum adficeres honore: is ante duos menses Kesmarkium linguae Germanicae percipiendae caussa profectus est, dolet in litteris ad me datis, vbi Igloviam praetervectus est, sibi non indulsisse aurigam tantillum temporis, prouti in mandatis serio dederam, vt te officium facturus invisisset. Si quid in posterum quoque ad meam locupletandam conferre poteris, potes certe plurimum, noli virorum optume intermittere, sed submitteendis eruditissimis tuis symbolis subinde me recreare dignabere. Me amor et favori in posterum quoque commendatissimum esse volo. Vale Fautorum optume et feliciter age. Dabam Debrecini ad diem 12. Augusti 1778.

Clarissimi Nominis TVI

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi m. s.

[P. S. a margón:] Hoc ipso temporis momento incidi in Catalogo Librorum Grafferiano in hunc titulum: Janotzky (I. D. A.) Musarum Sarmaticarum Specimina nova. Volumen I. 8. majori Vratislavae anno 1771. an idem liber est cum Janocianis, quae mihi nuper commodasti?³⁹⁷

[A külzetén:] A Monsieur Monsieur Andree Jonas de Czirbesz, Ministre de la Parole de Dieu dans l'Eglise Evangelique a Neudorff.

[Pecsétel.]

166 Weszprémi István Pray Györgynek
Debrecen, 1778. augusztus 22.

Olvasásra és bírálatra küldi a végre megjelent *Succincta II.* kötetét és kísérőként az elején és végén megváltoztatott I. kötetet. Munkája folytatásához újabb, elsősorban Deméni Lászlóra vonatkozó adatokat kér.

Admodum Reverende ac Eruditissime Vir,
Fautor mihi singulari observantia colende!

Hoc ipso mercatu anniversario nostro adlata sunt Vindobona tandem aliquando Biographiae meae nonnulla exemplaria, eorum tibi vnum legendum et seueriori censurae tuae subjiendum offero: en tuum scilicet, Reuerendissime Domine, tibi nunc cum aliquo foenore debita cum gratiarum actione reddo: testaturus meam in te observantiam feci Venerandi Nominis quoque tui in nonnullis locis mentionem, eamque tamen, vt debui, honorificentissimam: adjunxi illi praeterea comitem, primam quoque Centuriam, ex qua Praefationem Belainam et vltimum, vt vides, articulum expunxi, et cur hoc ita fecerim, magnoque tacente poteris coniectura adsequi. In reliqua opusculi parte versor nunc, quantum per occupationes licet, elaboranda, rogo itaque Te, Fautor aestumatissime, dignabere ex opportuna occasione ea instrumenta litteraria, quae possidere nuntiasti, ad me exmittere, quibus Ladislaum Demendy et Ludovici I. et Sigismundi Regum archiatrum et Praepositum Colocensem simul Episcopum Nitriensem extitisse possit doceri, immo per tuam TE enixe rogo et humanitatem et benivolentiam

singularibus jam demonstratam documentis, vt eruditas tuas in orando meo et locupletando opere symbolas mecum perbenigne communicare in posterumquoque dignabere. TE Deus Ter Optimus Maximus in ornamentum et decus vniuersae Patriae seruet saluum et incolumem quam diutissime, precor ex animo. Dabam Debrecini ad diem 22. Augusti 1778.

Venerandi ac Celeberrimi Nominis TVI

cultor sincerus
Stephanus Weszprémi m. s.

[P. S.] Vbi amicissimus noster Cornides nunc lateat, ignoro.

167 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak
Nagyszeben, 1778. október 16.

Gratulál a *Succincta II.*, Bécsben megjelent kötetéhez, példányt kér belőle. Kéri, hogy írásai kötegét, amit Czirbesznek küld, juttassa el Iglóra.

Experientissimo, Doctissimo ac Celeberrimo Viro
Stephano Weszprémi Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit Daniel Cornides.

Iam pridem nullas ultro citroque dedimus et accepimus litteras. Sed nempe perpetua eademque longinqua itinera mea, mors subinde secuta Excellentissimi Domini Comitis Ladislai Teleki, rationes nostras non uno modo perturbans, occupationes aliae ex aliis mihi enatae, morbus meus, et sexcenta id modi impedimenta alia, quo minus litteris scribendis vacare potuerim, in caussa fuerunt. Pensabo tamen, quod adhuc inagratissimis meis neglectum abs me fuit, simul ac mense Novembri Vasarhelyinum redux tantillum otii fuero nactus. Tum vero, de Medicis Transilvanis plusculum, pace Tva, Tecum agere constitui. Centuriae Tvae secundae partem priorem, summo eruditorum applausu exceptam, Vindobonae iam prodiisse, ex rerum novarum Commentariis magna mea cum voluptate intellexi. Gratulor Tibi ex animo, quod tantam Tibi laudem collegeris. Jam certe Horatianum illud Tvte ipse occinere potes: *Exegi monumentum aere perennius, non omnis moriar.*³⁹⁸ Illud nunc maiorem in modum Te rogo, ut praestantissimi operis Tvi exemplum vnum, quovis pretio a me redimendum, mihi, rerum Tvarum cupidissimo procurare, pro Tva humanitate, ne gravaveris. Neque enim eius potiundi modum video alium, quam si Temet ipsum, Vir Clarissime, eapropter compellem. Pretium tibi, ut iam dixi, persoluam lubentissime. Est praeterea adhuc aliud quiddam, in quo Tva mihi plurimum prodesse possit benevolentia. Feceris nimirum rem mihi longe gratissimam, si fasciculum meum, Clarissimo Czirbeszio, communi amico nostro, inscriptum, quem Illustrissimae Dominae Comiti Wartenslebiae ad Te referendum credo, prima data opportunitate Igloviam transmiseris. Mihi eiusmodi negotii expediendi nulla hic in Transilvania suppetit occasio. Enim vero nullus dubito, quin hac in re mihi sis ultro gratificaturus, ita nihil est, Vir Celeberrime, quod vicissim Tvi caussa non faciam et promtissime et lubentissime. Non iam plura addam: neque enim per festinationem mihi nunc licet esse prolixiori. Proxime plura. Iam Vale, Vir Celeberrime, et mihi porro quoque fauere perge. Scribebam Cibinii, die 16. Octobris 1778.³⁹⁹

168 Weszprémi István Cornides Dánielnek
Debrecen, 1778. november 24.

Újabb adatokat kér orvostörténeti művének második Centuriájához, amelybe besorolja a felsorolt hét erdélyi orvost is. Fontos számára Cornides és Pray György támogatása. Gánóczy Antal kanonok gyógyíthatatlan szakmai sebeket kapott Cornidestől és Praytól.

Debrecini ad diem 24. Novembris 1778.

Clarissimo ac Eruditissimo Viro, Danieli Cornides,
Fautori Suo optumo,
Salutem plurimam dicit Stephanus Weszprémi.

Litteras tuas in me amoris et benivolentiae plenissimas vna cum adnexo fasciculo litterario ad Reverendum Dominum Czirbeszium nostrum transmittendum. Domina Wartensleberica[?] ante quadriduum rite reddidit: a longo certe tempore eram maximopere sollicitus, vt Viennensi Biographiae meae exemplari primaquoque vice tibi prae aliis amicis gratificari potuissem: et tua ipsius, quae mihi suppeditasti plurima, redderem tibi cum aliquo foenore. Si genius quispiam mihi suggerere potuisset, te Maros Vasarhelyini futura hieme commoraturum, idem exemplar tibi destinatum recto ad te itinere deportasset Reverendus Laurentius Vass Sacri Ministerii candidatus ex Helvetia redux, cui simile munusculum ante duas fere hebdomadas concredidi ad amicos Clarissimum Dominum Alexandrum Kovásznai, et Experientissimum Dominum Stephanum Matyus, Medicinae Doctorem deferendum. Dabo profecto operam, vt id prima commoda occasione in signum meae in te observantiae accipiat. In elaboranda sequenti opusculi mei parte, quantum quidem per occupationes reliquas licet, nunc sum occupatus, inter reliquos Medicos patriae locum in ea adsignare constitui 1. *Benedicto quoque Árkosi*, religione Vnitario, a Reverendo Bodio in Athenis Hungariae⁴⁰⁰ pagina 15. descripto. 2. *Valentino Greising*, ab eodem in Supplemento pagina 350. 3. *Joanni Francisci*, ibidem pagina 88. commemoratis. Vtinam horum opera edita et loco citato recensita perlustrare mihi liceret, Greisingii imprimis quod de partu septimestri inscripsit. Ingrediatur in eorum seriem 4. *Valentinus quoque Georgius*, Kölesérii putem in physicatu successor, qui Lessum funebrem eidem conscripsit Cibiniensibus typis vulgatum, sed a me pridem desideratum,⁴⁰¹ necnon 5. *Samuel Kotze*, vel vt Ephemerides Vratislavienses CC. Cent. I. et II. adpellant Samuel Slotzius, item 6. *Samuel Baligha*, et 7. *Samuel Fogarasi*: postremi hi labente hoc seculo fuerunt Medici Cibinienses famigratissimi: rogavi bonis verbis, vt de singulorum horum vitae fatisque et scriptis editis non minus quam ineditis Amici statim superius commemorati Vásárhelyienses me faciant certiolem: nil quidquam dubito Fautorum optume, quin tuam quoque in hanc rem meam accipiam Symbolam opportuno tempore. Quantum tibi in primis et Celeberrimo Prayio nostro debeam, verbis eloqui non possum: doleo interim maiorem in modum, quod venerandum hunc patriae nostrae Historiae antistitem iratum forte mihi reddiderim, at nescio quo fato, quod responsorias ab eo accipere equeam: rogavi quippe submississime, vt certissimis id mihi ediceret documentis, quod semel de Simone Closteinio, ab eo ad me scriptum meminerim hunc in modum: *Simon Clostein, Doctor Medicinae in Academia Sundensi Budae qui Concilio Constantiensi interfuit, itaque non dubito quin Sigismundi Regis archiater fuerit*. Effice fautor aestumatissime, apud optimum illum Virum et tibi amicissimum, vt dignetur instrumenta litteraria suppeditare, quibus Closteinus edoceret et Doctorem Medicinae Budae, et Constantiensi Concilio interfuisse, et regis nostri archiatrum se gessisse. Aliis Litteris humanissime ad me ante biennium datis idem Vir Reverendissimus significaverat se prae *manibus habere Instrumentum litterarium anni 1431. quo constat Ladislaum*

filium Demendi fuisse Physicum Ludovici I. anno 1366. deinde anno 1419. Sigismundi. ac simul Colocensem Praepositum, ex qua dignitate mox ad Nitriensem Episcopatum promotum. Effice, quaeso enixe, vt singula haec instrumenta pro sua in nos studiaque nostra propensione liberaliter nobis eum communicare idem Vir litteratissimus perbenigne dignetur. Reliquos quoque Regum Hungariae et Principum Transilvaniae archiatros enarrare, aut saltim catalogum eorum exhibere vellem quum libentissime. Fac, Virorum optume, vt coepisti, in posterum quoque dato salubri consilio et ipsa opera me sublevare dignabere. Deus te servet saluum et incolumen quam diutissime in decus et ornamentum patriae. Vale et me redama

Tuum

tibi addictissimum
St[ephanum] Weszprémi m. s.

[P. S.] Reverendum Ganoczium vestrum acutissimis tuis, Prayianisque telis ita confossum, vulneribusque sanciatum, et humi prostratum jam certissimis videmus indiciis, vt ex morbo illo, in quem fato suo incidit, comatoso nulla umquam reconvalescendi spes ei supersit. Iterum vale.

169 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1778. november 28.

Simon Closteinről és Deméni Lászlóról kér újabb adatot. Gánóczy Antal kanonok a Praytól és Cornidestől kapott szakmai sebekből nem gyógyul.

Admodum Reverende, ac Celeberrime Vir,
Domine Fautor, omni honoris cultu prosequende!

Exmissum Biographiae meae Medicorum Hungariae et Transilvaniae exemplum Viennense quin rite perceperis, nullus equidem dubito: propensam tuam in benivolentiam multis demonstratam documentis nullo umquam tempore intermittam depraedicare: hac quoque vice enixe te rogo, Virorum amplissime, vt porro etiam tuo me complecti favore, atque promissa ante biennium instrumenta illa litteraria pro munifica liberalitate tua perbenigne mecum communicare dignabere, quibus Simonem Closteinium in Academia Sundensi Budae Medicinae Doctorem exstitisse, eum Constantiensiquoque Concilio interfuisse, et Sigismundi Regis archiatrum se gessisse edocetur, alterum submissae petitionis meae argumentum est, effice, quaeso enixe, Fautor optume, vt intelligam ex TE, quod est illud instrumentum litterarium anni 1431. in scriniis tuis delitescens, quo Ladislaum filium Demendi anno 1366. Ludovici Physicum, dein anno 1419. Sigismundi et simul Colocensem Praepositum, et novissime Episcopum Nitriensem fuisse constat. Certo mihi persuasum habeo singulari tuae benivolentiae confisus, non modo instrumenta haec ad institutum meum facientia TE mihi occasione commoda submissurum, sed etiam plures ejusmodi eruditae symbolas tuas ad exornandam et locupletandam sequentem Biographiae Medicorum Hungariae et Transilvaniae Partem perbenigne adjecturum esse. Vt TE, Virorum amplissime, in decus et ornamentum Patriae, immo totius Reipublicae litterariae, Deus Ter Optimus Maximus servet saluum et incolumem quam diutissime, precatur ax animo

Tuus

addictissimus cliens
Stephanus Weszprémi m. s.

Debrecini ad diem 28. Novembris anno 1778.

[P. S.] Reverendum Ganocmium, nobis vicinum, acutissimis telis tuis, et Cornidesianis confossum, vulnerisque sanciatum, in eum fato suo Cincidisse morbum dolemus, ex quo convalescendi vix vllam amplius Spem superesse non vano augurio praesagimus. Iterum Vale.

170 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak
Debrecen, 1778. december 1.

Megköszöni Czirbesz közvetítését abban, hogy Janocki teljesítette kívánságát. Czirbesz fia, Péter Vilmos, egészséges. Kéri kölcsön Péchy Lukács Ransanus-kiadását. Kérdi, vajon a visszaküldött Janocki-kötetek azonosak-e a Trattner-féle könyvárjegyzékben szereplő két címmel. Kéri, hogy a *Succincta* Joannes de Boecler lengyel királyi főorvos és tanácsos részére küldendő példányát juttassa el Varsóba. Üdvözlét Karskinak, egyházi előljárójuknak.

Admodum Reverende ac Eruditissime Vir,
Fautor singulari observantia colende!

Efficaci tua opera effectum est, plurimum Reverende Domine, quod Reverendissimus Janocius tuus voti mei compotem me reddiderit: quare debitas tibi ago habeoque gratias pro praestito hoc quoque humanitatis et benivolentiae officio. Ab eruditissimo Daniele Cornidesio tuo accepi haud ita pridem Cibirio litteras cum adnexo fasciculo quodam litterario, nomini tuo inscripto, commoda occasione prima exmittam eum ad TE.⁴⁰² Carissimus filius tuus Petrus Wilhelmus bona fruitur valetudine, ante triduum in aedibus meis familiariter mecum collocutus. In sequente Biographiae meae parte elaboranda, ubi otium id suppetit, horis subcisivis sum occupatus. Rogo te enixe, virorum optume, dignabere ad me futuro mercatu anniversario exmittere Lucam Pechium, Ranzani editorem, quem in Ephemeridibus Litterariis Vindobonensibus⁴⁰³ anni 1775. particula XXII. pagina 172. te possidere ipse professus es: putem eundem prorsus esse cum eo, quem ego Biographiae centuria II. pagina 175. et sequentibus paucis commemoraveram: vellem enim uberiores, Deo ita volente, vitae Ejusdem notitiam exhibere: Librum integrum absque omni detrimento summa cum gratiarum actione, vbi perlustravero, me remissum fide polliceor Pannonica: si quid adhuc amplius ad illustrandum Lucam Pechium hunc in scriniis litterariis tuis lateat, dignabere id quoque, quaeso, mecum perbenigne communicare vna cum aliis nonnullis rebus ad orandam et locupletandam rem meam facientibus. Vellem praeterea libenter a te edoceri, num Janociana tua, quae tibi remiseram, eadem plane sint cum Janocii opere alterutro, aut utroque, qui in Catalogo Trattneriano sub duobus his titulis sunt expositi venales. 1. Johan Janotzki Nachricht von denen in der hochgrafflichen Zaluskischen Bibliothek sich befindlichen ersten polnischen Büchern. 3 Theile. gradus 8. Dresden 1747.⁴⁰⁴ 2. Ejusdem excerptum Poloniae litteraturae hujus atque superioris aetatis. IV. volumina 8. majoris Vratislaviae 1764.⁴⁰⁵ Reverendissimo Janocio nostro interprete, quia Joannes de Boecler, archiater et consiliarius regius, exemptum opusculi mei sibi exmitti a me postulat, mittam illud proxima opportuna occasione ad TE vna cum fasciculo tuo Cornidesiano, si tibi grave futurum non erit, Varsoviā ad litteratissimum Boeclerum expedire: sed interim vellem ex te cognoscere, nam in praesentiarum mihi non

succurrit, quibus de nominibus reipublicae litterariae experientissimus Boeclerus innotuit? Illustrissimum Praesulem, Karskium⁴⁰⁶ vestrum plurima salute impertias, velim. TE Deus trinus, optimus, maximus servet saluum et incolumem quam diutissime, precatur ex animo

Tuus

Debrecini ad diem 1. Decembris 1778.

Stephanus Weszprémi, m. s.

171 Pray György Weszprémi Istvánnak
Buda, 1778. december 5.

Köszöni a Succincta újabb kötetét. Simon Clotteniusra nem emlékszik. Deméni Lászlóról csak annyit tud, ameny-nyit már megirt. Közli Werner György görög költeményét Zalaházi Tamás egri püspökhöz a *Luctus Pannoniae*ből. Értésközi, hogy az egyetemi évkönyvek végén megkezdik a magyar szerzők és a magyar történelemmel foglalkozó, elkallódott munkák kiadását.

Clarissimo ac Doctissimo Viro Stephano Veszprémio
Georgius Pray Salutem Plurimam.

Ne dubita: exemplum Viennense eruditissimi operis Tui mihi accurate redditum est. Si non confestim, quod tamen fieri oportebat, respondi, peto abs Tua humanitate, neu id oblivioni, aut desidia tribuas, verum, minutulis illis quidem, sed molestissimis laboribus, qui, ut ne Amicorum desideriis satis possem facere, omnino in causa erant.

Simonem Clottenum [Colsteinium], de quo in Tuis memoras, non novi; nec memini, me unquam de hoc ad te aliquid scripsisse; si tamen ita esset, oro, ut me commonefacias, quem illic fontem in testimonium accersam, tum, si quid de illo in meis scriniis sit, non committam profecto, ut illo careas. Sed ego vereor, ne non memoriae lapsu Kaprinayum in mei loco substituere volueris, qui de Academia Sundensi⁴⁰⁷ satis prolixè agit.

De Ladislao filio Deméni nihil plus, quam quod tecum communicavi, habeo. Solebam enim id modi res, si in eas incidi, compendio solum, ac veluti per transennam in mea Adversaria referre, iis ante omnia intentus, quae ad conficiendum historiae corpus pertinebant. Quare nec vitio, nec fraudi id mihi dabis, si eatenus votis Tuis subservire non possim. Quod si, ut nunc sum in recensendis meis Manuscriptis, aliquid reperero, quod ad Tuum argumentum faciat, sine mora ad Te perscribam. Interim habe, quod dudum pollicitus eram, carmen Graecum Georgii Werneri ad Thomam a Zalaháza, Episcopum Agriensem, quod in opusculo exstat, cui titulus est, *Luctus Pannoniae*.⁴⁰⁸

Παννονίας κύδος Ἀρχιερεὺς ὅς ἐποίμανε πᾶση
Σωφροσύνη ἡ Ἀγρίας βεσπριμιούτε λέως.
Πανθοδαπῆς σοφίης κύκλον τὸν ἀπείριτον εἰδως
Ἔὺν γλωσσησιν ὁμῶς Ἀτθίδι, ? Ἀυσονίη.
Οὐνεκα τῆς ἀρετῆς, καὶ πίσεος εὐδοκίμοιο
Καὶ βασιλεῖσι φίλος, καὶ παῖσιν ὠφέλιμος.
Ἐνθαδε τῆς ζωῆς κατόπιν κηδὼν τε, πονώντε,
Κοιματ' ἐν χριστῷ κοιτὸν οὐφελόμενον.

Quod de Ganoczio memoras, non fuit mihi, ut verum fatear, volupe audire. Non is me sibi, sed suae sententiae, adversarium habuit. Itaque superi non sinant, ut ego aliquid ad ejus morbum contulisse videar, qui illum diu salvum, et incolumem ex animo, et vere opto. Id praeter fucum a me dici, persuasissimum habe.

Ad extremum nolo Te nescire, nos hoc anno inchoare, opuscula fugientia Scriptorum, et rerum Hungaricarum edere: singulis annis unum, aut alterum etiam, si materiae amplitudo patietur, Universitatis Calendario ad calcem adjicietur.⁴⁰⁹ Si omnes populares nostri fuerint Tui similes, non dubitamus, quin ab iis aliquam gratiam inituri simus. Vale Vir praestantissime, et si qua in re Tibi mea opera usus erit, non roga, sed jube. Vale iterum. Dabam Budae 5. Decembris 1778.

172 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1778. december 12.

Simon Colsteinről és Deméni Lászlóról kér adatokat.

Admodum Reuerende, Amplissime Vir,
Fautor singulari honoris cultu prosequende!

Ignosce mihi, quod toties intempestivius meis tibi obstrepam epistoliis: sed studium res patriae illustrandi ita me reddere importunum, velim certo tibi persuadeas. En, Fautor optume, vt me facere iussisti, fragmenta litterarum tuarum ad me humanissime exmissarum chartae huic inclusi per cursorem ad TE deferenda, ex quibus certo intelligere poteris in scriniis tuis litterariis omnino latere ea instrumenta, quibus edoceri poterit Simonem Closteinium Concilio Constantiensi interfuisse, et Sigismundi Regis nostri archiatrum forte egisse, perinde ac Ladislaum quoque Demédy Medicum, Praepositum Colocensem et mox Episcopum quoque Nitriensem exstitisse. Si quando tantum nactus fueris otii, excute quaeso submisce ditissimum promptuarium tuum litterarium, et redde me tempore opportuno [...]ti mei participem. Enixe interim TE rogo, vt haec ipsa litterarum [tua]rum fragmenta illico per cursorem publicum ad me remittere dignabere; omnes enim Litteras tuas propensae tuae erga me voluntatis indices, quibus me cohonestare dignatus es, thesauri profe[...] loco adseruo; et maximopere dolerem, si his carere deberem, contin[ua]tur enim in his adhuc pleraque, quae pro instituti mei ratione in vsus meos olim sum conuersurus. Sed exmitte quaeso aliaquoque veterioris aevi instrumenta, vt facere solebas, quae ad illustrandam Medicorum Hungariae et Transilvaniae Historiam optimo consilio pertinere arbitraberis. TE vt Deus Ter Optimus Maximus in ornamentum Reipublicae nostrae litterariae servet salvum et incolumem quam diutissime, ex sincero precatur animo

Venerandi Nominis TVI

cultor deuinctissimus
St[ephanus] Weszprémi

Debrecini ad diem 12. Decembris 1778.

173 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak
Marosvásárhely, 1778. december 16.

Kéri, hogy a Czirbesz tiszteletes úrnak szánt írásai kötegét, amelyet a címzett kölcsön kapott, küldje a januári vásár alkalmával Iglóra. Nagyon várja a Succincta újabb kötetét. Adatokat szolgáltat a címzett által megnevezett orvosokról és munkásságukról.

Experientissimo, Clarissimo ac Celeberrimo Viro,
Stephano Weszprémi, Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit Daniel Cornides.

Quod iusto serius Tibi rescribam, Vir Clarissime, occupationes mihi aliae ex aliis enatae in caussa fuerunt. Culpam tamen hanc ut aliquo modo redimam, constitui nunc plusculum rem agere meam, tarditatemque prolixitate compensare. Esse Tibi redditum fasciculum meum Reverendo Domino Czirbeszio nostro destinatum, est, quod maximopere gaudeam. Eum ut proximis nundinis Debreczinensibus, mense Januario futuris, citra jacturae periculum Igloviam ad Czirbeszium cures perferendum, maiorem in modum Te instanter oro. Si eadem Mercatus Debreczinensis opportunitate mihi Viennensis Biographiae Tvae exemplum vnum miseris Maros Vásárhelyinum, singulari id gratiae apponam: praestantissimi Tvi operis vix iam desiderium fero. Reverendus Vass nondum advenit, nec Viri Clarissimi Alexander Kovasznai et Stephanus Matyus exempla Tva muneri missa, adhuc idem acceperunt.

Jubes, ut si quae de Medicorum quos nominas, vita scriptisque, editis non minus, quam anecdotis nossem, ea Tecum communicarem. Illico obsequor voluntati Tvae. De Benedicto Arkosi nihil scio, praeter illa, quae iam Czwittingerus in Specimine Hungariae Litteratae pagina 24. 25; Petrus Bod in Magyar Athenas pagina 15. et Clarissimus Horányi in Memoria Hungarorum et Provincialium Partis I. pagina 72. 73. attulerunt. Iam de Vale[n]tino Greissing plusculum. Quae Bodius in Magyar Athenas pagina 350. 351. de vita et scriptis eius commemorat, ac Horanyius loco citato Partis II. pagina 46. 47. latinis verbis repetit, nec quidquam praeterea addit de suo. In eo etiam fallitur insigniter, quod omnia Greisingii opuscula, quae undecim recenset, Wittebergae anno 1677. prodivisse affirmet. Czwittingerus loco citato pagina 164. geminas tantum Disputationes *de Atheismo* anno 1677. habitas, Greisingio huic attribuit, quod nempe caetera ad notitiam ejus fortasse haud pervenerint. Itaque de Valentino Greissingio accipe: eum patria Corona-Transilvanum fuisse; patre Christophoro Greissing, Senatore Coronensi, matre Margaretha Forgáts, Petri Mederi, Verbi Divini Ministri Coronensis, vidua, natum; Wittebergae summos in Philosophia honores consecutum, qua Facultatis Philosophicae Adiunctum, publicas praelectiones ibidem instituisse; tandem reducem in patriam, Coronensis Gymnasii Rectorem anno 1684. creatum, hoc munus gessisse usque ad annum 1694, quo anno Martino Albrichio, Verbi Divini Ministro Rosonensi (Rosenau) defuncto, Successor in Pastoratu datus est. Eo auctore sequentia prodiverunt scripta: 1.) *Sal Μωπαρθεις, quem e Matheseos versu communi 13. exercitatione philologica erutum, declaratumque. Respondente Matthia Gotzke Hadelensi, ad diem 24. Februarii 1677.* Wittebergae in 4to. Constat Dissertatio philiris 2 ½. 2.) *Disquisitio Philosophiae naturalis de partu septimestri. Respondente Michaelae Gutschio, Kisdino Transilvano die 31. Martii anno 1677.* Wittebergae in 4to. Absolvitur phyliris 3 ½. 3.) *Δωδεκας Positionum Physicarum. Praeside Greissingio defendit auctor Magister Theodorus Thomas von Pestervitz.* Wittebergae 1677. in 4to. 4.) *Exercitatio Academica prior, de Atheismo, opposita in primis*

Renato des Cartes. et Matthia Kuntzen. Respondente Georgio Turius. Kis-Schenckino Transilvano ad diem 24. Novembris 1677. Wittebergae in 4to. Exercitatio Academica posterior, de Atheismo etc. eodem Respondente et anno, ad diem 18. Decembris. Wittebergae in 4to. 5.) Dissertatio de Theologia naturali, Auctore et Respondente Magistro Christiano Friederico Braun. Wittebergae 1678. in 4to. 6.) Disputatio Theologica de aeterna verbi Dei duratione, ut et de vera iustitia iuxta Matthaeum V. 18–20. Praeside Johanne Deutschmann Wittebergae 1678. in 4to. Absolvitur philiris 4. 7.) Immolatio Liberorum Molocho facta, iuxta Leviticum XX. commentaria 2. Exercitatio philologica Praeside M. Valentino Greissing Corona Transilvanensi, Serenissimi Electoris Saxonici Alumno, Respondente Nicolao Johanne Michaelis Revalia-Livonio Wittebergae 1678. 4. Constat philiris 7. 8.) Sylloge controversiarum selectarum ex philosophia rationali. Prima. Respondente Michaelae Euser Muschnensi-Transilvano, Wittebergae 1678. 4. Constat philiris 2. <Sequentia> quae Rector Gymnasii Coronensis emisit complures Disputationes Exegetico-Polemicas in Compendium Locorum Theologicorum Leonhardi Hutteri, quae frustatim Coronae prodierunt, in 4to ut de Theologia Prolegomenis, Respondente Joanne Abrahami, Prasmariensi 1687. Coronae, typis Hermannianis, de Religione, Respondente Luca Fernengel, die 24. Decembris 1687; de articulis fidei. Respondente Andrea Conradi Mediensi die 20. Decembris 1688; de essentiali divisione librorum Bibliorum in Canonicos et Apocryphos, Respondentibus Georgio Nußbächer Coronensi et Simone Roth, Mariaevallensi die 6. et 7. Januarii 1693, typis Lucae Seuleri. 2.) Paradoxa Logica quadraginta, Respondente Georgio Waad, scholae Oratore. Coronae 1692. in 4to. 3.) Donatus Latino-Germanicus. Coronae 1693. in 8vo.

Hunc itaque Greissingium Wittebergae Philosophicae Facultatis Adiunctum, Coronae Rectorem Gymnasii, Rosonae Verbi Divini Ministrum, mea quidem sententia, non est quod in Biographia Tva Medicorum locum habere velis. Iam et de Johanne Francisci perpauca. Lapsus est Clarissimus Bod pagina 88. quando *Johanni Francisci*, qui Medicus numquam fuit, tribuit Dissertationem Medicam de *Paralyti ex colica*, quae fratri eius medico Paulo Francisci tribuenda fuit. Clarissimus Horányi Czwittingerum sequutus recte quidem Medicum Paulum nominat, sed et ipse Paulum cum Johanne confundit, quando opellae de *memorabilibus aliquot Transilvaniae*, auctorem constituit Paulum. Huius Opellae titulus ita habet: *Memorabilia aliquot Transilvaniae. Praeside Magistro Johanne Francisci, Corona-Transilvano, Respondente Thoma Scharσιο Mediensi*. 16. Aprilis Wittebergae 1690. in 4to, (non in 12mo quod Bod, et ex eo Horanyus). Absolvitur philiris 2. Caeteras Johannis Francisci Dissertationunculas consulto praetereo, utpote nec argumenti Medici, nec a Medico profectas. Eas tamen si nosse Tva intersit, sigillatim enumerabo alia opportunitate. En vero nomina Medicorum Transilvanorum aetatis superioris, quorum vitas et scripta accurate recensebo, si id e re Tva fore arbitrabere: Johannes Albrich, Stephanus Auner, Michael Bölöni, Sebastianus Bausner, Martinus Brenner, Stephanus Closius, Samuel de Drauth, Elias Facerius, Andreas Fronius, Carolus Andreas Grosse, Paulus Julianus, Paulus Kerzius, Martinus Koelsch, Johannes Schneller de Schullenburg, Lucas Seuler, Andreas Soterius, Marcellus Squarcialupus, Martinus Turius, Johannes Georgius Vette, Andreas Ziegler, Josephus Zoltan. Rogo Biographiae Tvae centuriam I. amici caussa quasdam notulas meas per otium adpersi quibus suppleri possunt nonnulla, alia vero emendari. Eas, si iusseris, Tibi, Vir Celeberrime, itidem transmittam.

Valentinus Gorgius, Medicinae Doctor, Heilsberga, in Borussiae Polonicae civitate oriundus, agebat Generalatus in Transilvania Medicum. Num Lessum funebrem Kolesério conscripsit, nescio. Claudiopoli in 8. *Epigrammata, variis occasionibus fusa, Honori Illustrissimi ac*

*Excellentissimi Viri, Domini Samuelis Köleséri de Keles-Eer, Philosophi et Medici praestantissimi, Gubernali Transilvaniae Consilio adlecti. Absolvitur opusculum philyris 2.*⁴¹⁰

Clarissimum Prayum de reddendo Tibi litterarum officio, et de fide, quam Tibi obstrinxerat, liberanda, nuper admodum commonefeci. Non dubito, Virum Optimum, qua est in me voluntate propensissima, ea in re Tibi mihiq̃ue lubentissime gratificaturum. De Closteinio memini subobscura me quidpiam legisse olim; neque tamen mihi succurrit auctor. Exquiram, ubi otium fuerit, et si quid eatenus comperero, acturum certiolem Te reddere non intermittam. Jacobum Longobardum, episcopum Chanadiensem, Caroli Roberti Regis Physicum ex Chronica Thurotziana partis II. capite 97. nosti haud dubie. Ladislaum Ludovici I. Physicum fuisse, fidem faciunt Litterae quaedam Metales, quas possideo. Num is idem vitam ad annum 1419. produxerit, est posthac adhuc ad Nitriensem Episcopatum fuerit promotus, ut vult Clarissimus Pray, dubito equidem, negare tamen non ausim.

Reverendissimum Dominum Ganotzum, tametsi non optime in me affectum, dolorem vehementer gravi aliquo morbo exerceri. Sed Tv ludere fortasse voluisti: per me licet, valetudine optima utatur, dummodo curas, ut sit mens sana in corpore sano. Pestini mense Maio apud Horanyium sermonem cum eo contuli; sed tum adhuc valebat athleticae. Mirarer proinde, hominem integerrima et incorrupta sanitate, tam brevi tempore bonam illam corporis habitudinem amisisse. Etc. Maros Vasarhely, die 16. Decembris 1778.

174 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1779. január 2.

A *Debreceni kódex* leírását küldi, idéz belőle. Temesvári Pelbárt *Pomerium*ának latin szövegével hozza kapcsolatba.

Debretzini, ad diem 2. Januarii 1779.

Admodum Reverendo, Celeberrimo, ac Eruditissimo Domino,
Fautori singulari observantia colendo
salutem plurimam dicit Stephanus Weszprémi.

Vt felix faustumque sit tibi novi anni auspiciū, precor. Incidit his ipsis diebus in manus meas Manuscriptus quidam Codex Hungaricus characteribus Gothicis rubro-nigris exaratus in forma 4^{ti} ordinis trium transversorum digitorum crassitiā aequans, aliquot illius specimen vsitatis nostris litteris exscriptum exmitto. Interim non pigebit reliquorum suoque sermonum sacrorum argumenta rubro colore singula descripta hoc repetere ordine: Zent Barbala azzonrol valo tanusag. Zent Miklos pispökröl valo pre[dicatio]. Zent Amborus doktor eletih + a Bodog zwz Marianak zeplötelen fogantatasarol való predikacio. ez[?] a Zent lucza Azzoni eleti. a Zent Lazar eletiröl következik Zent Tamas Apostolrol valo predikacio. Karacson estire valo predikacio. vronk zileteseröl valo tanusag. Zent Anastasia azzonnak innepe. Zent Istuan első martirrol valo predikacio. Zent Janos euangelistarol. az apro zentöknek életökröl. Zent Tamas Ersök eletih + Zent dauid királnak eleteröl. a Zent Sylvester elete. Kys karacson napra valo predikacio. Zent Basilius pispök eletih. vyzhkerezt napi predikacio. a harom zent kiralioknak Caspernak Baltosarnak es Melkhiornak életökröl. A Remete Zent Pal eleteröl. a Zent Antal Apatnak eleteröl. a Zent piroska azzoni eleteröl. Zent Fabian Seböstien életökröl. a Zent Annos azzonirol. a Zent atianknak eleteröl adamrol emböröknek első zwleiókröl. Zent pal Apostolnak megtereseröl. arani zaiu Zent Janos eleteröl. az Alamosnas Zent

Janosrol valo tanusag. a Zent Ignat piskökröl. a Zent Brigida azzon eleteröl. Giertia zentölö bodog azzon napiara ualo tanusag. [...] Maria. Zent Balas pispöknek eleterölh. Zent Agota azzonrol az lölki emböröknek. Zent dorotia azzonrol. a zent apalin azzonnak eleteröl. Zent Kolos azzon eleteröl + a zent eufrosina azzonrol. a Zent zwz Juniana azzon elete. Zent petörnek zekös Inneperöl. zent mathias Apostolrol valo predikacio. Zent Tamas Doktorrol. Zent Gergöli paparol. zent Longinus martir eleteröl. + a Zent Josepnek azzonionk Maria jegiösenek eleteröl. Zent Benedek apatrol. Giumölcs olto Bodog azzoni napiarol immar. Hic ex improviso Manuscriptus codex noster terminatur. Ex litterarum ductu et chartae indole conjicio Manuscriptum hoc ad act[...] Pelbarti nostri Themeswariensis referri debere eo quod seculo XV. ad finem [...]gente is in primis fuerit celebratissimus in Hungaria concionator, et vt ipse fatetur in Pomerio Sermonum de tempore edito Hagenoae anno 1508. in folio q[...] teneo, in prologo, se in regione sua seu patria textus Sacrae Scripturae litte[...]liter pro capacitate plebis simpliciis in sermonibus suis proposuisse prout in nostro Manuscripto vbique observare licet: et quod in adnexo prolixissimo de S. [Ma]ria, nonnullis Sanctis, et aliquibus virtutibus scripto Codice Manuscripto eadem fore manu et iisdem characteribus gothicis rubro nigris exarato, [vt?] in fine adjecta leguntur: Finit per me P Jhesus Maria legiön enuelem bünössel es mindön binösökuel. Per litteram P forte Pelbartus intelligendus est. In tertia Manuscripti parte Vita Catharinae Virginis profuse a[...]dum describitur, ita incipit: Vrnak neuebe kezdetyk Zent Katherine Legendaya avag elete vgy oluastatyk ewrola nemynemew yrasba kyth pelbarth athyank zedegheteth az ew predycatyoyaban etc. manu recentiore haec scripta sunt ex collecta ex Pelbaris Sermonibus, expresse dicitur in hac Vita D[...] Catharinae, quod illa sub Maxentio passa sit ad annum Christi 301. folio 26. post fata illius haec scripta esse, folio eodem anno 1209. quibus computatis exsurgit aetas scripti hujus 1510. Te Pelbarti pomerium sermonum de Sanctis possidere didicis ex Elisabetha tua, ex transmissio Vitae Andreae specimine videre poteris, si h[...] invicem contuleris, an Manuscriptus codex meus sit Pelbertianus, aut quid[...]?] eo reuera statuendum sit, mihi verbo dumtaxat vno per ejus [...]um indicare, quod enixissime te Fautor optume, rogo, imo obtestor

Kezdetik vrnak neueben eztendö altal valo zentöknek eletökröl valo tanusag az idvözwlen-döknek lölki haznalatossagokert

előzőr a Zent Andras apostolrol vronknak első tanituaniarol

Nagi dicsőseg embörnek az ő vrat köuetnie; ecclesiastici XXIII: ez igeket bölcs Iria egi könuenek, huzon harmadik rezeben, meli iget iol lehet közönseguel [mondatanak] mindön kereztienökröl, kiknek nagi tiztösseg vronk Jesusnak eletet, elkwlcsset es zent tanusagat köuetni, de maga fehkeppen mondhatiok ez igeket bodog zent Andras Apostolrol, kih eh földön elő emberek közzwl mentöl első tanituania lön es az ő elkwlcsenek köuetöye sa kereztfanak zenuedöie, kigböl tanusagot aad nekönk es a mi edös aniank kereztien ania zent egihaz hogi mi es, kik vronk Jesusnak hiteet es neueth feluettök, hiuün köuessök az ő elkwlcsset, es zent tanusagat. Im ez harom okaert, előzer mert ő is tiztöl minket zent Attianak es az Angialoknak előtte: mert am ugi monda zenth lanos iria az ewangeliomnak tizenkettödik rezeben, ha valaki enneköm hivön zolgal tiztöli ötet az en Atiam, kih menniegben vagyon oli mint mondanaia, melto ahra hogi [mind] ah telies zent haromsag zeresseh öt[et] es dicsőseguel tiztölle. Masodzor kehl köuetnönk vronk Jesust zent Andras Apostollal, mert a kik ötet köuetik, mindönkoron malaztnak velagossagaban elnek. Am önnön maga monda: Szent Janos megirah az Euangeliomnak nioltzad rezeben: ah kih engömet köuet, nem iar a binöknek setetsegeben, da val'ia az eletnek velagossagat. Harmadzer mert vronk ezert jöueh

ez uelagra, hagi az Iduösségös eletnek eh földön mogiat nekönk megh mutassa, ehre mongia zent Agoston doktor, az edös Kristusnak telies elete eh földön meliet visele az embörsegeben elkwlcsöknek tanusaga vala: mert mindön cseleködese mih tanusagonkra lön: Imeh azert meli nagi dicsőség es haznalatos embörnek az edös Jesust köuetnie, az ő yo elkwlcseben, es zent tanusagaba Meli igeik melle haromrol lezön tanusagonk: előzer, egi kerdesről. Masodzer az ő eleteről es martiromsagarol. harmadzer egi peldarol; az első tanusag melle kerdik zent doktorok, Tartoznak eh a kereztienök ehre; hagi mindön cseleködeseben köuesssek vronk Jesust, auagi nem? a kerdesnek oka imez a többi között, mert am iduözitenk mongia: zent Lukacs az Euangeliomnak tizen negedik rezeben iria, valaki nem viseli az ő kereztet, sengömet nem köuet, nem melto en reiam: azaz en dicsőségömnek es Istensegömnek latasara, de ez ellen vagion im ez ok

Hic terminatur primum folium, pro specimine ex antiquo Manuscripto Hungarico adduxisse sufficiat: quae lineis subducta s[...] illa rubro colore scripta, ita etiam omnes interpolationis [...]

[P. S.]⁴¹¹ In Paraphrasi Orationis Dominicae ex eo Tractatu, qui ita concluditur: Finit per me P exscribam orationem Dominicam rubro colore exaratam sic integram: My attyank: ky vag meńekben: Zenteltessec te neued yőion te orzagod: legen te: akaratod / mykeppen meńben es földön: My keńerőnket: naponkedied: aggad: nekőnk: ma: Es bochassad my nekőnk: my uetetinket: mykeppen my es boczatonc nekőnc uetőtteknec: Es ne vigy mikent[!] kesertetben: De zabadoh mikent gonoztol: Amen. Tudnonk kel: hoğ ez zent imaczagban heth keres vagon: es Annac okaert lassuk meg myndenik keresth: tudńa illik hoğ meg esmeryők myt monddonc es kerőnk ez Zent imaczagban.

Tractatus hos manu Hungarica in Manuscripto nostro exaratos contuli cum decentissima illa Historia Lombardica seu Legenda Sanctorum dicta aurea Jacobi Januensis, de Voragine adpellati, ex editione primaeva Vlmensi absque anno editionis⁴¹² nec non Viola Sanctorum anno 1482 sine loco edita,⁴¹³ item Catalogo Sanctorum Petri de Natalibus [...] Lugduni anno 1508. plura legendaria nancisci non potui; a[t] nulla narrationis conformitas in his Legendariis et nostro Manuscripto observari potuit, putavi itaque, vt superius monui, [...] hos vt et Tractatus in Manuscripto nostro conte[...] vel esse ipsius forte Pelbarti nostri, Sacrarum litterarum professoris, vel quod forte verosimilius ex ipsius pomerio Sermonum de Sanctis mutuatos. Dignabere me de hoc [...]

175 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak [Igló], 1779. [január eleje].

Adatokat és könyveket kér, például Pécsi Lukács Ransanus-kiadását.

176 Pray György Weszprémi Istvánnak Buda, 1779. január 16.

Válasz a Colsteinre vonatkozó kérdésre: orvosként a budai egyetem küldöttei között szerepel a konstanzi zsina-ton. Megköszöni a vele közölt magyar szöveg helyét, ami talán Temesvári Pelbárt könyvéből való.

Clarissimo ac Doctissimo Viro Stephano de Weszprémy
Georgius Pray Salutem.

Sero tandem in locum eum incidi, qvi Closteinii mentionem facit. Primum omnia mea Manuscripta Adversaria nequidquam percurri, ratus, me illum istic reperturum, ubi diplomata varii generis, jam integra, jam instar pericopes connotare solitus eram. Tandem cum in illum Tomum inciderem, in qvem varia partim ex Manuscriptis, partim ex Libris connessi, reperi Closteinii memoriam in [...] Cosmographia Germanica: inspexi confestim, et hanc, et Latinam: haec nihil istorum habet, illa autem pagina 560. editionis Basileensis anni 1578. folio ad articulum Costnitz ita habet: Sunden im Vngerland. Lamprecht Probst zu Ofen Theologus: Simon Colstein Artzt: Henrich Probst zu Ofen: Matthaeus von Dirnach: Thomas von Weissenburg: Nicolaus Bisnaw Decretisten. Recenset per 7. folia omnes eos, qvi Constantiensi concilio intererant, quod ego illum ex tabulario urbis accepisse reor. In nomine Closteni hactenus erravi, cum re vera Colstein apud Münsterum expressus est. Sunden indicat Universitatem Budensem, quae ordine quinta est. Nam ad rubricam Hoch Schüler mit iren Gelerten subjungit: Paris: Cöln: Wien: Heydelberg: Sunden in Vngerland: hanc excipit: Prag: Orliens: Lunden: Erdfurt: Heldenburg: Qwion:⁴¹⁴ Bononia: Crakau: Oxowien.⁴¹⁵ Quae res indicio esse potest, in quanta existimatione apud exteros Universitas Budensis tum fuerit, et Colsteinium fuisse unum ex primis, qvi Medicam in ea professus fuerit. Unde confit etiam, Colsteinium Sigismundi Medicum fuisse, saltem ad id tempus, quo Constantiae morabatur.

Quod mihi insignem prorsus locum Hungaricum communicaris, habeo tibi praestantissime Vir summas gratias. Liber is, ex qvo illum exscripsisti, in tanta paucitate codicum Hungarico idiomate exaratorum, thesaurus est omni auro pretiosior.⁴¹⁶ An autem is Pelbarto, an contra alteri tribuendus sit, hoc tute melius, qvam ego, constitueris, praesertim, quod opera Pelbarti vehementer hiantia, et manca habeamus. Expecto illud exemplar, qvud in Bibliotheca Residentiae Comaromiensis exstat, omnium, ut puto, vetustissimum. Nam, si rite memini, Mathiae Corvino Author ipse opus suum dicat. Vale! et, ubi, quid me futurum sit, aliquid enim mutationis fiet, comperero, plura a me expecta. Vale iterum. Dabam Budae XVI. Calendas Februarias 1779.

177 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1779. január 20.

Köszöni a visszaküldött Janocki-könyveket. Péchy legközelebb küldi vissza, most Cornides könyvét küldi. Pósalaki János művéről kér, hogy melyik kiadásának példányát küldje. Kér a Frölich-féle kalendáriumokból. Küldi a *Succincta I. és II.* kötetét, hogy juttassa el Boecher lengyel királyi főorvosnak Varsóba. Kéri, szerezze meg számára Antonius Gazius kis könyvét a borról és sörrel. Dicséri Rezik *Gymnasiologiáját*.

Debreczini ad diem 20. Januarii 1779.

Plurimum Reverende Domine,
Fautor singulari observantia colende!

Litteras tuas amice scriptas vna cum Janocianis rite mihi redditas⁴¹⁷ summa cum animi voluptate, vt semper soleo, perlegi: Peechium tuum futura occasione illaesum debita cum gratiarum actione remittam: en Cornidesianum exemplum accipe! Joannis Posalakii Declara-

tionem afflicti Status Debreczinensis⁴¹⁸ tibi vltro offero legendam, exmittam eam simulac ex te cognouero, primariumne, vel recusum, lemmatibusque adjectis auctum, et auctoritate publica suppressum, desideraueris exemplum? Si forte neutrum horum dominus Kazzay noster mittere poterit. Fac, quaeso, Virorum amicissime, copiam videndi calendariorum a Frölichio editorum,⁴¹⁹ quae te possidere litteris tuis significaveras. Litteratissimus Janocius prioribus, vt nosti, litteris iusserat, vt pro archiatro regio Boechemo exemplum opusculi mei exmitterem, num officium hoc fecerim, vehementer dubito: itaque hac ipsa vt vides occasione, vnum Biographiae vtriusque meae exemplum in manus tuas ea lege transmisi, si tale a nobis exmissum nondum acceperit, opportuna illud occasione dignabere ad Boecherum transmittere; sin minus, retine apud te, et adsigna ei locum, quo dignum iudicaveris.

Si tuam, Janocique nostri humanitatem me haudquaquam laedere existimarem, vellem iterum te interprete eum de vino et Cerevisia concinnatum Antonii Gazii parvulum libellum⁴²⁰ ex Bibliotheca Zalusciana eundem in modum, vt Steinensis nuper Oleum Juniperi, impetrare;⁴²¹ cujus Janocianorum pagina 88. articulo XXXIII. mentionem factam fuisse video. Importunitatis meae, velim, ignosce, Virorum optime. Vale quam prosperrime, et me tui studiosissimum porro quoque amore et favore compestare[?]

Amplissimi Nominis TVI

cultorem devinctissimum
Stephanum Weszprémi m. s.

[P. S.] Quod Gymnasiologiae Rezikianae⁴²² a Reverendissimo domino Martino Lautsekio observationibus suis auctae Tomum Primum legere mihi licuerit, magno id mihi oblectamento et emolumento fuit: doleo maximopere a laudato Viro Reverendo impetrare non posse alterum. Liceat querelas quoque meas in sinum tuum effundere! tanto me futurum feliciorum, si [...]

178 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1779. január 28.

Továbbította Czirbesznek a Cornides-küldötte fasciculust. Megjelent *Biographiájából* egy kereskedővel két példányt küld Cornidesnek, kéri, hogy az egyikbe jegyezze bele észrevételeit. Együttal Hatvani István fürdőkről írt művét és Varjas János verseit is mellékelte. Pray válaszában kiegészítését és főleg középkori orvosokra vonatkozó adatokat kér Cornidestől.

Debrecini, ad diem 28. Ianuarii 1779.

Nobilissimo, Clarissimo, ac Eruditissimo Viro, Domino Danieli Cornides,
Fautori suo aestumatissimo,
Salutem Plurimam Dicit St[ephanus] Weszprémi.

Litteras tui in me amoris plenissimas rite percepi, summa cum animi voluptate eas, prout semper soleo, legi ac relegi. Fasciculum litterarium, vt iussisti, me facere, ad Reverendum Dominum Czirbeszium jam transmisi. Meam in te observantiam, vt hoc quoque signo testatam quodam modo redderem, non vnum, sed duo Biographiae meae ad te exmitto exempla: candidas tuas in vtramque opusculi partem animadversiones ad me in tempore exmittendas magni animo faciam, immo magno in lucro petiturus sum, si me cespitantem, errantemve benivole correxeris; immo vt id facias, Virorum eruditissime, maiorem in modum enixe

rogo. Opusculis meis adiunxi Thermas quoque Hatvanianas⁴²³ vna cum Cantilena perbella Varjasiana,⁴²⁴ quae singula ego ipse tradidi in manus, mercatoris cuiuspiam Gyergyo-Szent-Miklosiensis Abrahami Adam vocati ad te deportanda, qui corium praeparatum cordubense in mercatu nostro hoc vendidit, interposuit ille fidem suam fasciculum illum litterarium in transitu per urbem vestram fidelissime resignaturum. Celeberrimus Prayius noster litteris suis docuit me ex Münsteri Cosmographia Basileae anno 1578. Germanice edita Colstenium, Medicinae Professore Academiae Sundensis, quae Budae erecta fuit, fuisse missum a praedicta Vniuersitate studiorum Legatum ad Concilium Constantinense. Tu vero dignabere quaeso ex Actis Concilii Constantinensis a Hermanno Hardtio editis,⁴²⁵ totam hanc rem, aliquibus difficultatibus vt vides inuolutum, in clariore luce collocare, nobis enim occasio deest, Librum hunc historicum evolvendi, quippe qui in vicinia hac nostra inveniri non potest.

En Jacobus Longobardus ex Turoczii Chronica per te excitatus, alio praeterea quopiam instrumento litterario potest edoceri, eum et Caroli [...]sicum et Episcopum fuisse Chanadiensem?

Perplacuit mihi omnino vehementissime, quae de Ladislao, forte Demendy adpellato, Ludovici I. physico docte satis disseruisti, si quid praeterea de eo amplius noveris, dignabere quaeso perbenigne mecum communicare, nonne foret consultum integras litteras de Ladislao hoc sonantes perbextensum[?] vt vocant, publicare; si ita, fac quaeso earum mihi copiam vt de ditissimo scrinio tuo litterario amplius quoque gloriari mihi liceat. Constitui apud animum Stephano Aunero, Michaeli Bölöni, Martino Brennero, et Paulo in primis Julano, Martino Koelschio locum in sequente Biographiae meae parte adsignare. Rogo te, Virorum optume, vt horum in primis Vitas cum enumeratione Scriptorum editorum non minus quam ineditorum dignabere ad me exmittere. Haec vero vt singula facias, te per communia reipublicae litterariae nostrae Hungaricae sacra obtestor. Reverendus Laurentius Vas diu emanat cum Biographiae meae exemplaribus ad Clarissimos Viros Kovasznaium et Matysium exmissis. Vale decus et ornamentum Patriae nostrae litterariae, delitiumque meum, persevero constanter

Amplissimi Nominis Tui

Országos Széchényi Könyvtár

cultor devinctissimus

St[ephanus] Wesp[er]mi m. s.

[P. S.] Ladislaum, quem Celeberrimus Prayius Demendyum vocat et Ludovici I. Physicum, Martinus Szent Iványi in Dissertatione Paralipomenica⁴²⁶ pagina 76. in serie episcoporum Nitriensium collocat ad annum 1386. et postea ad Episcopum Wesp[er]miensem tranlocatum dicit: at id ita factum fuisse non liquet ex Prayii nostri Specimine Hierarchiae⁴²⁷ in Catalogo Episcoporum Wesp[er]miensium: dicit Szent Iványi pro more suo sed forte nec verum est: tuam in hanc rem exspecto sententiam, quae mihi omnem eximat scrupulum. Vale iterum et me redama.

179 Wesp[er]mi István Pray Györgynek Debrecen, 1779. február 9.

Ismét Simon Colsteinről és Deméni Lászlóról kérdez. Kazzay Sámuel patikus gazdag könyvtára kilencezer forintért eladó.

Admodum Reverende Domine, Amplissime Vir,
Fautor mihi plurimum colende, aestumatissime!

Duo erant, Virorum optume, quae vltimis meis litteris ad TE datis volueram ex TE cognoscere: de Colsteinio, Professore Medico olim in Academia Budensi abunde mihi ex Sebastiani Münsteri Cosmographia⁴²⁸ satisfacisti, pro qua tua in me beniuolentia immensas tibi ago, agamque dum uiuam gratias: alterum nunc restat, Fautor optume, vt illudquoque iam ex te intelligam, quod litteris tuis ad me exaratis de Ladislao Demendy verbis his adserueras: Praeterea ex instrumento Litterario anni 1431. habeo, quod Ladislaus filius Demendi fuerit Physicus Ludovici I. anno 1366, dein anno 1409. Sigismundi, ac simul Colocensis Praepositus, ex qua dignitate ad Nitriensem Episcopatum promotus est. Dignabere quaeso, Eruditissime Vir, me edocere, quo scilicet instrumento litterario anni 1431. Ladislaum Demendi fuisse Physicum Ludovici I. circa annum 1366. dein anno 1419 Sigismundiquoque Regis, ac simul etiam Praepositum Colocensem constet, eumque mox ad Episcopenuoque Nitriensem fuisse promotum. In Specimine Hierarchiae tuae⁴²⁹ in Catalogo Episcoporum Nitriensium ad annum 1368. legitur quidem Ladislai cujuspian nomen, num vero is ad annum 1419. usque eam gesserit dignitatem dubium est, nam in eadem Episcoporum Nitriensium Serie ab anno 1373. nullus occurrit Episcopus Nitriensis, ad annum 1696. cui Ladislai nomen fuerit. Constitui apud animum in sequente Biographiae meae Parte propediem elaboranda Ladislao huic Demendio Physico Ludovici regio locum adsignare, et quae de illo dicenda mihi forent, vt certis firmentur documentis litterariis, e re esse Historiae litterariae patriae consulto iudicauimus.

Nil profecto dubito, Vir Amplissime, quin, dum sic TE erudiri cupio, hacquoque vice tuum erga me fauorem cumulatissime experias. TE vt Deus Ter Optimus Maximus in decus et ornamentum Reipublicae litterariae patriae seruet saluum et incolumem quam diutissime, sincero precor ex animo

Venerandi Nominis TVI

Debrecini ad diem 9. Februarii anno 1779.

Országos Széchényi Könyvtár
cultor addictissimus,
St[ephanus] Wesp[er]mi,
Medicus ordinarius m. s.

[P. S.] Apothecarii nostri Domini Samuelis Kazzay Bibliotheca optumae frugis Libris instructissima prostat apud nos constituto pretio nouem mille florenorum venalis.

180 Cornides Dániel Wesp[er]mi Istvánnak
Marosvásárhely, 1779. február 28.

Megköszöni a küldött könyv-ajándékot, majd számos adatot közöl a Succincta következő kötetéhez.

Experientissimo, Clarissimo ac Celeberrimo Viro,
Stephano Wesp[er]mi, Medicinae Doctori,
Salutem plurimam dicit Daniel Cornides.

Quod iusto tardius Tibi respondeam, pro summa Tva humanitate mihi velim ignoscas. Absens eram diutius, cum fasciculus Tvus per mercatorem Gyergyó Szent Miklosiensem⁴³⁰ et Litterae per Tabellarium publicum missae perferrentur Maros Vásárhelyinum. Verba non inuenio, quibus Tibi pro Biographiae Tvae duobus exemplis, Thermis item Hatvanianis et miri

ingenii Elegia Varjasiana, mihi muneri missis condignas agam gratias. Dabo tamen operam, quantam potero, maximam, ut hoc Tuum beneficium mutuis officiis meis olim demerear. Clarissimum Prayum, de litterarum officio Tibi reddendo abs me monitum, desideriis Tvis iam fecisse satis, iucundum sane mihi fuit intelligere. Communis hic amicus noster, litteris XII. Calendas Februarias datis haec ad me: „Clarissimo Weszprémio iam dudum respondi: erratum fuit primum a me in nomine Closteinii Medici, quod *Colstein* rescribi debet: nec id ex diplomate me habere unquam affirmavi, sed ex *Cosmographia Germanica Münsterei*, qui ad articulum Constantz omnes, qui Concilio illic intererant, longe ordine recenset, quod illum ex Tabulario Urbico depromississe non dubito.” In serie Universitatum locat 5to numero Budensem sub rubrica Sunden in Ungerland, illic occurrit post Lamprechtum Praepositum Budensem, *Simon Colstein Artzt*. Equidem persuasum habeo Hardtii Acta Concilii Constantiensis⁴¹¹ in primis consulenda esse, sed cum Operis illius inspiciendi nulla mihi suppetat occasio, doleo vehementer me Tibi hac in parte velificari non posse. Quid, si in Bibliotheca Budensi Opus illud reperiendum sit? Compellendus eapropter foret Clarissimus Prayus. Fors et Enyediensium Bibliotheca Hardtii opus possidet. De Jacobo Longobardo nihil praeterea noui, quam quae nuper e Thuroczio attuli. Est is idem, qui Jacobus de Placentia, de cuius vitam Centuriae II. pagina 176, et sequentibus docte exposuisti. Litteras vero de Ladislao, Ludovici I. Physico, iussu Tvo exscribo integras. En [...]

Jubes, ut si quae de Stephano Auner, Michaeli Bölöni, Martino Brennero, Paulo Julano, et Martino Koelschio nossem, ea ad Te scriberem. Faciam id lubentissime quamquam data opera eos selegisse videris, de quibus mihi *Stephanus Auner*, Media-Transilvanus Lipsiae primum arti salutari nauauit operam, postea studiorum perficiendorum caussa Wittebergam se contulit, ubi summos in Medicina honores anno 1712. consecutus est. Scripta eius sunt: 1.) Disputatio Anatomica de Pulmone, Praeside Wilhelmo Heinricho Heuchero, Medicinae Doctore, Anatomiae et Botanicae Professore Publico. 19. Julii 1710. in 4to. Absolvitur phyliris 2 ½. Dedicauit eam Andreae Teutsch, Medicinae Doctori, consiliario Cibiniensi etc. 2.) Dissertatio inauguralis Medica De vulneribus eorundemque symptomatis, Praeside Christiano Vater, etc. pro Licentia Mense Aprili 1712. Wittebergae, 4to Absolvitur phyliris 4 ½. De *Michaelis Bölöni* scriptis unicum dumtaxat mihi annotuit huiusmodi praeferens titulum etc. *Martinus Brenner*, Bistriciensis Transilvanus, Medicinae Doctor, Cibinii Medicinam exercuit, ubi etiam ex abundantia cholerae obiit die 24. Ianuarii 1553 ibidem in templo maiori Cathedratico sepultus. De hoc Mathias Miles in *Siebenbürgischem WürgEngel*⁴³² pagina 51. et 52. ad annum 1553: Martinus Brennerus der Artzney Doctor, und in allerley Sprachen und Künsten ein gelährter Mann, stirbet aus Überflüßigkeit der gelber Gallen den 24. Januarij (1553), wurd begraben in die Groß Kirchen in Hermanstadt, da er kurz zuvor diese Grab-schrift ihm gemacht: etc. Ipse sibi ante mortem hoc tale posuit epitaphium:

Ευσεβηα χρησε σοφιαλε χαιθηεσιν αγνοις

Μαρτινος Βρεννερ ευθαδε ζητε Θανον.

Ab eo primum e medicina evulgatus est: 1.) Aurelii Brandolini, cognomento Lippi, Florentini, Ordinis Augustini Monachi De humanae vitae conditione et toleranda corporis aegritudine ad Matthiam regem Hungariae, et Beatricem uxorem dialogus. Recusus est liber anno 1543. Basileae, apud Robertum Winter in 8vo. In Germanicam linguam translatus per Joannem Reinhart prodiit Augustae Videlicorum, 1622. in 8vo. 2.) Antonii Bonfinii rerum Hungaricarum Decades tres ad Vladislaum Regem, demum industria Martini Brenneri, Bistriciensis Transilvani e Budensis exemplaris αυτογράφω in lucem editae, una cum Coronide Historica

Hungarica Michaelis Ritii, P. Callimachi Experientis et T. Alexandri Cortesii. Basileae apud Robertum Winter anno 1543. folio. Plura de Brennero dabunt Czwittinger Specimen Hungariae Litteratae paginis 87. et 90. Georgius Jeremias Haner,⁴³³ Godofredus Schwarz Decadum Antonii Bonfinii editione nupera, Posonio-Viennensi iusto pretio aestimata florenorum 7.⁴³⁴ In Adversariis de Scriptoribus rerum Hungaricarum paginis 81. 82. Horányi Partis I.⁴³⁵ pagina 345. et sequentibus. De Paulo Julano nihil mihi compertum aliud, quam quod Bod in Magyar Athenas⁴³⁶ paginis 93. 94. et ex Bodio Horányi Partis II. pagina 64. et sequenti protulit. Quamquam ex illis notum apparent, artem Medicam fuisse professum. Unum hoc addo ab illis praetermissum, nempe Commentarios rerum a Stephano Rege aduersus Moschos gestarum dedicatos esse Wolfgango Kovatsotsio Cancellario.⁴³⁷ Martinus Kölsch, Segesvario Transilvanus fuit. Huius sunt

1.) Disputatio Medica de Pleuritide, Praeside Johannes Fridelio, Posonio Hungaro, Philosophiae et Medicinae Doctore celeberrimo etc. die... Aprilis horis solitis. Wittebergae 4to. – Annum habitae Disputationis nec e Titulo, nec e Dedicatione, nec ex subiunctis Popularium Applausibus eruere. Constat philyris 7. Dedicata est Segesvariensi Magistratui, et patri suo Stephano Matthiae. Post Prooemium adducit *Casum Practicum*, cui *Solutio* subiungitur XIV. pertractata Capitibus, quorum haec sunt Lemmata: Caput I. [...]matologiam considerat. Caput II. Definitionem Realem explicat. Caput III. subjectum seu partem affectam declarat. Caput IV. Causas rimatur. Caput V. Causas externas rimatur. Caput VI. rimatur Causas Symptomatum. Caput VII. de Differentia agit. Caput VIII. Signa Diagnostica aperit. Caput IX. Prognostica explicat. Caput X. Indicationem sistit. Caput XI. Venae sectionem suadet. Caput XII. pharmacociam exhibet. Caput XIII. Medicamenta specifica comprehendens. Caput XIV. Dietam exhibens. Tum sequuntur Applausus popularium Michaelis Clausenburgeri, Johannis Schindleri, Michaelis Gundesch, Georgii Brendorffii, Johannis Greissingii, Georgii Colbii, Martini Maurer, Johannis Schüllerii, Johannis Marthii etc. Johannis Gokesch, qui singuli versibus Latinis Auctori gratulati sunt, si Schindlerum et Schüllerum excipias, qui Carmine Germanico Auctori applauserunt. 2.) Disputatio Medica de Hydropes sub Praesidio Johannis Fridelii Posonii-Hungari, mense Aprili. Wittebergae 1668 in 4to. Absolvitur philyris 9 et uno folio. Dedicata est Michaeli Apafi, Principi Transilvaniae. Post Prooemium ponitur Casus Practicus, cum Solutione, capitibus XV. comprehensa, quorum Lemmata ita habent: Caput I. Etymologiam explicat. Caput II. Definitionem et genus complectitur. Caput III. Subjectum proponit. Caput IV. Causam primariam indicat. Caput V. Causas secundarias complectitur. Caput VI. Differentias Hydropis explicat. Caput VII. Signa diagnostica complectitur. Caput VIII. Signa prognostica includit. Caput IX. Curationem involuit. Caput X. Medicamenta diatetica complectitur. Caput XI. Sudifera exhibet. Caput XII. Medicamenta Roborantia exponit. Caput XIII. Externa comprehendens. Caput XIV. Venae sectionem et Paracenthesin involuit. Caput XV. Dietam involvens. Tum subiiciuntur Corollaria numero 7. Clauditur applausibus Conradi Victoris Schneideri, Johannis Deutschmann, Johannis Strauch, Praesidis M. Georgii Wagneri., M. Jeremiae Deutschmann, M. Mülleri, M. Petri Stamm, Michaelis Clausenburgeri, Andreae Henning, Johannis Jeremiae, Martini Maurer, Johannis Schulleri, Johannis Marthii. Sex postremi Transilvani erant.

Ladislaus Ludovici I. Physicus anno saltem 1366. nondum erat Nitriensis Episcopus, illo enim anno ut et sequenti Frater Stephanus in diplomatibus memoratur Antistes Nitriensis. Equidem anno 1368. in clausulis Litterarum Regiarum inter testes nomen suum iam profitetur Ladislaus Episcopus Nitriensis, sed an hic idem sit, qui Ludovici I. Physicus, non habes

dicere. Audiendus vero minime est Szentivanyius qui ad annum 1368. Ladislaum Episcopum Nitriensem postea ad Wesprimiensem sedem translatus ex ingenio, ut fere pleras more suo confingit. Certe enim ab anno 1373 usque ad annum 1696. nullus in serie Antistitum Nitriensium occurrit, cui Ladislai nomen fuisset, uti nullus ab anno 1378. ad hodiernum usque diem Wesprimiensis fuerat Episcopus, Ladislaus Appellatus.

Sunt mihi praeterea sequentes Medicorum Transilvanorum Dissertationes, quas, siue omnes, siue plerasque, si iusseris, primo quoque tempore recensebo. Proxime etiam in utramque Operis Tui partem meas qualescunque animaduersiones Tecum communicabo. Quoniam autem video, Te nummis quoque aliquem tribuere locum, mitto nunc ultimum, quem adhuc habeo, typum longe rarissimi et fortasse unici, quod in Numophylacio Caesareo exstat maximi moduli[?] Nummismatis argentei, in honorem Galeoti Martii olim cusi, quem pluribus abhinc annis ex indultu Celeberrimi Domini. Val[...]⁴³⁸

[P. S.(?)] Dissertationes Medicae

1.) Dissertatio de simplicium remediorum praesentia, quam Praeside Guiljelmo Ouwers etc. publico Eruditorum examini submittit Paulus Szathmari, Hungarus auctor et defendens die 23. Novembris 1757. editio altera Claudiopoli 1760. in 4to. Dedicat Joanni Comiti Lazar, Comiti Adamo Teleki, Comiti Ladislao Teleki, Comiti Wolfgango Bethlen, Comiti Paulo Bethlen, Comiti Francisco Gyulai, Baroni Wolfgango Banfi. Applaudunt H. I. Hratzenius[?] Juris Utriusque Candidatus et P. Bellaerd Medicinae Studiosus.

2.) Dissertatio Medica inauguralis de morte naturali, Praeside Guiljelmo Ouwers pro Gradu Doctoratus ad diem 29. Junii 1758.

3.) Dissertatio inauguralis medica de Medicamentis resoluentibus praecipue topicis, Praeside Domino Joannes Henrico Schulze etc. pro Doctoris Gradu ad diem... Octobris 1743. defendit Auctor et Respondit Michael Seivert Cibinio-Transilvanus Halae Magdeburgicae. In fine Epistola Praesidis ad Candidatum.

4.) Dissertatio inauguralis medica de morborum per morbos curatione, Praeside Georgio Erhardo Hambergero etc. pro Gradu Doctoris. Auctor Jacobus Schunn Cibinio-Transilvanus die 27. Septembris 1746. Jenae. Dedicat Patri suo Jacobo. In fine Praesidis epistola ad Auctorem. Applausus multi Germanici, excepto ultimo. Adiecta est Joannis Adolphi Wedelii Propempticon inaugurale de Machina pro dirigendis Tubis seu Telescopiis emendata. Cum Tabula Aenea Adiecta in fine Jacobi Schunn vita.

5.) Dissertatio inauguralis medica de iuuenum dispositione ad morbos pulmonum, quam pro Gradu Doctoris anno 1740. die... Octobris Stephanus Closius Corona-Transilvanus. Halae Magdeburgicae. In fine sunt epistolae ad Closium Friderici Hoffmanni, Joannis Henrici Schulze, Henrici Bass. Tum sequuntur applausus omnes Germanici.

6.) Dissertatio inauguralis medica de morbis hyemalibus feliciter advertendis pro Gradu Doctoris ad diem 5. Septembris 1744. Joannes Michael Keszler Cibinio-Transilvanus. In fine Epistola Martini Schmeizel, Joannis Junckeri, Gustavi Godofredi Günz, Caroli Andreae Bel, P. N. Neugart. Cum applausu Latino Andreae Conradi, Germanico Martini Felmer, Hungarico Szoboszlai H. Josef.

7. Dissertatio Physica de experimento ab Hugenio, pro causa gravitatis explicanda invento. Paes. Georg. Erh. Hamberger. Resp. Joh. Artzt Transilvanus. Jenae.

8. Dissertatio inauguralis Medica de inuentis huius Saeculi in arte salutari novis. Gabr. Zagoni Transilvano-Hungarus, ad diem 26. Jan. 1764. Traiecti ad Rhenum.

9. Dissertatio medica inauguralis de Mania et statu Maniacorum in parogysmo[?] constitutorum Joann. Benedek ad diem 14. Aprilis Trajecti ad Rhenum 1762.

10. Dissertatio medica de erthritide sub Praeside Jeremiae Lossii, autore Martino Tutius Kis-Schenkino-Tansilvanus ad diem Martii a. 1683. Wittebergae.

*

Stephanus Auner Mediensis Lipsiae et Wittebergae studiis dedit operam, Witteberga summas in Medicina honores a. 1712. consecutus est.

1. Disputatio Anatomica de pulmone, praeside Joannis Heinrici Heucher, M. D. Anatomiae et Botanicae Professoris d. 19. Jul. 1710. in 4. Inscrispit Andreae Teutsch Medicinae Doctori, Consuli Cibiniensi, phylirae 2 ½.

2. Dissertatio inauguralis Medica de vulneribus eorundemque symptomatibus Praeside Christiani Vater Medicinae Doctoris tunc tempore Prorectore, pro Licentia. Mense Aprili 1712. Wittebergae, phyliris 4 ½.

Mart. Kölsch

Mart. Brenner

*

Branche pagina 34. Litteras Petri Vardai forte integras profert Wagner.

Hunyadi

Husztii pagina 92.

Kertz

pagina 142. Inscriptiones Hohenhausenianae [...]

Nagy-Borosnyai

Palumbini

Stancarus

Vette

Lucas Pétsi

Tollius pagina 210.

Dudith Pars I. pagina 36. et ex Draudii Bibliotheca Classica,⁴³⁹ et epistola mea inedita.

Köleséri. Epistola pagina 89. et sequenti.

Scalich pagina 161. .

Squarcialupus pagina 214. De card. coeli. Nizolius

Stock pagina 176.

Szent Peteri pagina 182.

Tzanaki

Bonanus ex Tollio

Fabri Dissertatio

Artzmann[?]

Stephanus Auner

Michael Bölöni

Paulus Julianus

Martinus Koelsch

Pauli Gyulai meminit Wolfgangus Bethlen⁴⁴⁰ Libro VI. pagina 303.

Eius Litterae ad Georgium Sibrik recitantur libro VI. pagina 371. usque 378.

Tragicus exitus Libro VII. pagina 408.

181 Pray György Weszprémi Istvánnak Buda, 1779. március 6.

Helyesbíti egyik tévedését: valóban két László nevű királyi orvos volt; az egyik Demédy László, Zsigmond király orvosa, a másik Nagy Lajos királyé, László, nagyváradi püspök.

Clarissimo ac Eruditissimo Viro Stephano de Weszprémy
Georgius Pray Salutem Plurimam.

Recte error, quem in Ladislao Sigismundi regis physico commiseram, abs Te observatus est. Sed error hic fuit meae memoriae, cui confisus, tuisque conatibus subservire confestim volens, scripsi eundem Ladislaum ad Episcopatum Nitriensen promotum esse, quem tunc plane elaborandum prae manibus habui. Corrigam errorem, et pro uno Ladislao duos tibi hujus nominis Regum nostrorum Medicos sistam.

Itaque sic habe: inter Adversaria mea archiepiscopatus Colocensis ad annum 1419. V. Idus Junii haec ex autographo notavi: Erat hoc anno Ladislaus filius Demédy, Praepositus, et Vicarius Colocensis, Physicus Sigismundi. In iisdem adversariis de Episcopatu Varadiensi ad annum 1378. VII. Calendas Februarias habeo: Ladislaus Episcopus Varadiensis, qui in hujus anni Diplomate, quo Ludovicus Rex confirmat privilegia Civitatis Claudiopolitanae, diserte subscriptus legitur: PHYSICUS REGIUS. Hic ergo fons est, ex quo properanti mihi ad Te scribere error haustus fuit, dum Ladislaum anni 1419. cum Ladislao anni 1378. confuderam, et postremum scripsi Nitriensem Episcopum fuisse in loco Varadiensis. Duos ergo homonymos habes Medicos, illum Praepositum Colocensem; hunc Varadiensem episcopum. Quare errorem meum addito altero Medico reor satis compensatum esse. Vale! Dabam Budae, pridie Nonas Martias. MDCCLXXIX.

182 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1779. március 14.

A két középkori László nevű doktor összemosását magyarázza, további adatokat és kiegészítéseket kér, elsősorban a felsorolt nevek életéhez és műveihez. Még nyolc személy hiányzik a következő kötetből.

Clarissime Vir, Fautor singulari obseruantia colende!

Qua animi voluptate, quoque rerum mearum emolumento eruditissimas tuas ad me datas legere soleam Litteras, verbis explicare nequeo. E re esse duxi optumi Viri Prayii Litteras superiori hebdomada acceptas verborum tenus [...] tecumque serie hac communicare.⁴⁴¹

Recte error, quem in Ladislao Sigismundi Regis Physico commiseram, abs te observatus etc. etc. Itaque sic habe: inter Aduersaria mea Archiepiscopatus Colocensis ad annum 1419. V. Id. Januarii hoc ex autographo notavi: *Erat hoc anno Ladislaus filius Demédy, Praepositus et Vicarius Colocensis, Physicus Sigismundi.* In iisdem Aduersariis de Episcopatu Varadiensi ad annum 1378. VII. Kalendarum Februarii habeo. *Ladislaus Episcopus Varadiensis, qui in huius anni diplomate, quo Ludovicus Rex confirmat priuilegia Civitatis Claudiopolitanae, diserte subscriptus legitur, PHYSICUS REGIUS.* Hic ego fons est, ex quo properanti mihi ad te scribere error haustus fuit, dum Ladislaum anni 1419. cum Ladislao anni 1378.

confuderam, et postremum scripsi *Nitriensem* Episcopum fuisse in loco *Varadiensis*. Duos ergo homonymos habes Medicos etc. Numquam certe satis laudandus in Reverendo Prayio hic candor est! Nonne itaque alteruter horum Ladislaorum Prayianorum idem ipse est, quem Ladislaum tu ex transmisso nuper ad me Diplomate Ludovici I. Alba Gyula signato anno 1366. commemoraueras, eiusdem Regis fuisse Physicum? aut certe ab illis hic forte diuersus erit? Dignabere, quaeso, Fautor optume, quid de tribus his Ladislais, iisque Medicis, sentiendum mihi sit, et si tibi in scriniis prostent, certis edocere me *documentis* de eorum dignitatibus et miniis, quae singuli eorum definitis temporibus gesserant. Ladislaum Episcopum Varadiensem quidem eum esse putem, quem Elisabetha Regina mater Ludovici testamenti sui executorem constituerat apud Prayium Annalium Tom. II.⁴⁴² pag. 147. et hunc secutus Ganoczius, in Episcopis Varadiensibus⁴⁴³ pag. 250. Nec Reverendum Prayium interim rogare intermittam, ut ipsa quoque instrumenta litteraria mihi subministrat, quibus Ladislaos a se indicatos certo cuique constet aperte fuisse Medicos.

An alio praeterea argumento quopiam potest evinci Paullum Gyulai fuisse Medicum, quod in Praefatione Commentarii sui⁴⁴⁴ ad Kavasoczius directe nomini suo Litteras M. D. adjecerit, W[olfgangus] Bethlenius enim axiomatis hujus Gyulaiani non meminit in opere suo historico:⁴⁴⁵ an scilicet tuto in seriem Medicorum Transilvaniae licebit mihi Gyulaium inscribere? Si modo Litterae Ejusdem Gyulaei ad Sibrikium exaratae et in idioma Hungaricum translatae typis expressae in vicinia vestra prostent, describendas et commoda occasione transmittendas ad me humillime a Te expeto, non absimiliter Opusculumque Gorgii Transilvaniae Medici, ἀνονόμως sub hoc titulo scriptum a te indicatum: *Epigrammata variis occasionibus fusa honori D. Samuelis Köleserii etc.*⁴⁴⁶ Constitui enim apud animum huicquoque locum in sequente Centuria adsignare. Milesii Würg-Engel⁴⁴⁷ apud nos non reperitur, dignabere me certiore facere de Graeco Brenneri epitaphio, a te indicato, num illud ordinariis, ut solet apud Graecos, signatum sit accentibus? et quibus? aut saltem nudum absque omnibus accentibus legatur ibidem?

Interim ne tibi grave sit eorum Nomina hic adpicta legere, quibus in sequente Biographiae meae parte locum adsignare constitui. 1. Antonius, Med. Doct. Archi-Episcopus Ragusinus in Dalmatia iuribus Hungaricis obnoxia, qui Concilio Constantiensi interfuit. 2. Bened. Árkosi. 3. St. Auner. 4. Ausfeld, Szegedinus. 5. Balog St. 6. Mart. Brenner. 7. Simon Colstein. 8. Ladisl. Demédy. 9. Val. Eckius, Bartphanus Rector. 10. Paul. Francisci. 11. M. Jo. Fridel Posoniensis. 12. Ant. Gazius. 13. Dan. Gaiger. 14. Val. Greising. 15. Heldius Matthaeus. 16. Joannes et Thomas Med. Doctores et Archidiaconi circa an. 1425. 17. Ferd. Khien. 18. Jo. Köpeczi. 19. Jac. Longobardus, an reuera idem cum Jacobo a Placentia? 20. Casp. Madáts. 21. Mart. Marikowszky. 22. Ad. Molnár. 23. Neuman Sam. 24. Alb. Novicampianus. 25. Luc. Pecs. 26. J. Ad. Rayman. 27. Jo. Sambucus. 28. Jo. Philip. Schönlin. 29. Christoph Steinensis. 30. Mich. Stockinger. 31. Jo. Strobelberger. 32. Jos. Struthius. 33. Jos. Tectander. 34. Matthias Varadi. 35. And. Ziegler. Hi sunt, quorum Vitas jam elaboravi in tantum, quantum potui. Sequentes quoque inserere constitui in posterum describendas. 36. Ladislaus Episcopus Varadinus, de quo superius sermo habitus. 37. Maternus de Cilano. 38. Val. Gorgius. 39. Sam. Slotzius, Medicus Transilvaniae, 40. Jo. Lippai. 41. Paul. Gyulai. 42. Mich. Váhi. Octo adhuc desiderantur, ut dimidiam denuo mihi expleant Centuriam. Catalogum hunc ea fini hic adscribendum esse duxi, ut si quas in vnumquemque eorum habeas observationes, mecum perbenigne communicare dignabere, immo dignabere id omne facere, quod ad locupletandum ornandumque opusculum hocce meum optimo consilio pertinere arbitraberis. Avide certe tuas

in rem hanc exspectabo responsorias, vellem enim quantocius pensum hoc mihi praescriptum absolvere, et ita Centuriam tertiam et sequentes aliis elaborandas committere. Vale decus et ornamentum reipublicae nostrae litterariae et me amare perge. Debrecini ad diem 14. Martii 1779.

Venerandi Nominis Tvi

cultor devinctissimus
St[ephanus] Weszprémi m. s.

[P. S.] Clarissimum Professorem Kovásznaium et Perillustrem Dominum Doctorem Matyusium plurimum velim, salve impertias.

183 Cornides Dániel Weszprémi Istvának Marosvásárhely, 1779. március 15.

Az Erdélyi Királyi Ítéltábla levéltárosa (Halmágyi István) által közvetített levél főleg azzal a kérdéssel foglalkozik, vajon egyazon személy-e Demédy László királyi orvos s az ugyanilyen nevű kalocsai prépost, később nyitrai püspök.

Experientissimo, Amplissimo, ac Celeberrimo Viro,
Stephano Weszprémi, Medicinae Doctore,
Fautori suo longe aestumatissimo,
Salutem Plurimam Dicit Daniel Cornides.

Prolixas non ita iam pridem ad Te, Vir Celeberrime, dedi Litteras, in quibus de Stephano Aunero, Michaeli Bölöni, Martino Brennero, Paullo Gyulai, et Martino Kölschio, copiosius disserui. Litterarum etiam Ludovici I. de anno 1366. Ladislai Medici mentionem facientium misi apographum. Addidi praeterea typum in aes incisum longe rarissimi nummismatis in honorem Galeoti Martii cusi, eiusque repraesentantis effigiem. Ob hanc unam Galeoti iconem vehementer dolerem nuperas meas intercidissem, quum caeterorum, quae perscripseram iacturam facile sarciri liceat, alium autem typum illius nummismatis, etsi maxime velim, procurare posthac nullo modo possim. Tametsi vero ad postremas meas nihil adhuc reposueris. Tamen exspectata responsione Tva has ad Te perferendas spectabili Domino Halmágyi, Tabulae Regiae Iudiciariae in Transilvania Archivario, amico meo coniunctissimo, Debrecinum proficiscenti, tradere, non dubitavi. Quae, ne plane steriles ad Te commeent, de Ladislao Demendio, Regis Hungariae Medico, plusculum iam agam. Affirmasti in opere Tvo, Ladislaum hund Demendium e Praeposito Colocensi Nitriensem fuisse factum Episcopum, illudque etiam in Litteris Tvis ad me datis confirmasti. Dubitavi equidem: nihil tamen habui, quo sententiam Tvam refellerem. Nunc tamen fide documentum omni exceptione maioris praestabo, Ladislaum Demendium, Regis Medicum, a Ladislao Demendi Episcopo Nitriensi fuisse omnino diversum. Nimirum incidit in manus meas charta Sigismundi Imperatoris injuria temporis pluribus in locis exesa, foraminibusque deformata, pallidiori etiam atramento, litteris fere iam fugientibus exarata. Hanc, qualis qualis est, in vsus Tvos exscribo. Lege et iudica: Ex hoc monumento coniectura ducor ad suspicandum, Ladislaum Demendium diuersum quoque fuisse a Ladislao illo, Ludovici I. Medico, cuius Rex mentionem in Litteris anni 1366. nuper Tecum communicatis, iniicit. Si enim idem hic qui ille censeretur,

aetas eius foret nimiopere producenda. Ladislaus enim Ludovici Medicus, cum anno 1366 in Transilvaniam ad controversiam de praediorum limitibus dirimendam mitteretur, annos ferit ut parcissime dicam viginti quatuor natus. Quibus si annos 48, qui nimirum inter annos 1366. et 1414. intercesserant, addas, annos aetatis 72. efficies, cum tamen Ladislaus ille Sigismundi Medicus, in carta recitata, florentis aetatis homo fuisse innuatur. Adde eodem et illud, quod in aliis Litteris anni 1437. Sigismundum Imperatorem Ladislaum Demendum ad Petrum Cseh de Lewa Wayuodam Transilvaniae in certis sibi collatis latifundiis statuendum introducendumque expediuerit. Do verba etc.: Quis facile credat, id negotii homini 95. annos nato, atque ad res gerendas ob seniumprorsus inidoneo, fuisse commissum? Alterum, quod praescribendum ad Te esse duxi, illud est, Julium Milium fuisse dictum, atque a Bonifacio fortasse tantum, pro suo Romana nomina ubique adfectandi more, in Aemilium transformatum. Unde hoc coniiciam, quaeris? Edisseram. Etc. Maros Vásárhelyini, die 15. Martii, 1779.

184 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1779. március 20.

Köszöni a Deméni Lászlóra vonatkozó véleményt: Deméni László Zsigmond király orvosa volt 1419-ben, ez a László más, mint a Nagy Lajos király László nevű orvosa (váradai püspök). Kéri az okleveles bizonyítékokat, hogy művében bizonyítani tudjon. Nagy Lajos király 1366-ban Gyulafehérvárott kelt oklevelében is szerepel a király László nevű orvosa. Azonos ez a váradai püspökkel?

Debrecini ad diem 20. Martii 1779.

Admodum Reverende ac Celeberrime Domine,
Fautor singulari obseruantia plurimum mihi Colende!

Posteaquam Litteris tuis vltima vice ad me humanissime exaratis candide me edocuisses Ladislaum filium Demédy Praepositum et Vicarium Colocensem circa annum 1419. Physicum Sigismundi, diuersum prorsus esse a Ladislao Episcopo Varadiensi, qui in Diplomate Ludovici anno 1378. Civitati Claudiopolitanae impertito Physicus regius adpellatur: nunc iterum TE, Fautor optume, ea, qua par est animi submissione rogo quam fieri potest enixissime, dignabere vtriusque Instrumenti litterarii a te verbo indicati et in scriniis tuis delitescents initium saltim et clausulam describendam ad me transmittere, vt Lectoribus meis certo constare possit documento, Biographiae meae inserendo, Ladislaum Demédy Praepositum et Vicarium Colocensem anno 1419. exstitisse Sigismundi Regis Physicum, non absimiliter etiam expresso Diplomate Episcopum Varadiensem Ladislaum nomine Ludovici I. Physicum fuisse. Iterum ac tertio per communia Reipublicae litterariae Hungaricae nostrae sacra te obtestari non desino, vt duo illa indicata Instrumenta litteraria de duobus his Ladislais Physicis Regiis sonantia mecum communicare dignabere; constitui enim apud animum vtrique huic Ladislao in sequente Biographiae meae parte propediem prelo subiicienda locum adsignare eos tamquam Medicos haud quaquam audeo in lucem litterariam educere, nisi certis instrumentis tales reuera illos exstitisse comprobauero: hac lege et methodo TEquoque in Annalibus Regum Hungariae conscribendis⁴⁴ vsum fuisse legimus. Avide dum tuas, Fautorum aestumatissime, exspecto responsorias, me solito tuo amoris et fauoris in posterumquoque me commendatissimum habe

Venerandi ac Eruditissimi Nominis TVI

cultorem addictissimum,
St[ephanum] Weszprémi,
Medicum ordinarium m. s.

[P. S.] Possideo ex munificii liberalitate communis nostri Amici Domini Danielis Comides Litteras Ludovici I. Alba Gyulae in manifesti Beatae Margaretae virginis Anno Domini 1366. signat[...] suibus Rex ille Litem inter Villam Sárd Ecclesiae Cathedralis Beati Michaelis Archangeli Terrae Transilvaniae et Regalem villam Igen coortam diremit. In Litteris his inter cetera, haec leguntur: per Nobilem Virum Petrum de Jara etc.[?] in quem nos vna cum Magnificis Viris Nicolao de Zeech, Regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae Bano, Petro Zudar, Pincernorum nostrorum Magistro et Ladislao Artis Medicinae Magistro, nostro Physico fidei, ad revidendum statum dictae litigiosae Ter[rae] confidenter permiseramus[?] etc.

Nonne Ladislaus hic Regis aequae Physicus, quem ego ecclesiastici ordinis Virum fuisse conjicio, idem est cum Ladislao tuo, Episcopo Varadiensi, eiusdem Regis Physico? tuam in hacquoque Re exped[i]enda humillime expeto Sententiam.

Iterum Vale et me redama!

185 Christian Georg Adler Wespřemi Istvánnak
[Altona, 1779. április eleje.]

Könyveket ígér postán küldött levélben.

186 Christian Georg Adler Wespřemi Istvánnak
Altona, 1779. április 6.

Kísérőlevél Maternus de Cilano két megküldött művéhez: egy Livius-fordításhoz és egy római régiségekhez.

Vir Praenobilissime Doctissime et in arte Medica experientissime
Fautor aestumatissime

Id quod in litteris meis, quos per publicos, Tibi Vir praenobilissime, cursores transmissi, promiseram, iam re ipsa praesto. Trado enim Bibliopolo nostro, et Antiquitates romanas et versionem Livii, iam ad finem perductam, vt tradat Domino Praefero[!] in nundinis Lipsiensibus, a quo et hos libros et has litteras suo tempore accipies. Addo et paruam filii mei scriptiunculam, quam, si placet, amico cuidam Tuo, harum rerum studioso et amatori tradere poteris. Nihil magis in votis habeo, quam vt sartum te, tectumque, hae meae litterae inueniant, et vt Deus Trinus Optimus Maximus per longum temporis spatium Te incolumem seruet. Si quid, Vir Praenobilissime, efficere poteris, vt haec, amici nostri Materni de Cilano⁴⁹ scripta, in istis regionibus magis magisque nota fiant, gratum mihi facies. Quod reliquum est, fauori tuo me commendo, ac sine vlla remora permaneo. Vir Praenobilissime Doctissime Fautor admodum colende

Nominis Tui

Altonae, die 6^a Aprilis 1779.

Georgius Christianus Adler

[A külzeten:] A Monsieur Monsieur Wespřemi Docteur en Medecine et Physicien tres renommé a Debrecin

[Más kézzel:] Hirbey ein Packel mit verschiedenen Büchern.

[Ismét más kéz írásával:] Graffer bontotta fel ezen levelet, hogy meg tudja mondani a' sok commissioia közül mit köldgyön Debretzenbe.

[Pecséttel.]

187 Weszprémi István Cornides Dánielnek
Debrecen, 1779. április 19.

Az azonos (László) nevű középkori orvosok és mások adatairól, a Mátyás király könyvtárából származó Tibullus-kódexről kérdez.

Eruditissime Domine, Fautor et Amice mihi plurimum colende!

Litteras tuas 16. Decembris, item 28. Februarii nec non 15. Martii ad me humanissime exaratas, quibus me erudire voluisti, singulas cum adclusis rite cum gratiarum actione percepi. Vltimis per Spectabilem Dominum Halmágyium exmissis abunde mihi satisfacisti demonstrando Ladislaum quendam, Ludovici I. physicum in ejusdem Regis litteris anno 1366. Alba-Gyulae signatis commemoratum diversum prosus esse debere, a Ladislao Demendyo, Sigismundi Physico, qui in Litteris Statutoriis anni 1419. mecum liberaliter per te communicatis addictus. Sed quia circa tres illius aevi Medicos homonymos, Ladislaos, plures se mihi meditantí obtulerunt difficultates, quas ego superare non possum, enixe itaque Te eruditissime Virorum rogo, dignabere illas resolvere, et me certiora edocere.

1. Ladislaum in Litteris Ludovici I. anno 1366. Alba-Gyulae signatis, liberali manu tua mecum communicatis, ecclesiasticine potius, quam profani ordinis virum fuisse dixeris?

2. Si sola temporis ratio spectanda sit, nonne tuus hic Ladislaus Ludovici I. Physicus in commemoratis statim Litteris Ludovicianis productus, idem Ladislaus est, qui a Reverendo Prayio adnatus in quodam Diplomate anno 1378 subscripto, quo Civitatis Claudiopolitanae privilegia confirmari, et Ladislaum Episcopum illius temporis Varadiensem diserte Physicum subscribi his vnice verbis optumus Payius adserit: In iisdem Adversariis meis de Episcopatu Varadiensi ad annum 1378. VII. Kalendarum Februarii habeo: Ladislaus Episcopus Varadiensis, qui in hujus anni diplomate, quo Ludovicus Rex confirmat privilegia Civitatis Claudiopolitanae, deserte subscriptus legitur: Physicus Regius. De hoc Ladislao pluribus egisse novimus Reverendum Ganoczium, sed hoc eum axiomate insignitum fuisse tacet in suis Episcopis M. Varadiensibus.⁴⁵⁰

3. Si modo prae manibus tibi fuerit Diploma hoc Claudiopolitanae Civitati anno 1378. impertitum, a Reverendo Prayio excitatum, dignabere id integrum mecum communicare: rogavi optimum Virum et rebus nostris addictissimum ante aliquot hebdomadas, sed responsorias accipere non potui, probe novi eum maxime occupatum esse, nec mihi vacare ditissimum suum scrinium litterarium hoc fine excutere, ex laudato Diplomate hoc Prayiano putem non minimam lucem his rebus nostris adfundi posse.

4. Quandoquidem Reverendus Pray haec ad me in litteris suis 4. Martii exaratis: *Inter Aduersaria mea Archi Episcopatus Colocensis ad 1419 hoc ex autographo notavi: Erat hoc anno Ladislaus filius Demendy Praepositus et Vicarius Colocensis Physicus Sigismundi.* Nonne hic Ladislaus Prayianus idem est, qui in Diplomate ejusdem anni 1419. a te vltima hac vice ad me exmisso commemoratur fuisse Sigismundi Physicus? aut forte diversus est tuus ab hoc Prayiano, nam Reverendus Prayius suum Ladislaum Demendy, Praepositum et

Vicarium Colocensem appellat, quod in adducto tuo diplomate nil tale de illo praedicatur: et sic forte quartus quoque Ladislaus homonymus Medicus illius temporis numerabitur?

5. Ex Mandato hoc Sigismundi Statutorio tuo, non facile video, quomodo evinci possit clarissime, quod Ladislaus Benedicti filius potius fuerit revera Regis Physicus, quam vel Joannes Laurentii, aut Petrus Nicolai filii, aut forte ipse Ladislaus Episcopus Nitriensis, indeterminate enim in Litteris dicitur, alter uter horum curam sanitatis Regis gessisse? Sed Aemilium, Regis Matthiae Corvini Archiatrum, vero nomine Julium nec in aliis Litteris Posonii anno 1437. scriptis in Epistula tua adductis idem fieri video?

6. Qui fieri potest, quod in tuo hoc anni 1419. diplomate alter quidem Ladislaus Demendy dicatur fuisse Episcopus Nitriensis, quum nosti optime in Catalogo et tuo manuscripto, et Prayiano edito, Episcoporum Nitriensium, nullum circa illa tempora fuisse Episcopum Nitriensem Ladislai nomine insignitum? Ignosce, Fautorum optime, quod talibus tibi obstrepere audeam: cupio certe a Te, qui rem diplomaticam in numerato habes omne prius recte edoceri, quam res hujuscemodi haud bene a me ruminatas in publicum producere. Non facile dixerim, quanta cum voluptate legerim Julii Milii Carmen votivum Conrado Celti oblatum? Dignabere praeterea, quaeso enixe, promissa quoque Georgii Epigrammata Köleserio avonvμως scripta, et Claudiopoli anno 1728. edita,⁴⁵¹ si per cursorem publicum non licebit, commoda quapiam occasione ad me exmittere. Cibinii vbi, apud quem Corviniani Tibulli codex Manuscriptus a Kölesério publicatus hodie delitescit? Verumne est, vt a quopiam haud ita pridem firmiter adseri intellexi, propria Matthiae regis manu Codicem illum fuisse exaratum? quod ego vix crediderim. Reliquas quoque eruditas tuas ad ornandum locupletandumve opusculum meum symbas[?] avide exspecto. Me amor et favori tuo commendatissimum habe, qui te plurimum diligit

Celeberrimi Nominis Tvi

Debreczen ad diem 19. Aprilis 1779.

cultor addictissimus

St[ephanus] Weszprémi m. s.

188 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1779. április 22.

Megköszöni a Frölich-féle naplót, amit Péter fia útján visszaküldött. Részletesebb adatokat kér Praetorius Dávid késmárki rektorról, hogy a *Succincta* legközelebbi kötetében közölhesse az életrajzát. Kéri, szerezze meg Ab Hortis Sámuelről kölcsönbe Rezik *Gymnasiologiáját*.

Plurimum Reverende Domine, Fautor singulariter colende!

Maiorem in modum gratulatus sum, dum TE bene valere ex relatione filii tui, Petri, intellegissem, qui Diarium Froelichianum exmissum mihi reddidit:⁴⁵² in hoc repetitis vicibus mentionem fieri video Magistri Davidis Praetoris, Rectoris Kesmarkiensis, hominis Medicinae scientia non leviter tincti, vellem ei locum in sequente Biographiae propediem iam absolvendae parte adsignare, si modo Gymnasiologia Rezikiana⁴⁵³ pridem votis meis expetita ad manus meas pervenire posset, cujus forte exemplum apud Reverendum quoque dominum Samuelem ab Hortis putem haerere, si quid itaque habeas, fautor optime, quod ad illustrandam Praetorii vitam facere iudicaveris, dignabere mecum communicare: sed dignabere in ista vicinia tua

Clarissimum quoque Dominum Samuelem ab Hortis, rebus nostris faventissimum, bonis verbis admonere, vt idem facere ne detrectet: quem diutissime saluum et incolumem valere precor ex animo. Vale tu quoque Virorum optume, et me in posterum quoque, vt soles, amare perge. Dabam Debrecini, ad diem 22. Aprilis 1779.

Venerandi Nominis TVI

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi, m. s.

[A külzeten:] A Monsieur Monsieur Jonas Andree de Czirbesz, Ministre de la Parole de Dieu dans l'Eglise Evangelique á Neudorff.

[Pecséttel.]

189 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak Marosvásárhely, 1779. május 19.

Betegsége miatt késedelmesen válaszol. Sorjában megírja véleményét mindarról, amiről a címzett kérdést idézett hozzá.

Experientissimo, Amplissimo, Doctissimoque Viro,
Stephano Weszprémi, Medicinae Doctori
Salutem Plurimam Dicit Daniel Cornides.

Pertinaciori catharrali febris paene enecatus, animoque et corpore aeger, vix iam mihi ipsi constitui, tantum abest, ut litteris scribendis vacare potuerim. Nunc vero morbo aliquantisper relevatus, responsionem, quam Tibi a tam longo tempore debeo, non iam differam ulterius. Varia sunt autem, quae ex me quaeris: de quibus singulis, quid mihi quidem videatur, meam expromam sententiam, brevibus comprehensam propositionibus.

1. Ladislaum in Litteris Ludovici I. anno 1366 commemoratum, ecclesiastici Ordinis hominem fuisse mihi persuadere, nullo alio, ut id credam, inductus argumento, quam quod illa aetate omne Eruditionis Monopolium, ut alibi, ita in Hungaria in primis, penes Viros ecclesiasticos fuerit, et ne unum quidem e saeculo XIV exemplum Medici, quin idem Sacro Ordini fuerit adscriptus, productum adhuc fuerit a quopiam. Arabes tamen et Iudaeos, qualis certe Ladislaus noster non fuit, excipio.

2. Itaque facile admiserim, Ladislaum illum potuisse unum eundemque fuisse cum Ladislao Episcopo Varadiensi, quem postea in Privilegio Ludovici 1378. VII. Kalendas Februarias Civitati Claudiopolitanae concessio, ut Physicum Regium subscriptum clarissimus Pray in suis adversariis reperit. Ratio certe temporis non repugnat. Vnum est tamen, quod huic opinionationi videtur quodammodo adversari. Nempe possideo accuratam recensionem omnium Privilegiorum Civitatis Claudiopolitanae a regiis scriptoribus summa cura et diligentia confectam; in ea vero nullum privilegium Ludovici I. de Anno 1378. VII. Kalendas Februarias occurrit. Vnum duntaxat huius anni Privilegium Ludovici I. habet laudata Civitas, sed illud non VII. Kalendas Februarias datum est, verum secundo Idus Julii.

3. Quin Ladislaus filius Demédy, Praepositus et Vicarius Colocensis, Physicus Sigismundi, quem ad annum 1419. Clarissimus Pray in suis connotavit Adversariis, unus idemque sit qui Ladislaus filius Demédy, Sigismundi Physicus, in nupero meo eiusdem anni 1419.

instrumento itidem commemoratus, mihi quidem dubium est nullum. Nec obstat, quod in Instrumento meo nupero Ecclesiastica Ladislai Demendy munia diserte expressa non sint. Sigismundus enim Ladislaum Demendyum remuneraturus, necesse non habebat ecclesiasticas eius dignitates, e quibus nihil in Sigismundum commodi manavit, recensere. Medicam autem Ladislai opem, quam salutarem saepe sibi fuisse rex expertus est minime silentio praetereundam existimo, utpote quae Ladislai meritum, et remunerationis Regiae potissimam continebat rationem. Adde, quod duos fuisse Sigismundi Medicos diversos, utrumque tamen Ladislaum nominatum, utrumque Demendy filium, utrumque eodem anno Medici Regii officium exercentem, id vero summe esse improbabile, nec cuiquam facile iri persuasum.

4. E Statutorio Mandato Sigismundi de Anno 1419. apodictice quidem evinci nequit, Ladislaum potius Benedicti filium, quam vel Joannem Laurentii filium, aut alium quempiam ex ibidem nominatis Regii Physici munere esse functum: instrumentum enim ea plane parte lacerum est, ubi habita quaestionis nostrae ratione omnium esse minime deberet! Quia tamen in Instrumento illo Ladislaus aequae, ac Johannes, aut Petrus pro Regis Physico haberi potest, et Ladislaum Demendium iam aliunde constat hoc munus gessisse: leges omnes hermeneuticae suadent, vel verius exigunt, ut laudatam eo instrumento sanitatis Regis curam, de Ladislaio potius, quam de caeterorum quopiam accipiamus.

5. Maximam fateor, difficultatem habet Ladislaus Demendy, qui in Litteris illis anni 1419. dicitur fuisse Episcopus Nitriensis, quum tamen anno 1419, quin et praecedentibus non Ladislaus, sed Hinko Nitriensem gesserit infulam, ut fide veterum monumentorum constat. Nodum hunc, quomodo expediam, non satis in promptu habeo. Quid si Ladislaus ille, qui anno 1420 Nitriensem rexerat ecclesiam, superstes adhuc ob senectutem rude donatus fuerit, retento nihilominus, ut fit, episcopi titulo? De hoc, ut voles, constitues: Ego enim Davus sum, non Oedipus.

6. Quod ad Tibulli Corviniani Codicem Manuscriptum a Köleséri publicatum attinet, de eo hoc accipe: Codex ille, Catullum, Tibullum, et Propertium complexus, ante paucos annos Cibinii, quum libraria Kölesérii supellex licitationis lege divenderetur, a Clarissimo Alexandro Kovasznai emtus, ac non multo post Illustrissimo Domino Sacri Romani Imperii Comiti Samueli Teleki muneri datus est. E dono igitur clarissimi Kovasznai possidet nunc Codicem illum decantatum Comes Samuel Teleki, excelsi gubernii Transilvanici Consiliarius. Codicem illum vice plus simplici versavi[?] manibus. Est codex chartaceus in forma 4^a, ductibus litterarum hodiernis, atramentoque prorsus recenti exaratus. Pignore quovis certare ausim, scripturam eam saeculi praesentis aetatem haud excedere.

Gorgii epigrammata Honoribus Kölesérii dicata⁴⁵⁴ brevi mecum efferam Debreczinum, Tibique praesens praesenti tradam: sub medium enim mensis Junii Pestinum cum hero meo proficiscar, iter per urbem Vestram capturus. Nescio, an postremas Litteras meas, mense Aprili Cibinio ad Te exaratas acceperis. In iis duplices Litterarum, quas vocant, Passuales, ab Isabella regina Alberto Novicampiano, item Johanni Baptistae Medico⁴⁵⁵ datas Tecum communicaueram. Nunc mitto dedicationem rarissimi libelli a Paulo Giulano adornati, ut de Viri illius stilo latino et eruditione Tyte ipse iudicare queas. Ex illa epistola nuncupatoria erroris revincitur Wolfgangus Bethlenius,⁴⁵⁶ qui libri VII. pagina 412. ait: *Eodem anno (1593) Wolfgangus Kovacsiosius die 24. Februarii filiam Alexandri Kendii in uxorem ducit.* Versionem Hungaricam epistolae Paulli Giulani ad Georgium Sibrik anno 1585. datae ne videre quidem adhuc mihi contigit. Paulum Gyulaium idem Bethlenius libri VII. pagina 408. anno 1592. tru-

cidatum memorat. Iam enim anno 1481 [1581], quo libellus Pauli Giuliani Claudiopoli typus exscriptus fuit, Kovacsossius ad rem uxoriā animum appulerat, ut ex libelli epistola Dedicatoria fit perspicuum. Paullum Gyulaium, etsi summos in Medicina honores in Academia existeris consecutus fortasse sit: artem eum salutarem in patria exercuisse, vehementer dubito; si nempe verum est, quod Wolffgangus Bethlen libri VII. pagina 408. affirmat, eum Principis Sigismundi Bathorii affinem fuisse. Medicinae Doctoris titulus, is litteris M. D. indicatus, mere honorarius fuerit. Sed en alium adhuc, regnante Isabella, Medicum anno 1543. in quem his diebus incidi. Georgius Haner in *Historia Ecclesiarum Transylvanicarum*⁴⁵⁷ libri IV. pagina 200. 201. Aderant iam omnes (in Comitibus nempe Claudiopoli 1543. celebratis) cum Martinus, ut suam pro asserenda Curiae Romanae auctoritate, fidem graviter probaret, Lutheranae religionis doctores, rogo imponere et cremare postulabat, sed Urbanus Batyani Jovio Historico celebris, Reginae Consiliarius, Michael Csaki, itidem Reginae Consiliarius, et *Adrianus, Medicinae Doctor, Archi-Diaconus Dobocensis*, accuratiori consideratione rem dignam esse asserebant, et ut ad Colloquium admitterentur, interpellabant etc. Sed et isto, quin et Joanne Salio, quem priorem Doctorem Medicinae Transilvanum invenisse Te neminem, Centuria altera pagina 203. fateris, dabo vetustiore. Offendi eum in Instrumento quodam, cuius tale est initium: "In nomine Domini. Amen. Anno Nativitatis ejusdem Millesimo quadringentesimo quadagesimo primo, Indictione quarta, die Martis, decima sexta mensis Maij, hora sexta vel quasi Pontificatus sanctissimi in Christo Patris Domini nostri, Domini Eugenii, Divina providentia papae Quarti, Anno ejus Decimo. In domo superiori *quondam Egregii Viri Joannis Megerlini, Medicinae Doctoris, in villa Humperti Plebani*, Strigoniensis Jurisdictionis, in Oppido Cibiensi, ejusdem Strigoniensis Jurisdictionis, in platea Rispergasse (hodie platea illa vocatur Raispergasse) sita, in mei Notarii Publici, Testiumque subscriptorum, ad subscripta vocatorum et rogatorum praesentia, personaliter constitutus Egregius Vir etc."⁴⁵⁸

Iam accipe, quae de quibusdam Viris, quorum nuper mihi catalogum submisisti, adnotaverim.

1. *Valentinus Eckius*, Lindaviensis, scholae Bartphanae rector, Leonardi Stöckelii praeceptor fuit. Vide Wagner *Analecta Scepusii*⁴⁵⁹ Partis II. paginam 59. nota f. An Medicinam fuerit unquam professus, ignoro; id saltem ex eius opusculis, quae ad meam notitiam pervenerunt, haud apparet. Sunt vero ea: a. *Ad Generosum Dominum, Dominum Alexium Thurzum de Bethlenfalua Comitem Zoliensem, et Camerarium Cremnicensem, Dominum et heredem Plesnensem, de mundi contemptu et virtute amplectanda Dialogus, Valentino Eckio auctore*.⁴⁶⁰ *Leonardus Coxus Britannus libellus pio lectori commendat*. Tum sequuntur versus Coxii, quos excipiunt alii a Rudolpho Agricola poeta a Caesare laureato. Epistola Eckii Alexio Thurzoni nuncupata tota in recensendis laudibus gentis Thurzoniae versatur. Data est Bartphae Idibus Februariis 1519. Dialogi interlocutores sunt Pantharetus et Cosmophilus. b. *Supellectilium fasciculus per Valentinum Eckium compositus*, Carmen est Alexio Thurzoni dicatum. Epistola nuncupatoria data ex Bartpha XII. Kalendas Julias 1518. immodicis Alexii Thurzonis laudibus tota quanta turget. c. *Ad Clarissimos Viros Dominum Petrum Czipser et Andream Reuber, Bartphani populi, illum spiritualement, hunc saecularem, moderatores dignissimos Carmen ejusdem Valentini Eckii de amicitiae et concordiae utilitate*. d. *In novo Magistratu praestantissimi Viri, Domini Andreae Reuber, septenarum artium Baccalaurei celebratissimi, Judicisque Bartphensis dignissimi 1517. Eckius ad Bartpham*. Carmen est. e. *Pro quartodecimo Magistratu ejusdem Andreae Reuber. Anno 1518*. Carmen est. f. *Pro quintodecimo Magistratu ejusdem Anno 1519*. Carmen est. Haec omnia iunctim impressa

sunt Cracouiae per Hieronymum Vietorem, impensis vero Joannis Peyr ciuis et Bibliopolae Cracouiensis. Anno ab orbe redempto 1519. 4°.

2. *Lucas Pétsi*, quid hominis fuerit, iuxta cum Godofredo Schwartzio, aliisque ignoro. Is Epitomen rerum Hungaricarum Ranzani, cuius manu scriptum exemplar ex Sigismundi Tordae Bibliotheca accepisse ait, indice primo operis, qui priori editioni Sambuci deerat, auctum, recudi curauit Tyrnaviae in 8°. Titulus libri haec fert verba: *Impressum Tirnaviae e limatione et relectione, Lucae Peechi Pannonii M. D. LXXIX*. Rara haec editio, paucis visa, recusa est Budae 1746. in 4°. In hac tamen repetita Budensi editione omissa est Lucae Peechi Epistola nuncupatoria ad Nicolaum Telegdinum Electum Episcopum Quinqueecclesiensem, Administratorem in spiritualibus Archiepiscopatus Strigoniensis etc. Sacrae Caesareae et Regiae Majestatis Consiliarium etc. Data Tirmauiæ 5. Nonas Maji M. D. LXXIX. Omissum item ad eundem Carmen Gratulatorium Lucae Peechi. Budensem illam editionem anni 1746. recenset professa opera Clarissimus Godofredus Schwarz in Recensione Critica Epitomes rerum Hungaricarum autore Petro Ranzano Siculo. Lemgoviae 1774. in 4°, paginis 57–72. Porro Clarissimus Horányi in Memoriis Hungarorum⁴⁶¹ etc. Tomi III. pagina 76. *Meditationes Sancti Augustini*, patrio idiomate. Viennae 1591. 8° editas tribuit Lucae Petsio.⁴⁶² Denique alium eius librum sermone vernaculo 1591. editum, ipsemet in Biographia Tva, Centuria altera paginis 176. 177. diligenter recenset.

3. *Adami Molnár* vitam accurate descripsit Reverendus Josephus Benkő in Transsylvania,⁴⁶³ Tomi II. paginis 520. 521. Quem librum cum etiam Illustris Collegii Vestri Bibliothecae illatum esse credam, nolo Benkőnis verba hic exscribere nullo operae praetio.

4. *Joannis Sambuci* Biographiam, scripta, laudes apud Czwittingeri Specimen Hungariae Litteratae⁴⁶⁴ paginis 323–331; apud Horányium in Memoriis Hungarorum etc. Tomi III. pagina 196. sequentibusque, Bod in Magyar Athenas⁴⁶⁵ pagina 235. et sequenti, tum apud Matthiam Belium Notitiae Hungariae Tomi II.⁴⁶⁶ pagina 91. reperies.

5. *Andreae Ziegleri*, Corona-Transilvani, sequentes mihi innotuerunt dissertationes: etc.

6. In Jacobi Tollii Epistolis Itinerariis⁴⁶⁷ pagina 120. quaedam de Stephano Artzmanno; pagina 122. quaedam de Mathaeo Heldio, et Martino Henrico de Frankenstein; pagina 123. quaedam de Procopio Bonano, reperies.

7. Biographiae Tvae centuriae 2. pagina 159. in nota affirmas Joannem, Weszprimiensem Episcopum, Sodalitii Litterarii Celtico-Danubiani praestitutus sis argumentis. Argumentum, me iudice, firmissimum peti potest ex Episodiis Danubiani Contubernii, unde transcripsi versus illos Julii Mylii, nuper tibi missos. Monumentum enim illud his clauditur verbis: etc.

Sed haec in praesentiarum sufficiant. Si ante meum e Transylvania discessum responsione Tva me fueris dignatus, ut Litteras Tvas non Vasarhelyinum, sed Cibinium mittas Te oro. Vale, Vir Amplissime, mihi que fauere perge! Scribebam Maros Vasarhelyini die 19. Maji, 1779.

190 Weszprémi István Benkő Józsefnek
Debrecen, 1779. május 20.

Közlí Benkővel, hogy mi lesz a *Succincta* harmadik részében. Kétségbe vonja, hogy Selyei Balog István, II. Rákóczi György udvari papja azonos Sellyei István pápai prédikátorral, valamint az orvos Gyulai Pál, a történetíróval. Válaszol Benkőnek személyesre vonatkozó kérdéseire is.

Debreczen, ad diem 20. Maji 1779.

Tiszteletes 's tudos érdemem felett való nagy joakaro Uram!

Valójában irom, hogy különös örömömre és megújítatásomra volt, hogy tegnapon olvashattam a' Kegyelmed hozzám bocsátott barátságos Levelét: érdemetlen vagyok azokra, a' melyeket ir abban én magam személyem felől, de azomban köszönöm egész obligatioval a' Kegyelmed hozzám való szíves indulattját. Ime Biographiamnak harmadik darabja miből fog állani, itten accludalva elküldöttem a' végre, a' mint annak a' vegire edgy 's két szóval feljegyztettem. Köszönöm különösen Kemény Jánosnak Sellyei által Erdelybe küldött Levelét. Édes Tiszteletes nagy jo Uram látta Kegyelmed, hogy én Sellyeinek in Articulo 5. helyet adtam, ugy olvasom mind Bod Péter Uram Athenassában in Articulo mind a' Kegyelmed Transilvaniajában Tomi II. pagina 409, hogy ő Medicinae Doctor lett volna, de ennek mind eddig semmi nyomát nem láthattam, tanítson meg Kegyelmed, miből lehetne megmutatni, hogy ő valóságos Orvos Doktor lett volna és énnékem írásban annak idején megküldeni. Ugy láttzik énnékem, hogy más volt Sellyei Balog István a' Rákotzi György udvari papja, más pedig Sellyei István a' Pápai Praedikator és Confessor Hungariae, mert a' minapában kezembe akadván Sellyei Istvánnak a Confessornak halotti Predikatzioja, melyet Hodosi Samuel a' Veszprémi Predikator 1692. esztendőben die 19. Octobris mondott el felette Pápán, és Debretzenben a'' következett esztendőben Vintze György kinyomtatott volt,⁴⁶⁸ éppen a' Chronologia meg nem engedi, hogy a' gályákon lévő Sellyei az légyen, a' ki Keménnyel edgyütt a' Tatárok kezében volt, annyivalis inkább hogy Erdelyben es egyebütt viselt dolgaírói emlékezet nintsen, hanem egész végig Pápán predikátorkodott, és simpliciter Sellyeinek irattatik mind a' maga festett képe alatt, melly nálunk megvagyon edgynehány distichonnal edgyütt; magais csak Sellyei Istvánnak írja magát in Oratione Valedictoria Manuscripta Tiguri recitata, melly nálam vagyon.⁴⁶⁹ Mig a' kinyomtatott Praedikatioja kezemre nem jött volna, én magam is egy embernek tartottam e' két Sellyeit, Bod Péter és Tiszteletes Uramnak Kegyelmednek opinioja szerent edgy Medicinae Doctornak tartván ugy elaboraltam. Iterato instálom édes Barátom Uram Kegyelmedet, hogy mutassa meg valamely documentummal, hogy Balog Sellyei a' Tatár rab Medicinae Doctor lett légyen: nem külömben ama hires Gyalai Pált is, hogy Medicus lett volna, azon az edgy argumentumon kívül, hogy in Commentario rerum Stephani Bathori anno 1580.⁴⁷⁰ Claudopoli edito, in Praefatione a' végén írja magát Paullus Giulanus, M[edicinae] D[oc]tor] a' mint mondgyák, de én megvallom az említett könyvetskét magam nem láthattam még mind eddig, melyet mindazonáltal szeretnék olvasni. Valamint a' Magyar Királyoknak Doctorjait kívántam catalogusban szedni, így az Erdélyi Fejedelmeknek Doktorit is avagy csak nevekre szeretném megtudni; méltotassék Kegyelmed Tiszteletes Uram azok felül engemet tudositani, a' mellyek azok közzül a' Kegyelmed esmerettségére juthattanak, avagy csak neveket azoknak énnékem írásban által küldeni.

Hogy valaha engemet Levél által Kegyelmed az inoculatio dolgában megkérdezett vona, arról éppen nem emlékezem, hogy ha arról kívánna Kegyelmed még mostan is informaltatni, elküldhetem Medicinae Doktor Burges Jacob Tractatusát de inoculatione,⁴⁷¹ melyet én Londonban Deák nyelvre fordítottam volt, és a' mint a' Translatiot az Auctor akkoron a' maga pennájával corrigalta volt. Én privatim is, mind pedig in locis publicis jelen voltam sokszor Burges Urammal, midőn az Inoculatiót végben vitte, és minemű Regiment tartott az Inoculatusok gyógyításában. Az én időmben minemű successussal inoculaltak a' Londinumi Doktorok, meg tettzik az én Vltrajectumban ki jött Medica Observatiomnak XII^{di}k observatiojaból:⁴⁷² én tsak a' magam experientiáját említem, erről mások ezren irtanak. A' császáruk ő Felsége is itt nálunk lett megfordulásakor arról kívánt

értekezödni tölem, a' mint megtettzik ex Colloquio meo cum Caesare habito, Jenae per Baldingerum Professoremedicinae anno 1772. in 4. in der Biographie ietzlebender Aertzte und Naturforscher Voluminis I. partis IV. pagina 175. sequentibus[que] publicato.⁴⁷³ Ha én valamiben szolgálattára lehetnék Tiszteletes Barátom Uramnak, különös szerentsémnek fogná tartani. Maradok áthatatossan

Tiszteletes Nagy Érdemű joakaró Uramnak

igaz köteles Szolgája
Weszprémi István m. s. k.

191 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1779. június 1. [2?].

A Johannes Megerlinust említő okirat teljes szövegét kéri.

Clarissime Domine, Fautor mihi plurimum colende, aestumatissime!

Litteras tuas Maros-Vásárhelyini 19. Maii datas rite accepi, quibus me plurimum eruditum fuisse grata mente agnosco: dignabere quaeso enixe, indicatum illud Instrumentum litterarium, si fieri possit, integrum ad me exmittere, quo Johannem Megerlinum, in villa Humperti Plebanum, Medicinae Doctorem fuisse doceatur: dignum judico prisci aevi hunc Medicum, cui singularis in opusculo meo adsignetur Articulus, cujus occasione non nihil de Clero Medicinam factitante in forma Dissertatiunculae in medium proferatur. Dignabere in posterum quoque tuis me erudire litteris omni auro mihi carioribus. Vale et me amore et favore complectare

Venerandi Nominis Tvi

Raptim Debrecini ad diem 1. Junii 1779.

cultorem devinctissimum
St[ephanum] Weszprémi m. s.

192 Pray György Weszprémi Istvánnak Buda, 1779. június 4.

Közöl egy 1378-ból való okirat szövegéből a benne szereplő I.ászló, váradi orvos miatt. A másik kért okiratot nem másolta le, de egy szakasza olvasható lesz a *Hierarchia Hungarica* hamarosan megjelenő II. részében, amit majd elküld. Reméli, hogy hozzájut a Hevenesi-féle kéziratokhoz, amelyekben biztosan sok anyagra talál a *Succinctához*.

Clarissimo ac Doctissimo Viro Stephano de Veszprémy
Georgius Pray Salutem Dicit.

Hactenus votis Tuis subservire non potui, quod diploma privilegiorum urbis Claudiopolitanae prae manibus non haberem, quippe quod Domino Cserei juniori Viennam eunti commodarem. Nunc, cum id ab reduce receperim, exscribo illius clauulam, quae sic habet: „Datum per manus Venerabilis in Christo patris et Domini Demetrii Episcopi Zagrabienensis, aulae nostrae Vice-Cancellarii, dilecti, et fidelis nostri anno Domini 1378. secundo Idus Mensis Julii, regnantem nostri anno XXX. septimo. Venerabilibus in Christo patribus, dominis,

fratre Stephano Colocensis Sacrae paginae Magistro, Petro Jadrensis, Ugulino Spalatensis et Ugone Ragusiensis Archiepiscopis; Emerico Agriensis, eodemque Demetrio Zagradiensis, Gubliano Transsilvaniensis, Valentino 5-Ecclesiensis Decretorum Doctore, Ladislao Variadiensis Fysico[!] nostro, Gyllerino Jauriensis, Petro Vesprimiensis, Paulo Chanadiensis, Fratre Dominico Boznensis, Petro Vaciensis, Joanne Syrmiensis, fratre Dominico Nittriensis, Paulo Tinniensis, Demetrio Nonensis, Crisogono Traguriensis, Matheo Sibiricensis, Stefano Pharensis, Jacobo Macariensis, Thoma Corbaviensis, Michaelae Scardonensis, et Portina Segniensis Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus etc.” Diploma hoc transmisit Wladislaus II. anno 1493. die 7. Decembris.

Aliud, quod petieras, Diploma, nunquam exscripsi; contentus illam pericopen, quam tecum communicarem, in meos usus excerpere, quam totidem verbis Parti II. Hierarchiae inserui.⁴⁷⁴ Haec proxime proelium deseret. Itaque unum illius a me exemplum expectabis. Hoc idcirco monui, ne frustra pecuniam exponas. Si manuscripta Hevenyessiana adessent, non dubito, quin plura, quae ad Tuum forum pertinent indidem extundere potuerim. Spes est tamen, ut ea circiter finem anni adipiscamur, tum nihil in mora erit, quin ea, quae ad te attinebunt, et confestim, et liberaliter Tecum communicaturus sim. Interea spem sustenta, et vale! Dabam Budae pridie Nonas Junias. MDCCLXXIX.

[Címzés:] de Bude [pecsétel:] Bude Monsieur Monsieur Etienne de Weszprémy a Debreczen.

[Pecsétel.]

193 Weszprémi István Bél Károly Andrásnak [Debrecen], 1779. június 8.

Tájékoztató a *Succincta III.* kötetének esetleges lipcei nyomtatásáról.

194 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipce, 1779. június 23.

Válasz a *Succincta III.* kötetével kapcsolatos kérdésekre, segítségét ajánlja. Nehézség, hogy a korábbi kötetekből Lipcsében nem forgalmaztak példányokat.

Excellentissimo atque Amplissimo Viro Stephano Weszprémi,
Medicinae Doctori celeberrimo, Fautori suo multis nominibus colendo,
Salutem Valetudinem Dicit Carolus Andreas Bel Doctor.

Qua me laetitia adfecerint litterae Tuae, ad diem VIII. Junii ad me datae, Vir doctissime, animoque meo carissime, dici vix potest. Posteaquam enim audirem, alteram centuriam Centuriam Medicorum Hungariae et Transsilvaniae Viennae imprimi, inductus sum ad suspicandum, aut Lipsiensem typographum, aut me ipsum, qui corrigendo et praefando operam nauaueram, tibi displicuisse. Auxit eam suspicionem et hoc, quod ne vna quidem pagella Centuriae II^{dac} ad me missa est, quam ego libenter Novis litterariis nostris inseruissem, neque tamen in tabernis librariis, quarum tamen apud nos XX. sunt, reperire poteram. Iam omnem istam suspicionem deleuit in animo meo humanissima Epistola tua, quae consilium

imprimendae apud nos Centuriae tertiae exponunt[!], et, qua ratione id fieri velis, significant[!]. Quod ad prius attinet, offero Tibi, si ita volueris, mea officia, corrigam bis, quamvis plagulam, prelo manuscriptum sit distincte et accurate exaratum, ne iterum tot typographici errores, vt in prima centuria, irrepent, propter ignota mihi inprimis nomina propria, praefabor, et quidquid ad ornandam Centuriam tertiam aliquid facere existimabo, curaturus sum. Sed quod ad alterum, id multis de caussis impossibile est. Primum enim, primae Centuriae nulla hic sunt exemplaria, omnia Tibi a me transmissa sunt; secunda Centuria, Viennae impressa huc non venit; quomodo igitur librarius tertiam centuriam suo sumtu curare, et deinceps vendere librum mancum, cuius duae Centuriae priores non sunt in eius manibus, possit? quis emet solam tertiam Centuriam? igitur librarii sumtus essent perdit. Cum autem et I. et II^{dam} Centuriam tu habeas in manibus, nihil est consultius, quam vt huic tertiae Centuriae sumtus ipse suppedites; pro quavis phylira primae Centuriae transigere non possum ante, quam tua sit de hoc meo consilio sententia, rescuero; quantum ego scio, pluris constat impressio Vindobonae, quam hic Lipsiae, ubi prima Centuria, (100 in charta scriptoria, 300 in charta impressoria), vix 150 florenis constitit. Pro mea opera, si eam aliquid valere putas, mittes, vt olim, ad me egy Asztal Tokai bort, quo Tu beneficio, quod adhuc gratus agnosco, et roborasti valetudinem meam, et annis vitae meae annos aliquot addidisti. Iam Te valere cupio, meique memorem viuere quam diutissime; de meo in te studio securum. Vale iterum. Scribebam Lipsiae, die XXIII. Junii MDCCLXXIX.

[A külföldre:] Excellentissimo atque Amplissimo Viro, Stephano Weszprémi, Medicinae Doctori celeberrimo, vrbis Debreczinensis Physico ordinario, Fautori et Amico plurimum colendo in franco Wien. Debreczen.

[Pecsétel.]

195 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak
[Igló], 1779. július/augusztus eleje[?].

Saját művét küldi.

196 Lautsek Márton Weszprémi Istvánnak
[Szakolca?], 1779. augusztus 10 körül.

Czirbesz biztatására adatokat küld Weszpréminek.

197 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak
Debrecen, 1779. augusztus 21.

Megköszöni a Succincta adatgyűjtésében nyújtott segítségét, és azt is, amit az ő biztatására Lautsek Márton küldött neki a vásár alkalmából.

Plurimum Reverende Domine,
Fautor singulari observantia colende!

Eruditam tuam de Grossis Carolinis dissertatiunculam⁴⁷⁵ legi ac relegi Summa cum animi mei voluptate. Frölichii Fastos a te mihi submissos, en summa cum gratiarum actione remitto.⁴⁷⁶ Symbolas tuas scopo meo inservituras in posterum quoque a te semper exspectabo. Eruditissimus tuus meusque Cornides hac ipsa hebdomada apud nos tantillum vna cum comite suo commoratus est, Pestinum proficiscitur, sermones illius vltro citroque habiti multijuga eruditione refertissimi magno mihi fuerunt et oblectamento et emolumento.

Petrum filium tuum libenter apud nos morari ex sermonibus mecum habitis certo colligere licet indicio. Dominus Reverendus Martinus Lautsekus tuo hortatu suas Adnotationes magno vt video labore collectas hoc mercatu submisit, et tibi et optumo illi Viro debitas ob eam rem ago gratias. Occasio prius se subripuit et a nobis discessit, quam hunc fasciculum ei tradere potuissem ad eum deferendum: itaque submisit TE, Virorum optume, rogo, dignabere fasciculum hunc opportuna occasione ad Dominum Reverendum Lautsekium transmittere. Me tuo amori et favori in posterumquoque commendatissimum semper habe. Vale Virorum optume. Debrecini, ad diem 21. Augusti 1779.

Clarissimi Nominis

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi m. s.

[A külzetten:] A Monsieur Monsieur Andree Jonas de Czirbesz, Ministre de la Parole de Dieu dans l'Eglise Evangelique á Iglo.

[Pecséttel.]

198 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak
Pest, 1779. szeptember 25.

Ismét a két László nevű királyi orvostól. Említi még Stock Márton szepesi prépostot, Zsigmond király egyik orvosát, valamint két 16. századbeli királyi, illetve császári orvost.

Amplissimo atque Experientissimo Viro,
Stephano Weszprémi, Medicinae Doctori
Salutem plurimam dicit Daniel Cornides.

Etsi nullis Tvis me prouocaueris Litteris: committere tamen non possum, quin prior Te compellem, atque de duobus Ladislais, Ludovici I. et Sigismundi Regum Archiatis, nuperam nostram discepcionem resuscitem. Fuisse anno 1366. aliquem Ludovici I. physicum, *Ladislaum* dictum, Litterae Ludovici, quas e Transilvania Tibi submisi, dubitare nos non permittunt. Hunc triennio post, hoc est, anno 1369. infulam Vesprimiensem obtinuisse, colligo e vitis Vesprimiensium praesulum, authore Johanne Róka,⁴⁷⁷ pagina 209. ubi haec leguntur: *Anno itaque MCCCLXIX. e medico (quod eo aevo haud ita rarum) factus Episcopus Ladislaus II. seu eius opera relevatus aliquando aeger Ludovicus, seu alio officii, obsequiique genere tantum Heri favorem, vir aulicus meritis.* Item Reverendissimus Róka, pagina 211. haec adnotavit: *Manuscriptum Vesprimiense ita habet: „Ex Physico primi Ludovici Regis, factus Episcopus [Ladislaus] testante Privilegio Comitum Jacobi de Scepus Judicis Curiae super Duznigh, et tributo fori in Tapolcza, de anno MCCCLXXV. emanato.”* Item Roka pagina 212. existimat, Ladislaum hunc Vesprimiensem Antistitem, anno 1377. obiisse, quod nulla

eius abhinc memoria, et quod Pétsvariensi diploma VI. Nonas Septembres MCCCCLXXIX. habeat: *Vesprimiensi sede vacante*. Videtur tamen probabilius, Ladislaum hunc e Vesprimiensi ad Variensiem Dioecesim fuisse anno 1378. translatum. Format assertionem meam Clarissimi Prayi observatio, qui Hierarchiae suae parte II.⁴⁷⁸ pagina 177. ad annum 1378. Ladislaum Emerico dat Successorem in Episcopatu Variensi, quique de eo in Nota subiecta c.) haec addit: *In diplomate huius anni (1378) quo Rex urbi Claudiopolitanae privilegia confirmat, vocatur Physicus Regis*. Id certum, me his diebus vidisse diploma Ludovici I. quo Liberis Villis Babaszéky, Dobronya et Nemut-Pelschütz Comitatus Zoliensis, Privilegia confirmat, et cujus clausula talis est: *Datum per manus Reverendissimi in Christo Patris Domini, Domini Demetrii, tituli Sanctorum quatuor Coronatorum Presbyteri Cardinalis, Gubernatorisque Ecclesiae Strigoniensis, Locique ejusdem Comitatus Perpetui, Aulae Nostrae Cancellarii, Dilecti Nobis et Fidelis, Anno Domini 1380. decima Calendas Augusti, regni autem nostri anno 39*. Jam autem inter Episcopos, Diplomati huic pro more subsignatos, hos in caeteris, his, quae subiicio, verbis, commemoratos inuenio: Gubliino Transilvanensi, Ladislao Variensi, Physico nostro, Paulo Zagradiensi, Benedicto Vesprimiensi, Johanne Chanadiensi, Fratre Dominico Nitriensi, Paulo Tinniniensi Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias dei feliciter gubernantibus.” Praefuit Ladislaus Ecclesiae Variensi usque ad annum 1382. nec ultra; sive quod ad aliam sedem fuerit translatus, sive quod illo anno vivere desierit, id quod provector eius omnino suadet aetas. Diversus ab hoc fuit Ladislaus Demédy, de quo Clarissimus Pray Hierarchiae suae parte II. pagina 76. nota a.) haec scribit: *Erat hoc anno (1419) Ladislaus, filius Demédy, praepositus, et Vicarius Colocensis, Physicus Sigismundi Regis, quod munus etiam sub Ludovico I. gesserat*. Postrema Clarissimi Prayi verba, me iudice, consistere nullo modo possunt. Vidimus enim, Ladislaum, Ludovici Physicum, primum Vesprimiensem, deinde Variensem Episcopi dignitate fuisse conspicuum, eodemque ipso anno decessisse, quo Ludovicus Rex, nempe anno 1382. Tunc et illud Clarissimi Pray sententiam evertit, quod fieri prorsus non potuerit, ut idem Ladislaus, qui sub Ludovico Rege Episcopi gradum tenuit, sub Sigismundo, de gradu dignitatis dejectus, simplicis solummodo Praepositi munus gesserit. Discernendi igitur probe sunt Ladislaus, Ludovici Physicus, a Ladislao Demédy, Sigismundi Physico. Hic posterior, Nitriensemne sit unquam consecutus infulam, nihil habeo, quod affirmem, vel negem. Venio nunc ad alium Medicum Regium, Martinum Stock, Praepositum Scepusiensem. Insigne prorsus Instrumentum, quo Sigismundus Rex Martinum Stock anno 1435. in numerum Physicorum, Consiliariorum, Commensalium et Familiarium suorum adlegit, vulgavit Clarissimus Wagner, Analectorum Scepusiensium, partis III.⁴⁷⁹ pagina 86. E quo quidem Instrumento illud simul discimus, quam magno in honore sint habiti olim Medici a nostris Regibus. Addo vnum adhuc Medicum Regium. Est id *Petrus*, cuius Franciscus de Frangepanibus, Archiepiscopus Colocensis, et Administrator Episcopatus Agriensis, in Testamenti tabulis, *Posonii in festo Sancti Vincentii Martyris Anno Domini 1543. confectis*, atque a Clarissimo Prayio, Hierarchiae suae Hungaricae partis II. pagina 79. et sequentibus nota f.) insertis, his verbis meminit: loco citato pagina 81: *Item Magistro Petro, Medico Regio lego coclear meum argenteum, alterum Joanni Perény. Medico caesaris solvetur juxta Conventionem nostram*. Sed satis superque de Medicis. Etc. Vale, die 25. Septembris 1779. Pestini.

199 Koppi Károly Weszprémi Istvánnak Kolozsvár, 1779. december 5.

Két miseszöveget közöl különféle misekönyvekből, amelyeket a XVI. században nyomtattak. Szent Jóbról szóló misék ezek a morbus Gallicus ellen.

Viro inprimis Celebri Stephano Veszprémi
Amico suo Carolus Koppi Salutem Dicit.

Videri Tibi potero recens Amicitiae Contractae non satisfacisse, quod cum et avide Te complexus sim, et qvoqvo meo studio animum meum testatum ire debuerim, tardius Tibi scribam, atqve sic doctis lucubrationibus Tuis moram injiciam. Sed aliter evenire non potuisse tute agnosces; ut qvi res meas, nescio qva eorum incuria, quibus commisi, nuper admodum acceperim; quibus cum carui, dolui, mihi, et inprimis Amico satisfieri non potuisse. Illam Missam, quae in vetustis Missalibus honoribus Sancti Jobi, ad depellendam pestem morbi Gallici, dedicata fuit, integram Tibi exscribam proximo, tum paucula de ipsis Missalibus adjiciam, quae ipsa rem illustrare poterunt.

Missa de Sancto Iob contra morbum gallicum.

Introitus. (Haec rubrica praemittitur.) Miserere mihi Domine quoniam ad te clamavi tota die quia tu Domine svavis, ac mitis es et copiosus in misericordia omnibus invocantibus te. Psalmus: Inclina Domine aurem tuam, et exaudi me: quoniam inops et pauper sum ego.

Oratio. Deus in te sperantium fortitudo: adesto propitius intercedente beato Iob cum omnibus Sanctis tuis invocationibus nostris: ut sicut post ulceris pessimi variorumqve flagellorum pressuras duplicia pro omnibus amissis reddidisti: ita nobis misericordiam tuam largiter impertieris. Per Dominum.

Lectio libri Job. II. Capitulo. Factum est cum quadam die venissent filii Dei: et starent coram Domino: venisset quoque Sathan inter eos: et staret in conspectu ejus: ut diceret Dominus ad Sathan: Unde venis? Qui respondens ait: Circumivi terram et perambulavi eam: Et dixit Dominus ad Sathan: Nunquid considerasti servum meum Job quod non sit ei similis in terra: vir simplex et rectus ac timens Deum: et recedens a malo et adhuc retinens innocentiam? Tu autem commovisti me adversus eum: ut affligerem eum frustra. Cui respondens Sathan ait: Pellem pro pelle: et cuncta quam habet homo dabit pro anima sua: alioquin mitte manum tuam: et tange os ejus et carnem et tunc videbis quod in faciem benedicat tibi. Dixit ergo Dominus ad Sathan: Ecce in manu tua est: verumtamen animam illius conserva. Egressus igitur Sathan a facie Domini: percussit Job ulcere pessimo a planta pedis usque ad verticem ejus. Qui testa saniem radebat: sedens in sterquilinio. Dixit autem illi uxor sua: adhuc tu permanes in simplicitate tua? benedic Deo et morere. Qui ait ad illam: Qvasi una de stultis mulieribus locuta es. Si bona suscepimus de manu Domini: mala autem quare non suscipiamus? In omnibus his non peccavit Job labiis suis.

Graduale. Ego dixi Domine miserere mei: sana animam meam quia peccavi tibi. V. Beatus qui intelligit super egenum et pauperem: in die mala liberabit eum Dominus. Alleluja. V. Domine Deus salutis meae in die clamavi et nocte coram te.

Evangelium, secundum Lucam 16. caput. In illo tempore. Dixit Jesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam erat dives et induebatur purpura etc. etc. usque ad verba: Si quis ex mortuis resurrexerit: credent.

Offertorium. Vir erat in terra Hus nomine Iob: simplex et rectus ac timens Deum: quem

Sathan petiit ut tentaret: et data est ei potestas a Domino in facultate et in carne ejus: perdiditque omnem substantiam ejus et filios: carnem quoque ejus gravi ulcere vulneravit.

Secreta. Hostias tibi Domine dicatas placatus assume: et intercedente patiente Job cum omnibus sanctis tuis: ulcus pessimum a supplicibus tuis remove: ut restituti pristinae sanitati te digne possint laudare. Per ...

Communio. Aufer a me opprobrium et contemptum: quia mandata tua exquisivi Domine.

Complendum. Tantis Domine repleti muneribus auxilium tuum intercedente beato Iob cum omnibus sanctis tuis imploremus: ut flagella iracundiae tuae a populo tuo amoveas: et nos tibi digne servire concedas. Per Dominum etc.

Finis. authentice omnia exscripta

Sequitur in Missali Missa hujus tituli: Officium de Sancto Rocho contra pestilentiam. Sed hoc huc non pertinet.

Haec missa de Beato Job exscripta est ex: Missali secundum chorum Alme Ecclesie Strigoniensis. Ipse est titulus. Formatum est in 4°. Finis sic habet: Venetiis accuratissime impressum. In Edibus Petri Liechtenstein Coloniensis Germani. Impensis vero Stephani Hekel de Rivulo Dominarum Librarii Budensis anno virginei partus 1513 die 4. Januarii.

Habeo aliud ejusdem formati editonis, anni, diei, nisi quod dicat impensis Urbani Kaym Librarii Budensis editum fuisse habeo item aliud in folio ejusdem Petri Lichtenstein, impensis itidem Urbani Kaym, aeqve Strigoniense, verum de anno 1512, diei 3^{ae} Augusti. Eadem in hoc missa habetur cum superius expresso titulo.

Demum teneo plura alia Missalia, inter cetera unum in 4° Ordinis Praedicatorum, quod arte et impensis Luce Antonii de Giunta Florentini in clarissima Venetiarum urbe impressum est anno salutis 1612 16° Kalendas Apriles. In hoc missa est de Sancto Job propheta, toto coelo alia quam haec superius descripta. Initium est: Scio quod redemptor meus vivit. etc. Lectio: In diebus illis: vir erat in terra Hus etc. Evangelium, Nolite timere pusillus grex. etc.

Item in 4° cum hac clausula: Missale secundum chorum Pataviensem tam de tempore, quam de sanctis ordinatissime dispositum et emendatum Joannes Vinterberger civis Viennensis impressit et feliciter finivit anno Christi 1509 mensis Januarii die 29 in Vienna Pannonia. In hoc eadem prorsus contra morbum Gallicum missa habetur pagina 260.

Tandem Missale in 8°, quod habet: Venetiis accuratissime impressum arte Luce Antonii de Giunta Florentini impensis vero Johannis Paep Librarii Budensis anno Domini 1507. 16° Kalendas Decembres. In hoc nulla plane missa est de Sancto Jobo.

Denique his omnibus antiquius, et ultimum, quod habeo, sic terminatur: ...secundum chorum Alme Ecclesie Strigoniensis bene revisum et fideli studio emendatum. Impressum Venetiis per Johannem Emericum de Spira anno salutifere incarnationis Domini nostri Jesu Christi 1495 pridie Kalendas Novembris. Istud quoque nullam Jobi mentionem facit.

Ex his Amice, facile vides quo praecipue tempore metuerint Hungari morbum Gallicum. Tu vale, et quod impensius a te peto, opera mea ubi ubi utare, meque ama. Fac ut libri Hebraei, quos Veingandio vendendos dedi aut a Domino Kazaio, quem salutes, aut altero emantis petendus est a Veingandio elenchus horum librorum, et pretii. Expecto a vobis, quae liberaliter estis polliciti. Vale iterum. Scribebam 5ª Decembris 1779 Claudiopoli. Scito me hic Historiae universalis professorem agere.

[A kézirat lapjának bal szélén Weszprémi írásával:] Missa haec de Sancto Rocho contra pestilentiam. Legitur in Missali Pataviensi Kazaiano anno 1519 in 4. editionis Viennensis simili cum Koppiano ejusdem anni, folio 261. in alia fuisse.

200 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1780. december 19.

Lucas Holstenius művében szeretné megnézetni a papok és szerzetesek orvosi tevékenységének tiltásáról szóló adatokat. Orvostörténetének III. kötete sajtó alatt van.

Admodum Reverende Domine,
Fautor singulari honoris cultu mihi plurimum colende!

Litteratissimus apud nos Vir, Dominus Samuel Kazzay, Apothecarius, commemorat se olim legisse alicubi in Codice Regularum Monasticarum Lucae Holsteinii,⁴⁸² presbyteros atque Monachos jurejurando se obstringere in exordio susceptorum ordinum ad id debere, quod numquam Medicinam facturi vel medicamenta ulla umquam exhibituri sunt. Sed quia Liber iste Holsteinii apud nos haud quaquam reperitur, ea qua par est animi mei submissione majorem in modum TE rogo, dignabere illam ipsam Constitutionem a laudato Holsteinii Codice excerpere, et ad me qua fieri potest celeritate opera cursoris publici exmittere vna cum indicatione editionis Libri, Tomi, capitis atque pagina. Ignosce mihi, Fautor optume, quod vili hoc epistolio intempestive tibi obstrepere audeam. Biographiae meae Medicorum Hungariae et Tansilvaniae Volumen III. nunc, sudat sub prelo, finito opere in testificationem grati mei in TE animi, exemplum illico sum missurus. Vale Decus et ornamentum Patriae nostrae et me redama

Venerandi Nominis TVI

Országos Széchényi Könyvtár
cultorem devotissimum
Steph[anum] Weszprémi
Medicinae Doctorem m. s.

P. S. Aut si quae similis sequioribus seculis lata sit de presbyteris constitutio, quae ab iis jus jurandi exigit, eam mihi indicare dignabere, quam potest enixissime te rogo.

201 Pray György Weszprémi Istvánnak Buda, 1780. december 25.

Két 14. századi magyarországi levelet idéz, amiben orvosok személye említetik. A mellékletben Mária Terézia halála alkalmából írt gyászköltemények másolatai.

Clarissimo ac Doctissimo Viro Stephano Veszprémyio
Georgius Pray Salutem.

Excussi, qua par erat diligentia, Holsteinii codicem,⁴⁸⁰ quem in mea bibliotheca possideo, de regulis Monachorum: nullum isthic ejus, de quo memoras, juramenti vestigium uspiam est; quin nulla fere pagina occurrit, in qua, non gravissime vetitum sit monachis, quaviscumque

in materia iurandum dicere. Ut adeo praestantissimus Kazzay videatur mihi non obscure collectionem, quae in VI. tomis in folio serius prodiit, indicare, qua tamen cum careamus, vides, quam Tibi, etsi maxime cupiam, votisque Tuis subservire non possim.

Sarciam hunc hiatum nova accessiuncula. Executio nunc Manuscripta mea ad opus, quod de sigillis Regum Hungariae molior, perpoliendum. Reperi illic compendio a me adnotatum „Anno Christi 1303. vinea in territorio Kuesdmal Petri Physici, et Apothecarii Budensis per fratres domus hospitalis Sancti Regis Stephani de Strigonio a pendenda decima eximitur, cum onere tamen unius fertonis finni argenti quotannis pendendi.” Item: „Anno 1327. Carolus rex ad villam Perchtoldi Medici sui Iste vocatam in comitatu Poseniensi sitam, omnibus liberam migrandi facultatem concedit.” De hoc Perchtoldo memini, me alias ad te perscripsisse.

Catalogus ornatissimae bibliothecae Kazzaianae mihi ad legendum datus erat, ut de librorum praestantia, precioque iudicium ferrem. Responderem jam mense Martio, dignam omnino esse, quae emeretur,⁴⁸¹ si modo Clarissimus Vir aliquid de precio remitteret, et, quamquam complures ex illis in nostra quoque exstent, illius tamen editiones nostris esse et nitidiores, et praestantiores. Hactenus nihil Posenio responsi venit, nec scio, ubi res adhaereat, nisi forte, quod non de nihilo suspicor, angustiae aerarii sint in causa. Quid deinceps futurum sit, eventus dabit, cui ego hic vix quidem praestolabor, cum missionem ab officio petierim, ac impetrarim etiam, quod in consortio duorum Bibliothecariorum operam meam prorsus supervacuam esse viderim. Itaque tempus exspecto, quo itinera minus impedita reddantur, tum, quo me cunque fors fortuna, Deo volente, feret, convasatis reculis meis discedam. Vale Vir praestantissime! et, sin minus desiderio Tuo hactenus feci satis, studium adversus Te meum, et tibi obsequendi conatum proba. Vale iterum. Dabam Budae VII. Calendas Januarias MDCCLXXX.

[P. S.]

Si Tibi vacat nugas meas, quas nuper ob Augustae mortem dolore percitus effudi magis, quam polivi, audire, eccum illas!

Tristes Exuviae! moesta quas condimus urna,
 Heu tristes titulis pluribus Exuviae!
 Hunc Vobis Tumulum Budae gens Hungara ponit,
 Esseque vult fidei pignora certa suae.
 Ad latus hinc placido stabit CLEMENTIA vultu,
 JVSTITIAE hinc vindex ensis, et ultor erit.
 Aurea Pax circum viridem praetendit olivam,
 Bella cruentato sub pede vincta premens.
 Subtus edax Tempus sternetur viribus expers,
 Nil id in Exstinctae Nomina juris habet.
 Crux gemina Hungariae suprema in parte nitebit,
 Quam junctim Pietas, Relligioque tenent.
 Intemerata Fides apicem, haec fama optima, stringet,
 Non nisi eum gemina, Fama abolenda cruce:
 Sic AVGVSTA Tibi Nomen perstabit in aevum,
 Sic TIBI mors, ipsa morte bene emta venit.

In Cor Augustae apud patres Augustinianos Viennae conditum.

Austria, THERESAE cor dum tristi abdit in auro,

Parte una nomen viderat Hungariae:

Parte alia inscriptum vidit quoque nomen JOSEPHI,

Illustre a radiis nomen utrumque fuit.

Invida redde, quod est nostrum: fuit hactenus ILLA,

Posthac JOSEPHVS cor erit Hungariae.

202 Weszprémi István Torkos Józsefnek [Debrecen], 1781. február.

Római kori érméről kérdezi, amely Sopronból került Kazzay Sámuelhez.

203 Torkos József Weszprémi Istvánnak Sopron, 1781. március 9.

Válaszol a Sopronból származó, a Kazzay-féle gyűjteménybe került római érmére vonatkozó kérdésre. A mellékletben ugyanezzel kapcsolatban Hajnóczy, néhai soproni polgármester fiának a leírása áll egy másik ilyen leletről.

Excellentissime Domine Doctor,
Fautor et amice plurimum observande!

Placuit TIBI, interruptum hactenus a longo inde tempore commercium litterarium restaurare, datis TVIS nuper ad me litteris, singulari prorsus humanitate TVA et eruditione refertis. Certiorem me reddis per easdem de Numo Titi Sempronii Grachi⁴⁸³ Kazaio Vestro Pharmacopoeo Debretzinensi, viro litteratissimo, per qvendam Lanium Semproniensem dono oblato, Numo, qui haud ita pridem in agro nostro Sempronienisi repertus fuerit. Dolendum, quod saltem aliquam eius descriptionem mecum itidem non communicaveris, nec nomen Lanii illius nostratis, in epistola TVA ad me data, commemoraveris.

Recordaris hac ipsa occasione Numi alterius Semproniani,⁴⁸⁴ cuius aliquando beate dormiens Haynoczius, Gymnasii olim nostri Rector dignissimus TVOS, vt scribis, in juvenia apud nos Praeceptor, mentionem vice non simplici, in suis praelectionibus fecerit, tanquam Numismatis in civitate nostra obvii, cuius Epigraphe sit seqvens: Titus Sempronius Graccus frugiferator in Pannoniam missus. Petisque, vt si quid istius Numi inter nos exstarent vestigia, eadem TEcum scripto communicarem, saltem vti meum de eodem iudicium TIBI aperirem. Delatam benevole hanc abs TE mihi provinciam, non modo summa cum voluptate recepi; verum etiam in eadem defungi diligenter, quoad fieri poterat, constitueram; utinam vero voto TVO in hocce negotio ex asse respondere potuissem.

Primum, quod hic praestiti, erat, quod a clarissimo beate dormientis nostri Haynocii filio, qui inter nos Candidatum sacrae theologiae solide doctum, in praesens agit, percontatus fuero, num ipsi aliquid de hoc, a beato suo parente, numismatis genere, innotuerit, vel quidpiam de eo inter illius scripta repperit? qui vero plura, qvam quae sub littera A. propria sua manu exarata ad me deprehenduntur, mihi in hoc argumento suppeditare non potuit.

Postea, dum apud Perillustrem Dominum Iudicem Civitatis nostrae, dignissimum Hoch-

holzerum, data occasione de hoc Numo sciscitabar, incidi in Manuscriptum quoddam Anonymi huiatis, ab eo mihi suppeditatum, in quo equidem iconem Numi cuiusdam Semproniani sub littera B. a me delineati, deprehendi, quae vero num cum illa Suszteri icone, cuius Clarissimus Dominus Haynoczi sub littera A. meminit, conveniat, quia ipsum Suszterum non possidet, penitus ignoro. Meminit eius praeter Mediobarbam⁴⁸⁵ et Vaillantium⁴⁸⁶ Laurentium Begerus in thesauro Numismatico ducis Croyiaci, ab eo in folio Coloniae Brandenburgiae 1700 edito⁴⁸⁷ et Pfeifferianus numorum Catalogus,⁴⁸⁸ qui idem hoc Numisma inter argenteos Iulii Caesaris refert et notat, quod id rarius mille IV Numos Augusti reperiatur. Ex his, si nihil aliud saltem hoc concludi potest, quod Sempronius Quaestor temporibus Iulii Caesaris et Octavii Augusti certo vixerit.

Omnis interim opera mea in Numo Sempronii frugiferatoris reperiundo frustra fuit. Fateor, quod ex parte mea, mihi TIBI vt quam studiosissime velificaturo, nihil prorsus defuit, quod sciscitando et percontando in huncce Numum, non impenderim; nemo tamen ex nostris, etiam iis, qui olim disciplina clarissimi domini domini Haynotzii usi sunt, quidpiam in hoc argumento mihi detegere potuerunt. Forte Numus ille frugiferatoris erat adulterinus; forte epigraphe est sublestae fidei. Forte clarissimus dominus Haynotzcius in citatione Numi commemorati, ad hunc de quo supra disserui, Quaestoris designati Numum respexit. Sane postremum hoc mihi nimium verosimile videtur. Siquidem primo: frugiferatoris vocabulum, mihi quam suspectum est et indignum, quin referatur ad aetatem Linguae latinae auream, qva Augusti supradicti impetrarunt. Secundo Sempronius quaestor vixit, vt supra monui, tempore Augustorum. Tertio emblemata in facie nostri numi aversa occurrentia, vt sunt: aratrum, aquila Romana cum signo militari Romano et decempea, satis indicare videntur Sempronium quaestorem hunc cum colonia in Pannoniam, in qva Numus inventus est, missum fuisse.

Haec iam sunt, per quae opinionem meam de numo Titi Sempronii frugiferatoris, petito TVO, vir eruditissime, satisfactorius non omni; alique tamen ex parte proponere mihi visum fuit, limatissimo TVO iudicio relinqvens ea, quae a me in argumento hocce arduo commemorari poterant maioremque in modum abs TE petens, haec mea, quantulocunque sint, aequi bonique consulere velis. Quae in supra citato Manuscripto, ad origines civitatis nostrae Sempronienensis pertinentia commemorantur antiquitatum gratia, quae vel ante ferale vrbis nostrae incendium in inscriptionibus aliisque vetustatis monumentis visebantur, vel post illud, hodiernum usque visuntur, siquidem et TIBI nosse visum fuerit, alia data occasione TEcum communicare haud intermittam; hoc vero TE amplissime Domine, oro et obtestor, velis brevem saltem descriptionem numi a TE comemorati et viro doctissimo Kazaio a nostrate homine dono oblatis, per litteras ad me dandas mihi benevole submittere nomenqve Lanii Sempronienensis, cuius in scripto TVO meministi, indicare, vt de loco, in qvo numus inventus fuit aliisque circumstantiis in tale forum pertinentibus, cum eodem digne agere possim. Fortean colloquium meum cum hoc viro occasionem ad plura huius generis antiquitatum documenta cum tempore detegenda, praebebit.

Coetera DEVS Optimus Maximus laboribus TVIS in honorem ac decus patriae nostrae laudabiliter exanthlandis orbique hactenus litterario acceptissimis, ex alto faveat clementissime reliquosque omnes TVOS conatus vt obsecundet, est quod medullitus comprecor, qui cum testificatione officiorum meorum sincerrima sum et persevero,

celeberrimi NOMINIS TVI,

Cultor et observator
devotissimus devinctissimusque,
Josephus Torkos
Artium Antiquarum Magister,
Ecclesiae Soproniensis Evangelicae Verbi Dei Minister, senior
Dabam Sempronii ad diem 9. Martii 1781.

[Melléklet. Ifj. Hajnóczi József[?] írása.]

A. Ichnographiam vrbis nostrae exhibuit Daniel Suttinger, Suae Cesareae Majestatis Architectus militaris, quam, anno 1681, occasione comitiorum Regni, atque inaugurationis Regiae, Senatui Populoque Sempronienti dedicavit in folio maiori accurate adumbratam. Eidem ichnographiae additus est typus numi, in agro Semproniano reperti. De fide huius numi Barthius noster⁴⁸⁹ non dubitavit. Epigraphe haec est:

„Num(us) arg(enteus) Titi Sempronii, a quo vrbi nomen, cum Symbolo deductae coloniae nuper hic repertus.” Haec Suttinger.⁴⁹⁰

Numi autem inscriptio haec est:

TI SEMPRONIVS GRACCVS Q DESIGN.

Plura de hoc numo, nunc quidem, non reperio, nec, quis eum possideat, nec, quodnam fuerit symbolum deductae huc coloniae. De illo: Frugiferator in Pannoniam missus, tacet inscriptio, nisi lateat in illa parte inscriptionis: Q DESIGN

204 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak Igló, 1781. április 17.

A húsvéti debreceni vásárra siető szepesi árusokkal küldi a *Succincta* anyagához Perliczi János Dániel kézirat-törredékt, Madai Dávid emlékérmének rajzát.

Excellentissimo atque Eruditissimo Viro Domino Stephano Veszprémy,
Andreas Ionas Czirbesz Salutem, Gloriam, Felicitatem.

Scepusienses nostri, Debreczinum, pro anniversariis nundinis deproperantes, ipso Paschatos festo, ad vrbem vestram profecti sunt. Vix mihi, tunc sacris laboribus immerso, tantillum temporis relictum fuit, ut chartas aliquas, quae TIBI pridem mittendae fuissent, conquirere, ac fasciculo Kazzayano impositas, ad TE vltro perferendas curare potuerim. Accipias proinde, Vir Eruditissime, quae mea sunt, fronte serena, ac minutias istas legendo, recogites velim: In magnis et voluisse sat est.

Fragmentum Manuscriptum, quod in eodem fasciculo invenies, Perlitzium auctorem agnoscit, Casu illud ad me perlatum est, postquam ab obitu Perliczii, chartae illius eruditae, per haeredes, quod excusari non potest, dissipatae, dispersae ac distractae sunt. Quae doctissimus Perliczius multo labore et studio elucubratus est, quae ille plurimorum annorum industria operose satis, vel ex toto elaboravit, vel adumbravit saltem, ad vnum omnia, nullo prorsus ordine observato, quantum quisque haeredum rapere potuit in omnes orbis Hungarici plagas dissipata, adeo iacturam non satis deplorandam passa sunt. Haec plerumque est sors, thesaurorum literariorum, in patria nostra, vbi erudito, ne opinato quidem, e vita migrare contingat.

Mitto TIBI praeterea, typum nummi memorialis, honoribus popularis nostri David Madai,

ab amico, qui litteris I. A. AP. in numismate indicatur, dicati.⁴⁹¹ Versatur iam Madaius noster inter coelites, anno superiore, die 2. Iulii, superato ferali, quo conflictabatur morbo, aetatis anno 72do, satur dierum, e vivis excedens. Brevi post, die nimirum septima Octobris etiam gener ipsius, Ferdinandus Liber Baro de Wolff, celeberrimi Christiani Wolfii filius vnicus, tabe consummatus, extinctus est. Reliquit Madaius filium Carolum Augustum, dignitatum et virtutum paternarum haeredem vnicum. Haec raptissime, proxime plura et momentosiora daturus: Vale Doctissime Veszprémy, ex voto. Deproperabam Igloviae die 17. Aprilis 1781.

205 Sinai Miklós Weszprémi Istvánnak Debrecen, 1781. május 11.

Zsámboky Jánossal kapcsolatos kétségekre, nehézségekre válaszol, végül korrigál néhány sajtóhibát.

Amplissime Vir, Domine Honoratissime.

Vitam Johannis Sambuci Tirnaviensis opera TVA concinnatam, quam nuper ad me trans-miseras,⁴⁹² legi non sine voluptate, eamque iudiciose non minus, quam copiose descriptam, selectisque observationibus illustratam per TE fuisse observavi. Nec in illa mihi occurrit error aliquis notabilis, ac correctione dignus. Quia tamen inter legendum mihi incidebant quaedam, quae aut fidem plene non impetrabant, aut vero expressius describi, alioque ordine tradi potuisse videbantur: hinc subnae sunt mihi sequentes observatiunculae, leues utique nec oculis Tvis dignae, nisi copiam earum TIBI fieri pertinaciter flagitauisses.

I^{mo} ergo Nomen Johannis Sambuci an ab Oppido Sambek, quod in Comitatu Strigoniensi est, ab Arceque olim regia Vischegrado non procul remotum fuit, deriuari possit? dubito. Ita enim latina vocabuli forma „Sambekius” Hungarica autem Sambéki vocari debuisset: qua forma tamen nominis nuspiam se aut scripsit, aut apellauit Sambucus. Putem ergo Gentilicium ei nomen fuisse Bodza, quod ille pro more illorum temporum, quibus vixit, et quibus studiis operam dare caepit, transumptum, Sambucus conuertit, atque cum Bodza Hungarorum significationis uti caepit. Nec obstat his Patrem suum Samuelem Sambucy scribi in Emblematicis⁴⁹³ pagina 173., filius enim, qui nomen Latinum sibi sumserat, idem etiam Patri attribuere tuto poterat.

2do Nobili genere fuisse prognatum Johannem Sambucum, vtrum ex Emblemate pagina 173. Patri suo inscripto probari possit, etiam dubito. Arbori enim, cui innixus Elephas qui escere solitus fuerat, venatoris astitia succisae rursus accubans Elephas quum stratus repraesentatur, indicari mihi potius eo videtur, Patrem Sambuci in Urbe Tirnaviensi, in ipsa sede habitationis suae, insigni damno per quosdam, Primores fors Urbis, contra fidem publicam fuisse adfectum. Hoc enim sequentia eius verba indigitare videntur:

Numquam tuta fides, nimium ne crede quieti
Saepius et tutis decipere locis.

Sic nos decipiunt dedimus quibus omnia nostra
Saltem conantur deficiente fide.

3^{io} Dubio hoc exorto alia quaedam loca Scriptorum Sambuci considerata existimem, in quibus de genere, conditioneque suis clarius aliquid vellebat. Ita vero is in Epistola Dedicatoria ad Magnificum Johannem Grolerium⁴⁹⁴ Quaestorem Regium Lutetiae anno 1565. editioni Numismatum suorum aereorum, item Epigrammatum praemissa scribit: „Do, inquit, operam,

licet paucos seu potius nullos in patria huiusce studii esse in desiderio admodum videam, ne meae conditionis et Patrimonii satis angusti quidem, et tot peregrinationibus, impostura etiam quorundam Mercatorum diminuti, mediocris et honesti tamen homines, voluntate atque conatibus hoc in genere professionis, omnisque adeo antiquitatis longius superent." Conditionem suam et patrimonium, quum mediocria et honesta esse profitetur Sambucus, sensui verborum illorum satisfieri videtur si ciuis Urbis Tirnauiensis is fuisse credatur; nec enim nobile genus eadem verba videntur adumbrare. Verisimile hoc magis videbitur, si et ea considerentur, quae de Tirnauia Urbe loco suo natali, eiusque dotibus in Emblematis pagina 165 ad Arma Nobilitaria ejusdem urbis canit:

Haec me produxit, lucemque videre serenam
Vitalesque haustus dulcis Alumna dedit.

Hactenus haec contra saeuissima fata Getarum
Fortiter hostiles se opposuitque manus.
Messibus, et diues Bacho mercator abundat
Armis, iure potens, clara Deumque metu
Hanc saluam longos tueatur Christus in annos etc.

His cum superioribus collatis et comparatis non obscure inferri posse videtur, Ciuem et mercatorem in urbe Tirnauiensi patrem Sambuci fuisse, Cererisque ac Bachi donis quaestum fecisse: qua conditione tantum abest vt decedat honori generis Sambuciani vt potius historiae educationis Johannis Sambuci hinc accedat lux clarissima. Ex his enim diluescere ratio incipit, qua pater Sambucus filium sua indole ad studia excolenda inclinatum, annis 22^{his} in Exteris Academiis sustentare, ad apparatusque librarium comparandum eas expensas illi largiri potuerit, quibus similes vix principes viri faciunt.

4° Expressius dici ac designari potuisse videntur duae illae Periodi armorum, in quas vita Sambuci publica, eiusque tempus fuerunt subdivisa, et secundum illas momentosiores vitae eius actus ac circumstantias recenseri. Prior vitae eius publicae Periodus illa est, quam is peregrinationi studiorum caussa impendit. Hanc 22 annis factam fuisse in Dicatoria Bonfinii Historiae Hungaricae Epistola ad Maximilianum II. diserte profitetur. Initium illius si repetatur ab eo tempore quo Vittembergam adiit, nempe -- -- ab anno 1545. His adiciantur anni peregrinationis eius -- -- 22. Patet quod absoluta peregrinatio eius fuerit -- -- anno 1567. Jam Biographus Sambucianus, si Periodo huic se adstringens secundum eam vitae illius momentosiores circumstantias velit recensere, habebit omnino vbi vires animi, industriamque exerceat. Exponendum enim illi erit 1mo quibus in Academiis per Occidentem, et sub quibus Praeceptoribus culturae omnium artium Liberalium vacauerit, et vbi nominatim summos in Medicina honores consecutus sit? 2do exponendum si etiam erit, quanam ratione hac aetate variae Eruditionis et multifariae Doctrinae laudem per Orbem Litteratum passim adeptus sit? Nempe Veterum Graecorum Latinorumque scriptorum, tum et proprio Marte elaboratorum operum publicatione ac Editione. 3^{io} exponendum etiam erit, quibus virtutibus ille Patriae Proceribus absens ita se commendauerit, tum et Augustae Aulae Caesareo-Regiae ita se probauerit, vt favores eorum, et spem consequendorum amplissimorum Honorum peregre adhuc versatus consequeretur? 4° exponendum vltimum ei erit, vt spei de se conceptae faceret satis, quatuor postremis suae peregrinationis annis quam perquisitionem is instituerit omnis generis Monumentorum ad illustrandas omnis generis Antiquitates facientium? Nominatim quos Codices Manuscriptos Graecos Latinosque Parisiis, Venetiis, Romae et Hydranti

in Italia versatus aere proprio comparauerit? Ad posteriora haec investiganda et eruenda lucem aliquam adferre possunt duo loca scriptorum, quae merentur attendi. Prior illorum est ipsius Sambuci in Emblematis pagina 8. Vbi ad Maximilianum II^{um} inter plura alia haec profitetur ipse:

Non vllis ego, quod possum, nec sumtibus, Heros,
Nec grauibus pareo, nec cedo laboribus vsquam,
Aut terra aut pelago, mihi Bibliotheca paratur
Dum exigua, et veteres numos et marmora cogo;
Vt valeam ingenio prodesse clientulus, atque
Illustrem patrias res gestas, commemor aevi.
Quid quid erit studium quod colligit, Optime Princeps,
Subiiciam rediens ego tantae Numinis auae.
Quae precor adspiret caeptis, et littore sistat.
Viue vale Hesperii, Evi et mirentur amentque.

Posterior est Reimanni in Bibliotheca Acroamatica⁴⁹⁵ parte secunda, vbi ex Nesselio Codices Manuscriptos Graecos Bibliothecae Vindobonensis⁴⁹⁶ recenset. Inde ad oculum patet praestatiores Manuscriptos Codices Scriptorum Classicorum Graecorum vt Homeri, Hesiodi, Sophoclis, Aeschyli, Euripidis, Pindari, Herodoti, Thucydidis, Xenophontis, Hippocratis, Demosthenis, Socratis, Theocriti aliorumque in Bibliotheca Augustissima eos esse, quos olim proprio aere coemerat, ac privata industria conquisiuerat Johannes Sambucus.

5° Altera vitae publicae Johannis Sambuci periodus illa est, qua finita peregrinatione honoribus Historiographi, Archiatri et Consiliani Caesaris sub Maximiliano II. et Rudolpho II. functus est. Haec ab anno 1567 vsque ad annum eius emortualem 1584. atque adeo Annis 17. tenuit, ad quam etiam memorabiles actus referri ac recenseri Johannis Sambuci possunt. Quomodo nimirum I^{mo} in Veteribus Graecis Latinisque Auctoribus resuscitandis processerit, 2do quomodo idem Hungaricam Historiam amplissima luce perfundere et restituere velut perrexerit, Bonfinii Decadibus Historiae Hungaricae partim denuo recudi iussis, partim nouiter publicatis, partim denique opera sua suppletis ac continuatis. 3^{io} quomodo denique Jani Pannonii venustissimi Poetae Hungari Carmina dispersa collegerit, eaque in lucem produxerit, atque ita tum de vniuersa gente Hungarica, tum et speciatim de re eius litteraria optime meritus fuerit.

6° Periodis hisce vitae Johannis Sambuci accomodandam etiam censuerim Operum ab eo editorum recensionem; ita, quidem vt in ea ordine chronologico exhiberentur opera eius, et quae peregrinationis suae prioribus Annis edita fuerunt, ea priora etiam loca in catalogo operum eius inuenirent. Faceret enim hoc multum ad perficiendas vitae studiorumque Johannis Sambuci rationes.

7mo Typographicos errores, praeter eos qui iam notati fuerant, duos mihi deprehendisse videor, alterum pagina 339. numero 12. vbi legitur Khuen de Valesii. Sed mea editio Vegetii⁴⁹⁷ habet Khuen de Velasii, alterum vero pagina 347. pagina 27. pro Andrea Turnebi, legendum Hadrianum Turnebi censens. His utere in rem Tuam, Vir Doctissime, si tanti Tibi videbuntur, atque bene feliciterque age. Dabam Debrecini ad diem 11. Maii anno 1781.

Nominis TVI Honoratissimi

Cultor perpetuus
Nicolaus Sinai m. p.

206 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1781. július 4.

Kijegyzés Hatvani István latin nyelvű könyvének német ismertetéséből és bírálatából. A végén saját kezű kisérvőlevél. Kéri benne a *Succincta II.* és *III.* kötetét, felajánlja a Jablonski-féle tudós társaság tiszteletbeli tagságát.

Allgemeine Theutsche Bibliothek,⁴⁹⁸ 36ten Bandes 1tes Stück, pagina 105. sequentesque.

Thermae Variadienses examini physico et medico subiectae. Item de illarum vsu salutari simul observatione medica nec non de sale medio in iis contento; cuius occasione dissertatio inseritur de natura salium, nominatim vero de salibus, qui circa Debrecinum colliguntur, Nitro nostri temporis, et veterum sale natro, id est Alcalino Fossili vel Saponario Debrecinensi, per Stephanum Hathváni, Medicinae Doctorem. Viennae apud Graeffër. 1777. 8. 203.

Der weitschweifige Titel läßt schon vermuthen, daß das Innere des Buchs nicht besser seyn könne, und beym Aufschlagen fanden wir unsere Vermuthung, leider! bestätigt. Gleich der Anfang der Vorrede § 1. Libellus hic – nullis minus, quam iis, qui me propius norunt, satisfaciet. Neque ipse ego diffiteor, omne aliud potius, quam hujus argumenti scriptionem amicos, quos habeo, jure suo a me exspectare potuisse. Quis enim animo facile concepisset, hominem, qui se olim lectioni patrum ecclesiae et ritibus eius antiquis penitus cognoscendis immerserat, ac postea – in ea philosophiae parte, quae mores – vitam hominum – ius priuatum et publicum spectant cetera. Warum also in das Gebiet der Chymie gestreift? Der Verfasser that einige Reisen, sah hier etwas Neues, dort wieder, schrieb es auf, und – ließ es drucken, damit ja nichts verlohren ging. (Ebendafolgend) Dabey ist nun freylich alles so unvollkommen, so verworren und weitschweifig, in ungarischem Latein erzählt, und mit Stellen aus alten und neuem Schriftstellen, aus den Psalmen, dem Daniel und Johannes ganz herrlich ausgeschmückt. – Doch zur Sache, und nach der Folge der Capitel das etwaige Merkwürdige. Caput I. De thermis in genere. Nach einer zweckwidrigen Erzählung der Bäder, die bey den Alten vorkommen, und der Ursache der verschiedenen Beschaffenheit der warmen Bäder, die er vom Feuer oder Erdbeben (Seite 31.) herleitet, erfährt der Leser erst den Weg ad thermas Variadienses, und dann erst die Gegend, wo sie entspringen, die Einfassungen etc. nachher wieder das Alterthum derselben, alles wenig oder gar nicht interessant. Caput II. Descriptio physica thermarum Felicis. Hier abermals gelehrte Untersuchung, ob der heilige Felix oder sonst jemand, der Efnder sey. Das Bad liegt eine Stunde von Varad; (dabey der Weg genau gezeichnet, das Uebrige, wie vorher) das Wasser färbt das Holtz schöne weiss. Die Erde ist thonicht, schwärzlich und übelriechend. Der Geruch ist schwafelhaft; die Wärme fuhr groß, und die Empfindung, so auf der Haut erfolgt, wie von Nadeln. Silberne Ringe werden dunkel, goldene aber nehmen eine schönere Pomeranzenfarbe an. Caput III. De thermis episcopalibus. Experimentum physico chemicum et quidem fontis illius, vbi domini se abluunt. Das aus der Quelle geschöpfte Wasser ist guth und geruchloß; mit oleum tartari per deliq. brauset es nicht auf, sondern macht einigen Niederschlag. Der Salpetergeist machte gar keine Veränderung. Das Veilchensyrup fiel zu Boden ohne alles Sediment. Eben so das Vitriolöl; mit Salmiakgeist ward es milchicht und setzte etwas ab. Mit Rhabarbar erschien es safrangelb. Caput IV. De thermis Felicis Experimentum. Die Versuche auf die nämliche Art. Caput V. De princiis, quae in thermis Variadiensibus continentur. Sie enthalten ein sehr feines und flüchtiges Phlogiston, Mineralgeist, Kaliherde und Salz. Caput VI. De salibus in genere. Sectio I. De sale alcalino. Sectio II. De sale acido. Sectio III. De sale neutro seu medio. Lauter

bekannte Dinge. Caput VII. De salibus fossilibus nitri et alcalini saponarii. Sectio I. De nitro nostri temporis seu vulgari. Alltöglich. Sectio II. De nitro alcalino seu natro recentiorum. Es wird in niedern sumpfigen Orten gefunden. Die Erde ward mit Wasser aufgegessen und fleißig umgerührt, dann durchgeseigt, und über Kohlen, nachher in den Keller gesetzt, wo sie kleine zwey Linien dicke, anfangs gelbliche, endlich aber in der freyen Luft weisslich gewordene Krystallen zeugten. Der Geschmack ist scharf und stechend; hiebey einige Versuche, um zu beweisen, daß das Salz alkalisch und das Natrum der Alten sey. Caput VIII. De natura salis aquarum Varadiensium. Es ist ein Mittelsalz. Caput IX. Observationes Medicae. Sie sollen beweisen, daß dies Bad gegen das Podagra, gegen Hysterie und Melancholie, Auszehrung, Scorbut, schwarze Gelbsucht, englische Krankheit, Blutflüsse, Lähmungen porro sehr gute Dienste thue. Caput X. et XI. De usu salutari thermarum Varadiensium. Es kann äusserlich und innerlich gebraucht werden. Nur sind die Vorschriften eben nicht die besten.

Vir doctissime, animoque meo carissime,

En Tibi, quod a me per litteras humanissimas petieras; nam nihil est quod Tui gratia non fecerim. Hatvánii dissertationem non legi, neque vidi igitur de iniuria auctori facta, vt mihi videtur, iudicare non possum. Biographiae Tuae, Partem I. cui praefatio mea praemissa est, inter libros meos collocaui; sed vellem, amore patriae ductus, etiam alteram, itemque tertiam, (quam Tu scribis prelum relicturam propediem), tenere. Et istud, si Trattnero iusseris, per mercatores Viennenses, qui tempore nundinarum ad nos veniunt, non est difficile. Cum jussu celsissimi Principis Jablonouii, qui ante triennium, (posteaquam Societatem Scientiarum apud nos fundauerat, quae quotannis tria praemia, quorum quoduis moneta, aurea 24. Ducatorum est, distribuit), hic Lipsiae diem suum obiit, praeses scientiarum societatis istius ad dies vitae constitutus sim, venit in mentem, etiam Te, Vir doctissime, inter istius Societatis Sodales adlegere,⁴⁹⁹ nimirum inter honorarios externos, quorum iam tres nominauimus, unum Vindobonae, Schmidium, qui historiam Imperii praeclare scribit;⁵⁰⁰ alterum Pragae, qui Newtoni Philosophiae naturalis principia mathematica eruditissimo commentario illustrauit, Tessanekium, Ex-Jesuitam; tertium;⁵⁰¹ denique Francofurti ad Viadrum, Consiliarium intimum Davies, philosophum et iurisconsultum celebratissimum.⁵⁰² His tribus, Physicum Debrecziniensem ordinarium, Weszprémium meum, collegam dare animus est, si modo istud mei in se studii atque amoris documentum non dedignetur. Diploma impressum, et sigillo Societatis munitum, atque a me et secretario Societatis subscriptum accipies, quamprimum intellexero non ingratum Tibi consilium societatis fore. Vale, Vir eruditissime, et me ama, Tuum, veteri fide,

Belium.

Dabam Lipsiae die 4. Iulii 1781.

[A külzeten:] á Monsieur Monsieur Weszprémi Docteur en Médecine, et Physicien Ordinaire de la Ville libre et roiale de Debreczin Fr. Wien. a Debreczin.

[Két pecséttel.]

[Weszprémi feljegyzése:] Perceptum die 17. Iulii anno eodem.

207 Schönwisner István Weszprémi Istvánnak Buda, 1781. július 9.

Az *Allgemeine Deutsche Bibliothek*ből Hatvani István váradi fürdőkről írt latin nyelvű könyvének ismertetését küldi.

Spectabili ac Perillustri Domino Stephano Weszprémi
Stephanus Schönvisner Salutem Plurimam.

Ut voto Tuo satisfacerem, non erat mihi opus a Domino Bibliothecario id, quod per epistolam requirebas, postulare: sciebam enim illum hoc facere non posse, ut vel tomum integrum Von der Allgemeinen Deutschen Bibliothek, vel phyliram ex illo tomo, in quo est recensio de thermis Varadinensibus, Tibi ad tempus transmitteret; quamobrem feci quod potui, idque promptissime, ne de mea Tibi serviendi voluntate dubitare possis, ac recensionem desideratam, integre ex memorati operis tomo XXXVI. partis I. pagina 105. descripsi, en illam:⁵⁰³

Thermae Varadinenses examini physico et medico subjectae. Item de illarum usu salutari simul cum observatione medica nec non de sale medio in iis contento; cujus occasione Dissertatio inseritur de natura salium, nominatim vero de salibus, qui circa Debrecinum colliguntur, Nitro nostri temporis, et veterum sale Natro id est alcalino fossili vel saponario Debrecinensi per Stephanum Hathváni, Medicinae Doctorem Viennae apud Graeffen 1777. 8. 203. Seite.

Der weitschweifige Titel lässt schon vermuthen, daß das innere des Buches nicht beßer seyn könne, und bey dem Aufschlagen fanden wir unsere Vermuthung, leider! bestätigt. Gleich der Anfang der Vorrede § 1. Libelus hic – nullis minus quam iis, qui me propius norunt, satisfaciet. Neque ipse ego diffiteor, omne alius potius, quam hujus argumenti scriptionem amicos, quos habeo, jure suo a me expectare potuisse. Quis enim animo facile concepisset, hominem, qui se olim lectioni patrum ecclesiae et ritibus ejus antiquis penitus cognoscendis immerserat, ac postea – in ea philosophiae parte, quae mores – vitam hominis – jus privatum et publicum spectant cetera. Warum also in das Gebiet der Chymie gestreift? Der Verfasser that einige Reisen, sah hier etwas neues, dort wieder, schrieb es auf, und – ließ es drucken, damit ja nicht verlohren ging (Ebendas.). Dabey ist nun freylich alles so unvollkommen, so verworren und weitschweifig, in ungarischem Latein erzählt, und mit Stellen aus alten und neuern Schriftstellern, aus den Psalmen, dem Daniel, und Johannes ganz herrlich ausgeschmückt. –Doch zur Sache, und nach der Folge der Capitel das etwaige Merkwürdige. Cap. I. De thermis in genere. Nach einer zweckwidrigen Erzählung der Bäder die bey den Alten vorkommen, und der Ursache der verschiedenen Beschaffenheit der warmen Bäder, die er vom Feuer oder Erdbeben /Seite 31./ herleitet, erfährt der Leser erst den Weeg ad thermas Varadienses, und dann erst die Gegend, wo sie entspringen, die Einfassungen etc. nacher wieder das Alterthum derselben. – physica thermarum Felicis. Hier abermals gelehrte Untersuchung, ob der heilige Felix oder sonst jemand, der Erfinder sey. Das Bad liegt eine Stunde von Varad; (dabey der Weeg genau gezeichnet, das übrige, wie vorher). Das Wasser färbt das Holz schön weiß. Die Erde ist thonicht, schwärzlich und groß, und die Empfindung, so auf der Haut erfolgt, wie von Nadeln. Silberne Ringe werden dunkel, goldene aber nehmen schöne Pomeranzenfarbe an. Caput III. De thermis episcopalibus. Experimentum physico-chemicum et quidem fontis illius, ubi domini se abluunt. Das aus der Quelle

geschöpfte Wasser ist hell und geruchloß, mit Oleo tartarico per deliquens brauset es nicht auf, sondern machte gar keine Veränderung. Der Veilchen-Syrup fiel zu Boden ohne alles Sediment. Eben so das Vitriol-öl, mit Salmiak-Geist ward es nicht milchlicht und setzte etwas ab. Mit Rahbarbar erschien es safrangelb. Caput IV. De thermis Felicis Expositio. Die Versuche auf die nämliche Art. Caput V. De principiis quae in thermis Varadiensibus continentur. Sie enthalten ein sehr feines, und flüchtiges phlogiston, Mineralgeist, Kalcherde und Salz. Caput VI. De salibus in genere. Sectio I. De Sale Alcalino. Sectio II. de Sale acido. Sectio III. de Sale neutro seu medio. Lauter bekannte Dinge. Caput VII. De Salibus fossilibus Nitri et Alcalini Saponarii. Sectio I. De nitro nostri temporis seu vulgari. Alltöglich. Sectio II. De nitro alcalico seu Natro recentiorum. Es wird in niedern sumpfigen Orten gefunden. Die Erde ward mit Wasser aufgegessen und fleißig umgerührt, dann durchgeseigt, und über Kohlen, nachher in den Keller gesetzt, wo sich zwey kleine Linien dicke, anfangs gelbliche, endlich aber in der freyen Luft weißlich gewordene Krystallen zeugten. Der Geschmack ist scharf und stechend; hierbey einige Versuche, um zu beweisen, daß das Salz alkalisch und das Natrum der Alten sey. Caput VIII. De natura Salis aquarum Varadiensium. Es ist ein Mittelsalz. Caput IX. Observationes medicae. Sie sollen beweisen, daß dieses Bad gegen das podagra, gegen hysteric; und melancholie, Aufzehrung, Scorbut, schwarze Gelbsucht, englische Kranckheit, Blutflüsse, Lähmungen etc. sehr gute Dienste thue. Caput X. et XI. De usu salutari thermarum Varadiensium. Es kann äusserlich und innerlich gebraucht werden. Nur sind die Vorschriften eben nicht die besten.

Haec est Recensio et Judicium Eruditorum Berolinensium, quod ad apicem descripsi, nihil omittendo. Unde interpositae hujusmodi lineolae horizontales – item occurrens aliquoties to etcetera non indicat iis locis a me aliquid praetermissum esse, verum ita in libro quoque ibidem haberi.

De volumine III. eruditissimi Operis Tui jam excuso, gratulor vel maxime; legam illud cum voluptate, quamprimum nactus fuero. Cupio Tibi valetudinem longaevam, viresque integras illustrandis patriae nostrae rebus necessarias. Vale. Prayus vicissim perhumaniter salutat.

Dabam Budae, 9. Julii 1781.

[Weszprémi feljegyzése:] Percepi 17. Julii anno eodem.

208 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak Debrecen, 1781. július 24.

Kéri a Janocki-féle mű II. kötetét, igéri a *Succincta III.* elküldését, mihelyt megjön a nyomdából.

Debrecini ad diem 24. Julii anni 1781.

Admodum Reverende ac Clarissime Domine,
Fautor singulari observantia colende!

Quanto tenear desiderio videndi Janocianorum Volumen secundum,⁵⁰⁴ non satis id verbis exprimere possum, nulla arte libellum pretio a Viennensibus in hunc vsque diem impetrare valui: obnixè itaque TE, Virorum optume rogo, dignabere dictum Janocianorum volumen alterum ad me exmittere per eos, qui ad mercatum anniversarium proximo festo Laurentii die apud nos celebrandum, Debrecinum venturi sunt; eadem ipsa occasione debita cum gratiarum

actione remissurus sum. Biographiae meae Volumen tertium jam prelum Tratnerianum reliquisse certo scio, simulac exemplaria illius, quae quotidie adferri exspecto, nactus fuero, primo quoque tempore vno atque altero tibi gratificari non intermittam, vt, quantum ego in primis tibi debeam, sed debeamus etiam omnes, certis ex eo intelligere possis documentis.

Tuus quoque TE Kazzaius perhumaniter salutat. Vale, virorum optume, et me tibi commendatissimum semper habe.

Venerandi Nominis TVI

cultorem addictissimum,
Stephanum Weszprémi,
Medicinae Doctorem m. s.

[A külzeten:] Debreczenből. A Monsieur Monsieur Jonas Andree Czirbesz Ministre du Saint Evangile dans l'Eglise Lutherienne per Leutschau á Igló or Neudorff

209 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak
[?], 1781. augusztus közepe[?].

Orvostörténeti adatokkal.

210 Weszprémi István Cornides Dánielnek
Debrecen, 1781. augusztus 27.

Sürgeti a Deméni Lászlóra vonatkozó iratok kölcsönzését a *Succincta* anyaggyűjtése számára.

Clarissime Vir, Fautor singulari observantia colende!

Humanissimas litteras tuas benivolentiae plenissimas rite percepi, vt alias semper summa cum voluptate legi. Fac quaeso, Virorum optume, vt antiqua litteraria illa instrumenta vtraque in litteris hisce tuis indicata primo quoque tempore a te accipiam integra ad verbum exscribenda, quae ad vberiore Ladislai Demendy Medici notitiam pertinere iudicas: licet quidem tertius Biographiae meae tomus iam prelum reliquerit Tratnerianum, dabitur tamen forte mihi occasio, vt impetratis illis instrumentis tuis nodus ille Demendyanus satis intricatus accedente hac opera tua olim curatius expediatur.

2. Magister Seyfridus de Senberg: Medicinae Doctor et Sigismundi Imperatoris archiater ad annum 1423.
3. Zacharias, Judaeus Psoniensis, Medicus ad annum 1511.
4. Doctor Medicinae Julius item Stephanus ad annum 1558.
5. Elleazarus Judaeus, e Polonia oriundus ad annum 1607. Sunt nomina, in orbe Medicorum Hungariae in hunc vsque diem prorsus incognita.
6. Thaddaei vero et 7. episcopi Casertani non nisi sola nomina, sed non habeo satis in promptu, unde? mihi innotuerunt. Reliquorum aliqua jam facta est in opusculis meis mentio.
8. Marquardi, Medicinae Doctoris, Archidiaconi Vrbocensis[?] in articulo XXVII. Centuriae II. Partis I. pagina 125.
9. Brancha ad annum 1492. Ibidem pagina 33.

10. Paulus Fuichich. Ibidem pagina 75. Siquid amplius de indicatis his Medicis memoriae posteritatis commendatum teneas, amicissime rogo, perbenigne mecum communicare dignabere: maximo certe in lucro ponere soleo, si quando ab eiusmodi Viro in republica litteraria notissimo erudiar.

Simulac exempla quaedam Biographiae meae recens editae Vienna nactus fuero, commoda occasione mittam tibi illico Maros Vásárhelyinum, vt tua, quae in eo continentur plurima, tibi summa cum gratiarum actione reddam gratum erga te testaturus animum. Vale Virorum eruditissime, et me vt quidem adsoles, in posterum quoque amare perge. Debreczini ad diem 27. Augusti 1781.

Venerandi nominis TVI

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi,
Societatis Scientiarum Jablonovianae Sodalis
m. s.

[Boritékon:] Debreczenből Monsieur, Monsieur Daniel de Cornides Professeur et Bibliothécaire à Pest.

[Pecsétel.]

211 Vacat

212 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak
[?], 1781. október 5–10 között[?].

Erdélyi orvostörténeti adatokról.

213 Weszprémi István Cornides Dánielnek
Debrecen, 1781. október 15.

Kéri a *Succincta* további kötetének anyagához az Erdély orvosairól szóló, németül írt munkáját, valamint a Deményi I. ászlóval kapcsolatos két okirat megszerzését. Ígéri a *Succincta III.* kötetének elküldését, mihelyt a bécsi nyomdából megérkezik.

Debrecini, ad diem 15. Octobris anno 1781.

Clarissime Vir, Fautor mihi singulari honoris cultu prosequende!

Litteras tuas benivolentiae plenissimas ante quadriduum per veredarium adlatas rite percepi, summa cum voluptate has quoque legi: gratias tibi ago habeoque maximas, quod me erudire nullo intermittas tempore. Effice, Fautor optume, vt Opusculum Manuscriptum idiomate Germanico concinnatum, quo vitae Medicorum Transilvaniae exponuntur, quantocius evolvere mihi liceat: accipiam illud quam commodissime, si Claudiopolim ad communem Amicum nostrum Dominum Samuelem Pataky, Medicum simul et professorem, sigillo tuo munitum exmiseris; daturus ille est operam omnino, vt commoda occasione ad manus meas perveniat, possessori suo, labenti tempore, si ita iusseris, restituendum cum aliis nonnullis, quae ante liberaliter mecum iam communicavisti. Doce me, quaeso, an indicata duo instrumenta litteraria de Ladislao Demendyo

sonantia? et quo modo impetrare liceat integra? an Procuratorem Caussarum nomine tenus per te indicandum, qui illa pro processui Berenyiano-Teszeeriano inserta prae manibus tenet, talem esse Virum noveris, vt illa pro vsibus nostris inde exscribi pateretur? e re enim nostra esse iudicaverim, vt indicatorum instrumentorum fide multo certiora de Ladislao Demendyo olim a nobis statui possint. Noli cessare, Vir amicissime, conatus meos novis tuis promovere speciminibus. Simulac Biographiae meae Voluminis tertii exemplaria quaedam Vienna percepero, omnium primum TV a me accipies, quum te talibus quoque minutiis litterariis quodam modo delectari probe sciam. Quod vero in Opusculo hoc Venerandi Nominis tui frequentem, vt videbis, injecerim mentionem, velim tibi persuadeas non ea fini me fecisse, quasi eo abuti voluerim. Jucunda sane sunt, et lectu dignissima, quae in ephemeridibus litterariis Psoniensibus Magazin⁵⁰⁵ nuncupatis cum orbe litterato communicasti. Exmissum illustrissimi comitis tui Epigramma nobis quoque omnibus, qui id legimus, maximopere perplacuit. Me tuo amore et favore in posterumquoque complectare Venerandi Nominis TVI

cultorem addictissimum
Stephanum Weszprémi m. s.

[Boritékon:] Dereczenből. Praenobili ac Clarissimo Viro, Domino Danieli Cornides, AA. LL. Magistro, Fautori Suo plurimum colenda, Clausenburg in Maros-Vásárhely.
[Pecsétel.]

214 Weszprémi István Schönwisner Istvánnak [Debrecen], 1781. október vége[?]

Az Allgemeine Deutsche Bibliothek beszerzéséről.

215 Blahó Vince Weszprémi Istvánnak Kassa, 1781. október 30.

Kísérőlevél Benkő Sámuelnek a herlányi forrásról, valamint a himlőről írt két könyvecskéjéhez, amelyeket sikerült Weszprémi számára beszereznie. Ír még a Szent Jób-miséről (contra morbum Gallicum), örül a Succincta ígért III. kötetének és Weszprémi szembetegsége gyógyulásának.

Perillustri, Erudito, ac Clarissimo Domino, Stephano Veszpremi;
Liberae Regiaeque Civitatis Debreczinensis Medico Ordinario
Pater Vincentius Blaho, Ordinis Minorum Sancti Francisci,
Provinciae Sanctissimi Salvatoris Ex-Diffinitor, Salutem Plurimam Dicit.

Industria quidem mea, ac munificentia excellentissimi domini Caroli Portner, Urbis nostrae Medici, obtentum, Tentaminis Aqvae acidularis Rankensis, Auctore Samuele Benkő,⁵⁰⁶ Celeberrimo et Ordinario Provinciae Borsodiensis Medico, vulgati, en! accipe geminum Exemplum. Libellum, ubi excusus est, in Cassoviensi nimirum Typographaeo, casso labore qvaesivi, ut pote quod Author omnia, aere proprio redempta, sustulerit exempla. Inde dum hujus, et TUI, Vir praestantissime! gratia, plures, quibus Libri in amore sunt, accederem, in laudatum Portnerium felici percontatione incidi; votis enim meis, TUISque prompte, maxime quod intelligeret, in subsidium Medicis honorifici laboris, Opusculum peti, fecit satis. Idem

Samuel Benkő alias quoque lucubrationes de variolis, anno labente, subdidit praelo Cassoviensi: commodum veneram in Typographaeum, quando pagellae, formis subtractae, colligebantur; accepi dono Factoris exemplum unum, nescius sum, cui illud postea utilissime oblaturus essem. Gratulor mihi, quod tantisper reservatum, in usus TUOS hac possim occasione consecrare. Habe et istud, ut in fronte hujus Nomen, et munia Laudatoris Aquarum Rankensium expeditius legas, et memoriam Viri in Biographiam Medicorum Hungariae pluribus referas. Videtur mihi Samuel, ab Acidulis nostris remotior, tentamine suo, praeter aquae commendationem, gratiam quoque a Provinciae Borsodiensis Supremo Comite, Stephano Andrassio, qui ad fontem hunc, balneaturus ventitat, inire voluisse.

In missam Beati Job, contra Morbum Gallicum inquirere destiti, posteaquam ab Eruditissimo Domino Samuele Kazzai accepi, repertam esse in ejusdem Bibliotheca, sane quam ampla. Casu postea in eandem incidi tum Jaszoviae apud Dominos Praemonstratenses, tum Cassoviae, apud clarissimum Carolum Koppi, e Scholis Piis historiarum Professorem. Quid porro veteribus peculiari motivo fuerit, ut adversus hanc luem a Deo remedium consecuturi, etiam chari ex capite Job 42. ejusdem servi patrocinium implorent, me fugit. Probatur autem hac religione, Catholicos, post Deum, non modo novi, quod nonnulli objectant, sed vel Veteris quoque Testamenti sanctos, velut suffragatores, confugere consuevisse. Haec per diverticulum.

Iam ad reliqua. Tertium Biographiae TUAE Volumen, quod amice promittis, ego peramanter suscipiam, eritque apud me instar vinculi, quo TIBI ad uberius famulandum obstrictus retinear. Magni equidem repetitum hoc TUAE in me Benevolentiae specimen facio; at, crede, plus inde mihi spolatii provenisse, quod ex Litteris, et praeclarissimi Instituti prosecutione conjiciam, TE oculorum, quos pessime anno superiore affectos, doloris ipse particeps, spectavi, lumen, Dei miserentis beneficio, in Reipublicae litterariae bonum, recuperasse.

Superest, ut rogem, per TE salutem reddi plurimam, maxime Colendo Patrono meo, Samueli Kazzajo. Vale diu, et quam optime!

Dabam Cassoviae 30. Octobris, MDCCLXXXI.

Pater Vincentius Blahó m. p.

[A külzeten:] Perillustri, Erudito, ac Clarissimo Domino, Domino Stephano Wesspremi, liberae, regiaeque civitatis Debrecinensis medico ordinario etc. Domino, mihi plurimum colendo. Debrecini.

[Pecsétel.]

216 Schönwisner István Wessprémi Istvánnak Buda, 1781. november 10.

Válaszlevél az *Allgemeine Deutsche Bibliothek* Berlinben megjelenő kötetekinek beszerzéséről. Kazzay Sámuel könyvtárát most nem veheti meg az Egyetemi Könyvtár.

Spectabili ac Celeberrimo Domino Domino Stephano Wesspremi
Stephanus Schönvisner Salutem Plurimam Dicit.

Cum primum Dominus de Brettschneider primarius Bibliothecarius Vienna rediit, ad quem pertinet libros pro Bibliotheca hujus Universitatis procurare, illico percontatus sum ea, quae scire cupis, circa Berolinensium *Allgemeine Deutsche Bibliothek*; qui respondit, sibi hos

libros immediate Berolino mitti.⁵⁰⁷ Quod si Vos quoque viri clarissimi eos habere cupitis, praemissa perhumana salute suam vobis in iis procurandis operam ultro offert. Cum igitur ad interrogata mea secundum epistolam Tuam proposita, haec tantum Dominus de Brettschneider mihi responderit, vides Te optime facturum si eidem in hoc negotio directe scripseris; inscribitur illi epistola hoc modo:

A Monsieur Monsieur Henri de Brettschneider Conseiller de sa Majesté Impériale, Royale Apostolique et Préfet de la Bibliothèque a l'Université de Bude à Bude.

Titulus illi datur: Spectabilis Domine Consiliarie; sed praestaret Germanice eidem scribere, nam lingua latina est illi parum familiaris. Est vir activus, et cum Berolinensibus notissimus, is vobis certo procurabit totam hanc collectionem etiam cum iis partibus, quae, uti Trattnerus in Catalogo Librorum anni 1777 significavit, Viennae olim prohibitae erant. Haec ad Epistolam Tuam.

Nunc, illud oro Te, ut facere digneris. Accede Domino Kazzay, eique meo nomine, praemissa salute significa: Supra dictum Dominum de Brettschneider primarium Bibliothecarium Viennae reducem haec tristia nova mihi narrasse: nempe recte illo tempore, quo ipse Viennae fuit, Augustissimo Imperatori factam fuisse repraesentationem ratione Bibliothecae Kazzaianae pro nostra Bibliotheca emendae; sed suam Majestatem respondisse: sibi non placere, ut ematur: cum alioquin nihil majoris pretii emi possit, antequam Fundus Universitatis et Studiorum penitus discutiatur.⁵⁰⁸ Hoc illi maximo cum dolore significo; interim suadeo, ut de Rei veritate Perillustis Dominus Kazzay uberius per Viennenses aut Posenienses Patronos suos sese informari curet. In mala nempe tempora hoc ejus negotium incidit. Omnia enim nunc in confuso sunt. Fundus Universitatis et Studiorum jam effective ab administratione Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis ad Cameram Regiam translatus est; examina rigorosa et discussiones brevi incipient. Rogo, dignetur bonum seniculum Spectabilis Dominatio vestra omni possibili modo consolari, et consiliis juvare. Mihi vehementer dolet ob ejus sortem. Clarissimus Prayus et Katona vicissim perhumanam salutem reddunt, qui una mecum doctissimis Tuis laboribus adplaudunt; ego vero gratiae mihi ducam, si porro etiam aliqua in re Tibi servire possim, cujus amicitiae ac benevolentiae me commendans jugiter persevero

Idem qui supra mp.

Budae 10. Novembris 1781.

217 Bél Károly András Weszprémi Istvánnak Lipcse, 1781. december 1.

Gratulál a Jablonski-féle tudós társaság tiszteletbeli tagjává történt megválasztásához és a *Succincta II.* és *III.* kötetéhez, amiket Bécsből megkapott. E mondat magyarul olvasható a szövegben. Azt követően latinul az indokolás: „Látod tekintélyes férfit, hazám nyelvét még nem feledtem el!”.

Vir Excellentissime atque Amplissime,
Fautor atque Amice dilectissime

Cum ad inclutam Societatem Scientiarum Jablonouianam,⁵⁰⁹ de meritis Tuis in rem litterariam, pro muneris mei ratione retulissem, vnanimi Sociorum suffragio, membrum honorarium Societatis nostrae electus atque declaratus es: in cuius rei fidem, iam accipis

Diploma solenne, sigillo Societatis, meaque vt Praesidis, et Secretarii manu, munitum. Dici non potest, quantopere de tali Socio laeter, et quanta voluptate adficiar, quod cui meo potuerim in hoc negotio, veterem amorem meum testificari. Vnus tu es, in tota Hungaria, qui hac dignitate emineas: gratulor Tibi illam ex animo, Vir doctissime, Deumque precor, vt longissimo tempore saluum Te atque incolumem, litteris et patriae, praestare velit.

Pars secunda et tertia Medicorum Hungariae, Tuo jussu, quem gratus agnosco, Vienna ad me missae sunt, in quibus ego diligentiam Tuam, et de Patriae litteratura bene merendi indefessum studium, sed etiam acumen iudicii, admiratus sum.

Vberimam vindemiam maius anni non possum non Tibi gratulari. Isten adot minden jót; bort, kenyeret, sajtot, sôt. Vides, Vir amplissime, me patriam linguam nondum didicisse! Reliqua Tu facies. Vale, et me ama,

Tui, Vir Excellentissime

Lipsiae, Kalendis Decembris 1781.

studiosissimum
Belium.

218 Weszprémi István Koppi Károlynak Debrecen, 1782. február 28.

Értesíti arról, hogy *Succincta* bécsi példányából küldött neki és Pataki Sámuelnek. Kéri segítségét csonka *Missuléjának* meghatározásához, továbbá műve folytatásához.

Debreczen, ad diem 28. Februarii 1782.

Fő Tisztelendő Pater, nagy érdemű Professor, Kedves jo akaró Barátom Uram!

Az elmúlt Honapban nálunk esett Antal napi sokadalomnak alkalmatosságával ide való Lakos Verzer Joachim Uram által Doktor es Professor Pataki Sámuel Uram kezébe Kolosvárrá küldöttem volt Biographamnak Bétsben közelebb kinyomtatott két exemplumat a' végre, hogy annak edgyikét adgya által az Urnak Tisztelendő Pater Uramnak, hogyha találhat valamit benne a' mi distractiojára és maga mulattságára szolgálhatna; kívántam azon tsekélységgel Professor Uramnak Kegyelmednek, tartozó kötelességemnek megmutatására alázatossan udvarolni.

A' közelebb elmúlt Napokban akadott az én kezembe edgy regi Missale in folio litteris gothicis rubrumosis impressus, et initio et fine caret, desiderantur in medio etiam nonnulla folia: minthogy hozzám imi méltóztatott Levelébul jól tudom azt, hogy efféle könyvei bőven legyenek bibliothecájában, arra instalom én mostan az Urat, hogy méltóztassék énnékem ennek az első es legutolso foliumát lairattatván postán nékem megküldeni, hogy abbul ki tanulhatnám hol, és mikor, mellyik Ekklésiánk számára, 's ki által nyomtatott legyen ez. Missale hoc meum in folio formarum incipit in folio 2. his verbis: *Dnica II. aduentus.*

clara luminaria fulgeamus.
qui tecum in unitate eius-
dem. et *concluditur cum* Be-
nedicamus domino. ☿ Do
minica secunda. Introitus.

resum[?] ministrum fuisse er[...]
[...] propter veritatem dei:
ad confirmandas pro[...]
ones patrum. Gentes aut est
super misericordiam horum.

Ez én exemplumom végeződik in fol. 274. *Prose de Sanctis et tempore & De Resurrectione dni.* Itt Kristus Urunknak Képe kétképpen is le vagyon rajzolva, mi módon jött ki a' koporsóból feltámadásakor. Utraque effigies exhibet Christum nudum a sepulchro prodeuntem, pallium humeris

superinjactum, manum dextram coelum versus elevando; sinistra vexillum bifidum tenendo; Effigies prior duobus angelis posterior duobus militibus Romanis stipata est etc. Ultima in folio hoc 274. verba haec legimus: Cuius resurrectio omni plena gaudio: consolatur omnia. Resurgentis

Missale hoc variis Prophetarum, Apostolorum et Sanctorum imaginibus exornatum est: immo etiam Regum nostrorum verbi gratia in folio 191. et 201. Sancti Ladislai Regis nostri effigies aequae duobus in locis Sancti Stephani quoque Imago ligno incisa exhibetur, folio scilicet 186. et 209. Sancti Emerici vero ducis folio 213.

Ez én Missalemnek illy rövid leírásából által láthattya könnyen Tisztelendő Uram, mellyikkel egyezték meg a' maga Missalei kozzül: én ebben nem találok Missam S. Jobi contra Morbum Gallicum, talám csak azért, hogy ebből sok Levelek ki vagynak szakasztatva, kivált gondolom hogy a' végén sok hijja vagyon. Itt vagyon folio 262. Missa contra Mortalitem seu pestem quam Papa Clemens etc.

Arra instálom én újra mostan Tisztelendő Professor Urat, méltóztassék én Missalemat a' maga Missaleival conforalni, és ennek a' leg első es leg utolsó Levelét leiratván, postán megküldeni, nem különben arrolis egyszer 's mind tudositani, minémű opinioja legyen ez én Missalém aránt.

Az én Biographiámnak darabjaiból kivált most legutolszor a' minapaban, a' mint fellyebb irám, Kolosvárra Professor Pataki Samuel Uramhoz beküldött harmadik darabjából minden én tzelomat könnyen észre veheti az Ur, Kérem azért egész obligatioval, méltóztassék engemet igyekezetemben segiteni, hol mi documentumokat kezembe küldeni, mellyeket tzelomra tartozandoknak ítélend lenni: én ugyan is Isten éltetvén, még edgy Darabot szándékoznék kidolgozni. Dignabere Virorum eruditissime et mihi amicissime id omne facere, quod ad scopum meum felicius adtingendum pertinere arbitraberis. Me tuo amoris ac favori commendatissimum habe, qui constanter persevero

Venerandi Nominis TVI

cultor addictissimus,

Stephanus Weszprémi,

Physicus ordinarius,

Academiae S. R. I. Naturae Curiosorum commembrum,

et Societatis Lipsicae Scientiarum Jablonovianae Socius m. p.

219 Koppi Károly Weszprémi Istvánnak Kolozsvár, 1782. március 17.

Ír a Szent Jób-misékről s az azokat tartalmazó misszálékról, naptáraik orvosi szabályairól és az ún. szerencsétlen napokról. A választ Ófchértóra kéri, ahová tanítványát, a kis Dessewffy grófot nagynénjéhez elkísérte.

Viro Clarissimo Stephano Veszprémi

Salutem Dicit Carolus Koppi.

Qvod tardius, ac cupiveras, tibi rescribam, videorque etiam ingratus esse, qvod non illico ob missum munus gratias retulerim, Tu qvidem succensere posses, nisi ita Amico te animo esse scirem, ut excusationem recipias ab homine, qvi Te et fecerit semper maximi, et amaverit. Partim igitur impositis mihi officiis distinebar, partim, ut aliquid in penum tuam litterariam conferre possim, fui sollicitus. Etsi utrobique non tantum operae pretium fecerim, quantum animum intendebam. Sed his omissis, venio ad Tuum Missale.

Missale quod scribis ad unguem cum uno meorum convenit, quod initium, et finem habet. Titulus est: Missale secundum Chorum Almae Ecclesiae Strigoniensis. Idem finis, qui in minoris editionis missali a me tibi descripto, habetur = Venetiis accuratissime impressum. In editione Petri Lichtenstein Coloniensis Germani. Impensis vero Urbani Keym Librarii Budensis anno virginis partus 1512 die 3 Augusti. Missa contra morbum Gallicum habetur folio 287. Credis Tu hoc missale tuo per omnia convenire? Ut certior sis, alia quaedam signa adhibeam ex quibus omne tollatur dubium. 1° Ante omnes sanctorum missas cuprum est ejusdem sancti, de quo missa dicitur. 2° Folio 175. ante missam Sanctae Scholasticae, est monialis librum ostendens. Folio 178 Sancti Gregorii cuprum columba ex humeris, et alia avi ad mensam. Folio 167 Fluentis Paulli Eremitae in veste ex palmae foliis contexta. Folio 171 Sanctae Agnetis gladio per collum transfixae etc. Haec sufficient.

Unum ad haec notare debeo: quod hoc tuum missale primum sit, in quo missa de Sancto Job contra morbum Gallicum impressa est in Hungaria; nam inter quae sacra istud de Sancto Jobo est, illis haec rubro caractere folio 285 praefixa est praefatio ac Subsequentes missas speciales, postquam in rubrica Strigoniensi non habeantur: in hac tamen nova impressione, quibusvis Deo devotis sacerdotibus, pro majori divini amoris incentivo, et operis decore subjunxit impressor fidelissimus. Hic sequuntur missae octo, quarum tertia est ad Sanctum Jobum contra morbum Gallicum. Ex quibus dici illud cogo, 1 hanc missam non prius fuisse in Missali Strigoniensi, et vix in alio Hungariae missali, cum aut Missalibus Strigoniensis Ecclesiae uterentur, aut ad illam se reliquorum Missalia adcommodarent. 2° Hanc missam alibi in usu fuisse prius, quam in Hungariam induceretur; cum ego habeam Missale Pataviense, quod anno 1509 impressum est per Joannem Vinterberger civem Viennensem in Vienna Pannonia, quodque habet: missam de beato Job contra etc. etc. folio 260.

3° Non auctoritate publica hanc missam fuisse insertam Missalibus, quae tamen hodie vel imprimis requiritur, sed editoris, aut impressoris arbitrio.

4. Cumque Germanus origine Venetiis impresserit, fuerat haec missa frequentata in Germania, Venetiis, immo in Gallia, nam eo Colonia tunc pertinuit, prius, quam in Hungariam induceretur.

5. Hinc ego Hungaros, praecipue illos antiquioribus a labe hujus morbi merito absolve, nec causam fuisse video hujus ad Sanctum Jobum supplicationis; cum alia vestigia non compareant, et impressor ipse fateatur, se pietatis, et operis edendi decoris causa has missas addere etc. etc. Haec ita censeo de missa Sancti Jobi.

Excludor tempore, nam cras aditer me accingo cum parvulo meo alumno Comitello Dessöffy, quem educo, in Hungariam ad O Fejérto, transacturus ibi ferias Paschatis: eo, Te rogo, mihi scribas; peto enim a te an Tu non alicubi egeris de illis scriptoribus Medicis, qui de Lunaticis, Energumenis, incubis, succubis scripserunt, horum enim cura hodie non ad sacerdotes pertinet, sed ad Medicos. Habeo ex veteribus Ritualibus, quae illi agenda vocantur Exorcismos contra Maleficiatos, Lunaticos, Incubos, et Succubos. Hos habere a me potes, si nondum habes.

Item veteribus Missalium, aut agendarum Calendariis, quae initio praefigi solebant, subnectebantur versiculi quatuor, aut plures, idque in fine mensis singuli; hi medicam vivendi rationem complectebantur, seu diaeteticam velut sub Januario

In Jano claris calidisque cibus potieris
Atque decens potus post fercula sit tibi notus.
Cedit enim medo tunc potatus ut bene credo,
Balnea tutus intres, et venam scindere cures.

Vale Amice. Epistolam Tuam exspectabo in O-Fejérto, ubi ad 5um Aprilis moram traham. Complector te toto pectore. Item vale. Scribebam 17. Martii 1782 Claudiopoli.

[P. S.] Paene excidit, quod primum esse debuerat: infinitas tibi agere gratias, cum potuero, non tantum verbis ago pro lucubrationibus tuis mihi transmissis.

Si in Commentariis Tuis haec, quae sequuntur locum habere possent, lubens transscribam.

Memini anno 1756 die 26 Ianuarii Mariam Theresiam Augustam vetuisse observationes superstitiosas circa venae sectiones, unguium, aut capillorum praecisiones, ad calendarium apponi solitas. In pluribus latinis subiungit Jaurinensis impressor „Alia autem causa nulla est”, quae verae essent observationes ex se, nec omitti, nisi quia vetarentur adponi. Ceterum antiquus mos est a Romanis repetitis temporibus faustos infaustosque dies observandi. Non Romani solum memorandi nobis sunt illi Ethnici, sed Christiani etiam, dein Aegyptii, a quibus multa profluxerunt. Medio certe Aevo opinio viguit hos esse mensibus singulis dies infaustos, quos Aegyptiacos dixere. Timebant hoc doctiores quoque, ut legere est apud Rolandum Historiarum libri 3. capite 9. Chronici ad annum 1236, qui sinistram Patavini exercitus expeditionem narraturus ait. „Et movit exercitus de Pacha, die III intrante octobri, et erat aegyptiaca dies illa.” Dein libri 4. capite 5 de Marchionis Estensis urbem Patavinam exitu infelici obsidentis molitionibus scribens ait: „venit cum multa turba, et armata manu, usque ad pratum vallis, quod est in suburbio civitatis: et fuit hoc XIII Julii praescripti Anni 1238, et erat Aegyptiaca dies illa.”

Muratorius⁵¹⁰ testis est in Bibliotheca Estensi adservari Breviarium antiquum Romanum Manuscriptum, membranaceum circa annum 1480 scriptum, in quo visitur Calendarium, quod, et dies Aegyptiacas notatas habet, et horas infaustas, adjectis versibus ad menses singulos, velut ad Ianuarius:

Prima, dies Jani timor est, et septima vani,

Nona parit bellum; sed quinta dat hora flagellum.

Vetus proverbium est, ab Hispanis, ut volunt profectum = die Martis, et Veneris neque nuptias, neque iter institue.

De mense Majo habet Ovidius liber 5 Fastorum

Hac quoque de causa, si nos proverbia tangunt,

Mense, Malum, Majo nubere, vulgus ait. Etc. Etc.⁵¹¹

Haec Tibi exaro O-Fejértovio in Hungaria, quo parvum Comitum Desöffium ad amitam suam inde Claudiopoli comitatus sum. Tu huc, si vacaverit per Nyiregyháza scribe, et meum tibi serviendi promptitudinem boni consule. Vale.

Carolus Koppi m. p.

220 Weszprémi István Cornides Dánielnek
Debrecen, 1783. április 2.

Adatai kiegészítését kéri a *Succincta IV.* kötetének anyagához.

Debretzenben ad diem 2. Aprilis 1783.

Ajánlom mindenkori kész kötelességgel való szolgálatomat az Urnak,
nékem kiváltképpen való jo Uramnak!

Jollehet arra határoztam volt ez előtt meg magamat, hogy minden Írásról leteszek, de az elmebeli nyughatatlanság arra ösztönzött, hogy Biographiámnak negyedik darabjához is már hozzá fogtam. A' melly régi Kéz-Írást velem közleni méltoztatott volt az Ur nem régiben Tisztelendő Miklos Doctorrol,⁵¹² azt így próbálgattam kitsínálni, a' mint az itt berekesztett Írásból megláthattya az Ur, de tökéletességre kidolgozását, megvallom ebbeli tehetetlenségemet, tellyességgel nem hajthatom; mert nem tudom edgy átallyában megmutatni, hogy melly nagy világi birói hatalma lett légyen Hazánkban a' Papi rendnek, a' Világi embereket mennyire tartotta legyen a' maga biroi jármában, hogy és hányféleképpen szokta a' törvényeket a' világi embereknek ki szolgáltatni, és osztán idővel apránként hogy és miképpen vagy kik által lett az, hogy a' Papi renden valok kénszerítettének vala a' magok képzelt biroi törvényes jussokrol lemondani. Arra kérem én mostan az Urat bizodalmassan egész obligatioval, méltoztassék ezek szerent ezen által küldött tsekély Írásomat, ha azt helyben hadgya az Ur, továbbra is nyujtani, és az mi a' Magyar Hazara nézve abban hátra vagyon, az én kedvemért egészszen végig kipotolni, és megmutatni bizonyos erősségekkel mit tsinált hajdanában e' mi Hazánkban a' Magyar Clerus a' Világi törvényeknek kiszolgáltatására nézve, ez több erre tartozo dolgokra is tanitson meg engemet az Ur a' maga szélessen kiterjedett tudománya szerent, hadd dicsekedhessem továbbra is az Urnak hozzám gyakor megmutatni szokott szivességével. Ismét ujjolág alázatosan kérem az Urat, hogy a' mi ez által küldött írásomban⁵¹³ a' Magyar Hazára nézve hátra vagyon, méltoztassék annyi üressége lévén kidolgozni, és hozzám idővel megküldeni, minthogy éppen nem siető a' munka. Magamat szokszori[!] tapasztalt Uri indulattyába leteszem továbbra is és maradok állonddal

az Urnak

alázatos tisztelője
Weszprémi István

[Boritékon:] Debreczenből A Monsieur Monsieur Daniel de Cornides, Secretaire du Comte de Teleki via Tokaj, Offen a Ócsa.

[Pecsétel.]

221 Weszprémi István Koppi Károlynak Debrecen, 1782. április 16.

Megköszöni a régi *Missuléjával* kapcsolatos adatokat és továbbiakat kér régi rituáléból.

Admodum Reverende ac Clarissime Vir, Fautor singulariter mihi colende!

Quod Litteris tuis perhumaniter ad me nuper datis de editione Missalis mei clarissime edocueris, ubi scilicet locorum illud? quo anno? et in cujus Ecclesiae in Hungaria usum fuerit editum? maximas tibi ago habeoque gratias.⁵¹⁴ Quandoquidem liberaliter promittere dignatus es de Lunaticis, energumenis, incubis et succubis ex Veteribus Ritualibus tuis Agenda vocatis velle te mecum nonnulla communicare, non absimiliter etiam versiculos medicam vivendi rationem complexos Missalium Calendariis olim praefigi solitos: rogo itaque enixe, Virorum optume, vt ea singula commodo tempore ad me exmittere dignare: sed quaeso num illi ritus ecclesiastici opera sacerdotum adhibiti fuerint modo curativo? si ita, quid bonos illos viros ad talia perpetranda impulerit? aut hodieum nonne talium rituum ecclesiasticorum vestigia

quaedam in ecclesia supersunt? et nonne iis conformia sunt, quae Bernardus Sannigius in suo Rituali ecclesiastico⁵¹⁵ sacerdotibus longo recenset ordine? Verumne est Ordines aliquos religiosos hodie dum tempore ordinationis ad Sacrum misterium iure jurando adstringi se numquam medicinam facturos? vt hoc Apothecarius noster Dominus Samuel Kazzaius se alicubi forte in Codice Regularum monasticarum Lucae Holstenii,⁵¹⁶ quo nos caremus, aut alibi legisse existimat. Sed Amicorum optume noli cessare eruditas tuas in rem meam conferre symbolas, quas scilicet ad scopum meum in continuanda Medicorum Biographia felicius consequendum, optimo consilio pertinere arbitraberis. Te vt Deus Ter Optimus Maximus in emolumentum reipublicae litterariae nostrae servet saluum et incolumen quam diutissime, precor ex animo, qui constanter persevero

Venerandi Nominis TVI

Debrecini ad diem 16. Aprilis 1782.

cultor addictissimus,
Stephanus Weszprémi m. s.

222 Weszprémi István Pray Györgynek Debrecen, 1783. június 24.

A Succincta IV. kötetén dolgozik. Georg Purkiccherről kér adatokat és művének másolatát.

Admodum Reverende, clarissime ac Eruditissime Vir,
Fautor mihi plurimum colende!

Biographiae Medicorum Hungariae et Transilvaniae tres jam Tomulos me in lucem emisisse ex transmissis ad TE singulorum exemplaribus cognoscere potuisti, quanto in iis elaborandis mihi fueris adiumento, facta subinde honorificentissima Venerandi nominis tui mentione, cum singulari gratiae meae mentis significatione iteratis vicibus contestatus sum, nec vlllo umquam tempore talis beneficii tui in me collati memoriam animo meo excidere patiar. Nunc quia jam in quarto Tomulo Horis subcisivis elaborando desudo, dignabere, quaeso enixe, opusculorum Georgii Pur-Kircheri, Poseniensis Hungari et Medici, in Indice Bibliothecae tuae Budensis Partis II.⁵¹⁷ pagina 243. commemoratorum ea tantummodo lege copiam mihi facere, vt vbi Scriba quidam meus in aedibus tuis TE convenerit, accipere a TE possit exemplaria in Scriniis tuis litterariis delitescentia mox in vsus meos ab eo describenda, vt ita quae in rem meam facere videbuntur, iis quam commodissime cum tempore vti possim: volo quippe Georgio Purkirchero tuo in sequenti Biographiae meae tomulo integrum adsignare Articulum, siquidem celebrem aetate sua Posenii Medicum exstitisse Eum, ex Caroli Clusii Historia Rariorum Plantarum Antverpiae, anno 1601. edita, pagina CCXXII, capite XLI. haud ita pridem Biographiae meae tomulo III. paginis 258. 259. clarissime demonstraveram. Dignabere, quaeso, humillimae petitioni huic meae favore, et Opusculorum Purkircherianorum exemplaria Scribae cuipiam alius a me denominando in fideles manus tradere, qui mox describenda exemplaria commodo tempore ad me transmittere valeat. Quod vbi a TE impetravero, efficiam profecto, ne te beneficii huius in me tam liberaliter conferendi umquam poeniteat: immo perge, Fautor optume, vt ante solebas novis eruditibus tuis symbolis litterariis mihi submittendis conatus hosce meos promovere. Vale singulare patriae

immo uniuersae Reipublicae litterariae decus et ornamentum, et me tuo in posterumquoque complectare amore.

Venerandi Nominis TVI

Debrecini ad 24. Junii 1783.

cultor addictissimus

Stephanus Weszprémi, Physicus m. s.

[A külzeten:] Debreczenből. A Monsieur, Monsieur George de Pray, premier Bibliothequaire a Buda per Tokaj.

[Pecséttel.]

223 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak Gernyeszeg, 1783. július 23.

Orvostörténeti adatok.

224 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1783. augusztus 20.

Megköszöni a *Succincta* anyaggyűjtéséhez nyújtott segítségét; jelzi a felhasználás tervezett módját; kéri a régi egyházi törvénykezésről írottak kiegészítését és az apothecarius szó pontos jelentését.

Clarissime Vir, Domine Fautor et Amice mihi plurimum colende!

Litteras tuas humanitatis, amicitiae et benivolentiae plenissimas Gerneszegini ad diem 23. Julii signatas, grata mente rite percepi: Ladislao filio Gekemeny et Magistro Zerechen, apothecariis regiis, quos tales fuisse demonstrasti, singularem adsignabo Articulum, non absimiliter alterum Erhardto Elisabethae viduae Physico, et tertium Johanni Betha, Ordinis Cisterciensis ad fanum Sancti Gotthardi abbati. Ea, qua par est animi submissione, vt ante, nunc quoque TE, Vir clarissime, majorem in modum rogo, dignabere, vt quidem liber aliter promisisti, submissum cartatulum meum de Jurisdictione ecclesiastica sectantem supplere, quam late scilicet Clerus Regni Hungariae eam extenderit non modo sed et exercuerit in civilibus, subnectenda erudita tua commentatione demonstrare. Plura quoque talia, quae ad scopum meum felicius obtinendum pertinere probe noveris, ex ditissimo promptuario litterario tuo mihi subministrare, noli, quaeso, intermittere; si Deus vitae meae faverit, conabor singula omnia cum levidensi aliquo foenore olim tibi reddere.

Sed volo interim a TE edoceri, nonne Apothecariorum nomen in Hedervarianis litteris cum pharmacopolis aevi nostri ex asse conveniat, nam du Cange in Glossario suo,⁵¹⁸ dum varias ejusdem vocabuli significationes recenset, refert sumi vocem illam subinde etiam pro thesaurariis et praefectis fisci, seu Camerae non absimiliter fere, vt in instrumento a Hedervario excitato Magister Zerechen apothecarius, comes Camerarum Ludovici Regis adpellatur. Quid in hac re mihi sentiendum sit, verbo ex te intelligere cupio. Vale Virorum optume, et me, vt quidem soles, amare perge. Debrecini ad diem 20. Augusti 1783.

Venerandi Nominis TVI

cultor addictissimus,
Stephanus Weszprémi m. s.

P. S. Kazzai noster plurima TE salute impertit.

[A borítékon:] Debreczenből. A Monsieur Monsieur Daniel de Cornides, Maître de Philosophie. via Hermanstadt. á Maros-Vásárhely.
[Pecséttel.]

225 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1784. július 20.

Sürgeti a magyarországi klérus világi törvénykezésére vonatkozó adatokat és kéri L. Isthius János, veszprémi püspök esküvői meghívójának valami névtelennek küldött példányát.

Clarissime ac Eruditissime Vir,
Domine Fautor sempiterno honoris cultu mihi colende!

Exilis opusculi mei Biographici tomulo quarto, qui futurus est ultimus, finem propediem imponere cogor, sed vt tanto comtior in lucem is prodire possit, nova eruditatum tuarum symbolarum accessione indiget: quare enixe te, Fautor optume, rogo, dignabere brevissimam illam de usurpata Cleri Hungarici in civilibus Jurisdictione commentatiunculam tuam, quam liberaliter promisisti, ad me exmittere per cursorem publicum. Alterum petitionis meae argumentum est, effice, peramanter aequae etiam quaeso, vt legere mihi etiam liceat et in vsum meum convertere integras illas Joannis Listhii episcopi Weszpremiensis Litteras invitatorias, quibus anonymum quemdam ad nuptias suas invitat, quum Joannis Sambuci ex germana sorore nepotem in matrimonium duxisset. Harum apographum ad Clarissimum Dominum Czirbeszium per te exmissum fuisse probe scio, sed ab optimo Viro vix illud, quum sit occupatissimus, impetrari poterit. Nunc plurium rerum petitione tuam humanitatem laedere certe nolo, sed solito amori et favori me totum in posterum quoque commendo, qui constanterissime persevero

Venerandi Nominis TVI
Debrecini ad diem 20. Julii 1784.

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi m. s.

[P. S.] Tuus TE et Varjas Professor, et Kazzai apothecarius, plurima salute impertiunt.

[Borítékon:] Debreczenből. A Monsieur Monsieur Daniel de Cornides, Secrétaire du Comte de Teleky etc. via Hermanstadt a Maros Vásárhely.
[Pecséttel.]

226 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak Pest, 1784. szeptember 2.

Köszönetet mond a Csatári-féle könyvért, amelyet ajándékba kapott. Nem tud hozzájutni az ígért jogtörténeti dolgozat megírásához, mert sok az elfoglaltsága; beteg is volt közben. Küld viszont néhány régi orvosra vonatkozó adatot a *Succincta* számára.

Amplissimo, Experientissimo, ac Doctissimo Viro, STEPHANO WESZPRÉMI,
Medicinae Doctori, Fautori suo summo cultu deuenerando
salutem plurimam dicit Daniel Cornides.

P[raefat]ae Litterae TVAE, 20. Julii Ócsam ad me exaratae, non nisi his diebus mihi Vindobona reduci redditae sunt. Ad eas summatim nunc respondebo: sum enim ultra modum occupatus. Ac primum quidem quantas maximas possum TIBI, Vir Celeberrime, gratias ago pro libello Csatariano,⁵¹⁹ mihi ante aliquot menses muneri misso, veniamque abs TE peto, quod isthoc grati memorisque animi officium tam diu distulerim. Scilicet scribere volentem alia me ex aliis impediuerunt. Ignoscas etiam pro summa TVA in me indulgentia, quod promissam illam de usurpata Cleri Hungarici in ciuilibus Jurisdictione commentatiunculam nondum sim aggressus. Iam morbus, iam itinera, iam occupationes, iam aliae remorae effecerant, quominus promissis adhuc stare possem. Quam primum vero tantillum otii fuero nactus, coniciam quaedam in chartam, quae e re TVA fore arbitror, TIBIQUE submittam propediem. Accipe interim nonnullos Medicos, in quos incidi, non indignos fortasse, quibus locum in praestantissimo Opere TVO Biographico concedas.

1. *Alexander Physicus*, sub Andrea II. anno 1217. Conseruauit nobis eius memoriam Thomas Archidiaconus Spalatinus scriptor synchronus, qui Historiae Salonitanae capite 26. ad annum 1217. apud Schwandtner: *Scriptores Rerum Hungaricarum*,⁵²⁰ Tomi III, pagina 574. haec habet: „Cum autem Andreas Rex aliquantam moram faceret, praeparando nauigium, Bernardus Archiepiscopus mortis debitum soluit; sepultus vero est iuxta Ecclesiam Sancti Domnii. Protinus autem Rex misit ad Canonicos Spalatenses, rogans et consulens, ut eligerent de Clericis, qui circa ipsum erant: maxime quidem instabat pro quodam ALEXANDRO PHYSICO, qui erat vir litteratus et honestus, per quem Ecclesiae poterant multa commoda prouenire: sed non fuit petitio Regis admissa, quoniam aliorum tendebat intentio Seniorum.”

2. *Thomas de Amelia, Artium et Medicinae Doctor* anno 1399. Occurrit is apud Clarissimum Pray Specimen Hierarchiae Hungaricae⁵²¹ Partis I. pagina 48. in Instrumento anni 1399, quod terminatur his verbis: „Praesentibus circumspectis Viris, Dominis Magistro Thoma de Amelia, Artium et Medicinae Doctore,” etc.

3. *Sigismundus Albik*, Imperatoris Sigismundi Physicus, et Archiepiscopus Pragensis. De eo iam nonnulla attuleram superioribus quibusdam Litteris meis. Quaedam tamen, pace TVA, de eo nunc rursus addam. Equidem Albicum Balbinus in sua Bohemia docta⁵²² silentio praetermisit: vitae tamen seriem et Scripta Albici recensuit diligenter Clarissimus Adauctus Voigt in *Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten*,⁵²³ II. Theil, pagina 82. ubi etiam Albici effigies aeri incisa exhibetur. Hanc Albici biographiam a Voigtio Germanico sermone descriptam, latine transtulit Josephus Wratislauus Monse, eamque operi suo: *Infula doctae Moraviae*, inscripto, Brunaeque 1779. 8vo excuso, paginis 47–51. inseruit.⁵²⁴ Peculiarem quoque Albico articulum assignauit Johannes Christophorus Adelung in *Fortsetzung und*

Ergänzung zu Christian Gottlieb Jöchers allgemeinen Gelehrten Lexico. Erster Band. Leipzig 1784. 4to majore voce Albicius, columnae 470. 471. Facit praeter Bonfinium Albici mentionem Aeneas Sylvius in Historia Bohemica⁵²⁵ capitibus 35. et 42. et Jacobus Manlius in Collectaneis⁵²⁶ pagina 371. Natus est Albicus in urbe Moravorum Uniczow, quam Latine *Neostadium*, Germanice Mährisch-Neustadt dicimus. Docuit Pragae Medicinam per annos triginta, prout ipse in Tractatu de *Regimine Sanitatis* testatur. Hoc temporis intervallo Italiam petiit, gradumque Doctoris in utroque Jure anno 1404. Paduae est consecutus. Anno 1411. a Caesare est Archiepiscopus Pragensis creatus in locum Zbinkonis de Berka Archiepiscopi, hoc anno e vivis sublatus. Post aliquot annos abdicavit se Archiepiscopatu, atque anno 1427. in Hungaria decessit aetate grauis. Scripsit Albicus opera sequentia:

a./ *Practica medendi. Regimen pestilentiae. Regimen Sanitatis.* Quae 1484. Lipsiae iunctim sunt excusa in 4to. Postremo operi titulus est: *Tractatus de regimine hominis, compositus per Magistrum et Dominum Albicum Archiepiscopum Pragensem.* In fine legitur: *Magistri Albici, arte Medici, nec non Ecclesiae Pragensis Archiepiscopi, Regimen Sanitatis, quod alio nomine Vetularius nuncupatur. In Lipsk per Marcum Brander anno 1484. die 26. mensis Augusti.*

b./ Elucubrauit adhuc alium tractatum prolixum de *Quercu*, qui necdum typis est editus.

c./ Ex libro, quem de *complexionibus gentium* scripsit, pericopen recitat Johannes Zamoscius in Manuscripto Hungarico superioribus Litteris meis exhibitam.⁵²⁷

d./ Trew, celebris Medicus Norimbergensis Codicem habuit Manuscriptum in 4to chartaceum Saeculi XIV, in quo inter caetera continebantur Albici Praescriptiones nonnullae (*Recipe* vulgo vocant) contra Diarrhoeam, dolorem capitis etc. et Praecepta Diaetetica sequentia:

Pone gulae metas, et erit tibi longior aetas,

Diversus potus inimicus sit tibi totus.

Quatuor ex sompno proueniunt meridiano,

Febris, pigricies, capitis dolor, siue catarrus.

Vide Christoph Gottlieb von Murr Journal zur Kunstgeschichte und zur allgemeinen Litteratur. Fünfter Theil. Nürnberg. 1777. 8vo pagina 255. ubi Albici sordida avaritia his verbis perstringitur: Er war so geitzig, daß er die Schlüssel zum Keller selbst bey sich trug, und seine Bedienten fast verhungern ließ.

4. *Joannes Archidiaconus Hontensis, in Medicinis Doctor,* anno 1425. Occurrit is in Litteris anni 1425. die 20. mensis Januarii, Pontificatus Martini V. anno octauo, apud Péterfi Concilia Hungarica Partis I.⁵²⁸ pagina 178. (ubi tamen errore annus positus est 1325.) Ibi haec: „Praesentibus ibi Honorabilibus Egregiis Viris, Dominis, Martino Sancti Georgii de viridi Campo Strigoniensi et Paulo Sancti Thomae Martyris de Promontorio Strigoniensi, Ecclesiarum Praepositis, Thoma Decretorum Nitriensi et *Magistro Joanne, Artium Professore, in Medicinis Doctoribus,* Huntensi, Andrea Komaromiensi, Georgio Zoliensi, Archi-Diaco-

nis etc.

5. *Franciscus Joannes Capodilista* anno 1437. Reperit hunc Clarissimus Wagnerus, cuius Schedam, manu illius exaratam, hic adnecto.⁵²⁹ Plurimum TE saluere iubet. Ad quietem dimissus, proxime se in patriam suam Ciuitatem, Cibirium monas, recipiet.

De Johanne de Bosco,⁵³⁰ Eberlino, Polydamo, Gazio, Sinapio, aliisque in Hungaria Medicis, proxime, si iusseris, plusculum Tecum agam. Litteras Joannis Listhii, quas petis, ex autographo abs me exscriptas, cum Clarissimo Czirbeszio aequae ac cum Clarissimo Prayo communicaueram olim. Amicissimum hunc Virum, quia Adversaria mea non habeo ad ma-

nus, rogavi, ut Litteras memoratas in usus TVOS exscriberet, quod fecit et promptissime et lubentissime. Plagulam itaque adiunctam Epistolae Listhianae Clarissimus Prayus TIBI mittit, TEque salutat per quam officiose. Consiliarius Denisius, antea Bibliothecae Garel-
 lianae Praefectus, iam vero inter Custodes Bibliothecae Augustae cooptatus, questus est mihi, se Centuriam primam Biographici TVI Operis nulla ratione nancisci posse, licet eius rei causa vice plus simplici scripserit Lipsiam. Benzurium, Registratorem Archivi Camerae renunciatum, 31. Augusti Budae apoplexia repente extinxit, heri humatum. Clarissimo Viro, Professori Varjas, et Kazzayo nostro, ut cultum verbis meis deferre ne graueris, magnopere TE rogo. Vale, Vir Amplissime, et Litteris meis, festinanter deproperatis, quam TVA spondet humanitas, da veniam. Scribebam Pestini, die 2. Septembris 1784.

Post Scriptum. Ante paucos menses Litteras dedi ad Clarissimum Professore Nicolaum Sinai, de Paulinarum Epistolarum versione Hungarica Benedicti Komjáthi, quas num acceperit, fac resciam, quaeso.

[P. S. a margón:] Pestini paucorum adhuc dierum moram agam. Si tamen Ócsam ad me dare Litteras dignatus fueris, accipiam eas serius, citius.

227 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1784. október 19.

A Succincta IV. kötetéhez kér adatokat és felvilágosítást.

Ajánlom mindenkori kész kötelességgel való szolgálatomat az Urnak, kegyes Fautor Uramnak.

Minthogy Biographiam negyedik és utolsó Darabja kidolgozásának szintén vége felé járok, alázatosan instalom az Urat, méltóztassék a' meg ígért Magyarországi Clerus Jurisdictionának in civilibus gyakorlott leírásával engemet felsegélyelni, hadd ditsekedhessem továbbra is az Urnak hozzám gyakorlított megmutatott szivességével, és tsekély Munkátskám azzal is tsinosgathassam.

Vettem a' minapában az Urnak hozzám botsátott ujj tudositásokkal megrakott uri levelét Tisztelendő Pater Wagner Urnak czedulátskájával⁵³¹ egyetemben: vettem legközelebb az Exegetica Epistolákat is; de vettem mind két rendbeli Tudositását az Urnak egész háládatossággal. Én magamat továbbra is tapasztalt Uri favoriba egészszen letészem és maradok

Az Urnak bizodalmas jo akaro Uramnak
 Debrecini ad diem 19. Octobris anni 1784.

alázatos szolgálja,
 Weszprémi István m. k.

[P. S.] His ipsis diebus accepi Claudiopoli aurei numi Imperatoris Sponsiani Iconismum,⁵³² quem opusculo meo vellem inserere: doce me, Amplissime Vir, an umquam is a quoquam publicatus fuerit, qui pondere duos numos aureos nostrates aequare scribitur. Ego putem Sponsianum hunc e numero tyrannorum fuisse, qui Diocletiani tempore imperitarunt. Vbi umquam a quoquam Sponsiani hujus fit mentio?

Reverendissimos Patres Prayum, Katonam, Wagnerum plurima, velim, salute impertias.

[A borítékon:] Debreczenből. A Monsieur Monsieur Daniel de Cornides, Secrétaire du Comte de Teleky via Buda a <Ócsa>[más kézzel:] retour a Wienne.

[Pecsétel.]

228 Wagner Károly Wespzprémi Istvánnak
Kisszeben, 1785. április 15.

Naplóban szereplő adatokat közöl a *Succinctu* számára Soranus János pozsonyi orvosról.

Viro Clarissimo Stephano Wespzprémi
Carolus Wagner Salutem.

Buda abiturus receperam tibi, si quid ad biographiam Medicorum Hungariae pertinens in his oris reperturus essem, me tibi transmissurum: quod in praesens tametsi perparum sit, habet tamen illud; et inprimis de Joanne Sorano Medico quondam Posoniensi, in Extractu literarum familiae Zalaj de Kerechen hac reperio:

1. Literae, quibus rex Ferdinandus demandat Joanni Zalaj de Kerechen Comiti Posoniensi, et Consiliario suo, ut Annae filiae Jacobi Strandorfer Uxori Doctoris Viennensis, antea vero Posoniensis Joannis Sorani, quemadmodum et Christophoro filio praefati Strandorfer, contra eisdem centum florenos debentem Christophorum Comitem de Sancto Georgio, et de Bozyn, aut illius Tutorem assistat, solutionemque urgeat. Datum Viennae feria quarta post Assumptionem Beatae Mariae Virginis 1539.

2. Literae, quibus Medicus Joannes Soranus Comiti Posoniensi, et Regio Consiliario Joanni Zalaj medicamenta contra podagram praescribit, utraque negotium debiti Comitis de Sancto Georgio enixe commendat. Datum ex Vienna 24. Novembris 1539.

3. Literae ejusdem Medici Joannis Sorani, quibus Joannem Zalaj de Kerechen Comitem Posoniensem et Consiliarium Regium certum reddit, quod Uxorem suam Posonium sit missurus, ut ibi coram Capitulo fateatur, literasque procuratorias scribi faciat. Praescribit praeterea Comiti medicinas contra dorsi dolores. Datum ex Vienna 24. Februarii 1541.

Quodsi ipsas literas nancisci licuisset, procul dubio majus operae pretium fuisset; defectum tamen hunc aliquatenus supplebunt ephemerides incerti cujuspian Medici, quas manu ejusdem inscriptas legi ephemeridibus Joannis Stoeffleri Iustingensis,⁵³³ quae impressae sunt Tubingae anno 1533. Meminerunt et dicti Joannis Sorani, et alterius medici Posoniensis Alexandri Pfeutzeri. Cognomen Scriptoris initiale eruitur ex anno 1536. ubi mentio fit Wend. fortasse Wendelini, Khirch, fratris ejusdem, qui ephemerides conscripsit; at sub initiali voce Khirch. an Kirchmayer, aut Kirchsclager? aut quid simile lateat? tibi divinandum permitto. Dictae porro ephemerides ita habent:

Anno 1532.

Februarius

Hoc mense Viennae in Aula Gymnasii mihi, et Joanni Cappensvil ex Hegwath, Joanni Müsserlin ex Leukirchen, Wolphgango Lazio Viennensi magisterii insignia collata sunt.

Martius

Illo mense inscriptus sum in Album Medicae Facultatis, Decano existente Domino Hudedrico Fabri.

Augustus

11. Eo die selectus sum in procuratorem nationis Rhenanae.

21. Scriptus sum inter copias militares Serenissimi Regis Ferdinandi, constitutus satelles Sebastiani Gobelin de Schorndorf Magistri excubiarum sub imperatore Regio, Comite Ludovico de Ladron.

December.

27. in festo Beati Johannis Evangelistae sub tactum horae decimae post meridiem Carolus filius meus primogenitus nascebatur. Compatres erant Excellentissimus Dominus Joannes Soranus Doctor Medicinae, Reverendus Dominus Matthaeus de Brus Canonicus, et Parochus, ac Mater Reverendi Domini Francisci de Ujlak Praepositi Poseniensis.

1533.

Januarius.

Hoc mense electus sum examinatore ab inclyta facultate artium duorum Magistrandorum scilicet Georgii Gradarii, et Leonardi Wirtinger.

1534.

Martius

9. Profectus sum ex Vienna ad Capfenberg.

29. Pepigi cum Domino Magnifico a Stubenberg de salario, et pollicitus est se daturum annuos 28. florenos und ain Klaidt.

Junius

2. in die Beati Marcellini infra horam duodecimam, ac primam post meridiem Ludovicus filius meus nascebatur. Compatres erant Magnificus Dominus Stephanus de Pempffling, Dominus Matthaeus de Brus canonicus, et Mater Domini Praepositi Ujlaki.

September

Clemens Pontifex Maximus vitam cum morte, magno bonorum omnium adplasu, commutavit, cujus sepulcro Romae hoc epitaphium affixum referunt:

Conditus hoc tumulto est Clemens, qui jura, fidemque
Perdidit, et magnas Urbis, et Orbis opes.

Paucis deinde diebus interjectis, Alexander de Farnesio Romanus, Alexandri VI. creatura, vir aetate, canaque barba venerandus, communi Cardinalium consensu, ad summi Pontificatus apicem evehitur, nomenque illi ex more permutatum, Paulus III, adpellatus.

1535.

Martius.

19. Ea nocte Capfenbergae, et passim alibi per totam Styriam, auditus fuit terrae motus ingens, praecedentibus ventis cum magno impetu.

September.

Tertia die Septembris obiit Ludovicus filius meus.

1536.

Julius

25. in festo Beati Jacobi Apostoli hora infra duodecimam, et primam post meridiem Anna filia mea nascebatur. Compatres erant Reverendus Dominus Laurentius Praepositus Albensis, Domina Anna Consors Doctoris Joannis Sorani, et Relicta quondam Wolfgangi Dörner.

November

8. Eo die obiit Magister Wendelinus Kirch. frater Reverendus meus, circa horam primam ante meridiem in nocte.

1537.

September

15. Hoc die novae Academiae leges promulgatae publice in Aula sunt.

1538.

Januarius.

Secunda die Januarii horam circiter nonam post meridiem natus est Christophorus filius meus. Compatres erant Reverendi Domini Christophorus Pacherchwöll, et Joannes Müller Canonici Posenienses, ac consors Lucae Kerekes.

Februarius

Feria 3. carnis privii in nocte horam intra 10. ac 11. obiit Christophorus filius meus.

1539.

Januarius.

27. in die Sancti Joannis Chrysostomi horam inter decimam, ac undecimam Susanna filia mea nascebatur. Compatres erant excellentissimus Dominus Alexander Pfeutzerius Benignus Medicinae Doctor, Domina Consors Lucae Kerekes, et Uxor Sigismundi Goldner. Hoc loco posterior manus sequentia apposuit: Mortua Posenii die 8va Februarii anno 1583. horam infra 9. et 10. ante meridiem.

1540.

November.

23. Obiit in nocte circa horam 6^{am} dilectus meus puer Sebastianus, cujus anima Deo vivat Omnipotenti.

1541.

Martius.

18. In die Beati Anselmi nascebatur Josephus filius meus horam infra 7. et 8. ante meridiem. Compatres erant Dominus Alexander Pfeutzerius Benignus, Udalricus Kempler Magister Curiae Comitum de Salm, et Consors Lucae Kerekes.

1543.

Augustus.

6. Occupatur Strigonium per traditionem.

7. Horam circiter 7. et 8^{am} inter post meridiem nascebatur Judith filia mea. Compatres erant Dominus reverendissimus Franciscus ab Ujlak Episcopus Jaurinensis, Regina Goldnerin, ac Obstetrix Regina Udalrici Sturm.

17. Tata traditur Turcae. 29. Oppugnatur Alba regalis.

September.

2. Occupatur Alba.

1544.

Martius.

6. Carolus filius dimissus ad studia Frankfordiana.

Aprilis.

– – Obsessum Vissegradum.

26. Oppugnatus Vissegradum, et traditum.

Haec interim habe, qvoad plura nanciscar. Si tibi incommodum non est, oro te, ut in usus meos procures Lisznai Pauli Chronica Hungarica, et Bartae Chronicon Urbis Debrecinensis. Utrumque librum apud vos impressum esse memini. Hac occasione transmittere poteris. Qvia

autem pretium ignoro, illud adscribas, velim, futuris apud vos nundinis recepturus. Vale, et me ama. Cibinii in Hungaria, 15. Aprilis anno Domini 1785.

229 Wagner Károly Wespzprémi Istvánnak Kisszeben, 1785. július 9.

Két könyvet kér és adatot küld a *Succincta* részére Trangus Illés szebeni orvosdoktorral kapcsolatban.

Viro Clarissimo Stephano Vespzprémi
Carolus Wagner Salutem.

Cum Bartae Chronicon impressum reperiendi non sit spes, majorem in modum te oro, ut illud in usus meos exscribi cures: qvia vero Liszniai Chronica qvanti veneant? haud sciam, proxime me edoceas, velim, ut tibi pretium pro Laurentianis nundinis transmittere possim. Dabis porro veniam, qvod tibi hujusmodi commissionibus obturbem, et satis, superqve occupato molestias facessam.

In opere tuo meministi Eliae Trangus: nuper admodum in manus incidit ejus Dissertatio, cujus titulus sic habet: „Dissertatio inauguralis Medica, de sanatione divitum difficili, qvam Auspice Deo propitio, et Consensu, atque autoritate Gratosae Facultatis Medicae in Alma Regia Fridericiana Praeside Domino Doctore Michaeli Alberti Sacrae Majestatis Regiae Borussiae Aulico, et Consistorii Magdeburgensis Consiliario, Medicinae et Philosophiae naturalis Professore Publico Ordinario atque Decano hoc tempore Spectatissimo, Domino Patrono, ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo pro Licentia, summisqve in Medicina honoribus, et Privilegiis Doctoralibus legitime impetrandis, horis, locoqve consvetis anno MDCCXXXI. die Septembris publicae ac placidae Eruditorum ventilationi subjeciet Respondens Elias Trangus Cibinio-Hungarus. Halae Magdeburgicae Typis Johannis Chrysostomi Hendelii Academiae Typographi.

Hoc si tibi usui fuerit, plurimum gratulabor. Iam vale, et me ama. Cibinii in Hungaria die 9. Julii 1785.

[A külzeten:] Perillustri ac Clarissimo Domino, Domino Stephano Vespzprémi Saluberrimae Medicinae Doctori, Regiae Liberaeqve Civitatis Debrecinensis Physico Ordinario, Domino et Amico suc aestimatissimo Debrecini.

[Pecsétel.]

230 Wagner Károly Wespzprémi Istvánnak Kisszeben, 1785. augusztus 7.

Sűrgeti az 1785. július 9-én kelt levelében említett könyvkérélmekre a választ. Bátfán nem talált a *Succincta*-ba való adatokat, de keres majd a szépesi és a rozsnyói levéltárban.

Vir Clarissime!

Mensis circiter est, quod tibi scripserim, ut de pretio Liszniaiani Chronici me certiore facias, alterumqve Bartaianum, cum impressum haberi neqveat, in usus meos exscribi cures.

Interim cum ignorem, num epistola mea tibi reddita sit? nunc te rursum oro, ut utrumque facias, et non solum sumptus, quos eatenus impendisti, perscribas, sed etiam si libros comparasti, hac occasione transmittas, pretium futuris vestris nundinis recepturus.

Qvod addam, non habeo; licet enim nuper Bartphae fuerim, et amplissimi illius Tabularii elenchum non indiligerenter evoluerim, nihil tamen penitus, qvod in rem tuam faceret, reperi; fortasse Scepusii et Rosnaviae, qvo proxime paro, felicius ero. Qvod si fuerit, tibi perscribere non negligam. Vale, et me ama. Cibinii in Hungaria 7. Augusti 1785.

Tuus

Carolus Wagner mp.

[A külzeten:] Monsieur Monsieur de Veszprémi Docteur en Medecine a Debreczen.

[Pecséttel.]

231 Wagner Károly Weszprémi Istvánnak Kisszeben, 1786. január 10.

Közli, hogy napvilágot látott Pozsonyban Sáros vármegye oklevéltára. Később majd küld belőle példányt. A Kazay-könyvtár történeti tárgyú könyveiről árjegyzéket kér.

Clarissimo Viro Stephano Weszprémi
Carolus Wagner Salutem.

Diplomatarium Comitatus Sárosiensis sero tibi transmittito, qvia nuper admodum Posonio, ubi impressum est, ad me pervenit. Utere interim eo feliciter, et Amici recordare.

Si Chronicon Lisznayanum comparasti, mitte illud ad Collegium Piaristarum; est illic Cibiniensis Religiosus, qvi illud ad me perferet.

At at! possidesne aliquem librum, qvi seriem Principum Valachiae complectatur? nae tu me obstrictum teneres, si eum aliquantisper utendum transmitteres. Fortasse in thesauro Kazaiano id modi aliquid prostabit: venditne jam is apparatusissimam suam Bibliothecam? si in animum induxit seorsim nonnullos libros Historici argumenti vendere, mitte ejus catalogum cum pretio librorum adjecto, ego, qvibus careo, in usus meos comparabo, catalogum autem proximis vestris nundinis recipiet.

Haec perquam propere: jam vale, et qvod tibi molestias facessam, aeqvi bonique consule. Cibinii 10. Januarii 1786.

232 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1786. január 22.

Kéri, érdeklődjék, vajon a *Succincta II*. kötetének kézírata megérkezett-e a bécsi Trattner-től a pesti Trattnerhez.

Nobilissime ac Charissime Vir, Fautor mihi plurimum colende!

Litteris mense superiori ad TE datis significaveram me nuncium Vindobona tertio abhinc retro mense accepisse, Biographiae meae tomulum quartum, qui integrum fere annum ibidem

sine spe et solatio haeserat, Pestinium in officinam Trattneri typographicam ad imprimendum jam esse transmissum; sed quia nihil certi in hunc usque diem inaudire potuerim, ubi gentium indicatum meum opusculum manu exaratum jam hoc tempore delitescat, utrum Trattnerus Pestiensis a fratre suo Vienna ad se transmissum acceperit, nec ne? majorem itaque TE, Fautorum optume, in modum iterata hac vice rogo enixe, dignabere efficere, ut ex TE id primo quoque tempore intelligam. Si Trattnerus Pestianus Manuscriptum prae manibus habeat, nil dubito, quin pro demonstrata tua erga me benivolentia patrocinium ejusdem in TE sis suscepturus, si vero hucdum Viennae lateat, rogabo Illustrissimum Störckium ut ingenii mei foetum in posterum quoque, ut quidem coepit, sinu suo fovere pergat, ut maturitatem adepturus, luce publica frui valeat.

Ignosce mihi interim, Clarissime Vir, et Fautor optume, quod TE tot tantisque occupationibus distentum vili hocce epistolio intempestivius interpellare sustineam. Me tuo amore et favore, ut solebas, in posterum quoque complectare

Venerandi Nominis TVI

Debrecini ad diem 22. Janurii 1786.

cultorem devinctissimum,
Stephanum Weszprémi ms.

[A külzeten:] a Monsieur, Monseieur Daniel de Cornides, Professeur et Bibliothequaire a Pest.

[Pecséttel.]

233 Weszprémi István Cornides Dánielnek Debrecen, 1786. február 4.

Numizmatikai lelettel kapcsolatban kér véleményt, ismét sürgeti a *Succincta IV.* kötetének kinyomatását.

Nobilissime Domine, Clarissime Professor,
Fautor plurimum colende!

Tertio abhinc retro anno civis quidam hujas pro vsibus suis domesticis in platea civitatis nostrae Csapo nuncunata dum puteum effodere inciperet, invenit urceolum, figlinum denariis Regum Hungariae plenum: quem dum ad Herum suum Reverendum Paulum Bélyeyium primarium ecclesiae nostrae Pastorem, quod esset ejusdem vinitor, gratulabundus deferret, septem numero ille apud se detinuit, reliquam omnem hanc Patriae thesaurinellam inventori incaute reddidit, Judaeo vili mox pretio divenditam. Hanc dum superiori hebdomada Vir iste Clarissimus mihi praesenti narraret historiolam, memoratos superius statim septem denarios mihi obtulit examinandos; vidi quatuor illorum Caroli Roberti vulgares esse cum inscriptione Moneta Regis Sclavoniae signatos, singulos tamen e distinctis ab invicem typariis egressos: tres vero illorum quibus potissimum Regibus nostris adscribi debeant, quum cum Kazzao nostro divinare haudquaquam possemus, constitui eorum typos chartulae huic inclusos ad TE, vt oraculum nostrum, transmittere, exspectaturus avide, quid nobis respondeas. Nobilis Kazzay noster, qui plurima salute TE impertit, paruulam adseruat statuam aeneam rudi penicillo hic, vt vides, delineatam, quam ille pro amuleto quopiam venditat, et Deum Somnum eo significari audacter adseverat, sedi debili, vt mihi quidem videtur, fundamento:

quandoquidem nostrum vtrumque in mythologicis leviter admodum versatos esse profiteamur, monstrosam illius icona oculis tuis subjiciendam decrevimus.

Biographiae meae manuscriptum Tomulum quartum Vindobona Pestinum in officinam Tratneri typographicam ad imprimendum transmissum patrocinio tuo iterata vice humillime commendo, da, quaeso enixe, operam, vt quantocius ille in lucem prodire queat publicam. Me totum solito tuo amoris et favori commendo, qui constanter persevero

Venerandi Nominis tui

Debrecini ad diem 4. Februarii anni 1786.

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi, Medicinae Doctor,
ms.

[Mellékletek:]

[1] AUGUSTUM NUMISMA AUREUM SYMBOLICUM STEPHANO WESZPRÉMI
DATUM 1767.

[2] AR jelzetű pénzérmék ábrái.

[3] 1, 2, ill. bb jelzettel a Kazzay-féle kis ércszobor elől- és hátulnézete.

[Borítékon:] Debreczenből. Nobilissimo ac Clarissimo Viro, Domino Danieli Cornides, Illustrissimi Comitis Josephi Teleki Secretario, Domino mihi plurimum colendo per Budam a Ócsa.

[Pecséttel.]

234 Weszprémi István Cornides Dánielnek Hely és év nélkül.

Kérdések a *Succincta IV.* kötetének anyagával kapcsolatban.

Pro Memoria.

1. Medici et Pharmacopolae Hungari recenter in consignatione traditi quibus documentis evincuntur tales exititisse, an etiam opera quaedam ediderint?

2. Articulum de Nicolao Medico, Viro religioso transmissum humillime cupio Nota subnexa illustrare, quosque scilicet Clerus Hungariae extendebat jurisdictionem suam ecclesiasticam cum Regis nostri civiumque Regni praejudico.

3. Quis fuit Joannes Silvester? et quae edidit opera, praeter translationem Novi Testamenti Hungaricam?⁵³⁴

4. Ex Historia Patrum Franciscanorum in Bibliotheca Excellentissimi Episcopi latitanti excerptare ea, quae ad notitiam translationis Bibliorum Hungaricorum pertinent.

Clarissimum ac Eruditissimum Virum, Dominum Danielem Cornidesium humillime rogat Stephanus Weszprémi, dignetur, ubi tempus suppetet, ad uberiores rerum hic consignatarum notitiam scriptotenus deducere.

[A külzeten:] Nobilissimo ac Clarissimo Viro, Domino Danieli Cornides, Fautori suo plurimum colendo Debrecini[!]

[Pecséttel.]

235 Weszprémi István Szathmári Pap Mihálynak Debrecen, 1786. november 17.

Megköszöni a *Succincta* számára küldött okori feliratot és aranygyűrű leírását. Ezekkel kapcsolatos további adatokat kér; éppígy gr. Teleki Józsefnéről. Véleményezi Bod Péter *Magyar Athenusát*. Fő hibáját, miként Horányi művének is, abban látja, hogy nem jelöli meg adatainak forrását. Említi néhány saját munkája közlését németországi kiadványokban. Kifejezi óhaját Bod Péter *Ecclesiastica Historiájának* kiadása iránt, és közli Hatvani István halálának hírért.

Tiszteletes nagy érdemű Professor,
nékem bizodalmas joakaró Fautor Uram!

Hozzám bocsátott barátságos felelő Levelét vettem egész tisztelettel, háládatossággal köszönöm, hogy ujjabb 's még ujjabb régiségekkel Munkámat bővíteni meg nem szűnik. Ha az által küldött ép inscriptiorol csak Huszti⁵³⁵ emlékezett volna, mivel ötöt még csak Manuscriptumban lenni gondolom, úgy nékie helyet adtam volna, de minthogy Seivert in Inscriptionibus⁵³⁶ numerus CXXVI. már ugyanazont világ eleibe terjesztette, nem bátorkodom már másodszeris feladnj. A mi a' gyűrűt illeti valójában szép monumentum antiquitatis, és a' mint hozzá vethetek est sine gemma, et putem esse annulum signatorium. Antonius vel Antoninus, Paullus vagy Paullinus légyen, hozzá vetni nem tudok: a' kettős PP. Pro-Praetor, Potitus Pinarius, Primus Pincernarum, Praefectus Praetoris, Pauperum Praebendarius vagy más mi egyéb lehessen tellyességgel nem tudhatom, ha csak Tiszteletes Professor Uram engemet ebben a' tekintetben is nyomban nem igazít: méltoztassék azért engemet circumstantialiter bővebb leírásával drága arany gyűrűjét megvilágosítani, és engem arról informálnj; és egyszer 's mind azt is feltenni, hogy Erdélyben mitsoda nevezetű helyen és mikor találtathatott, mert engedelmeiből Tiszteletes Professor Uramnak még inserálhatnám munkámba loco supplementi addendi ad paginam 446. Centuriae II. partis II. Biographiae meae. Azt látom hogy Begerus in suo Thesauro Brandenburgico⁵³⁷ olyat nem producal, nem tudom, ha vagyon-e hasolo a' Gronovius Dactylotheccájában⁵³⁸ vagy másutt egyebütt, ez eránt valo tudosítását is elvárom Kegyelmednek.

Groff Teleki Joseffné talám csak köz hirbül számláltatik a' tudos Damak közzé, hogy valami Munkát vagy legalább fordítást bocsátott volna Világ eleibe, még előttem meg nem fordult írása: az én Seriesemben szám szerint már 18^{an} vagynak.

Bod Péter Magyar Athenassának ujabb kiadására hogy az Ur Isten segélye Tiszteletes Professor Uramat szivessen kívánom:⁵³⁹ valójában egy szükséges Munka a' hazában. Az mi énnékem utamban esett, azt én Biographiamnak némely helyein megjobbitottam, de az igen ritkán esett meg. Patikarius Kazzay Sámuel Uramnál vagyon Tsétsi Jánosnak egy Tractatusa kézírásban szépen typus alá elkészítve, melyet dedicált az ő kegyelme Attyának, és világ eleibe is ment volna, ha ezen Patronusa hirtelen meg nem holt volna, midőn nékie offeralta. Meg nem álhatom, hogy Tsétsi Uramrol edgy anecdotont itt most ne említsek: Midőn egykor Levelem által Tsétsit megkerestem volna még éltében, hogy igyekezetemben engemet is segítene, azt felelte énnékem hogy a' mi afféle nála volt, azt már mind oda adta Bélnek, Szászkinak és Bodnak de ha volna sem adna már semmit is, mert tart tőle, hogy ugy járna, mint cselekedett vele Bod Péter, homo ille triginta patibulis dignus, a' ki ötöt úgy meg motskolta.

A' mint vettem észre, a' mi Professorunk és Superattendensünk Paksi Szathmari István

Uramnak sok szép Annotationi vagynak a' Magyar Athenásra, mert ő kegyelme is az affélékben eleitül fogva igen curiosus ember volt.

Bod Péterben ugy Horányiban is én azt a' Hibát látom, ha ugyan csak hibának lehet mondani, hogy unde scita depromserint, fontes indicare neglexerint.

A' mi az én dolgomat illeti, az igen csekélység, nem ítélem méltónak lenni, hogy azzal terhellyem Tiszteletes Professor Uramat. Mikor én első Centuriamat Lipsiában ki nyomtatattam, mint ifjabb ember életemnek le irását és Munkáimnak elől számlálását utánna ragasztottam az utolsó Articulusban, ezen cselekedetemet megbánván és mintegy magamat megszegyelvén azon arkust onnét kivettem, és mást nyomtatattam helyette, és ott a' Weszprémi helyébe Zoltán Josefet helyeztettem; de ugyan csak az ellent nem álván Baldinger Uram, a' ki Naturae Curiosorum Praesidi Adjunctus, azt Német nyelvre fordította, és osztán a' maga Biographiájában sub titulo: Jetzlebender Aerzte und Naturforscher in und ausser Deutschland, Volumen I. pars V. Numerus VI. akaratom ellen Jénában anno 1772. világ eleiben botsátotta, még pedig hozzá ragasztván azt az én Josef Császárral való Beszélgetésem is, midőn ő Felsőge nálunk Debreczenben anno 1770 megfordult volt.⁵⁴⁰

Más illetlenséget is cselekedett velem, ama jo ember Baldinger Uram, ő kegyelme. Praesidi adjunctus lévén, küldöttem az ő kezébe más egyébb két Medica Observatioimat is egyiket de hermaphrodita Debrecinensi, Virorum ordini adscribenda, a' mit[?] osztán Albertus Haller iste in sua Medicina forensi⁵⁴¹ publicalt a' másikat de Asparagi virtute aphrodisiaca, a' végre tudni illik küldöttem, hogy azokat is inseralná in Acta Naturae Curiosorum, a' mint azelőtt inseraltatta volt az én observatioimat De procidentia uteri yirginei totali: de ő kegyelme csak a' maga Neues Magazinnyába für Aerzte volumen I. pars I. publicalta.⁵⁴² Haec tamen peccata Baldingeri, viri alioquin optumi et Medici eruditissimi, sint singula venalia.

Bár csak valaki találatnék, a' ki Bod Péter Uramnak Leydaban heverő Ecclesiastica Historiájának ki adásában is munkálodnék!⁵⁴³ mert nehéz ezt várni, hogy a' mi Professorunk, Sinai Miklos Uram a' magáét ki adgya,⁵⁴⁴ minthogy külömben is késedelmes ember, vagy pedig Klanitza Márton, Gömör vármegyében Hibe névű faluban Iako Lutheranus Praedicator, a' ki de Tolerantia a' minapában szép könyvetskét botsátott ki,⁵⁴⁵ a' maga ecclesiastica Historiáját kidolgozza.⁵⁴⁶ Tiszteletes Benkö Josef Uram is nagyon elhallgatott, mit csinál?

Vagyok állandó tisztelettel

Tiszteletes Professor Urnak

i[gaz] k[észséges] sz[olgája]és hogy
Weszprémi István mk.

Debreczen, 17. Novembris 1786.

[P. S. a bal margón:] A' mi régi Professorunk Tiszteletes Hatvani István Uram is tegnap meghala.

236 Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak
Pest, 1786. december 30.

Sinai professzor útján személyesen küldi levelét, amelyben lemásolta Weszprémi számára Oláh Miklós esztergomi érsek Esztergomi Ferenc orvosdoktor számára kiállított ítéletlevelét; megígéri, hogy máskor is küld magyar orvosokkal kapcsolatos okiratos adatot, ha ilyenre akad. Végül Weszprémi vejét köszönti, és boldog új esztendőt kíván.

Commoda hac per Clarissimum Dominum Professore Sinai oblata scribendi occasione, malui pro vetere nostra coniunctione has festinatissimas ad TE dare Litteras, quam prorsus nullas. Ne autem vacuum accipias epistolam, mitto apographum Instrumenti Nicolai Olahi Archiepiscopi, Francisci de Strigonio, Artium Liberalium et Medicinae Doctoris, iudicium facientis. Ita vero habet:

Nicolaus Olahus, miseratione diuina Archiepiscopus Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, locique eiusdem perpetuus ac Comitatus Honthensis Comes, Primas Vngariae, Sanctae Sedis Apostolicae Legatus natus, ac Sacratissimi Principis et Domini Domini Ferdinandi, divina favente clementia electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Germaniae, Vngariae, Bohemiae etc. Regis, Archiducis Austriae, Ducis Burgundiae etc. Summus et Secretarius Cancellarius, ac Locumtenens Regni, tibi in Christo Fratri nobis dilecto, Honorabili Francisco de Strigonio, Artium Liberalium et Medicinae Doctori, salutem, paternamque in Domino benedictionem. Vitae morumque tuorum integritas, ac litteralis scientiae sufficiens peritia, aliaqua laudabilia virtutum tuarum merita, quibus personam tuam ab altissimo, cum aliorum fide digno testimonio, tum vero experientia nostra propria, a certo iam tempore praeditam esse cognovimus, nos inducunt, ut te favore prosequamur paterno. Cum igitur custodia Ecclesiae Albae Regalis, a certis iam annis, ob impetum et tyrannidem Turcarum, nominis Christiani hostium, nostrae defensionis fuerit subiecta, et nos eam ex gratiosa etiam collatione praedictae Sacratissimae Cesareae et Regiae Majestatis possederimus: Nos praemissarum virtutum tuarum intuitu Custodiam eandem tibi et nemini alteri, tanquam personae idoneae et bene meritae, nostris ordinariis ac Juris Patronatus autoritatibus, quibus optimo jure fungimur, dandam et conferendam, ac de eadem providendam, et invocata Spiritus Sancti gratia, te personaliter per Byreti nostri capiti tuo impositionem, in eadem canonice investiendum, et confirmandum duximus, imo damus et conferimus ac de eadem providemus, investimusque et confirmamus; curam et omnimodam administrationem eiusdem in Spiritualibus et Temporalibus plenarie tibi committentes tenore praesentium, recepto tamen prius a te iuramento corporali, ad Sancta Dei Evangelia manibus tuis tacta, praestando, quod Nobis et Successoribus nostris Dominis Archiepiscopis legitime intransitibus, in omnibus fidelis et obediens[is] eris, ac contra Jura, Privilegia, auctoritatem, iurisdictionem, honorem et dignitatem nostram, et eorundem Dominorum Successorum nostrorum, nihil omnino palam vel occulte facies aut perpetrabis, mala etiam quorumcunque consilia contra nos forte fienda, quae intellexeris, nobis feliciter patefacies, Vicariis quoque nostris, et eorundem Dominorum Successorum nostrorum, in Spiritualibus Generalibus pro tempore constitutis reverentiam et obedientiam praestabis; ad Synodum vel alio quovis modo per nos vocatus semper venies; consilia et secreta nostra tibi a nobis quomodocunque commissa, nemini pandes; res praeterea et bona ac Jura nostra Archiepiscopalia et Praefataeque Custodiae Ecclesiae Albae Regalis tueberis et defendes, neque desolabis, alienabis, aut distrahes, quin potius desolata, alienata, et distracta, si quae forent, pro tuo posse recuperabis; divinis officiis rite, devote, ac debito modo, secundum usum et morem Sanctae Romanae et nostrae Strigoniensis Ecclesiae in dicta Ecclesia Albae Regalis, cum videlicet in ea commoraveris, ac residere poteris, diligenter incumbes, ac ea perages, continuabis, et non negliges; interim vero dum a Turca ipsam Ecclesiam Albae Regalis, et consequenter Custodiam ipsam praedictam in eadem habitam recuperaveris, penes Ecclesiam nostram Tyrnauensem et Poseniensem exequeris, ad idque omni posse superintendes et providebis; simul etiam aliis muniis Ecclesiasticis tibi incumbentibus, summa cura atque diligentia pro tuo posse providebis. Quocirca universis et singulis colonis, et subditis

dictae Custodiae Ecclesiae Albae Regalis, in virtute sanctae et salutaris obedientiae, praemissaeque Sacrae Cesareae et Regiae Majestatis auctoritate, committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus, a modo imposterum, te uti veram et legitimam Custodem et Possessorem eorum cognoscant et pareant effective, tibi et nemini alteri, vel tuo nomine homini tuo, per te ad vitam deputato, de universis fructibus, proventibus, et utilitatibus ac pertinentiis eiusdem Custodiae integraliter respondere, et responderi tacere, debeant et teneantur, locis debitis et temporibus semper opportunis. In quorum fidem et testimonium praesentes Litteras Nostras fieri, Sigillique nostri impressione, et manus nostrae propriae subscriptione, fecimus roborari, quas Exhibenti post earum lecturam semper reddi iubemus. Datum Posonii, 25. die mensis Novembris, Anno Domini MDLXIII. Archiepiscopatus nostri anno decimo.

Haec aequi bonique consules, Vir Amplissime! Si in posterum mihi in diplomatibus aliquis Medicinae Doctor Hungarus occurrerit, TE actutum certiores facere non intermittam. Clarissimo Domino Professore Ormós, genero TVO charissimo, multam ex me salutem adscribas, velim. Quod reliquum est, ut annum vertentem cum novo commutes feliciter, ex animo precor. Vale, Vir Celeberrime, et mihi faue! Scribebam rapt[im] Pestini die 30. Decembris 1786.^{546/a}

237 Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak Debrecen, 1787. június 24.

Christian Adolphus Klotz numizmatikai művét kéri kölcsön. Orvoséletrajzi művének rövidesen Bécsben megjelenő kötetét igéri.

Debrecini ad diem 24 Junii 1787.

Amplissime Vir, Clarissime Professor,
Domine mihi plurimum Colende!

Haud ita pridem ex non nemine intellexi versari in manibus vestris quodpiam Caroli Roberti Regis Mandatum ad Civitates montanas de Falconibus exsolvendis transmissum, quod si illud integrum mecum per Litteras communicare dignatus fueris, rem omnino gratissimam mihi facturum es. Klotzii Opuscula Nummaria⁵⁴⁷ non minus etiam Te, Virorum optume, possidere intellexi, Librum hunc commoda oblata occasione si ad me transmiseris, fide polliceor Pannonica, me illico remissurus sim eundem, simul ac ex eo edoctus fuero, an ea, quae ille de Aquila Leporem insectante refert, sint iis conformia, quae Philippus Paruta in Sicilia Numismatica Lugduni Batavorum anno 1723. in folio edita Partis I. paginis 415. et sequentibus de Numis Agrigentinis adducit. Quo vero haec pertineant, quae scribo, efficiam, vt, Clarissime Vir, intelligas propediem eo Opere meo Biographico, quod nunc Vindobonae sub prelo sudat typographico Trattneriano. In hoc enim, ne quid dissimulem, Falconum nomine Numos falconis avis simulacro notatos intelligo debere eram hariolatus, dum ibidem talis Numi typum cum pluribus aliis Numis Hungaricis adhuc incognitis contemplandum Patriae civibus propono sed nonne aves Falcones, vt nunc jam mea fert opinio, Instrumentum potius quodpiam bellicum ita nominari solitum intelligendum veniat, ex instrumento litterario Vestro, ejusque Verborum contextu per te edoceri cupio. Vale, Vir eruditissime; et me tuo complectare favore, qui constanter persevero

Illustrissimi Nominis Tvi

cultor devinctissimus
Stephanus Weszprémi,
Medicus ordinarius
et nonnullarum Societatum sodalis m. s.

238 Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak
Debrecen, 1787. augusztus 29.

Visszaküldi Klotz művét. A *Succincta II.* kötete még nem hagyta el Trattner nyomdáját, majd küld belőle.

Clarissime ac Eruditissime Professor,
Domine mihi plurimum Colende!

Klotzeanum Libellum tuum Numismaticum mihi commodatum en summa cum gratiarum actione remitto,⁵⁴⁸ in maximo positurus sum lucro, si occasionem mihi suppeditaveris, vt tibi vel in parte minima etiam inservire valeam. Operis mei Biographici Tomus quartus, isque vltimus, nondum reliquit prelum Trattnerianum, si talibus minutiis litterariis etiam TE delectari cognovero, absoluto opere, exemplo ejusdem vnico gratum erga te testaturus sum animum. Vale Vir Clarissime, et feliciter age. Ego constanter persevero

Venerandi Nominis TVI
Debrecini, ad diem 19. Augusti 1787.

cultor devinctissimus
Steph[anus] Weszprémi,
Medicinae Doctor m. s.

239 Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak
Nagyvárad. 1787. szeptember 13.

Megköszöni Klotz numizmatikai műveinek visszaküldését. Említést tesz egy 16. századi, magyar nyelvű, máramarosszigeti okiratról, amit Simonchicz Ince adott át neki. Várja a török háború veszélyének elmúltát, hogy aztán a fiókjában levő kisebb értekezéseket nyilvánosságra hozza. Előre is köszöni a következő *Succincta*-kötetet, amit majd a címzett neki ajándékoz.

Viro Celeberrimo Stephano Wesprimio I[acobus] F[erdinandus] de Miller
Salutem Plurimam Dicit.

Reddita mihi proxime sunt Kloczii opuscula numaria cum aestimatissimis literis Tuis.⁵⁴⁹ Equidem multum gratulor, in vili mea Librorum supellectili aliquid fuisse tale, quod tuis vsibus esse potuit. Si quid forte adhuc est, quod ad rem tuam requiris, fac me velim certiozem: ego sane omnem daturus sum operam, quo tuis desideriiis satisfiat. Diploma Marmaticum, quod petiisti, ab Innocentio Simonchicz tibi transmissum, vehementer gaudeo. Commendo tibi virum, bonarum artium tuique sedulum cultorem, ac rerum patriarum studiosissimum. Is paucos ante dies mecum communicavit originale saeculi XVI. Manuscriptum hungaricum qua plagularum in 4to sub hoc titulo: Deliberata quaedam tam honesta, quam vtilia ad retegenda turpia quaedam scelera conviciaque illicita, facta a Senatusconsulto oppidi Szi-

get Maramarusiae ex consensu Vniversitatis incolarum eiusdem oppidi Anno Domini 1595. Joanne Cins iudice primario existente.⁵⁵⁰ Nunc in eo describendo occupor. Vt observare licuit, Statuta haec indubie condita sunt ad exstinguendum praedominatum tunc in vrbe canis vitium. Si Tibi, Vir celeberrime! ipsum autographum perlustrare placet, illud data occasione, ad te transmittam. Rem haud ingratum eruditibus popularibus nostris nonnullis me facturum existimo, si illud Windischio in Ungarischen Magazin edendum tradidero,⁵⁵¹ ad quem non ita pridem connotatos per me horis succisiuis supremos Comites Krassouienses et Biharienses miseram. Est mihi praeterea animus omnes meas Dissertatiunculas, quae adhuc in scriniis latent, duosque constituent tomulos, publicam in lucem emittendi, si belli Turcici procellas, quae Patriae nostrae minantur, compositas intellexero. Interea Tibi plurimas, maximasque ago grates pro opere tuo biographico, quo me donare paras. Erit profecto mihi illud non minori delicio, quam praecedentes centuriae; quas ex tua liberalitate possideo. Coeli tibi largiantur vires, precor, tuosque fortunent conatus, Me autem hominem in republica litteraria dumtaxat proletarium, tibiue vix de nomine cognitum, cultorem tamen tui perennem, vt porro etiam amicitia tu dignum censeo, iterum interumque rogo et obtestor. Vale. Dabam Magno Varadini ad diem XIII. Septembris 1787.

240 Horányi Elek Weszprémi Istvának Pest, 1788. október 10.

Érdeklődik a *Succincta III. és IV.* kötetei felől. Tiszteletpéldányt kér belőlük, viszonzásul küld majd az általa gondozott Forgách Ferenc-műből (*Commentarii rerum Hungaricarum*). Üdvözléttel és közös ismerősökre vonatkozó kérdésekkel zárul a levél.

Alexius Horányi Stephano Weszprémi Amico suo
Salutem Plurimam Dicit.

Causa scribendi ad te Clarissime Vir! nata est ex litteris Amici Vienna datis, quibus mihi nuntiabatur Centuriam tertiam et quartam Medicorum Hungariae tua industria elaboratam e Viennensi prelo tandem liberam in eruditorum hominum oculis manibusque versari. Fateor me mirificam ex nuntio coepisse voluptatem propterea quod rem difficilem, quam felicibus auspiciis orsus es, vel gravissimos inter bellorum rumores, quibus Patria quoque nostra percellitur, summa diligentia perfeceris, ac reipublicae litterariae votis responderis. Atque ideo scias praeclaras tuorum conatuum laudes perennibus chartis in Historia mea litteraria⁵⁵² mandandas esse. De qua haec a te sciri volo, scilicet primam et secundam illius partem censorum Viennensium auctoritate approbatam esse; prima parte litteras A. B. C. D. contineri, secunda E. F. G. H. I. Denique hoc opus, quatuor minimum tomis constitutum: neque illud esse veteris novam editionem, sed continuationem, atque, ubi me errare contigit, emendationem. At dices, quando illud prodibit? paucis respondeo: bello cessante, pacis tempore! horrent Martem Musae. Opus vero totum, Deo Auspice, futuro anno absolvetur.⁵⁵³

Ante paucas hebdomadas mea cura prodiderunt Commentarii rerum Hungaricarum sui temporis Francisci Forgách Episcopi Magno-Varadiensis etc.⁵⁵⁴ Volumen satis spissum in maiore octava forma. De his hoc solum dicere possum nihil hactenus ita sincere in re Hungarica litteris consignatum publicique iuris factum fuisse. Leges praemissam ibi meam Praefationem historico-Criticam satis longam et non sine fatigio, atque ingenio perfectam.

Sed quid multis tecum de his, qui optime nosti harum rerum pretium statuere? Interea rem mihi pergratam praestabis Vir Clarissime, si ex tertia et quarta Centuria exemplar ad me miseris Leopoldini mercatus tempore Pestinum, quo ego vicissim ad te Forgachianos Commentarios Debrecinum dirigam. Vale et tuorum conatuum amantem redama. Scribebam Pestini 10. Octobris 1788.

[P. S.] Plurima salute Patrem Reverendum ac Clarissimum Superintendentem Szathmarium nomine meo imperties, oro. Sed quis in locum Clarissimi Hatvanii, et Varjasii suffectus? providitne opus Clarissimi Viri Sinaj? Quorsum Varadino Clarissimus Keresztesi⁵⁵ translatus? De his me redde certiore. Vale iterum.

241 Hunyadi Ferenc Weszprémi Istvánnak 1790?

Véleményét közli a szentkoronáról személyes tapasztalata alapján.

Tekéntetes Doctor Ur.

Tellyes Bizodalommal való Jó Ur.

A Szent Korona körül magamis 1790-ben épen ezeket tapasztaltam, mikor szemeimmel közelről egy darabig nézném, és az bizonyosan kétféle munka. Köszönöm szívesen ezen jegyzésnek közlését. A' Filegrán munkát meg se gondoltam soha hogy más képen kellene ki tenni, hanem: Opus Phrygionicum vel Phrygianum. En nem tudom hol vettem vagy tanultam, de mindenkor így tudtam; jólé vagy rosszúl, én nem tudom. A szók vetnek egymáshoz. Minden jóknak szíves kívánásával maradok

Az Urnak Doktor Urnak

igaz köteles szolgálja
Hunyadi Ferencz mp.

242 Hunyadi Ferenc Weszprémi Istvánnak Hely és év nélkül.

Kísérőlevél a Derecskéről hozott és elküldött pénzleletekhez. Nem magyar, hanem római pénzdarabokról van szó!

Tekéntetes Doktor Ur.

Tellyes Bizodalommal való Jó Ur.

A melly Numismaról beszelltem vala, – küldöm más négy darabokkal együtt, mellyeket Plebanus Uram Deretskéről be hozott; de meg tsalatkoztunk, mert az épen nem Beláé, hanem régi Romai pénz, és a mit mi akkor a' Boldogságos Szűznek gondoltunk, Pietas: melly a régi romai pénzekén elég vagyon. De tsak ugyan küldöm pro curiositate, a többivel együtt. Az által küldött tractatust meg fogom olvasni, és akkor fogok válaszolni. Szívesen láttuk volna az Urat az examenhez; tudom hogy hívták, és sajnálom hogy jelen nem vőlt. Még hólnapis

lesz a historiából és görög nyelvből, kedves lenne az Úrnak jelen léte, 's kiis kérem ha lehet.
Nyugodalmas jó éjszakát kívánván maradok

Az Úr

igaz köteles szolgája
Hunyadi Ferencz mk.

243 Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak
Nagyvárad, 1790. február közepe.

Az Elzevirek *Respublica* sorozatából szeretné megszerezni a *Hungariát*.

244 Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak
Debrecen, 1790. február 20.

Nem valószínű, hogy az Elzevirek *Respublica* sorozatában meg tudja szerezni a *Hungariát*, de Kazzay Sámuel patikusnak megvan, annak testvérénél Nagyvárszonyban is vannak a sorozatból kötetek. A Kollégium könyvtárában a felsorolt köteteket találta meg. Három könyvet ajánl.

Debrecini ad diem 20. Februarii 1790.

Clarissimo ac Eruditissimo Viro,
Domino Jacobo Ferdinando Millero, Statisticae Professori
salutem plurimam dicit St[e]phanus Weszprémi

Litteras tuas amice ad me datas rite percepi: in maximo c[on]te lucro poneram, si conatus tuos litterarios quibuscumque tandem modis promovere mihi liceret, sed n[on] spero Elzevirianas Respublicas a me expetitas posse me in civitate nostra in vsus tuos comparare, quum ejusmodi historici, statistici etc. Libri in auctionibus librorum nostris rarissime admodum, aut fere nunquam, occurrere soleant, et non nisi theologici demortuorum Verbi Divini ministrorum Libri aliquando, id[em] rarius, publice venum exponantur: scio tamen apud nos Elzevirianum Hungariam, et de Statu Imperii possidere senem nostrum Apothecarium Samuelem Kazzay, quos tamen Libellos in manibus mortuis haerere noveris, sibi olim a celebri Posoniensium medico Justo Joanne Torkos donatos; eadem ipsa occasione ab eodem Medico accepit dono Samuelis frater Alexander Kazzai quoque Elzevirianos de Persia et Venetis libellos, qui nunc in haerediolo suo Tóth Vásony, vico, Oppido Weszprém vicino habitat, reliquos quoque Elzevirianos plures tomos eundem Alexandrum in vsus suos ab exteris pretio soluto temporis successu procuravisse ante annos plusculos mihi retulit, vt equidem probe recordor.

Intravi in Bibliothecam Collegii nostri, excussi omnes ejusdem forulas, Elzevirianae Rerum publicarum Collectionis volumina non nisi octo sequentia inveni singula in forma duodecimi ordinis:

1. Donati Jannotii Florentini Dialogi de Republica Venetorum. Lugduni Batavorum 1631.
2. Graecorum Res Publicae, descriptae ab Vbbone Emmio. Ibidem 1632.
3. De Jure Regni diascepsis, auctore Alexandro Irvino. Ibidem 1627.
4. P. Gyllius[?] de Bosporo Thracico Libri III. Ibidem 1632.
5. Vbbonis Emmii Res Publicae Graecorum. Pars Secunda. Ibidem 1632.

6. Respublica Romana. Ibidem 1626. In hoc volumine continentur plurium Virorum eruditorum de eadem re conscripta minuta opuscula.
7. Hispania, sive de Regis Hispaniae Regnis et opibus. Auctore Joanne de Laet. Ibidem anno 1629.
8. De Imperio Magni Mogolis, sive India vera commentarius. Auctore eodem Joanne de Laet. Ibidem ex eadem officina Elzeviriana, vt priores omnes prodierunt.

Plura Collectionis hujus Elzevirianae Volumina vix putem in Civitate nostra prostare: et quis quaeso simul ea possidere potest, quam teste Bosio in Introductione generali in Notitiam Rerum publicarum⁵⁵⁶ pagina 12. vt quidem probe nosti, infinitus fere per orbem litterarum circumducatur numerus. Quod me ipsum adinet, si vel unicum saltem possiderem, grato tibi, conatibus tuis litterariis velificaturus, offerrem animo. Mittam tamen commodo tempore levidensis munusculi loco quartum et vltima Biographiae meae tomum, si lectitatio ejusdem tibi non futura est oneri. Non putem tibi ignotos esse Auctores sequentes omnibus manibus triti solitos: 1. Ottonis Notitiam praecipuarum Europae Rerumpublicarum. Vltrajacti 1739. in 8.⁵⁵⁷ 2. Histoire politique de Siecle, ou se voit developée la conduite de toutes les Cours, d'un Traité à l'autre, de puis de Paix de Westphalie jusque la derinere Paix d'Aixla Chapelle inclusivement. Londini 1754. in 8. Volumina 2.⁵⁵⁸ 3. Le Droit public de l' Europe par Mabli, in 12. in 12. Volumina 3.⁵⁵⁹ Sed pluribus te nunc onerare nolo. Votorum meorum summa est, vt in elucubrando opere suscepto Deum experiaris tibi propitium, constanter persevero, Tuus, qui supra.

[P. S. a margón:] Si Gallicam linguam calleas, ausim dicere, singularem, prae aliis, rebus tuis adferrent lucem Libri hi Gallici vltimo loco indicati.

245 Weszprémi István Szathmári Pap Mihálynak Debrecen, 1790. augusztus 17.

Kisérőlevél tiz Biblia küldéséhez. Küldi Szilágyi Márton életrajzát, amelyet annak fia, István írt. Szörényi Sándor művét ajánlja.

Tiszteletes nagy érdemű Professor, kedves joakaro Uram!

Kétrendbeli hozzám botosított kedves Levelére már küldöm a' commitalt tiz Bibliákat, négyet Frantzia kötésben más négyet pergamenben, kettőt pedig csak papirosban bekötve, a' nyoltz elsőbbség közzül edgynek 's egynek az árra lészen Hat Rhénus Forint, a' papirosban beköttettek közzül pedig Öt Rhénus Forint: ezeknél épebb exemplárok nintsenek.

Küldöm ezekkel edgyütt *Professor Szilágyi Márton* életét is, a' mellyet én velem 1749⁹likben oratoriae Praeceptor koromban a' Fia Professor Szilágyi István Uram ekképpen iratott volt le, és az ide valo Bibliothecaba emlékezetnek okáért be adott volt.

Szörényi Sándor Jesuitának illy titulus alatt lévő könyvetskéje *Propylaeum Bibliothecae Universitatis Graecensis*⁵⁶⁰ hogyha kezébe talám nem akadott volna, szolgálhatnék vele annak idejében Tiszt. Professzor Uramnak, abban sok magyar Jesuitáknak életek és írásaik adatának elől, a' mellyek még Horányiban⁵⁶¹ sem találtnak, a' kik találtnak is, ebből igazabban ki lehetne imi. Nem gondolnám, hogy az Irot láthatta volna Horányi, minthogy még a' Nevét sem tudta jól leírni, nem pedig a' könyvének titulussát, talán azért hogy a' Gö-

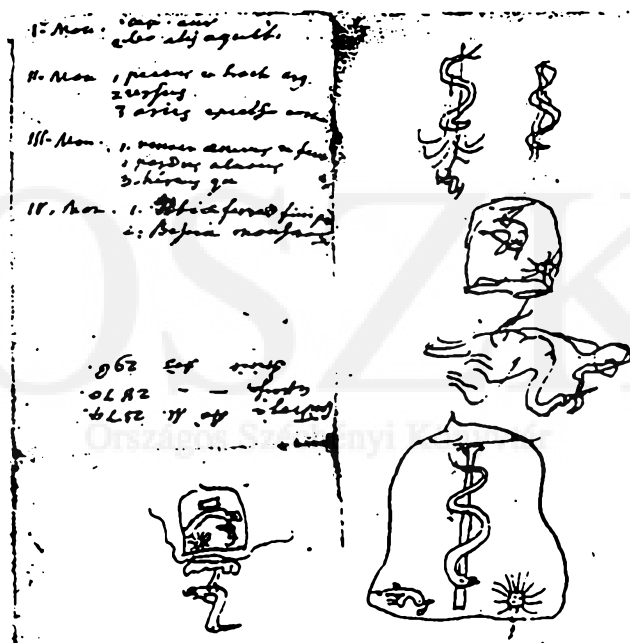
rög szóknak helyes leírásában nem igen gyönyörködik. Budán a' bészaratott klastromoknak Restitutioja eránt a' Királyi Diplomába ez a' Clausula tétetett a' mixta Deputatioba: *Salva parochiarum regulatione per Regem et Regnum facienda: a' Vallás dolga nem mennyen be a' diplomába a' Clerus eghiszen azt kívánnya: mind a' két dolog az generalis gyűlésre igazittatott. Adgya Isten dolgainknak jó kimenetelét. Nem kevés gyönyörködtetésemre fog szolgálni, ha az ujjonnan nyert praemiumot megláthatom. Vagyok illendő tisztelettel*

Tiszteletes Professzor Urnak

igazán tisztelője
Weszprémi István mk.

Debretzen, ad diem 17. Augusti 1790.

Címerrajzok a levél mellett:

Contra Troja Anno Mundi 2574.

Excisa 2870

[...] 296

I. Mon[umentum]

1. Caput aureum
2. leo alis aquileis

II. Mon[umentum]

1. pectus et brachium argenteum
2. ursus
3. aries excelsa cornuta

III. Mon[umentum]	1. venter aeneus et ferreus
	2. pardus alatus
	3. hircus qu[adricornuus?]
IV. Mon[umentum]	1. Tibiae ferreae fictiles ped[es]
	2. Bestia monstrosa

246 Spielenberg Pál Weszprémi Istvánnak
[Buda], 1791. március közepe.

Valószínűleg az *Ephemerides Budenses* folytatásáról értesíti a *Nuntium* című programnyilatkozat megküldésével.

247 Weszprémi István Spielenberg Pálnak
Debrecen, 1791. március 26.

A kapott küldeményről, sajnálja az *Ephemerides Budenses* nehézségeit, saját ottani tanulmányáról.

Nobilissime ac Litteratissime Vir,
Ephemeridum Literarum Director consultissime,
Domine mihi plurimum colende!

Litteras humanitatis et benivolentiae tuae in me indices, nuper admodum ad me datas, rite per veredarium accepi. Ephemerides Vestras,⁵⁶² ut ex transmissa Insinuatione non vano colligere iudicio, adverso quopiam premi fato maximopera indolui, maleferiatos putaverim homunciones salutaribus hujuscemodi conatibus litterariis in infelici hac Patria velle obicem ponere: ex perplexa itaque vestra hac rerum conditione facile mihi est diuinare, fidem de publicanda breui nostra commentatiuncula haud ita pridem mihi datam vix commodo quoquam tempore liberare poteritis.⁵⁶³ Sed antequam impedimenta talia eluctari vobis licebit, rogo enixe, dignabere Continuationem Examinis Ministerii Sacri Candidatorum sub Nr. 21. et 22. jam typis vestris expressam per cursorem publicum ad me benivole exmittere. Quod dum feceris, gratissimam omnino et mihi et amicis meis rem facturus es. Ego vero constanter persevero

Nobilissimi Nominis TVI
Debrecini, ad diem 26. Martii 1791.

cultor addictissimus
St[ephanus] W[eszprémi]
Academiae Sacri Romani Imperii Naturae Curiosorum Commembrum,
Societatis Lipsicae Scientiarum Jablonoviae Socius,
etc. etc. etc.

248 Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak
Debrecen, 1791. április 2.

Baronius *Annales*-ének Salamonra vonatkozó margójegyzeteinek, illetve VII. Gergely pápa leveleiből a Salamonnak írt levél leírását kéri.

Clarissime Vir, Professor celeberrime,
Domine mihi plurimum colende!

Ex Tomo XI. Annalium Ecclesiasticorum Baronii⁵⁶⁴ ad annum 1074. numeros marginales LXXXI. LXXXII. et sequentes invida manus evulsit, in quibus continentur nonnulla Regis Salomonis fata aduersa. Quaeso enixe, Virorum optume, dignabere e memorato Auctore citatos statim superius Numeros marginales tres vel quatuor exscribere integros ne littera quidem ommissa. Praeterea, si Libri Epistolarum Gregorii VII. Pontificis Romani in Bibliothecis Vestris prostent, quibus nos caremus, dignabere [...] videre, utrum Baronius locis superius citatis epistolam memorati Pontificis ad Salomonem Regem nostrum datam recte ex originali exscripserit. Iterata vice supplex, dignabere, rogo, dictos Numeros marginales e Baronio excerpere integros, una cum Notis ad marginem adiectis omnibus, vt scire mihi liceat, in quo Libro Epistolarum Gregorii VII. et quot sit Epistola Sanctissimi Patris ad Salomonem exmissa. Quod dum primoquoque tempore feceris, me ad praestanda quaevis officiorum genera paratissimum experieris. Vale et redama

Tuum

Weszprémium. mk.

Debrecini ad diem 2. Aprilis 1791.

P. S. Baronius commemorat eodem Tomo XI. ad annum 1074. Numero marginali XLIV. quasdam Gregorii VII. Litteras responsorias ad Geisam I. regem Hungariae. Exaramus, in Libro I. ejusdem Pontificis exstantes[?]: quodsi Libri hi Epistolarum apud Vos superant, dignabere etiam easdem Litteras ad me exmittere, Baronius enim neglexit illas operi inserere.

Item. Dignabere mihi ex eodem Tomo XI. ad annum 1075. Numerum marginalem exscribere, in quo Geisa decernit legationem ad Sedem Apostolicum: nam sacrilega in anus violavit etiam hoc ipsum folium. Vale Virorum optume!

[Címzés a külzeten:] Debreczenből a Monsieur Monsieur Ferdinand de Miller Professeur a Nagy-Várad.

[Pecséttel.]

249 Weszprémi István Pétzeli Józsefnek
[Debrecen], 1791. július[?].

A koronáról írt tanulmányát küldi.

**250 Pétzeli József Weszprémi Istvánnak
Komárom, 1791. augusztus 7.**

Igazolja a szentkorona eredetéről írt tanulmányának kézhez vételét, s közli, hogy felküldte a bécsi cenzúrára jóváhagyás végett.

Tekintetes Vr!

különösen Drága Jó akaró Vram!

Vén az Vmak kedves Levelét azonnal írtam Streibig Vmak Györbe n[agy]b[ecsű] eml[éke]zetű] Tekintetes Körösi Vramnak kézírása eránt, de még nem vettem válaszát; ha tsak lehet le küldöm a' következő Pesti Vásárkor. Vettem nem különben a Korona eredetéről írott Bölts Elmélkedéseit is a Tekintetes Vmak s már fel is küldöttem a Bétsi Censurára melynek engedelme nélkül semmit sem lehet ki nyomattatnom. Mihelyt le jő a Gyűjteménynek VI^{dik} Negyedjében örömmel bé iktatom.⁵⁶⁵ Tegnap 10 orakor ment itt le a kedves Palatinusunk igen nagy sebességgel: de még is szerentsém volt bé nyújtani ezen hirtelen készült Verseket, melyekkel kedveskedem.⁵⁶⁶ Alázatosan tisztelvén a Tekintetes Asszonyt minden szerelmeseivel együtt s magamat az enyimekkel szivességekbe ajánlván vagyok Kom[áromban] 7. Augusti 1791.

a Tekintetes Vmak

különösen Drága Jó Vramnak

szívesen tisztelő szolgálja
Pétzeli József mk.

**251 Weszprémi István a Magyar Museum szerkesztőinek
1791. december végén.**

A' Magyar Koronáról, IV^{dik} Elmélkedés című kéziratot küldi.

**252 Weszprémi István a Magyar Museum szerkesztőinek
1792. február 28.**

A' Magyar Koronáról, V. elmélkedés című kéziratot küldi.

**253 Weszprémi István a Magyar Museum szerkesztőinek
1792. szeptember első fele.**

A' leg-régibb Magyar Grammatikáról című kéziratot küldi, a folyóirat első kötetének példányát kéri.

A kézirat végén Weszprémi kérése:

P. S.

Drága joakaro Uraim!

Ha a' Magyar Museumnak Első Kötetjéből még maradt volna meg Kezeitek között edgy

exemplum mind a' négy részeiuel edgyütt, igen kedvesen venném, ha számomra meg küldenék elől fordulandó valamely bizonyos alkalmatosság által, az ártát bizonyosan megküldeném.
W[eszprémi] I[stván]

254 Johann Friedrich Blumenbach Weszprémi Istvánnak Göttingen, 1793. július első fele.

Johann Beckmann *Anzeigen von gelehrten Sachen*ben megjelent cikkét küldi, felhíva arra Weszprémi figyelmét.

255 Weszprémi István Johann Friedrich Blumenbachnak Debrecen, 1793. július 20.

Védekezik Johann Beckmann sértő véleményével szemben, aki a magyar királyné vizéről írt művét üresnek és semmitmondónak nevezte a göttingeni *Anzeigen von gelehrten Sachen*ben. Bizonyítja, hogy ő írt először érdemben erről, ő gyűjtötte össze a korábbi irodalmat is.

Debreczen ad diem 20. Julii 1793.

Illustrissimo Viro Clarissimo Professori Joanni Friderico Blumenbachio
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Maximas Tibi, vir eruditissime, ago, habeoque Gratias pro singulari illa humanitate Tua, ac benivolentia, quod Ephemeridum Vestrarum Literalium *Anzeigen von gelehrten Sachen*⁵⁶⁷ inscribi solitarum particulam 89^{am} per Veredarium, elapso mense superiore ad me exmittendum iusseris, in qua Opusculorum meorum ad Vos transmissorum recensionem Criticam legere licuit; ast legi eam non sine singulari animi indignatione, quum ita sterilem illam, et inanem deprehenderim, vt eam non a Candido atque exacte limati iudicii Censore, sed ab Homuncione partim studio maximopere dedito profectam esse manifestissimis adpareret inditiis, quum de mea de Aqua Reginae Hungariae concinnata commentatiuncula haec sola duntaxat vnice, lutulenta non erubuit futili ore eructare verba: *Labor omnis auctoris, quem disquisitioni de Aqua Reginae Hungariae sedulo impendit, vanus est ac inanis, ignorauisse enim clarissimum Beckmannum Opusculorum suorum Beyträge zur Geschichte der Erfindungen*⁵⁶⁸ *inscriptorum voluminis II. Parte 3. eiusmodi De Aqua Reginae Hungariae Diatriben iam cum Publico communicavisse.* En Perbellam sane, sed an etiam ipsa quoque erudita Scientiarum Societate Vestra Göttingensi satis dignam recensionem Criticam! At sane ex Historia litteraria nostri temporis scire oportebat acutissimum quoque Recensentem, Clarissimi Beckmanni tractatum esse tantum modo nouitium ac nuperum, qui superius indicatum Opusculum suum non nisi anno demum 1780. coeperat Primum Lipsiae publicare, ita Erudita Germania, das gelehrte Teutschland in articulo Beckmann asserente. Ast Biographiae meae Tomus I. ibidem Lipsiae iam antea, anno scilicet 1774. cum Praefatione Illustris Caroli Belii in lucem Publicam emissus, et ab Eruditis Lipsiensibus in Commentariis de Rebus in Scientia Naturali et Medicina gestis,⁵⁶⁹ anno 1774 statim indicato, imo in Ephemeridibus⁵⁷⁰ anni 1777. Voluminis I. I. Parte 4. recensitis, at vtrobique non sine Praeconio laudum pluribus verbis commemoratus est. Ex hoc itaque opere meo Biographico Schediasma suum ex asse reuera mutuatum fuisse Beckmannum indicata locorum et annorum series contexta, ingenuum quemque Lectorem aperte convincere possunt; atque adeo optimum illum virum Hungarica nostra prouide

admodum aravisse Bubula, quandoquidem indicati operis mei Articulo X^o de Elisabetha regina Hungariae omnes illos fontes ego Primus aperui, ego illos Auctores excitavi, e quorum scriptis laudatissimus Auctor schedium suum De Aqua Reginae Hungariae⁵⁷¹ consarcinauerat. In eodem ipso operis mei articulo legere poterat, imo legit quoque eulentissime, quid le Febure,⁵⁷² quid Zapata,⁵⁷³ quid Blumentrost, quid Hoyerus,⁵⁷⁴ quid Kollarius⁵⁷⁵ ad materiam hanc enucleandam contulerint. Quid praeterea Praevotius Ravracensis, de Aqua Reginae Hungariae commentatus fuerit,⁵⁷⁶ in pluribus verbis in secundo Biographiae meae Tomo in supplementis, paginis 213, 214. Vindobonae etiam iam antea, anno scilicet 1778. edito,⁵⁷⁷ quinquennio integro ante Beckmannum enarraveram. Licet ego toties laudatam opellam Beckmannianam nunquam viderim, certo tamen mihi persvasum habeo, ita genio familiari fide digna mihi referente, nihil quidquam in Beckmanniano opusculo contineri, quod ex fontibus a me pridem antea detectis non fuerit derivatum. Sed cur Beckmannus tres tantummodo Hungariae reginas nomine Elisabethas exstitisse referat? quia non plures scilicet in Kollariana disquisitione Epistolica in Wienerische Real Zeitung anno 1770 publicata inuenerat, quam eruditissimus et amicissimus mihi ille Patriae nostrae Civis ex submissis meis ad Eum Adversariis adornauerat. Dictis hisce nostris fidem indubiam facere poterit Biographiae meae Tomus 1us in articulo X^o de Elisabetha in nota subiecta: multo profecto felicior exstitisset illustrissimus Beckmannus si de numero Elisabetharum me consulere haud neglexisset, quippe qui duas praeterea tribus prioribus subsequo tempore adieci Elisabethas e fidissimis rerum patriarum monumentis eruderatas. Ergone nach vielen vergeblichen Forschen etc. Ergone scheint es dem Verfasser unbekannt? Quo isthaec simulata ignorantia Vestra expianda iam erit redhostimento? Ergone propterea omni Wespemii labor vanus ac inanis censendum est, quod fercula bene condita liberali manu mensae adposuerit, quibus mox novitus auctor plagiarius nullo fere labore et industria adhibita semet ad nauseam usque satiare poterat?

Honor publice laesus est, publice quum sit quoque modo, loco, et tempore olim vindicandus, enixe Te rogo Fautorum optime, vt Vestris quoque Ephemeridibus haec paucula absque vlla interiecta mora inserenda et publicanda pro aequitate animi tui curabis. Interim vero persvasum Vobis habeto, me non esse laudum mearum ita auide cupidum, quin gloriolam hanc, quae nulla fere est, Illustrissimo Beckmanno Vestro invideam, imo vltro cedam quam lubentissime, quippe verus isque omnium primus Aquae Reginae Hungariae detector haberi gloriose cupit. Vale Decus et ornamentum Reipublicae Litterariae, et me in posterum quoque complectere favore et benivolentia, qui iugi observantia persevero

Illustrissimi Nominis Tui

Cultor devinctissimus
Stephanus Wespemii

256 Enessei György Wespemii Istvának
Enese, 1793. július 27.

N° 45–46. jelzetű latin kézirat. Adatközlés, amely már nem kerülhetett a *Succincta* vonatkozó szövegrészeibe.

Observationes quaedam de Numis antiquorum Regum Hungariae, qui passim videri possunt;
1° Jacobi a Mellen Lubecensis, de serie Regum Hungariae e Numis aureis, Continuator

Domini Gottfried Heinricus Burghart, adducit Regum Hungariae Numorum Numero 58. in suo Libro Germanice; edito, Breszlaviae et Lipsiae 1750. in 4to.⁵⁷⁸

2do Numos priorum Regum Hungariae passim videre est apud Auctores;

Stephani primi regis Hungariae apud Matthiam Béel in Vetere Litteratura Huno-Scythica⁵⁷⁹ pagina 68. Hic in medio Monetae, in circum et transversum positas Cruciculas, explicare sibi videtur Dominus Stephanus Schönwisner in Libro a se edito: De antiquitatibus et Historia Sabariensi ab origine usque ad praesens tempus; Pestini 1791. in 4to majore edito; pagina 241.⁵⁸⁰

Abae seu Samuelis; apud Dominum Godofredum Schwarcz in Tractatu de Samuele rege,⁵⁸¹ nomini populoque restituto.

Andreae 2^{di} Hierosolymitani. In Celebri Prodomo Matthiae Béel.⁵⁸²

Belae IV^{ti} Stephani V. Caroli I. Roberti apud Dominum Carolum Franciscum Palma in Specimine Heraldico Regum Vngariae⁵⁸³ et Godofredum Schwarcz in Specimine Rei Numariae e medio aevo.⁵⁸⁴

3^{io} Rara est Collectio Numorum Hungariae regum apud Reverendum Dominum Georgium Klimo, Episcopum condam 5-Ecclesiensem – apud Reverendum Dominum Czirbész Leutsoviae – Bibliothecam Vindobonensem – Dominum Samuelem Székely de Doba Emeritum quondam Capitaneum in regimine Szirmaiano, meum condam specialem patronum et fautorem, in cujus praeclara Collectione numaria; anno 1776. Eperjesini in scholis studens, sequentes numero saepius vidi,

Sancti Stephani I, regis, vixit – 1038.

Stephan rex. Stefan. In medio hujus Inscriptionis a dextris rex Stephanus conspicitur; a sinistris Stephanus prothomartyr capite orbe circumdato; in medio horum est vexillum quod uterque manu tenet – Ex alia parte Monetae, quae nostrum septenarium magnitudine adaequat; IE XE (Jesu Christe) in medio Salvator Christus in throno sedens conspicitur.

Petri Alemanni 1038–1041.

Petrus Rex; ex alia parte Pannonia; in medio Cruces ex una quaque parte.

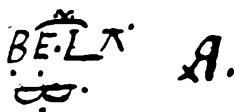
Abae Seu Samuelis 1041–1044.

Samuhel rex; ex alia parte Panoneia; in medio Cruces ex una quaque parte.

Andreae I. 1045–1060.

Andreas Rex; ex alia parte: Civitas Regia; in medio Cruces, ex una quaque parte Item alia cum inscriptione; Andreas Rex; ex alia parte Panoneia in medio Cruces ex una quaque parte.

Belae I. 1060–1063. in alia parte:

Salamonis 1063–1074.

Salomonis rex; in medio Rex conspicitur in Throno sedens manu sceptrum tenens Capite Coronato; ex alia parte, Pannonia.

Geizae I. 1074–1077.

GIEISA Rex; in medio Crux quadruplicata in transversum. Ex alia parte, sunt Litterae illegibiles, in medio Cruces.

Sancti Ladislai I. 1077–1096.

Ladislaius[!] Rex; in medio Cruces ex una quaque parte; ex alia parte nequit legi. – Erant praeterea quatuor aliae, cum inscriptione; Ladislaius Rex; cruce signatae.

Item alia Sancti Ladislai I. regis

L*A*Z*L*A* in medio avis, mihi incognita; ex alia parte animal quoddam ignotum mihi.

Colomanni 1096–1115.

Calman Rex; in medio Cruculae quatuor; ex alia parte nequit legi.

Stephani 2^{di} 1115–1131.

Stephanus Rex, ex alia parte Rex Coronato capite cingulo praecinctus, una sceptrum; alia globum manu tenet cum littera M. +

Bela 2^{dus} 1131–1141.

Geiza II. 1142–1161. Cuprea.

V-138 339. ad similitudinem vero REX SES.

Inferius II secundus in medio; Reges cum ornatu Regio; ex alia parte Monetae, + SANCTA MARIA + cum icone Beatae Virginis Mariae, dextra sceptrum tenente. – NB. Haec moneta per me inventa 1790. His diebus vidi quoque et aliam huic simillimam apud meum vicinum compossessorem, circa illam plagam, sicut referebat mihi, a se inventam.

Bela III. 1174–1196.

Belae Rex; in medio signum ☿ ex alia parte Sanctus Michael archangelus Draconem clava interficiens, conspicitur.

Emericus 1196–1204.

E. R. inter has litteras Caput Regis Coronatum; ex alia parte adversa M. Regis Hungariae, in medio corona.

Bela 4us 1236–1270.

Moneta Belae Regis; in medio IIII, id est quarti, ex alia parte Draco alatus conspicitur.

Rex Bela Quartus; in medio ovis crucem pede tenens; ex alia parte, Vngariae, in medio Rex in Throno sedens, utraque manu sceptrum tenens, capite coronato.

Caroli I Roberti. 1308–1342.

M. Regis. Karuli, in medio Caput Regis Coronatum; ex alia parte S. E. in medio harum Litterarum Lilium Florentinum ex Corona Cervicali imposita, prodiens conspicitur.

Alia ejusdem Caroli regis.

Moneta Karoli Regis Hungarie + in medio Rex Coronato Capite in Throno sedens, sceptrum una manu, altera vero globum tenet; ex alia parte in majori circulo: Honor Regis iudicium diligit + in minori vero circulo: Jus dat pacem. pax salutem. + in medio vero hae litterae Z. A. inter has Lilia et insignia Vngariae quatuor fluvii.

Ludovicus I. Magnus 1342–1382.

Moneta Lodovici, in medio caput fascia circumseptum; ex alia parte Regis Hungarie; in medio Crux duplicata Vngariae patriarchalis. NB. Haec Vngariae insignia primum in Ludovici hujus Regis nummis conspiciuntur, nunquam a prioribus usurpata regibus.

Maria 1^a 1382.

Moneta Mariae; ex alia vero parte, Reginae Vngariae.

Item alia

Moneta Marie; ex alia parte, Regine Vngarie.

Has duas monetas raras, produxit Dominus Carolus Béel in Dissertatione sua de Maria principe filia Ludovici I regis Hungariae.⁵⁸⁵ Item Nova Vienstia⁵⁸⁶ anno 1775. die 29. Novembris scida 48.//. cum binis Monetis hujus reginae Hungariae, legi possunt.

Carolus 2us Parvus 1384–1386.

Karolus P. IIVS. id est Parvus Secundus, cum effigie Regis, ex alia parte, Rex Vngarie, cum Liliis duobus et insigniis Vngariae.

Mariae, uxoris Ludovici 2^{di} regis 1526.

Maria, Regina. Vngariae vidua. Caroli Caesaris et Ferdinandi Regis Soror + in medio effigies; ex alia parte In patientia possidebitis animas vestras. Luc. XXI.

NB. Huic Dr. Martin Lutherus VII. Psalmos Poenitentiales cum Epistola Consolatoria scripsit; Et hodieum in Bibliotheca Vindobonensi exstant in Originali.

Franciscus Rákoczi de Felső Vadász.

Franciscus II. D. G. Transil. Prin. Rakoczi. Dux. Confoed. R. Hung. Stat. in medio effigies; ex alia parte sunt tres Vestales Virgines ad aram fomitum conferentes, cum inscriptione; Concurunt. ut. alant. Inferius vero, Concordia Religionum. Animata Libertate. A. N. D. 1705. in Conventu Szécsenyensi.

Et haec pro informatione sinceriori.

Datum Enesse, die 27. Julii 1793.

Georgius Enessei de Eadem mp.

257 Weszpémi István Miller Jakab Ferdinándnak
Debrecen, 1794. január 16.

Numizmatikai értekezésének cenzori jóváhagyását kéri.

Debreczini ad diem 16. Januarii 1794.

Clarissimo Viro, Professori Eruditissimo, Doctori Jacobo Ferdinando Müller,

Fautori et Amico plurimum colendo

Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

Commentatiunculam hanc de nonnullis antiquiorum Regum ac Ducum Nummis rarioribus,⁵⁸⁷ effigie Beatae Virginis Mariae signatis concinnatam ea fini ad TE transmisi perlegendam, quod si illa tuum merebitur calculum, dignabere manu tua et sigillo censoris ordinarii signare, atque postea in manus admodum Reverendi Domini Sigismundi Szaklányi, in Ecclesia Helveticae Confessioni addictorum Magno Varadina Verbi Dei Ministri reddere: daturus is est operam, vt Scriptum hocce meum ad me commodo tempore remittatur. Vale, Decus et ornamentum Reipublicae nostrae litterariae, quam diutissime salvus et incolumis, precor ex animo

Venerandi Nominis TVI

cultor addictissimus

S[tephanus] W[eszprémi],

Inclitae Societatis Scientiarum Gottingensis Socius ms.

258 Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak Nagyvárad, 1794. január 18.

Visszaküldi Weszprémi cenzúrázott numizmatikai értekezését, saját, *De fabricis* című művét elküldte, majd küld a Bécsben kiadott *Praecognita statistica*-ból is.

Viro in, et extra Patriam Celeberrimo Stephano Weszprémio,
Medicinae Doctori Clarissimo,
Amplissimae Societatis Scientiarum Goettinganae, et aliarum Socio Dignissimo,
Liberae Regiaeque Ciuitatis Debrecinensis Physico Ordinario expertissimo, famigeratissimo,
Jacobus Ferdinandus de Miller
Artium Liberalium et Philosophiae Doctor, I. V. [iuris utriusque] Licentiatius,
Inclyti Comitatus Bihariensis Tabulae Judicariae Assessor,
in Regia Academia Magno-Varadiensi Statistices Professor Publicus Ordinarius
et Librorum Districtualis Regius Reuisor
Salutem Plurimam Dicit.

Redditam mihi hodie per Amicum, et Vicinum meum, Clarissimi Szaklányi Commentatiunculam Tuam sine mora legendam, et pro munere meo reuidendam suscepi. Tuam hancce in me fiduciam Vir celeberrime! tanto maioris facio, quanto certius est, me nihil potius in votis habere, quam, vt Tuum erga me animum quoquo modo demereri valeam. Scribendi argumentum, quod delegisti, non potest non esse gratum. Ita enim pro imbecilli meo iudicio illud adornasse videris, vt Religioni meae addictis plene impenderis satisfactionem. Meam quoque industriam hocce argumentum, restrictum quidem ad aureos duntaxat numos, olim exercuit, quum disciplinas historicas condam profiterer: sed, mutata Lectione, iuridicis, politicisque tricis iam repleto ingeniolo, coeptum laborem, quem huc adnecto, interrompere, vt vides, coactus sum. Ego anno superiore aliquod politicum Schedium de Fabricis Hungariae vulgaui:⁵⁸ nullus dubito, illud Tibi ab amicissimo mihi Viro, Domino Notario Böszörményi, quem plurima salute impertior, traditum fuisse: quum Praecognitorum meorum Statisticorum Exemplaria ad me Vienna appulerint,⁵⁹ haud intermissurus sum, ea quoque Tuo substernere iudicio. Interea me Tuae amicitiae commendatum habe, et pro summo Literarum incremento constanter Vale.

Dabam Magno-Varadini ad diem 18^{am} Ianuarii 1794.

259 Weszprémi István Mallyó Józsefnek Debrecen, 1794. június?

Tartalma ismeretlen, orvostörténeti adatokat kér.

260 Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak Debrecen, 1794. június 27.

A régi érmekről írt elmélkedéséhez kéri kölcsön Batthyány Ignác művét.

Ajánlom mindenkori kész kötelességgel való szolgálatomat
az Urnak nagy érdemű Professor Uramnak.

Az én minapi Magyar Királyoknak némely pénzeikről írott Elmékedésem a' Magyar Hirmondoban ugyan csak nehezen is világosságra, jöhet, ⁵⁹⁰ a' mellyet nem kétlem, hogy ne látta volna az Ur.

Arra kérem én szeretettel-barattságosan az Urat, méltóztassék azt a' jot én velem tseledni, ha lehetséges légyen, hogy Erdélyi Püspök Groff Battyháni Ignatz Urnak illy titulus alatt ki adott könyvének első Tomusát edgy megtekintésre küldgye által énnékem valamely bizonyos alkalmatossággal: Legum Ecclesiasticarum Regni Hungariae Tomus I.⁵⁹¹ Fide polliceor Pannonica sanctissima, remissurus sum primo quoque tempore eumdem summa cum gratiarum actione. Mi itt olly boldogtalanok vagyunk, hogy közöttünk egész Városunkban azon Könyv nem találatik még Tisztelendő Patereknél is: nem kevés szükségem volna pedig egyszeri megtekintésére e' Könyvnek. Hogy ezzel is bátorkodtam az Urnak alkalmatlankodni, arról bocsánatot kérek. Azomban vagyok állandó tisztelettel

Az Urnak Tisztelendő Professor Uramnak

Debreczen, 27. Junii 1794.

alázatos szolgája
Weszprémi István
Medicinae Doctor mk.

[Címzés a külzetten:] Debreczenből. A Monsieur, Monsieur Jacob Ferdinand de Miller, Professeur a Nagy-Várad.

[Pecséttel.]

261 Mallyó József Weszprémi Istvánnak Jászómindszent, 1794. július 4.

A volt premontrei, jászómindszenti plébános a *Succincta* numizmatikai adalékaihoz közöl adatokat. II. Rákóczi Ferenc pénzémeiről, főleg a Szűz Mária képét viselőkről. A melléklet az 1707. évi ónodi országgyűlés törvénycikelye a rézpénz leértékeléséről.

Excellentissime, et Perillustris Domine,
Domine mihi plurimum colende !

Maximum solatium mihi attulerunt Literae Excellentiae Vestrae, cujus erga me affectum, quem ex iis cognovi, quemve me nondum meruisse sentio, in eximio rarissimae fortunae loco pono. Tardius ad easdem respondeo, sed promissi mei, nunc perquam opportune, fidem exsolvo, ac Commentarium clarissimi Davidis Paraei⁵⁹² Excellentiae Vestrae transscribo. Perbelle quidem meminisse: Eum[?] alii loco nuper Literis abs me destinatum fuisse, sed rem penitus ruminando, animadverto: Levidense sane esse munusculum, quod locupletissimae Bibliothecae Illustris Collegii Debrecinensis ab ignota, et humili manu offeratur. Opusculum quod Excellentiae Vestrae Lucubrationum suarum in eisdem Literis nominat foetum ultimum, avidus praestolabar, et cum praeter omnem expectationem in Appendice Hungaricarum Novellarum, illud esse recognovissem, legi avidissime, lectioneque ejusdem, animum meum oblectatione singulari delibutum fuisse, profiteor. Liceat tamen mihi, observationem meam corrigendi causa, sincerissimo, juxta ac ingenuo animo proponere. Habet ultima pagella sub b/ „El-múlatta azt tseledni – – – Rákoczy Ferencz (sic intelligo) praetermisit hoc facere Franciscus Rákoczy, et nummis suis effigiem Beatae Mariae Virginis inferre, seu noluit, seu

alia demum de causa ommisit. Suis vero omnibus nummis, tempore suae revolutionis procusis, fatam effigiem intulit, ac Virginem, Christigeram, solemnium nummorum Hungaricorum titulo, Patrona Hungariae, insigniri fecit. Consideremus, si placet, nummos aereos novos: „Monetae apud Mellenium⁵⁹³ Tabula VI. Numeris 53. et 54. Tali cum titulo, occurrunt semivnciales monetae novae argenteae de anno 1704. 705. et 706. – Numi aerei XX. polturarum, qualem hic advolvo, et eo gratifcor, procul omni dubio exhibent nobis eandem effigiem. Polturae simplices cum aerea K: B. tum argenteae N: B. eisdem effigie, et titulo sunt signatae. Excipiamus unice aereos, valorem X, polturaeum indicantes, fortasse, quia aerea partis aversae effigiem Beatae Mariae Virginis commodè capere non potuit. In ternis ejusdem principis memorialibus nummismatibus, utique effigiem Beatae Mariae Virginis non prae tendemus. = Réz pénzek (ezüstet billyegezve nem lattam) a' Szűz Mária kiseded képetskéjével azutan meg bélyegeztetennek. Non ideo id factum est, ut moneta propter siglam parvulae efigiei cursum haberet, sed promovendorum commerciorum gratia. Quam enim invisae fuerit moneta cuprea haec quaestoribus, opificibus, et ruricolis, declarat nobis, haec omnia expertus clarissimus Belius in Historia Civitatis Cremniczensis. Cur ergo devalvati sunt tam numerosi nummi cuprei, et in quantum numerum currentis monetae protunc redacti sint, communico hic eatenus integrum articulum, in Comitibus Onodiensibus latum. Ex reliqua devalvata copia novimus, fuisse fusa tormenta cum celebri illa inscriptione: Nummus eram Patriae etc.

Utinam ex memoratis infelicis hujus Principis Memorialibus aliquem, bene conservatum obtinere possem! aut alterius cujuscunque Transylvaniae principis aureum exemplum, lubens in scheda Bancali, erga recepisse, prompte et grate persolverem. Dico 1000. salutes Senecioni nostro, Domino Kazzay. Quod nunc praeterea scribam, nihil habeo, sed ultroneis aestumatissimis favoribus enixius commendatus omni cum cultu persevero

Jászo Mind-Szentini 4. Julii 1794.

Devinctissimus Servus

Josephus Mallyo

Parochus Expraemonstratensis

[Melléklet Mallyó kézírásával:]

Comitiorum Onodiensium Anni 1707.

De Cupreae Monetae devaluatione Articulus VII.

Quamvis cupreae monetae cursus, in promotionem Boni publici, sat magno Regni emolumento adinventus fuisset, ob notabilem tamen numerum, pro evitandis ne fors exinde oriundi confusionibus, ejusmodi monetarum cupream decenariam, seu decem polturarum, in quatuor; viginti autem polturarum in octo polturas devalvamus, polturarum autem cursum ordinarium in suo esse relinqvimus: Cujus cupreae monetae cursio a modo in posterum fienda, ex toto tollitur, currens autem, seu modo posteriore devalvata, ad numerum duorum millionum, et ducentorum millium florenorum restringitur, quae ducenta millia ad partes Trans-Danubianas, pro inducenda in Partibus illis quoque ejusdem monetae circulatione destinantur, ita, ut denotata summa totalis, quam pro cursu in Regno remanere necesse est, certo signo, intra certum tempus muniatur, reliqua autem ad aeraria publica percipienda in crudam massam reducatur, et hujusmodi signatam pecuniam, pro bona et currenti Regni moneta habendam, ac non modo in victualium, et aliarum rerum emptionibus, et venditionibus, sed et pignoribus redimendis, et debitis exolvendis acceptandam determinavimus.

Nota bene: Conclusiones hujus Diaetae constant articulis XXIV. Ultimus sonat de Oppidi Göntz in numerum Hajdonicalium receptione. – Celebritatem quoque oppido huic conciliavit

celebris Caspar Károly sacrosanctorum Bibliorum editor. Non praetereundum priscis temporibus duplex coenobium Paulinorum, unum Beatae Mariae Virginis, aliud Sanctae Catharinae Martyris honoribus dicatum.

Conclusio articulorum sic habet:

Datum in praedicto campo ad Onod sito, die 22. mensis Junii, ultima videlicet antefati Generalis Conventus nostri. Anno suprascripto, millesimo, septingentesimo septimo.

F. Rakoczy mp.

[Locus sigilli.]

Stephanus Sennyey mp.

Stephanus Krucsay mp.

262 Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak Nagyvárad, 1794. július 6.

A Magyar Hirmondóban olvasta numizmatikai cikkét. Batthyány Ignác *Leges ecclesiasticae*... kiadásának saját példányát kölcsön adta, nem tudja elküldeni.

Nagy érdemű, és tudományu Doctor Vram!
nékem különös jó akaróm!

Valamint, hogy nagy örömmel az Urnak régi magyar Pénzekről való elmélkedéseit minap az Hirmondóban olvastam, úgy ellenben nagyon sajnálom, hogy az Urnak, Doktor Uramnak kivánságát most bé nem tellesíthetem: mert még tavaly Pater Simonchicz tudos Piaristának Groff Battyánnak Könyvét költsön adttam, a' ki aztat magával Tatára el-vitte, és most is magánál tartja. Mindazonáltal kívánván az Urnak szolgálni, az egész városunkban a' Könyvet vadásztam, de mind hogy az iparkodásom haszantalan volt, kéntelen vagyok, botsánatot addig is kérni, még a' Könyvem onnan fellyül le nem küldődik. Azonban tehát magamat továbbis barátságában ajánlván, különös tisztelettel állandoul maradok

Az Urnak Doctor Uramnak

Nagy-Váradon Juliusnak 6^{dik} napján 1794.

alázatos szolgája
Miller Jakab

263 Weszprémi István Mallyó Józsefnek Debrecen, 1794. november 18.

Köszöni a küldött Pareust, s azt, hogy a magyar királyok máriás pénzeiről írott tanulmányának hibájára felhívta figyelmét. *Magyarországi négy különös elmélkedések* címmel nyomtatják tanulmányait.

Admodum Reverende Domine,
singulari honoris cultu proseguende!

Literas tuas perhumaniter liberali manu scriptas una cum Parei Commentario tabellarius tuus rite mihi reddidit eo plane ipso tempore, dum Senecionis nostri Kazzaii officina pharmaceutica inventaretur ea fini, vt mox lege licitationis divenderetur: quod non longo tempore factamquoque ita est. Maximas tibi, Reverendissime Domine, ago habeoque gratias

pro exmisso mihi dono Parei commentario, doleo maximopere, quod supellectilem tuam numariam pro voto tuo nobis indicato augere nequeam, licet omnem adhibuerim operam et industriam, nec cessabo in posterum quoque idem facere, quoad hoc quoque respectu meam in te observantiam certo demonstrare possim documento. Verum, eruditissime Amice, nihil umquam mihi gratias facere poteris, quam quod errorem meum in Commentariuncula mea de Numis Regum Hungariae Marianis commissum detexeris, eumque emandaveris: genius litterarum mearum mille et amplius agit tibi gratias, quod tam sincero in eum ducaris animo, eoque certe inaestimabili. Correxisti illico commissum errorem meum eodem quidem modo, ut me pluribus verbis edocuisti amicissime, et mox Ephemeridibus Hungaricis *Magyar Hírmondó* dictis 21. Octobris publicatis in adjecta Appendice pag. 537. inserendum curavi, verebar enim maximopere, ne inveniatur quispiam, qui mordacibus verbis sugillando publice olim me adgrediatur: sed Novellator hic quoque praeter expectationem meam vnum typographicum in vltima voce admisit errorem sic: *Nunc Libertatis vindico jura bonus*; quod *boans* ponere debebat. Lege, quaeso, Notam b) correctam, cum bene, judica benivole intergam. Quatuor postremae Commentariunculae meae sub titulo: Magyar Ország négy Különös Elmékedése,⁵⁹⁴ 1) A' Magyar Koronáról. 2) A Magyar Királyné Vizéről. 3) A' leg első 's régib Magyar Grammatikáról. 4) Magyar országi némely régi Királyoknak ritka Penzeikről propediem in publicum prodibunt lucem in uno volumine, jam primam phillyram typis expressam ante triduum Posonio acceperam: simulac integer imprimetur Libellus, vno exemplo tibi gratificabor, sincerum erga te meum testaturus animum. Noster Kazaius plurima te impertit inter lacrimas salute. Ego vero me tuis in posterum quoque commendo favoribus, qui jugi observantia persevero

Reverendi et eruditissimi Nominis Tvi

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi
Medicinae Doctor m. k.

Országos Széchényi Könyvtár

[P. S.] Ita sum infelix, vt Comitiorum Onodiensium conclusiones in hunc vsque diem apud nos habere no[n]dum legere potuerim.

Debreczini ad diem 18. Novembris 1794.

264 Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak Debrecen, 1795. június 8.

Kísérőlevél hat elküldött tanulmányhoz és egy visszaküldött, korábban kölcsön kapott kéziratához.

Nobilissimo Viro, Professori Clarissimo, Domino Millero
Salutem Plurimam Dicit Stephanus Weszprémi.

En, Vir amicissime, Libellum patrio sermone concinnatum, et typis expressum qui quinque continet commentatiunculas,⁵⁹⁵ in signum meae in TE observantiae, dono tibi exmitto, remitto etiam debita cum gratiarum actione, manu scriptum codicem anno superiore amice mecum communicatum, quem si in affectum relinqueres, nec typis subjiciendum dares, maximopere peccares in rem patriae litterariam.⁵⁹⁶ Ignosce, velim, audaciae meae, quod transmissi opusculi

hujus pagina 92. in nota subjecta aliquam nomine tui fecerim mentionem, cave putes factio isthoc te laedere voluisse.

Rogo te interim enixe, Virorum optume, dignabere sextam in ordine hancce commentatiunculam meam De priscis Hungariae Medicis vernacula lingua scriptam, fasciculo huic litterario inclusam perlegere; quae si calculo tuo probata fuerit, vt prelo subjici possit, manu tua et consveto Censoris Regii sigillo ne grave duxeris signare, et mox oblata commoda occasione ad me remittere.⁵⁹⁷ Sed quando, quaeso, opere tuo Statistico nos jam bearis? quamdiu adhuc animos nostros in expectationes detinere perges? Vale Virorum optume, et me tuo complectere favore ac benivolentia, qui jugi observantia persevero

Nobilissimi Nominis Tui

cultor devinctissimus

S[tephanus] Weszprémi, Medicinae Doctor ms.

265 Weszprémi István [Miller Jakab Ferdinándnak] Debrecen, 1795. [?]

Az Elmélkedés magyar országi némelly régi királyoknak innepi végzésekről című munkájának kiadásához kér cenzori engedélyezést.

Ajánlom mindenkori kész kötelességgel való szolgálatomat az Urnak, drága joakaro Fautor Uramnak.

Előre botsánatot kikérve hogy Leveletem olly gyakran bátorkodom az Urnak alkalmatlankodni, im'e ismét edgy Írást terjesztek az Urnak eleibe,⁵⁹⁸ méltóztassék ezt is több foglalatosságai között megolvasni, és hogyha az illendő mértéket meg talállya ütni, kezeirásával és szokott petséttyével megerősíteni ne terheltelessék. Az e' féle írásoknak fő tzéllya egyedül csupán csak az, hogy az eddig homályban lévő Hazánk' történetei a' tisztességes vizsgálódások's vetélkedések által kiöröltetvén, a' valóság egész világosságra hozattassék.

Én olly szerentsétlen voltam mind eddig, hogy csak ez előtt harmad nappal találkozhatam edgy jo barátomnál az Úr' Statisticájának két elsőbb darabjaira,⁵⁹⁹ töle elkérve különös gyönyörködtetésemmel fogtam azoknak olvasásához, és meg nem szünök, mig nem egészen által olvasgatom. Vallyon az utolsobb részeinek kiadását nem az Irigyek akadályoztattak-e meg mind eddig is? Vale, Virorum Eruditissime, servet te Deus Trinus Optimus Maximus in decus et ornamentum reipublicae litterariae patriae nostrae salvum et incolumem quam diutissime, ita ex animo vovet

Nobilissimi Nominis TVI

Debreczini ad diem addictissimus, 1795.

Cultor

Stephanus Weszprémi,
Medicinae Doctor m. s.

[A lapszálen függőlegesen Miller kézírásával:] *Elmélkedés magyar országi némelly régi királyoknak Innepi Végzésekről*

266 Wespzprémi István Miller Jakab Ferdinándnak
Debrecen, 1795. augusztus 15.

Kísérőlevél az előző levélben kért megjegyzésekhez.⁶⁰¹

Ajánlom mindenkori kész kötelességgel való szolgálatomat az Urnak.

Nagy érdemű joakaro Fautor 's Barátom Uram! Imé a' haza küldött Elmélkedése az Urnak, parantsolattya szerént ismét vissza küldöttem a' végre, hogy az abban elő fordulo dolgok aránt méltotassék hát az Ur ígérete szerént a' maga ellenkező Jegyzéseit feltenni, és osztán velem közleni; mert ugyan is egész kötelességgel arra kérem bizodalommal az Urat barátságosan, hogy a' megnevezett Felső Helyre sem az Irást, sem az arra teendő tudós Jegyzéseket elneküldgye, mig nem mind a' kettőt edgyszer 's mind az Ur vissza hozzám kezemhez nem fogja szolgáltatni: mert bizonyos okokra nézve szeretném az Urnak előadando Jegyzéseit előre megolvasni, hogy azok szerent tudhatnám magamat osztán mire meghatározni leendő elküldtetése aránt. Ujjolag ismét barátságosan ki kérem az Urto, hogy ezek szerént méltotassék kérésemet tellyesíteni. Vagyok azomban állandó tisztelettel

Az Urnak fő tisztelendő Professor Uramnak

Debretzen ad diem 15. Augusti 1795.

alázatos szolgálja
Wespzprémi István, mp.

266/a Wespzprémi István Takáts Józsefnek
Debrecen, 1798. január.

A Takáts József által tervezett könyvsorozatba javasol címetek.⁶⁰¹

„[...] Az egyyik, Historia Naturalis Linneusnak 's Linneanusoknak út-mutatások szerint magyar nyelven ki-dolgozott munka. A' Szerzője Földi János, a' Hajdú Városoknak Ordinarius Physicusa, és a' Jenai tudós Társaság' tagja. Az Állatoknak Országát már el végzette, és tisztán le írta. 30 arkusra terjed.⁶⁰² A' Regnum Vegetabilében is vége felé jár. A' Botanicaban már valamelly munkátskát is botsátott ki előjáróul. – A' második munka áll amaz híres természet-vissgáló Bonnetnak, *Contemplation de la Nature* nevű könyvéből, melyet Szikszai, Gyulai Ref. Predikátor,⁶⁰³ fordított magyarra. Ez Genevában létekor Bonnettal sokáig lakott a' jószágán, és véle társalkodott. Az ilyen Irások által kaphatna belé a' józanan való gondolkozásba a' mi Nemzetünk, etc. [...]”

267 Wespzprémi István Miller Jakab Ferdinándnak
Debrecen, 1798. január 20.

Cenzori jóváhagyást kér a *Pannoniae luctushoz* irt bevezetéshez.

Nobilissime Vir, Clarissime ac eruditissime Professor,
Domine mihi plurimum colende.

Inter ingravescentis aetatis meae senilis lenienda incommoda, nulla alia invenio jucundiora oblectamenta, quam dum hujuscemodi minutiis litterariis reliquum vitae meae tempus fallere possum.

Has vero nunc ad te transmissas, dignabere Virorum optime, perlegere integras, atque easdem, si tuum merebuntur calculum, manu tua signatas, et adposito sigillo officii munitas, commoda occasione ad me remittere dignabere: scopus meus enim est, si typothetam invenero, luci publicae foras exponere. Te ut Deus Ter Optimus Maximus in decus et ornamentum reipublicae litterariae Hungaricae servet incolumem quam diutissime, precor ex animo, qui jugi observantia persevero

Nobilissimi Nominis tui

Debrecini ad diem 20. Januarii 1798.

cultor devinctissimus
Stephanus Weszprémi
Medicinae Doctor mp.

[P. S.] Nota. Ha több Tudósokon kívül Denis Mihály Urnak Bétsben a' Császári Bibliothecának Fő Gondviselőjének szabad volt nem régiben, sőt ugyan ditséretére szolgált, hogy a' Garelliana Bibliothecát kiadván, azt Német nyelven írott sok szép Jegyzéseivel világosította meg,⁶⁰⁴ vallyon illetlenségnek lázhatik-e előttünk a' mi mostani környülállásaink szerent, ha született nyelvünkön valamit mi is a' félét Hazánkban cselekedni próbálunk, midőn ti. ezen Deák Könyvetskének eleibe Magyarul írott Elöljáró Beszédet ragasztunk megvilágosításnak okáért?

268 Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak Nagyvárad, 1798. február 2.

Küldi a *Pannoniae luctus*-kiadás engedélyezését, de ha Bécsben már engedélyezték, nem kell az ő engedélye.

Celeberrime Vir!

Opusculum, quod proxime ad me transmisiti reuidendum, eo adhuc ipso, quo perceperam, die pro munere meo legere, subscribere, et Officii Sigillo munire neutiquam neglexeram; nihil magis peroptans, quam vt illud quantocius iam impressum multorum versatur manibus. Paucae istae plagulae res adeo elegantes complectuntur, vt dubitare non possim, iis certe pretium futurum, si typographia Debrecinensis illas typis excudendas suscepit. Ast ignoro, idemne sit, quod mecum communicares, an vero aliud Manuscriptum in Catalogo Censurae Vindobonensis a 1° vsque ad 15. 9^{bris} 1797. cum facultate reimprimendi sub hoc titulo adnotatum: Pannoniae Luctus, quo principum virorum mortes deploratur. Cracoviae 1544. Accedit Praefatio hungarica. Si idem est, mea reusio, ac subscriptio erat superflua.⁶⁰⁵ Ceterum vires tibi tantas precor, quantaе oppido necessariae sunt viro Litteris vnice addicto: coeli tibi infinitos adhuc, et sospites largiantur pro incremento omnis Literaturae dies, mihi vero concedant plures adhuc occasiones, tuis memet oblectandi ingenii partibus. Et cum hoc votorum fastigio distincto cum aestimationis cultu perseuero

Tibi

Magno-Varadini 2^a Februarii 1798.

deuinctissimus
Jacobus de Miller mp.

269 Weszprémi István Juhász Istvánnak
Debrecen, 1798. március.

Tartalma ismeretlen.

270 Weszprémi István Juhász Istvánnak
Debrecen, 1798. április eleje.

A *Magyarországi öt különös elmékedések* c. könyvet kísérő levél.

271 Juhász István Weszprémi Istvánnak
Gyula, 1798. április 11.

Megköszöni a *Magyarországi öt különös elmékedések* c. könyvet. Charles de Bonnet *Contemplation de la Nature* című művének fordítását tervezi. Ajánlja Cervantes regénye fordításának kiadását.

Gyulán 11. Április 1798.

Bizodalmas Drága Jó Uram Doktor Uram!

Sokal tartozom az Úrnak hozám való nagy emberségiért. Két rendbeli betses Levelei az Úrnak, kezemhez jöttek: egyiket vettem Postán; a' másikat pedig a' mostani hozánk jött Innepi Deák által. Ez az utolsó, egy kis Könyvtskével volt petsét alá zárva. A' Könyv az, a' melyet méltóztatott volt az Úr, egy időben nékem megígérni. Alázatossan köszönöm az Úrnak ezen kegyességét, hogy mostan megis küldötte. Én ennek a' munkának egy részét egyszeris másszor is az Ujjság Levelekbe bé téve, úgy tettzik hogy láttam; de akkor csak futólag néztem reá.⁶⁰⁶ Örülök rajta, hogy most egy tsomóban láthatom; gondosan meg olvasom, mihelyt az Innep által megyen rajtunk.

A Bonnet Contemplatiója' ki adhatása felől,⁶⁰⁷ élesztett bennem valamelly reménységet az Úr' Doktor Uram' Levele. De még híjjánosságot találok az informatzióban. Kellene tudnom, kit szükséges Bétsben requirálni a' Nyomtatás alá adandó munka eránt? Kell e' elébb valamelly Censúra alá botsítani a' Munkát, vagy kívül, vagy belől a' Hazában? Ha a' munka egy Tómusnál többre terjed, acceptáltatik é? – Nem tudom, ki légyen az a' Stúdens Úr Bétsben a' ki a' Contemplationnak fordításához foghatott, de azt tudom, hogy ha úgy van, adott dolgot magának. Minthogy a' mi Nyelvünk még töretlen, faragatlan a' fennt járó dolgoknak illendő 's elegendő elő adásihoz, ugyan rághatja az ember a' körmét, a' míg ki teszi a' Bonnet Úr' gondolatját. Ő sokat gondol, de keveset szöll; sokszor csak fel ragadja az embert, 's ott hagyja. Mustrául szolgálhatnak az egész munkára a' könyv első sorai, a' melyek így kezdődnek „Je m'élève á la raison Eternelle, j'étudie ses Loix et je l'adore. Je contemple l'Univers d'un oeil philosophique. Je cherche les rapports qui sont de cette Chaine un seul Tout, je m'arrete á en considerer quelques Chainons, et frappé des traits de puissance, de sagesse et de grandeur, que j'y découvre, j'essaie de les crayonner sans les affoiblir.” etc. – Illyen fontos és concisé megy ez az Auctor minden munkájiban. Ha a' Bétsi fordító, Németből akarja a' fordítást tenni, sok tévelyedésbe vivődhetik, vagy eshetik. A' bő beszédű Németek sokszor merő árvizet visznek az Auctora, a' kit fordítanak. A' Contemplatiót tudom,

hogy egy Titius Nevű Wittebergai Physicae Professor fordította és valami Nótákkal ki is adta 1765^{ben}, azután is ugyan ezt a' fordítást nyomtatták egynéhányszor:⁶⁰⁸ más fordítása lett e' ezenkívül a' Contemplationnak, nem tudom: azt tudom hogy a' Titius Nótáit nem szerette Bonnet Uram: magától hallottam, hogy azok nem jók. Ellenben egy Spalanzani Nevű Olasz fordítót és Nótálót, a' kinek nálam is van egy munkája *Sur la digestion de l'homme*:⁶⁰⁹ és egy Van Svinden nevű Hollandus kiadót felette dítsért,⁶¹⁰ s' magais hasznokat vette az ő jegyzéseiknek, azt mondja a' Contemplatio újabb kiadásában. Ez az újabb kiadás lett 1782^{ben}, még pedig olyan bővítéssel, hogy a' két Tómus Contemplatio, jó 3 Tómusra szaporodott, és ki adódott Neuchatelben, Yverdonban, Geneveben, Hambourgban etc. Nekem ebből az utolsóból van in 8vo Majori, jó vastag 3 Tomusban. Ha hogy a' Bétsi Fordító Úr ugyan ezen utóbbi kiadást találta volna Németre fordítva, és a' szerint kívánna dolgozni, én még ilyen hasznokat is említhetnék a' magam részére, hogy én originálból akarok fordítani – hogy nekem volt szerentsém a' boldog emlékeztető Auctort sok dolgokról oretenús megkérdeni – a munkájában való fő tzeljät magától ki tudni; institútumát, ferges-bogaras gyűjteményeit, rejtekeit a' maga Házánál a' Lehmanns Tavának edjik Oldalában látni, és magától magyaráztatni. Külömben ha sajnálná az az Úr az elkezdett munkáról a kezét le-venni, ám vigye véghez, én Senkivel újat nem húzok. – A' Contemplation kívül még vagynak nálam, Bonnet Urnak ilyen Munkái is: *Essai Analitique sur les facultés de l'âme*. 2 Tom. *Considerations sur les Corps organisés*. 2 T. *Palingenesie Philosophique* 2 T. – *Essai de Psychologie*. – *Ecrits divers sur le Leibnitzianisme* – des Miracles – de la Liberté – Sur l'origine du Mal etc. *Recherches sur la preuve du Christianisme*.⁶¹¹ Ezeknek a' Munkáknak igen szoros egybe kötetéseik vagynak egymással, és egyikről a' másikra apellál az Auctor, a' mellyet szükséges a' Fordítónak megnevezni. Én már, akár veszi más valaki hasznát, akar se, a' munkát tökéletességre viszem a' mint leg jobban lehet; 's ha meg tudom hogy kinél kell a' dolgot Bétsben jelenteni, megjelentem. Még ugyan a' Munkának van híjja; 's azomban, minthogy sem a' Frantz sem a' Német sem a' Magyar Advocat⁶¹² nem emlékezik ezen Bonnet Úrról, fel tettem, hogy Genavába írok az ott található régi Professoraik, vagy Tanuló társaim közül valamelyikhez, és leíratom életének folyását 's munkáinak tökéletes Lajtromát, és eleibe teszem a' Contemplationnak. – Azt írja az Úr Doktor Uram utóbbi Levelében hogy két gyönyörködtető könyv adódik ki a' Fundator Úr intentiója szerint, egy Tudományos Könyv mellett: Vallyon nem vetődnek e' vissza a' gyönyörködtető könyv, ha egy kitsinyé hosszatska lenne? Példának okáért a' híres Spanyol Cervantes' Románja, *Histoire de l'admirable Don Quichotte de la Mancha* en 6 vol. in min. 8vo? sok tsalfa Románt öszve olvastam egy időben, de ennek párját soha se láttam, 's nem is tartom hogy volna. Tele van ez elmés, izes, hasznos nevetetős tréfákkal. Annyival inkább kedvet találna ez, gondolom, a' mi nemzetünknel, hogy mi még nagyobbán olyan Bujdosó Vitéziforma világban élünk a' mi Hazánkban a' Tudományokra nézve, mint a' Spanyolok voltak akkor, mikor Cervantes ezt írta a 16^{dik} Százban. Ezen Románnak nagy érdemét mutatja az is, hogy ez minden nyelvekre le fordítódott, és külömb-külobbféle Rajzolatokkal felékesítődött. Nekem a' Frantzia fordításból van; 6 Tómusban volna, de nem tudom quo fato az első Tomust régtől fogva sehalom se találom. Ha megkerülne, vagy valakitől költsön megkaphatnám, Bonnet után mindjárt lefordítanám tsak magam multságáértis. Sokszor keresztül olvastam már én ezt, de még most is azon újjnak tettezik előttem. Helybe hagynáé' az Úr Doktor Uram ezen szándékomat? – Többyire magamat az Úrnak Doktor Uramnak Betses affectiójába zárva vagyok és állandóul maradok

Az Úrnak

alázatos szolgálja 's tisztelője
Juhász István mk.

[Címzés:] Gyuláról Az Úrnak Nagy Hirű és Nagy Érdemű Orvos Doktor Veszprémi István Uramnak, sok Tűdós Társaságok' Tagjának és N: Szabad Királyi Debretzen Városa' Ordinarius Physicusának Debretzenbenn.

272 Weszprémi István Báthori Gábornak
Debrecen, 1798. április első fele?

Kéri, tájékoztassa a *Pannoniae luctus* budai kiadásának lehetőségeiről.

273 Báthori Gábor Weszprémi Istvánnak
Pest, 1798. április közepe.

A *Pannoniae luctus* kiadásának budai lehetőségeiről.

274 Weszprémi István Báthori Gábornak
Debrecen, 1798. április 27.

Kísérőlevél a *Pannoniae luctus* kiadásával kapcsolatosan, illetve a mű megküldött kéziratához.

Tiszteletes nagy joakaro Uram!

Hozzám botsátott válaszoló betses leveléből úgy értettem, hogy volnának a' Budai typographusnak alkalmas Görög Betűji, bizván Tiszteletes Uramnak hűségéhez imé a' nyomtatás alá valo kézírásomat a' *Pannoniae Luctus*⁶¹³ a' bétsi és Nagy Váradi Approbatiojával edgyütt elküldöttem olly véggel és feltétellel, hogy ha a' Könyvnyomtato mester kinyomtatását magara vállallya, tehát én ő nékie olly czéllal, hogy ő énnékem küldgön annyi kinyomtatott exemplumokat, a' mennyire meghatározásképpen az ő Generositássa fogja ötet vezérelni, a' többi exemplumokat a' maga hasznára fordithattya. A' Posonyi typographus⁶¹⁴ örömet kinyomtatná ezen feltétellel, de nem bizhatom hozzá, mert magának nintsenek elegendő szép görög characterjei, azon kívül kételkedem is, hogy lenne nekie alkalmas correctora. Én pedig magamat és Irásomat hűsegebe ajánlom

Tiszteletes joakaro Uramnak

Debreczenben 27. Április 1798.

köteles joakaro szolgálja
Weszprémi István MDr.

275 Benedek Mihály Weszprémi Istvánnak Hely és év nélkül.

Tévedésből kaphatta meg Weszprémi numizmatikai írását, véleményt mond annak Johann Christoph Gattererrel folytatott vitájáról.

Nagyhírű és Nagytudományú Orvos doctor Úr,
bizodalmas és kedves Jóakaró Uram!

Tegnap estve felé, hozzám hozta volt egy Deák Ifjú, az Úrnak ezen Írását, melyet megolvasván, most vissza küldök. Úgy tartom hogy az említett Ifjú megtévelyedett, és azt az Írást Főtiszteletű Superintendens Uramhoz kellett volna vinnie: mivel én, az abban kérdésbenn forgó Tudományra nézve, ha szégyen is, igen jövevény vagyok. Azt mindazáltal én is állaltam, hogy Gatterer Uramnak úgy meg van feelve: hogy egyet sem mottzanhatott.⁶¹⁵ – Valjon nem a Túrotzi Historiája eleibe festődött Király képe tsalta é meg Gatterert, a kit Szent Istvánnak gondolhatott, és a kinek nints szakálla festve? Küldöm ezt a képet,⁶¹⁶ ha hogy az Úr kezénél nem találatnék; maradván álhatatos szíves tisztelettel

Az Úrnak nékem

alázatos szolgálja
Benedek Mihály

276 Osváth János Weszprémi Istvánnak[?] Hely és év nélkül.

Ajánlja szolgálatát.

Szerentsés boldog napokat kívánok a Tisztelt Urnak, az Ön ismeretlen szolgálja tisztelt Urnak megkövetem alázatoságal a tisztelt Urat. Én Osvát János nevű ifju meghallottam az én testvér Nénémtől úgy mint Laboncz Mihálynétul hogy a tekintetes Urnak molnárra volna szüksége és én mondtam Ökegyelmének hogy ha én tetszeném hát meg fognám magamat jelenten mert reménlem hogy az Atyámat is esméri a tisztelt Ur mert Dolgokat a tisztelt Urnak hallottam Ökigyelmétől de ismét így gondolám hogy job leszén úgyhogy ha magam én irok a tisztelt Urnak egy avagy két sor írást mert ha már van a tollnak más biztatottja hát így senki is nem fogja tudni mit akartam én és így amostani becsületemben megfogok maradni és kérem is a tisztelt Urat, hogy ezt adolgot ne terjesz[e] sehová, azért az egyért hogy héában talál lenni az én dolgom és a Tisztelt Ur Molnáréja meg fogná tudni. Nagy híre lenne és az én Uramatis meg fognáharagítani, igaz hogy énnekem csendességem vagyón [é]s becsületem hameg kel mondanom is de csak ezéraz [...]ért változnám hogy kevés a jország amelyben lakom [n]em azér hogy meguntam volna az én Uramat és [h]ogy mig az embernek ereje 's ideje vagyón adig igyekezék mig meg nem vénül. Maradok

alázatos és engedelmes szolgálja a' tisztelt Urnak

Osváth János malom mester

277 Vecsei Sándor Weszprémi Istvánnak Hely és év nélkül.

Apja életrajzi adatairól.

Extractus Signaturarum Pie defuncti Clarissimi Domini mei Parentis Joannis quondam Vecsei

Ad 1um Kinek succedált meg boldogúlt édes Atyám a' Debreczeni Predikátorságban? azt nem tudom: praedikátorrá lett pedig anno 1727. Esperessé tetettetett Tiszteletes T. Szödi Uram halála után, úgy tetszik anno 1754.

Ad 2um Hanyadik esztendőben választatott Superintendenségre? verba sic sonant: Választattam Superintendensnek, mindenek voxával anno 1758 die 27^a Aprilis.

Ad 3um Meg holt anno 1762. die ultima Decembris. A' Superintendenségre succedalt helyébe nehai boldog emlékezetű tiszteletes Tatai Ferencz Uram, a' Predikátorságba pedig Tiszteletes Bélyei Péter Uram Nádudvarrol.

Ad 4um Egész Debreczeni Predikátorságában ezek voltak Collégai. Nehai boldog emlékezetű Tiszteletes T[udós] Szödi István, Komáromi Mihály, Lovasi Mihály, Tatai Ferencz, Debreczeni János, Makklári János, Eperjesi Pál, belső, és Körösi Mihály és Kabai András külső Praedikator Uraimék. Professorok pedig: Tiszteletes T[udós] Szilágyi Márton, Tabajdi János, Tönkö Szilágyi István, Maróthi György, Szilágyi Sámuel, Szatthmári István, Hatvani István, Varjas János Uramék, Tiszteletes Sinai Miklós pedig vége felé.

A' Predikátorságban kinek succedalt légyen meg boldogúlt édes Atyám Uram? úgy gondolom, hogy azt senki jobban meg nem tudja mondani, mint Tiszteletes Superintendens Szilágyi Samuel Uram. Magamat favoriban ajánlván, maradok

Az Urnak Komám Uramnak

alázatos szolgája
Vecsei János mp.

Országos Széchényi Könyvtár

[Címzés:] Monsieur Monsieur Etienne Veszprémi mon tres aestimeé Fauteur a Son Logis:

278 Ismeretlen Weszprémi Istvánnak Hely és év nélkül, a vége hiányzik.

Weszprémi kérése utáni kérdezősködése negativ eredményéről számol be.

Excellentissime Domine Doctor,
Domine mihi plurimum Colende,

Aestumatissimas Tuas repetito ad me datas litteras, dum ea, qua par est, observantia accepissem, eo omnem impendere curam non defui, quin omnes, quotcunque mihi occurrerunt, amicos, apud quos scriptum tuum, quod desideras, haerere posse, vel ulla suspicio suboriri poterat, de eo percontarer; sed nullum hactenus ejus vel vestigium deprehendere licuit. Doleo sane eatenus vices tuas, vir integerrime, qui dum reipublicae litterariae nostri ordinis, tam impense studes, optimis conatibus tuis, inexpectato et indigno tali modo, impedimenta poni experiris. Mihi quidem contigisse aliquando memini, quod me, qui notariatus officio fungor, sunt plane sessionem

magistratualem indictam aditurum, Dominus Lintzing convenerit, cum requisitione Tua, ut et ego partim ea, quae me concernerent, partim in quantum de aliis mei [...] collegis quidpiam certi constaret, Tuae nominum consignationi, quam tunc Secum ferebat, pro necessaria notitia et illustratione, scriptotenus insererem; quia vero tunc ex causa memorata, tempus non vacabat, eundem ad aliud opportunius relegando, interim hortatus sum, ut reliquos omnes [...] [A levél többi része hiányzik.]⁶¹⁷

279 Ismeretlen Weszprémi Istvánnak Hely és év nélkül.

A manicheusok történetéről.

Tekintetes Doctor Ur

Bulgariából Magyar Országra bé tsapott manicheusokrol eleget lehet látni Raynaldusba, a ki Baronius Annalisait, continuata ad Annos Christi Nati 1225. 1319. es 1455.⁶¹⁸ Ebből én neha napján a Bodleyana Bibliothecaba illyen Extractust tsinaltam: Theodorus Antiochenus Episcopus a Johanne Zimisca Imperatore contendit, vt Manichaeos per totum Orientem, serpentes, et contagione suae impurae religionis omnia corrumpentes in Occidentem, in desertam aliquam solitudinem deportaret. Quemadmodum scribit Cedrinus in Compendio Historico.⁶¹⁹ Cuius postulatis ille obsecutus, magnam nationis manicheorum multitudinem in Urbem Thraciae Philippopolim transtulit, ubi etiam Alexium Comnenum cum illis disputasse multosque ab errore convertisse narrat Zonaras. Ex Thracia propagata est Haeresis in vicinam Bulgariam, quam iam etiam olim (Saeculo X.) tentauerat, teste Petro Siculo in Bibliotheca Patrum Editionis Lugdunensis Tomo XVI. Ex Bulgaria in Sclauoniam, unde nullis tormentis ad [...] persecutionibus deleri potuerunt teste Aenea Silvio in Europa [...]. Inde et in Hungaria penetrauerunt. Maradok

Tekintetes Doctor Urnak

alázatos szolgálja
S. [vagy I] M. mk.

280 Levéltöredék ismeretlen kéz írásával Hely és év nélkül.⁶²⁰

Késmárki orvosokról.

Kesmarkon 2. Doctor vagyon Kreisel, az előtt Szabolts Varmegyei Doctor, és Doctor Pfeifer, ennek az atya oda valo Patikarius volt, ennek is atya Patikarius, kit patikaja előtt valo fa agyon ütött.

Fischer Daniel Kesmarki Doctor, Csákj Doctora, minden esztendőben postán négyszer ment Varadra hozzája, Debreczenben csömöllött meg haza mentében meg holt circiter 46. fia Caroly Medicinae Doctor atya helyében succedalt Csakjnal a' primásnál, meghalván Satorujjhelybe recipialta magát, 's ott lakik privatus. Ferentz Zemplin Varmegyei Ordinarius Physicus.

281 Ismeretlen Veszprémi Istvánnak Hely és év nélkül. Töredék.

Orvoslásról szóló középkori egyházi rendelkezések.

Sed hactenus de *clericis* non monachis nihil diserte sancitum est. Omnium primus in *concilio Lateranensi IV. anno 1215. canone 18* ad euitandam irregularitatem decretum est, ne subdiaconi, diaconi, vel sacerdos *vllam chirurgiae partem* exercerent, quae *adustionem, vel incisionem inducit*. Quem canonem publicandum curauit *Honorius III.* vt videre est *ex capitis fine ne clerici vel monachi* effecitque auctoritate sua, vt executioni mandaretur, quod ex *concilio Nemausensi anno 1284. canone 35. synodo Bajcsensi anno 1300.* aliisque perspicuum est.

Adparet autem ex omnibus his canonibus, nec *omnibus clericis*, sed iis tantum, qui in *sacro ordine constituti* essent, ut ait Synodus Nemausensis; nec sanandi artem integram, verum eam dumtaxat chirurgiae partem clericis interdicti, quae *adustionem, et incisionem* inducit, ut quae propinquior est morti, vel mutilationi, ac per tale clericali mansuetudini magis aduersatur.

Itaque Pontificum, et conciliorum decretis prorsus ab exercitio medicinae artis rejectos esse clericos dici vix potest. Rejecti autem sunt demum erectis studiorum vniuersitatibus, inductisque academiæ honoribus, quibus per principum constitutiones inter alia hoc attributum[!] priuilegium, vt nisi ab his probati, ad artis vsum non admitterentur. Exemplum illustre, et aliquod, quod omnes deinde principes imitati sunt, est in legibus, quas *Scholæ Salernitanæ* præscripsit Fridericus II. Imperator.

A quo præcise termino clerici ab exercitio artis salutaris prorsus rejecti sunt, ex his, quae supersunt, veterum testimoniis definiri vix potest. Quod proximum vero adfirmari potest, hoc est; ante seculum XII. nullam exstare Ecclesiae prohibitionem saltem expressam. Hoc seculo in concilio Athenensi anno 1131. canone 6. monachis, et canonicis regularibus seuera lege medicae operam dare interdictum est; istidem verbis in *concilio Lateranensi II. anno 1139. canone 9.* eam legem innouari placuit: Quicumque prauam consuetudinem nondum desererent, repetita est ab Alexandro III. in concilio Turonensi anno 1163. canone 8. intenta simul episcopis, abbatibus, prioribus poena depositionis, nisi *detestabili* huic abusui, vt Patres loquuntur, omni studio occurrerent. Ex hoc canone desumptum est *caput 3. ne clerici vel monachi se negotiis secularibus*, quo monachis, et canonicis regularibus ars sanandi prorsus interdicta est, adeo, vt in *capite 19. de homicidio*. Monachus, qui mulierem a gutturis tumore liberaturus, *grauiter deliquisse dicatur officium alienum vsurpando, quod „minime tibi congruebat.”*

Ex hoc tempore nihil porro de his cautum in conciliis reperió, vt credibile sit, episcoporum, et abbatum vigilantia effectum esse tandem, vt canonibus ecclesiae pararetur.

Confer l'Histoire littéraire de la France, tomus IX. pagina 191.

282 Weszprémi István Hannulik János Krizosztomnak Debrecen, 1786. május 10.

A pálosok felosztásáról írt versét tetszéssel olvasta. Szeretné Hannulik költeményeit együtt kiadva olvasni. Elküldi Hannuliknak orvoséletrajzai első és második kötetét, a harmadikból már nincs példánya. A harmadik kötetben felsorolja a János nevű magyarországi latin költőket, méltán szerepel ott köztük Hannulik is.

Clarissimo Viro, Joanni Chrysostomo Hannulikio,
Academiae Arcadicae Romanae Sebaldo Erimantico, Fautori suo plurimum colendo salutem
plurimam dicit Stephanus Weszprémi.

Dum pridie hujus diei Ode tua Horatiana casuquopiam in manus meas incidisset de
abolitione Paullinorum conscripta, atque ita tua in pangendis carminibus facilitas novo
demonstraretur specimine, temperare mihi non potui, quin hoc ad te darem epistolium,
rogaturus, effice, vt reliquaquoque Opera tua poetica conjunctim edita legere mihi liceat.⁶²¹
Quod mearum erit partium, daturus egoquoque sum operam, vt opusculorum meorum tomum
primum et secundum accipias commodo tempore, promitterem tertiumquoque ad te missurum,
nisi exempla hujus jam omnia inter annos pridem distribuisssem. Singulare id prorsus mihi
videri, dum hoc Biographiae meae Medicorum Hungariae et Transilvaniae tomo tertio pag. 279.
celebriores Hungariae poetas Latinos enumerarem, Janum Pannonium puta, Sambucum,
Bocatium, Sommerum, Filitzkium, Gyalogium, Lazarium etc. singulos in S. baptismatis
fonte ablutos, Nomen Joannis accepisse. Te quoque, eruditissime ac ingeniosissime Poeta,
Hannulik, nobili huic Poetarum gregi non modo nomine tenus in baptisinate imposito,
sed etiam ob artis poeticae peritiam, qua in dies magis magisque inclarescere incipis, jure
meritoque adnumerari debere quod profitear, non existimem quemquam in Republica
litteraria futurum, qui me praecipiti judicio ob id actum fuisse pronunciet. Vale, Poetarum
cultissime, et vt res tuas porroquoque Apolline propitio agere queas quam felicissime, ex
animo precatus

Venerandi Nominis Tui
Debrecini ad d. 10. Maji an. 1786.

cultor addictissimus,
Stephanus Weszprémi, Medicinae Doctor,
Liberae Regiaeque Civitatis Debreczinensis Physicus ordinarius,
Academiae Sacri Romani Imperii Naturae Curiosorum membrum,
Et Societatis Lipsicae Scientiarum Jablonovianae Sodalis m. s.

[A külzeten:] Clarissimo atque Eximio Viro Joanni Chrysostomo Hannulik de CC. RR.
Scholaru Piarum AA. LL. et Philologiae Professori E. Variarum eruditaram Societatum
Membro Per Debreczinum Magno-Karolini.
[Pecsétel.]

283 Weszprémi István Hannulik János Krizosztomnak Debrecen, 1786. november 13.

Megkapta irodalmi ajándékát. A *Succinta IV.* Bécsben nyomdában van. Ha gratuláló verset ír róla Hannulik,
elhelyezi a kötet elejére. Nem orvosi véleményt kér, azt a tudós társaságok évkönyveiben kritikus hangon megírják,
a jó költő rövid versét várja.

Plurimum Reverende Domine Hannulik,
Poetarum Svavissime, Amicorum optume!

Litterarium tuum munusculum haud ita pridem mihi remissum[?] grato nuncquoque, ut
ante, recepi animo. Biographiae meae Medicorum Hungariae et Transilvaniae Tomus quartus

ipse ultimus sub prelo Vindobonensi sudare jam incepit, si tibi, Virorum optume, ita videbitur, scribe quoddam Carminis adgratulatorii genus, praefigam illud operi meo statim indicato; sed cave interim existimes, putem, Te tali tuo carmine Labori meo pretium aliquod conciliare posse, non enim es censor medicus, tali enim plures eruditae societates litterariae jam defunctae sunt munere, ut Hallenses, Göttingenses, Lipsienses, immo etiam Berolinenses, qui postremi licet sint mordacissimi Librorum censores critici, singuli tamen Opera mea luci publicae exposita pluribus ormarunt, dicam, onerarunt encomiis in suis Annalibus litterariis. Hoc tuo epigrammate Operi meo praefigendo solus mihi scopus est, ut ubi illud legerint viri eruditi nomen tuum ob pangendi Carminis facilitatem in republica litteraria in dies magis magisque illustretur. Ut vero tanto commodius Carmen tuum operi meo adnecti possit, ita concinnum illud et breve sit, oportet, ne dimidiem octavi ordinis paginam excedat. Vale Amicorum optume et feliciter age. Ego vero constanter persevero

Venerandi Nominis TVI

Debrecini ad d. 13. Novembris 1786.

cultor devinctissimus,
Stephanus Weszprémi, Medicinae Doctor,
Liberae Regiaeque Civitatis Physicus ordinarius,
Academiae Sacri Romani Imperii Naturae Curiosorum Commembrum,
et Societatis Lipsicae Scientiarum Jablonovianae Socius. m. s.

[A külföldi:] Debreczebből. Admodum Reverendo ac Clarissimo Viro, Domino Joanni Chrysostomo Hannulik, Clerico e Scholis Piis Regulari, Poetae Svavissimo etc. Domino mihi plurimum colendo. Magno-Karolini.

[Pecsétel.]

Országos Széchényi Könyvtár

JEGYZETEK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

- 1 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 168. (p. 1377.) Magyar fordítása VIDA Tivadartól: WESZPRÉMI, *Magyarország, IV.* 931. és *Weszprémi István emlékezete*, 204.
1. WESZPRÉMI István, *A kisdéd gyermekeknek neveléséről való rövid oktatás*, Kolozsvár, 1760.
- 2 K.: ismeretlen. Említi Gerard van Swieten a 3. sz. levélben.
- 3 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 169–170. (pp. 1379–1381.) Magyar fordítása VIDA Tivadartól: WESZPRÉMI, *Magyarország, IV.* 931, 933, 935. és *Weszprémi István emlékezete*, 204–205.
2. Nagy József, udvari kamarai referendarius.
- 4 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 171–172. (pp. 1383–1385.) Magyar fordítása VIDA Tivadartól: WESZPRÉMI, *Magyarország, IV.* 935. és *Weszprémi István emlékezete*, 205–206.
3. Lásd az 1. sz. jegyzetet.
4. A *Kisdéd gyermekeknek neveléséről való rövid oktatást* (Kolozsvár, 1760) Weszprémi gróf Tholdy Ádámnak ajánlotta.
5. Vö. WESZPRÉMI, Stephanus, *Tentamen de inoculanda peste*, London, 1755.
6. Valószínűleg: HAEN, Anton de, *Refutation de l'inoculation*, A Vienne, 1759. Vö. Uő, *Quaestiones saepius motae super methodo inoculandi variolas, ad quas directa eruditorum responsu huiusque desiderantur*, Vindobonae, 1757.
- 5 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 173–174. (pp. 1387–1389.) Magyar fordítása VIDA Tivadartól: WESZPRÉMI, *Magyarország, IV.* 935, 937. és *Weszprémi István emlékezete*, 206.
7. Lásd az 1. sz. jegyzetet.
8. Ferdinánd főherceg 1754-ben született.
9. A későbbi császár, 1780-tól magyar király.
- 6 K. – M.: A *Bába mesterségre tanító könyv* (Debrecen, 1766) előtt. A levél magyar fordítása VIDA Tivadartól: WESZPRÉMI, *Magyarország, IV.* 937. és *Weszprémi István emlékezete*, 206.
10. A fordítás: CRANTZ, Heinrich Johann, *Bába mesterségre tanító könyv*, ford. WESZPRÉMI István, Debrecen, 1766.
- 7 K. – M.: WESZPRÉMI közölte a *Bába mesterségre tanító könyv* (Debrecen, 1766) előtt.
11. Lásd a 6. sz. levelet.
- 8 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 175–176. (pp. 1391–1393.) Magyar fordítása VIDA Tivadartól: WESZPRÉMI, *Magyarország, IV.* 937, 939. és *Weszprémi István emlékezete*, 207.
12. Lásd az előző jegyzetet.
13. Lásd az 1. jegyzetet.
14. Az érem metszetét lásd a *Succincta, I.* kötetének bécsi változatában.
15. Balogh Soós Mihály 1766-ban védte meg Utrechtnben orvosdoktori disszertációját, 1770-ben Bécsben tartózkodott. Vö. a 60. sz. levélben említett adattal.
- 9 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 67–68. (pp. 1033–1036.)
16. BARTOLINUS, Thomas, *De medicina Danorum domestica dissertationes X, cum ejusdem vindiciis et additamentis*, Hafniae, 1666.
17. Valószínűleg: *Dissertatio philosophiae naturalis de partu septimestri*, Wittenberg, 1677. Vö. *Succincta, II/2.*, nr. 19.
18. Valószínűleg: *Dissertatio chirurgico medica de poronychia*, Francofurti, 1704. Privigyei Miklós személye a *Succincta* kötetében kidolgozatlan maradt.
19. Szent Biblia, azaz Istennek Ó és Új Testamentomában foglaltatott egész Szent Írás. Magyar nyelvre fordítotott Caroli Gáspár által. [...] Zsol-tárkönyvvvel együtt, utána vettetek egyéb válogatott Psalmusok, innepi énekek és szokott lelki dicséreték: az Palatinatusi Catechismussal [...] egyetembe, kiad. SZENCI MOLNÁR Albert, Oppenheimii, 1612. (RMNy 1037.)
- 10 K.: ismeretlen. Említi Perliczi a 11. sz. levélben.
- 11 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 105–112. (pp. 1231–1266.)
20. Perliczi Moller Károly Ottó lányát, Katalint vette feleségül.
21. Hellenbach János Gottfried, orvos, bányagróf.
22. CZVITTINGER, David, *Specimen Hungariae literatae*, Francofurti et Lipsiae, 1711.
23. A *Sammlung von Natur- und Medicin, wie auch hierzu gehörigen Kunst- und Literaturgeschichten* 1718-tól jelent meg Boroszlóban.
24. Spiclenberger Dávid (korábban: Sámuel).
25. Schwab Keresztély Joachim.
26. Rayger Károly, nádori orvos.
27. Lang Jakab Ambrus, selmecbányai orvos.
28. Moller Dániel Vilmos.
29. Hermann András.
30. Kongler Márton.
31. Kochlatsch István Antal.
32. Institoris Mossoczi Mihály.
33. Simonides Pál(?).
34. Severini Pál(?).
35. Hajnóczi Dániel.
36. III. Károly király felesége, Erzsébet Krisztina.
37. SCHÖNE, Johann Georg, *Die mit Ehre und Ruhm Gechrönte Bemühungen wolte, als der [...] Herr Johann Daniel Perlicius, philosophiae und medicinae Doctor, wie auch der königl. Preussi-*

schen Societät der Wissenschaften würdiges Mitglied, nach glücklich vollendeter Reise durch Deutschland, Holland, Brabant und Frankreich die Retour nach Ungarn antrat, zur schuldigsten Danckbarkeit vor ehemaligen erwiesenen medicinischen Fleiss und genossene Freundschaft mit diesen wenigen Zeilen aus dessen wohlgeführtem Leben vorstellen [...] Brieg, (1729). Az évszámot Perliczi írta rá a nyomtatványra. A Perliczi által Wespřeminek elküldött példány: Debrecen, Ref. Nagykönyvtár, I 2317(11).

38. Philipp Ludwig Wenzel Sintzendorff.

39. Christian Wolff.

40. Georg Erhard Hamberger.

41. *Theoria caloris mathematica, nova methodo medicinae applicata*, Wittembergae, 1728.

42. *Dissertatio meteorologica prior exhibens hyetocopium, selectis observationibus instructum*, Vittembergae, 1727.

43. *Dissertatio meteorologica posterior exhibens drososcopium novum drosometriae curiosae specimen*, Vittembergae, 1727.

44. A *De machinis novis Architectonicis*ról lásd Conrad GRAU, *Johann Daniel Perlicius und die Berliner Sozietät der Wissenschaften* = Z dejín vied a techniky na Slovensku, IV, Bratislava, 1966, 223–232.

45. *Succincta*, I., nr. 65. (Perliczi, op. 14.) A teljes cím, synopsis és praefatio-részlet Perliczi későbbi (128. sz.) leveléből ismert.

46. *Uo.*, (Perliczi, op. 15., Perliczi levele alapján.)

47. *Uo.*, (Perliczi, op. 16., Perliczi levele alapján.)

48. *Uo.*, Wespřemi adata, hogy 1750-ben nyomtatni kezdték, de a nyomtatás abbamaradt, téves. 1750-ben Budán *Sacra themidos Hungariae* címmel jelent meg a mű címlapja és synopsisa. Perliczi nyomdakész kéziratát a bécsi *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen* című folyóirat 1776-ban ismertetette.

49. *Uo.*, (Perliczi, op. 17., Perliczi levele alapján.)

50. *Uo.*, (Perliczi, op. 18., Perliczi levele alapján.)

51. *Acta physico-medica Academiae Caesareae Leopoldino-Carolinae Naturae Curiosorum Sacri Romani Imperii Academia Caesareo-Leopoldina Naturae Curiosorum*, Norimbergae, 1727–1754.

52. *Miscellanea Berolinensia ad incrementum scientiarum ex scriptis Societati Regiae Scientiarum exhibitis*, Berolini, 1710–1744. és folytatásai.

53. RHENIUS, Johannes, *Donatus Latino-Hungaricus*. A 18. században is sokszor kiadták.

54. COMENIUS, Johannes Amos, *Orbis pictus*. Sok kiadása volt, a magyar nyelv először a nürnbergi 1669. évi kiadásban szerepel.

55. Bél Mátyás Comeniust latinságának pongyolasága miatt mellőzte.

56. Sok hazai kiadása is volt.

57. BENICZKY Péter, *Magyar rhythmusok* című művét a 17. és 18. században sokszor kiadták.

58. *Fabellae Aesopicae quaedam notiores, et in scholis usitatae, partim excerptae de priori editione, partim nunc primum compositae* [...] Cum epistola Philippi MELANCHTHONIS de utilitate huiusmodi scriptorum.. – Lipsiae, 1545. és más kiadások.

59. COMENIUS, Johannes Amos, *Didactica magna*. Először cseh nyelven jelent meg, majd latinul 1638-ban.

60. MORHOFIUS, Daniel Georg, *Polyhistor literarius, philosophicus et practicus*. Több kiadása ismert a 18. századból.

61. Tomka-Szászky János, 1747–1760 között a pozsonyi ev. gimnázium tanára volt.

62. HUSZTI István, *Jurisprudentia practica seu commentarius novus in jus Hungaricum*. Budae, 1745.

63. Grassalkovics Antal, 1751-től Nógrád vm. főispánja, ő adatta el a patikaházat.

64. Bél Mátyás levele Perliczi János Dánielnek (1736. jan. 5.) – Közlve: *Bél Mátyás levelezése*, sajtó alá rend., jegyz., bev. SZELESTEI N. László, Bp., Balassi, 1993, 355 (nr. 565).

65. Bernhard Heinrich Germeten, császári tanácsos.

66. A tervezetet lásd LINZBAUER, Franciscus Xav., *Codex sanitario-medicinalis Hungariae, II*. Budae, 1852, 270–277. Eredetije: Magyar Országos Levéltár, Conc. exped. 1751. december, 15. szám.

67. Lásd a 6. sz. levelet.

68. Perliczi János Dániel magyar nyelvű művei: MÖLLER Károly Ottó, *Consilium medicum, azaz orvosi oktatás* [...] e' mostani pestisses és egyéb nyavalyáknak bé-rohanásokban, ford. PERLICZI János Dániel, Budán, 1740.– *Testi békességre vezérlő útítárs, azaz* [...] házi és úti patikáskának rövid és summás le-írása, Budán, 1740. – *Medicina pauperum, azaz szegények számára való házi orvosságoknak az köztök* [...] uralkodni szokott nyavalyák ellen való alkalmaztatás, Budán, 1740.

12 K.: ismeretlen. Említi Büttinghausen a 13. sz. levelében.

13 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 67–67a, 62–66. (pp. 1031–1032, 1021–1030.)

69. Lásd a 4. sz. levelet.

70. A heidelbergi névsort Weszprémi közölte a *Succincta*. IV. kötetében (464–469.)

71. A függelék kézírata ma az 1770. szept. 23-án kelt levél után áll.

72. JÖCHER, Christian Gottlieb, *Allgemeines Gelehrten-Lexicon*. I–IV, Leipzig, 1750–1751.

73. DUNKEL, Johann Gottlob Wilhelm, *Historisch-kritische Nachrichten von verstorbenen Gelehrten und deren Schriften*. I–III. Dessau und Cöthen, 1753–1757.

74. Agnethler Mihály Gottlieb.

75. Joachim Justus Breithaupt (†1732, Halle).

76. *Beschreibung des Schulzischen Münzkabinet* [...] mit kurzen Anmerkungen begleitet von Michael Gottlieb AGNETHLER, Halle, 1750–1752.

77. REFN, Johannes Nepomucenus, *Plagii literarii = In Regiae Fridericianae Parnasso graviter accusatus Convictus atque Halensium Musarum decreto condemnatus*, interprete Michaele Gottlieb AGNETHLERO Saxone Transilvano, Halle, 1750.

78. Johann Gottlob Krüger.

79. Az erdélyi szász származású Schmeizel Márton.

80. Christian Benedikt Michaelis.

81. Sigmund Jakob Baumgartner.

82. Johannes Jacobus Mascovius.

83. Johann Georg Wachter.

84. Georg Friedrich Richter.

85. Andreas Elias Büchner.

86. *Nachricht von des H. Professors Schulzens deutschenn Uebersetzung Plutarchs Lebensbeschreibungen berühmter Männer*, Halle, 1746.

87. *Numophylacium Schulzianum*, Lipsiae, 1746.

88. BÖCKELMANN, Johann Friedrich, *Medicus Romanus servus sexaginta solidis aestimatus*, Lipsiae, 1741.

89. *Systema naturae in quo naturae regna tria secundum classes... proponuntur*, Halle, 1747.

90. *Fundamenta botanica in quibus theoria botanices aphoristica traditur*, Halle, 1747.

91. Carolus Linné művei több kiadást érték. Agnethler kiadása: *Caroli LINNAEI Naturae Curiosorum Dioscoridis Secundi Systema Naturae in quo naturae regna tria, secundum classes, ordines, genera, species, systematice proponuntur*, curante Michaele Gottliebo AGNETHLERO, Halle, 1747?

92. SCHMEIZEL, Martinus, *Index bibliothecae res Hungariae, Transilvaniae vicinarumque provinciarum illustrantis, quam M. S. instruxit, Michael Gottlieb AGNETHLER*, Halle, 1741.

93. SCHMEIZEL, Martinus, *Erläuterung Gold- und Silberner Münzen von Siebenbürgen welche zugleich auch die merkwürdigste Begebenheiten des XVI. XVII. und XVIII. Jahrhunderts in selbigem Fürstenthum zu erkennen giebet*, herausg. und mit einer Vorrede begleitet von Michael Gottlieb Agnethler, Halle, 1748.

94. BLANCARDUS, Stephanus, *Lexicon novum medicum Graeco-Latinum*, Lugduni Batavorum, 1690.

95. AGNETHLER, Michael Gottlieb, *Beschreibung des Schulzischen Münzkabinet. Entworfen und mit kurzen Anmerkungen begleitet*. 4 Thle. Halle, 1750–1752.

96. AGNETHLER, Michael Gottlieb, *Syrakusanische Könige und Tyrannen aus griechischen Münzen, zum sechsten Theile der allgemeinen Welthistorie*, Halle, 1750.

97. AGNETHLER, Michael Gottlieb, *Schreiben an Herrn D. Baumgarten, in welchem der s. Prof. Schulze gegen ungegründete Anklagen des berühmten Kanzlers von Ludwig vertheidiget wird*, Halle, 1750.

98. AGNETHLER, Michael Gottlieb, *Beschreibung des Schulzischen Münzkabinet. entworfen und mit kurzen Anmerkungen begleitet*, 4 Theile, Halle, 1750–1752.

99. AGNETHLER, Michael Gottlieb, *Index bibliothecae. res Hungariae, Transilvaniae vicinarumque provinciae illustrantis quam [...] codicibus praecipue manuscriptis auxit*, Halle, 1751.

100. CARPZOV, Johannes Benedictus, *Memoria Michaelis Gottlieb Agnethler. Helmstadii*, 1752.

101. MÖLLER, Carl Otto, *Observationes sonderbarer durch die Essentiam Dulcem daselbst Geschehener Curen, nebst einigen diese Artzney betreffenden nöthigen Erinnerungen ausgefertigt von Christian Friedrich Richter*, Halle, 1706.

14 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 69. (p. 1037.)

102. A levél mellé helyezett mellékletek sorrendjét nem tudtuk megállapítani, ezért azokat a lelőhelyükön talált sorrendben hagytuk.

15 K.: Magyar Országos Levéltár, P 1278, Jankovich cs. lt., Missiles, 1687–1887. Fischer Károly neve alatt.

103. FISCHER, Daniel, *De Terra medicinali Tokajiensi, a chymicis quibusdam pro solari habita*, Vratislaviae, 1732. Ismertetése: *Acta Eruditorum Lipsiensium*, Suppl. Tom. X, 307.

104. [FISCHER, Daniel], *Epistola innotatoria, Eruditis Pannoniae dicata, qua ad Acta Eruditorum Pannonica, res et euentus naturales, ac morbos patrios exponantia, edenda perhumaniter inuitantur*, Brigae Silesiorum, 1732.

105. [ROTARIDES, Michael], *Historiae hungariae literariae antiqui medii atque recentioris aevi lineamenta*, Altonaviae et Sergestae, 1745.
106. Írói lexikonaink elsősorban WESZPRÉMI István *Succinctája* alapján hosszú listát adnak a művekről.
107. FISCHER, Daniel, *Tentamen Pneumatologico-physicum de mancipiis diaboli, seu Sagis*, Vittebergae, 1716.
108. FISCHER, Daniel, *Commentationes physicae de calore atmosphaerico non a Sole, sed a pyrite feruente deducendo*, Budissae, 1722.
109. Lásd a 11. levél 22. sz. jegyzetét.
- 16 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 87–88. (pp. 1215–1217.)
110. Zacharides György?
111. Lásd a 11. sz. levél 42. és 43. sz. jegyzeteit.
112. Francesco Roncalli Parolino és Perliczi kapcsolatáról lásd SZIELESTEI N. László, *Perliczi János Dániel* = OSZK Évk 1978, 419.
113. RONCALLI, Francesco, Parolino, *Europae medicina*, Brixiae, 1747.
- 17 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30a.
- 18 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András.
114. DUDITHI, Andreas, *Orationes quinque* [...] Praefatus est et *Dissertationem de vita et scriptis Andreae Dudithii* adjecit Lorandus Samuelfy [=Godefredus SCHWARTIUS], Halle, 1743.
115. Wespzprémi orvostörténeti műve I. kötetnek bécsi változatáról, amelyben a Mária Teréziától kapott érem metszete is megjelent: SZIELESTEI, *Wespzprémi*, 547.
116. Neve csak a *Succincta* kötetének végén álló névjegyzékekben szerepel.
- 19 K.: Orvostörténeti Múzeum, Történeti dokumentáció, Ltsz. 67.391.1. M.: KÓTAY, *Wespzprémi*, XLIII.
117. Lásd a 11. levél 22. sz. jegyzetét.
118. BOERNER, Friedrich, *Nachrichten von den vornehmsten Lebensumständen und Schriften jetztlebendiger Aerzte und Naturforscher in und ausser Deutschland, I–III*, Wolfenbüttel, 1748–1756.
- 20 K.: OSZKK, Quart. Lat. 784/3. ff. 161–162. M.: *Debreceni értelmiségiek levelei*, nr. 59.
119. BOD Péter, *Magyar Athenas*, Szeben, 1766.
120. WERNIER, Georgius, *De admirandis Hungariae aquis*, Basileae, 1549; Viennae 1551.
- 21 K.: Fogalmazvány, OSZKK, Quart. Lat. 784/3. f. 162.
121. BRÜCKMANN, Franciscus Ernestus, *Epistola itineraria, Centuria prima*, Wolfenbüttel, 1720–1740. A levelek közül egyharmada magyarországi témájú beszámoló.
- 22 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 6–7. (pp. 1053–1055.)
122. A 17. századi Brewer János, vagy Brewer Sámuel műve. (BREWER, Samuel, *Dissertatio inauguralis medica de imminutione et suppressione lochiorum*, Halae, 1747.)
123. Gotthard György 1757 és 1770 között volt a löcsei ev. gimnázium igazgatója.
124. Lásd a 18. levél 114. jegyzetét.
- 23 K.: ismeretlen. Említi Matthiae a 28. sz. levélben.
- 24 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 61, 52. (pp. 1019–1020, 1001–1002.) A függelék a kéziratban az 1770. június 6-án kelt levél után található, de a fejlecen 1769. évszám áll.
125. Valószínűleg: *Libellus de epidemia, quam vulgo morbum Gallicum vocant, I–4*, Amstelodami, Cuperus, 1666–1668.
126. Talán Varjas Benedict PICTET *Medulla theologiae christianae didacticae et elenchticae* című művének debreceni, 1765. évi kiadásáról van szó.
127. Daniel Wilhelm Nebel.
128. Respondetur. Anno 1612 paratum fuisse ad impressionem librum, sed privilegium non obtinuisse; mortuo vero die 20 Martii 1619 imperatore Mathia, et Ferdinando II. nonnisi die 28. Augusti 1619 in Imperatorem electo, sub interregno Vicarium comitem Palatinum, qui Reformatus et postea in Regem Bohemiae electus erat, Privilegium dedisse, sicque impressum fuisse. Pestini die 2 Octobris 1843.
- 25 K.: ismeretlen. Említi Matthiae a 28. sz. levélben.
- 26 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 60. (p. 1017.)
129. Lásd Büttinghausen korábbi leveleit.
- 27 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 146–147. (pp. 1333–1335.)
130. A Londonból kapott levél ma már nincs Torkos levele mellett.
131. Mária Terézia 1753-ban megtiltotta Debrecen városnak, hogy a kollégiumot támogassa. A kollégiumi tanárok külföldi segítséget kértek. Az angliai segélygyűjtő akciót az akkor peregrináló Wespzprémi István kezdte meg.
132. Deccard János Vilmos.
- 28 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 83–84. (pp. 1207–1209.)
133. CORNARIUS, Diomedes, *Oratio in funere [...] Wolfgangi Lazii Viennensis*, Viennae, 1565.
134. LAZIUS, Wolphgangus, *Austriac Ducatus seu Pannoniae Superioris chorographia germana*, Antwerpen, 1578.
135. Kassai Antonius János.
136. CRUSIUS, Martinus, *Annales Suevici sive Chronica rerum gestarum*, Frankfurt, 1595–1596.
137. FACCIOLETTI, Jacopo, *Fasti Gymnasii Patavini*, Patavii, 1757.

138. ZEDLER, Johann Heinrich, *Grosses Vollständiges Universal-Lexikon aller Künste und Wissenschaften*, 1–64. Halle–Leipzig, 1732–1750.
139. ARNOLDT, Daniel Heinrich, *Historie der Königsberger Universität*, 1–2, Königsberg, 1746. (Zusätze: 1756, 1769.)
140. Laskai Csókás Péter.
141. Johannes Antonius van den LINDEN holland orvos műve a *De scriptis medicis libri duo*. Abraham MERKLINUS által bővített kiadása: *Lindeni renovatus*, Nürnberg, 1686.
142. MÖLLER, Johannes, *Cimbria literata*, Hafniae, 1744.
143. BARTHOLINUS, Thomas, *Epistolarum medicinalium a doctis vel ad doctos scripturum, centuria I et II cum indicibus necessariis*. Kopenhagen, 1663.
144. WOOD, Antonius, *Athenae Oxonienses*, London, 1691.
145. SMITHIUS, Thomas, *Vitae quorundam eruditissimorum virorum*, London, 1707.
146. SINAPIUS, Michael Aloysius, *Dissertatio inauguralis medica de mania [...] praeside Rectore Gerardo WYNEN., Harderouici, s. a.*
- 29 K.: ismeretlen. Említi Retteggi a 30. sz. levélben.
- 30 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 132–133. (pp. 1305–1308.) M.: KÓTAY, *Épitökövek*, 911–916. és *Weszprémi István emlékezete*, 209–212.
147. Friedrich Hoffmann.
148. PÁPAI PÁRIZ Ferenc, *Dissertatio medico-practica de therapia morborum morali*, Halae, 1714.
149. PÁPAI PÁRIZ András, *Dissertatio inauguralis medica de vero et necessario medicorum arcano*. Francofurti, 1732.
150. PÁPAI PÁRIZ, Franciscus, *Dictionarium Latin-Hungaricum (et Hungarico-Latinum)*, Leutschoviae, 17081.
151. Fogarasi Sámuel.
152. Ajtai Szabó András.
153. Felfalusi József.
154. Borosnyai Nagy Márton.
155. Az előfordulási környezetből ítélve Simonyi Márton. Vö. *Succincta*, III. nr. XLIII.
156. Enyedi Sámuel.
157. Maxai Mihály.
158. Gezenovius János.
159. Zoltán József.
160. Pataki Sámuel.
- 31 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 5. (p. 1051.)
161. Lásd a 18. levél 114. sz. jegyzetét.
- 32 K.: ismeretlen. Említi Katona a 34. sz. levélben.
- 33 K.: ismeretlen. Említi Retteggi a 40. sz. levélben.
- 34 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 50–51. (pp. 1141–1143.)
162. Katona István írói lexikona kéziratban maradt, hagyatékával együtt a rozsnyói Püspöki Könyvtárba került.
163. Lásd a 11. levél 22. sz. jegyzetét.
164. Lásd a 20. levél 119. sz. jegyzetét.
165. SPAENHOLTZ, Josephus, *Lexicon galenicum-chymicum pharmaceuticum*, Frankfurt, 1661. *Weszprémi felvette orvoséletrajzai közé. Succincta*, I, nr. 81.
- 35 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 57–58, 53. (pp. 1011–1014, 1003–1006.)
166. A függelék ma az 1770. június 6-án kelt levél kézírata után található, de a fejléccen 1769. évszám áll.
167. LAMPE, Friedrich Adolf (DEBRECENI ÉMBER Pál), *Historia Ecclesiae Reformatae in Hunaria et Transilvania*, Trajecti ad Rhenum, 1728.
168. SCHIENDO VAN DER BEEK, Michael, *Empirica illustris per septem nobilissima euporista familiaria remedia ad totidem gravissimos et frequentiores morbos profligandos*, Augustae Vindelicorum, 1723.
169. VOGT, Johannes, *Catalogus historico-criticus librorum rariorum, Hamburgi*, 17321.
170. Lásd a 21. levél 121. sz. jegyzetét.
171. CLUSIUS, Carolus, *Stirpium nomenclator Pannonicus*, Antwerpiae, 1584.
172. Nem sikerült azonosítani a nevet.
- 36 K.: ismeretlen. Említi Büttinghausen a 70. sz. levélben.
- 37 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 55–56. (pp. 1007–1010.)
173. A kérdésről lásd Büttinghausen korábbi leveleit.
174. A nyomtatványból nem sikerült példányt találni.
175. Lásd a 35. levél 168. sz. jegyzetét.
176. Lásd a 35. levél 169. sz. jegyzetét.
177. SCHIELHORN, Johann Georg, *Amoenitates historiae ecclesiasticae et literariae, quibus variae observationes [...] exhibentur*, Francofurti, 1738.
178. Nicolae Mavrocordat havasalföldi fejedelem.
179. Johann Gessner.
180. Johann Jakob Simler.
181. *Catechismus ecclesiarum Dei in natione Hungarica per Transilvaniam*, Claudiopoli, 1566. RMNy 215.
182. János Zsigmond fejedelem.
183. Lipsiae, 1768.
184. JAQUIN, Nicolaus Josephus, *Observationes botanicae. I–IV*, Vindobonae, 1764.
- 38 K.: ismeretlen. Említi Baldinger a 43. sz. levélben.
- 39 K.: ismeretlen. Említi Weszprémi a 41. sz. levélben.

- 40 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 130–131. (pp. 1301–1304.) M.: KÓTAY, *Építőkövek*, 911–916. és *Weszprémi István emlékezete*, 212–213.
185. Anton Störck.
186. *Tibullus Corvinanus*. Cibinii, 1727.
187. KÖLESÉRI, Samuel, *Proteus febrilis novissima Virmondiana affligens*. Cibinii, 1722.
188. Geyzenovius János.
189. Pataki Sámuel.
- 41 K.: OSZKK, Levelestár, Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak.
- 42 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 65–66. (pp. 1171–1174.)
- 43 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 5. (p. 905.)
- 44 K.: ismeretlen. Említi Ajtai a 45. sz. levélben.
- 45 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 4. (pp. 903–904.)
190. *TIBULLUS Corvinianus, seu Albii Tibulli, triumviri, poetices, quae supersunt, e codice manuscripto Mathiae regis Hungariae*. Claudiopoli, 1727.
191. Stancarus, Franciscus.
192. BLANDATA, Georgius, DÁVID, Franciscus, *Propositiones in disputatione Albensi coram regia maiestate*. Claudiopoli, 1566. RMNy 215.
193. *Bibliotheca Fratrum Polonorum quos Unitarios vocant, instructa operibus omnibus Fausti Socini...* [etc.], Tom. I–10., Amsterdam, 1656–1692.
- 46 K.: ismeretlen. Említi Paccken a 48. sz. levélben.
- 47 K.: ismeretlen. Említi Katona a 49. sz. levélben.
- 48 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 25, 28. (pp. 1091–1092, 1097–1098.)
194. Lásd a 4. levél 5. sz. jegyzetét.
195. PAECKEN, Christianus, *Dissertatio inauguralis medica de venenis*. Regensburg, 1717.
196. Hermann Boerhaave.
197. PAECKEN, Christianus, Junior, *De causis et effectis plethorae praeside [...]* Abrahamo VATERO [...] disputabit Author, Wittebergae, 1751.
198. Balassa Pál.
199. Bél János Teofil.
200. Lásd a 18. levél 115. sz. jegyzetét.
- 49 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 46–47. (pp. 1133–1136.)
201. A levelet lásd 34. sz. alatt.
202. ALEGAMBE, Philippus, SOIVELLUS, Nathanael, *Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu*. Romae, 1676.
203. Ma a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtárban található. Hasonmás közlése, SZELESTEI, *Weszprémi*, 536–537.
- 50 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 153–154. (pp. 1347–1350.)
204. Kastenholtz Honorius Vilmos.
205. Torkos Justus János.
- 51 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 155–156. (pp. 1351–1353.)
206. Lásd a 45. levél 190. sz. jegyzetét.
- 52 K.: ismeretlen. Említi Kováts az 56. sz. levélben.
- 53 K.: ismeretlen. Említi Czirbesz az 58. sz. levélben.
- 54 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 33.[?] (pp. 1107–1108.)
- 55 K.: ismeretlen. Említi Kováts az 56. sz. levélben
- 56 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 67–68. (pp. 1175–1178.)
207. Festetics Pál.
208. A *Bába mesterségre tanító könyv* leírását lásd a 6. levél 10. jegyzetében. A másik kötet is Weszprémi István fordítása: Wood, Edward, *Gazda-embernek könyvecskéje*. Szeben, 1768.
- 57 K.: ismeretlen. Említi Kováts a 60. sz. levélben.
- 58 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 8. (pp. 1057–1058.)
- 59 K.: ismeretlen. Említi Kováts a 60. sz. levélben.
- 60 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 69–70. (pp. 1179–1182.)
209. A kötet leírását lásd a 37. sz. levélben.
210. SWIETEN, Gerard van, *Commentaria in Hermanni Boerhaave aphorismos de cognoscendis et curandis morbis*. Tom. I–5. Lugduni Batavorum, 1766–1770.
211. Nádasdy Tamás altábornagy.
- 61 K.: OSZKK, Fol. Lat. 3176.
212. CZVITTINGER Dávid *Specimen Hungariae literatae* (Francofurti et Lipsiae, 1711) függeléke: *Bibliotheca scriptorum qui exstant de rebus Hungaricis*, külön lapszámozással.
- 62 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 71–72. (pp. 1183–1186.)
213. 60. sz. levél.
- 63 K.: ismeretlen. Említi Retteghi a 66. sz. levélben.
- 64 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 73. (pp. 1187–1188.)
- 65 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 166–167. (pp. 1173–1175.) Magyar fordítása Vida Tivadartól: *WESZPRÉMI, Magyarország. IV. 939. és Weszprémi István emlékezete*. 207.
- 66 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 134. (pp. 1309–1310.) M.: KÓTAY, *Építőkövek*, 911–916. és *Weszprémi István emlékezete*, 213–214.
214. PÁPAI PÁRIZ Ferenc, *Rudus redivivum seu Breves rerum ecclesiasticarum Hungaricarum juxta et Transylvanicarum inde a prima reformatione commentarii*. Cibinii, 1684.
- 67 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 75. (pp. 1191–1092.)
215. BRUCKER, Johannes Jacobus, *Historia Critica Philosophiae a mundi incunabilis ad nostram usque aetatem deducta*. Lipsiae, 1742–1744.

216. Ghymes Forgách Mihály.
217. Czeglédi István valamelyik vitairata lehet, talán a *Barátsággi dorgálás* (Kassa, 1663, RMK I 1002).
218. Forgách Mihály és Justus Lipsius levélváltását gyakran kiadták, önállóan: *Forgách Mihály és Justus Lipsius levélváltása*. Budapest, 1970 (Studium – A Magyar Iparművészeti Főiskola Typo-grafikai tanszékének kiadványai).
- 68 K.: ismeretlen. Említi Kolosvári a 69. sz. levélben.
- 69 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 59–60. (pp. 1159–1162.)
219. JESSENIUS János, *Marha dög körül való rendtartás*. Szeben, 1763. – A Jessenius név után a kéziratban pont áll, tehát lehet hogy nem erről a művéről van szó (vagy egy másik művéről is, s úgy jön ki a négy könyv).
220. WEBER, Johann, *Wappen der Königlichen Freyen Stadt Epperies [...] beyrn Richterlichen Abdancken auszulegt*, Leutschau, 1668.
221. Több szerző irt ilyen címmel művet, általában több kiadásban megjelentek.
222. Valószínűleg DUBRAVIUS István műve (*De piscinis, et piscium, qui in illis aluntur, naturis libri V*. Norimbergae, 1597).
223. Ajtai Abód Mihály.
224. LUBIENTIUS (Lubinitzky), Stanislav, *Theatrum cometicum in tres tomos distinctum*. Amsterdam, 1668.
225. FASCIING, Franciscus, *Dacia vetus*, Claudiopoli, 1725.; *Dacia Siculica*, Claudiopoli, 1731.; *Dacia nova*. I–V. Claudiopoli, 1743–1744.; *Sacra Dacia*. (Kézirat.)
226. *Delitiae poetarum Hungaricorum*, ed. Philippus Johannes PARALIUS, Francofurti ad Moenum, 1619.
227. Valószínűleg kézirat.
228. HUSZTI István, *Ő és új Dácia*, kiad. DIENES Sámuel, Bécs, 1791.
229. KYR, Paulus, *Sanitatis stvdium ad imitationem aphorismorum compositum – Item, alimentorum vires breuiter et ordine alphabetico posita*, Coronae, 1551. RMNy 89.
- 70 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 50–51. (pp. 997–1000.)
230. A kérdésről lásd Büttinghausen korábbi leveleit.
231. HACHENBERG, Paulus, *Hungaria, cuius antiquitates et statum praeside Paulo HACHENBERG proponit et examinandum subijcit Franciscus TOLNAY de Geollye, Heidelberg*, 1675.
232. *Catechismus ecclesiarum dei in natione Hungarica per Transilvaniam...*, Claudiopoli, 1566. RMNy 215.
233. FAYT, Paul, *Ist die christliche Religion überhaupt keiner Veränderung unterworfen?* Tübingen, 1767.
234. CRUSIUS, Martinus.
235. Lásd a 35. levél 70. sz. jegyzetét.
- 71 K.: OSZKK, Quart. Lat. 784/3. ff. 163–164. M.: *Debreceeni értelmiségiek levelei*, nr. 61.
236. HAIN, Caspar, *Zipserische oder Leutscha-verische Chronica undt Zeit-beschreibung*. Kézirata Dobai Sámuel tulajdonában volt. Kiadása: Lőcse, 1910–1913.
237. Valószínűleg Johann Kanold folyóiratáról van szó (*Sammlung von Natur- und Medicin- wie auch hierzu gehörigen Kunst- und Literatur-Geschichten*, 1717–1726.), amelynek latin címe: *Annales Physico-Medicorum*. Raymann himlőjárványról irt tanulmánya (*Historia medica vario-larum Eperjesini in Superiore Hungaria epidemice anno 1717 grassatarum*) is ebben jelent meg.
238. A Leibitzer-kronika kézírata Dobai Székely Sámuel gyűjteményében volt.
- 72 K.: ismeretlen. Említi Kollár a 73. sz. levélben.
- 73 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 55–56. (pp. 1151–1154.)
239. PÁZMANDY, Gabriel, *Dissertatio inauguralis physico-chemica sistens natri Hungaricae veterum nitro analogi*. Vindobonae, 1770.
240. *Realzeitung der Wissenschaften. Künste und der Commerzien*. Wien 1770–1786.
241. Valószínűleg: BLUMENTROST, Laurentius, *Hauß- und Reiß-Apotheck*. Zum andermal herausgegeben von Johann Georg HOYER, Leipzig, 1716.
- 74 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 29–30. (pp. 1099–1102.)
242. MILLORADOVICS, Petrus, *Orthodoxae fidei catholicae atque apostolicae ecclesiae orientalis Graecanae dogmata*. Halae, 1765.
243. MILLORADOVICS, Petrus, *Dissertatio inauguralis medica de surditate ex retropulsa crusta lacta orta*. Halae, 1769.
244. Sztanko (Paszhall), Samuel.
- 75 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 8. (p. 911.)
245. A Weszprémi által megörökített beszélgetés kiadása: BALDINGER, Ernst Gottfried, *Biographien jetzlebendiger Aertzte und Naturforscher*. I/4. Jena, 1772, 172–180. Magyar fordítással együtt kiadta: EMBER Ernő, *Weszprémi István beszélgetése II. Józsefcsászárral = Könyv és Könyvtár*, XI. Debrecen, 1977, 71–83. (Egy Weszprémi által irt kézírata: OSZKK, Quart. Lat. 1985.)
- 76 K.: ismeretlen. Említi Bél a 78. sz. levélben.
- 77 K.: OSZKK, Quart. Lat. 784/3. ff. 165–166. M.: *Debreceeni értelmiségiek levelei*, nr. 62.

246. REZIK János *Lugubre Theatrum Eperjesiense, 1687.* című műve kéziratban maradt, másolatokban terjedt.
247. *Gymnasologia, seu historia scholarum et rectorum evangelicorum in Hungaria.* Matthaeides Sámuel Dobai Székely Sámuel apósa volt.
248. BURIUS, Johannes, *Micae historico-chronologicae evangelico-pannonicae ab anno 1673 ad 1688,* ed. Paulus LICHNER, Posonii, 1864. Krman Dániel munkája máig kéziratban van.
249. Nedeczky Károly.
- 78 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 16–17. (pp. 927–930.)
250. CRANTZ, Heinrich Johann, *Bába mester-ségre tanító könyv,* ford. WESZPRÉMI István, Debrecen, 1766.
251. DAMIANI, Joannes, *Justa religionis coactio, seu apodixis quod reges, principes, magistratus, et dynastiae romano-catholici, habita occasione et opportunitate, possint, ac debeant acatholicos in suis ditionibus commorantes, cogere, mediis etiam violentis, imo et extremis (quoties mitiora non prosint) ad amplectendam veram et unica salvificam romano-catholicam fidem.* Editio 2., Budae, 1763.
- 79 K.: ismeretlen. Említi Bél a 83. levélben. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből. Eszerint ekkor küldte el Wespzprémi a címlap-tervezetet is.
- 80 K.: ismeretlen. Említi Koller a 87. sz. levélben.
- 81 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 49. (p. 995.)
- 82 K.: ismeretlen. Említi Bél a 83. sz. levélben.
- 83 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 18–19. (pp. 931–934.)
- 84 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 20–21. (pp. 935–938.)
252. *Neue Zeitungen von gelehrten Sachen,* Leipzig, 1715–1784.
253. Lásd a 78. levél 251. sz. jegyzetét.
- 85 K.: ismeretlen. Talán ennek a levélnek a melléklete található meg ma az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár Batthyány-gyűjteményében, II. hist. VII. a. 19. jelzet alatt. Ezt a terjedelmes kiegészítéset tartalmazó kéziratot a Succincta megjelent első centuriájával összehasonlította VIDA Tivadar (*Ismeretlen Wespzprémi-kézirat az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárban,* Magyar Könyvszemle, 1977, 53–58.).
- 86 K.: ismeretlen. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből. (Harmadik kiegészítés.)
- 87 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 57–58. (pp. 1155–1158.)
254. BONFINI, Antonio, *Rerum Ungaricarum decades quinque.* Több kiadása van, pl. Basileae, 1543; Lipsiae, 1771.
255. ISTVÁNFY, Nicolaus, *Historiarum de rebus Ungaricis libri XXXIV. Ab a. 1490. ad a. 1606.* Több kiadása van: pl. Coloniae Agrippinae, 1622; Vindobonae, 1758.
- 88 K.: ismeretlen. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből. („Supplementum 4tum, ultimum omnium.”)
- 89 K.: ismeretlen. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből. (Ötödik kiegészítés.)
- 90 K.: ismeretlen. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből. (Hatodik kiegészítés.)
- 91 K.: ismeretlen. Valószínűleg már ezt is megkapta Bél a 92. levél megírása előtt. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből. (Hetedik kiegészítés.)
- 92 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 22–23. (pp. 939–942.)
- 93 K.: ismeretlen. Említi Horányi a 94. sz. levélben.
- 94 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 41–42. (pp. 1123–1126.)
256. HORÁNYI, Alexius, *Memoria Hungarorum et Provincialium scriptis editis notorum, I–III.* Viennae, 1775–77.
257. HALLER, Albertus, *Disputationes ad morborum historiam et curationem facientes, I–VII,* Lausannae, 1757–1760.
258. Lásd a 78. levél 250. sz. jegyzetét.
- 95 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 31–32. (pp. 1103–1106.)
259. BONFINI *decades nitidissime editae sublati mendis, quae in prioribus editionibus irrepserant,* ed. Carolus Andreas BÉL, Lipsiae, 1770.
260. Horányi írói lexikonának kötetei (*Memoria*) végül Bécsben jelentek meg.
- 96 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 135–136. (pp. 1311–1314.)
- 97 K.: ismeretlen. A Debreceni Ref. Koll. Levéltárában őrzött, Wespzprémi által glosszázott Succincta-kézirat feljegyzéseiből.
- 98 K.: ismeretlen. Említi Baldinger a 99. sz. levélben.
- 99 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 6–7. (pp. 907–911.)
261. *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen,* 1772, 358–360, 366–368; 1773, 78–80.
262. HUBER, Joannes Christophorus, *Dissertatio inauguralis physico-chemico-medica de auro vegetabili Pannoniae.* sub praeside Michaelis ALBERTI, Halle, 1733.

263. BALDINGER, Ernestus Godofredus, *Opuscula medica*, Gottingae, 1787. A műben az első rész (pp. 1–31.): 1773. *Programma aditiale de iis, quae hoc saeculo inventa in arte medica, cum munus adirem in Gottingae, die 13. Aug. publicatum.*
264. Baldinger Albertus Haller és August Gottlieb Richter utódként lett orvosprofesszor a göttingai egyetemen.
- 100 K.: ismeretlen. Említi Clodius a 101., Bél a 102. sz. levélben.
- 101 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 1. (1041–1042.)
- 102 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 24–25. (pp. 943–946.)
- 103 K.: ismeretlen. Említi Breitkopf a 104. sz. levélben.
- 104 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 47–48. (pp. 991–994.)
- 105 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 9–10. (pp. 1059–1061.)
265. De auro vegetabili Hungariae. Lásd a 99. levél 261. sz. jegyzetét.
266. SPIELBERG, Samuel, *Zur Zeit de Infection soll man vor allen dingen nachfolgende Mittel brauchen*, Leutschaw, 1622. RMNy, 423.
- 106 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 26. (p. 947.)
- 107 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 27. (pp. 949–950.)
267. KÖLESÉRI Sámuelnek az *Auraria Romano-Dacica*, (Cibinii, 1717) című műve ismert.
268. A kézirat mai lelőhelye: Esztergom, Főszékesegyházi Könyvtár, Batthyány-gyűjtemény, Extr.I.f.7. Leírása: SZELESTI N. László, *Bél Mátyás kézíratos hagyatékának katalógusa*. Budapest, MTAKK, 1984, nr. 56.
269. A Sommersberg és Bél Mátyás közti levélváltás nem ismert.
270. *Rariora naturae et artis item in re medica, oder Seltenheiten der Natur und Kunst des Kundmannischen Naturalien-Cabinets*, Breslau und Leipzig, 1737.
271. FASCHING, Franciscus, *Vetus Dacia ex probatis scriptoribus deprompta*, 1725. Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár Batthyány-gyűjteményében: Extr.I.f.7. Leírása: SZELESTI, Bél Mátyás kézíratos hagyatékának katalógusa, nr. 56.
272. BÉL, Matthias, *Adparatus ad historiam Hungariae* [...] Posonii, 1735[–1743]. A decasokba rendezett műből csak az első decas és a másodiknak első és második darabja jelent meg.
273. BÉL, Matthias, *Hungariae antiquae et novae Prodomus* [...] Norimbergae, 1723.
- 108 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 28. (pp. 951–952.)
- 109 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 29. (pp. 953–954.)
- 110 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 29a. (pp. 955–956.)
- 111 K.: ismeretlen. Említi Bél a 113. sz. levélben.
- 112 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 11–12. (pp. 1063–1065.)
274. Vö. *Succinta*, II., 79. p. A mű nem jelent meg.
- 113 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 30. (p. 957.)
- 114 K.: ismeretlen. Említi Katona a 136. sz. levélben.
- 115 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 31. (p. 959.)
- 116 K.: ismeretlen. Említi Kerchelich a 120. sz. levélben.
- 117 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 14–15. (pp. 923–926.)
275. Bél Károly András a *Leipziger Gelehrte Zeitung*ban ismertette a művet.
- 118 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 34–35. (pp. 1109–1112.)
276. Horányi képmása a *Memoria Hungarorum*... I. kötetében jelent meg (Viennae, 1775), „Stock Transil pinx”
277. *Allergnädigst privilegirte Anzeigen*. Wien, 1775, V, nr. 37.
- 119 Vacat.
- 120 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 52–53. (pp. 1145–1148.)
278. KERCHELICH, Adamus Balthasar, *Historiarum cathedralis ecclesiae Zagrabienensis, partis primae tomus I. Zagrabiae*, s. a. (A további kötetek kéziratban maradtak.)
279. MABILLON, Jean, *De re diplomatica libri VI*, Paris, 1681.
280. LENGLET du Fresnoy, *Histoire de la philosophie herméteique, I–II*. La Haye, 1742.
281. KERCHELICH, Adamus, Balthasar, *De regnis Dalmatiae Croatiae Slavoniae notitiae praeliminare*, Zagrabiae, s. a.
282. KERCHELICH, Adamus Balthasar, *De archidiaconi officio ex jure communi canonico*, Zagrabiae, s. a.
283. SCHIER, Xystus, *Buda sacra sub priscis regibus*, Vindobonae, 1774.
284. KAPRINAI, Stephanus, *Hungaria diplomatica temporibus Mathiae regis Hungariae, I–II*, Vindobonae, 1767–1771.
- 121 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 36–37. (pp. 1113–1116.)
- 122 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 151–152. (pp. 1343–1345.)
285. Lásd a mellékletet.
286. PETIT, Pierre, *De Amazonibus dissertatio, qua an vere extiterint, necne, variis ultro citroque conjecturis et argumentis disputatur*, Amsterdam, 1687.
- 123 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 13. (pp. 1067–1068.)
287. A mellékletet nem találtuk meg.

- 124 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 38–39.
- 125 K.: ismeretlen. Említi Perliczi a 128. sz. levélben.
- 126 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 14–15. (pp. 1069–1071.)
288. TOMKA-SZÁSZKY, Joannes, *Introductio in orbis hodierni geographiam. praefatus est de fatis geographiae praeis ac recentioribus.* Matthias BELIUS. Posonii, 17481.
289. Augustini (ab Hortis) Sámuel.
- 127 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 31–32.
290. *Numophylacium Schultzeianum*, Lipsiae, 1746.
291. *Allergnädigst privilegirte Anzeigen.* Wien, 1771–1776.
292. Az érem metszetét lásd a *Succincta*. I. kötetének bécsi változatában.
- 128 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 91–104. (pp. 1223–1249.)
293. Lásd a 15. levél 103. sz. jegyzetét.
294. Degner, Johann Hartmann(?).
295. *Allergnädigst privilegirte Anzeigen.*
296. TARNAI Andor, Fischer Dániel és az első hazai folyóirat terve, Magyar Könyvszemle, 1956, 32–49.
297. ZABLERUS, Jacobus, *Memoriam medicorum Thorunensium ex antiquis historiae Thorunensis monumentis renovare et carmine adumbrare volebat.* Thorunii, s.a., Joh. Nicolai. Weszprémi példánya: Debrecen, Ref. Nagykönyvtár, J 2317(10).
298. HELMONT, Johannes Baptista, *Opuscula medica inaudita* (1. De lithiasi. 2. De febribus. 3. De humoribus Galeni. 4. De peste). Amsterodami, 1648.
299. Nógrád vármegyei patak.
300. *Specimen astronomiae Iovialis sistens formam coeli Iovialis eiusdemque colores. quod praeside Joanne Daniele PERLICIO [...] 23. Dec. 1727. submittit Godofredus Andreas ILLINGIUS, Vittenbergae, (1727).*
301. *Disputatio medica inauguralis de naturarum diversarum indagine medica [...]* Traiecti ad Rhenum, 1728.
302. Perliczi *Sacra Themidos Hungariae* című törvénytörvényi orvostanáról: SZELESTEL, Perliczi, 422–425.
303. *Constitutio Criminalis Theresiana, 1768.* Mária Terézia büntető törvénykönyve.
304. *Allergnädigst privilegirte Anzeigen.*
305. Perliczi nevelési módszeréről: SZELESTEL, Perliczi, 425–428.
306. *Allergnädigst privilegirte Anzeigen, 1774, 358–360, 366–368.* A londoni vizsgálat leírása: uo., 1773, 78–80.
307. A recenzió szerzője Czirbesz Jónás András.
- 129 K.: ismeretlen. Említi Paccken a 132. sz. levélben.
- 130 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 48. (pp. 1137–1138.)
308. HORÁNYI, Alexius, *Memoria Hungarorum et provincialium scriptis editis notorum, I.* Viennae, 1775.
309. TIMON, Samuel, *Imago antiquae Hungariae, repraesentans terras, adventus res gestas gentis Hunnicae. historico genere strictim perscripta.* Cassoviae, 17331.
310. SEVERINI, Johannes, *Pannonia veterum monumentis illustrata cum Dacia Tibissana.* Lipsiae, 1770.
311. Menandros Protector történeti műve töredékeinek modern feldolgozása: SZÁDECZKY-KARDOSS Samu, *Az avar történelem forrásai...*, Bp., Balassi, 1998.
- 131 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 97–98.
312. KYR, Paulus, *Sanitatis studium ad imitationem aphorismorum compositum – Item, alimentorum vires breviter et ordine alphabetico positae.* Coronae, 1551. (RMNy 89)
313. Lásd a 20. levél 119. sz. levelét.
314. Valószínűleg REICHTIUS Pál *Anti-Kerzius* című kéziratáról van szó.
315. *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen, 1771–1776.*
316. Uo., 1775, V. 37.
- 132 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 26–27. (pp. 1093–1096. Rossz a számozás: a 42. tétellel együtt van.)
317. GYÖNGYÖSSI Pál, *Dissertatio inauguralis medica de remediis empyricis.* Harderwijk, 1753. (Új kiadása: HALLER, Albertus, *Disputationes et morborum historiam et curationem facientes. I–VII.* Lausannae, 1757–1760. VII. num. 233.
318. II. Katalin.
- 133 K.: BEK, Kéziratár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
319. A *Succincta*. I. lipcei és bécsi változatáról lásd SZELESTEL, Weszprémi, 538–548.
- 134 K. EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. f. 99.
320. 133. sz. levél.
321. Lásd a 20. levél 119. sz. jegyzetét. KYR Pál művei: *Sanitatis studium ad imitationem aphorismorum compositum. – Item, alimentorum vires breviter et ordine alphabetico positae.* Brassó, 1551. (RMNy 89)

- 135 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 16–17. (pp. 1073–1075.)
322. Tiszta Pál.
- 136 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 45. (pp. 1131–1132.)
323. CONRING, Hermann, *De antiquitatibus Academicis Dissertationes plurimis*, Helmstedt, 1674.
324. BÁCSEMEGYEI, Stephanus Paulus, *Otia Bácsmegyeana documenta veritatis fidei romano-catholicae forma colloquii familiaris inter lutheranum et catholicum exhibentia*, Tymaviae, 1733.
- 137 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/2, nr. 6.
325. Valószínűleg a 131. és 134. levél.
326. NICETAS Acominatus Choniates, *Historia Hieronymo WOLFIO interprete*, Venetiis, 1729.
327. AENEAS SYLVIUS, *In libros Antonii Panormitae de dictis et factis Alphonsi regis memorabilibus commentarius*, Helmstadii, 1700.
328. Guillelmus de Varignanáról Lásd THAL-LÓCZY Lajos, *Brehiri Subics Mladen bán és Guillelmo Varignana*, Magyar Könyvszemle, 1895, 97–105.
329. BRET, Johann Friderich le, *Magazin zum Gebrauch der Staaten- und Kirchengeschichte wie auch des geistlichen Staatsrechts katholischer Regenten in Ansehung ihrer Geistlichkeit*, 1771.
330. ALIDISI PASQUALI, G. Nicolò, *I dottori bolognesi di teologia, filosofia, medicina e d'arti liberali dall'anno 1000*, Bologna, 1623.
331. VARIGNANA, Guillelmus, *Secreta sublimia ad varios curandos, morbos verissimis autoritatibus illustrata additionibus nonnullis: flosculis*, Venetiis, 1520.
332. ORLANDI, Antonio, *Notizie degli scrittori Bolognesi e dell'opere loro stampate e manoscritte*, Bologna, 1714.
333. LINDENIUS renovatus, sive, Johannis Antonidae van der Linden *De scriptis medicis libri duo*, Norimbergae, 1686.
334. WOLFGANG, Justus, *Chronologia sive temporum supputatio omnium illustrium medicorum...* Lipsiae, 1778. (A 16. század óta több kiadása volt.)
335. *Corpus Juris Canonici in tres partes distinctum* valamelyik kiadása.
336. MURATORI, Ludovicus Antonius, *Rerum Italicarum scriptores*, tom. I., Mediolani, 1723.
337. HEISTERBACH, Caesarius von, *Illustrium miraculorum et historiarum memorabilium libri XII*. Sokszor kiadták.
- 138 K.: OSZKK, Levelestár, Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, ff. 33–34.
338. Lásd a 6. levél 10. sz. jegyzetét.
339. *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen*.
340. Buchholtz Györgyről: *Succincta*, II, 35–49.
- 139 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 3. (pp. 901–902.)
341. Mivel ismeretlen személyről van szó, nem adtunk számot a Weszprémi által írt két levélnek.
- 140 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 116–117. (pp. 1273–1275.)
342. Lásd a 133. sz. levelet.
- 141 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 100–101.
343. Csak egyik levelet találtuk meg (137. sz.).
344. HARDOUIN, Johannes, *Collectio conciliorum regia maxima*, tom. I–12, Parisiis, 1714–1715.
345. St. W. monogrammal.
- 142 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/2, nr. 20.
346. A 131. sz. levélben van szó a kéziratról.
347. Horányi Elek irodalmi lexikonáról a levélben említett kritika róla: *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen*, 1775, V, 37.
348. Valószínűleg Budai Borbély János, aki Valkai András és ifj. Károli Gáspár halálára írt elégiákat.
349. HEINECCIUS, Johann Michael, *Scriptores Rerum Germanicarum*, Francofurti, 1707.
350. VARIAS, Joannes, *Elegia veri nominis post tot secula ab elegis inventis si Musis placeat prima et ipsa Hungarica – Megtért embernek énekje...* Debrecini, 1775.
- 143 K.: ismeretlen. Említi Weszprémi a 144. sz. levélben.
- 144 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, f. 35.
351. Lásd a 136. levél 324. sz. jegyzetét.
- 145 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevezetés, Weszprémi István levelei.
352. 140. sz. levél.
353. Lásd a 141. levél 344. sz. jegyzetét.
354. Michael Pannonius, Hasconius (Asconius) Pannonius és Janus Pannonius. Vö. *Succincta*, II., nr. 34.
- 146 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 59., ff. 216, 222. Cornides adatgyűjtése Weszprémi számára: ff. 217–221, 224.
355. RMNy 89.
356. Löw Károly Frigyes kéziratban maradt műve: *Dissertatio epistolica ad Martinum Schmeizelum, in quo continetur Catalogus Scriptorum Rerum Hungaricarum varii, singillatim vero medici et physici argumenti, quos ille vel possedit, vel quorum notitiam habuit*.

357. PRAY, Georgius, *Specimen hierarchiae Hungaricae* [...] I. De archiepiscopatu Strigoniensi et ejus suffraganeis. II. De archiepiscopatu Colocensi et ejus suffraganeis, Posonii et Cassoviae, 1776–1779.
358. STEFF, Carolus Benjamin, *Versuch einer ausführlichen und zuverlässigen Geschichte von Leben und Glaubensmeynungen Andreas Dudith aus seinen handschriftlichen Briefen und ndern Nachrichten zusammengetragen, sammt desselben Bildnisse*, Breslau, 1756.
359. *Disputatio philosophica inauguralis de systemate mundi, quam ex autoritate* [...] Rectoris, D. Johannis Voet[...] pro gradu doctoratus, et liberalium, artium magisterio, summisque in philosophia honoribus et privilegiis rite, ac legitime consequendis, publico examini subicit, ad diem 30. Junii, Lugduni Batavorum, 1681.
360. A *Succinctában* csak évszám szerepel.
361. Weszprémi a *Succinctában* nem jelöli meg forrásként Wagnert.
362. Lásd a 357. sz. jegyzetét.
363. PAPAI PARIZ, Franciscus, *Disputatio Inauguralis Tribus Consiliis Medicis absoluta, quam theos exenti eruditorum examini censurae, testimonio exponit*, Basileae, 1674.
364. SCHIER, Xystus, *Buda sacra sub priscis regibus*, opus posthumum, Vindobonae, 1774.
365. Nem tudjuk, miféle Bibliáról van szó.
- 147 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. ff. 38–39. (pp. 1117–1120.)
- 148 K.: ismeretlen. Említi Czirbesz a 150. sz. levélben.
- 149 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 49. (p. 1039.)
366. CHIENOT, Adam, *Abhandlung von der Pest*, aus dem lateinischen übersetzt von Joseph Wilhelm SCHWEIGART, Dresdae, 1776.
- 150 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 18. (pp. 1077–1078.)
367. WALCH, Johann Georg, *Philosophisches Lexicon, darinnen die in allen Theilen der Philosophie [...] angeführt werden*, Leipzig, 1726¹.
368. A 138. sz. levélben jelezte Weszprémi a kötet elküldését.
- 151 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 36–37.
- 152 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevezés, Weszprémi István levelei.
369. A levelet nem találtuk meg.
370. A szerzőt és művet nem sikerült azonosítani.
371. Lásd a 11. levél 22. sz. jegyzetét.
372. Lásd a 15. levél 105. jegyzetét.
373. Lásd a 20. levél 119. jegyzetét.
374. Lásd a 94. levél 256. jegyzetét.
375. Vö. a *Succinta*, II. (és a 145. sz. levél) neveivel.
376. A vége hiányzik.
- 153 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 114–115. (pp. 1269–1272.)
377. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
378. Lásd a 73. levél 241. sz. jegyzetét.
379. Az először 1544-ben megjelent versgyűjtemény Weszprémi általi két kiadásáról (Bécs, 1798; Pozsony, 1799): SZELESTEI, *Weszprémi*, 559–560.
- 154 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 113. (pp. 1267–1268.)
380. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
- 155 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 144–145. (pp. 1329–1332.)
- 156 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 89–90. (pp. 1219–1221.)
- 157 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 19. (pp. 1079–1080.)
381. JANOZKI, Johannes Daniel Andreas, *Ianociana sive clarorum atque illustrium Poloniae auctorum maecenatumque memoriae miscellae*, Vol. 1–2, Varsaviae et Lipsiae, 1776–1779.
- 158 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevezés, Weszprémi István levelei.
382. Janozki kanonok kötetét Czirbesz Jónás Andrásról kapta meg Weszprémi. Lásd a 157. sz. levelet.
- 159 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 125–129. (pp. 1291–1300.)
383. Csaholi Ferenc.
- 160 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 29–30.
384. Lásd a 157. levél 381. sz. levelét.
385. STEINENSIUS, Christophorus, *Oleum huijperi, qua ratione omnibus fere humani corporis aegritudinibus medeatur* [...] ex Germanico in Latinum sermonem versum, Cracoviae, 1545. RMK III 364.
386. Valószínűleg AB HORTIS Keresztély művéről (*Von Art, Natur und Eigenschaften der Brunnen*, Kassa, 1626) van szó. Ab Hortis *De balsamo* c. műve kéziratban maradt.
- 161 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevezés, Weszprémi István levelei.
- 162 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 22. (pp. 1085–1086.)
387. Lásd a 157. levél 381. sz. jegyzetét.
388. JANOCKI, Johannes Daniel Andreas, *Musarum Sarmaticarum Specimina nova*, Vratislaviae, 1771.
- 163 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 20–21. (pp. 1081–1083.)
389. Vö. a 157, 160, 162, 163. sz. levelekkel.

- 164 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 15–16.
390. CZIRBESZ, Jonas Andreas, *Supremum pietatis munus piis manibus domini Pauli Tisztae, provinciae XVI oppidorum in Scepusio administratoris regii anni 1777. die 21. Octobris post superatum quo conflictatus aliquandi eo erat, feralem morbum, pie placideque defuncti*. Leutschoviae, (1777).
391. Vö. a 157, 160, 162, 163. sz. levelekkel.
392. Lásd a 160. sz. levél 385. sz. jegyzetét.
393. STARAYON.SCIUS, Simon, *Tractatus tres de scriptorum Polonorum*. Wratislaviae, 1733.
- 165 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 21–22.
394. Lásd a 160. sz. levél 385. sz. jegyzetét.
395. Lásd a 164. levél 393. sz. jegyzetét.
396. Czirbesz névjegyével (v. Cz.; v. C.) a Bécsben kiadott *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen* (1771–1776) gyakran jelentetett meg numizmatikai leírást.
397. Lásd a 162. levél 388. sz. jegyzetét.
- 166 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
- 167 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 33. f. 119.
398. Horatius, Carm. I/30, 1., 6.
399. A mellékletet lásd a 146. sz. levélnél.
- 168 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 102–103.
400. Lásd a 20. levél 119. sz. jegyzetét.
401. GORGAS, Valentinus, *Lessus funebris in obitum Samuelis Köleséri*. Cibinii, 1733.
- 169 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
- 170 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 23–24.
402. Lásd a 167. sz. levelet.
403. *Allergnädigst Privilegirte Anzeigen*.
404. *Nachricht von denen in der Hochgräflich-Zaluskischen Bibliothek sich befindenden raren polnischen Büchern* Johann Daniel JANOSZI, Dresseden, Walther, 1747.
405. I–IV. Vratislaviae, 1764–1766.
406. Jan Karski.
- 171 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 118. (pp. 1277–1278.)
407. A Zsigmond-kori budai egyetem tévesen írt helyneve: Sunda, Sunden.
408. *Pannoniae luctus quo principum aliquot et insignium virorum mortes, alique funesti casus deplorantur*. Cracoviae, 1544. RMK II. 546. Weszprémi később kiadta e művet Bécsben és Pozsonyban is. (Lásd a 605. sz. jegyzetét.) A másolásban több hiba akad, Weszprémi ezt szövé tette. Általa regisztrált eltérések: 2. sor: $\eta \rightarrow \kappa'$ (2. szó); 3. sor: $\theta \rightarrow \tau$ (1. szó), $\sigma \rightarrow \varsigma$ (2. szó); 4. sor: $\sigma \rightarrow -$ (2. szó), $? \rightarrow \kappa'$ (5. szó); 5. sor: $\upsilon \rightarrow -$ (1. szó); 6. sor: $\zeta \rightarrow \tau$ (5. szó); 8. sor: $\tau \rightarrow -$ (3. szó).
409. A nagyszombati egyetemi naptárak tervezett és megvalósult tudományos mellékleteiről: SZELESTEI N. László, *Kalendáriumok a 18. századi Magyarországon* = OSZKévk., 1980, 475–516.
- 172 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
- 173 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 41. ff. 140v–142v.
410. [GORGAS, Valentinus?], *Epigrammata variis occasionibus fusa Honori [...] Samuelis Köleséri de Keres-Eér [...] adlecti*, Claudiopoli, 1728.
- 174 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
411. Datálás és megszólítás nélküli, a szokásosnál kisebb méretű folió, valószínűleg a *Debreceni kódexet* leíró levél post scriptuma.
412. Jacobus de Voragine, *Legenda aurea*, Ulm, [Johann Zeiner, 1480 körül].
413. *Viola sanctorum*. [Augsburg, Johann Keller], 1482.
- 175 K.: ismeretlen. Említi Weszprémi a 177. sz. levélben.
- 176 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 119. (pp. 1279–1280.)
414. A nevet nem tudtuk egyértelműen azonosítani.
415. Oxford?
416. Valószínűleg a *Debreceni-kódexről* van szó.
- 177 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 17–18.
417. Lásd a 170. levelet.
418. PÖSALAKI János, *Declaratio afflictis status Liberae Regiaeque Civitatis Debreczen occasione Congregationis Pasoniensis [...] 1696. celebratae [...] Paulo Eszterhasi praesentata [...] 1696*.
419. Frölich Dávid a 17. század közepe előtt több mint 20 évig megjelentette latin és német kalendáriumait. A Frankfurtban kiadott német nyelvűek címe: *Diarium oder neuer auch alter Schreibcalender ...*
420. GAZIUS, Antonius, *Aerarium sanitatis – De vino et cervisia tractatio*. Patavii, 1549.
421. Lásd a 160. levél 385. sz. jegyzetét.
422. Rezik János munkáját Matthaeides Samuel folytatta (*Gymnasologia, seu historia scholarum et rectorum evangelicorum in Hungaria*), jelentős részének kiadása: *Gymnaziológia* dejiny

- gymnázii na Slovensku, prelož., hist.-krit. poznámki Vladislav Ružička, Bratislava, 1971 (Základné pedagogické a psychologické diela). – A fennmaradt kéziratokról: KORDOVÁN László, *A Rezik–Matthaeides-féle Gimnaziologia kéziratai*, Budapest, OPKM, 1988 (Neveléstörténeti füzetek).
- 178 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 104–105.
423. HATVANI, Stephanus, *Thermae Váradenses*, Viennae, 1777.
424. VARJAS, Joannes, *Elegia veri nominis post tot secula ab elegis inventis si musis placet prima et ipsa Hungarica*, Debrecini, 1775. (Benne: *Megtért embernek énekje...*)
425. *Magnum oecumenicum Constantiense concilium (1697–1700)*, I–IV, ed. Hermann HARDT, Francofurti et Lipsiae, 1698.
426. SZENTIVÁNYI, Martinus, *Dissertatio Paralipomenica rerum memorabilium Hungariae*, Tyrnaviae, 1699.
427. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
- 179 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
428. Colstein Münster művében való előfordulásáról lásd a 176. és 178. sz. leveleket.
429. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
- 180 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 58. ff. 213–215, 224.
430. Ábrahám Ádámról lásd még a 178. sz. levelet.
431. *Magnum oecumenicum Constantiense concilium (1697–1700)*, I–IV, ed. Hermann HARDT, Francofurti et Lipsiae, 1698.
432. MILES, Matthias, *Siebenbürgischer Würg-Engel...*, Hermannstadt, 1670.
433. HANER, Georgius Jeremias, *De scriptoribus rerum Hungaricarum et Transylvanicarum*, Viennae, 1774.
434. 1745.
435. Lásd a 94. levél 256. sz. jegyzetét.
436. Szeben, 1766.
437. GYULAY, Paulus *Commentarius rerum, a Stephano rege, adversus magnum Moschorum. ducem gestarum, anno 1580*, Claudiopoli, 1581.
438. A fogalmazvány itt megszakad. A következő lap már címlétrással folytatódik.
439. DRAUDUS, Georgius, *Bibliotheca classica sive catalogus officinalis*, Frankfurt, 1625.
440. BETHLEN, Wolfgangus, *Historia de rebus Transylvanicis, 1526–1609*. A mű kéziratban maradt. Kiadása: Nagyszeben, 1782–1793.
- 181 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 120. (pp. 1281–1282.)
- 182 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 106–107.
441. 181. sz. levél.
442. PRAY, Gerorgius, *Annales regum Hungariae ab anno Christi CMXCIV ad annum MDLXIV. deducti, I–V*, Viennae, 1763–1770.
443. GÄNÖCZY, Antonius, *Episcopi Varadienses fide diplomatum concinnati, I–II*, Viennae, 1776.
444. GYULAY, Paulus, *Commentarius rerum, a Stephano rege, adversus magnum Moschorum. ducem gestarum, anno 1580*, Claudiopoli, 1581.
445. Lásd a 180. levél 440. sz. jegyzetét.
446. Lásd a 173. levél 410. sz. jegyzetét.
447. Lásd a 180. levél 432. sz. jegyzetét.
- 183 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 60. f. 225.
- 184 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
448. Lásd a 182. levél 442. sz. jegyzetét.
- 185 K.: ismeretlen. Említi Adler a 186. sz. levélben.
- 186 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 1. (pp. 897–900.)
449. Matern György Keresztély.
- 187 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 108–109.
450. Lásd a 182. levél 443. sz. jegyzetét.
451. Lásd a 174. levél 410. sz. jegyzetét.
- 188 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, ff. 25–26.
452. Lásd a 177. levél 419. sz. jegyzetét.
453. Lásd a 177. levél 422. sz. jegyzetét.
- 189 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 56. ff. 209–211v.
454. Lásd a 174. levél 410. sz. levelét.
455. Nem sikerült a nevet azonosítani.
456. Lásd a 181. levél 440. sz. jegyzetét.
457. Lásd a 180. levél 433. sz. jegyzetét.
458. *Succincta, III/31*: ab erudito amico communicato.
459. WAGNER, Carolus, *Analecta Scepussii sacri et profani, 1–2*, Viennae, 1774; 3–4, Posonii et Cassoviae, 1778.
460. Cracoviae, 1519. és 1528.
461. Lásd a 94. levél 256. sz. jegyzetét.
462. *Szent Ágoston doktornak elmélkedő magán beszélő és naponként való imádsági ford.* PÉCSI Lukács, Bécs, 1591. RMNy 670.
463. BENKŐ, Josephus, *Transsilvania, 1–3*, Vindobonae, 1777–1783.
464. Lásd a 11. levél 22. sz. jegyzetét.
465. Lásd a 20. sz. levél 119. sz. jegyzetét.
466. BÉL, Matthias, *Notitia Hungariae novae historico-geographica*, Viennae, 1735–1747.
467. Amsterdam 1700¹, 1714².

- 190 K.: Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egylet Kézirattára, Mike Sándor gyűjteménye. M.: Erdélyi Protestáns Közlöny, 1873, III, 53. (SZABÓ Károly); *Benkő József levelezése*, kiad. SZABÓ György, TARNAI Andor, Bp., MTA ITI, 1988 (Magyarországi tudósok levelezése, I), nr. 61.
468. HODOSI Sámuel, *Pallyujat alhatatosan meg-futó Isten hű szolgájának el-tetett Igasság Koronája*, Debrecen, é. n. (1693). RMK I 1578.
469. *Danksagensrede, mit welcher die vertriehene[!] Ungarische[!] Prediger von der Zürichische Stadt Abschied nehmen [...]* Anno 1677. A kézirat ma nem található meg. Az adat forrása: SZINNYEI József, *Magyar írók*, I, 46.
470. GYULAI, Paulus, *Commentarius rerum, a Stephano Rege adversus magnum Moschorum Ducem gestarum, Anno 1580*, Claudiopoli, 1581. RMNY 491.
471. BURGESS, Jacob, *Relatio de praeparatione et administratione ad inoculationem variolarum necessarii*, trad. Stephanus WESZPRÉMI, Londini, 1754.
472. *Disputatio inauguralis medica sistens observationes medicas*, Trajecti ad Rhenum, 1756.
473. Lásd a 75. levél 245. sz. jegyzetét.
- 191 K.: EOL, Arch. gen. eccl. V. 36/2. ff. 110–111.
- 192 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 121. (pp. 1283–1284.)
474. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
- 193 K.: ismeretlen. Említi Bél a 194. sz. levélben.
- 194 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 12–13. (pp. 919–922.)
- 195 K.: ismeretlen. Említi Wespzprémi a 197. sz. levélben.
- 196 K.: ismeretlen. Említi Wespzprémi a 197. sz. levélben.
- 197 K.: OSZKK, Levelestár, Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak, ff. 27–28.
475. Nem tudjuk, melyik műről van szó, talán az *Allergnädigst Privilegirte Anzeigenben* (1771–1776) megjelentettek egyikéről.
476. Lásd a 177. levél 419. sz. jegyzetét.
- 198 K.: Fogalmazvány, MTAKK, M. irod. lev., 4r, 57/1, nr. 61. ff. 225v–226v.
477. RÓKA, Johannes, *Vitae Wespziensium praesulum*, Posonii, 1779.
478. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
479. Lásd a 189. levél 459. sz. jegyzetét.
- 199 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 64. (pp. 1169–1170.)
- 200 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Wespzprémi István levelei.
480. Lásd a 200. levél 480. sz. jegyzetét. A mű újabb kiadása: HOLSTENIUS, Lucas, *monasticarum et canonicarum. I–VI*, Augustae Vindelicorum, 1759.
- 201 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 123–124. (pp. 1287–1289.)
481. HOLSTENIUS, Lucas, *Codex regularum, quas sancti patres monarchis et virginibus sanctimonialibus praescribere, I–III*, Romae, 1661.
482. Kazzay Sámuel könyvtáráról és annak sorsáról lásd SZELESTEI N. László, *A Collectio Kazzaiana* = OSZKévk, 1976/1977, 417–443.
- 202 K.: ismeretlen. Említi Torkos a 203. sz. levélben.
- 203 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 148–150. (pp. 1337–1341.)
483. VÖ: DRIESCH, Gerardus Cornelius: *Casus Sempronium inter et Cajum propter ferendas in recuperatione antiquati... debiti expensas...* Posonii 1746.
484. Az érmekről lásd: *Succincta*, II/2. *Addimenta nova*, a kötet végén, metszetekkel.
485. MEDIOPARBUS, Franciscus, *Imperatorum Romanorum numismata...* Mediolani, 1730.
486. VAILLANT, Jean, *Numi antiqui familiae Romanorum*, Amstelredami, 1703.
487. BEGERUS, Laurentius, *Thesaurus Brandenburgicus... Regum et imperatorum numismata quaedam antiqua, Alberti Rubenii commentario illustrata*, Coloniae, 1700.
488. PFEIFFER, Michael Timotheus, *Catalogus numismatum antiquorum...* Ratisbonae, 1773. Impensis Ioan. Leopoldi Montagii, 1773.
489. Daniel Suttinger, aki 1681-ben Sopronról látképet készített.
490. Barth János Konrád.
- 204 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 23–24. (pp. 1087–1089.)
491. A Máday Dávid Sámuel halála alkalmából veretett emlékérem felirata: Dav. Sam. a Madai. Hung. Consil. Aul. et Archiat. Princ. Anhalt., a másik felén: Viro Arte Medica Candore In Amicos Meritis In Rem Numarium Excellent. Hoc Amicitiae Monumentum dicat I: A: Ap: MDCCCLXXIII.
- 205 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 141–142. (pp. 1323–1326.)
492. A Wespzprémi által átküldött életrajzot nem sikerült fellelni.
493. SAMBUCUS, Johannes, *Emblemata*, Antwerpiae, 15641.
494. Jean Grolier.
495. *Bibliotheca acroamatica [...] comprehendens recensionem [...] codicum msc. torum [...] bibliothecae caesariae Vindobonensis [...] redacta [...] a Jacobo Friderici Reimmanno Petrus, Hannoverae, 1712.*

496. NESSELIUS, Daniel, *Catalogus, sive recensio specialis omnium codicum manuseriptorum Graecorum, necnon linguarum Orientalium Bibliothecae Caesariae Vindobonensis*, Vindobonae, 1690.
497. Publii VEGETII Viri Illustris Mulomedicina ex tribus vetustissimis codicibus varietate adiecta, opera Joannis SAMBUCCI, Basileae, 1574.
- 206 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 10–11. (pp. 915–918.)
498. Schönwisner István is tudatta erről Weszprémi Istvánt (207. sz. levél).
499. A Társaságba való felvételtől lásd a 217. sz. levelet.
500. SCHMIDT, Michael Ignatius, *Geschichte der Deutschen, I–IV*, Ulm, 1778–1781.
501. NEWTON, Isaac, *Philosophiae naturalis principia mathematica*, illustrata commentationibus postissimum Joannis TESSANEK, Pragae, 1780.
502. Davies, Thomas (1737–1812), 1781-től a londoni királyi akadémia tagja – 206
- 207 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 139–140. (pp. 1319–1322.)
503. Bél Károly András is tudatta erről Weszprémi Istvánt (206. sz. levél).
- 208 K.: OSZKK, Levelestár, Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, ff. 19–20.
504. Lásd a 157. levél 381. sz. jegyzetét.
- 209 K.: ismeretlen. Említi Weszprémi a 210. sz. levélben.
- 210 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30b.
- 211 Vacat.
- 212 K.: ismeretlen. Említi Weszprémi a 213. sz. levélben.
- 213 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30c.
505. A Windisch Károly Gottlieb által kiadott *Ungrisches Magazin* anoním szerzőinek megnevezését lásd *Briefwechsel des Karl Gottlieb WINDISCH*, hrg. Andrea SEIDLER, Budapest, Universitas, 2008 (Magyarországi tudósok levelezése, 5), 259–269.
- 214 K.: ismeretlen. Említi Schönwisner a 216. sz. levélben.
- 215 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 41–42. (pp. 979–982.)
506. BENKŐ Sámuel, *Tentamen aquae acidulis Rankensis*, Cassovia, 1778.
- 216 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 137–138. (pp. 1315–1317.)
507. Hatvani István váradi fürdőkről szóló kötetének ismertetését másolatban már megkapta Weszprémi Bél Károly Andrástól (206. sz. levél) és Schönwisner Istvántól (207. sz. levél) is.
508. Kazzay Sámuel könyv- és éremtára megvételének ügyében Schönwisner István 1781. május elején járt Debrecenben. A gyűjtemény megvételét október 12-én II. József „ad meliora tempora” halasztotta. Vö. SZELESTEI N. László, *A Collectio Kuzsaiana* = Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve, 1976/77, 421–422.
- 217 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 913. (p. 913.)
509. A Berliini Tudós Társaságról van szó, amelynek alapítói: Gottfried Wilhelm Leibniz és Ernst Daniel Jablonski. Weszprémit a 206. sz. levélben tájékoztatta Bél a felvételi szándékról.
- 218 K.: Budapest, Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltára, Manuscripta, For. 0–5/47, nr. 133. (pp. 471–474.)
- 219 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 61–63. (pp. 1163–1168.)
510. A januári verset az említett *Breviarium*ból idézi Muratori: *Dissertationi sopra le antichità italiane, LIX. Dei semi delle Superstizioni ne' secoli scuri dell' Italia*.
511. 489–490. sorok.
- 220 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30d. A 30e jelzeten a *Succincta, IV*, nr. 13 kézirata található. A kézirat nem Weszprémi és nem Cornides kézirása.
512. Nicolaus doctorról: *Succincta, III*, nr. 13.
513. A jelzett mellékletet nem sikerült felkelni.
- 221 K.: Budapest, Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltára, Manuscripta, For. 0–5/47, nr. 136. (pp. 483–486.)
514. Lásd a 219. levelet.
515. SANNGI, Bernardus, *Rituale Ecclesiasticum continens varias absolutiones, benedictiones, conjurationes, exorcismus, ritus, ac alias caeremonias ecclesiasticas*, Coloniae, 17115.
516. Lásd a 201. levél 481. sz. jegyzetét.
- 222 K.: BEK, Kézirattár, Jesuitica, Tudóslevelezés, Weszprémi István levelei.
517. Az egyetem könyvtárának említett katalógusa: *Index rariorum librorum bibliothecae Universitatis regiae Budensis, I–II*, Budae, 1780–1781.
- 223 K.: ismeretlen. Említi Weszprémi a 224. sz. levélben.
- 224 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30f.
518. DU CANGE, Charles du Fresne, *Glossarium ad scriptores mediae et infimae latinitatis*, Lutetiae Parisiorum, 1678 etc.
- 225 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30g. A levélben feljegyzés: + 3 félív melléklet. Vagyis a 30e a feljegyzés szerint ide tartozhatott. Ennek azonban semmi nyoma nincsen a levélben.

- 226 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 2–3. (ff. 1043–1046.)
519. Valószínűleg Csatári Jánosról, Hatvani István sógoráról van szó.
520. *Scriptores rerum Hungaricarum [...]* cura et studio Joannis Georgii SCHWANDTNER, tom. I–III, Vindobonae, 1746–1748.
521. Lásd a 146. levél 357. sz. jegyzetét.
522. BALBINUS, Bohuslaus, *Bohemia docta*, Pragae, 1776–1780.
523. VOKGT, Adauctus, *Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten*, I–IV, Prag, 1773–1782.
524. MONSE, Josephus Wratislavus, *Infula doctae Moraviae*, Brunae, 1779.
525. AENAES SYLVIVS (postea PIUS II., papa) *Historia Bohemica* című művének sok kiadása van.
526. MANLIUS, Jacobus, *Locorum communium collectanea*, Francofurti, 1565.
527. Az említett levél ma nincs meg.
528. PÉTERFFY, Carolus, *Sacra concilia ecclesiae Romano-catholicae in Regno Hungariae celebrata*, I–II, Posonii, 1741–1742.
529. A melléklet ma már nincs a levél mellett.
530. Nürnbergben 1529-ben Johannes Jacobus MANLIUS de Bosco *Luminare maius* című művét írták elő gyógyszerek előállítására.
- 227 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30h.
531. Lásd a 226. levél 529. sz. jegyzetét.
532. Vö. a 235. levélben írtakkal.
- 228 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 159–161. (ff. 1359–1364.)
533. *Ephemeridum opus Joannis STUEFFLERI*, Tubingae, 1533.
- 229 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 162–163. (pp. 1365–1368.)
- 230 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 164–165. (pp. 1369–1372.)
- 231 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 157. (pp. 1355–1358.)
- 232 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30i.
- 233 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30k.
- 234 K.: MTAKK, Magyar irod. lev., 4r, 156, nr. 30l. jelzeten.
534. RMNy 15 (*Új testamentum magyar nyelven*, Sárovar, 1541).
- 235 K.: Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egylet Kézirattára, Mike Sándor gyűjteménye, X. kötetben.
535. HUSZTI András, *Ó- és Új Dácia*, Bétsben, 1791.
536. SEIVERT, Johannes, *Inscriptiones monumentorum Romanorum in Dacia mediterranea*, Viennae, 1773.
537. BEGER, Laurentius, *Thesaurus Brandenburgicus selectus: sive gemmarum, et numismatum graecorum, in cimeliarchio electorali Brandeburgico elegantiorum series, commentario illustratae*, I–III, Coloniae, 1696–1701.
538. GRONOVIVS, Jacobus, *Dactyliotheca, sive Tractatus de anulorum origine*, I–II, Lugduni Batavorum, 1707.
539. Szathmári Pap Mihály kéziratos pótlásai Bod Péter Magyar Athenasához: Kolozsvár, Egyetemi Könyvtár, Ms. 404.
540. Lásd a 75. levél 245. sz. jegyzetét.
541. A folyóirat ezen számát nem sikerült megtalálnunk.
542. De Asparagi virtute aphrodisiaca. A Weszprémi által megadott leköhely: Baldinger in Novo Prompt. Med. Volum. I. Part. I. pag. 474. & Biograph. Cent. II. Part. II. pag. 237. & seq.
543. Csak egy évszázaddal később jelent meg. BOD, Petrus, *Historia Hungarorum ecclesiastica*, tom. I–III., Lugduni, 1888–1890.
544. Sinai egyháztörténetének kéziratát Teleki Sámuel vásárolta meg.
545. KLANITZA, Martinus, *Christiana seculi XVI. per Hungariam in religione tolerantia*, Pestini, 1783.
546. *Fata aug. conf. ecclesiarum a tempore reformationis ad synodum Pestiensem in Comitibus Hungariae*. Fabó András adta ki 1865-ben.
- 236 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 3–4. (pp. 1047–1050.)
- 546/a. Nagy Gábor feljegyzése a levélen: Observatio.
- Alexander Physicus in
- Biographia Medicorum IV. 42.
- Sigismundus Albicus IV. 114.
- Thomas et Joannes III. 170.
- Franciscus Joannes Capodilista IV. 14.
- Franciscus de Strigonio IV. 7.
- exstant; sed
- Collationales Custodiae Albensis non.
- Adnotavit Gabriel Nagy m. p.
- 237 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 86. (nr. 55.)
547. KLOTZ, Christianus Adolphus, *Opuscula nummaria, quibus iuris antiqui historiaeque nonnulla capta explicantur*, Halle, 1772.
- 238 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 89v. (nr. 58.) (A hátlapon M. válasza, 1787. szeptember 13. Kötetünkben: nr. 239.)
548. Lásd a 231. levél 547. sz. jegyzetét.
- 239 K.: Fogalmazvány, OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 89.
549. Lásd a 231. levél 547. sz. jegyzetét.
550. Máramarosziget városrendészeti szabályzatának másolata: OSZKK, Oct. Hung. 14.

551. Windisch 1787 őszéig jelentette meg az *Ungarisches Magazin*.
- 240 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 40. (pp. 1121–1122.)
552. Lásd a 94. levél 256. sz. jegyzetét.
553. HORÁNYI, Alexius, *Nova Memoria Hungarorum et provincialium scriptis editis notorum, Pars I. A-C*, Pestini, 1792.
554. FRANCISCI FORGACHII de Ghymes... *Rerum Hungaricarum sui temporis commentarii libri XXII*, ed. Alexius HORÁNYI, Posonii et Cassoviae, 1788.
555. Keresztési József.
- 241 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 44. (p. 1129.)
- 242 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 43. (p. 1127.) Hátlapján Wespzprémi István sk. fogalmazványa.
- 243 K.: ismeretlen. Említi Wespzprémi a 244. sz. levélben.
- 244 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 101v-r. (nr. 68.)
556. Jena, 1672.
557. OTTO, Everhard, *Notitia praecipuarum Europae rerum publicarum*, Ultrajecti, 17394.
558. A szerző: Jean-Henri MAUBERT.
559. A szerző: Gabriel Bonnot de MABLY. (Amsterdam, 1748.)
- 245 K.: Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egylet Kézírtára, Mike Sándor gyűjteménye.
560. Graecii, 1703.
561. Lásd a 94. levél 256. sz. jegyzetét.
- 246 K.: ismeretlen. Említi Wespzprémi a 247. sz. levélben.
- 247 K.: OSZKK, Fol. Lat. 2813.
562. Spielenbergh Pál 1790 év végétől szerkesztette az *Ephemerides Budenses* című folyóiratot annak megszűntéig (1793). Vö. KÓKAY György, *A magyar sajtó története. I. 1705–1848*, Bp., Akadémiai, 1979, 161–166.
563. Wespzprémi magyar szent koronáról írt értekezésének második szakasza 1791. április 12-én jelent meg az *Ephemerides Budenses*ben.
- 248 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. ff. 114–115. (nr. 76.)
564. BARONIUS, Caesar, *Annales ecclesiastici, I–12*, Antwerpiae, 1588–1609.
- 249 K.: ismeretlen. Említi Pézteli a 250. sz. levélben.
- 250 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 85. (p. 1211.)
565. Wespzprémi *A Magyar Szent Koronáról* című művéről van szó.
566. A melléklet nincs a levél mellett.
- 251 K.: A mű másolata, Wespzprémi István javításaival. OSZKK, Quart. Lat. 1245. ff. 24–25. (Magyar Museum, II. kötet. Utolsó Negyed. Batsányi János által a nyomdának összeállított kézirat.) Dátum a másolat végén: Debrecen, 1791. december 22. W. I. O. D. [Wespzprémi István orvosdoktor.] A végén: „Még egy új Elmelkedést küldött-bé hozzánk az érdemes Szerző; de a helynek szűk volta miatt ez-úttal bé nem iktathattuk, 's kéntelenítettünk a' következődő Negyedre hagyni.” A koronáról írt elmelkedés szövege: Wespzprémi, *Magyarországi öt különös. 43–51. A' Magyar Szent Koronáról (Negyedik szakasz)* NB. A kéziratban dec. 22, a nyomtatásban dec. 21. a dátum.
- 252 K.: A mű másolata, Wespzprémi István javításaival. Cenzúrapéldány. OSZKK, Quart. Lat. 1245. ff. 26–27. (Magyar Museum, II. kötet. Utolsó Negyed. Batsányi János által a nyomdának összeállított kézirat.) A szöveg: Wespzprémi, *Magyarországi öt különös. 51–65. A' Magyar Szent Koronáról (Ötödik szakasz)*. Dátum a másolat végén: Debrecen, Bőjt-elő hó 28. W. I. O. D. Wespzprémi külön levél mellékletben sk. írta le a mű végén álló megjegyzést (lapalji jegyzet a nyomtatványban). A kéziratban még nem szerepel a nyomtatásban az Elmelkedés végén álló Toldalék. Rajta cenzori vélemény: 1792. dec. 18. és a szerkesztő aláírása (Joannes Batsányi Redactor)
- 253 K.: A mű másolata, Wespzprémi István javításaival és s. k. P. S.-mal. OSZKK, Quart. Lat. 1245. ff. 22–23. (Magyar Museum, II. kötet. Utolsó Negyed. Batsányi János által a nyomdának összeállított kézirat.) A szöveg: Wespzprémi, *Magyarországi öt különös. 81–88. (Harmadik elmelkedés.)* ismeretlen. Említi Wespzprémi a 255. sz. levélben.
- 254 K.: OSZKK, Fol. Lat. 3175.
- 255 K.: OSZKK, Fol. Lat. 3175.
567. *Göttingische Anzeigen von gelehrten Sachen*.
568. BECKMANN, Johann, *Beyträge zur Geschichte der Erfindungen*. Leipzig und Göttingen, 1780–1805.
569. 1752-től jelent meg Lipcsében.
570. *Ephemerides Lipsicae*, 1770–1787.
571. Az 1792 őszén írt tanulmány latin változata alapján a göttingai Királyi Tudós Társaság 1793-ban tagjai közé választotta Wespzprémi Istvánt. Szövegét lásd a *Magyarországi öt különös elmelkedések*, Pozsony, 1795. második tételeként.
572. Nicolaus Le Febure kémiakönyvéről van szó, amely több nyelven és gyakran megjelent a 17. és 18. században.
573. ZAPATA, Johannes Baptista, *Mirabilia sive secreta medico-chirurgica. ex Italica idiomate in Latinum versa per Davidem SPLEISSIUM*, Ulmae, 1696.
574. BLUMENTROST, Laurentius, *Hauß- und Reiß-Apothek*. Zum andermal herausgegeben von Johann Georg HOYER, Leipzig, 1716.
575. Kollár alább is idézett „dissertatio critica”-ja a *Succincta*, I. 21. (Elisabetha) jegyzete szerint: *Wienerische Real Zeitung*, Partic. IV. pag. 51. an. 1770.

576. PRAEVOTIUS, Johannes, *Opera medica posthuma, s. pleniore tit. Tractatus de remediorum materia, cui annexa est Johannis Stephani cosmetices, medicina pauperum, de venenis et alexipharmacis, de signis, de compositione medicamentorum, selectiora remedia*, Hanoviae, 1666. Kőszvénygyógyító szerként először itt jelent meg nyomtatásban az Aqua Reginae Hungariae receptje.
577. *Succincta, II/I.*
- 256 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 76–78. (pp. 1193–1198.)
578. MEILEN, Jacobus, *Series regum Hungariae e nummis aureis, das ist: Eine Reihe Ungarischer Könige aus goldnen Münzen nach der beygefügteten lateinischen Urschrift ins Teutsche gebracht; mit Anmerkungen erläutert [...] und durch eine beträchtliche Anzahl seltener Goldstücken oder Ducaten anschaulich vermehret, von D. Gottfried Heinrich BURGHART. – Breßlau und Leipzig, 1750.*
579. BÉL., Matthias, *De vetera literatura Hunno-Scythica exercitatio*, Lipsiae, 1718.
580. SCHÖNWIENER, Stephanus, *Antiquitatum et historiae Sahariensis ab origine usque ad praesens tempus libri novem*. Pestini, 1791.
581. SCHWARTZ, Godofredus, *Samuel rex Hungariae qui vulgo Aba audit ex historico et simul numario monumento*, Lemgoviae, 1761.
582. BÉL., Matthias, *Hungariae antiquae et novae prodromus*, Norinbergae, 1723.
583. PALMA, Carolus Franciscus, *Heraldicae regni Hungariae specimen, regia, provinciarum, nobiliumque scuta complectens*, Vindobonae, 1766.
584. SCHWARTZ, Godofredus, *Programma rei nummariae e medio aevo specimen*, Osnabrugi, 1747.
585. BÉL., Carolus Andreas, *De Muria Hungariae regina commentatio*, Lipsiae, 1742.
586. Az *Allergnägist Privilegirte Anzeigen* 1775. évfolyamában a 38. számtól jelentek meg numizmatikai cikkek, ott W monogram az aláírás, a későbbi számokban nincs betűjel a cikkek után.
- 257 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. ff. 128–129. (nr. 84.)
587. Megjelent a *Magyarországi öt különös elmékedések* (Pozsony, 1795) negyedik elmékedéseként. Cenzúrázott kézírata: OSZKK, Fol. Hung. 914.
- 258 K.: Fogalmazvány, OSZKK, Quart. Lat. 781/I. ff. 130–131. (nr. 85.)
588. MILLER, Jacobus Ferdinandus, *Schedium de praesenti statu fabricarum et manufabricarum in Hungaria atque modo promovendi rem sericeam*, Magno-Varadini, 1793.
589. MILLER, Jacobus Ferdinandus, *Praecognita statistica ad notitiam historico-politicam universorum imperiorum, et rerumpublicarum necessaria. I–II*. Viennae, 1792.
- 259 K.: ismeretlen. Emliti Mallyó a 261. sz. levélben.
- 260 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. ff. 132–133. (nr. 86.)
590. A numizmatikai munkát tartalmazza a *Magyarországi öt különös elmékedések* c. kötet. (Pozsony, 1795. 4. elmékedés. Lásd a 611. jegyzetet.)
591. BATTIYÁNY, Ignatius, *Leges ecclesasticae regni Hungariae et provinciarum adjacentium, I. Albae-Carolinae*, 1785.
- 261 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 79–81. (pp. 1199–1204.)
592. David Paraeus valamelyik bibliai könyvhöz írt valamelyik művéről lehet szó.
593. Lásd a 256. levél 578. sz. jegyzetét.
- 262 K.: Fogalmazvány, OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 133. (nr. 86.) Wespérmi levélén.
- 263 K.: Jászó, Premontrei Könyvtár, R–365. (Szlovák Nemzeti Könyvtárban, Martin)
594. A *Magyarországi öt különös elmékedések* eredetileg négy elmékedést tartalmazott. Lásd a 263. sz. levélben is. A kinyomtatott példány előszavában benne maradt a négy (kézirással öt-re javítva).
- 264 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 141. (nr. 91.)
595. A mű cenzúrázott kézírata: OSZKK, Fol. Hung. 914.
596. A kötetet nem sikerült azonosítani.
597. A *Magyarországi öt különös elmékedések* példányainak némelyikében már a címlapon kézirással hatra javította az öt szót, a nyomtatvány végén pedig ott áll a *Toldalék, avagy 6. elmékedés, a magyarországi régi orvosdoktorokról*.
- 265 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 144. (nr. 93.)
598. A lapszálon Miller által feljegyzett elmékedés (Elmékedés magyar országi némelly régi királyoknak Innepi Végezésekről) nem jelent meg.
599. Ld. az 589. sz. jegyzetet.
- 266 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 145. (nr. 94.)
600. A levél tartalma szerint Miller nem imprimálta a kéziratot. (A mű megjelenéséről nem tudunk, kéziratát sem találtuk meg.)
- 266/a K.: Takáts József idézi a közölt részletet: MOL, Festetics család keszthelyi levéltára, Direct. ügyiratok, 1798:266. M.: Az idézet második részét közölte KOSTYÁL, *Juhász István levele*, 328.
601. „Wespérmi István Urtól vettem a’ napokban levelet, a’ melyben két hasznos munkát ajánl jövendőre a’ ki-nyomtatás végett.”

602. *Természeti história a Linné systemája szerént. I. csomó. Az állatok országa.* Pozsony, 1801. A növénytani részi Diószegi Sámuel és Fazekas Mihály adták ki 1801-ben.
603. Juhász István gyulai ref. lelkészről van szó. Lásd a 271. sz. levelet.
- 267 K.: OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 156. (nr. 102.)
604. DENIS, Michael, *Die Merkwürdigkeiten der k. k. garelischen öffentlichen Bibliothek am Theresiano*, Wien 1780.
- 268 K.: Fogalmazvány, OSZKK, Quart. Lat. 781/I. f. 156. (nr. 102.) Wespzprémi levelén.
605. A *Pannoniae luctus*nak két kiadása van. 1798-ban Bécsben jelent meg, 1799-ben Pozsonyban. Wespzprémi azonos kísérő tanulmányának dátuma a bécsi kiadásban 1797. augusztus 15., a pozsonyiban 1798. január 20. A pozsonyi kiadásban ezenkívül Domokos Lajos külön előszóban describes a bécsi kiadás alapján Wespzprémit. A két kiadás közötti különbségekről: TRENCSENYI-WALDAFFEL Imre, *Könyvtörténeti adat a XVIII. század Rákóczi-kultuszához*, Magyar Könyvszemle, 1946, 104–105.
- 269 K.: ismeretlen. Említi Juhász a 271. sz. levélben.
- 270 K.: ismeretlen. Említi Juhász a 271. sz. levélben.
- 271 K.: MOL, Festetics család keszthelyi levéltára, Direct. ügyiratok, 1798:738. Takáts József Festetics Györgynek írt levelének melléklete. Takáts levelének a mellékletre utaló sorai: „A Gyulai Praedikátor Úrnak Wespzprémi István Úrhoz küldött levelét ide zárom, hogy láthassa Nagyságod azon Férjfiúnak igyekezetét.” M.: KOSTYÁL, *Juhász István levele*, 327–329.
606. WESPZPRÉMI István, *Magyarországi öt [hat] különös elmékedések c. kötetének* (Pozsony, 1795) részei: 1. *A Magyar Szent Koronáról*, 2. *A Magyar Királyné vizéről*, 3. *A legrégibb Magyar Grammatikáról*, 4. *Némely régi Magyar Királyoknak ritka pénzeiről*, 5. *A magyarországi szőlőtőkéken nőtt, s nevedezett aranyról*, 6. *A magyarországi régi orvosdoktorokról*. Wespzprémi a kötetben a tanulmányok (vagy azok részleteinek) korábbi megjelenési helyeit is közli.
607. Wespzprémi István Charles de Bonnet *Contemplation de la Nature* című művét Wespzprémi István ajánlotta néhány hónappal korábban Takáts Józsefnek, aki Festetics György figyelmét így hívta fel Juhász Istvánra. Lásd a 266/a. sz. levelet. A művet kiadta TÖTH Pál ref. lelkész (*A természet vizsgálása*, Pest, 1818–1819).
608. Bonnet, Charles, *Betrachtung über die Natur, I–II*, übers. Johann Daniel TITUS, mit den Ergänzungen von Lazzaro Spallanzani, Leipzig 1783.
609. SPALLANZANI, Lazzaro, *Experiences sur la digestion de l'homme et de différentes espèces d'animaux*, Genève, 1783.
610. Jan Hendrik van Swinden.
611. Charles Bonnet műveinek több kiadása miatt a Juhász István tulajdonában volt kötetek azonosítása csak az esetleg valahol meglévő könyvek, vagy azok leltára segítségével volna lehetséges.
612. Jean-Baptiste Ladvocat művének kotei magyarul Komáromban jelentek meg Mindszenti Sámuel fordításában és bővítésével (LADVOCAT ...*Historiai dictionariuma*... 1–8, Komárom–Pozsony, 1795–1809.).
- 272 K.: ismeretlen. Említi Wespzprémi a 274. sz. levélben.
- 273 K.: ismeretlen. Említi Wespzprémi a 274. sz. levélben.
- 274 K.: 205/a 027 Debrecen, Ref. Kollégium Nagykönyvtára, R 559(1). M.: SZELLESTEI, *Wespzprémi*, 559–560.
613. A kötetre (RMK III 356) Pray György hívta fel Wespzprémi figyelmét, aki annak szövegét 1798-ban Bécsben, 1799-ben Pozsonyban adta ki.
614. Weber Simon Péter.
- 275 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/II. f. 32. (p. 961.)
615. A göttingeni Tudós Társaság ülésén latinul felolvasták Wespzprémi *A magyar királyok ritka pénzeiről* írt munkáját. Johann Christoph Gatterer a *Göttingische Anzeigen von Gelehrten Sachen*ben ismertetést írt róla, s azt állította, hogy Géza és Szent László királyok pénzén nem Szűz Mária, hanem Szent István király látható. Wespzprémi a *Magyarországi öt különös elmékedések c. művében* (Pozsony, 1795), a negyedik elmékedésként kiadott, szóban forgó numizmatikai értekezés csillaggal jelzett utóiratában cáfolta Gatterer véleményét.
616. A kép nincs a levél mellett.
- 276 K.: OSZKK, Fol. Lat. 3176, f. 17. (A Fol. Lat. 3176 Wespzprémi István autográf kézirata.)
- 277 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. ff. 76–78. (pp. 1193–1198.)
- 278 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 82. (pp. 1205–1206.) A levélnek csak az eleje van meg.
617. A levélre idegen kézzel ráírva: Mallyó.
- 279 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 143. (p. 1327.)
618. BARONIUS, Caesar, *Annales ecclesiastici [...] una cum critica historico-chronologica [...] Antonii PAGII [tom. I–XIX] [...] ab anno*

1198 [...] Odorico RAYNALDO [...] accedunt [...] notae [...] quibus Raynaldi annales illustrantur [...] Joanne Dominico MANSI [Tom. I–XV] + Index, I–IV, Lucae, 1738–1759.

619. CEDRINUS, Georgius, *Compendium Historiarum*... Parisiis, 1647.

280 K.: OSZKK, Quart. Lat. 1980/I. f. 86. (p. 1213.)

620. Weszprémi feljegyzése a felső margón: Anno 1764. Die 1. Martii.

281 K.: Valószínűleg Cornides levélfogalmazványának folytatása. A fénymásolaton kapott szöveget nem sikerült helyére illesztenünk.

282 K.: Budapest, Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltára, Personalia, Fasc. 24. nr. 80.

621. A feloszlítás dátuma: 1786. február 7. Hannulik Jánost 1782-ben választotta a ró-

mai Accademia dell'Arcadia tagjai közé Sebaldus Erimanticus névvel. Utolsó gyűjteményes verseskötete 1781-ben jelent meg. 1816-ban bekövetkezett haláláig még nagyon sok alkalmi verset írt, ezek egy része megjelent nyomtatásban, jelentős részük azonban máig kéziratban van.

283 K.: Budapest, Magyar Piarista Rendtartomány Központi Levéltára, Personalia, Fasc. 24. nr. 77.

622. A *Succincta IV.* ajánlását Weszprémi 1786. február 15-én keltezte. Utána következnek a Weszprémihez írt versek, ezek között az első a Hannulik által Nagykarolyban 1786. december 28-án keltezett *Carmen aggratulatorium*.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

MUTATÓK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

WESZPRÉMI ISTVÁN LEVELEINEK CÍMJETTJEI

A nevek után következő számok a levelek sorszámát jelentik.

A csillaggal (*) jelzett tételek szövege ismeretlen.

Ajtai Abód Mihály – *44	Koller Ignác – *80
Augustini (ab Hortis) Sámuel – *143	Kolosvári Zsigmond – *68
Baldinger, Ernst Georg – *38, 98	Koppi Károly – 218, 221
Báthori Gábor – 272, 274	Kováts Pál – *55, *59
Bél Károly András – *76, *79, *82, *85, *86, *88, *89,
*90, *91, *97, *111, *193	Kováts János – *52, *57
Benkő József – 190	Magyar Museum szerkesztői – 251, 252, 253
Blumenbach, Johann Friedrich – 255	Mallyó József – *259, 263
Breitkopf, Johann Gottlob – *103	Matthiae, Georgius – *23, *25
Büttinghausen, Carolus – *12, *36	Miller Jakob Ferdinánd – 237, 238, 248, 257, 260, 264,
265, 266, 267
Clodius, Christian August – *100	Paecken Keresztély – *46, *129
Cornides Dániel – 17, 131, 134, 141, 168, 178, 182,
187, 191, 210, 213, 220, 224, 225, 227, 232, 233,
234	Perliczi János Dániel – *10, *125
Czirbesz Jónás András – 18, *53, 124, 127, 138, 144,
*148, 151, 160, 164, 165, 170, 177, 188, 197, 208	Pézteli József – *249
Dobai Székely Sámuel – 20, 71, 77	Pray György – 133, 145, 152, 158, 161, 166, 169, 172,
174, 179, 184, 200, 222
Fischer Károly – 15	Ráday Gedeon – 19
Hannulik János Krizosztom – 282, 283	Retteghi György – *29, *33, *63
Horányi Elek – *93	Schönwisner István – *214
Juhász István – *269, *270	Spielenberg Pál – 247
Katona István – *32, *47, *114	Swieten, Gerard van – *2
Kerchelich Ádám Boldizsár – *116	Szathmári Pap Mihály – 235, 245
Kollár Ádám Ferenc – *72	Takáts József – 266/a
	Torkos József – *202

A WESZPRÉMI ISTVÁNHOZ INTÉZETT LEVELEK ÍRÓI

A nevek után következő számok a levelek sorszámát jelentik.

A csillaggal (*) jelzett tételek szövege ismeretlen.

Adler, Christian Georg – *185, 186	Czirbesz Jónás András – 22, 31, 41, 58, 105, 112, 123,
126, 135, 150, 157, 162, 163, *175, *195, 204
Ajtai Abód Mihály 45	Dobai Székely Sámuel – 21
Baldinger, Ernst Georg – 43, 75, 99	Enessei György – 256
Báthori Gábor – 273	Hambach Sámuel – *39
Bél Károly András – 78, 83, 84, 92, 102, 106, 107, 108,
109, 110, 113, 115, 117, 194, 206, 217	Horányi Elek – 54, 94, 95, 118, 121, 147, 240
Bencdek Mihály – 275	Hunyadi Ferenc – 241, 242
Blahó Vince – 215	Ismeretlen – 139, 278, 279, 280, 281
Blumenbach, Johann Friedrich – *254	Jabloneczay János 61
Breitkopf, Johann Gottlob – 104	Juhász István – 271
Büttinghausen, Carolus – 9, 13, 14, 24, 26, 35, 37, 70,
81, 149	Katona István – 34, 49, 130, 136
Clodius, Christian August – 101	Kerchelich Ádám Boldizsár – 120
Cornides Dániel – 137, 142, 146, 167, 173, 180, 183,
189, *198, 209, *212, *223, 226, 236	Kollár Ádám Ferenc – 73
Crantz, Heinrich Johann – 7	Koller Ignác – 87
	Kolosvári Zsigmond – 69
	Koppi Károly – 199, 219

Kováts János – 42, 56, 60, 62, 64

Kováts Pál – 67

Lautsek Márton – *196

Mallyó József – 261

Matthiae, Georgius – 28

Miller Jakab Ferdinánd – 239, 243, *244, 258, 262, 268

Osváth János – 276

Paecken Keresztély – 48, 132

Perliczi János Dániel – 11, 16, 128, 156

Pétzeli József – 250

Pray György – 140, 153, 154, 159, 171, 176, 181, 192, 201

Retteghi György – 30, 40, 66

Roskoványi István – 96

Schönwisner István – 207, 216

Servizsky Gyurkovich Márk – 74

Sinai Miklós – 205

Spielenberg Pál – *246

Störck, Anton – 155

Swieten, Gerard van – 1, 3, 4, 5, 6, 8, 65

Torkos József – 27, 122, 203

Tuba Sándor – 50

Vecsei Sándor – 277

Wagner Károly – 228, 229, 230, 231

Zalányi Péter – 51

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

HELYNÉVMUTATÓ

A gondolatjelek után következő számok a levelek sorsszámát jelentik.
A zárójelbe tett számok szerinti helynevek a jegyzetekben keresendők.
A helynévmutató nem tartalmazza a címzések útírányt jelző adatait,
a miltóságnevekből elvonható helyneveket és a nyomdahelyeket.

- Alba Gyula, Alba Julia → Gyulafehérvár
Alba Regalis → Székesfehérvár
Alsósztrégova – 11
Altdorf – 128
Altona – 185, 186
Amsterdam – 11, 48, 128
Apátfalva → Losoncapátfalva
Arad – 130
Argentoratum → Strasbourg
Bábaszék – 198
Bács – 130
Bajom → Nagybjom
Baraslo → Boroszló
Bártfa – 189, 230
Bázel – 21, 146
Bécs (Vienna, Vindobona, Wien) – 1, 3, 4, 5, 6, 11, 27, 28, 34, 42, 45, 49, 51, 55, 56, 59, 60, 62, 64, 65, 66, 83, 84, 87, 92, 113, 115, 120, 124, 126, 128, 130, 133, 135, 138, 140, 146, 152, 153, 155, 165, 167, 170, 176, 192, 194, 206, 213, 216, 218, 226, 228, 232, 233, 240, 255, 256, 271, 274
Belgrád – 130
Berlin – 11, 74, 216
Bern – 146
Beszterce – 30
Besztercebánya (Ncosolium, Neusohl) – 13, 128
Bologna (Bononia) – 137, 176
Bononia → Bologna
Boroszló (Vratislavia, Wratislavia, Breslau) – 11, 28, 128, 146
Brassó (Corona) – 137, 131, 134, 173, 207
Braunschweig – 11
Brega → Brieg
Brescia – 156
Breslau → Boroszló
Brieg – 11, 128
Brixia → Brescia
Bruck (Pruck) – 51
Bruxella → Brüsszel
Brüsszel – 11, 128
Buda – 11, 35, 74, 83, 87, 120, 128, 152, 153, 161, 168, 170, 172, 176, 178, 179, 180, 181, 192, 201, 207, 216, 219, 226, 227, 245
Capfenberg – 228
Caransebes → Karánsebes
Kassel → Kassel
Cassovia → Kassa
Chasma → Csázma
Cibinium → Kisszeben
Claudiopolis → Kolozvár
Colotza → Kalocsa
Comarom → Komárom
Constantia → Konstanz
Constantinápoly → Konstantinápoly
Corona → Brassó
Cöln → Köln
Cracau, Cracovia → Krakkó
Cremnitzium → Körmöcbánya
Csázma (Chasma) – 120
Dancka (Gdańsk) – 11
Debrecen – 11, 13
Derecske – 242
Dés – 30
Dessau – 11
Déva – 30
Diószeg – 71
Dobronya – 198
Dresda → Drezda
Drezda – 11, 128
Eisenach – 11
Elvacum – 34
Enese – 256
Enyed → Nagyenyed
Eperjes – 21, 77, 136, 256
Erfurt – 11, 128, 176
Eszék – 74, 130
Esztergom (Strigonium, Gran) – 34, 128, 140, 199, 201, 219, 228
Fanum Sancti Gothardi → Szentgotthárd
Frankfurt am Oder (ad Viadrum) – 28, 30
Frankfurt am Main (Ad Moenum) – 11, 27, 128, 228
Füzes – 30
Gács – 128
Geneva → Genf
Genf (Geneva) – 27, 266/a, 271
Genova – 137
Germjeszeg – 223, 224
Giessen – 11, 128
Gotha – 11, 128
Gönc – 261
Göttingen – 13, 28, 99, (247)
Grác – 34, 49
Gran → Esztergom
Grein – 140

- Gutten – 128
 Győr (Jaurinum) – 34, 49, 122, 250
 Gyula – 271
 Gyulafehérvár (Alba Julia) – 20, 146, 182, 184, 187
 Hafnia → Koppenhága
 Hajdúszoboszló – 61
 Hala → Halle
 Halle (Hala) – 11, 18, 30, 74, 95, 128, 229
 Hamburg – 11, 128, 135
 Hannover (Hanovia) – 128
 Harderwijk – 27
 Heidelberg – 10, 12, 13, 24, 26, 35, 37, 70, 81, 146, 149, 176
 Heldenburg – 176
 Helmstedt – 13
 Herlány (Rámkfüred) – 215
 Hermannstadt → Nagyszeben
 Hibbe – 235
 Humbertfalva – 189, 191
 Huszt – 71, 146
 Igen – 184
 Iglavia → Igló
 Igló (Iglavia) – 18, 22, 26, 41, 58, 100, 105, 123, 126, 129, 135, 157, 162, 163, 165, 167, 173, 175, 195, 204
 Jablunka – 11
 Jászberény – 146
 Jászmindszent – 261
 Jaurinum → Győr
 Jena – 11, 13, 37, 43, 75, 128, 136
 Kalocsa – 130, 181
 Kapfenberg – 228
 Karánsebes – 146
 Kassa (Cassovia) – 34, 49, 215
 Kassel – 11
 Kecskemét – 130
 Késmárk – 11, 128, 165
 Kisszeben – 226, 228, 229, 230, 231
 Kolozsvár (Claudiopolis) – 30, 37, 40, 70, 96, 146, 180, 181, 182, 184, 187, 189, 192, 198, 199, 213, 218, 219, 227, 710,
 Komárom – 74, 122, 176, 250
 Konstantinápoly – 11
 Konstanz – 176, 180
 Koppenhága (Hafnia) – 10
 Koschán – 74
 Köblös → Magyarköblös
 Köln – 176
 Königsberg – 48, 128
 Kőrmöcbánya (Cremnitzium) – 128, 261
 Krakkó – 131, 159, 176, 189
 Landau – 11, 128
 Lauenburg (Lüneburg?) – 11
 Lausanne – 146
 Leiden – 21, 146, 710
 Leipzig → 13
 Leoben – 34, 49
 Leutschovia → Lőcse
 Lipcse (Lipsia, Leipzig) – 11, 13, 22, 28, 78, 83, 92, 95, 100, 101, 102, 104, 106, 107, 108, 109, 110, 113, 115, 117, 120, 128, 185, 194, 206, 217, 226, 146, 180, 235, 255, 710, 133, 152, 180
 Lipsia → Lipcse
 Loewen (Lovanium) – 128
 London – 27, 48, 190
 Losonc – 11
 Losoncapátfalva – 11, 128, 156
 Lőcse (Leutschovia) – 105, 128, 256, 71
 Lugdunum Batavorum → Leiden
 Lunden – 176
 Lüneburg – 128
 Magdeburg – 11, 128
 Magno Varadinum → Várad
 Magyaregregy – 40
 Magyarköblös – 30, 40, 66
 Mährisch-Neustadt → Uniczow
 Marburg – 11, 128
 Maria Insulana → Marienwerder
 Marienwerder – 48
 Marosvásárhely – 96, 210, 146, 167, 168, 173, 180, 183, 189, 191
 Mediolanum → Milánó
 Metz – 11, 128
 Milánó (Mediolanum) – 140
 Mohács – 153, 159, 130
 Moscovia → Moszkva
 Moscua → Moszkva
 Moszkva (Moscua, Moscovia) – 48, 132
 Nádudvar – 277
 Nagybjom – 146
 Nagyenyed – 30, 45, 69, 146, 180
 Nagykároly – 282, 283
 Nagyszeben – 51, 96, 170, 146, 167, 187, 189
 Nagyszombat (Tyrnavia) – 34, 49, 128, 136, 205, 234, 130, 189
 Nagyvárad → Várad
 Nagyvázsöny – 244
 Nándorfehérvár (Taurinum) – 129/a
 Nantes – 128 (Nantium???)
 Németpelsőc – 198
 Neo-Planta → Újvidék
 Neosolium → Besztercebánya
 Neostadium → Uniczow
 Neusohl → Besztercebánya
 Nyíregyháza – 219
 Nyitra – 181, 178
 Ócsa – 220, 226, 227
 Ófehértó – 219
 Ohlau – 11

- Olaszi → Szepesolaszi
 Olmütz – 128
 Ónod – 261, 263
 Oppeln – 11
 Oppenheim – 9, 14, 24, 26, 37
 Orlean – 176
 Oxford – 176
 Padua – 226
 Pancsova – 130
 Pápa – 190
 Párizs – 11, 128, 176
 Passau (Patavia) – 21
 Patavia → Passau
 Pécel – 19
 Pécs (Quinqueecclesiae) – 87, 130
 Pécsvárad – 198
 Pest – 11, 19, 74, 94, 95, 118, 121, 128, 130, 141, 147, 173, 189, 198, 226, 232, 233, 234, 240, 250, 256
 Pétervárad (Petrovaradinum) – 74, 130
 Petroburg → Szentpétervár
 Petropolis → Szentpétervár
 Petrovaradinum → Pétervárad
 Philippopolis – 279
 Poson → Pozsony
 Pozsony – 11, 34, 42, 49, 50, 74, 87, 107, 120, 136, 137, 140, 153, 154, 159, 161, 228, 231, 234, 274
 Prága – 128, 176, 226
 Presburg → Pozsony
 Pruck → Bruck
 Quinqueecclesiae → Pécs
 Ranke → Herlány
 Regiomons → Königsberg
 Ribár (Sziáicsfürdő) – 35
 Róma – 120, 228
 Rosenau → Rozsnyóbánya
 Rosenberg → Rózsahegy
 Rosona → Rozsnyóbánya
 Rózsahegy (Rosenberg) – 11
 Rozsnyó – 18, 22, 27, 128, 136, 230
 Rozsnyóbánya (Rosona, Rosenau) – 173
 Sabaria → Szombathely
 Samlinum → Semlinum
 Sambek → Zsámbék
 Sankt Berthold (prope Viennam) – 140
 Sárd – 184
 Sáros – 20
 Scalitza → Szakolca
 Schemnitz → Selmecbánya
 Seeburg – 128
 Selmecbánya – 11, 16, 21, 128
 Selmetz → Selmecbánya
 Semlinum (Alsó Magyarországon) – 130
 Sempronium → Sopron
 Servesta → Zerbst
 Singidunum (Belgrad) – 130
 Sirmium – 130
 Sopron (Sempronium) – 27, 122, 203
 Spalato – 226
 Speyer – 11, 128 (Spira????)
 Strasbourg (Argentoratum) – 11, 128
 Strigonium → Esztergom
 Sunden (Academia Budensis, 14. sz.) – 176
 Szakolca (Scalitza) – 28, 196
 Szeben → Nagyszeben
 Szécsény – 256
 Szeged – 130
 Székesfehérvár – 228, 234
 Szekszárd – 130
 Szentgotthárd – 224
 Szentpétervár – 48, 74, 132
 Szepesolaszi (Villa Latinorum, Wallendorf) – 71
 Szepesváralja (Waralja) – 71
 Szirák – 141, 207
 Szmolenszk – 132
 Szombathely (Sabaria) – 256
 Szombathely (Szepes vm.) – 138
 Tapolca (Szepes vm.) – 198
 Tata – 228, 262
 Taurunum → Nándorfehérvár – 130
 Temesvár – 130, 153
 Ternava (Zágráb közelében) – 120, 154
 Teschen – 11, 128
 Tigurinum → Zürich
 Tihany – 41
 Tirmavia → Nagyszombat
 Tiszafüred – 30
 Tokaj – 15, 74, 128
 Tolna – 130
 Trajectum → Utrecht
 Trencsén – 34, 49
 Tübingen – 18, 28, 70
 Tirmavia → Nagyszombat
 Újvidék – 74
 Ungvár – 28, 49
 Uniczow (Neostadium, Mährisch-Neustadt) – 226
 Urbocz – 120
 Utrecht (Traiectum) – 11, 37, 128, 146, 190
 Várad – 15, 130, 181, 182, 206, 239, 243, 257, 258, 262, 268
 Varsó – 164, 165, 170
 Vásárhely → Marosvásárhely
 Vasvár – 87
 Velence (Venezia) – 21, 54, 94, 199
 Venetiae → Velence
 Veszprém – 87, 178
 Vienna → Bécs
 Villa Latinorum → Szepesolaszi
 Vindobona → Bécs

Visegrád – 140, 205, 228

Vissegrad → Visegrád

Vratislavia → Boroszló

Wallendorf → Szepesolaszi

Waralja → Szepesváralja

Weimar (Wimaria) – 11, 128

Wien, Vienna → Bécs

Winaria → Weimar

Witteberga → Wittenberg

Wittenberg – 11, 28, 48, 128, 136, 173, 180, 205

Worms – 11, 128

Zágráb – 120

Zara – 137

Zerbst (Servesta) – 128

Zolna → Zsolna

Zombor – 74

Zürich (Tigurinum) – 37, 14, 70, 190

Zsámbék – 205

Zsolna – 11

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

SZEMÉLYNÉVMUTATÓ

A gondolatjelcek után következő számok a levelek sorsszámát jelentik.

A zárójelbe tett számok szerinti nevek a jegyzetekben keresendők.

Dőlt betűvel írtuk a nem kortárs szakirodalom szerzőit.

- Ab Hortis → Augustini
 Aba Sámuel, magyar király (1041–1044) – 256
 Abaris, szkíta orvos – Succincta, II/1., nr. 1.
 – 145, 147, 151, 152
 Ábrahám Ádám, gyergyószentmiklósi kereskedő (1779)
 – 178, (180)
 Ábrahám János (†1705), ev. lelkész – 173
 Aczél Gábor (1711–1762), erdélyi orvos – Succincta,
 II/1., nr. 5. – 30, 145, 146, 151, 152
 Aczél Tamás (Aczél Gábor apja) – 30
 Adámi Pál (1739–1795), orvos – 61, 152
 Adelung, Johannes Christophorus (1732–1806), filológus
 – 226
 Adler, Christian Georg (1724–1804), teológus, történész
 – 185, 186
 Adrianus, medicus, dobokai főesperes (1543)
 – Succincta, I., nr. 1. – 189
 Aeneas Sylvius → Piccolomini
 Aeschylusz → Aiszkhülosz
 Aesopus (Kr. e. 6. sz. eleje), görög meseköltő – 11
 Ágnes, Szent (Róma, 300 körül) – 174, 219
 Agnethler Dániel (vagy Gerhard), A Mihály Gottlieb
 apja, ev. lelkész – 13
 Agnethler Mihály Gottlieb (1719–1752), nagyszzebeni
 születésű orvos – Succincta, I., nr. 3. – 13, 146
 Ágoston, Szent (354–430), egyházatya, hippói püspök
 – 189
 Ágota, Szent – 174
 Agricola, Rudolphus (16. sz. első fele), poeta laureatus
 – 189
 Aiszkhülosz (Kr. e. 525–456), görög drámaíró – 205
 Ajtai Abód Mihály (1704–1776), ref. tanár Nagyenyeden
 – 44, 45, 69
 Ajtai Szabó András (1672–1733), orvos Szászváradon
 – Succincta, II/1., nr. 2. – 30, 145, 146, 151, 152
 Alberich → Albrich
 Albert, magyar király (1437–1439) – 142
 Alberti, Michael (1682–1757), orvosprofesszor Hallében
 – 30, 229
 Albik, Sigismundus, prágai érsek, Zsigmond király
 orvosa – 226, 240
 Albrecht János, orvos (18. sz.) – 152
 Albrich János (1687–1749), orvos Brassóban – Succincta,
 II/1., nr. 3. – 126, 145, 146, 151, 152, 173
 Albrich Márton (17. sz.), ev. lelkész Brassóban
 és Rozsnyóhányán – 173
 Alegambe, Philippe de (1592–1652), jezsuita szerzetes
 – 49
 Alexander, orvos (1217) – Succincta, III/1., nr. 3/2.
 – 226, 240
 Alexius I., Comnenus, bizánci császár (1081–1118) – 279
 Alfonz, V. (Bölcs), Aragónia és Nápoly királya
 (1416–1458) – 137
 Alidosi, Giovanni Niccolò Pasquali (1570–1627),
 történész – 137
 Alpini, Prosper (1553–1617), orvos, botanikus – 156
 Alsted, Johann Heinrich (1588–1638),
 ref. tanár Gyulafehérvárott – 45, 152
 Ambrus, Szent, (339–397), milánói püspök – 174
 Amman, Paulus (1634–1691), tanár a lipcsei egyetemen
 – 146
 Ammianus Marcellinus (4. sz. második fele), hadvezér,
 történétíró – 130
 Anacharsis, szkíta orvos – Succincta, II/1., nr. 4. – 145,
 147, 151
 Anasztázia, Szent – 174
 András, Szent, apostol – 174
 András, I., magyar király (1046–1060) – 41, 256
 András, II., magyar király (1205–1235) – 153, 226, 256
 Andrassy István, borsodi főispán (1778–1784) – 215
 Andreas, komáromi főesperes (1425) – 226
 Angelus, episcopus Ortanus (15. sz.?) – 120
 Angles, Johannes Petrus d' (1674) – 146
 Annos → Ágnes
 Antal, Szent, apát – 174
 Antoninus medicus → Johannes Antoninus
 Antonius, archiepiscopus Ragusanus (15. sz. első fele)
 – Succincta, II/2., nr. 1. – 182
 Apafi Mihály, I., erdélyi fejedelem (1661–1690)
 – 30, 45?, 180
 Apafi Mihály, II., erdélyi fejedelem (1690–1701) – 146
 Apalin → Apollónia
 Apollónia, Szent – 174
 Apostolovics János (1733–1767), orvos Újvidéken
 – 74, 152
 Arisztotelész (Kr. e. 384–322), filozófus, természettudós
 – 34, 49
 Árkosi Benedek (†1660), unit. tanár – Succincta, II/2.,
 nr. 2. – 152, 168, 173, 182
 Arnoldt, Daniel Heinrich (1708–1775), teológus – 28
 Artzmann István – 189, 180
 Artzt János, orvos – 152, 180
 Ascanius → Hasconius
 Attila, hun király (Kr. u. 434–453) – 41
 Atzél → Aczél
 Auctus, Mathias, orvos (1543) – 145, 153

- Augustini (Ab Hortis) Keresztély (1598–1650)
– Succincta, I., nr. 5. – 160
- Augustini (Ab Hortis) Sámuel (1729–1792), ev. lelkész
– 123, 126, 127, 138, 143, 144, 188
- Augustinus → Ágoston
- Augustus, Caius Julius Caesar (Kr. e. 63–Kr. u. 14),
római császár – 203
- Auner István, orvos Medgyesen (1710-es évek) –
Succincta, II/2., nr. 3. – 152, 173, 178, 180, 182, 183
- Aurelius Victor, Sextus (4. sz.), római történetíró – 130
- Ausfeld Kristóf (†1715), szegedi orvos – Succincta, II/2.,
nr. 4. – 152, 182
- Avicenna (980–1037), perzsa orvos, filozófus – 140
- Bacon de Verulamio, Francis (1561–1626), filozófus – 67
- Bácsmegyei István Pál (†1735), orvos Nagyszombatban
– Succincta, II/1., nr. 6. – 20, 136, 144, 145, 150,
151, 152
- Bácsmegyei János, B. István Pál testvére – 152
- Balassa Pál gróf (†1779), udvari tanácsos,
gömöri főispán – 128
- Balázs, Szent, püspök – 174
- Balbinus, Bohuslaus (1621–1688), jezsuita szerzetes
– 226
- Balbus József, orvos – 152
- Baldinger, Ernst Gottfried (1738–1804), orvostörténész
– 37, 38, 43, 52, 60, 62, 75, 94, 98, 99, 190, 235
- Baligha Sámuel, orvosjelölt Göttingenben (1753)
– 168, 152
- Balogh István → Séllyei
- Balogh Soós Mihály, győri származású orvosdoktor
(1766, Utrecht) – 60, 152
- Bánffy Farkas (†1794), Kolozs vármegye főispánja – 180
- Bárány → Debreceni Bárány
- Barbala → Borbála
- Barbáthi Ferenc, szentábrahádi apát (1733) – 130
- Barbatsi Ferenc, váradi kanonok (1725) – 136
- Baronius, Caesar (1538–1607), bíboros, egyháztörténész
– 248, 279
- Baros József (1761, Alsósztrégova) – 11
- Barta Boldizsár, debreceni főbíró (17. század)
– 229, 230
- Barth János Konrád (†1692), soproni ev. lelkész
– 203, 213
- Bartholínus, Thomas (1619–1680), koppenhágai orvos
– 9, 28
- Bartholomæus de Varignana (13/14. sz.) – 137
- Basilius → Vazul
- Bass, Henricus (1740) – 180
- Báthori Anna, B. István nádor lánya – 153, 159
- Báthori Gábor (1755–1842), pesti ref. lelkész,
majd püspök – 272, 273, 274
- Báthori István (†1530), nádor – 153, 159
- Báthori István nádor felesége, Masovi Zsófia – 159
- Báthori István, erdélyi fejedelem (1571–1586) – 190
- Báthori Zsigmond, erdélyi fejedelem (1586–1599) – 189
- Bátsmegyei → Bácsmegyei
- Batthyány Ignác (1741–1798), erdélyi püspök
– 260, 262
- Batthyány Orbán, (†1547), Izabella királyné tanácsosa
– 189
- Baty János (?) (peregrinus diák, Lipcse, 1774) – 99, 152
- Batyáni → Batthyány
- Bauhinus, Johannes Casparus (1560–1624),
svájci polihisztor – 146
- Baumgartner, Sigmund Jakob (1706–1757),
teológiatanár Halléban – 13
- Bausner Bertalan (†1682), ev. püspök – 145, 146, 152
- Bausner lásd még Pauschner
- Beatrix, (Korvin) Mátyás király felesége – 140
- Beckmann, Johann (1739–1811), német mérnök – 255
- Beddeus Sámuel, erdélyi orvos (18. sz.) – 152
- Bél → Béll
- Beger, Laurentius (1653–1705), numizmatikus – 203, 235
- Békés Horváti → Horváti Békés
- Bél János Teofil, Béll Mátyás fia, orvos (1747)
– 48, 128, 152
- Bél Károly András (1711–1781), tanár
a lipcei egyetemen – 76, 78, 79, 82, 83, 84, 86, 86,
88, 89, 90, 91, 92, 94, 95, 97, 101, 102, 104, 106,
107, 108, 109, 110, 111, 113, 115, 117, 120, 128,
165, 180, 193, 194, 206, (207), 217, 256, 255
- Bél Mátyás (1684–1749), ev. lelkész – 11, 20, 107, 126,
128, 189, 235, 256, 261
- Béla, I., magyar király (1060–1063) – 41, 256
- Béla, II., magyar király (1131–1141) – 154, 256
- Béla, III., magyar király (1174–1196) – 256
- Béla, IV., magyar király (1235–1270) – 120, 154, 256
- Bellaerd, P., orvostanhallgató (1757) – 180
- Béllyei Pál, debreceni ref. lelkész (1762, 1786) – 233
- Benczur József (1728–1784), ev. tanár, kamarai hivatalnok
– 120, 226
- Benedek, Nursiai Szent – 174
- Benedek János, orvos, Utrechtben szerzett oklevelet
1762-ben – 146, 152, 180
- Benedek Mihály (1748–1821), debreceni ref. lelkész,
majd püspök – 146, 275
- Benedek, veszprémi püspök (1380) – 198
- Benedictus ab Italia (†1330), nyitrai püspök?
– Succincta, I., nr. 38. – 146
- Beniczky Péter (1603–1664), költő – 11
- Benkóczy István, orvos (Erlangenben szerzett diplomát,
1759) – 152
- Benkő József (1740–1814), ref. lelkész, történetíró
– 189, 190, 235
- Benkő Sámuel (1743–1825), Borsod vármegye főorvosa
– 213
- Bereczk → Vizaknai
- Berisló Péter, veszprémi püspök – 153, 159

- Bernát, Clairvauxi Szent (1090–1153), ciszterci szerzetes – 120
- Bernardus, archiepiscopus (1217) – 226
- Betha, Johannes, OCist, szentgotthárdi apát (1650–1656) – *Succincta*, III/1., nr. 3. – 224
- Bethlen Farkas (1639–1679), erdélyi kancellár, történetíró – 146, 182, 189
- Bethlen Farkas gróf (1757) – 180
- Bethlen Mihály (1693) – 146
- Bethlen Miklós (1642–1716), erdélyi kancellár – 146
- Bethlen Pál gróf (1757) – 180
- Bindo, Alexander, velencei nyomdász (1520) – 137
- Binnius Jakab, községi orvos (17. sz. vége) – 152
- Birgel, orvos – 152
- Birkel Lajos, orvos – 152
- Blahó Vince (18. sz. második fele), ferences szerzetes – 215
- Blanca, filia Galeaz ducis (1487) – 140
- Blancardus, Stephanus (1650–1702), amszterdami orvos, lexikonszerző – 13
- Blandrata, Giorgio (1515–1588), unit. orvos – *Succincta*, I., nr. 11. – 37, 40, 45, 66
- Blumenbach, Johann Friedrich (1752–1840), orvosprofesszor – 255
- Blumentrost, Laurentius (1619–1705), orvos – 73, 255
- Bocatius János (1549–1621), költő, iskolaigazgató, főbíró Kassán – 282
- Bod Péter (1712–1769), ref. lelkész – 20, 34, 49, 54, 131, 134, 152, 173, 189, 190, 235
- Boecler, Johannes (archiater et consiliarius, lengyel, Varsó 1778) – 170
- Boem János Efraim, orvos – 152
- Boerhaave, Abraham Kaau (1715–1758), orvos, Hermann Boerhaave unokaöccse – 132
- Boerhaave, Hermann (1668–1738), holland orvos, kémikus – (61), 132, 134
- Boerner, Friedrich (1723–1761), német orvos – 19
- Bonanus, Johannes Procopius (17. század), orvos, polihisztor – *Succincta*, I., nr. 12. – 189, 180
- Bonfini, Antonio (1427–1503), olasz humanista, Mátyás király történetírója – 20, 87, 95, 180, 205, 226
- Bonifác, Szent (672–754) – 183
- Bonifácus, VIII., pápa (1294–1303) – 137
- Bonnet, Charles (1720–1793), természetfilozófus – 266/a, 271
- Borbála, Szent – 174
- Bomemisza János (†1527), II. Lajos király nevelője – 159
- Bomemissza Pál (1479–1579), erdélyi püspök – 146
- Borosnyai Nagy Márton (†1738), orvos Nagyszombatban – *Succincta*, II/1., nr. 32. – 30, 145, 146, 151, 152, 180
- Bosius, Johannes Andreas (1624–1674), történész, filozófus – 244
- Böckelmann, Johann Friedrich (1632–1681), jogtudós – 13
- Böckelmann, Johann Friedrich (1632–1681), tanár a lipcei egyetemen – 146
- Bölöni Mihály, orvosjelölt Heidelbergben (17. sz. eleje) – 146, 173, 178, 180, 183
- Böszörményi (Vona) Pál (1757–1825), debreceni főjegyző, végül főbíró – 258
- Böszörményi Rácz János, teológiai hallgató Leidenben (1674) – 146
- Branche (1492), Péter kalocsai érsek orvosa – *Succincta*, II/1., nr. 9. – 145, 151, 153, 180, 210
- Brander, Marcus (1484, Lipcse), nyomdász – 226
- Brandolini, Aurelio Lippo (1454–1497), Ágoston-rendi filozófus, teológus – 180
- Braun, Christianus Fridericus, egyetemi hallgató Wittenbergben (1678) – 173
- Breithaupt, Joachim Justus (1658–1732), egyetemi tanár Halléban – 13
- Breitkopf, Johann Gottlob (1719–1794), nyomdász Lipcsében – 84, 103, 104
- Brendorff, Georgius (†1684), tanár Brassóban – 180
- Brenner Márton (†1553), lelkész, orvos Erdélyben – *Succincta*, II/2., nr. 6. – 146, 173, 178, 180, 182, 183
- Bret, Johann Friedrich (1732–1807), ev. teológus – 137
- Brettschneider, Heinrich Gottfried (1739–1810), 1784-ig könyvtárigazgató Pesten – 216
- Brewer János (17. század), nyomdász, orvos – *Succincta*, I., nr. 13. – 22
- Brewer Sámuel (18. sz.), 1747-ben szerzett orvosi oklevelet Halléban – 22
- Briccius → Vizaknai
- Brickmann → Brückmann
- Brigitta, Szent – 174
- Brucker, Johann Jakob (1696–1770), történész, filozófus – 67
- Brus, Matthaeus, canonicus et plebanus (1532) – 228
- Bruz László, 1775-ben orvosdoktor lett a bécsi egyetemen – 122
- Brückmann, Franz Ernest (1697–1753), wolffenbütteli orvos, természettudós – *Succincta*, III/1., nr. 3/6. – 35, 21
- Buchholtz György (1688–1737), ev. tanár Késmárkon – 138, 143, 144, 145, 151, 152
- Buchholtz György (1643–1724), ev. lelkész – *Succincta*, II/1., nr. 10. – 138, 143, 144, 145, 151, 152
- Bukisch Károly, orvos – 152
- Burges, Jacob, londoni orvos (18. sz.) – 190
- Burghart, Gottfried Heinrich (1705–1776), boroszlói orvos – 256
- Burgius (Burger, Würger), Joannes, tanár a bécsi egyetemen (15. sz. vége) – 87
- Burius János (†1688), ev. lelkész – 77
- Burmman, Franciscus, orvosprofesszor (1744) – 37
- Büchner, Andreas Elias (1701–1769), orvosprofesszor – 13

- Büttinghausen, Karl (1731–1786), heidelbergi professzor – 9, 12, 13, 14, 24, 26, 35, 36, 37, 70, 81, 149
- Caesar, Julius (Kr. e. 100–44), római hadvezér – 203
- Caesarius Heisterbacensis (†1240), ciszterci szerzetes – 137
- Callai → Kállai
- Callimachus Experiens (1437–1496), humanista költő, történetíró – 180
- Calman → Kálmán
- Capodolista, Johannes Franciscus (1437), olasz orvos Magyarországon – 226
- Cappensvil, Joannes (Bécs, 1531) – 228
- Caroli → Károlyi
- Carolus → Károly
- Carolus, dux Württembergensis, rector (1767) – 70
- Carpzov, Johann Benedict (1720–1803), filológus, teológus – 13
- Cartesius → Descartes
- Cassai György Mihály, orvos (18. sz.) – 152
- Cassai János Antal → Johannes Antonius Cassoviensis
- Catullus, Caius Valerius (Kr. e. 78–54?), római költő – 45, 146, 189
- Cedrenus, Georgius (11. sz.), bizánci történetíró – 279
- Celtes, Conradus (1459–1508), német költő – 87, 187
- Centner János, löcsei származású orvos, 1740-ben szerzett oklevelet – 150
- Cernel → Csernel
- Cervantes, Miguel de (1547–1616), spanyol író – 271
- Chasner, Goresz (1769, London) – 35
- Chenot, Adam, orvos Erdélyben (1755–1771), majd külföldön – 149, 152
- Chernel János, orvos (?) – 152
- Chermell Keresztély (orvosnak tanult Jénában, 1753–1756) – 13, 35, 152
- Christophorus, comes de Sancto Georgio (1539) – 228
- Chrysaeus Bertalan, selmecbányai orvos (16. sz.) – Succincta, III/I, 3/3. – 152
- Chytraeus, orvos Magyarországon – 152
- Clausenburger → Klausenburger
- Clemens → Kelemen
- Clemens de Garg, canonicus Zagrabiensis (1456) – 120
- Clodius, Christian August (1738–1784), lipcsei professzor – 100, 101, 102, 104
- Closius István (1717–1781), orvos, városi tanácsos Brassóban – 146, 152, 173, 180
- Colstein → Colstein
- Clusius, Carolus (1526–1609), Magyarországon is járt németalföldi orvos, természettudós – Succincta, III/I., nr. 3/5. – 35, 222
- Cober → Kober
- Colb → Kolb
- Colomannus → Kálmán
- Colstein, Simon, Zsigmond király orvosa – Succincta, II/2., nr. 8. – 152, 168, 169, 172, 173, 179, 180, 182
- Comaromi → Komáromi
- Comenius, Johannes Amos (1592–1670), tanár (Sárospatakon is) – 11
- Commenius → Comenius
- Conhard Miklós, orvos – 152
- Conrad András (1724–1780), soproni orvos – Succincta, III/I, nr. 4. – 152
- Conradi András, ev. iskolaigazgató Nagyszebenben (1693–1702) – 173, 180
- Conradus Celtes → Celtes
- Conring, Hermann (1616–1681), jogtörténész, közgazdász – 136
- Conte, Davie → Davie
- Cornarius, Diomedes (†1600), orvos – 28
- Cornarius (Siebenbürger), Dionysius (16. sz. közepe) – 152
- Comides Dániel (1732–1787), történész, egyetemi tanár – 17, 60, 140, 131, 133, 134, 137, 141, 142, 146, 166, 167, 168, 169, 170, 173, 177, 178, 180, 182, 183, 184, 187, 189, 191, 197, 198, 209, 210, 212, 213, 220, 223, 224, 225, 226, 227, 232, 233, 234, 236
- Cortesius, Alexander (1469–1499?), itáliai humanista – 180
- Corvinus → Mátyás, I.
- Corvin János (1487), Mátyás király fia – 140
- Cox Lénárd (16. sz. első fele), angliai származású humanista, Kassán, majd Krakkóban tanár – 189
- Cramer → Kramer
- Crantz, Heinrich Johann (1722–1799), orvos, botanikus – 6, 7, 8
- Creuzer, Christophorus, tanár a bécsi egyetemen (1464) – 140
- Creuzer, Pancratiuss, tanár a bécsi egyetemen (1476) – 140
- Crisogonus, episcopus Traguriensis (1378) – 192
- Crusius, Martin (1526–1607), filológus, történetíró – 28, 70
- Cuperus, amszterdami nyomdász (1660-as évek) – 19
- Curtius, Andreas, olasz orvos, Tokaj környékén a 17. sz. elején – 152
- Cuspinianus (Spiesshaimer), Joannes (1473–1529), humanista, udvari tanácsos – 87
- Czeplédi István (1620–1671), ref. lelkész – (67)
- Czeplédi János (†1639), ref. lelkész – Succincta, III/I, nr. 5. – 152
- Czipser Péter, bátfai polgár (1518) – 189
- Czirbesz Jónás András (1732–1813), ev. esperes Iglón – 17, 22, 31, 41, 53, 58, 105, 112, (115), 123, 124, 126, 127, 135, 138, 144, 148, 150, 151, 156, 157, 160, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 170, 173, 175, 177, 178, 188, 195, 196, 197, 204, 208, 225, 226, 256
- Czirbesz Péter Vilmos (1778), Czirbesz Jónás András fia – 170, 188, 197
- Czirbisz → Czirbesz

- Czvittinger Dávid (†1743),
magyarországi irodalomtörténet írója – 11, 15, 19,
34, 49, 54, 61, 122, 173, 189, 152
- Csaholi Frenec (†1526), csanádi püspök – 159
- Csáky Imre (1672–1732), bíboros, kalocsai érsek – 136
- Csáky Mihály (1505–1572), erdélyi kancellár – 189
- Csanaki (Tzanaki) Máté (†1636), orvos Erdélyben
– Succincta, I., nr. 93. – 180
- Csapó József (1734–1799), orvos Debrecenben – 94,
147, 152, 233
- Csatári János (1730–1782), debreceni városi tanácsos,
Hatvani István sógora – 146, 226
- Cseh → Lévai Cseh
- Csepregi Mihály (†1704), ref. tanár, lelkész – 146
- Csepregi Turkovics Ferenc (1700–1758),
ref. tanár Kolozsvárott – 25
- Cserei (ifj.), (Bécsbe megy, 1779) – 192
- Csemánszky Sámuel,
1742-ben Halléban szerzett orvosi oklevelet – 152
- Csernátoni Pál (†1679), ref. tanár – 146
- Csernel → Chernel
- Cserny János, orvos – 152
- Damiani, Joannes (1710–1784), váci kanonok – 78, 84
- Darvai Ferenc, máramarosi főjegyző, (1693) – 146
- Dauth Sámuel (1736–1773), orvos Brassóban – 126
- Dávid Ferenc (1520–1579), unit. püspök – 37
- Dávid, Izrael királya – 174
- Davie, Conte, Lausanensis (1674) – 146
- Deáki István (senior Debrecenben, 1769) – 70
- Debreceni Bárány Mihály (praeceptor Debrecenben, 1700)
– 146
- Debreczeni Ember Pál (1678–1710), ref. lelkész – (35)
- Debreczeni János, cf. lelkész (18. század) – 277
- Deccard János Vilmos (1722–1778), orvos Sopronban
– Succincta, III/1., nr. 6. – 27, 122, 152
- Dec, Johannes (527–1608), csillagász, alkimista – 23
- Degenhard János Tamás (†1751),
Nógrád vármegye orvosa – 152
- Degner, Johann Hartmann (1687–1756), orvos – 128
- Deiml Ferenc, orvos – 152
- Déméndi László, Nagy Lajos király orvosa,
váradi püspök (1378–1382) – Succincta, II/2., nr. 9.
– 145, 153, 159, 166, 168, 169, 171, 172, 173, 178,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 187, 189, 192, 210, 213
- Demeter, esztergomi érsek (1380) – 198
- Demetrius, Decretorum Doctor Zagrabienensis (1378) – 192
- Demetrius, episcopus Nonensis (1378) – 192
- Demetrius, episcopus Zagrabienensis (1378) – 192
- Demoszthenesz (Kr. e. 384–322), görög szónok – 205
- Denis, Michael (1729–1800),
a bécsi császári könyvtár prefektusa – 226, 267
- Dentulini M. Tamás, orvos – 152
- Descartes (Cartesius), René (1596–1650), filozófus,
matematikus – 173
- Desöffy → Dessewffy
- Dessewffy József gróf, Koppi Károly tanítványa (1782)
– 219
- Deutschmann, Jeremias (1634–1704), ev. lelkész – 180
- Deutschmann, Johannes (1625–1706),
teológus, egyetemi tanár Wittenbergben – 173
- Dienes Sámuel (18. sz. vége–19. sz. eleje), hivatalnok
– (63)
- Dietrichius, orvos – 152
- Dimjén → Kolozsvári Dimjén
- Diocletianus (284–305), római császár – 227
- Dionysius, horvát bán (1272) – 120
- Diószegi Dániel (Diószegi Erzsébet apja) – 30
- Diószegi Erzsébet (Aczél Tamás felesége) – 30
- Diószegi Sámuel (†1713), ref. lelkész – 146
- Diószegi Sámuel (1761–1813), ref. lelkész – (266/a)
- Dirner Jónás, iglói bíró (1600) – 135
- Dobai Székely Sámuel (1704–1779),
műgyűjtő Eperjesen – 20, 21, 71, 77, 256
- Dobozi István, debreceni polgármester,
majd városi bíró (1699–1705) – 146
- Dolhai György (Verhovina, 1693) – 146
- Dombi Sámuel, 1758-ban szerzett orvosi oklevelet – 152
- Dominicus frater, episcopus Bosnensis (1378) – 192, 198
- Dominicus frater, episcopus Nitriensis (1378) – 192, 198
- Domokos Lajos (1728–1803), debreceni főbíró – 268
- Donatus, Aelius (4. sz. közepe), grammatikus – 11, 173
- Dorner, Wolfgangus (Bécs, 1536) – 228
- Dorotya, Szent – 174
- Dörmök Gergely, orvos – 152
- Draco, Kálmán király orvosa – Succincta, I., nr. 19.
– 20, 21
- Draud, Georgius (1573–1635), bibliográfus – 146
- Drauth Sámuel (†1739), orvos Brassóban – 146, 152,
173, 180
- Drelincurtius, Carolus (1633–1697),
orvosprofesszor Leidenben – 146
- Dubravius István (1600 körül) – 69
- Ducange (Du Cange) Charles du Fresne (1610–1688),
történetíró, filológus – 181
- Dudith András (1533–1589), pécsi püspök, humanista
– Succincta, I., nr. 20. – 18, 31, 146, 180
- Dunkel, Johann Gottlob Wilhelm (1720–1759),
lexikonszerző – 12
- Du Val, a bécsi császári éremtár praefectura (18. sz.)
– 146
- Eberlin György (1585–1628), pozsonyi orvos
– Succincta, II/2, nr. 10. – 152, 228
- Ebhard György, soproni származású orvos – 152
- Eck Bálint, orvosdoktor, bártfai főbíró (16. század)
– Succincta, II/2., nr. 11. – 182, 189
- Elhard János, soproni származású orvos – 152
- Elleazarus, zsidó orvos (1612) – Succincta, III/1.,
nr. 7/5. – 210

- Elsevir, Johannes, nyomdász (1622–1661) – 146, 243, 244
 Ember Ernő – (75)
 Ember Pál → Debreczeni Ember Pál
 Emericus lásd még Imre
 Emericus, decretorum doctor Agriensis (1378),
 majd váradai püspök – 192, 198
 Emmius, Ubbo (1547–1625), tanár – 244
 Enessei György (1793) – 256
 Enyedi Gáspár (17. sz. második fele), jogi doktor – 152
 Enyedi István, orvos – 152
 Enyedi Sámuel (1627–1671), orvos, tanár,
 lelkész Erdélyben – Succincta, II/1., nr. 13. – 30, 35,
 145, 146, 151, 152
 Eperjesi Pál, ref. lelkész (18. század) – 277
 Erasmus, Rotterodamus (†1536), humanista – 146
 Erdélyi Ferenc, orvosjelölt Bécsben (1765) – 151
 Erdélyi János, karthauzi szerzetes a 15. század
 második felében – Succincta, II., nr. 14. – 145, 152
 Erhardt, Albert király özvegyének orvosa (1440)
 – Succincta, III/1., nr. 7. – 225
 Erlinger Lajos, Vas vármegyei orvos (1786) – 152
 Erzsébet főhercegné (1680–1741), Károly császár nénje,
 kormányzó Belgiumban – 11, 128
 Erzsébet királyné, Nagy Lajos király édesanyja (14. sz.)
 – Succincta, I., nr. 21. – 134, 137, 142, 153, 255
 Erzsébet Krisztina (1692–1750),
 III. Károly király felesége – 11
 Erzsébet, Árpádházi Szent (†1231) – 153
 Esztergomi Ferenc, orvos (1563) – Succincta, III/1.,
 nr. 1/7. – 236
 Eubolius, Gabriel (†1527), humanista – 87
 Eufrozina, Szent (5. század) – 174
 Eugenius pápa, IV., (1431–1447) – 189
 Euripidesz (Kr. e. 485–406), görög drámaíró – 205
 Euser, Michael, egyetemi hallgató Wittenbergben (1678)
 – 173
 Fábán, Szent, vértanú – 174
 Fabó András – (235)
 Fábri János, orvosjelölt Hallében (1737) – 152, 180,
 Fábri Pál (18. sz.) – 152
 Fabri, Udalricus (1531, Bécs), erasmista – 228
 Fabro, Franciscus, wittenbergi tanár (1583) – 28
 Facciolati, Jacopo (1682–1769), filológus,
 tanár a padovai egyetemen – 28
 Facetius Illés, orvosjelölt Lipcsében (1666–1668)
 – 146, 152, 173
 Farkas István, 1762-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
 Farnesi, Alexander → Pál, III.
 Farsetti, velencei nemes család – 137
 Fasching Ferenc (1686–1747), jezsuita szerzetes – 69, 107
 Fayt Pál, egyetemi hallgató Tübingenben (1767) – 70
 Fazekas Mihály (1766–1828), költő – (266/a)
 Fejérvári István, 1683-ban Franekerben
 orvosi tanulmányokat folytatott – 152
 Felfalusi József (18. század), erdélyi orvos
 – Succincta, III/1., nr. 8. – 30, 152
 Felmer Márton (1720–1767), ev. lelkész, történész – 180
 Felvinczi György – 152
 Felvinczi Sándor (†1686), ref. lelkész – 146
 Ferdinánd, I., magyar király (1526–1564) – 20, 228,
 236, 256,
 Ferdinánd, II., magyar király (1618–1637) – 13, (24)
 Ferdinánd főherceg (1754–1806) – 5
 Fernengel Lukács, ev. lelkész (17. sz. vége) – 173
 Ferrarius – 152
 Festetics Pál (†1782), kamarai alelnök – 56, 60
 Ficino, Marsilio (1433–1499), orvos, humanista – 11
 Fiebinger Katalin → Moller Károly Ottóné
 Filiczki János (†1622), költő, ref. lelkész,
 tanár Sárospatakon – 282
 Fischer Dániel (1695–1746), Liptó és Szepes vm. főorvosa
 – Succincta, I., nr. 24. – 15, 128
 Fischer Ferenc Gottfried (orvosnak tanult Jénában,
 1754–1757) – 13, 35, 152
 Fischer Károly Dániel, 1744-ben szerzett orvosi diplomát,
 Fischer Dániel fia – 15, 152
 Foegler János, soproni származású orvos – 152
 Fogarasi György – 152
 Fogarasi Sámuel (†1724), orvos Erdélyben
 – Succincta, III/1., nr. 9. – 30, 168
 Foit Márton, 1734-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
 Fontana, Franciscus, olasz orvos,
 Mátyás király követe (1487) – Succincta, II/1., nr. 15.
 – 140, 145, 151, 152
 Forgách Ferenc (1530 k.–1575), váradai püspök – 240
 Forgách János Ádám (1690–1735),
 Nógrád vm. főispánja – 128
 Forgách Margit, Greissing Bálint anyja (17. sz.) – 173
 Forgách Mihály, Ghymes (†1603), báró, katonatiszt – 67
 Földi János (1755–1801), orvos, Weszprémi István veje
 – 266/a
 Franci (Francus), Gregorius, tanár Heidelbergben (1674)
 – 146
 Francisci András – 152
 Francisci János (†1696) ev. tanár Brassóban – 152, 168,
 173
 Francisci Pál (†1711 után), orvos – Succincta, II/2.,
 nr. 14. – 146, 152, 173, 182
 Franciscus de Strigonio → Esztergomi Ferenc
 Franciscus Joannes Capodilista – (236)
 Franciscus, Nagy Lajos király orvosa (1358) – 140,
 152
 Francus → Franci
 Frangepán Ferenc, kalocsai érsek (1530–1543) – 198
 Frankenstein Márton Henrik, eperjesi orvos
 (17. sz. második fele) – 152, 189
 Franknecht Mihály – 152
 Fráter György → Martinuzzi

- Fráter György, a máramarosi sóbányák prefektusa (1693) – 146
- Fráter István (†1703), huszti alkapitány – 146
- Fridelius János, orvos Eperjesen (1666–1668) – Succincta, II/2., nr. 15. – 152, 180, 182
- Friedericus, princeps Cilliae (1453) – 120
- Frigyes Vilmos, I., porosz király (1713–1740) – 128
- Frigyes, II., császár (1220–1250) – 281
- Frigyes, III. (1415–1493), császár – 140
- Frobenius, könyvkiadó (1599) – 135
- Fronius András (1714–1764), orvos Brassóban – 131, 142, 146, 152, 173
- Frölich Dávid (1595–1648), tanár, matematikus – Succincta, I., nr. 25. – 126, 177, 188
- Fucker Jakab – 152
- Fuichich Pál, horvát orvos (1590 k.) – 145, 153, 159, 210
- Furlani János András, soproni származású orvos (18. sz. első fele) – 152
- Fürst János, soproni származású orvos – 152
- Gaiger → Geiger
- Galeazzo Sforza, milánói herceg (1487) – 140
- Galenus, Claudius (129–199), római orvos, filozófus – (128), 156
- Galeotto Marzio (1427–1797), itáliai humanista – Succincta, I., nr. 26. – 126, 127, 146, 180, 183
- Galler, Hieronymus (1619, oppenheimeri nyomdász) – 24
- Gánóczi Antal (1728–1790), nagyvárad kanonok – 168, 169, 171, 173, 182, 187
- Garelli, Pius Nikolaus (1670–1739), orvos, császári könyvtáros – 226, 276
- Gatterer, Johann Christoph (1727–1799), történész, heraldikus – 275
- Gazius, Antonius (1469–1530 k.), itáliai orvos Magyarországon (1508–1511) – Succincta, II/2., nr. 16. – 177, 182, 226
- Geiger Dániel, orvos (17. sz. közepe) – Succincta, II/2., nr. 17. – 152, 182,
- Geisa → Géza
- Genersich János, 1752-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Georgias Bálint (†1734), orvos – 168
- Georgius, zólyomi főesperes (1425) – 152, 226
- Gerardus medicus (1272) – Succincta, II/1., nr. 16. – 120, 142, 145, 151, 152, 154
- Gerendi Miklós, erdélyi püspök – 153, 159
- Gergely, I., Nagy Szent, pápa (590–604) – 174, 219
- Gergely, VII., pápa (1073–1084) – 248
- Gergely, IX., pápa (1227–1241) – 137
- Germeten, Bernhard Heinrich, császári tanácsos (1736) – 11, 128
- Gerngross – 152
- Gernler, Lucas (1625–1675), svájci teológus – 13
- Gesner, Johann (1709–1790), zürichi egyetemi tanár – 37, 146
- Géza, I., magyar király (1074–1077) – 248, 256, 275
- Géza, II., magyar király (1142–1161) – 256
- Geyzenovius (Gezen) János (†1737), unitárius orvos – 30, 40, 152
- Gieisa → Géza
- Gilg, Johannes, von Gilgenberg – 152
- Gilles (Gyllius), Petrus (1490–1555), történétíró – 244
- Ginesch(?) János – 152
- Giraldus M. Mihály, 1749-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Giulanus → Gyulai
- Giunta, Lucas Antonius, nyomdász (1612) – 199
- Giusto → Justus
- Glaser, Johannes Henricus (1629–1675), orvosprofesszor Lipcsében – 146
- Glatzinger János Mihály, 1737-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Glosius Sámuel (1740–1802), pesti orvos – 152
- Gobelin, Sebastianus, magister excubiarum (1531) – 228
- Gokesch János (†1686), ev. lelkész – 180
- Goldner, Sigismundus (1539) – 228
- Goldnerin, Regina (1543) – 228
- Gorgius Bálint (†1737), 1723-tól orvos Nagyszebenben – Succincta, II/2., nr. 18. – 146, 152, 173, 182, 187, 189,
- Gosztonyi János (†1527), győri, majd erdélyi püspök – 153, 159
- Gotthard György, löcsei ev. iskola igazgatója (1757–1770) – 20, 21, 22
- Gosztony → Gosztonyi
- Gömöri Dávid, id. (1708–1793), orvos Győrött, ifj. (1765–1793), orvos Pozsonyban – Succincta, II/1., nr. 17. – 145, 151, 152 (ifj. is.)
- Götzke, Mattias, egyetemi hallgató Wittenbergben (1677) – 173
- Graaff János Mihály, pozsonyi származású orvos – 152
- Gradarius, Georgius (Bécs, 1533) – 228
- Graeffler → Greffer
- Graffer → Greffer
- Grassalkovics Antal gróf (1694–1771), kamarai elnök – 11, 128
- Greffer, bécsi könyvkereskedő (1774) – 113, 115, 165, 186, 206
- Greissing Bálint (1653–1701), ev. lelkész – Succincta, II/2., nr. 19. – 9, 152, 168, 173, 182,
- Greissing János, cv. tanár Brassóban (†1685/1695) – 180
- Greissing Kristóf, brassói városi tanácsos, G. Bálint apja – 173
- Grienblatt → Grünblat
- Grinaeus → Grynacus
- Grolier, Jean (1479–1565), könyvgyűjtő – 205
- Gronovius, Jacobus (1645–1716), klasszika filológus – 235

- Grosse Károly András (†1757), orvos Nagyszebenben – 146, 152, 173
- Grölliuss, varsói könyvkereskedő (1778) – 162, 165
- Gruber Mihály – 152
- Grundel György (*1659), besztercebányai orvos – Succincta, III/1, nr. 10. – 152
- Grundler János, Ung vármegyei orvos (1700 körül) – 152
- Grünblat Dávid (16. sz. vége, Tübingában tanult orvosnak) – 18, 22, 27, 150, 152
- Grynacus Simon (1493–1541), teológus – Succincta, III/1, Addit. 1. – 152
- Gublinus, Decretorum Doctor Tansylvanensis (1378) – 192, 198
- Guilelmus de Varignana (1270–1339), orvos – 137
- Gundesd Mihály, egyetemi hallgató (Wittenberg, 1668) – 180
- Grünblat (1769, bányaInspector) – 18, 22
- Grünblat Dávid, 1583-ban szerzett
orvosi oklevelet Tübingenben – 18, 22
- Günz, Gustav Godofred (1744) – 180
- Gütsch Mihály, egyetemi hallgató Wittenbergben (1677) – 173
- Gyalogi János (1686–1761), jezsuita szerzetes, hitszónok – 282
- Gyalui Torda Zsigmond (1510–1569),
kamarai hivatalnok – 153, 189
- Gyalui Torda Zsigmondné Tectander Euphemia
(16. sz. közepe) – 153
- Gyllerinus, episcopus Jauriensis (1378) – 192
- Gyllius → Gilles
- Gyöngyösi Pál (1707–1770), udvari orvos
Szentpétervárott – Succincta, I., nr. 30. – 48, 132
- Gyulai Ferenc gróf (1757) – 180
- Gyulai (Julanus) Pál (1550–1592),
fejedelmi tanácsos Erdélyben – Succincta, II/2.,
nr. 20. – 146, 173, 178, 180, 182, 183, 189, 190
- Haberland János Gottfried, pozsonyi származású orvos
(1718. sz.) – 152
- Hachenberg, Paulus (†1680), történész – 70
- Haen, Anton de (1704–1776), a bécsi városi kórház elnöke,
orvosprofesszor – 4
- Hain Gáspár (1632–1687), lőcsei városbíró, krónikairó – 71
- Hajnóczy Dániel (1690–1747), soproni ev. rektor – 11, 203
- Hajnóczy József, H. Dániel fia – 203
- Halicius, Michael (Karánsebes, 1674) – 146
- Haller, Albrecht von (1708–1777), orvos, költő, filozófus – 128, 132
- Halmágyi István (1779) – 183, 187
- Hambach(er) János (†1759), sárosi orvos – 21, 145, 152
- Hambach Sámuel, id. (1720–1778),
Sáros vármegye orvosa, ifj. (1720–1778),
Sáros vm. orvosa – Succincta, II/1., nr. 18. – 39, 41,
112, 124, 126, 127, 135, 151, 21, 145, 152
- Hamberger, Georg Erhard (1697–1755), természettudós – 11, 128, 180
- Hammer Miklós – 152
- Haner, Georg Jeremias (1707–1777), erdélyi ev. püspök – 180, 189
- Hannulik János Krizosztom (Sebaldus Erimanticus)
(1745–1816), piarista szerzetes, költő – 282, 283
- Hansenius (Hansch), Michael Gottlieb (1683–1749),
matematikus, filológus – 28
- Hardouin, Johannes (1646–1729), jezsuita szerzetes – 141, 145
- Hardt, Hermann (1660–1746), történész, orientalista – 178, 180
- Hartung, soproni származású orvos – 152
- Harvey, William Henry (1568–1657), angol orvos,
anatómus – 128
- Hasconius (Ascanius) Pannonius, orvos (17. sz.) – Succincta, III, nr. 21. – 145
- Hasius (Hase), Johannes Matthias (1684–1742),
wittenbergi tanár – 128
- Hatvani István (1716–1786), debreceni ref. tanár – 94,
147, 152, (175), 178, 180, (183), 206, 207, 235,
240, 277,
- Hauptman József – 152
- Haynóczy → Hajnóczy
- Hedinrich, budai prépost (15. sz.) – 176
- Hegyesi István (†1688), ügyvéd – 146
- Heineccius, Johann Michael (1674–1722), ev. teológus,
történész – 142
- Heinzely Márton – 152
- Held Máté (17. sz. közepe),
Rákóczi Zsigmond udvari orvosa – Succincta, II/2., nr. 22. – 152, 182, 189
- Hellenbach János Gottfried (1659–1728), orvos,
bányagróf, ev. egyetemes felügyelő – Succincta, I., nr. 31. – 11, 16, 146
- Helmont, Johannes Baptista (†1644), flamand orvos – 128, 156
- Henckel, Stephanus, budai könyvkereskedő (1513) – 199
- Hendel, Johann Christoph, nyomdász Hallében (1731) – 229
- Hennel (?) – 152
- Henning András, brassói származású egyetemi hallgató
(1668) – 180
- Hentzidai Mátyás, erdélyi orvos (18. sz. eleje) – 152
- Herczegh János (1678–1713), orvos Debrecenben – Succincta, II/1., nr. 19. – 145, 151, 152
- Heressinczy Péter (†1590) győri püspök, kancellár – 154
- Hermann → Herrmann
- Hermann András (1693–1764), orvos – Succincta, I., nr. 33. – 11
- Hérodotosz (Kr. e. 5. század), görög történetíró – 205
- Herrmann János – 152
- Herrmann, Michael, brassói nyomdász (1687) – 173

- Hertel János, erdélyi orvos (16. sz. vége) – 152
 Hervatowszky Sámuel – 152
 Hésziodosz (Kr. e. 7. század), görög epikus költő – 205
 Heucher, Johann Heinrich (1677–1747),
 wittenbergi professzor, orvos, botanikus – 180
 Hevenesi Gábor (1656–1715), jezsuita szerzetes – 192
 Hinko, nyitrai püspök (1419) – 189
 Hippokratész († Kr. e. 377 körül), ókori orvos – 11,
 128, 156, 205
 Hirschel, Michael Náthán (†1756), orvos Pozsonyban
 – 151
 Hochholzer, soproni bíró (1781) – 203
 Hodosi Sámuel (1654–1748), ref. lelkész – 190
 Hoffinger János Mihály (*1723), erdélyi orvos – 152
 Hoffmann, Friedrich (1660–1742), orvosprofesszor
 a hallei egyetemen – 13, 30, 128, 156, 180, 146
 Hoffmann, Johannes Jacobus (1635–1706),
 tanár a bázeli egyetemen (1674) – 146
 Holstenius, Lucas (1596–1661), filológus, könyvtáros
 – 200, 201, 221
 Holtzmann István, löcsei bíró (1670) – 71
 Homérosz (Kr. e. 8. század), görög költő – 205
 Honorius, III., pápa (1216–1227) – 281
 Horányi Elek (1736–1809), piarista szerzetes – (33),
 54, 92, 93, 94, 95, 96, 118, 121, 130, 142, 147, 151,
 152, 173, 189, 235, 240, 245
 Horatius, Quintus Flaccus (Kr. e. 66–8), római költő
 – 167, 282
 Hortelius János, a botanika tanára a páduai egyetemen
 (1592) – 28
 Horváth Gábor, máramarosi szolgabíró (1693 előtt) – 146
 Horváth Békés János (†1674), ref. peregrinus diák – 146
 Hoyer, Johann Georg (1716) – 73, 153, 255
 Hradsenius, H. I., joghallgató (1757) – 180
 Huber János Kristóf, pozsonyi származású
 regensburgi orvos (†1776 előtt) – (99), 152
 Hueber → Huber
 Hugenius (Huygens), Constantinus (1596–1687),
 németalföldi költő – 180
 Hulsius, Levinus (1546–1606), könyvkiadó – 24
 Hunniades, Johannes, alkimista (17. sz. eleje) – 28
 Hunyadi Ferenc (†1595), orvos Erdélyben
 – Succincta, II/1., nr. 20. – 151, 146, 145, 152
 Hunyadi Ferenc, egyházkerületi főjegyző Debrecenben
 (1791?) – 241, 242
 Huszti András (†1755), jogtanár – 69, 235
 Huszti István (1671–1704), orvos, tanár
 – Succincta, II/1., nr. 21. – 69, 151, 146, 145, 180,
 152
 Huszti L[ovász] Sámuel (†1725), ref. lelkész – 146, 180
 Hutter Jakob, 1732-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
 Hutter, Leonhard (1563–1616), teológus – 173
 Ibrányi Jónás(?) Henrik – 152
 Ignác, Szent, püspök (†115 körül) – 174
 Illingius, Godofredus Andreas (respondens, 1727) – 128
 Imre, magyar király (1196–1204) – 256, 218
 Institoris Mossoczi → Mossóczi
 Irvinus, Alexander (17. sz.) – 244
 Isabella → Izabella
 István, Szent, első vértanú – 174, 256
 István, I., Szent, magyar király (1000–1038) – 256,
 218, 275
 István, II., magyar király (1131–1141) – 256
 István, III., magyar király (1162–1172) – 142
 István, IV., magyar király (1163–1165) – 137, 141
 István, V., magyar király (1270–1272) – 120, 154, 256, 71
 Istvánffy Miklós (1568–1615), alkancellár, történetíró – 87
 Izabella (†1559), magyar királyné – 189
 Jablonczay János (1770, Hajdúszoboszló) – 61
 Jablonski, Ernst Daniel (1660–1741)
 porosz királyi tanácsos, udvari első pap – 206, 217
 Jacobus de Placentia (Longobardus?),
 episcopus Chanadiensis,
 Károly Róbert orvosa (?) (14. sz.)
 – Succincta, II/1., nr. 40. – Succincta, II/2., nr. 28.
 – 120, 137, 142, 145, 146, 151, 152, 154, 159, 173,
 178, 180, 182
 Jacobus de Scepus → Szepesi Jakab
 Jacobus de Voragine (†1290), domonkos szerzetes
 – 174
 Jacobus Januensis → Jacobus de Voragine
 Jacobus, episcopus Macariensis (1378) – 192
 Jacobus, episcopus Zagrabiensis (1334) – 120
 Jacquin Miklós József (1727–1817), vegyész,
 botanikus, orvos, selmeci akadémiai tanár – 37
 Jamriska György (†1759), ev. lelkész – 128
 Janitius, Clemens (16. sz. közepe) – 153, 158, 159
 Jannotius, Donatus (1492–1573), olasz humanista – 244
 János Zsigmond (1540–1571), magyar király,
 erdélyi fejedelem – 37, 40
 János, Szent, evangélista – 174
 János, Alamizsnás Szent (†620) – 174
 János, Aranyszájú Szent (†407) – 174
 János, I., Szapolyai, magyar király (1526–1540) – 146
 Janoszký → Janozki
 Janozki, Johannes Daniel Andreas, (1720–1786),
 lengyel lexikonszerző – 157, 158, 160, 162, 164,
 165, 170, 177, 208
 Janus Pannonius (1434–1472), költő, pécsi püspök
 – 87, 145, 205, 282
 Jeremiás János, nagyszebeni származású
 egyetemi hallgató (1668) – 180
 Jessenius → Jeszenszky
 Jessinszky → Jeszenszky
 Jeszenák János (†1776), jogtudós, királyi udvari tanácsos
 – 42
 Jeszenszky (Jessinsky) Boldizsár (16. sz.),
 Turóc vm.-i nemes, J. János apja – 28

- Jeszzenszky (Jessenius) János (1566–1621), orvos
– Succincta, II/1., nr. 22. – 28, 35, 42, 69, 70, 135, 145, 151, 152
- Jeszzenszky, Esaiás (17. sz. első fele) – 135
- Jeszszényi → Jeszenszky
- Jób, Szent, bibliai személy, a leprások védőszentje
– 177, 199, 215, 218, 219
- Joecher → Jöcher
- Johannes Antoninus, Cassoviensis, medicus (†1544)
– 145, 146, 153, 158, 159
- Johannes Baptista, Izabella királyné orvosa (16. sz.)
– 189
- Johannes de Dretz[?], zágrábi kanonok (1450) – 120
- Johannes de Gverese, canonicus Zagrabiensis
(14. sz. első fele) – 120
- Johannes episcopus → Vitéz János, II.
- Johannes frater, episcopus Nitriensis (1302–1327) – 146
- Johannes Hunneburgensis, Zsigmond király orvosa
– 137, 141, 142, 152
- Johannes Pannonius → Janus Pannonius
- Johannes Zimisca, imperator – 279
- Johannes, episcopus Syrmienensis (1378) – 192
- Johannes, episcopus Vesprimiensis → Vitéz János (ifj.)
- Johannes, honti főesperes, orvos (1425)
– Succincta, II/2., nr. 23. – 182, 226
- Johannes, Laurentii filii (14. század) – 187, 189
- Johannes, máramaroszigeti főbíró (1595) – 239
- Josef → József
- Jovianus, római császár (364–375) – 130
- József, II., német-római császár (1765–1790),
magyar király (1780–1790) – 5, (75), 201, 235
- Jöcher, Christian Gottlieb (1694–1758), lexikonszerző
– 13, 226
- Juhász István, ref. lelkész Gyulán (1798) – (266/a),
269, 270, 271
- Julanus → Gyulai
- Julianna, Szent – 174
- Julius Milius → Milius
- Julius, orvos (1558) – Succincta, III/1., nr. 7/3. – 210
- Juncker, Johann (1679–1759), orvos Halléban – 13,
128, 180
- Jung Ábrahám, orvos az Esterházy családnál
(17. sz. közepe) – 34
- Justus, Wolfgang (1521–1575),
orvosprofesszor Frankfurtban – 137
- Kabai (Bodor) Gellért (†1681), ref. lelkész – 146
- Kabai András, ref. lelkész (18. század) – 277
- Kállai Kopis János (†1681), ref. lelkész – 146
- Kálmán (Könyves), magyar király (1095–1116) – 20, 256
- Kaltschmied, Karl Friedrich (1706–1769),
orvosprofesszor Jénában – 13, 35
- Kanold, Johann (1679–1729), orvos – 32
- Kaprinai István (1714–1785), jezsuita szerzetes – 120, 171
- Karolus → Károly
- Károly, I. (Károly Róbert), magyar király (1308–1342)
– 137, 140, 142, 145, 154, 159, 201, 233, 237, 256
- Károly, II. (Kis), magyar király (1385–1386) – 256
- Károly, III., magyar király (1711–1740), (VI., császár)
– (11), 128
- Károly, V., császár (1530–1558) – 256
- Károlyi Antal gróf (1732–1791), Szatmár vm. főispánja
– 11, 128
- Károlyi Gáspár (1529–1591), ref. lelkész – (9), 24, 261
- Karski, Jan (1726–1784), gnieznói segédpüspök – 170
- Kassai Antoninus Antal, Kassai Antoninus János apja
– 159
- Kassai Antoninus János (1500–1575),
orvos Krakkóban – Succincta, I., nr. 40. – 28, 70, 159
- Kastenholtz Honorius Vilmos (1724–1762?),
orvos Pozsonyban – 50, 152
- Katalin, Alexandriai Szent (†4 sz. eleje) – 174
- Katalin, II., orosz cárnő (1762–1796) – 132
- Katona István (1732–1811), jezsuita szerzetes – 32, 34,
47, 49, 114, 130, 136, 216, 227
- Katona János, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
- Kaym, Urbanus, budai könyvkereskedő (1512) – 199, 219
- Kazay → Kazzay
- Kazzay Sámuel (1711–1797), debreceni patikus – 20,
164, 177, 179, 181, 199, 200, 201, 202, 203, 204,
208, 215, 216, 221, 226, 231, 233, 235, 244, 261,
263
- Kazzay Sándor, Kazzay Sámuel testvére – 244
- Kehm János Frigyes, varasdi orvos (17. sz. vége) – 152
- Kelemen, VI., pápa (1342–1352) – 218
- Kelemen, VII., pápa (1523–1534) – 228
- Keller István – 152
- Keller, Johann, nyomdász (1482) – 144
- Kemény János, erdélyi fejedelem (1660–1662) – 30, 190
- Kemme, Johann Christlieb (1738–1815),
orvos és könyvtáros Halléban – 74
- Kempler, Udalricus (1541) – 228
- Kendi Sándor (†1594),
Belső-Szolnok vármegye főispánja – 189
- Kepler, Johannes (1571–1630), csillagász – 28
- Keppler, Ludovicus (Johannes Kepler fia) – 28, 152
- Kerchelic Ádám Boldizsár (1715–1778),
zágrábi kanonok, történetíró – 116, 120, 141, 145
- Kerzi → Kerzius
- Kerei Márton, huszti provizor (1693) – 146
- Kerekes Lukács (1538, 1929) – 228
- Keresztesi József (1748–1812), ref. lelkész – 240
- Keresztúri Ferenc, soproni származású orvos,
1754-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Kertz → Kerzius
- Kerzius Pál (1561–1600), fejedelmi orvos Erdélyben
– Succincta, II/1., nr. 23. – 131, 137, 142, 145, 146,
151, 152, 173, 180
- Kesselbach, Balthasar, professzor Bazelben (1674) – 146

- Kessler → Keszler
 Keszler János Mihály (†1773), orvos Nagyszebenben – 152, 180
 Keyl András, Apafi Mihály fejedelem orvosa (17. sz.) – Succincta, III/1. nr. 7/9. – 152
 Keym → Kaym
 Khevenhüller, Franz Ferdinand (1682–1746), titkos tanácsos – 136
 Khin Ferdinánd (17. sz. második fele), eperjesi orvos – Succincta, II/2., nr. 24. – 152, 182
 Khirsch → Kirch
 Khuen de Valesii, Rudolpus, Lichtenberg ura (16. sz.) – 205
 Kinizsi Pál (†1494), hadvezér – 145, 153
 Kirch(mayer? schlager?), Anna (*1536) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Carolus (*1532) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Christophorus (*1538) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Josephus (*1541) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Judith (*1543) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Ludovicus (*1533) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Susanna (*1539) – 228
 Kirch(mayer? schlager?), Vendelin (1536) – 228
 Kirius → Kyr
 Kisvitzai Klein József – 152
 Klanitza Márton (1740–1810), ev. lelkész – 235
 Klausenburger Mihály (†1678 után), matematikus Nagyszebenben – 180
 Kléberg, sebész Erdélyben (1773?) – 66
 Klein Mihály (1712–1782), ev. lelkész Pozsonyban – 42, 56
 Klement Mihály, 1739-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
 Klimó György, pécsi püspök (1751–1777) – 256
 Klotz, Christian Adolph (1738–1771), filológus – 237, 238, 239
 Knogler János Kristóf, 1656-ban szerzett orvosi oklevelet – 152
 Knogler Márton (18. sz. első fele), beszercebányai orvos – 11, 152
 Knutzen, Matthias (1646–?), protestáns lelkész – 173
 Kober Tóbiás (†1625), orvos Sopronban – Succincta, I., nr. 43. – 13, 35
 Koelsch → Kölsch
 Kochlatsch István Antal, Halléban szerzett orvosi oklevelet 1721-ben – 11, 152
 Kókay György – 247
 Kolb Görgy (†1685), ev. tanár Brassóban – 180
 Kolcz → Klotz
 Kollár Ádám Ferenc (1718–1783), udvari könyvtáros Bécsben – 56, 60, 62, 72, 73, 128
 Koller Ignác, veszprémi püspök (1762–1773) – 80, 87
 Koller János György, pozsonyi származású orvos – 152
 Kolos → Skolasztika
 Kolosvári István (1722, Nagyenyed) – 25 (1674, Leiden) – 146
 Kolosvári Zsigmond (1770, Nagyenyed) – 68, 69
 Kolozsvári Dimjén Pál (1655–1720), orvos, unit. lelkész – Succincta, II/1., nr. 12. – 145, 146, 151, 152
 Komáromi Csipkés György, debreceni főbíró, bihari alispán (1700) – 146
 Komáromi János Péter (1692–1761), Vas vm. főorvosa – Succincta, II/1., nr. 24. – 35, 151, 152
 Komáromi Mihály, técsői ref. lelkész (1694) – 146, 277
 Komjáthi Benedek, bibliafordító (1529–1533) – 226
 Komorszky, pozsonyi származású orvos – 152
 Kopis → Kállai
 Koppi Károly (1744–1801), piarista szerzetes, egyetemi tanár – 177, 199, 215, 218, 219, 221
 Kordován László – (177)
 Korman Gáspár, pozsonyi származású orvos – 152
 Korthold, Christian (1709–1751), ev. superintendens, 1736–1738 között lelkész a bécsi dán követészen – 11
 Kostyál István – (266/a, 271)
 Kotze → Slotze
 Kovacsóczy Farkas (†1594), fejedelmi kancellár – 180, 182, 189
 Kovásznai Sándor (1730–1792), ref. tanár – 168, 173, 178, 182, 189
 Kováts János, Wessprémi István bécsi ágense (1769–1770) – 42, 52, 56, 57, 60, 62, 64
 Kováts Pál, Kováts János testvére – 55, 59, 67
 Köleséri Sámuel (1634–1683), ref. lelkész – 146, 167, 180
 Köleséri Sámuel (1663–1732), orvos, erdélyi kormányzó tanácsos – Succincta, I., nr. 47. – 40, 45, 51, 107, 146, 173, 182, 187, 189
 Kölsch István Mátyás, Kölsch Márton apja – 180
 Kölsch Márton, orvos Erdélyben (1688) – 152, 173, 178, 180, 183
 Kőmives Pál Ádám – 152
 König Albert (1595) – 71
 König Márta, Leibitzer Joakim felesége (1595) – 71
 Kőpeczi János (17. sz. második fele), sárospataki orvos – Succincta, II/2., nr. 25. – 152, 182
 Kőrmendi János – 152
 Kőrösi Bozó Mihály (1706–1775), ref. lelkész – 250(?), 277
 Kövesdi János – 152
 Kövesdi János Károly, 1743-ban szerzett orvosi oklevelet – 152
 Kramer János Henrik, tábori orvos (18. sz. első fele) – Succincta, III/1, nr. 11. – 152
 Kramer Pál (1581–1614), orvos Lőcsén – Succincta, II/1., nr. 11. – 145, 151, 152
 Krantz → Crantz
 Kraus, Johannes Paulus, könyvkereskedő Bécsben (1773) – 95
 Krmann Dániel (1663–1740), ev. püspök – 77
 Krucsay István (1707) – 261

- Krüger, Johann Gottlob (1715–1759), orvos, természettudós – 13
- Kundmann, Johann Christian (1684–1751), boroszlói orvos – 107
- Küttel János György, 1769-ig soproni orvos – 152
- Kyr Pál (16. sz. közepe), orvos Brassóban – Succincta, II/1., nr. 25. – (69), 131, 134, 137, 142, 145, 146, 151, 152
- La Langue Kér. János, varasdi orvos (1786) – 152
- Laboncz Mihályné – 206
- Ladislaus a Macedonia, váradi püspök (1527–1536) – 153, 159
- Ladislaus lásd még Deméndi László
- Ladislaus lásd még László
- Ladislaus, Benedicti filius, Zsigmond király orvosa – 187, 189, 198
- Ladislaus, canonicus Zagrabiensis (1456) – 120
- Ladislau, episcopus Varadiensis (1378) – Succincta, II/2., nr. 26. – 179, 181, 182, 184, 198
- Ladislaus, episcopus Zagrabiensis (1343) – 120
- Ladislaus, filius Gekemeny, apothecarius regius – 181
- Ladislaus, physicus Varadiensis (1378) → Deméndi László
- Ladron, Ludovicus, comes (1531) – 228
- Lact, Johannes de (1581–1649), kereskedő, útleíró – 244
- Lajbitzer → Leibitzer
- Lajos, I. (Nagy), magyar király (1342–1382) – 87, 140, 142, 145, 153, 154, 159, 166, 168, 169, 173, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 187, 189, 198, 224, 256
- Lajos, II., magyar király (1516–1526) – 145, 153, 159
- Lakits György Zsigmond (1739–1814), jogász, egyetemi tanár Nagyszombatban – 136
- Lambrecht, budai prépost, teológus (15. sz.) – 176, 180
- Lampe, Friedrich Adolf (1683–1729), teológiaprofesszor Utrechtben – (35), 70
- Lang Jakab Ambrus (szül. 1663), selmecbányai orvos – Succincta, I., nr. 48. – 10
- Láng János (16. sz. közepe) – 152, 153
- Lanius (Semproniensis, 18. sz.) – 203
- Lányi Pál (1670–1733), jogtudós, gömöri alispán – 128, 152
- Lascovius → Laskai
- Laskai Csókás Péter (16. sz. második fele), ref lelkész – Succincta, I., nr. 92. – 23
- László, I., Szent, magyar király (1077–1095) – 218, 256, 275
- László, IV., (Kun), magyar király (1272–1290) – 71, 120, 142, 145, 154, 159
- László, V., magyar király (1440–1457) – 120
- László, lásd még Deméndi László
- Laudani Mihály, 1745-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Laurentius, löcsei orvos (16. század első fele) – Succincta, I., nr. 49. – 20
- Laurentius, praepositus Albensis (1536) – 228
- Lautsek Márton (1732–1802), ev. lelkész – 177, 196, 197
- Lázár János gróf (1703–1772), erdélyi kormányzékai elnök, költő – 51, 180, 282
- Lazius, Simon, Wolfgang Lazius atyja – 28
- Lazius, Wolfgang (1514–1565), császári orvos, udvari történész – 28, 61, 228
- Le Febure, Nicolaus (17. század második fele), kémikus – 255
- Leibitzer Joakim (†1623), ev. lelkész, diárium szerzője – 71
- Leibniz, Gottfried Wilhelm (1646–1716), polihisztor, filozófus – (217)
- Lenglet du Fresnoy, Nicolaus (1674–1755), történétíró – 120
- Lenhardt József (1742–1811), orvos, 1770-től Quedlinburgban – 81, 152
- Leopoldus → Lipót
- Lévai Cseh Péter, erdélyi vajda (1436–1438) – 183
- Lévai István, debreceni aljegyző (1700) – 146
- Lieberkühn, Nathanael (1711–1756) anatómus – 139
- Lichner Pál – (77)
- Lichtenstein, Petrus, velencei nyomdász (1513) – 199, 219
- Lidemann Sámuel (1755–1822), iglói kereskedő – 105
- Lidemann, iglói főbíró (1775) – 124
- Lieberkőhn, Johann Nathanael (1711–1756), orvos – 139
- Liebezeit György Zsigmond (1689–1739), orvos Sopronban – Succincta, II/1., nr. 26. – 145, 151, 152
- Liedeman József Zsigmond, 1771-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Liefman Frigyes, 1696-ban szerzett orvosi oklevelet – 152
- Linden, Johann Anton van der (1609–1664), orvos – 28, 137
- Linné, Carolus (1707–1778), svéd természettudós – 13, 266/a
- Lintzing (18. sz. második fele) – 278
- Linzbauer Ferenc (1807–1888), orvos, orvostörténész – (11)
- Lipót, I., magyar király (1664–1704) – 11
- Lippai János (1606–1666), jezsuita szerzetes – Succincta, II/2., nr. 27. – 34, 49, 152, 182
- Lippi → Brandolini
- Lipszky Pál, Nógrád vármegyei orvos (1786) – 152
- Lischovini András – 152
- Lischovini János, 1739-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Lischovini Sámuel, Turóc vármegyei tisztii orvos (1786) – 152
- Lisznyai Pál (1630–1695), krónikaszerző – 146, 228, 229, 230, 231
- Liszt János (†1578), veszprémi püspök – 225, 226
- Livius, Titus (Kr. e. 59–Kr. u. 17), római történétíró – 186
- Lommus, Jodocus (†1564), orvos – 112

- Longinus, Szent (1. század), mártír – 174
 Longobardus → Jacobus
 Lossius, Jeremias (1643–1684), orvosprofesszor – 180
 Lovasi Mihály (18. század) ref. lelkész – 277
 Löw Károly Frigyes (1699–1741), orvos Sopronban
 – Succincta, I., nr. 52. – 146
 Lubienitius (Lubinitzky), Stanislaus (1623–1675),
 csillagász – 70
 Luca, Szent – 174
 Ludovicus → Lajos
 Luscher (1728, Wittenberg) – 128
 Luther, Martin (1483–1546), reformátor – 136, 256
 Mabilion, Jean (1632–1707), bencés szerzetes,
 történetíró – 120
 Mably, Gabriel Bonnot de (1709–1785) – filozófus, író
 – 244
 Madai Dávid Sámuel (1709–1780), orvos
 (Németországban) – Succincta, I., nr. 54. – 128, 204
 Madáts Gáspár (†1662), orvosdoktor – Succincta, II/2.,
 nr. 29. – 182
 Maehrl Jeremiás, 1733-ban szerzett orvosi oklevelet – 152
 Major Zsigmond – 152
 Maklári János, ref. lelkész (18. század) – 277
 Maksai (Maxai) Mihály (1755),
 orvosjelölt Frankfurt/Oderben – 30, 152
 Málázt (?) – 152
 Málnási László (1727–1790), ref. lelkész Nagyszebenben
 – 146
 Mallyó József (1744–1818), premontrei szerzetes,
 történetíró – 259, 261, 263, (278)
 Manardus, Johannes, II. Ulászló király orvosa
 – Succincta, I., nr. 55. – Succincta, II/2., additamenta
 – 142
 Manlius, Johannes Jacobus (de Bosco),
 (15/16. sz.) olasz orvos – 226
 Mansi, Johannes Dominicus (1692–1769), luccai érsek,
 történetíró – 279
 Mare Ferenc – 152
 Mária Erzsébet főhercegnő → Erzsébet főhercegnő
 Mária királyné, II. Lajos király felesége – 145, 159, 256
 Mária királyné, Nagy Lajos király felesége (14. sz.)
 – 134, 137, 153, 256
 Mária Terézia, magyar királynő (1740–1780)
 – (27), 122, 201, 219
 Marikowszky Márton (1728–1772), orvosdoktor
 – Succincta, II/2., nr. 30. – 152, 182
 Markot Mátyás József – 152
 Maróthy György (1715–1744),
 tanár a debreceni ref. kollégiumban – 277
 Marquardus, zágrábi kanonok és orvos (1450-es évek)
 – Succincta, II/1., nr. 27. – 120, 145, 151, 152, 159,
 210
 Marth(ius) János, orvos Modoron (17. sz. vége) – 152,
 180
 Martinus → Márton
 Martinus, budai plébános (15. sz.)
 – Succincta, II/1., nr. 28. – 120, 145, 146, 151, 152
 Martinus, szentgyörgymezei prépost (1425) – 152(?), 226
 Martinuzzi Fráter György (1482–1551), esztergomi érsek
 – 189
 Márton, V., pápa (1417–1431) – 226
 Martonfalvy György (1635–1681), ref. lelkész – 146
 Marusi András, peregrináló ifjú az 1740-es években – 37
 Mascovius, Johannes Jacobus (1689–1761), történetíró
 – 13
 Masovi Zsófia → Báthori Istvánné
 Matern György Keresztély (1696–1773),
 pozsonyi származású orvos – Succincta, II/2., nr. 7.
 – 182, 186
 Matolai János – 152
 Matthaides Sámuel (†1729),
 ev. tanár és lelkész Eperjesen – 77, (177)
 Matthaes von Dimach (15. sz.) – 176
 Matthaes, sebenicai püspök (1378) – 192
 Matthiae, Georgius (1708–1773), könyvtáros,
 majd professzor Göttingenben – 23, 25, 28
 Mátyás, I. (Korvin), magyar király (1458–1490)
 – 11, 87, 120, 133, 140, 145, 146, 176, 187
 Mátyás, II., magyar király (1608–1619) – (24)
 Mátyás, Szent, apostol – 174
 Mátyus István (1725–1802), orvos – 146, 152, 168,
 173, 178, 182
 Maubert, Jean-Henri (1721–1767), kalandor, publicista
 – 244
 Maurer Márton (†1700), ev. lelkész – 180
 Mavrocordat, Nicolae (1711–1769),
 havasalföldi fejedelem – 37
 Maxai → Maksai
 Maxentius, római császár (306–312) – 174
 Maximilianus → Miksa
 Mayer Lajos Ernő, Abauj vármegye orvosa (1786) – 152
 Meder Péter, ev. lelkész Brassóban (17. sz.) – 173
 Mediobarbus, Franciscus (1645–1697),
 olasz numizmatikus – 203
 Megerlin János, orvos Nagyszebenben (1441)
 – Succincta, II/2., nr. 31. – 189, 191
 Meladius → Mladen
 Melanchthon, Philippus (1497–1560), humanista – 11
 Melchior Miklós (17. század) – Succincta, II/1., nr. 29.
 – 145, 146, 151, 152
 Melder, Christianus, matematikaprofesszor Leidenben
 (1681) – 146
 Mellen, Jacobus (1669–1743), numizmatikus – 256
 Menandros Protector (6. sz.), bizánci történetíró – 130
 Merklinus, Abraham (1644–1702), orvos – 28
 Metzger Kristóf Dániel[!], M. Márton Kristóf fia – 152
 Metzger Márton Kristóf (1625–1690), pozsonyi,
 majd regensburgi orvos – 152

- Michael Pannonius, titkár a Szapolyaiaknál
(16. sz. első fele) – Succincta, II., nr. 34. – 145, 152
- Michael, zágrábi kanonok (1422), orvos
– Succincta, II/1., nr. 30. – 120, 145, 151
- Michael, scardonai püspök (1378) – 192
- Michaelis, Christian Benedikt (1680–1764),
hallei professzor – 13
- Michaelis, Nicolaus Johannes,
egyetemi hallgató Wittenbergben (1678) – 173
- Mihályfalvi János (1769, 1777) – 51, 161
- Miklós, Szent, püspök – 174
- Mikoviny Sámuel (1700–1750), mérnök, térképész
– 128
- Miksa, I., német-római császár (1496–1519) – 87
- Miksa, II. (1564–1576), magyar király – 146, 205
- Miles Mátyás (†1686), városi tanácsos Nagyszébenben
– 180, 182
- Miliarius János Antal – 152
- Milius, Julius (Acmilius) (15. sz. vége),
orvos a budai királyi udvarban – Succincta, I., nr. 2.
– Succincta, II/2., nr. 33. – 183, 187, 189
- Miller Jakab Ferdinánd (1749–1823), nagyváradi tanár,
cenzor, a nemzeti múzeum igazgatója – 237, 238,
239, 243, 244, 248, 256, 257, 258, 260, 262, 264,
265, 266, 267, 268
- Milloradovics, Petrus Gabrielow (1739–1778?),
orvos és görögkeleti pap Újvidéken – 74, 152
- Milner Sámuel – 152
- Mindig nem lehet hivatkozni, hisz sok a felsorolás...
– Succincta, III/1.,
- Miskolczy Ferenc, győri orvos (1742)
– Succincta, I., nr. 58. – Succincta, II/2., additamenta
– 122
- Mladen (Subics), horvát bán (1312–1322) – 137
- Moller Anna Katalin → Perliczi János Dánielné
- Moller Dániel Vilmos (1642–1712),
professzor Altdorfban – 11, 152
- Moller Gottfried (18. század), M. Károly Ottó fia
– Succincta, III/1., nr. 12/3. – 11, 128, 152
- Moller Károly Ottó (1670–1747), besztecebányai orvos
– Succincta, I., nr. 59. – Succincta, III/1., nr. 12/2.
– 11, 16, 128
- Moller Károly Ottóné, Fiebinger Katalin – 11
- Moller, Johannes (1661–1725), írói lexikon szerzője
– 28, 152
- Molnár Ádám (1713–1780), orvosdoktor Bukarestben
– Succincta, II/2., nr. 34. – 152, 182, 189
- Molnár Albert → Szenci Molnár Albert
- Monavius (Monau), Friedrich (1592–1659), orvos,
1630–1638 között Erdélyben – Succincta, II/1., nr. 31.
– 145, 146, 151, 152
- Monori István, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
- Monse, Josef Wratislav (1733–1793), jogász – 226
- Moré Fülöp pécsi pp. Mohácsnál – 159
- Morhofius, Daniel Georg (1639–1691), polihistor
– 11
- Morris, Michael (†1791), orvos – 128
- Mossóczi Institoris Mátyás (1708–1763), lőcsei orvos
– 11
- Moyses, diaconus Antiochenorum ecclesiae – 137
- Muratori, Ludovico Antonio (1672–1750), történész,
egyházi író – 137, 219
- Murr, Christoph Gottlieb (1733–1811),
német polihistor – 226
- Muschenbraeck, Petrus (1692–1761), utrechti,
majd leiden professzor – 128
- Muszka Antal (1719–1790), jezsuita szerzetes – 34
- Mutinius, szepesi prépost (13. sz. második fele)
– Succincta, I., nr. 60. – 71
- Müller, M[agister?] (1668) – 180
- Müllner János, pozsonyi kanonok (1538) – 228
- Münster, Sebastian (1489–1552), teológus, matematikus,
geográfus – 176, 178, 179, 180
- Müsserlin, Joannes (Bécs, 1921) – 228
- Mylius → Milius
- Mylius János Frigyes – 152
- Mysz Márton, 1752-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Nadányi János (†1707), nagyenyedi tanár – 152
- Nádasdy Tamás (1749–1800) altábornagy – 61
- Nagy (Borosnyai) → Borosnyai Nagy
- Nagy (ha József: udvari kamarai referendárius (1759) – 3
- Nagy Gábor (1843) – (19), (236)
- Nagy György, 1739-ben szerzett orvosi oklevelet – 152
- Nagyari József (†1694), ref. lelkész – 146
- Nánási István, debreceni városi tanácsos (1700) – 146
- Nebel, Daniel Wilhelm (1735–1805), orvosprofesszor
– 9, 23, 24
- Nedeczky Károly, kancelláriai tanácsos (1771) – 76
- Némethi → Szatmárnémethi
- Némethi István, 1650-ben(?) szerzett orvosi oklevelet – 152
- Nesselius, Daniel (1667–1739),
a bécsi udvari könyvtár vezetője – 205
- Neugart, P. N. (1744) – 180
- Neuhold János Jakab (1700–1738),
Komárom vm. főorvosa – Succincta, I., nr. 61. – 128
- Neuman Sámuel, 1739-ben szerzett orvosi oklevelet
– 152
- Neumann János (†1792), orvos Eperjesen – 182
- Newton, Isaac (1642–1727), angol fizikus, matematikus
– 206
- Nicetas Acomitanus Choniates (12. sz.),
bizánci történetíró – 137
- Nicolaus Bisnaw (15. sz.) – 176
- Nicolaus, medicus (14. század első fele)
– Succincta, III/1., nr. 13. – 234
- Nizolius, Marius (1498–1576), itáliai humanista – 180
- Nógrádi Mátyás (1611–1681), ref. püspök – 146
- Norr, Erhard, orvos (18. sz. eleje) – 122

- Novicampianus, Albertus (1508–1558),
fejedelmi orvos Gyulafehérvárott
– Succincta, II/2., nr. 35. – 182, 189
- Nuber, Johannes Conradus, tanár Leidenben (1681) – 146
- Nussbächer György (†1713), ev. lelkész – 173
- Ochmc Károly, Moson vármegyei orvos (1786) – 152
- Oláh Miklós (1493–1568), esztergomi érsek – 236
- Orgoványi (?) – 152
- Orlandi, Pellegrino Antonio (1660–1727),
bolognai bibliográfus – 137
- Orlow, Volodimir Grigorievits, gróf,
a szentpétervári akadémia elnöke (1764) – 74
- Osváth János, malommester – 276
- Oswaldus, pozsonyi származású,
vagy ott működött orvos – 152
- Otto, Everhard (1685–1756), jogtudós – 244
- Ouwens, Guilelmus, franekeri professzor (1757) – 180
- Ovidius Naso, Publius (Kr. e. 47–Kr. u. 17),
római költő – 219
- Őrvendi János – 152
- Pacherchwöll, Christophorus (Bécs, 1538) – 228
- Paecken → Pecken
- Paep, Johannes, budai könyvkereskedő (1509) – 199, 219
- Paksi → Szathmári Paksi
- Paksi Balázs, győri püspök (†1526) – 159
- Pál, Remete Szent (3. sz.) – 174, 219
- Pál, III., pápa (1534–1549) – 228
- Palágyi Pál, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
- Palma Károly Ferenc (1735–1787), jezsuita szerzetes,
majd kalocsai nagyprépost – 256
- Palumbini Máté, orvos Trencsénben (1674–1679)
– Succincta, II/1., nr. 33. – 145, 151, 152, 180
- Panormita, Antonius [Beccadelli], (1394–1471), költő,
történetíró – 137
- Pap → Szathmári Pap
- Pap Miklós, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
- Pápai Páriz András (1703–1763), orvos Kolozsvárott
– Succincta, III/1., nr. 14. – 30
- Pápai Páriz Ferenc (1649–1716), erdélyi orvos
– Succincta, I., nr. 63. – 13, 66, 69, 146
- Pápai Páriz Ferenc, ifj. (1689–1740), orvos
– Succincta, III/1., nr. 14. – 30, 146, 152
- Pápai Páriz Imre (1618–1667), ref. esperes – 30
- Paraeus, David (1548–1612), ref. teológus – 261, 263
- Paraeus, Philippus Johannes (1576–1648), teológus,
filológus – 69
- Páriz Pápai → Pápai Páriz
- Parschitius István, 1693-ban szerzett orvosi oklevelet
– 152
- Parschitius Miklós (17. sz. második fele), orvos,
ev. lelkész Rózsaságyon, P. István (1690 k.)
orvosjelölt Oderafrankfurtban
– Succincta, II/1., nr. 35. – 145, 151, 152
- Paruta, Philippus (1552–1629), numizmatikus, költő – 237
- Paszhall → Sztanko
- Pataki Sámuel (1692–1766), orvos Kolozsvárott
– Succincta, II/1., nr. 36. – 30, 40, 145, 146, 152, 213
- Pataki Sámuel, ifj. (1731–1804), orvos,
tanár Kolozsvárott – Succincta, II/1., nr. 36.
– 145, 146, 151, 218
- Pauer Sámuel, pozsonyi orvos – 152
- Paulus, episcopus Chanadiensis (1378) – 192
- Paulus, episcopus Tinninensis (1378) – 192
- Paulus, episcopus Zagrabiensis (1380) – 198
- Paulus, Esztergom-szenttamási prépost (1425) – 226
- Pauschner Sebestyén (†1547), orvos Nagyszebenben
– Succincta, II/1., nr. 7. – 145, 146, 151, 152, 173
- Pázmándi Gábor (1770), orvosjelölt Bécsben – 42, 56,
60, 62, 73, 152
- Pázmány Péter (1570–1637), esztergomi érsek – 67
- Pechy György vagy István Ferenc,
Sáros vm-i köznemesek – 112
- Peck János Kristóf (†1748), orvos
– Succincta, II., nr. 37. – 145, 152
- Pecken Keresztély (1694–1747), Gömör vm-i orvos
– 48, 128
- Pecken Keresztély (1747-től Szentpétervárott), orvos
– Succincta, I., nr. 62. – 46, 48, 129, 132, 151
- Pécsi András (†1688), orvos Kolozsvárott
– Succincta, II., nr. 39. – 145, 152
- Pécsi Lukács (†1605?), kat. pap – Succincta, II/2., nr. 37.
– 170, 175, 177, 182, 189, 180
- Pécsi Péter, orvosjelölt Halléban (1739) – 151
- Pedemontanus, Johannes, olasz orvos Erdélyben (16. sz.)
– 152
- Peechius → Pécsi Lukács
- Peechy → Pécsi
- Pekri Lőrinc (†1709), kuruc generális – 146
- Pelbartus → Temesvári Pelbárt
- Pempffling, Stephanus (Bécs, 1534) – 228
- Perbegg János Károly (*1702), pozsonyi orvos
– Succincta, III/1., nr. 16/2. – 152
- Pereneius csanádi pp. Mohácsnál – 159
- Perényi János, tárnokmester (1438–1458) – 198
- Perliczi János Dániel (1705–1778), Nógrád vm-i főorvos
– Succincta, I., nr. 65. – 10, 11, 16, 125, 128, 152,
156, 204
- Perliczi János Dánielné, szül. Moller Anna Katalin
– 11, 128
- Perliczi János Károly (†1761), P. Dániel fia – 10
- Perse (?) – 152
- Pertholdus, olasz orvos Esztergomban (1332)
– Succincta, II/1., nr. 38. – 140, 145, 152, 201
- Pestervitz, Theodorus Thomas,
egyetemi hallgató Wittenbergben (1677) – 173
- Péter, Szent, apostol – 174
- Péter, III., orosz cár (1762) – 132
- Péter, magyar király (1038–1041) – 256

- Péterffy Károly (1700–1746), jezsuita szerzetes – 226
 Petit, Pierre (1617–1687) – 122
 Petrus de Jara (1366) – 184
 Petrus de Natalibus (†1400), püspök – 174
 Petrus de Zeech (1366) – 184
 Petrus physicus, apothecarius Budensis (1303) – 201
 Petrus Siculus, bizánci történétíró (9. sz.) – 279
 Petrus, archiepiscopus Colcensis (1492) – 145, 153
 Petrus, archiepiscopus Jadrensis (1378) – 192
 Petrus, episcopus Vaciensis (1378) – 192
 Petrus, episcopus Vesprimiensis (1378) – 192
 Petrus, Nicolai filii (14. század) – 187, 189
 Pécsi → Pécsi
 Pétzeli József (1750–1793), ref. lelkész, költő – 249, 250
 Peyr, Johannes, bibliopola Cracoviensis (1519) – 189
 Pfeifer Mihály (1721–1809), késmárki orvos – 20, 152
 Pfeutzer, Alexander, orvos (1536, 1539)
 – Succincta, III/1., nr. 7/2. – 228
 Piccolomini, Aeneas Sylvius (1405–1464), humanista,
 1458-tól II. Pius néven pápa – 137, 226, 279
 Pictet, Benedict (1655–1724), svájci ref. teológus – (24)
 Pierius, Gracchus, bécsi humanista,
 a Sodalitas Litteraria Danubiana tagja (1500 körül)
 – 87
 Pillich János Ferdinánd, 1748-ban szerzett orvosi oklevelet
 – 152
 Pindaros (Kr. e. 518–438), görög költő – 205
 Piroska, Szent – 174
 Piskárkosi → Szilágyi
 Piso Jakab (1470 k.–1526), humanista – 153
 Pius, II. → Piccolomini
 Placentia, Jacobus de → Jacobus, episcopus Chanadiensis
 Placerus, Erhard, olasz orvos, verset írt J. Bocatiushoz
 – 152
 Plenck József Jakab (1739–1807), orvos, sebész,
 egyetemi tanár – 152
 Plinius Secundus, Caius (†79), római író – 130
 Plutarchus (46–125 körül), görög filozófus, életrajzíró – 13
 Podogastar, Franciscus (1606, Ciprus) – 153
 Poecken → Pecken
 Pogány Menyhért, máramarosi alispán (1693) – 146
 Polidamus, Valentinus (16. sz.), olasz orvos
 Magyarországon – Succincta, III/1., nr. 1/1. – 228
 Polymius, Guilhelmus, jogász, egyetemi tanár Bécsben
 (1499) – 87
 Poroszlai, debreceni kereskedő (1769) – 41
 Portner Károly, orvos (Kassa?, 1781) – 152, 215
 Pósalaki János, városi jegyző Debrecenben
 a 17. sz. végén, majd városi tanácsos, – 146, 177
 Potina, episcopus Segniensis (1378) – 192
 Praetor(ius) Dávid (1577–1645?),
 ev. iskolaigazgató Késmárkon
 – Succincta, II/2., nr. 38. – 188
 Praevotius, Johannes (1585–1631), paduai orvos – 255
 Prandt Ádám Ignác (1739–1817), orvosdoktor,
 egyetemi tanár – 152
 Pray György (1723–1801), jezsuita szerzetes, történész
 – 122, 134, 133, 137, 140, 141, 142, 145, 146, 152,
 153, 154, 158, 159, 161, 166, 168, 169, 170, 172,
 173, 174, 176, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 187,
 189, 192, 198, 200, 201, 216, 226, 227
 Preyss Kristóf (1515–1590),
 tanár Frankfurt am Oder-ben – Succincta, I., nr. 68.
 – 28
 Privigyei Miklós (1704-ben védte meg
 orvosi értekezését Frankfurtban) – 9, 152
 Procopius János (*1755), szakolcai orvos – 152
 Propertius (Kr. e. 50–15), római költő – 45, 146, 189
 Propertius, doctor (16. sz.) – 153
 Pruckman Antal – 152
 Pukur, Clara de (14. sz.) – 153
 Purkircher György (1530–1577), orvos – 222
 Putnik, Moses, szerb püspök (1769) – 74
 Püspök István, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
 Rácz Böszörményi → Böszörményi
 Ráday Gedeon (1713–1792), földbirtokos, költő – 19, 146
 Radniczky Ignác, magyarországi származású orvos (18. sz.)
 – 152
 Raenner Teofil, pozsonyi származású orvos,
 1701-ben szerzett oklevelet – 152
 Rákóczi Ferenc, II., fejedelem (1705–1711) – 11, 30,
 256, 261
 Rákóczi György, II., erdélyi fejedelem (1648–1660)
 – 30, 190
 Ran[?] Ferenc Mihály – 152
 Ransanus, Petrus (1420–1492?), humanista történétíró
 – 170, 175, 189
 Ranzanus → Ransanus
 Rayger Károly (1675–1731), nádori orvos Pozsonyban
 – Succincta, I., nr. 71. – 10
 Raymann János Ádám (1690–1770), orvos Eperjesen
 – Succincta, I., nr. 72. – Succincta, II/2., nr. 39.
 – 71, 77, 152, 182
 Raymann Sámuel (†1740), orvos, R. János Ádám fia
 – 152
 Raymund József, soproni származású orvos,
 1768-ban szerzett oklevelet – 152
 Raynaldus, Odoricus (1596–1671), történétíró,
 oratorianus szerzetes – 279
 Reen, Laurentius Johannes Nepomucenus – 13
 Regina Udalrici Sturm, Bába (1543) – 228
 Reimmann, Jakob Friedrich (1668–1743), teológus,
 történész – (164)
 Reinhart, Johannes, A. Brandolino németre fordítója
 (1622) – 180
 Reipchius Pál (†1612), ev. lelkész – 131
 Renatus des Cartes → Descartes
 Reticus (?) Joachim – 152

- Retteghi György (1718–1786), Doboka vm-i alispán – 29, 30, 33, 40, 63, 66
- Reuber András, bátfai polgár (1518) – 189
- Reuter Regina, Spielenberger Dávid felesége (17. sz.) – 20
- Révay Ferenc (1489–1553), alnádor – 153, 159
- Révay Ferencné, Gyulai Barbara – 153, 159
- Rezenei János – 152
- Rezik János (†1710), ev. tanár Eperjesen – 77, 177
- Rhédey Ádám (1618 k.) – 40
- Rhenius, Johann (1574–1639), pedagógus, nyelvkönyvíró – 11
- Rhod György (17. sz. második fele), erdélyi orvos – Succincta, III/1, nr. 7/9. – 152
- Ribe Gedeon, pozsonyi orvos – 152
- Riberius Izrael – 152
- Ricci, Michele (1445–1515), magyar történet írója Nápolyban – 180
- Richter Károly Gottfried, 1743-ban Hallében szerzett orvosi oklevelet – 152
- Richter, August Gottlieb (1742–1812), orvosprofesszor Göttingenben – 99
- Richter, Christian Friedrich (1676–1711), orvosprofesszor Hallében – 13
- Richter, Christian Sigismund (1672–1739), orvosprofesszor Hallében – 128
- Richter, Georg Friedrich (1691–1742), matematikaprofesszor Lipcsében – 13
- Ritius → Ricci
- Rochus → Rókus
- Rod → Rhod
- Róka János (1727–1790), váci kanonok – 198
- Rókus, Szent (14. sz.) – 199
- Roncagli, Francesco, Parolino (1692–1763), bresciai orvos – 16, 156
- Roscius Ákos Frigyes – 152
- Rosinus, Stephanus, csillagász (1500 körül) – 87
- Roskoványi István (1773, Marosvásárhely) – 96
- Rotarides Mihály (1715–1747), irodalomtörténet-író – 15, 152
- Roterodamus → Erasmus
- Roth Simon (†1746), ev. lelkész – 173
- Roth Zsigmond[?] János Teofil, 1751-ben Hallében szerzett orvosi oklevelet – 152
- Rozsnyai János (†1682), nyomdász – 167
- Rubenius, Albert (1614–1657), Peter Paul Rubens fia – (203)
- Rudolf, II., magyar király (1576–1608) – 13, 205
- Rumbaum Károly Frigyes – 152
- Ružička, Vladislav – (177)
- Sabaudiae princeps Eugenius → Savoyai Jenő
- Sailer János (1751–1753), orvosjelölt Jénában – 58, 151, 152
- Sailer Károly Vilmos (†1755), orvos Sopronban – Succincta, II., nr. 41. – 145, 152
- Salamon, Izrael királya (Kr. e. 1085–926) – 41
- Salamon, magyar király (1063–1074) – 248, 256
- Sali János, nagyszebeni orvos (16. század eleje) – 189
- Salius Jónás – 152
- Sambucus → Zsámboki
- Sámuel → Aba Sámuel
- Sándor, III., pápa (1159–1181) – 209
- Sannig, Bernardus (1634–1704), ferences szerzetes – 221
- Sárándi Dániel, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
- Savoyai Jenő herceg (1663–1736), császári hadvezér – 128
- Sberdellati, Magdalena, Dudith András édesanyja (16. század) – 146
- Scalich Pál (1534–1575), szélhámós – Succincta, I., nr. 74. – 180
- Schanckenbanck János, 1733-ban Hallében szerzett orvosi oklevelet – 152
- Scharsius Tamás (†1727), ev. lelkész – 173
- Schedius Sámuel Kristóf – 152
- Scheiber, Johannes Fridericus (†1762?), orvos Szentpétervárott – 132
- Schelhorn, Johann Georg (1694–1773), teológus – 37
- Schemberger András, orvos Sopronban (1677–1690) – Succincta, II/1., nr. 42. – 145, 151, 152
- Schendo van der Bech, Michael (†1736), szentpétervári orvos – 35
- Schier Xystus (1728–1771), ágostonos szerzetes – 120, 146
- Schilpacher (17. század), pozsonyi orvos – 152
- Schindler János, egyetemi hallgató (Wittenberg, 1667–1668) – 180
- Schirmer János, kassai orvos a 17. sz. első felében – Succincta, III/1, nr. 7/10. – 152
- Schmeizel, Martinus (1679–1747), egyetemi tanár Hallében – 13, 180
- Schmidt György János, 1758-ban szerzett orvosi oklevelet Jénában – 152
- Schmidt János Keresztély, 1765-ben szerzett orvosi oklevelet Jénában – 152
- Schmidt, Michael Ignatius (1736–1794), történetíró – 206
- Schneider (1762, Igló?) – 22
- Schneider, Conrad Victor (1668) – 180
- Schneller (de Schullenburg), Johannes, magyarországi orvos[?] – 146, 152, 173
- Schoppel András, 1712-ben Hallében szerzett orvosi oklevelet – 152
- Schöne, Johann Georg (1729, Boroszló) – 11
- Schönlin János Fülöp, eperjesi orvos a 17. században – Succincta, II/2., nr. 41. – 152, 182,
- Schönwisner István (1738–1818), jezsuita szerzetes, egyetemi tanár – (206), 207, 214, 216, 256
- Schuller János (†1683), ev. lelkész – 152, 180

- Schulze, Johann Heinrich (1687–1744), orvos, egyetemi tanár Halléban – 13, 127, 180
- Schun Jakab (1759), ev. püspök Erdélyben – 180
- Schunn Jakab (†1761), orvos Medgyesen – 152, 180
- Schuster (Suszter) – rézmetsző? – 203
- Schuster Jakab, 1748-ban Halléban szerzett orvosi oklevelet – 152
- Schüller János → Schuller János
- Schwab → Schwab
- Schvanmetzel, Franciscus, wittenbergi orvosprofesszor (1771) – 136
- Schwab Keresztély Joachim (1672–1722), löcsei orvos – Succincta, II/2., nr. 42. – 11, 150, 152
- Schwandtner, Johann Georg (1716–1791), osztrák történész – 122, 226
- Schwannenfeld Ignác János – 152
- Schwartz Gottfried (1707–1788), ev. püspök Németországban – 18, 31, 41, 146, 189, 256
- Schwartz János Mihály, 1727-ben Halléban szerzett orvosi oklevelet – 152
- Schwarz János Teofil (†1721), orvos Pozsonyban – Succincta, II/1., nr. 43. – 145, 151, 152
- Schwatzleuthner (1770, Bécs) – 64
- Schweigart, Joseph Wilhelm, orvos (1776) – 150
- Scopoli János Antal – 152
- Sculteti (1769, Pozsony) – 50
- Sebaldus Erimanticus → Hannulik János Krizosztom
- Sebastianus, olasz orvos Magyarországon (14. sz.) – 152
- Sebestyén, Szent, vértanú – 174
- Securius József – 152
- Segner János András (1704–1777), Németországban élő tanár – Succincta, I., nr. 77. – 13, 152
- Seidler, Andrea – (172)
- Seivert János (1735–1785), ref. lelkész – 235
- Seivert Mihály (1721–1776), orvos Nagyszebenben – 152, 180
- Selingus András – 152
- Séllyei Balogh István (1627–1692), orvos, ref. püspök – Succincta, II/2., nr. 5. – 152, 182, 190
- Sempronius quaestor (Julius Caesar és Augustus idején) – 203
- Seneca, Lucius Annaeus (Kr. e. 5–Kr. u. 65), filozófus – 128
- Sennyei István (†1725?), kuruc tábornok – 261
- Serédi Bálint (18. sz.), váci orvos – 152
- Servizky Gyurkovich Márk (1771, Újvidék) – 74
- Seuler Lukács (Brassó, 1693) – 146, 152, 173
- Severini János (1716–1789), ev. tanár Selmezbányán – 120, 130
- Severini Pál (†1750), ev. lelkész – 11
- Seyfridus de Senberg, Zsigmond király orvosa (1423) – 210
- Sgolanits → Skollanics
- Shoretics Mihály Ingác – 152
- Sibrik György, váradi kapitány (1585–1589) – 180, 182, 189
- Siegesbeck, Johann Georg (1686–1755), orvos, botanikus – 128
- Sigismundus → Zsigmond
- Silvester → Sylvester
- Simler, Johann Jakob (1716–1788), történész – 37
- Simonchicz Ince (1750–1807), piarista szerzetes – 239, 262
- Simonides Pál (†1736), besztercebányai ev. rektor – 11
- Simonyi Márton (18. sz.), erdélyi orvos – 30, 152
- Sinai Miklós (1730–1808), ref. tanár – 205, 226, 235, 236, 240, 277
- Sinapius, Michael Aloysius (1677–1711), orvos Lengyelországban – Succincta, I., nr. 80. – 226
- Sintendorff, Philipp Ludwig Wenzel, gróf (1671–1742), diplomata, udvari tanácsos – 11, 128
- Skolasztika, Szent – 174
- Skolasztika, Szent (480–543), Szent Benedek ikertestvére – 219
- Skollanics József Ferenc (1772–1785), pozsonyi orvos – Succincta, III/1, nr. 16/1. – 152
- Slaby Ferenc, Zala vármegyei orvos (1786) – 152
- Slotze Sámuel, erdélyi orvos (18. sz. első fele) – Succincta, II/2., nr. 43. – 152, 168, 182
- Socinus, Faustus (1539–1604), unit. reformátor – 45
- Socrates → Szokratesz
- Sommer János (†1574), költő, unitárius tanár – 282
- Sommersberg, Friedrich Wilhelm von (1698–1756), történész – 107, 146
- Somogyi József – 152
- Sontag Sámuel (18. sz.), cperjesi orvos – 20, 152
- Sophia hercegnő, Báthori István nádor felesége – 153
- Sophocles → Szophoklesz
- Soranus János (1539, 1541), orvos Pozsonyban – 228
- Soterius András (†1775), orvos Nagyszebenben – 146, 152, 173
- Soterius György (1708–1765), ev. lelkész – 13
- Soterius, nagyszebeni concipista (1773) – 96
- Sotwell, Nathanael, jezsuita biográfiai gyűjtemény kiadója (1676) – 49
- Spaenholz, József (?), jezsuita szerzetes (17. sz.) – Succincta, I., nr. 81. – 34
- Spallanzani, Lazarus (1729–1799), természetfilozófus, egyetemi tanár – 271
- Spienberg Pál, ügyvéd (1791) – 247
- Spienberger Dávid (id. és ifj.) orvosok Lőcsén 1703 előtt – Succincta, I., nr. 83. – 11, 20, 21, 71, 128, 135
- Spienberger László (Lőcse, 1769) – 20
- Spienberger Sámuel (†1655) orvos Lőcsén – Succincta, I., nr. 82. – 71, 105, 127, 128, 135,
- Spira, Johannes Emericus, velencei nyomdász (1495) – 199

- Splciß, David (1659–1716), természettudós – 255
 Splényi család – 153
 Sponsianus, római kori dáciai usurpator – 227
 Squarcialupus, Marcellus (†1590 után), orvos,
 Báthori Zsigmond nevelője – Succincta, I., nr. 85.
 – 146, 173, 180
 Stabius, Joannes (†1522), bécsi humanista – 87
 Stadler (?) – 128
 Stahl, Georg Ernst (1660–1734), orvos, kémikus – 156
 Stamm, Petrus, M[agister] (1668) – 180
 Stancarus, Franciscus (1501–1574), teológus, orvos,
 többször tartózkodott Magyarországon
 – Succincta, II/1., nr. 45. – 45, 145, 152, 180
 Staravolscius, Simon (†1656), lengyel történész – 164
 Steber, Johannes, bécsi polgár (1480-as évek) – 140
 Steber, Margarita, Johannes Tichtel felesége
 (15. sz. második fele) – 140
 Stecker Lőrinc, császári orvos (18. sz. első fele) – 152
 Stehrius (?) – 152
 Steinensis, Christophorus, orvos Kassán
 (16. sz. első fele) – Succincta, II/2., nr. 44. – 160, 182
 Steiner Miklós, Győr vármegyei orvos (1786) – 152
 Steinvile, Stephanus, az 1713-tól
 Erdélyben állomásozó hadak parancsnoka – 25
 Steinwehr, frankfurti könyvtáros (1770) – 37, 70
 Stephanus frater, Colocensis Sacrae Paginae Magister
 (1378) – 192
 Stephanus lásd még István
 Stephanus, episcopus Pharensis (1378) – 192
 Stephanus, orvos (1558) – Succincta, III/1., nr. 7/3. – 210
 Sterbach, Wenceslaus, báró, kamaragróf (1731) – 128
 Stercheli, wittenbergi tanár (1728) – 128
 Stieff, Carolus Beniamin, iskolaigazgató Boroszlóban
 (1756) – 146
 Stock János Márton (1742–1800) rézmetsző – (106)
 Stock Márton, szepesi prépost (1435) – 198
 Stock, Johannes, Zsigmond és Albert királyok orvosa
 – Succincta, I., nr. 86. – Succincta, II/2., additamenta
 – 137, 142, 180
 Stocker → Stecker
 Stockinger Mihály (†1740), orvos Sopronban
 – Succincta, II/2., nr. 45. – 152, 182
 Stöckel Lénárd (1510–1560), a bártfai iskola rektora
 – 189
 Stöffler, Johannes (1452–1531), csillagász – 228
 Störck, Anton (1731–1803), bécsi orvosprofesszor
 – 151, 155, 232
 Strandorfer, Anna (16. sz.),
 Jacobus Strandorfer bécsi orvos lánya – 228
 Strandorfer, Christophorus (16. sz.)
 Jacobus Strandorfer bécsi orvos fia – 228
 Strandorfer, Jacobus, bécsi orvos (16. sz.) – 228
 Strauch, Johannes (1668) – 180
 Streibig József, győri nyomdász (1791) – 250
 Striborius, Andreas (†1515), asztrológus – 87
 Strobelberger János, pozsonyi származású orvos
 (17. sz. első fele) – Succincta, II/2., nr. 46. – 152, 182
 Struthius József (†1568), Izabella királyné orvosa
 – Succincta, II/2., nr. 47. – 182
 Stuckard Márton – 152
 Subics → Mladen
 Suevus, Gottfried (1615–1658), wittenbergi professzor
 – 28
 Sunthemius, Ladislaus (1500 körül), humanista – 87
 Suttinger, Daniel, császári hadi építész (1681) – 203
 Süßebach, Melchior, lengyel orvosjelölt (1674) – 146
 Swieten, Gerard van (1700–1774), báró,
 udvari orvos Bécsben, a császári udvari könyvtár
 igazgatója – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 40, 42, 62, 64,
 65, 78, 99, 112, 128
 Swinden, Jan Hendrik van (1746–1823),
 természetfilozófus – 271
 Switten → Swieten
 Sylvanus → Szilágyi Tönkő
 Sylvester János (1504 k.–1551 után), bibliafordító,
 humanista – 234
 Szabó K. István, Huszti Szabó István apja – 146
 Szádeczky-Kardoss Samu – (130)
 Szaklányi Zsigmond, ref. lelkész (1794) – 257, 258
 Szalay János, Pozsony vármegye főispánja (1527–1545)
 – 228
 Szalkai László (1475–1526), esztergomi érsek – 159
 Szamosközy István (1570–1612), történetíró – 226
 Szapolyai György (1488–1526), szepesi gróf – 159
 Szapolyai János → János, I.
 Szászky → Tomka-Szászky
 Szathmári Paksi István (1719–1791), ref. püspök
 – 235, 240, 277
 Szathmári Paksi Pál (1733–1766), orvos, tanár
 Sárospatakon – Succincta, II/2., nr. 36. – 152, 180
 Szathmári Pap Mihály (1737–1812),
 kolozsvári ref. tanár – 235, 245
 Szatmári → Szathmári
 Szatmárnémeti Sámuel (1658–1717),
 ref. tanár Kolozsvárott – 146
 Szegedi Sámuel (18. sz. második fele), orvos – 152
 Székely lásd Dobai Székely
 Szelestei N. László – (18), (171), (216)
 Szenci Molnár Albert (1574–1634), zsoltafordító,
 nyelvész – (9), 24
 Szentiványi Márton (1633–1705), jezsuita szerzetes
 – 34, 49, 146, 152, 178, 180
 Szentpéteri Cseh Jónás (1702–1759), orvos Tokajban
 – Succincta, I., nr. 89. – 180
 Szepesi Jakab, országbíró (1372–1380) – 198
 Szepesi Bálint, felsőörsi prépost (1535–?) – 153, 159
 Szigeti Gyula (1678–1740), ref. püspök Nagenyeden
 – 30

- Szilágyi (Piskárkosi) Márton (†1747),
debreceni ref. tanár – 277
- Szilágyi (Piskárkosi) Sámuel (1719–1785), ref. püspök
– 277
- Szilágyi (Tönkő) István (†1751),
Szilágyi Tönkő Márton fia – 245, 277
- Szilágyi (Tönkő) Márton (1642–1700), ref. tanár,
majd püspök – 146, 245
- Szinnyei József – (190)
- Szirmay Tamás (†1743), ezredes – 256
- Szoboszlai H. József (1744) – 180
- Szoboszlai N. Sámuel, 1671-ben Franekerben szerzett
orvosi oklevelet – 152
- Szokratész (Kr. e. 470–399), görög filozófus – 205
- Szophoklesz († Kr. e. 405), görög drámaíró – 205
- Szödi Csir István (1682–1754), ref. lelkész – 277
- Szörényi László (1664–1719), jezsuita szerzetes – 245
- Sztanko (Paszhall), Samuel, orvos a Délvidéken
(18. sz. második fele) – 74
- Tabajdi János, kollégiumi tanár Debrecenben
(18. század) – 277
- Takáts József, Péteri (1767–1821),
nevelő a Festetics családnál – 266/a, 271
- Tamás, Aquinói Szent – 174
- Tamás, Szent, apostol – 174
- Tamás, Szent, érsek – 174
- Tatai Csirke Ferenc (1707–1765), ref. püspök – 277
- Tectander Euphemia → Torda Zsigmondné
- Tectander Szabina, Josephus Tectander felesége,
Wernher György lánya (16. sz. közepe) – 145, 153,
159, 182
- Tectander, Josephus, Izabella királyné orvosa
a 16. sz. közepén – Succincta, II/2., nr. 48.
– 145, 153, 159, 182
- Telegdi Miklós (1535–1586), pécsi püspök – 189
- Teleki Ádám (1740–1792), Doboka Vármegye főispánja
– 180
- Teleki József (1738–1796), koronaőr – 30, 54
- Teleki Józsefné Bethlen Kata (1700–1759),
önéletrész szerzője – 235
- Teleki Józsefné Roth Janka (1741–1814) – 235
- Teleki Klára → Wartensleben Vilmosné
- Teleki László (1764–1821), Teleki József fia – 167
- Teleki Mihály (1634–1690), erdélyi tanácsos,
főgenerális – 146
- Teleki Sámuel (1739–1822), alkancellár, majd
kormányzó Erdélyben – 45, 189, (235)
- Temesvári Pelbárt (1440–1504), ferences szerzetes
– 174, 176
- Tessanek, Johannes (1728–1788), jezsuita szerzetes – 206
- Teutsch András (1669–1730), orvos,
királybíró Nagyszebenben – 180
- Thaddaeus, medicus 7. episcopi Casertani
– Succincta, III/1., nr. 1/3. – 210
- Thallóczy Lajos – (137)
- Theodoros Antiochenus (Ilagiopolitanus), episcopus – 279
- Theokritosz (†Kr. e. 260 k.), görög költő – 205
- Tholdy Ádám, gróf, az erdélyi királyi tábla assessora
(1760) – 4
- Thomas de Amelia, artium et medicinae doctor (1399)
– Succincta, III/1., nr. 1/1. – 226
- Thomas von Weissenburg (15. sz.) – 176
- Thomas, archidiaconus Spalatinus (1217) – 226
- Thomas, episcopus Corbaviensis (1378) – 192
- Thomas, IV. István király orvosa – 137, 141
- Thomas, nyitrai decretorum doctor (1425)
– Succincta, II/2., nr. 23. – 182, 226
- Thuküdidész (Thucydidesz), (Kr. e. 460–400),
görög történetíró – 205
- Thuri lásd még Türi
- Thuri Márton, egyetemi hallgató Wittenbergben (1589)
– 173
- Thuróczy János (†1490 körül), ítélmester, krónikaíró
– 173, 180
- Thurzó Elek (†1543), országbíró – 145, 153, 189
- Tibullus, Albius (†Kr. e. 18?), római költő – 40, 45, 51,
146, 187, 189
- Tichtel, Bartholomaeus, tanár a bécsi egyetemen (1476)
– 140
- Tichtel, Johannes, Beatrix királyné orvosa (15. sz.)
– 140, 151, 152
- Tikos István, debreceni városi tanácsos, (1700) – 146
- Timon Sámuel (1675–1736), jezsuita szerzetes – 130
- Tiszta Pál (†1777), a szepesi városok adminisztrátora
– 135, 164
- Titius Márton (†1702), orvos,
városi tanácsos Nagyszebenben – 146
- Titius, Johann Daniel (1729–1796), csillagász,
matematikus, wittenbergi professzor – 271
- Toldi Pál, debreceni aljegyző (1700) – 146
- Tollius, Jacobus (†1696), holland orvos – 180, 189
- Tolnai F. István (1630–1690), orvos Kolozsvárott
– Succincta, II/1. – 151, 152
- Tolnay Ferenc (de Geolnye),
egyetemi hallgató Heidelbergben (1675) – 70
- Tomka-Szászky János (1692?–1762) ev. tanár Győrött,
majd Pozsonyban – 11, 20, 74, 126, 235
- Tomori (Tomoraus) Pál, kalocsai érsek (†1526) – 159
- Torda → Gyalui Torda
- Torkos József (1710–1791), ev. esperes, tanár Sopronban
– 27, 122, 202, 203
- Torkos Justus János (1699–1770), orvos Pozsonyban
– Succincta, I., nr. 90. – 50, 244
- Tóth András – (227)
- Tóth Pál (†1856), verőcei ref. lelkész – 271
- Toxaris, szkíta orvos – Succincta, II/1., nr. 47.
– 151, 152
- Tőke Vásárhelyi → Vásárhelyi Tőke

- Töncke (1769) – 26, 35, 37
 Tönko → Töncke
 Tönkö → Szilágyi (Tönkö)
 Tönkö → Töncke
 Trangus Illés (18. sz.), orvos – 229
 Trattner Máttyás (1745–1828), pesti nyomdász
 – 232, 233
 Trattner, Johann Thomas (1717–1798), bécsi nyomdász,
 könyvkereskedő – 124, 158, 161, 164, 206, 208,
 210, 232, 237
 Trencsényi-Waldapfel Imre – 268
 Trew, Christoph Jakob (1695–1769), nürnbergi orvos
 – 226
 Tsáti Sámuel, debreceni sebész
 (18. sz. második fele) – 64
 Tsernátoni → Csernátoni
 Tsétsi János, ifj. (1689–1769), sárospataki tanár
 – 20, 235
 Tuba Sándor (1769, Pozsony) – 50
 Turenne, Henrik Latour d'Auvergne,
 francia hadvezér (1611–1675) – 146
 Túri György, egyetemi hallgató Wittenbergben – 173
 Turnebi, Adrianus (1512–1565), párizsi professzor – 205
 Tutius Márton, magyarországi orvos,
 1683-ban szerzett oklevelet – 146, 180
 Tzanaki → Csanaki
 Udvarhelyi (Tölcséres) Mihály (1670–1737),
 ref. tanár Kolozsvárott – 25
 Ugo, archiepiscopus Ragusensis (1378) – 192
 Ugolinus, archiepiscopus Spalatensis (1378) – 192
 Újhelyi István (†1706), ugocsai főjegyző – 146
 Újlaki Ferenc anyja, Clara – 159
 Újlaki Ferenc, kancellár, királyi helytartó (†1554)
 – 159
 Ulászló, II., magyar király (1490–1516) – 87, 142, 180,
 192
 Ulricus, princeps Cilliae (1453) – 120
 Ulsenius, Theodoricus (1460–1508), humanista – 87
 Váczi János, debreceni városi tanácsos (1700) – 146
 Vaillant, Jean (1632–1706), numizmatikus – 203
 Valch → Walch
 Valentinus, Decretorum Doctor Quinqueecclesiensis (1378)
 – 192
 Valmarin Izrael (1776) – Succincta, II/1., nr. 48. – 145,
 151, 152
 Váradi Mátyás (1638–1684), orvos,
 kézdivásárhelyi ref. lelkész
 – Succincta, II/2., nr. 50. – 182
 Várdai (Váradi) Péter (†1503), kalocsai érsek, humanista
 – 180
 Varjas János (1721–1786), tanár Debrecenben – 24, 26,
 35, 37, 51, 70, 141, 142, 178, 180, 181, 226, 240, 277
 Vásárhelyi Tőke István (†1768), ref. tanár Nagynyeden
 – 30
 Vass Lőrinc, peregrinus Svájcban (1778) – 168, 173, 178
 Vater, Christian (1651–1732), orvos,
 wittenbergi professzor – 128, 180
 Vazul, Szent – 174
 Vecsei János (1698–1762), ref. püspök – 277
 Vecsei Sándor, Vecsei János püspök fia – 277
 Vegetius, Publius Renatus (4. század vége)
 római hadászati és állatorvosi szakíró – 205
 Veingand → Weingand
 Veresgyházi Tamás (†1716), ref. püspök – 146
 Veresmarti János, debreceni városi tanácsos (1700) – 146
 Verestői György (1698–1765),
 ref. püspök Kolozsvárott – 25
 Verner → Wernher
 Verzer Joakim, debreceni polgár (1782) – 218
 Veselényi → Wesselényi
 Vette János András, orvosjelölt Lipcsében (1740)
 – 145, 180
 Vette János György (†1746), orvos Nagyváradon
 – Succincta, II/1., nr. 49. – 145, 146, 151, 152, 173,
 180
 Vietor, Hieronymus, krakkói nyomdász (1519, 1544)
 – 153, 159, 160, 189
 Victoris Dávid, orvos (1769) – 20
 Vinterberger → Winterberger
 Vintze György, nyomdász Debrecenben (1700) – 146, 190
 Virmond, Damian Hugo, császári tábornok (18. sz. eleje)
 – (35)
 Visconti, minister primarius Belgii (1729) – 11
 Vitéz János, ifj. (†1499), püspök, kancellár – 87, 146, 189
 Vitringa, Campegius, jun. (1693–1723),
 holland ref. teológus – 30
 Vizaknai Briccius (Bereczk) György (†1720), orvos
 – Succincta, II/1., nr. 8. – 145, 146, 152
 Vladislaus → Ulászló
 Voet, Johan, egyetemi rektor Leidenben (1681) – 146
 Vogt, Johannes (1695–1764), ev. teológus – 35
 Voigt, Adactus (1733–1787), piarista szerzetes,
 történész – 226
 Volder, Burcher (1643–1709), filozófus,
 matematikus és csillagász Leidenben – 146
 Waad György, brassói tanuló (1692) – 173
 Wachter, Johann Georg (1663–1757), filológus – 178
 Wagner, Georgius, wittenbergi tanár (1668) – 180
 Wagner Károly (1732–1790), jezsuita szerzetes – 137,
 146, 180, 189, 198, 226, 227, 228, 229, 230, 231
 Walch, Johann Georg (1693–1775), teológus – 150
 Wartensleben Vilmosné Teleki Klára (1750–1798)
 – 167, 168
 Weber János (1643–1686), eperjesi orvos, főbíró – 69
 Weber Simon Péter, pozsonyi nyomdász (1796–1814)
 – 257
 Wedelius, Johannes Adolphus (1675–1747),
 orvosprofesszor – 180

- Weidler, Johann Friedrich (1692–1755),
matematikaprofesszor Wittenbergben – 128
- Weingand, könyvkereskedő (1779) – 199
- Wernher György (†1556), királyi tanácsos Pozsonyban
– Succincta, I., nr. 99. – 20, 21, 145, 153, 158, 159,
161, 171
- Wernher Szabina → Tectander Szabina
- Wesselényi Pál (1657–1694), tábornok – 146
- Weszprémi Imre, Weszprémi István fia – 165
- Wetstenius [Wettstein], Johannes Rudolphus (1614–1684),
teológiaprofesszor Bázelen – 146
- Wetstenius, Michael Johannes Jacobus (1674) – 146
- Widak, Vincentius Joannovic de (1769, Temesvár)
– 74
- Windisch Károly Gottlieb (1725–1793),
tudományszervező, pozsonyi polgármester – 213, 239
- Winter, Robertus, bázeli nyomdász (1543) – 180
- Winterberger, Johannes, könyvkiadó (Bécs, 1512)
– 199, 219
- Wipacher Dávid (†1772), orvos Selmechányán
– Succincta, II/1., nr. 50. – 37, 144, 145, 150, 151, 152
- Wipacher Dávid (1717), orvos Bakabányán,
majd Modorban – Succincta, II/1., nr. 50. – 35, 37,
144, 145, 150, 151, 152
- Wirth György (1470–1524), II. Lajos király orvosa
– Succincta, II/1., additamentum, I. – 123, 124, 127,
145, 151, 152
- Wirtinger, Leonhartus (Bécs, 1533) – 228
- Wittich, Christophorus (1625–1687),
teológia- és filozófiatanár Leidenben – 146
- Wladislaus → Ulászló
- Wolff, Christian (1697–1754), filozófus – 11, 128, 204
- Wolff, Ferdinand, Christian Wolff fia – 204
- Wolff, Hieronymus (1516–1580), történész – (137)
- Justus (Jobst), Wolfgang, orvos (16. sz.) – 137
- Wood, Anthony (1632–1695), történész – 28
- Wood, Edward, lelkész, orvos – 56
- Wynen, Gerardus (17. sz. második fele),
filozófiaprofesszor a hardewijki egyetemen – 28
- Xenophon (†Kr. e. 355 k.), görög író, filozófus – 205
- Xylander → Holtzmann
- Zabler, Jacobus magyarországi származású tanár
a thoruni gimnáziumban (1720 k.) – 128
- Zacharias, zsidó orvos Pozsonyban (1511) – 210
- Zacharides György, Zólyom vármegyei orvos,
Halléban szerzett oklevelet 1750-ben – 16
- Zágoni Gábor (†1787), orvos Marosvásárhelyen
– 35, 180
- Zalaházi Tamás veszprémi püspök (1525–1528) – 153,
159, 161, 171
- Zalai → Szalay
- Zalányi Péter (1769, Nagyszeben) – 50
- Zalcanus → Szalkai
- Zamoscius → Szamosközy
- Zapata, Giovanni Battista (1520–1586), római orvos
– 255
- Zápolya → János, I. és Szapolyai
- Zbinkonis de Berka (†1411), prágai érsek – 226
- Zedler, Johann Heinrich (1706–1763), lexikonszerző
– 28
- Zeech → Petrus de Zeech
- Zeiner, Johann, nyomdász Ulmban (1480 körül)
– 144
- Zepsi → Szepsi
- Zerechen, magister, apothecarius regius (14. sz.)
– Succincta, III/1., nr. 17. – 224
- Ziegler András (†1632), orvos, ev. lelkész
– Succincta, II/2., nr. 49. – 146
- Ziegler Keresztély (1709–1771), ev. lelkész – 13, 173,
182, 189
- Ziegler Mihály, tanár Nagyszebenben(?)
(18. sz. első fele) – 13
- Zins János, máramaroszi főbíró (1595) – 239
- Zoltán József (1712–1763), orvos Kolozsvárott
– Succincta, I., nr. 112 (bécsi változatban). – 30, 37,
146, 173, 235
- Zonaras, Joannes, bizánci történétíró
(11/12. század fordulója) – 279
- Zudar, Petrus (1366) – 184
- Zwittinger → Czvittinger
- Zsámboki János (1531–1584), orvos, történétíró
– Succincta, II/2., nr. 40. – 152, 182, 189, 205, 225,
282
- Zsigmond, magyar király (1387–1437) – 120, 137, 141,
142, 145, 153, 159, 166, 168, 169, 171, 172, 179,
181, 182, 183, 184, 187, 189, 198, 226

RÖVIDÍTÉSEK

BEK	Budapesti Egyetemi Könyvtár
Debreceni értelmiségiek levelei	Debreceni értelmiségiek levelei Dobai Székely Sámuelhez, sajtó alá rend., bev. ILLIK Péter, jegyz. MACZÁK Ibolya, Piliscsaba, PPKE BTK, 2007 (Pázmány Irodalmi Műhely, Források, 5).
EOL	Budapest, Evangélikus Országos Levéltár
KOSTYÁL, Juhász István levele	KOSTYÁL István, Juhász István levele Weszprémi Istvánhoz, Irodalomtörténeti Közlemények, 1967, 327–329.
KÓTAY, Építőkövek	KÓTAY Pál, „Építőkövek a tisztességnek oszlopához” – Rettegí György levelei Weszprémi Istvánhoz, Korunk, 1980, 911–916. [= Weszprémi István emlékezete, 208–214.]
Magyarországi öt különös	WESZPRÉMI István, Magyarországi öt... különös elmélkedések, Pozsony, 1795.
KÓTAY, Weszprémi	KÓTAY, Weszprémi = KÓTAY Pál bevezető tanulmánya (WESZPRÉMI István, Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza, I–IV, ford. KÖVÁRI Aladár, VIDA Tivadar, Budapest, 1960–1970), I. kötet, V–I.VIII.
MTAKK	Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár
OSZKK	Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár
Succincta	WESZPRÉMI, Stephanus, Succinta medicorum Hungariae et Transilvaniae, I–IV, Lipsiae, Viennae, 1774–1787. (I–IV. = kötetszámok, nem pars-ok.)
SZELESTEI, Perliczi	SZELESTEI, N. László, Perliczi János Dániel (1705–1778), Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve, 1978, 407–437.
SZELESTEI, Weszprémi	SZELESTEI N. László, Weszprémi István (1723–1799) és orvostörténeti műve, Az Országos Széchényi Könyvtár évkönyve, 1979, 519–562.
Weszprémi István emlékezete	Weszprémi István emlékezete halálának 300. évfordulóján, szerk. GAZDA István, Piliscsaba–Budapest–Debrecen, Magyar Tudománytörténeti Intézet–Simmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár–Debreceni Orvostudományi Egyetem, 2000.
WESZPRÉMI, Magyarország	WESZPRÉMI István, Magyarország és Erdély orvosainak rövid életrajza, I–IV, ford. KÖVÁRI Aladár, VIDA Tivadar, Budapest, 1960–1970.

Tartalom

Előszó	5
A levelek lelőhelyjegyzéke	9

WESZPRÉMI ISTVÁN LEVELEZÉSE

(A csillaggal jelzettek szövege ismeretlen)

1 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1759. április 24.	13
*2 Weszprémi István Gerard van Swietennek, Debrecen, 1759. május 25.	13
3 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1759. június 21.	13
4 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1760. január 9.	14
5 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1761. június 5.	15
6 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1763. február 18.	15
7 Heinrich Johann Crantz Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1763. július 20.	15
8 Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1767. április 20.	16
9 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1767. november 30.	17
*10 Weszprémi István Perliczi János Dánielnek, [Debrecen], 1767. december 1.	17
11 Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak, Losoncapátfalva, 1768. január 25.	18
*12 Weszprémi István Karl Büttinghausennek, [Debrecen], 1768. június 1.	27
13 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1768. július 4.	28
14 Carolus Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Hely és év nélkül.	31
15 Weszprémi István Fischer Károlynak, Debrecen, 1768. augusztus 16.	31
16 Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak, Losoncapátfalva, 1768. október 19.	32
17 Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1769. január 20.	33
18 Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1769. január 20.	34
19 Weszprémi István Ráday Gedeonnak, Debrecen 1769. január 22.	35
20 Weszprémi István Dobai Székely Sámuelnek, Debrecen, 1769. március 12.	35
21 Dobai Székely Sámuel Weszprémi Istvánnak, Eperjes, 1769. [március 20 körül].	37
22 Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1769. május 12.	37
*23 Weszprémi István Georgius Matthiaenek, [Debrecen], 1769. május 22.	38
24 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1769. június 2.	38
*25 Weszprémi István Georgius Matthiaenek, [Debrecen], 1769. június 3.	39
26 Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1769. június 3.	40
27 Torkos József Weszprémi Istvánnak, Sopron, 1769. június 11.	40
28 Georgius Matthiae Weszprémi Istvánnak, Göttingen, 1769. június 18.	41
*29 Weszprémi István Retteghi Györgynek, [Debrecen], 1769. július 16.	43
30 Retteghi György Weszprémi Istvánnak, Magyarköblös, 1769. július 20.	43

31	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1769. augusztus 6.	45
*32	Weszprémi István Katona Istvánnak, [Debrecen], 1769. augusztus közepe?	46
*33	Weszprémi István Retteghi Györgynek, [Debrecen], 1769. augusztus 29.	46
34	Katona István Weszprémi Istvánnak, Nagyszombat, 1769. szeptember 5.	46
35	Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1769. szeptember 6.	48
*36	Weszprémi István Karl Büttinghausennek, [Debrecen], 1769. szeptember 9.	49
37	Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1769. szeptember 23.	50
*38	Weszprémi István Ernst Gottfried Baldingernak, [Debrecen], 1769. október eleje.	51
*39	Hambach Sámuel Weszprémi Istvánnak, [Eperjes?], 1769. október eleje.	51
40	Retteghi György Weszprémi Istvánnak, Magyarköblös, 1769. október 6.	51
41	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1769. október 10.	52
42	Kováts János Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1769. október 10.	53
43	Ernst Gottfried Baldinger Weszprémi Istvánnak, Jéna, 1769. október 15.	55
*44	Weszprémi István Ajtai Abód Mihálynak, [Debrecen], 1769. október első fele[?].	55
45	Ajtai Abód Mihály Weszprémi Istvánnak, Nagyenyed, 1769. október 21.	55
*46	Weszprémi István Paecken Keresztélynek, [Debrecen], 1769. október[?].	56
*47	Weszprémi István Katona Istvánnak, [Debrecen], 1769. november közepe[?].	56
48	Paecken Keresztély Weszprémi Istvánnak, Szentpétervár, 1769. november 17.	56
49	Katona István Weszprémi Istvánnak, Nagyszombat, 1769. november 30.	58
50	Tuba Sándor Weszprémi Istvánnak, Pozsony, 1769. december 5.	60
51	Zalányi Péter Weszprémi Istvánnak, Nagyszeben, 1769. december 5.	61
*52	Weszprémi István Kováts Jánosnak, [Debrecen], 1769. december 8.	62
*53	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, [Debrecen, 1769. december közepe[?].	62
54	Horányi Elek Weszprémi Istvánnak, Velence, 1769. december 17.	62
*55	Weszprémi István Kováts Pálnak, [Debrecen], 1769. december 18[?].	63
56	Kováts János Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1769. december 19.	64
*57	Weszprémi István Kováts Jánosnak, [Debrecen], 1769. december 29.	65
58	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1770. január 5.	65
*59	Weszprémi István Kováts Pálnak, Debrecen, 1770. január vége–február eleje.	66
60	Kováts János Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1770. január 23.	66
61	Jablonczay János Weszprémi Istvánnak, Hajdúszoboszló, 1770. február 1.	68
62	Kováts János Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1770. február 2.	68
*63	Weszprémi István Retteghi Györgynek, Debrecen, 1770. február 8.	69
64	Kováts János Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1770. február 16.	69
65	Gerard van Swieten Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1770. február 22.	70
66	Retteghi György Weszprémi Istvánnak, Magyarköblös, 1770. február 26.	70
67	Kováts Pál Weszprémi Istvánnak, Hely és dátum nélkül.	71
*68	Weszprémi István Kolosvári Zsigmondnak, [Debrecen], 1770. április közepe[?]. ..	72
69	Kolosvári Zsigmond Weszprémi Istvánnak, Nagyenyed, 1770. május 3.	72
70	Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1770. június 6.	73
71	Weszprémi István Dobai Székely Sámuelnek, Debrecen, 1770. augusztus 15 körül.	74

*72	Weszprémi István Kollár Ádám Ferencnek, [Debrecen], 1770. október 2.	74
73	Kollár Ádám Ferenc Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1770. november 19.	75
74	Serviszky Gyurkovich Márk Weszprémi Istvánnak, Újvidék, 1771. április 14.	76
75	Ernst Gottfried Baldinger Weszprémi Istvánnak, Jena, 1771. augusztus 25.	78
*76	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1771. december eleje.	79
77	Weszprémi István Dobai Székely Sámuelnek, Debrecen, 1771. december 23.	79
78	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1772. január 4.	80
*79	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. január 28.	81
*80	Weszprémi István Koller Ignácnak, [Debrecen], 1772. január vége.	81
81	Karl Büttinghausen Weszprémi Istvánnak, Heidelberg, 1772. február 13.	81
*82	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. március 7.	82
83	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1772. március 21.	82
84	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1772. április 1.	83
*85	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. április 7.	83
*86	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. május 5.	83
87	Koller Ignác Weszprémi Istvánnak, Veszprém, 1772. május 21.	84
*88	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. június 9.	85
*89	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. szeptember 1.	85
*90	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. október 10.	85
*91	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1772. november 17.	86
92	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1772. december 12.	86
*93	Weszprémi István Horányi Eleknek, [Debrecen], 1773. január eleje[?].	87
94	Horányi Elek Weszprémi Istvánnak, Pest, 1773. január 19.	87
95	Horányi Elek Weszprémi Istvánnak, Pest, 1773. március 27.	88
96	Roskoványi István Weszprémi Istvánnak, Marosvásárhely, 1773. július 18.	88
*97	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1773. augusztus 24.	89
*98	Weszprémi István Ernst Gottfried Baldingernek, [Debrecen, 1773 vége/1774 eleje.]	89
99	Ernst Gottfried Baldinger Weszprémi Istvánnak, Göttingen, 1774. február 16.	89
*100	Weszprémi István Christian August Clodiusnak, Lipcse, 1774. február 23.	90
101	Christian August Clodius Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. február 23.	90
102	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. március 1.	91
*103	Weszprémi István Johann Gottlob[?] Breitkopfnek, [Debrecen, 1774. március eleje.]	92
104	Johann Gottlob[?] Breitkopf Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. március 20.	92
105	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1774. április 22.	93
106	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. július 16.	93
107	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. augusztus 6.	94
108	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. augusztus 10.	95
109	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. augusztus 17.	95
110	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1774. augusztus 31.	96
*111	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen, 1774 vége.]	96
112	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1775. január 5.	96

113	Bél Károly András Wespzprémi Istvánnak, Lipcse, 1775. január 22.	97
*114	Wespzprémi István Katona Istvánnak, [Debrecen], 1775. február 8.	98
115	Bél Károly András Wespzprémi Istvánnak, Lipcse, 1775. február 18.	98
*116	Wespzprémi István Kerchelich Ádám Boldizsárnak, [Debrecen, 1775. március elején.]	99
117	Bél Károly András Wespzprémi Istvánnak, Lipcse, 1775. március 15.	99
118	Horányi Elek Wespzprémi Istvánnak, Pest, 1775. március 26.	99
119	Vacat.	100
120	Kerchelich Ádám Boldizsár Wespzprémi Istvánnak, Zágráb, 1775. március 28.	100
121	Horányi Elek Wespzprémi Istvánnak, Pest, 1775. május 8.	103
122	Torkos József Wespzprémi Istvánnak, Sopron, 1775. július 13.	103
123	Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak, Igló, 1775. július 30.	105
124	Wespzprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1775. augusztus 8.	106
*125	Wespzprémi István Perliczi János Dánielnek, [Debrecen], 1775. augusztus 28.	107
126	Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak, Igló, 1775. október 2.	107
127	Wespzprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1775. október 12.	108
128	Perliczi János Dániel Wespzprémi Istvánnak, Losoncápátfalva, 1775. október 16.	109
*129	Wespzprémi István Paecken Keresztélynek, [Debrecen], 1775. október/november.	119
130	Katona István Wespzprémi Istvánnak, Nagyszombat, 1775. november 11.	120
131	Wespzprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1775. november 25.	121
132	Paecken Keresztély Wespzprémi Istvánnak, Szentpétervár, 1775. december 11.	122
133	Wespzprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1775. december 23.	123
134	Wespzprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1775. december 26.	124
135	Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak, Igló, 1776. január 5.	125
136	Katona István Wespzprémi Istvánnak, Nagyszombat, 1776. január 10.	126
137	Cornides Dániel Wespzprémi Istvánnak, Hely nélkül, 1776. január közepe?	127
138	Wespzprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1776. január 18.	129
139	Ismeretlen Wespzprémi Istvánnak, Frankfurt, 1776. január 20.	130
140	Pray György Wespzprémi Istvánnak, Pozsony, 1776. február 3.	131
141	Wespzprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1776. február 5.	132
142	Cornides Dániel Wespzprémi Istvánnak, Hely nélkül, 1776. február.	133
*143	Wespzprémi István Augustini (ab Hortis) Sámuelnek, [Debrecen, 1776. március 5.]	134
144	Wespzprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1776. március 5.	134
145	Wespzprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1776. április 2.	135
146	Cornides Dániel Wespzprémi Istvánnak, Nagyszeben, 1776. május 8[?].	136
147	Horányi Elek Wespzprémi Istvánnak, Pest, 1776. május 29.	143
*148	Wespzprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, [Debrecen], 1776. június[?].	144
149	Karl Büttinghausen Wespzprémi Istvánnak-Heidelberg, 1776. július 26.	144
150	Czirbesz Jónás András Wespzprémi Istvánnak, Igló, 1776. augusztus 5.	145
151	Wespzprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1776. augusztus 12.	145

152	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1776. augusztus 14.	146
153	Pray György Weszprémi Istvánnak, Pozsony, 1776[?] augusztus 25.	148
154	Pray György Weszprémi Istvánnak, Pozsony, 1776. szeptember 10.	151
155	Anton Störck Weszprémi Istvánnak, Bécs, 1776. november 19.	151
156	Perliczi János Dániel Weszprémi Istvánnak, Losoncapátfalva, 1777. március 28.	152
157	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1777. augusztus 4.	154
158	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1777. augusztus 19.	155
159	Pray György Weszprémi Istvánnak, Pozsony, 1777. augusztus 29.	156
160	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1777. szeptember 5.	162
161	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1777. december 6.	163
162	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1778. január 8.	164
163	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1778. április 20.	164
164	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1778. április 29.	165
165	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1778. augusztus 12.	166
166	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1778. augusztus 22.	167
167	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Nagyszeben, 1778. október 16.	168
168	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1778. november 24.	169
169	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1778. november 28.	170
170	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1778. december 1.	171
171	Pray György Weszprémi Istvánnak, Buda, 1778. december 5.	172
172	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1778. december 12.	173
173	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Marosvásárhely, 1778. december 16.	174
174	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1779. január 2.	176
*175	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, [Igló], 1779. [január eleje.]	178
176	Pray György Weszprémi Istvánnak, Buda, 1779. január 16.	178
177	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1779. január 20.	179
178	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1779. január 28.	180
179	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1779. február 9.	181
180	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Marosvásárhely, 1779. február 28.	182
181	Pray György Weszprémi Istvánnak, Buda, 1779. március 6.	187
182	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1779. március 14.	187
183	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Marosvásárhely, 1779. március 15.	189
184	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1779. március 20.	190
*185	Christian Georg Adler Weszprémi Istvánnak, [Altona, 1779. április eleje.]	191
186	Christian Georg Adler Weszprémi Istvánnak, Altona, 1779. április 6.	191
187	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1779. április 19.	192
188	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1779. április 22.	193
189	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Marosvásárhely, 1779. május 19.	194
190	Weszprémi István Benkő Józsefnek, Debrecen, 1779. május 20.	197
191	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1779. június 1. [2?].	199
192	Pray György Weszprémi Istvánnak, Buda, 1779. június 4.	199
*193	Weszprémi István Bél Károly Andrásnak, [Debrecen], 1779. június 8.	200

194	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1779. június 23.	200
*195	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, [Igló], 1779. július/augusztus eleje[?].	201
*196	Lautsek Márton Weszprémi Istvánnak, [Szakolca?], 1779. augusztus 10 körül.	201
197	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1779. augusztus 21.	201
198	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Pest, 1779. szeptember 25.	202
199	Koppi Károly Weszprémi Istvánnak, Kolozsvár, 1779. december 5.	204
200	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1780. december 19.	206
201	Pray György Weszprémi Istvánnak, Buda, 1779. december 25.	206
*202	Weszprémi István Torkos Józsefnek, [Debrecen], 1781. február.	208
203	Torkos József Weszprémi Istvánnak, Sopron, 1781. március 9.	208
204	Czirbesz Jónás András Weszprémi Istvánnak, Igló, 1781. április 17.	210
205	Sinai Miklós Weszprémi Istvánnak, Debrecen, 1781. május 11.	211
206	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1781. július 4.	214
207	Schönwisner István Weszprémi Istvánnak, Buda, 1781. július 9.	216
208	Weszprémi István Czirbesz Jónás Andrásnak, Debrecen, 1781. július 24.	217
*209	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, [?], 1781. augusztus közepe[?].	218
210	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1781. augusztus 27.	218
211	Vacat	219
212	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, [?], 1781. október 5–10. között[?].	219
213	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1781. október 15.	219
*214	Weszprémi István Schönwisner Istvánnak, [Debrecen], 1781. október vége[?]	220
215	Blahó Vince Weszprémi Istvánnak, Kassa, 1781. október 30.	220
216	Schönwisner István Weszprémi Istvánnak, Buda, 1781. november 10.	221
217	Bél Károly András Weszprémi Istvánnak, Lipcse, 1781. december 1.	222
218	Weszprémi István Koppi Károlynak, Debrecen, 1782. február 28.	223
219	Koppi Károly Weszprémi Istvánnak, Kolozsvár, 1782. március 17.	224
220	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1783. április 2.	226
221	Weszprémi István Koppi Károlynak, Debrecen, 1782. április 16.	227
222	Weszprémi István Pray Györgynek, Debrecen, 1783. június 24.	228
*223	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Gemyerszeg, 1783. július 23.	229
224	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1783. augusztus 20.	230
225	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1784. július 20.	230
226	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Pest, 1784. szeptember 2.	231
227	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1784. október 19.	233
228	Wagner Károly Weszprémi Istvánnak, Kisszeben, 1785. április 15.	234
229	Wagner Károly Weszprémi Istvánnak, Kisszeben, 1785. július 9.	237
230	Wagner Károly Weszprémi Istvánnak, Kisszeben, 1785. augusztus 7.	237
231	Wagner Károly Weszprémi Istvánnak, Kisszeben, 1786. január 10.	238
232	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1786. január 22.	238
233	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Debrecen, 1786. február 4.	239
234	Weszprémi István Cornides Dánielnek, Hely és év nélkül.	240
235	Weszprémi István Szathmári Pap Mihálynak, Debrecen, 1786. november 17.	241

236	Cornides Dániel Weszprémi Istvánnak, Pest, 1786. december 30.	242
237	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1787. június 24.	244
238	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1787. augusztus 29.	245
239	Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak, Nagyvárad. 1787. szeptember 13.	245
240	Horányi Elek Weszprémi Istvánnak, Pest, 1788. október 10.	246
241	Hunyadi Ferenc Weszprémi Istvánnak, 1790?	247
242	Hunyadi Ferenc Weszprémi Istvánnak, Hely és év nélkül.	247
*243	Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak, Nagyvárad, 1790. február közepe.	248
244	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1790. február 20.	248
245	Weszprémi István Szathmári Pap Mihálynak, Debrecen, 1790. augusztus 17.	249
*246	Spielenberg Pál Weszprémi Istvánnak, [Buda], 1791. március közepe.	251
247	Weszprémi István Spielenberg Pálnak, Debrecen, 1791. március 26.	251
248	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1791. április 2.	252
*249	Weszprémi István Pétzeli Józsefnek, [Debrecen], 1791. július[?].	252
250	Pétzeli József Weszprémi Istvánnak, Komárom, 1791. augusztus 7.	253
251	Weszprémi István a Magyar Museum szerkesztőinek, 1791. december végén.	253
252	Weszprémi István a Magyar Museum szerkesztőinek, 1792. február 28.	253
253	Weszprémi István a Magyar Museum szerkesztőinek, 1792. szeptember első fele.	253
*254	Johann Friedrich Blumenbach Weszprémi Istvánnak, Göttingen, 1793. július első fele.	254
255	Weszprémi István Johann Friedrich Blumenbachnak, Debrecen, 1793. július 20.	254
256	Enessei György Weszprémi Istvánnak, Enese, 1793. július 27.	255
257	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1794. január 16.	258
258	Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak, Nagyvárad, 1794. január 18.	259
*259	Weszprémi István Mallyó Józsefnek, Debrecen, 1794. június?	259
260	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1794. június 27.	259
261	Mallyó József Weszprémi Istvánnak, Jászómindszent, 1794. július 4.	260
262	Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak, Nagyvárad, 1794. július 6.	262
263	Weszprémi István Mallyó Józsefnek, Debrecen, 1794. november 18.	262
264	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1795. június 8.	263
265	Weszprémi István [Miller Jakab Ferdinándnak], Debrecen, 1795. [?]	264
266	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1795. augusztus 15.	265
266/a	Weszprémi István Takáts Józsefnek, Debrecen, 1798. január.	265
267	Weszprémi István Miller Jakab Ferdinándnak, Debrecen, 1798. január 20.	265
268	Miller Jakab Ferdinánd Weszprémi Istvánnak, Nagyvárad, 1798. február 2.	266
*269	Weszprémi István Juhász Istvánnak, Debrecen, 1798. március.	267
*270	Weszprémi István Juhász Istvánnak, Debrecen, 1798. április eleje.	267
*271	Juhász István Weszprémi Istvánnak, Gyula, 1798. április 11.	267
272	Weszprémi István Báthori Gábornak, Debrecen, 1798. április első fele?	269

273 Báthori Gábor Wespzeprmi Istvánnak, Pest, 1798. április közepe.	269
274 Wespzeprmi István Báthori Gábornak, Debrecen, 1798. április 27.	269
275 Benedek Mihály Wespzeprmi Istvánnak, Hely és év nélkül.	270
276 Osváth János Wespzeprmi Istvánnak[?], Hely és év nélkül.	270
277 Vecsei Sándor Wespzeprmi Istvánnak, Hely és év nélkül.	271
278 Ismeretlen Wespzeprmi Istvánnak, Hely és év nélkül, a vége hiányzik.	271
279 Ismeretlen Wespzeprmi Istvánnak, Hely és év nélkül.	272
280 Levéltöredék ismeretlen kéz írásával, Hely és év nélkül.	272
281 Ismeretlen Wespzeprmi Istvánnak, Hely és év nélkül. Töredék.	273
282 Wespzeprmi István Hannulik János Krizosztomnak, Debrecen, 1786. május 10.	273
283 Wespzeprmi István Hannulik János Krizosztomnak, Debrecen, 1786. november 13. ...	274

JEGYZETEK

277

MUTATÓK

Wespzeprmi István leveleinek címjettjei	303
A Wespzeprmi Istvánhoz intézett levelek írói	303
Helynévmutató	305
Személynévmutató	309
Rövidítések	331

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

7733/13

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

